สนข
สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

เล่มที่ 3

รายงาน
การประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์

สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

Strategic Environmental Assessment

www.otp.go.th

กันยายน
2559

องค์ประกอบของรายงาน

การศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

เล่มที่ 1 รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)
การศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

เล่มที่ 2 รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) (ภาคผนวก)
การศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

เล่มที่ 3 รายงานการประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (SEA) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ◀

เล่มที่ 4 แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

เล่มที่ 5 รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)
การศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

เล่มที่ 6 Executive Summary Report
The Study of Strategic Environmental Assessment (SEA) for the Development of the Southern Coastal Areas

---

รายงานฉบับนี้เป็น **เล่มที่ 3 “รายงานการประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (SEA) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้”**

สารบัญ
รายงานการประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (SEA) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

		หน้า
1.	**บทนำ**	1
	1.1 หลักการและเหตุผล	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1
2.	**แนวทางและวิธีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์**	2
	2.1 หลักการทั่วไปของการศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์	2
	2.2 การทบทวน SEA	3
	2.3 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะจากงานศึกษา SEA ต่างๆ	7
	2.4 ขั้นตอนการศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์	10
	2.5 การคาดการณ์และการประเมิน	13
3.	**การกำหนดขอบเขตการศึกษา**	17
	3.1 การกลั่นกรองและกำหนดขอบเขตการศึกษา SEA (SEA Screening & Scoping)	17
	3.2 ขอบเขตการศึกษาของแผนพัฒนาที่ทำการศึกษา	19
	3.3 เป้าหมายสิ่งแวดล้อมในเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	22
	3.3.1 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา	22
	3.3.2 การกำหนดเป้าหมายสิ่งแวดล้อมในเชิงยุทธศาสตร์ของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้	22
4.	**การศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน**	28
	4.1 รายการและแหล่งข้อมูล	28
	4.2 สรุปข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้	32
	4.2.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	32
	4.2.2 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในมิติสิ่งแวดล้อม	49
	4.2.3 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในมิติเศรษฐกิจและสังคม	161
5.	**การวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดในมิติต่างๆ**	224
	5.1 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง)	225
	5.2 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง)	228
	5.3 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน (สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี นราธิวาส)	231

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
6.	**การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์**	234
6.1	การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องตามเป้าหมายความยั่งยืน	234
6.2	ผลกระทบจากการพัฒนาท่องเที่ยวต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	241
6.2.1	สถานการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในปัจจุบันและแนวโน้มอนาคต	243
6.2.2	แนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต	244
6.2.3	ศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาฯ โดยส่งเสริมการท่องเที่ยว	247
6.3	ผลกระทบจากการพัฒนาสาขาเกษตรกรรม	253
6.3.1	ศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาฯ สาขาเกษตรกรรม	253
6.3.2	ศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาฯ สาขาประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	255
6.4	ผลกระทบจากการพัฒนาสาขาอุตสาหกรรม	258
7.	**บทสรุป**	261
7.1	การนำเสนอทางเลือกที่เหมาะสม	261
7.2	แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามหลักการระวังไว้ก่อน (Precautionary Principle)	262
7.3	ข้อเสนอแนะแนวทางการตัดสินใจพัฒนา การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขเพื่อประกอบการดำเนินงานของกระทรวงคมนาคม	304
7.3.1	แนวทางการตัดสินใจพัฒนา	304
7.3.2	แนวทางการติดตามประเมินผล	305
7.3.3	แนวทางการปรับปรุงแก้ไข	305
เอกสารอ้างอิง		306

สารบัญรูป

		หน้า
รูปที่ 3-1	ประเด็นการศึกษาแผนแม่บทในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้	20
รูปที่ 4-1	แผนที่จังหวัดภาคใต้	33
รูปที่ 4-2	ลักษณะภูมิประเทศภาคใต้	34
รูปที่ 4-3	แผนที่สภาพการใช้ที่ดินประเทศไทย ปี 2553-2556	51
รูปที่ 4-4	พื้นที่ชลประทานและลุ่มน้ำของประเทศไทย	62
รูปที่ 4-5	แผนที่แสดงที่ตั้งและพื้นที่โครงการชลประทานขนาดใหญ่	69
รูปที่ 4-6	แผนที่แสดงที่ตั้งและพื้นที่โครงการชลประทานขนาดกลาง	70
รูปที่ 4-7	แผนที่แสดงอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย	72
รูปที่ 4-8	แผนที่แสดงพื้นที่ชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะของประเทศไทย	76
รูปที่ 4-9	แผนที่แสดงพื้นที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงกุ้งทะเล	83
รูปที่ 4-10	ที่ตั้งหาดทรายสำคัญของประเทศไทย	86
รูปที่ 4-11	แผนที่แสดงพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าในพื้นที่ภาคใต้	98
รูปที่ 4-12	แผนที่แสดงพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม	100
รูปที่ 4-13	พื้นที่ป่าไม้ของภาคใต้ ปี พ.ศ. 2556-2557	104
รูปที่ 4-14	พื้นที่ป่าไม้และร้อยละพื้นที่ป่าไม้จำแนกรายกลุ่มจังหวัด ปี พ.ศ.2547 2551 และ 2557	106
รูปที่ 4-15	พื้นที่ป่าชายเลนในพื้นที่ภาคใต้	113
รูปที่ 4-16	พื้นที่ป่าชายหาดในพื้นที่ภาคใต้	115
รูปที่ 4-17	ขอบเขตแหล่งหญ้าทะเลในพื้นที่ภาคใต้	119
รูปที่ 4-18	ขอบเขตแหล่งปะการังในพื้นที่ภาคใต้	122
รูปที่ 4-19	แผนที่แหล่งแพร่กระจายของสัตว์ทะเลหายาก : เต่าทะเล	127
รูปที่ 4-20	แผนที่แหล่งแพร่กระจายของสัตว์ทะเลหายาก : พะยูน	128
รูปที่ 4-21	แผนที่แหล่งแพร่กระจายของสัตว์ทะเลหายาก : โลมา	129
รูปที่ 4-22	แผนที่แหล่งแพร่กระจายของสัตว์ทะเลหายาก : วาฬ	130
รูปที่ 4-23	แนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำผิวดินในพื้นที่ภาคใต้ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558	131
รูปที่ 4-24	ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในภาคใต้เทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ในแหล่งน้ำผิวดิน ประเภทที่ 3	135
รูปที่ 4-25	แนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเล (ฤดูฝนและฤดูแล้ง) ในพื้นที่ภาคใต้ ระหว่างปีพ.ศ. 2554-2558	139
รูปที่ 4-26	แผนที่แสดงสถานีจุดตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบอัตโนมัติของกรมควบคุมมลพิษ	150
รูปที่ 4-27	การเปลี่ยนแปลงของจุดเผาไหม้ (Hotspot) บนเกาะสุมาตราและเกาะบอร์เนียว จำแนกรายเดือน ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2558	156

สารบัญรูป (ต่อ)

		หน้า
รูปที่ 4-28	ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน ในภาคใต้ของประเทศไทย ระหว่างเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2558	157
รูปที่ 4-29	สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศแต่ละสาขา ปี 2557	161
รูปที่ 4-30	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จำแนกรายสาขา เปรียบเทียบระดับภาค ปี พ.ศ. 2557	163
รูปที่ 4-31	แนวโน้มผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ จำแนกรายสาขา ปี พ.ศ. 2538-2557	166
รูปที่ 4-32	เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ ระหว่างปี 2538-2557	168
รูปที่ 4-33	กำลังผลิตไฟฟ้าของภาคใต้ ปี 2558	190
รูปที่ 4-34	ปริมาณการใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ภาคใต้ ปี 2548-2557	191
รูปที่ 6-1	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด ในปี 2558 2569 และ 2579	246
รูปที่ 6-2	แนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเล (ฤดูฝนและฤดูแล้ง) ในพื้นที่ภาคใต้ ระหว่างปีพ.ศ. 2554-2558	248
รูปที่ 6-3	สถานการณ์คุณภาพน้ำทะเล (ฤดูแล้ง) ในพื้นที่ภาคใต้ ปีพ.ศ.2558	249
รูปที่ 6-4	สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ จำแนกรายกลุ่มจังหวัด	253
รูปที่ 6-5	ร้อยละการเพิ่มขึ้น/ลดลงของเนื้อที่และผลผลิตของพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้ จำแนกรายกลุ่มจังหวัดในปี พ.ศ. 2556 เทียบกับปี พ.ศ. 2552	254
รูปที่ 6-6	ปริมาณสัตว์น้ำเค็มที่จับได้ จำแนกรายกลุ่มจังหวัดภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ.2552-2556	255
รูปที่ 6-7	ปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้ จำแนกรายกลุ่มจังหวัดภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556	256
รูปที่ 6-8	จำนวนฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำจืด จำแนกตามประเภทการเลี้ยง ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556	257
รูปที่ 6-9	ปริมาณผลผลิตกุ้ง ปลาน้ำกร่อย หอย และสัตว์น้ำจืด จำแนกรายกลุ่มจังหวัดภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556	258

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2-1	การจัดทำ SEA ในประเทศไทย	5
ตารางที่ 2-2	หลักการดำเนินการที่ดีสำหรับการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์	8
ตารางที่ 2-3	เกณฑ์และคะแนนการกำหนดลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบสิ่งแวดล้อม	15
ตารางที่ 2-4	เกณฑ์และการให้ค่าคะแนนลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบ	15
ตารางที่ 2-5	เกณฑ์และการให้ค่าคะแนนความสำคัญของผลกระทบ (ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม)	16
ตารางที่ 2-6	เกณฑ์และการให้ค่าคะแนนความสำคัญของผลกระทบ (ด้านสังคมและสุขภาพ)	16
ตารางที่ 2-7	การประเมินระดับนัยสำคัญของผลกระทบและการตัดสินใจพัฒนา	16
ตารางที่ 2-8	คำจำกัดความของระดับนัยสำคัญของผลกระทบและแนวทางตัดสินใจพัฒนา	17
ตารางที่ 3-1	การตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น เพื่อระบุประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ	21
ตารางที่ 3-2	เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อมในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้	25
ตารางที่ 3-3	ตัวชี้วัดและเกณฑ์พิจารณาในการบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อม	26
ตารางที่ 4-1	รายละเอียดหัวข้อการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	28
ตารางที่ 4-2	สรุปประเภทการใช้ที่ดินประเทศไทย ปี 2553-2556	50
ตารางที่ 4-3	การใช้ประโยชน์ที่ดิน จำแนกรายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้	52
ตารางที่ 4-4	ขั้นตอนการดำเนินการวางและจัดทำผังเมือง 18 ขั้นตอน ตาม พรบ.การผังเมือง พ.ศ 2518	56
ตารางที่ 4-5	ข้อมูลสถานภาพผังเมืองรวมเมือง/ชุมชน ในพื้นที่ภาคใต้ เดือนสิงหาคม 2559	57
ตารางที่ 4-6	โครงการชลประทานประเภทต่างๆ จำแนกรายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2557	63
ตารางที่ 4-7	รายละเอียดโครงการชลประทานขนาดใหญ่และขนาดกลาง เป็นรายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้	64
ตารางที่ 4-8	ความยาวของชายฝั่งทะเลของประเทศไทย	73
ตารางที่ 4-9	พื้นที่วิกฤต (Hot Spot) ของการกัดเซาะรุนแรงที่สุดของภาคใต้	77
ตารางที่ 4-10	จำนวนพื้นที่ชายฝั่งและความยาวชายฝั่งทะเลที่ถูกกัดเซาะจำแนกรายจังหวัดภาคใต้	78
ตารางที่ 4-11	เขตเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล รายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้	80
ตารางที่ 4-12	ความยาวชายฝั่งประเภทต่างๆ ในแต่ละจังหวัดของภาคใต้	84
ตารางที่ 4-13	หาดทรายในพื้นที่ภาคใต้แยกเป็นรายจังหวัดและหน่วยงานที่กำกับดูแล	85
ตารางที่ 4-14	ชายหาดท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคใต้	87
ตารางที่ 4-15	อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และพื้นที่เตรียมการประกาศในภาคใต้	88
ตารางที่ 4-16	ประเภท จำนวน และเนื้อที่ของพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย	101
ตารางที่ 4-17	สภาพพื้นที่ป่าไม้ของทั่วประเทศและภาคใต้ ปี พ.ศ. 2547, 2551 และ2557	105

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4-18	รายละเอียดพื้นที่ที่พบป่าไม้ในพื้นที่ภาคใต้จำแนกรายจังหวัด	107
ตารางที่ 4-19	พื้นที่ป่าชายเลนในพื้นที่ภาคใต้	112
ตารางที่ 4-20	พื้นที่ชายหาดที่ยังคงสภาพป่าชายหาดในพื้นที่ภาคใต้	114
ตารางที่ 4-21	สถานภาพแหล่งหญ้าทะเลในพื้นที่ภาคใต้	117
ตารางที่ 4-22	สถานภาพและคุณภาพของแหล่งหญ้าทะเลแสดงร้อยละของพื้นที่	120
ตารางที่ 4-23	พื้นที่แนวปะการังในพื้นที่ภาคใต้	121
ตารางที่ 4-24	สถานภาพและคุณภาพของแนวปะการัง	123
ตารางที่ 4-25	การวางไข่เต่าทะเลในธรรมชาติ	124
ตารางที่ 4-26	พะยูนในธรรมชาติ	124
ตารางที่ 4-27	โลมาและวาฬในธรรมชาติ	125
ตารางที่ 4-28	สถานการณ์คุณภาพน้ำผิวดินในพื้นที่ภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558	132
ตารางที่ 4-29	คุณภาพน้ำเปรียบเทียบกับมาตรฐานแหล่งน้ำตามประเภทที่กำหนด บริเวณที่มีปัญหาและสาเหตุ	136
ตารางที่ 4-30	สถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลในพื้นที่ภาคใต้	140
ตารางที่ 4-31	ผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศ ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558 ของสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศถาวรอัตโนมัติของกรมควบคุมมลพิษในพื้นที่ภาคใต้	151
ตารางที่ 4-32	Roadmap ของเป้าหมายระยะต่างๆ ในแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593	158
ตารางที่ 4-33	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จำแนกรายสาขา เปรียบเทียบระดับภาค ปี พ.ศ. 2557	162
ตารางที่ 4-34	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ จำแนกรายสาขา แยกรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2557	164
ตารางที่ 4-35	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ตั้งแต่ปี 2538-2557	165
ตารางที่ 4-36	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ณ ราคาประจำปี ภาคใต้ ปี 2538-2557	167
ตารางที่ 4-37	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ จำแนกรายสาขา เปรียบเทียบ ปี 2538 และ 2557	169
ตารางที่ 4-38	อัตราการขยายตัวและโครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ เปรียบเทียบ ปี 2556-2557	171
ตารางที่ 4-39	อัตราขยายตัวของ GPP และโครงสร้างการกระจายรายได้จากการผลิตภาคใต้	172
ตารางที่ 4-40	จำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปจำแนกตามสถานภาพแรงงาน และเพศ ภาคใต้ พ.ศ. 2549 - 2558	174
ตารางที่ 4-41	จำนวนผู้มีงานทำ จำแนกตามสถานภาพทำงานอุตสาหกรรมภาคใต้ ไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2558	175
ตารางที่ 4-42	อัตราการว่างงานภาคใต้ จำแนกตามเพศ ปี 2549-2558	176

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4-43	อัตราการว่างงานในภาคใต้ แยกรายจังหวัด ปี 2553-2557	176
ตารางที่ 4-44	สถิติโรงงานอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนไว้กับกระทรวงอุตสาหกรรม และได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ (ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535) ภาคใต้ พ.ศ. 2548 - 2557	178
ตารางที่ 4-45	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามภาค และจังหวัด พ.ศ. 2539 – 2556	179
ตารางที่ 4-46	ประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามเพศ และเขตการปกครอง ภาคใต้ พ.ศ. 2548 - 2557	181
ตารางที่ 4-47	ความหนาแน่นประชากร ภาคใต้ กลุ่มจังหวัด จังหวัด ปี พ.ศ. 2548-2557	182
ตารางที่ 4-48	อัตราการเปลี่ยนแปลงประชากร ภาคใต้ กลุ่มจังหวัด จังหวัด ปี พ.ศ. 2548-2557	183
ตารางที่ 4-49	โครงสร้างประชากรของประเทศ ภาคใต้ กลุ่มจังหวัด จังหวัด ปี พ.ศ. 2548-2557	185
ตารางที่ 4-50	กำลังผลิตไฟฟ้าของภาคใต้ ปี 2558	189
ตารางที่ 4-51	สถิติผู้ใช้ไฟฟ้า และการจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จำแนกตามประเภทผู้ใช้ปี 2557	191
ตารางที่ 4-52	ปริมาณการใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ภาคใต้ แยกรายจังหวัด ปี 2548-2557	192
ตารางที่ 4-53	กำลังการผลิต พื้นที่ให้บริการ และแหล่งน้ำ การประปาส่วนภูมิภาคสาขา ในพื้นที่ภาคใต้	193
ตารางที่ 4-54	จำนวนผู้ใช้ ปริมาณน้ำที่ผลิตจริง และปริมาณที่จำหน่าย ปี 2557 จำแนกรายจังหวัดภายในพื้นที่ภาคใต้	195
ตารางที่ 4-55	ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกเก็บขนไปกำจัด ขยะมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ และขยะมูลฝอยสะสมในปีพ.ศ.2557 ในพื้นที่ภาคใต้	196
ตารางที่ 4-56	สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยภายในพื้นที่ภาคใต้	198
ตารางที่ 4-57	ที่ตั้ง และสภาพการจัดการระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนในพื้นที่ภาคใต้	199
ตารางที่ 4-58	จำนวนและอัตราส่วนเฉลี่ยนักเรียนต่อครู และนักเรียนต่อห้องเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2557 จำแนกพื้นที่ระดับจังหวัด และกลุ่มจังหวัด	204
ตารางที่ 4-59	จำนวนประชากรวัยเรียน จำนวนนักเรียน และการเปลี่ยนแปลง ปี 2552-2557 จำแนกพื้นที่ระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด	206
ตารางที่ 4-60	จำนวนสถานพยาบาลภาครัฐและเอกชนที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนและจำนวนเตียง จำแนกตามสังกัดในพื้นที่ภาคใต้	209

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4-61	จำนวนสถานพยาบาลภาครัฐและเอกชนที่ไม่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน ในพื้นที่ภาคใต้	210
ตารางที่ 4-62	จำนวนและสัดส่วนแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาลวิชาชีพ และพยาบาลเทคนิค ต่อประชากร ปี 2557 ของสถานพยาบาลภาครัฐและเอกชนที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน ในพื้นที่ภาคใต้	211
ตารางที่ 4-63	บุคลากรทางการแพทย์ที่ควรมีและจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ที่มีอยู่จริง ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในพื้นที่ภาคใต้	212
ตารางที่ 4-64	จำนวนแพทย์เฉพาะทางสาขาต่างๆ ของโรงพยาบาล ในพื้นที่ภาคใต้	213
ตารางที่ 4-65	จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ปี 2557 ในพื้นที่ภาคใต้	216
ตารางที่ 4-66	จำนวนวัสดุและครุภัณฑ์ทางการแพทย์ที่สำคัญในพื้นที่ภาคใต้	217
ตารางที่ 6-1	การให้คะแนนตามเกณฑ์ประเมินระดับนัยสำคัญของผลกระทบ	235
ตารางที่ 6-2	ระดับนัยสำคัญของผลกระทบและแนวทางตัดสินใจพัฒนา	236
ตารางที่ 6-3	เป้าหมายด้านเศรษฐกิจจากการผลักดันอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	241
ตารางที่ 6-4	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้ตามแผนพัฒนาฯ	244
ตารางที่ 6-5	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด	245
ตารางที่ 6-6	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นและการจัดการในแต่ละจังหวัด	251
ตารางที่ 7-1	พื้นที่ฟื้นฟูสภาพป่าไม้ในภาคใต้ จำแนกตามอำเภอ	269
ตารางที่ 7-2	อัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ปี 2556	280
ตารางที่ 7-3	ดัชนีย่อยด้านรายได้ เฉพาะภาคใต้	282
ตารางที่ 7-4	ดัชนีย่อยด้านการมีส่วนร่วมเฉพาะภาคใต้	301

รายงานการประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (SEA) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

1. บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ประกอบด้วยโครงการพัฒนาขนาดใหญ่หลายโครงการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวิชาการที่ได้มีการพิจารณาร่วมกันอย่างรอบด้าน รอบคอบ บนเป้าประสงค์ร่วมกันในการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจของรัฐบาล รวมทั้งการสนับสนุนจากประชาชน และความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคการเมือง เพื่อให้สามารถผลักดันโครงการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ ลดความไม่ครอบคลุมของการพิจารณาผลกระทบเพียงระดับโครงการและความขัดแย้งจากการพัฒนาหลายๆ ส่วนที่ต้องพึ่งพาฐานทรัพยากรเดียวกัน และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของภาครัฐที่วางไว้ได้

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งกระบวนการจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ รวมทั้ง การพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการ ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับประชาชนในพื้นที่ รวมถึง การเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาและการลงทุนในสาขาเศรษฐกิจต่างๆ ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น (growth and competitiveness) อันเป็นยุทธศาสตร์ของประเทศที่นำไปสู่เป้าหมายการเติบโตทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการสร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (inclusive growth) และการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (green growth)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

(1) เพื่อศึกษาแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ที่มีความสมดุลและยั่งยืน (Sustainability Development) โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องในมิติต่างๆ ได้ถูกนำมาพิจารณาอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการและเทคโนโลยี มีทางเลือกต่างๆ ในการพิจารณาเปรียบเทียบ รวมถึงมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

(2) เพื่อทบทวนนโยบาย แผนและแผนงาน ในมุมมองที่ลึกลงไปโดยนำประเด็นที่เกี่ยวข้องหลายๆ เรื่องมาพิจารณาในภาพรวม (cross-cutting perspectives) วิเคราะห์เชื่อมโยงเป็นระบบทั้งผลกระทบสะสมและผลกระทบที่เสริมกันตามขีดความสามารถและข้อจำกัดของพื้นที่ ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจในประเด็นเหล่านั้นอย่างแท้จริง

(3) เพื่อให้แน่ใจว่าประเด็นทางสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวทางเลือกต่างๆ และเป้าหมายของการพัฒนาได้นำมาพิจารณาในแผนแม่บทในการพัฒนาฯ

(4) เพื่อสื่อสารผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีศักยภาพจะเกิดขึ้นจากการพัฒนากรณีต่างๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมเสนอแนะความคิดเห็นต่อแผนแม่บทในการพัฒนาฯ และพิจารณาผลกระทบมิติต่างๆ ในมุมมองที่หลากหลาย

(5) เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนแปลงแก้ไขนโยบาย แผนและแผนงานที่ได้กำหนดขึ้นในแต่ละขั้นตอน เพื่อลดผลกระทบทางลบให้มากที่สุด รวมถึงการกำหนดแนวทางการจัดการเพื่อนำไปปฏิบัติเป็นกรณีเฉพาะให้กรอบการพัฒนาดำเนินไปได้โดยไม่ขัดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. แนวทางและวิธีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์

2.1 หลักการทั่วไปของการศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์

การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment, SEA) เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบในกระบวนการตัดสินใจในข้อเสนอระดับนโยบาย แผนและโปรแกรม (Policy, Plan and Programme: PPP) ซึ่งสูงกว่าระดับโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้ความยั่งยืนในทางสิ่งแวดล้อมโดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องในมิติต่างๆ ได้ถูกนำมาพิจารณาอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี มีทางเลือกต่างๆ ในการพิจารณาเปรียบเทียบ เพื่อให้แน่ใจว่าประเด็นทางสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่ตามมา รวมทั้งแนวทางเลือกต่างๆ และเป้าหมายของการพัฒนาได้หลอมรวมในการกำหนดนโยบาย แผนและแผนงานตั้งแต่ระยะต้น

ทั้งนี้ รายงาน SEA เป็นเพียงส่วนหนึ่งตามวัตถุประสงค์ในกระบวนการ SEA แต่สิ่งที่สำคัญคือการที่ได้สื่อสารผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีศักยภาพจะเกิดขึ้นจากทางเลือกต่างๆ รวมทั้งการดำเนินการที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน ลด และชดเชยต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ดังนั้น โดยหลักการ SEA ต้องถูกดำเนินการก่อนการพัฒนา และผลของการวิเคราะห์ SEA ต้องมีการนำเสนอในรูปแบบของรายงาน เพื่อเปิดโอกาสให้นำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวได้ใช้เป็นส่วนในกระบวนการตัดสินใจตั้งแต่ระดับนโยบาย (policy) และการวางแผน (planning) อย่างเปิดเผยเพื่อนำไปสู่การกำหนดวางแผนสิ่งแวดล้อมในระดับโครงการ (project) ต่อไป

กระบวนการ SEA ให้ความสำคัญกับการทบทวนนโยบาย แผนและแผนงาน ในมุมมองที่ลึกลงไปในลักษณะ cross-cutting perspectives ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจในประเด็นเหล่านั้นอย่างแท้จริง รวมถึงเปิดโอกาสให้พิจารณาความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนแปลงแก้ไขนโยบาย แผนและแผนงานที่ได้กำหนดขึ้นในแต่ละขั้นตอนเพื่อลดผลกระทบทางลบให้มากที่สุด ในขณะเดียวกันอาจรวมถึงการกำหนดแนวทางการจัดการเพื่อนำไปปฏิบัติเป็นกรณีเฉพาะให้กรอบการพัฒนาดำเนินไปได้โดยไม่ขัดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

SEA เป็นหนึ่งในแนวทางที่ช่วยลดความไม่ครอบคลุมจากการพิจารณาผลกระทบเพียงระดับโครงการ โดยเป็นเครื่องมือที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพิจารณาข้อเสนอที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่ในระดับมหภาค เนื่องจากมีการวิเคราะห์โดยองค์รวม ตามขีดความสามารถและข้อจำกัดของการรองรับการพัฒนา พิจารณาความเชื่อมโยงเป็นระบบทั้งผลกระทบสะสมและผลกระทบที่เสริมกันโดยรวม ซึ่งเป็นสิ่งที่การศึกษาอื่นๆ ในระดับโครงการยังมีข้อจำกัด

SEA ไม่ได้ให้ความสำคัญในการจัดทำรายงานมากดังเช่นระบบ EIA Therivel & Brown (1999) ให้เหตุผลว่ารายงานดังกล่าวเป็นเพียงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเท่านั้นและมีความจำเป็นเพียงเพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อทบทวนในระยะหลัง แต่สิ่งสำคัญที่เป็นคุณค่าที่แท้จริงของ SEA คือเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อวางรูปแบบวัฏจักรของข้อกำหนดต่างๆ ในนโยบาย แผน และแผนงาน โดยยึดหลักว่าข้อกำหนดต่างๆ ต้องสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เพื่อตอบสนองและสะท้อนต่อเป้าหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 การทบทวน SEA

Strategic Environmental Assessment (SEA) หรือการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ เป็นองค์ความรู้ที่ต่อเนื่องมาจากการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment, EIA) โดยเริ่มปรากฏในสหราชอาณาจักร ในช่วงต้นของปี 90 ขณะนั้นผู้เชี่ยวชาญที่ถือเป็นแม่แบบขององค์ความรู้นี้คือ Riki Therivel และต่อมาองค์ความรู้ดังกล่าวได้นำไปสู่แนวทางปฏิบัติ ในหลายภาคส่วนของสหราชอาณาจักร ไม่เฉพาะเพียงโครงการพัฒนา ต่อมาเริ่มมีผู้ศึกษา วิจัยศาสตร์ด้านนี้เพิ่มขึ้น โดยปัจจุบัน SEA ได้ถูกกำหนดในกฎหมายกลางของกลุ่มประชาคมยุโรป และนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับและมีความโดดเด่นที่สุด คือ Maria Patridario จากโปรตุเกส

การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment, SEA) เป็นศาสตร์อีกสาขาของ Environmental Assessment (EA) ซึ่งเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้ประกอบในกระบวนการตัดสินใจเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการตระหนักควบคู่กับศาสตร์การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการ ในประเทศที่พัฒนา SEA ถูกใช้เป็นเครื่องมือในทางปฏิบัติเพื่อประเมินสิ่งแวดล้อมสำหรับประกอบการตัดสินใจในระดับที่สูงกว่าระดับโครงการและแสดงให้เห็นถึงนัยสำคัญของประเด็นต่างๆ ซึ่งนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดเกณฑ์ตัดสินใจในระดับต่างๆอันนำไปสู่การกำหนดนโยบาย ที่ตระหนักถึงประเด็นทางสิ่งแวดล้อมในระดับที่สูงขึ้นจากระดับโครงการซึ่งมี EIA เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ถูกใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจ

ดังนั้น SEA เป็นหนึ่งในแนวทางที่ช่วยลดความไม่ครอบคลุมการพิจารณาผลกระทบเพียงระดับโครงการคือ EIA ซึ่งถูกนำไปใช้ในระยะที่สายเกินกว่าที่จะสามารถส่งผลในการกำหนดเกณฑ์การตัดสินเกี่ยวกับโครงการ โดย SEA ช่วยให้กระบวนการตัดสินใจในประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อมได้รับการพิจารณาตั้งแต่ระดับนโยบาย (policy) สู่ระดับโครงการ (project) เนื่องจากเป็นที่ตระหนักดีว่าในระดับนโยบาย (policy) และการวางแผน (planning) นั้น จำเป็นต้องใช้เกณฑ์การตัดสินใจในหลายประเด็น ซึ่งต้องทำการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การกำหนดวางแผนสิ่งแวดล้อมในระดับโครงการต่อไป ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดเพื่อพัฒนาระบบที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจในระดับที่สูงขึ้นเพื่อแก้ไขจุดอ่อนที่เกิดจาก EIA อาจกล่าวได้ว่า SEA เป็นตัวเชื่อมระหว่างการปรับปรุงข้อบกพร่องอันเกิดจากแนวทางการปฏิบัติระดับโครงการ และคุณภาพของการพัฒนาโครงการโดยรวม

ในด้านการนำไปปฏิบัติ ประเทศกลุ่มประชาคมยุโรป ได้กำหนด SEA Directive ใน the EC Directive 2001/42/EC ฉบับแรก ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ค.ศ. 2001 โดยระบุให้มีการวิเคราะห์นโยบายและแผนที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม มีผลให้ประเทศในกลุ่มสมาชิกต้องนำไปปฏิบัติ ซึ่งได้มีการออกหลักเกณฑ์และคู่มือเป็นแนวทางการศึกษาทั้งในลักษณะของการศึกษาเชิงพื้นที่หรือสาขา สำหรับสาขาการขนส่ง อาทิเช่น European Commission, DGVII Transport **Manual on Strategic Environmental Assessment of Transport Infrastructure Plans,** February 1999. EUROPEAN CONFERENCE OF MINISTERS OF TRANSPORT **Strategic EnvironmentalAssessmentin the Transport Sector**, 1998. **Strategic Environmental Assessment of the Shetland Regional Transport Strategy**, Shetland Islands Council July, 2006 เป็นต้น

สำหรับประเทศในกลุ่มเอเชีย งานวิจัยของ Briffett, Obbard และ Mackee (2003) ได้ศึกษาสถานะ และศักยภาพของ SEA ใน 6 ประเทศ ประกอบด้วย ฮ่องกง สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา และเวียดนาม พบว่า ประเทศ กลุ่มนี้และยังหมายรวมถึงประเทศอื่นในแถบเอเชีย มีพื้นฐานการดำเนินงานในระบบ EIA ที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ส่วนมากเชื่อมโยงมาจากข้อสัญญากับองค์กรการเงินระหว่างประเทศ แต่ในทางปฏิบัติการดำเนินงานในระดับ EIA ยังคงมีปัญหา จึงส่งผลต่อการพัฒนาระบบ SEA โดยเฉพาะการนำรูปแบบของ SEA ของประเทศแถบตะวันตกมาใช้กับประเทศกลุ่มนี้ ดังนั้น รูปแบบและขอบเขตของ SEA ควรมีการปรับให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละประเทศนอกจากนี้การตระหนักในประเด็นสิ่งแวดล้อม มีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดศักยภาพการพัฒนาระบบ SEA ได้ในอนาคต งานวิจัยนี้ได้ระบุว่าเขตการปกครองฮ่องกงมีการพัฒนาระบบ SEA มากที่สุด เนื่องจากนำยุทธศาสตร์การตัดสินใจทางด้านสิ่งแวดล้อม เข้าดำเนินการตั้งแต่ระดับนโยบาย แผน และแผนงาน นอกจากนี้ งานวิจัยของ Cun-kuan, Yong-sen และ Jin-cheng (2004) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบ SEA ในประเทศจีนให้ผลสอดคล้องกับหกประเทศข้างต้นเช่นกัน ในขณะเดียวกันงานวิจัยของ Fischer (2003) ได้แย้งว่าการพัฒนาระบบ SEA จาก EIA ถือว่าไม่พอเพียง แต่ควรให้ความสำคัญของความเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับนโยบาย แผน และแผนงานเช่นเดียวกับ Dalkmann, Herrera และ Bongardt (2004) ที่กำหนดแนวทาง Analytical Strategic Environmental Assessment, ANSEA ที่ให้ความสำคัญกับการรวมเป้าหมายทางสิ่งแวดล้อม เข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ มากกว่าการเน้นวิธีการคาดการณ์เชิงปริมาณกับผลที่ตามมาทางสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีการศึกษา SEA สำหรับภาคส่วนการท่องเที่ยว ของประเทศกัมพูชา และภาคส่วนพลังงานของประเทศเวียดนาม โดยการสนับสนุนของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย ในปี 2552 การประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เกี่ยวกับเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในแม่น้ำโขงสายหลักเสนอต่อคณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission Secretariat - MRCS) โดย ICEM – International Centre for Environmental Management 2553เพื่อช่วยในการเตรียมการประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สำหรับการจัดทำโครงการเขื่อนกั้นแม่น้ำสายหลักในภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนล่าง

สำหรับประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดย SEA เริ่มเข้ามามีบทบาทตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 และได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาตินอกจากการที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ชื่อเดิมคือคณะอนุกรรมการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่) เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ.2548 ทั้งนี้ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในประเทศไทยได้รับการยอมรับและมีการดำเนินการในภาคส่วนต่างๆ บ้างแล้ว ปัจจุบันมีโครงการที่ดำเนินการในประเทศไทย รวม 19 โครงการ ดัง**ตารางที่ 2-1**

ตารางที่ 2-1 การจัดทำ SEA ในประเทศไทย

ลำดับ	ชื่อรายงาน/ปีที่ดำเนินการ	เจ้าของโครงการ
1	โครงการ SEA การจัดการขยะ (2550)	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
2	โครงการ SEA การจัดการลุ่มน้ำยม (2550)	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
3	โครงการ SEA การพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (2550)	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
4	โครงการประเมินศักยภาพสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่ : กรณีศึกษาในพื้นที่ 5 จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคใต้ (สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา ภูเก็ต)	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5	โครงการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับพื้นที่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดน จังหวัดเชียงราย	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6	โครงการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำท่าจีน เพื่อพัฒนาทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน (2553-2554)	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7	การจัดการน้ำในลุ่มน้ำยม	กรมชลประทาน
8	โครงการเขื่อนแม่วงก์ (2552)	กรมชลประทาน
9	โครงการศึกษาและประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาเหมืองแร่โปแตช (2554)	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานเพื่อการเหมืองแร่
10	Strategic environmental assessment on shrimp farms in the Southeast of Thailand (2554)	Swedish International Development Cooperation Agency (Sida)
11	โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในพื้นที่โดยรอบท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (2555-2556)	บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)
12	โครงการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำท่าจีนเพื่อพัฒนาทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน (2555)	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
13	โครงการระบบเครือข่ายน้ำในพื้นที่วิกฤตน้ำ 19 พื้นที่ เพื่อทำการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ (Feasibility Study : FS) ศึกษาการจัดทำรายงาน EIA และศึกษา SEA ในระดับลุ่มน้ำโขง ชี มูล (2555-2556)	กรมทรัพยากรน้ำ
14	การประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เกี่ยวกับเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในแม่น้ำโขงสายหลัก (2553)	สำนักเลขาธิการคณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง
15	โครงการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) พื้นที่อำเภอเมืองและพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัดระยอง (2554-2555)	ส่วนมลพิษอากาศ/ สำนักเทคโนโลยีน้ำและสิ่งแวดล้อมโรงงาน/ กรมโรงงานอุตสาหกรรม
16	การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ของยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ : กรณีศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี (2558)	งานวิทยานิพนธ์
17	รายงานการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) ในพื้นที่โดยรอบท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (2558)	บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)
18	โครงการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์การจัดการระบบนิเวศชายฝั่งทะเลอันดามัน (2558)	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
19	โครงการศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ (2558-2559)	สำนักนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

สำหรับโครงการที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาของโครงการนี้ คือ **กรณีศึกษาในพื้นที่ 5 จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคใต้ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา และภูเก็ต)** จากเอกสารการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ระบุประเด็นปัญหาและข้อจำกัดในการศึกษาพิจารณาเป็นรายด้านที่จำเป็นต้องนำมาเป็นข้อพิจารณาประกอบในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

(1) ด้านกรอบแนวคิดของ SEA เนื่องจาก SEA เป็นแนวคิดค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทยจึงยังไม่มีความชัดเจนในด้านกรอบแนวคิดของหลักเกณฑ์ แนวทางและขั้นตอนในการดำเนินการ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพของพื้นที่ยังไม่มีความชัดเจน โดยเฉพาะระดับความละเอียดของตัวชี้วัดและจำนวนตัวชี้วัด การให้คะแนนน้ำหนักในแต่ละมิติยังไม่มีเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานและยอมรับได้โดยทั่วไป กรรมการพิจารณาตรวจรับงานรวมทั้งผู้แทนจากหน่วยงานภาคต่างๆ มีแนวคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับ SEA ในระดับต่างกัน

(2) ด้านข้อมูล การขาดแคลนข้อมูลที่ต้องการตามประเด็นตัวชี้วัด ระดับของข้อมูลมีความแตกต่างกัน ตัวชี้วัดบางตัวไม่เป็นปัจจุบัน

(3) ด้านระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค่อนข้างสั้น (8 เดือน) เมื่อเปรียบเทียบกับภาระงานที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 5 จังหวัด และข้อกำหนดในการศึกษาต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องรวม 7 ครั้ง

(4) ด้านเทคนิค วิธีการวิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่ที่ดำเนินการไปนั้น เกือบทั้งหมดเป็นข้อมูลทุติยภูมิยังไม่ครอบคลุมศักยภาพของพื้นที่ในเชิงลึก พื้นที่บนแผ่นดินกับพื้นที่เกาะมีศักยภาพสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่ไม่เท่ากัน ดัชนีชี้วัดในด้านมิติเทคโนโลยีหลายดัชนีไม่สามารถหาข้อมูลสนับสนุนได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้โดยตรง การกำหนดเขตศักยภาพสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่ทางทะเลทำได้ยาก

การศึกษาของกนกพร (2552) ในโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากลไกการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางนิเวศเชิงยุทธศาสตร์ โดยใช้พื้นที่โดยรอบสนามบินสุวรรณภูมิ ใน 4 เขตพื้นที่การปกครองเป็นกรณีศึกษา การศึกษานี้ได้กลั่นกรองขอบเขตประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย องค์ความรู้สามมิติ คือการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์ที่ดิน และนิเวศวิทยา และนำหลักการ Multiple Criteria Analysis มาวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ทำให้ทราบสถานะ และข้อจำกัดในแต่ละพื้นที่ที่ศึกษา รวมทั้งรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน นำไปสู่การจัดลำดับความสำคัญ และขีดจำกัดการรองรับของแต่ละพื้นที่ (carrying capacity) ซึ่งจากการศึกษานี้เอง ทำให้พบรูปแบบการขยายตัวของโครงการที่มีนัยสำคัญ ในแต่ละเขตพื้นที่ศึกษา ที่สำคัญคือพบการขยายตัวจนเกินขีดรองรับในบางพื้นที่ และคาดการณ์ผลกระทบที่มีความเป็นไปได้จากกรณีดังกล่าว ซึ่งปรากฏผลจริงจากกรณีน้ำท่วมใหญ่ในปีพ.ศ. 2554 ในเชิงนิเวศการศึกษาได้แสดงถึงการสูญหาย และการเปลี่ยนพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตบางสายพันธุ์ชนิดอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดิน การบูรณาการประเด็นทางนิเวศเข้ากับศาสตร์การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ในครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพิจารณาสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวม ตั้งแต่สาเหตุจนถึงผลลัพธ์สุดท้าย และนำเสนออีกมิติของการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ ที่แตกต่างจากทฤษฎี ที่เสนอโดยผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ

2.3 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะจากงานศึกษา SEA ต่างๆ

(1) โดยหลักการอย่างกว้างๆของระบบวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม (Environmental Assessment, EA) คือกระบวนการตัดสินใจอาจกล่าวได้ว่า SEA เป็นหนึ่งในความก้าวหน้าของระบบการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ขยายระบบของกระบวนการตัดสินใจไปสู่ระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากหลักการของ SEA ประกอบด้วย

- การปรับปรุงเพื่อพัฒนานำไปสู่การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น
- การเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลของการพัฒนาที่ยั่งยืน
- การพิจารณาผลกระทบที่สะสมในสิ่งแวดล้อม

ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เพียงพอที่แสดงให้เห็นว่าระบบ SEA ช่วยให้การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมประสบผลสำเร็จและสามารถบรรลุผลได้ในระยะยาว (Partidario,1999)

(2) Sadler & Verheem (1996), Therivel & Partidario (1996) และ Brown (1997) ได้ให้หลักการอย่างกว้างๆ ของแนวทางที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในนำกระบวนการ SEA ไปใช้ในทางปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกวิธีการที่เหมาะสมสำหรับ SEA ในแต่ละองค์กร ดังนี้

- รูปแบบของนโยบาย แผนและแผนงานควรได้รับการกำหนดตั้งแต่ระยะต้น
- ควรพิจารณาแนวทางที่หลากหลายในการกำหนดนโยบาย แผน และแผนงาน ตั้งแต่ขั้นตอนของกระบวนการร่างนโยบาย แผน และแผนงานขององค์กร
- ควรเน้นในประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืนมากกว่าประเด็นแคบๆ ทางสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับนิยามของสิ่งแวดล้อมที่จำกัดเฉพาะประเด็นทางชีวภาพ-กายภาพ (bio-physical issues)
- ใช้แนวทางการพิจารณาในด้านคุณภาพ (qualitative approaches) ที่เหมาะสมเพื่อกำหนดขอบเขตความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงกรณีที่ขาดข้อมูลในเชิงปริมาณ (quantitative information) ในขณะเดียวกันไม่ควรจำกัดขอบเขตเฉพาะของการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเพียงด้านเดียว
- กระบวนการ SEA ควรเป็นที่รวมของสหสาขาที่เกี่ยวข้อง
- พิจารณาความเป็นไปได้ของแนวทางเลือกต่างๆ
- มีการทำงานประสานและความร่วมมือกันระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงชุมชน

(3) หลักการของการดำเนินงานที่เหมาะสมของ SEA ซึ่งสรุปโดย Partidario (1999) นำมาจาก 2 แหล่ง คือ The International Study of the Effectiveness of Environmental Assessment and Its Guiding Principles for SEA (Sadler, 1996) และ The Key SEA Practical Issues that Resulted from a Review of International Experience (Partidario, 1994) หลักการดังกล่าวได้เสนอความเป็นไปได้ของการกำหนดประเด็นต่างๆ รวมไปถึงการพัฒนาแนวทางปฏิบัติของระบบ SEA ดัง**ตารางที่ 2-2**

ตารางที่ 2-2 หลักการดำเนินการที่ดีสำหรับการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์

ประเด็น	ข้อเสนอแนะ
นโยบาย	- มีนโยบายที่เปิดกว้าง สามารถอธิบายและได้รับการตรวจสอบจากองค์กรต่างๆ - มีการดำเนินงานในระดับชาติ และ/หรือ มีแนวทางการกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์ตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน - แผนปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถเสนอวัตถุประสงค์เฉพาะในประเด็นทางสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นบรรทัดฐานสำหรับกลยุทธ์การดำเนินงานทางด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อม - จำแนกความสัมพันธ์ระหว่าง SEA และนโยบายอื่นๆ ในกลไกการตัดสินใจ และกำหนดกลไกเพื่อให้มั่นใจว่า SEA เข้าหลอมรวมในกระบวนการตัดสินใจ - จำแนกหลักเกณฑ์และกลไก เพื่อประเมินระดับนัยสำคัญ และวัดระดับความเชื่อมั่น เมื่อเทียบกับโครงข่ายนโยบายที่มีเป้าหมาย และมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อม
องค์กร	- เสนอโครงข่ายขององค์กร ที่ประกอบในกระบวนการตัดสินใจ - จัดตั้งโครงข่ายองค์กรภายใน และภายนอก เพื่อให้มั่นใจต่อความลื่นไหล และการตอบสนอง ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ SEA - กำหนดผู้รับผิดชอบเฉพาะ เพื่อเป็นแกนหลักในกระบวนการตัดสินใจ - เสนอโครงข่ายของกฎระเบียบที่เหมาะสม
แนวทางปฏิบัติ	- SEA ควรเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการพัฒนานโยบายและแผนงาน และควรนำไปใช้ในระยะต้นให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ - ให้ความสำคัญกับ SEA ในการเป็นองค์ประกอบของโครงร่างข้อเสนอนโยบาย - กำหนดประเภทของเครื่องมือที่ใช้ใน SEA - ควรเน้น และตั้งคำถามที่ตรงประเด็น - ขอบเขตของ SEA ควรรัดกุม ขณะเดียวกันต้องกว้างพอที่ใช้กำหนดบทบาทสำคัญในกลไกการพัฒนาที่ยั่งยืน - ขอบเขตของการวิเคราะห์ต้องสอดคล้องกับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามมา - SEA ต้องช่วยจำแนก และเปรียบเทียบแนวทางต่างๆอย่างเท่าเทียม - ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยกายภาพ นิเวศ สังคม-เศรษฐกิจ องค์กร และรูปแบบการปกครอง ควรหลอมรวมใน SEA อย่างเหมาะสม - การมีส่วนร่วมของชุมชน ควรถูกใช้เป็นพื้นฐานหลักของกระบวนการ SEA - วัตถุประสงค์ และข้อกำหนด ข้อเสนอในประเด็นต่างๆ ควรระบุอย่างชัดเจน - พัฒนาแนวทางที่กำหนดบทบาทของ SEA ในแต่ละขั้นตอน - ใช้วิธีการที่ง่าย และสะดวก - เสนอผลการวิเคราะห์ และการตัดสินใจต่อชุมชน - กำหนดมาตรการติดตามตรวจสอบและตรวจติดตาม แนบในโครงร่างข้อกำหนดขอบเขตการศึกษา - กำหนดกลไกอิสระในการตรวจสอบกระบวนการดำเนินการในขั้นตอนปฏิบัติ การปฏิบัติขององค์กร และการดำเนินงานของภาครัฐ

ที่มา: ดัดแปลงจาก Partidario, 1999

(4) การคัดเลือกเทคนิค SEA ที่เหมาะสม จากวิธีการที่หลากหลาย ที่นำมาใช้ในการคาดการณ์ และประเมินประเด็นต่างๆ ของแผนเชิงยุทธศาสตร์ที่กำหนดใน SEA นั้น Therivel (2004) เสนอให้ในลำดับแรกควรเริ่มต้นด้วยการใช้วิธีการที่ประหยัดและรวดเร็วเพื่อจำแนกประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจึงใช้วิธีการเฉพาะเจาะจงมากขึ้นเพื่อเน้นประเด็นสำคัญที่มีนัยสำคัญระดับสูง โดยการวิเคราะห์ SEA ควรดำเนินการในทุกระดับของแผนเชิงยุทธศาสตร์แต่ละแผน ต้องพยายามแตกประเด็นรายละเอียดทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐศาสตร์ให้มากที่สุด เพื่อนำกลไกของ SEA เข้าไปวิเคราะห์ แสดงให้เห็นถึงผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบอย่างชัดเจนในทุกประเด็น

(5) ข้อมูลพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อมเป็นพื้นฐานที่สำคัญในขั้นตอนการศึกษา SEA ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคาดการณ์ การวิเคราะห์ และกำหนดมาตรการติดตามตรวจสอบ โดยการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่นำมาพิจารณามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการระบุและจำแนกประเด็นปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ข้อจำกัด เงื่อนไข และแนวทางเลือกที่เป็นไปได้เพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรมเชิงยุทธศาสตร์ไม่เพิ่มปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหาที่มีอยู่สู่ความเชื่อมโยงสู่ยุทธศาสตร์อื่นต่อไป

ทั้งนี้ ปัญหาหลักของการจัดทำ SEA คือข้อมูลพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม ในระดับ SEA ไม่สามารถเสนอในรายละเอียดได้มากเท่าการศึกษาระดับ EIA ซึ่งเป็นระดับโครงการ (Therivel, 2004) ในขณะเดียวกันไม่สามารถระบุประเภทสิ่งแวดล้อมได้ชัดเจน เท่าระดับ EIA ดังนั้น วิธีการที่ช่วยแก้ไขจุดอ่อนกรณีดังกล่าว จากข้อเสนอแนะของ Therivel (2004) คือการพิจารณาสิ่งแวดล้อมเป็นกลุ่ม (cluster) โดยให้ความสำคัญกับแก่นสารของวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นแนวทางกำหนดตัวบ่งชี้ (indicators) ที่ใช้กำหนดขอบเขตข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่ต้องการในแต่ละกลุ่มหลัก ทั้งวัตถุประสงค์ และตัวบ่งชี้ (indicators) ยังใช้เป็นพื้นฐานของการคาดการณ์ และกำหนดระบบติดตามตรวจสอบในขั้นตอนต่อไป

อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของข้อมูลทางสิ่งแวดล้อมในระดับ SEA มีความยืดหยุ่นมากกว่าในระดับ EIA ข้อมูลในระดับชาติ อาจนำมาพิจารณาในระดับท้องถิ่นที่ดำเนินการ SEA ในขณะเดียวกันการรวบรวมข้อมูลในระดับท้องถิ่น สามารถรวบรวมสู่ระดับภาค และระดับชาติ แต่สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักคือ ข้อมูลทางสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละระดับ ต้องเป็นข้อมูลที่ไม่ล้าสมัย ในกรณีนี้สามารถแก้ไขโดยการสำรวจพื้นที่หรือปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

(6) หลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของ SEA ซึ่งอยู่ที่การเปิดโอกาสให้ข้อกำหนด และเงื่อนไขต่างๆ ในการกำหนดนโยบาย แผน และแผนงานได้ทบทวนแก้ไข เพื่อให้กรอบการพัฒนาดำเนินไปได้โดยไม่ขัดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า SEA คือเครื่องมือที่ใช้เป็นทางเลือกของการกำหนดนโยบาย แผนและแผนงานตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดหลักการถึงขั้นตอนการตรวจสอบ โดยการดำเนินการสามารถทำได้หลายแนวทางเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยควรเริ่มต้นในขั้นตอนที่เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Therivel & Brown,1999) นอกจากนี้ ระบบ SEA ไม่ได้ให้ความสำคัญในการจัดทำรายงานมากดังเช่นระบบ EIA Therivel & Brown (1999) ให้เหตุผลว่ารายงานดังกล่าวเป็นเพียงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเท่านั้นและมีความจำเป็นเพียงเพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อทบทวนในระยะหลัง แต่สิ่งสำคัญที่เป็นคุณค่าที่แท้จริงของ SEA คือเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อวางรูปแบบวัฏจักรของข้อกำหนดต่างๆ ในนโยบาย แผน และแผนงานโดยยึดหลักว่าข้อกำหนดต่างๆ ต้องสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เพื่อตอบสนองและสะท้อนต่อเป้าหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.4 ขั้นตอนการศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ จะพิจารณาในภาพรวมทั้งในเชิงพื้นที่ และรายสาขาการพัฒนา การประเมินจะพิจารณาแบ่งออกตามพื้นที่โครงการและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมีแนวโน้มได้รับผลกระทบ โดยที่ปรึกษาจะดำเนินการตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ที่จัดทำโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 10 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

(1) การกลั่นกรองประเภทโครงการ

แผนงานหรือโครงการที่เหมาะสมในการศึกษาประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในกรณีนี้ จะกลั่นกรองโครงการที่ได้ศึกษา ทบทวน และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ และคัดเลือกมาแล้วจากขั้นตอนก่อนหน้านี้ในการศึกษา ทบทวน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ รวมทั้งข้อมูลที่รวบรวมได้จากการดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

โครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบน้อยหรือผลกระทบในวงจำกัดและเป็นโครงการที่กำลังดำเนินการก่อสร้างหรือเสร็จสิ้นแล้ว รวมทั้งโครงการตามแผนงานประจำของจังหวัด จะไม่นำมาพิจารณาในการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยกระบวนการนี้จะเป็นการสร้างความเข้าใจในธรรมชาติและความต้องการของนโยบาย แผน และแผนงาน ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของ SEA เนื่องจากการสร้างความเข้าใจในความต้องการและธรรมชาติของวัตถุประสงค์ของนโยบาย แผน แผนงานหรือโปรแกรมนั้นจะเป็นการกำหนดวิธีการในรายละเอียดที่จะนำมาใช้กับนโยบาย แผน และแผนงาน นั้นๆ และภายหลังจากนั้น ที่ปรึกษาจึงจะกำหนดรายละเอียดของทางเลือกเชิงกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับกรอบเวลาของนโยบาย แผน และแผนงาน รวมไปถึงการกำหนดตัวชี้วัด หลักเกณฑ์ และวิธีการในการประเมินที่เหมาะสม

(2) การทบทวนเอกสารทุติยภูมิ

ที่ปรึกษาจะรวบรวม และทบทวนเอกสารทุติยภูมิของโครงการที่กลั่นกรองแล้วเพิ่มเติมตามความจำเป็นจากแหล่งข้อมูลหน่วยราชการ และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อทบทวนข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อมูลในเชิงสถิติ แผนที่ ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่

1) การศึกษาภูมิหลังและข้อมูลพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม

เป็นการศึกษาสถานภาพของสิ่งแวดล้อมซึ่งจะบอกให้ทราบถึงสถานภาพปัจจุบันของสิ่งแวดล้อมและศักยภาพของพื้นที่ที่สามารถรองรับการพัฒนาได้ นอกจากนี้ยังสามารถบอกได้ว่าพื้นที่ใดที่ควรจะกันออกจากการพัฒนา อันเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวในการเกิดผลกระทบหรือเป็นพื้นที่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ซึ่งเทคนิคที่นิยมใช้คือการใช้ระบบการซ้อนทับแผนที่และใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือหลักควบคู่กับการทำ Checklist

2) การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและความเชื่อมโยง

ขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบและศึกษาคุณลักษณะของกิจกรรมที่สร้างผลกระทบสิ่งแวดล้อมและผู้ที่ได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงความเชื่อมโยงของกิจกรรมไปสู่กิจกรรมในนโยบาย แผนและแผนงานอื่น

การตรวจสอบและประเมินทางเลือกในขั้นต้นจากการทบทวนเอกสารในขั้นต้นจะทำให้ทราบว่านโยบาย แผน หรือแผนงานใดที่ต้องนำกลับมาทบทวนหรือทำความเข้าใจและกลับสู่กระบวนการประเมินความต้องการอีกครั้ง ซึ่งภายหลังจากได้พิจารณาและเลือกทางเลือกแล้วจึงนำเข้าสู่กระบวนการกำหนดขอบเขต (Scoping) ต่อไป

(3) การกำหนดขอบเขตการศึกษา (Scoping)

การกลั่นกรองและกำหนดขอบเขต (Scoping) ของ SEA มีวัตถุประสงค์หลักของการกลั่นกรอง คือ จะเป็นการตรวจสอบพื้นที่หรือกำหนดประเด็นของนโยบาย แผนและแผนงานว่าเกี่ยวพันกับสิ่งแวดล้อม สมรรถนะหรือความสามารถในการรองรับและความยั่งยืนของการพัฒนาตามเจตนารมณ์ของการศึกษา SEA หรือไม่

การกำหนดขอบเขตการศึกษานั้นที่ปรึกษาจะพิจารณาเสนอประเด็นและทางเลือกเชิงกลยุทธ์ของการพัฒนาของกลุ่มโครงการในกลุ่มจังหวัดเป้าหมาย โดยข้อมูลส่วนหนึ่งจะได้จากการวิเคราะห์แผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องเพื่อระบุประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาของกลุ่มโครงการและประเด็นหรือผลกระทบสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดเป็นขอบเขตและจุดสนใจหลักของการประเมิน ทางเลือกเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนา อาจเป็นทางเลือกการเร่งผลักดันโครงการที่มีความพร้อมหรือชะลอโครงการที่ยังคงมีปัญหาเพื่อปรับปรุงแก้ไของค์ประกอบโครงการ หรือดำเนินโครงการตามขั้นตอนปกติแต่ดำเนินการมาตรการสร้างผลกระทบทางบวกและลดผลกระทบทางลบ เป็นต้น และข้อมูลอีกส่วนจะได้จากการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งที่เป็นการประชุมกลุ่มเล็กและการประชุมกลุ่มย่อย (small group/focused group) มาร่วมพิจารณาเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่โครงการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดขอบเขตการศึกษา (Scoping) ตั้งแต่ขั้นแรกเริ่มโครงการด้วย

ประเด็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในแต่ละพื้นที่แต่ละกลุ่มโครงการ และแต่ละทางเลือก อาจจะแตกต่างกันได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงคุณภาพอากาศ การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ การเปลี่ยนแปลงชายฝั่ง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิต การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

นอกจากนี้ประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของการพัฒนาโครงการต่างๆ เช่น ความมั่นคงด้านพลังงาน ความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจและการจ้างงาน เป็นต้น จะพิจารณานำมาระบุในการกำหนดขอบเขตการศึกษาประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

(4) การเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

ที่ปรึกษาจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในขั้นตอนหลังจากกำหนดขอบเขตการศึกษา โดยจะพิจารณาจากประเด็นที่เกี่ยวข้องหากข้อมูลที่ได้จากการทบทวนรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ยังไม่เพียงพอ ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ที่จำเป็นและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ในกรณีที่พบว่าบางผลกระทบ/ประเด็นมีความสำคัญหรือมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญและมีข้อมูลไม่ชัดเจนหรือไม่เพียงพอ จะกำหนดให้เป็นข้อเสนอแนะหรือเงื่อนไขของนโยบายหรือแผนงานนั้นจะต้องนำไปศึกษาในรายละเอียดต่อไป กล่าวคือ

1) ทบทวนเอกสารเพิ่มเติม (ถ้ามี) เพื่ออธิบายสภาวะแวดล้อมพื้นฐานที่มีอยู่ ระบุปัญหาสิ่งแวดล้อมข้อจำกัดต่าง ๆ

2) ศึกษาสถานภาพของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน โดยพิจารณาความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศในพื้นที่ ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ และสิ่งที่สังคมจะได้รับ/ปรับเปลี่ยน

3) ร ะบุผลกระทบที่น่าจะเกิดขึ้นและความยั่งยืนของแต่ละทางเลือก

4) ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาทางเลือกที่พึงประสงค์ ทั้งนี้เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจโดยการสำรวจข้อมูล และความคิดเห็นของประชาชน ชุมชน ผู้นำทางความคิด ผู้ดำเนินโครงการ มีส่วน

เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของประชุมกลุ่มย่อย (focused group) หรือการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความเห็นและทราบความต้องการของประชาชนและชุมชนจากการทำเครือข่ายประชาสังคมตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ขอบเขตการศึกษามีความรัดกุม สมบูรณ์ ครอบคลุมความต้องการของทุกภาคส่วน

(5) การวิเคราะห์และประเมินข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมเพิ่มเติม จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะนำมาวิเคราะห์ประมวลผลเพื่อปรับปรุงการกำหนดขอบเขตการศึกษา ที่ปรึกษาจะวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นยุทธศาสตร์และประเด็นสิ่งแวดล้อมของทางเลือกเชิงกลยุทธ์ต่างๆ โดย

1) ประเมินสถานภาพด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ (และโครงการ) ในภาพพื้นฐานปัจจุบันและอนาคตที่ไม่มีการพัฒนาของโครงการ (baseline scenario)

2) ประเมินผลกระทบจากการพัฒนาโครงการเมื่อสถานภาพด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ (และโครงการ) เปลี่ยนแปลงไปจากภาพพื้นฐานดังกล่าว

ในการประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ที่ปรึกษาจะพิจารณาเลือกใช้วิธีการหรือเครื่องมือที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับประเด็นหรือเรื่องที่จะประเมิน อาทิ

ก. การคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจสังคม
- การใช้โมเดลหรือการคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือการเปลี่ยนแปลงโดยตรง (trend analysis)
- การวิเคราะห์โดยใช้ตารางไขว้ (matrix)
- เทคนิคการรวบรวมข้อมูลโดยการมีส่วนร่วมหรือการปรึกษาหารือ (participatory/ consultative technique)
- ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ วิเคราะห์ จัดการข้อมูล และนำเสนอ

ข. การวิเคราะห์และเปรียบเทียบทางเลือก
- การวิเคราะห์ภาพอนาคตและ multi-criteria analysis
- การประเมินความเสี่ยง (risk assessment)
- การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (cost/benefit analysis)
- การสำรวจความเห็น จัดลำดับทางเลือก หรือสำรวจซ้ำๆ (Delphi technique)

(6) การนำเสนอทางเลือกที่เหมาะสม

ผลจากการประเมินจะทำให้สามารถพิจารณาตัดสินใจได้ว่า ทางเลือกเชิงกลยุทธ์ใดที่มีความเหมาะสม มีโครงการอะไรบ้างในพื้นที่ที่ควรพัฒนา และโครงการใดที่ยังคงมีปัญหาอุปสรรคที่ต้องปรับปรุงองค์ประกอบ หรือ มีมาตรการสนับสนุนเชิงสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตอะไรบ้างที่ต้องการผลักดัน โดยในการประเมินทางเลือกนั้น ข้อมูลทางสิ่งแวดล้อมของแต่ละทางเลือกจะถูกนำมาสร้างภาพฉาย (Scenarios) รวมถึงทางเลือกที่เป็น Worst-case และทางเลือกที่ไม่ทำอะไรเลย (do-nothing) ด้วย สำหรับทางเลือกที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นไปไม่ได้จะถูกตัดออกไป

นอกจากนี้ ในกรณีทางเลือกที่พิจารณาก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของนโยบาย แผนงาน หรือโปรแกรม อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยลด/หลีกเลี่ยงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้

ที่ปรึกษาจะสรุปผลจากการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และผลจากการทำกิจกรรมร่วมเรียนรู้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเสนอทางเลือกที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และเป็นการพัฒนาที่สมดุล มีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนอย่างแท้จริง โดยทางเลือกที่เหมาะสมดังกล่าวนี้ จะถูกนำเสนอต่อ สนข. เพื่อพิจารณาความครบถ้วนสมบูรณ์ของประเด็นต่างๆ ก่อนที่จะนำเสนอต่อที่ประชุมสัมมนาในจังหวัดพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ต่อไป

(7) การนำเสนอหลักการป้องกันไว้ล่วงหน้า (Precautionary Principle)

ที่ปรึกษาจะเสนอแนวทางการลดผลกระทบทางลบและเพิ่มผลกระทบทางบวก และเงื่อนไขพิทักษ์สิ่งแวดล้อม สังคมและคุณภาพชีวิตที่ควบคู่ไปกับทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม รวมทั้งพิจารณาเสนอข้อกำหนดในการเตรียมการล่วงหน้าเพื่อเพิ่มผลกระทบทางบวกและป้องกันผลกระทบทางลบในประเด็นสิ่งแวดล้อมที่ระบุเอาไว้ในทางเลือกการพัฒนา ทั้งนี้ ผลการศึกษาในขั้นตอนที่ (8) การตัดสินใจพัฒนา (9) การติดตามประเมินผล และ (10) การปรับปรุงแก้ไขทางที่ปรึกษาจะนำเสนอไว้ในส่วนของข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาต่อไป

2.5 การคาดการณ์แและการประเมิน

การคาดการณ์ผลกระทบ : เป็นการประเมินลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการพื้นฐาน 57 โครงการ และการพัฒนาด้านเกษตรกรรมและท่องเที่ยวควบคู่กันไปนั้น สามารถใช้วิธีการทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Expert Judgement) เพื่อจำแนกแจกแจงอธิบายระดับนัยสำคัญของผลกระทบในเรื่องต่างๆ เพื่อประกอบการพิจารณาความเหมาะสมในการตัดสินใจพัฒนาหรือปรับปรุงรูปแบบทางเลือกการพัฒนา โดยมีข้อมูลสนับสนุนอธิบายประกอบ ครอบคลุมประเด็น ดังต่อไปนี้

- ลักษณะ (Nature) ของผลกระทบ ได้แก่ ทางบวก-ทางลบ โดยตรง-โดยอ้อม ผลกระทบสะสม
- ขนาด (Magnitude) ของผลกระทบ ได้แก่ สูง ปานกลาง ต่ำ
- ขอบเขต (Extent) ได้แก่ ขอบเขตพื้นที่ การแพร่กระจาย รัศมีของผลกระทบ
- ระยะเวลา (Duration) ได้แก่ ระยะสั้น ระยะยาว
- ความสามารถในการคืนสภาพ (Reversibility Irreversibility)
- โอกาส (Likelihood) ของการเกิดผลกระทบ

การประเมินระดับนัยสำคัญของผลกระทบจะต้องเลือกใช้วิธีการและเกณฑ์ที่เหมาะสมกับโครงการ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ เลือกใช้วิธีการ Scaling ร่วมกับ Matrix ในการประเมินระดับนัยสำคัญ ดังนี้

ระดับนัยสำคัญของผลกระทบ (Significance)	=	**ลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบ (Characteristics)**	X	**ความสำคัญของผลกระทบ (Importance)**

(1) การวิเคราะห์ลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบ (Characteristics)

1) การวิเคราะห์ลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบ พิจารณาจากผลคูณของขนาด (Magnitude) ขอบเขต (Extent) และระยะเวลา (Duration) ของผลกระทบ โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ดัง**ตารางที่ 2-3**

2) นำคะแนนลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์และการให้คะแนนลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบใน**ตารางที่ 2-4**

(2) การวิเคราะห์ความสำคัญของผลกระทบ (Importance) พิจารณาจากคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่สูญเสีย หรือเสื่อมถอย หรือการสูญเสียโอกาสในการใช้ทรัพยากร ซึ่งใช้เกณฑ์การให้คะแนน แสดงดัง**ตารางที่ 2-5** สำหรับผลกระทบทางสังคม ดังแสดงใน**ตารางที่ 2-6**

(3) การวิเคราะห์ระดับนัยสำคัญของผลกระทบ (Significance)

1) การประเมินระดับนัยสำคัญของผลกระทบทำได้โดยใช้ Matrix ใน**ตารางที่ 2-7** โดยพิจารณาผลการวิเคราะห์ลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบและความสำคัญของผลกระทบขั้นตอนที่ 1) การวิเคราะห์ลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบ (Characteristics) และ ขั้นตอนที่ 2) การวิเคราะห์ความสำคัญของผลกระทบ (Importance)

2) ผลการประเมินระดับนัยสำคัญของผลกระทบจะนำไปสู่การประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของแผนงานโครงการพัฒนาต่างๆ ตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ดัง**ตารางที่ 2-8**

ผลจากการประเมินจะทำให้สามารถพิจารณาตัดสินใจได้ว่า ทางเลือกใดมีความเหมาะสม มีโครงการอะไรบ้างในพื้นที่ที่ควรพัฒนาและโครงการใดที่ยังคงมีปัญหาอุปสรรคที่ต้องปรับปรุงองค์ประกอบ หรือมีมาตรการใดบ้างที่ต้องการผลักดันโดยในการประเมินทางเลือกนั้น นอกจากนี้ ในกรณีทางเลือกที่พิจารณาก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของนโยบาย แผนงาน หรือโปรแกรม อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยลด/หลีกเลี่ยงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ ที่ปรึกษาจะเสนอแนวทางการลดผลกระทบทางลบและเพิ่มผลกระทบทางบวก และเงื่อนไขพิทักษ์สิ่งแวดล้อม สังคมและคุณภาพชีวิตที่ควบคู่ไปกับทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม รวมทั้งพิจารณาเสนอข้อกำหนดในการเตรียมการล่วงหน้าเพื่อเพิ่มผลกระทบทางบวกและป้องกันผลกระทบทางลบในประเด็นสิ่งแวดล้อมที่ระบุเอาไว้ในทางเลือกการพัฒนา ตามหลักการป้องกันไว้ล่วงหน้า (Precautionary Principle) ในส่วนของแผนแม่บทการพัฒนาฯ และแนวทางการดำเนินงานแต่ละด้านต่อไป

ตารางที่ 2-3 เกณฑ์และคะแนนการกำหนดลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ระดับ	คำจำกัดความ	คะแนน
ขนาดของผลกระทบ (Magnitude) [1/]		
สูง	- เกินเกณฑ์ระดับการยอมรับได้ที่กำหนด - เกิดการเปลี่ยนโครงสร้างของสภาพสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศไปจากเดิมทั้งระบบ	3
ปานกลาง	- อยู่ในระดับเข้าใกล้เกณฑ์ระดับการยอมรับได้ มีโอกาสเกินเกณฑ์ได้ง่าย - เกิดการเปลี่ยนแปลงปัจจัยบางประการของสภาพสิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศแต่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง	2
ต่ำ	- ยังคงอยู่ในเกณฑ์ระดับการยอมรับได้ - เกิดการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย	1
ขอบเขตผลกระทบ (Extent) [1/]		
สูง	- แพร่กระจายเป็นวงกว้าง - ระดับภูมิภาค / ประเทศ / นานาชาติ	3
ปานกลาง	- ออกนอกขอบเขตพื้นที่พัฒนา แต่ยังอยู่ในวงจำกัด	2
ต่ำ	- อยู่ภายในขอบเขตพื้นที่พัฒนา	1
ระยะเวลาของผลกระทบ (Duration) [1/]		
สูง (ระยะยาว)	- ผลกระทบยังคงอยู่หลังจากปิดโครงการ / ถาวร (ไม่สามารถฟื้นฟูได้) - ช่วงเวลานาน (เช่น มากกว่า 15 ปี)	3
ปานกลาง	- ผลกระทบอยู่ในช่วงเวลาดำเนินงาน / คืนสภาพได้เมื่อเวลาผ่านไป - ช่วงเวลาปานกลาง (เช่น 5- 15 ปี)	2
ต่ำ (ระยะสั้น)	- ผลกระทบเกิดขึ้นเป็นบางช่วง เวลาสั้นๆ / คืนสภาพอย่างรวดเร็ว (Quickly Reversible) - ช่วงเวลาสั้น (เช่น 0-5 ปี)	1
คะแนนลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบ (ขนาด x ขอบเขต x ระยะเวลา)		

<u>หมายเหตุ</u> : [1/] พิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละประเด็น

ตารางที่ 2-4 เกณฑ์และการให้ค่าคะแนนลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบ

ผลคูณของลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบสิ่งแวดล้อม[1/]	ระดับ	คำจำกัดความ	คะแนน
9-27	สูง	มีผลกระทบสูงและก่อให้เกิดผลกระทบอื่นๆ ตามมาซึ่งต้องมีการจัดเตรียมมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่เข้มงวดและเคร่งครัด	3
4-8	ปานกลาง	มีผลกระทบหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปานกลาง	2
1-3	ต่ำ	มีผลกระทบหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย	1

<u>หมายเหตุ</u> : [1/] ผลคูณที่ได้จาก**ตารางที่ 2-3**

ตารางที่ 2-5 เกณฑ์และการให้ค่าคะแนนความสำคัญของผลกระทบ (ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม)

ระดับ	คำจำกัดความ	คะแนน
สูง	- รบกวนพื้นที่ดั้งเดิม (Pristine Areas) ซึ่งมีคุณค่าในเชิงอนุรักษ์ - ทำลายสิ่งมีชีวิตชนิดที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ - เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในระดับประเทศ/นานาชาติ	3
ปานกลาง	- รบกวนพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพสำหรับคุณค่าในเชิงอนุรักษ์หรือเป็นแหล่งทรัพยากร - เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในระดับท้องถิ่น/ภาค	2
ต่ำ	- รบกวนพื้นที่เสื่อมโทรม (Degraded Area) หรือพื้นที่ทั่วไปซึ่งมีคุณค่าในเชิงอนุรักษ์เพียงเล็กน้อย - เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะของระบบนิเวศที่พบได้ทั่วไป	1

ตารางที่ 2-6 เกณฑ์และการให้ค่าคะแนนความสำคัญของผลกระทบ(ด้านสังคมและสุขภาพ)

ระดับผลกระทบ	นิยาม
สูง (3)	มีผลกระทบให้ต้องปรับเปลี่ยนปัจจัยระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน ไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ
ปานกลาง (2)	มีผลกระทบให้ต้องปรับเปลี่ยนปัจจัยระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน ไปจากเดิมบ้างเล็กน้อย เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ
ต่ำ (1)	ไม่มีผลกระทบหรือมีผลกระทบในระดับต่ำต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ ทั้งปัจจัยระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน

ตารางที่ 2-7 การประเมินระดับนัยสำคัญของผลกระทบและการตัดสินใจพัฒนา

ระดับนัยสำคัญของผลกระทบและแนวทางการตัดสินใจพัฒนา		ลักษณะหรือความรุนแรงของผลกระทบ (Characteristic)		
		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
		(1)	(2)	(3)
ความสำคัญของผลกระทบ (Importance)	ต่ำ (1)	*<u>กลุ่ม 3</u> พัฒนาได้ โดยใช้มาตรการปกติ (1)x(1)=(1)*	*<u>กลุ่ม 3</u> พัฒนาได้ โดยใช้มาตรการปกติ (1)x(2)=(2)*	*<u>กลุ่ม 2</u> พัฒนาได้ โดยต้องมีมาตรการเข้มงวด (1)x(3)= (3)*
	ปานกลาง (2)	*<u>กลุ่ม 3</u> พัฒนาได้ โดยใช้มาตรการปกติ (2)x(1)= (2)*	*<u>กลุ่ม 2</u> พัฒนาได้ โดยต้องมีมาตรการเข้มงวด (2)x(2)=(4)*	*<u>กลุ่ม 1</u> ต้องศึกษาอย่างละเอียดในการทบทวนทางเลือกหรือพัฒนา (2)x(3)=(6)*
	สูง (3)	*<u>กลุ่ม 3</u> พัฒนาได้ โดยต้องมีมาตรการเข้มงวด (3)x(1)= (3)*	*<u>กลุ่ม 1</u> ต้องศึกษาอย่างละเอียดในการทบทวนทางเลือกหรือพัฒนา (3)x(2)=(6)*	*<u>กลุ่ม 1</u> ต้องศึกษาอย่างละเอียดในการทบทวนทางเลือกหรือพัฒนา (3)x(3)=(9)*

ตารางที่ 2-8 คำจำกัดความของระดับนัยสำคัญของผลกระทบและแนวทางตัดสินใจพัฒนา

ระดับคะแนน	คำจำกัดความ	แนวทางการตัดสินใจพัฒนา
6-9	พื้นที่ได้รับผลกระทบมีความสำคัญสูง ไม่ควรเสี่ยงสำหรับการพัฒนาที่มีผลกระทบสูงในระดับที่ไม่สามารถฟื้นฟูได้ หรือกิจกรรมการพัฒนาก่อให้เกิดผลกระทบอื่นๆ ตามมาเป็นวงกว้าง การป้องกันและแก้ไขด้วยมาตรการใดๆ ทำได้ยากมากหรืออาจไม่คุ้มค่า	<u>กลุ่ม 1</u> ต้องใช้ข้อมูลและการศึกษาที่ละเอียดรอบคอบประกอบการตัดสินใจ กรณีที่ไม่มีมาตรการหรือแนวทางป้องกันและแก้ไขผลกระทบในรูปแบบพิเศษ ที่ทำให้มั่นใจได้ว่าสามารถจัดการผลกระทบให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ควรพิจารณาปรับปรุงรูปแบบทางเลือกของการตัดสินใจพัฒนา
3-4	พื้นที่ได้รับผลกระทบมีความสำคัญสูง การเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องมีมาตรการเชิงป้องกันและการกำกับดูแลที่เข้มงวด	<u>กลุ่ม 2</u> สามารถพัฒนาได้ โดยมีการเสนอแนะแนวทางการจัดการ มาตรการในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่เข้มงวด เพิ่มเติมจากมาตรการปกติ
1-2	ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ลดคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่เกิดขึ้นสามารถป้องกันและแก้ไขได้โดยง่าย	<u>กลุ่ม 3</u> สามารถพัฒนาได้ โดยใช้มาตรการปกติ

3. การกำหนดขอบเขตการศึกษา

3.1 การกลั่นกรองและกำหนดขอบเขตการศึกษา SEA (SEA Screening & Scoping)

การศึกษาแผนแม่บทในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้จำเป็นต้องนำประเด็นที่เกี่ยวข้องหลายๆ เรื่องมาพิจารณาในภาพรวม (cross-cutting perspectives) เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาในสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามเป้าหมายการเติบโตทางเศรษฐกิจ และทิศทางการพัฒนาการลงทุนของพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในอดีตที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน มีโครงสร้างเศรษฐกิจอยู่ในภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และการท่องเที่ยว ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละภาคส่วนยังมีขีดความสามารถและศักยภาพที่สามารถพัฒนาให้สูงมากขึ้นได้ ทั้งนี้ ได้มีการนำประเด็นอื่นๆ มาพิจารณาร่วมด้วย ได้แก่ (1) นโยบายและแผนงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ เช่น ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบคลัสเตอร์ (2) แผนการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ เช่น การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การใช้ที่ดิน และการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ และ (3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ เช่น แผนการจัดหาแหล่งพลังงาน การจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นต้น

สำหรับการพิจารณาทางเลือกการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ (รายละเอียดปรากฏอยู่ใน**เล่มที่ 1 รายงานฉบับหลัก บทที่ 3**) มีการศึกษาความเป็นไปได้ของแผนพัฒนา ทั้ง 4 มิติ ร่วมกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย จากกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่าทางเลือกที่ 2+(สองบวก) ซึ่งเป็นการใช้ศักยภาพของพื้นที่ในด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่มีอยู่อย่างเต็มที่ (Full-Potential Growth Case) และพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวให้สูงขึ้นจากศักยภาพที่มีอยู่เดิม เป็นทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ ดังนั้น ขอบเขตแผนพัฒนาในการประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ครั้งนี้ เป็นแนวทางการพัฒนาตามแนวทางเลือก สองบวก (2+) อันประกอบด้วย โครงการพัฒนาสาขาต่างๆ ที่มีอยู่ในแผน จำนวน 57 โครงการ ร่วมกับการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของภาคใต้และเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นที่เพาะปลูกและการเพิ่ม

ประสิทธิภาพการผลิตในสาขาเกษตรกรรมเพื่อป้อนภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก รวมทั้ง สาขาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องจากการเกษตรแปรรูป ซึ่งรองรับผลผลิตทางการเกษตรที่เพาะปลูกในพื้นที่ภาคใต้ และอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน

อย่างไรก็ตาม เพื่อนำแนวทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมและยั่งยืนไปสู่การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ต่อไป จะต้องมีความสอดคล้องกับศักยภาพและขีดจำกัด (Carrying Capacity) ของพื้นที่เป้าหมาย ดังนั้น ที่ปรึกษาได้มีตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น เพื่อระบุประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมสำคัญ หรือองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศที่มีคุณค่าที่มีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการพื้นฐาน โดยการทบทวนผลกระทบที่สำคัญจากเอกสารรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการลักษณะเดียวกัน นอกจากนี้ เพื่อให้ได้แผนแม่บทในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ที่มีความสมดุลและยั่งยืน ทั้ง 4 มิติ ได้แก่ มิติสิ่งแวดล้อม มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติการบริหารจัดการและเทคโนโลยี สิ่งสำคัญคือ การกำหนดประเด็นที่จะนำมาศึกษามีความครบถ้วนสมบูรณ์มีมุมมองหลายมิติและเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ในการศึกษานี้จะใช้กรอบแนวคิดแรงขับเคลื่อน-แรงกดดัน-สถานะ-ผลกระทบ-การตอบสนอง (Driver-Pressure-State-Impact-Response : DPSIR) เป็นแนวทางในการจำแนกและระบุประเด็นผลกระทบที่สำคัญและนำไปสู่การกำหนดขอบเขตการศึกษาในเชิงประเด็นนั้น **(รูปที่ 3-1)** ประกอบด้วย

<u>แรงขับเคลื่อน</u> (Driving Force: D) หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ตามแผนแม่บทในการพัฒนาฯ การพัฒนาในสาขาเศรษฐกิจหลักประกอบด้วย ภาคเกษตรกรรม ภาคท่องเที่ยวและบริการ ภาคอุตสาหกรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุน ได้แก่ การคมนาคมและขนส่ง พลังงาน ความมั่นคง

<u>แรงกดดัน</u> (Pressure: P) หมายถึง ปัจจัยภายนอกและภายในอื่นๆ เช่น การเชื่อมโยงประชาคมอาเซียน การปฏิรูประบบราชการ การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และขาดแคลนประชากรในวัยแรงงาน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งการวางแผนพัฒนาจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความเสี่ยงจากแรงกดดันเหล่านี้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาความไม่มั่นคงทางพลังงาน อาหาร และน้ำ หรือความขัดแย้งทางสังคมหรือภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม น้ำแล้ง) อันจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในอนาคต

<u>สภาวะ</u> (States : S) หมายถึง สภาพทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม ***โดยในการศึกษาครั้งนี้ ให้ความสำคัญกับประเด็นสภาวะ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้สมรรถนะหรือขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยในการประเมินจะใช้ศักยภาพและขีดจำกัดของพื้นที่***ดังกล่าวมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์หลักหรือเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม

<u>ผลกระทบ</u> (Impact: I) หมายถึง อิทธิพลของแรงขับเคลื่อน แรงกดดัน และสภาวะต่อมนุษย์ ซึ่งผลกระทบต่างๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมล้วนส่งผลต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีขอบเขตของผลกระทบแตกต่างออกไปในระดับชุมชนและท้องถิ่น ระดับภาค ระดับประเทศ และระดับภูมิภาค

<u>การตอบสนอง</u> (Response : R) หมายถึง ปัจจัยเชื่อมโยงในลักษณะ cross cutting นโยบายและการจัดการเกี่ยวกับแรงขับเคลื่อนและแรงกดดันรวมถึงการจัดการผลกระทบที่มีอยู่ เช่น การบังคับใช้กฎหมาย การบริหารจัดการ (ผังเมือง/กำหนดเขตการใช้ที่ดิน เขตควบคุมพิเศษ นิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เทคโนโลยีที่สะอาด อุตสาหกรรมสีเขียว มาตรการทางภาษี การแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน ฯลฯ) การบูรณาการของภาครัฐ การสื่อสารและให้ข้อมูล การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ

สำหรับการพัฒนาโครงการพื้นฐาน 57 โครงการ และการพัฒนาด้านเกษตรกรรมและท่องเที่ยวโดยพิจารณาถึงผลกระทบสะสมและผลกระทบร่วมจากกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ สามารถแจกแจงผลกระทบหลักที่สำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในแต่ละกลุ่มกิจกรรม ได้ดัง **ตารางที่ 3-1** ทั้งนี้ ประเด็นผลกระทบที่สำคัญได้นำไปกำหนดเป็นร่างเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการสะท้อนความต้องการและกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ชุมชนพึงพอใจ ซึ่งจะนำไปผนวกกับการวิเคราะห์ตามหลักวิชาการและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้อย่างยั่งยืน เป็นกรอบในการวิเคราะห์ขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ให้สอดคล้องกันต่อไป

3.2 ขอบเขตการศึกษาของแผนพัฒนาที่ทำการศึกษา

จากการศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยการทบทวนโครงการพัฒนาในสาขาเศรษฐกิจต่างๆ ที่มีอยู่ในแผนพัฒนาของภาครัฐ และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแนวทางเลือกอื่นๆ ในการเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้ โดยในทุกขั้นตอนได้เน้นถึงการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้มีส่วนได้เสียจากการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม พบว่าแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ แนวการพัฒนาตามทางเลือกที่ 2+ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของภาคใต้และเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นที่เพาะปลูกและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในสาขาเกษตรกรรม เพื่อป้อนภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก โดยแผนแม่บทการพัฒนา ระยะ 20 ปี (ปี พ.ศ. 2560–2579) แบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 แนวการพัฒนา “ทางเลือก 2+ (สองบวก)” มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของภาคใต้และเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นที่เพาะปลูกและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในสาขาเกษตรกรรมเพื่อป้อนภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก รวมทั้ง สาขาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องจากการเกษตรแปรรูปซึ่งรองรับผลผลิตทางการเกษตรที่เพาะปลูกในพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน รวมถึง ผลผลิตทางการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งในช่วง 10 ปี แรก (พ.ศ 2560-2569) ของแผนการพัฒนาภาคใต้ กำหนดเป้าหมายของรายได้เพิ่มขึ้นจากสาขาการท่องเที่ยว ร้อยละ 80 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 20 มีที่มาจากสาขาเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ 1) การขนส่ง 2) อุตสาหกรรมเบาอื่นๆ นอกเหนือจากเกษตรแปรรูป และ 3) อุตสาหกรรมฮาลาล

ระยะที่ 2 ในการพัฒนาช่วง 10 ปีหลัง (พ.ศ. 2570 - 2579) รายได้จากการท่องเที่ยวจะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 50 และจำเป็นต้องมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ๆ โดยเน้นไปที่อุตสาหกรรมพลังงานทดแทน ซึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมไบโอดีเซล ซึ่งใช้ผลผลิตทางการเกษตรของภาคใต้เป็นวัตถุดิบ ซึ่งได้แก่ ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

การศึกษาแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้จำเป็นต้องนำประเด็นที่เกี่ยวข้องหลายๆ เรื่องมาพิจารณาในภาพรวม (cross-cutting perspectives) เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาในสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามเป้าหมายการเติบโตทางเศรษฐกิจ และทิศทางการพัฒนาการลงทุนของพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในอดีตที่ผ่านมาถึงปัจจุบันมีโครงสร้างเศรษฐกิจอยู่ในภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และการท่องเที่ยว ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละภาคส่วนยังมีขีดความสามารถและศักยภาพที่สามารถพัฒนาให้สูงมากขึ้นได้ ทั้งนี้ ได้มีการนำประเด็นอื่นๆ มาพิจารณาร่วมด้วย ได้แก่ (1) นโยบายและแผนงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ เช่น ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบคลัสเตอร์ (2) แผนการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ เช่น การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การใช้ที่ดิน และการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ และ (3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ เช่น แผนการจัดหาแหล่งพลังงาน การจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นต้น

แรงขับเคลื่อน (Driver)	แรงกดดัน (Pressure)
การพัฒนาในสาขาเศรษฐกิจหลัก ภาคเกษตรกรรม ภาคท่องเที่ยวและบริการ ภาคอุตสาหกรรม ***การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุน*** การคมนาคมและขนส่ง พลังงาน ความมั่นคง **แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการศึกษา**	***ปัจจัยภายนอกและภายในอื่นๆ*** การเชื่อมโยงประชาคมอาเซียน การปฏิรูประบบราชการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสังคมผู้สูงอายุ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ **กลไกการรับมือกับความไม่แน่นอน**

ทรัพยากรธรรมชาติ	คุณภาพสิ่งแวดล้อม	เศรษฐกิจและสังคม
การใช้และเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพยากร	การปลดปล่อยของเสียและมลภาวะ	การเติบโตของเมืองและขนาดเศรษฐกิจ

↓ ↑

ผลกระทบ (Impact) ระดับชุมชนและท้องถิ่นระดับภาค ระดับประเทศ และระดับภูมิภาค		
ทรัพยากรธรรมชาติ	**คุณภาพสิ่งแวดล้อม**	**เศรษฐกิจและสังคม**
ทรัพยากรฯ ลดน้อยลง เสื่อมโทรม สูญเสียทรัพยากรที่มีคุณค่า **ผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ และการพัฒนาในอนาคต** **ความขัดแย้งจากการใช้ทรัพยากรฯ**	การเพิ่มขึ้นของมลภาวะอากาศ น้ำ เสียงของเสีย การปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม **ผลกระทบทางสุขภาพ** **ผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์อื่นๆ และการพัฒนาในอนาคต**	การขยายตัวของเศรษฐกิจและธุรกิจในพื้นที่ การเพิ่มขึ้นของประชากร การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม **ผลกระทบทางสังคม**

↓ ↑

สถานะ (State)			
วัตถุประสงค์หลักและเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์			
มิติสิ่งแวดล้อม		**มิติเศรษฐกิจ**	**มิติสังคม**
ทรัพยากรธรรมชาติ	**คุณภาพสิ่งแวดล้อม**		
- การพัฒนาบนฐานทรัพยากรฯ ต้องไม่เกินขีดความสามารถในการใช้ประโยชน์ร่วมกันในระยะยาว - * ระบบนิเวศและทรัพยากรฯ ที่มีคุณค่ามีความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการสงวนดูแลและฟื้นฟู	มีสภาพแวดล้อมทางน้ำ อากาศ ดิน ฯลฯ ที่ปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิต เป็นแหล่งผลิตอาหาร การพัฒนาทางการเกษตรและท่องเที่ยว	เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ การกระจายรายได้ ลดช่องว่างทางสังคม	การมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ การพึ่งพาตนเอง มีบริการพื้นฐานเพียงพอมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมอยู่เย็นเป็นสุข

↓ ↑

การตอบสนอง (Response)
←---------- **ปัจจัยเชื่อมโยงในลักษณะ cross cutting** ----------→ การบังคับใช้กฎหมาย การบริหารจัดการ (ผังเมือง/กำหนดเขตการใช้ที่ดิน เขตควบคุมพิเศษ นิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เทคโนโลยีที่สะอาด อุตสาหกรรมสีเขียวมาตรการทางภาษี การแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน ฯลฯ) การบูรณาการของภาครัฐ การสื่อสารและให้ข้อมูล การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ

รูปที่ 3-1 ประเด็นการศึกษาแผนแม่บทในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

ตารางที่ 3-1 การตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น เพื่อระบุประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่า / แผนงาน, โครงการพัฒนา	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม							เศรษฐกิจ			สังคม						
	ทรัพยากรที่ดิน	ทรัพยากรน้ำ	ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	ทรัพยากรชีวภาพและระบบนิเวศ	คุณภาพน้ำ/น้ำทะเล	คุณภาพอากาศและเสียง	สภาพภูมิอากาศ	การเติบโตทางเศรษฐกิจ	การกระจายรายได้	อาชีพท้องถิ่นและฐานทรัพยากร	ประชากร	บริการสาธารณูปโภค น้ำใช้ / ไฟฟ้า	การจัดการของเสียและสิ่งปฏิกูล	บริการสังคม (การศึกษา/สาธารณสุข)	วัฒนธรรมและประเพณี	ความปลอดภัย/ ความมั่นคง	การยอมรับของชุมชน
ท่าเรือ			H	H	H			H		H						H	H
สนามบิน	H					H		H								H	
ทางหลวง	H			H				H		H	H					H	
ระบบราง	H			H		H		H		H	H					H	
โรงไฟฟ้า		H	H	H	H	H	H	H		H		H				H	H
ระบบจัดการขยะ		H	H	H	H	H	H	H		H			H			H	H
ระบบจัดการน้ำเสีย		H	H	H	H	H	H	H		H			H			H	H
การพัฒนาแหล่งน้ำ	H	H		H					H	H		H		H			
เขตเศรษฐกิจพิเศษ/ นิคมอุตสาหกรรม	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H
การเกษตร (รวมประมง/ปศุสัตว์)	H	H	H	H	H			H	H	H							
อุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องทางการเกษตร	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	H	H	H	H	H			H	H	H	H	H	H	H	H	H	H

H = ผลกระทบหลักที่สำคัญ

3.3 เป้าหมายสิ่งแวดล้อมในเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.3.1 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนแม่บทในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในระยะยาว โดยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ รวมทั้ง การพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (growth and competitiveness) อันเป็นยุทธศาสตร์ของประเทศที่นำไปสู่เป้าหมายการเติบโตทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการสร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (inclusive growth) และการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (green growth)

3.3.2 การกำหนดเป้าหมายสิ่งแวดล้อมในเชิงยุทธศาสตร์ของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

การกำหนดดัชนีชี้วัด วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนความสามารถที่อยู่ได้อย่างยั่งยืน (Sustainability) มีความหมายได้หลายอย่างที่แตกต่างกันอย่างมากมายแม้แต่ในหมู่นักวิชาการด้วยกัน Hales and Prescott Allen (2002) ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีคำนิยามสากลที่ยอมรับได้ของความสามารถที่อยู่ได้อย่างยั่งยืน เพื่อที่จะสามารถวัดระดับความสามารถที่อยู่ได้อย่างยั่งยืนในปัจจุบันและบ่งชี้ให้ทราบถึงความห่างระหว่างตำแหน่งในปัจจุบันจากตำแหน่งที่สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืนอย่างสมบูรณ์ (Complete ustainability) International Union for Conversation of Nature (IUCN), United Nations Environment Programme (UNEP) และ World Wide Fund for Nature (WWF) นิยามการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ว่าการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของมนุษย์โดยมีชีวิตอยู่ภายในขีดความสามารถที่ต่อเนื่องในการรองรับระบบนิเวศ (IUCN, 1991) ความสามารถที่อยู่ได้อย่างยั่งยืนโดยปราศจากคุณภาพชีวิตเป็นการอยู่ได้อย่างไม่มีความหมายใดๆ และคุณภาพชีวิตที่ปราศจากความสามารถที่อยู่ได้อย่างยั่งยืนก็ไม่มีอะไรที่จะต้องพิจารณา Brundtland Commission (WCED, 1987) ได้นิยามการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางประกอบด้วย 3 มิติคือ

(1) มิติสภาพทรัพยากรเพื่อให้มีทรัพยากรคงเหลือไว้ให้คนรุ่นหลังใช้

(2) มิติสภาวะแวดล้อมและนิเวศเพื่อสามารถอยู่ได้ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่สะอาดและสุขอนามัยที่ดีทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

(3) มิติคุณภาพชีวิตเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การพัฒนาวิเคราะห์แผนงาน/โครงการที่มีความเหมาะสมและยั่งยืนข้างต้น เมื่อวิเคราะห์จากศักยภาพและปัญหาในการดำเนินงานที่ผ่านมา ประกอบกับการนำนโยบายรัฐบาลและแผนงานที่สำคัญ รวมถึง ความคิดเห็นจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ มาพิจารณาแล้ว สามารถกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ ได้แก่ มิติสิ่งแวดล้อม มิติสังคม มิติเศรษฐกิจ และมิติเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ที่ยั่งยืน ได้ดังนี้

(1) มิติสิ่งแวดล้อม

1) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง: อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเล ตามศักยภาพและขีดความสามารถของการใช้ประโยชน์ร่วมกันในระยะยาว

2) ระบบนิเวศและทรัพยากรชีวภาพในทะเล: ระบบนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ แหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ทะเลหายากและใกล้สูญพันธุ์ ได้รับการสงวนดูแลและคุ้มครองให้มีความอุดมสมบูรณ์

3) ระบบนิเวศบนบกและป่าไม้: การใช้ประโยชน์ที่ดินตามศักยภาพและความเหมาะสม เพื่อรักษาความยั่งยืนของที่ดินและระบบนิเวศบนบก มีการจัดการป่าไม้และพื้นที่ต้นน้ำ เพื่อหยุดยั้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน รวมถึง การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ
4) ทรัพยากรน้ำ: การอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
5) คุณภาพสิ่งแวดล้อม: สภาพแวดล้อมอากาศ น้ำ และดิน มีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์
6) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ: มีการดำเนินการที่เป็นไปเพื่อลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

(2) มิติเศรษฐกิจ

1) การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ: มีการกระจายรายได้ ขจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ
2) การประกอบอาชีพ: ส่งเสริมศักยภาพการมีงานทำและการจ้างงานของท้องถิ่น

(3) มิติสังคม

1) ประชากรและคุณภาพชีวิต: การเพิ่มขึ้นของประชากรและการเติบโตของเมือง/ชุมชน เป็นไปอย่างสมดุล มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาวะในการดำรงชีวิต มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
2) ความมั่นคงทางอาหาร: การมีแหล่งอาหารที่ปลอดภัย ดูแลและรักษาแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญ ส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน
3) สาธารณูปโภคพื้นฐาน: มีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ทั่วถึงเพียงพอ (พลังงาน น้ำใช้ การจัดการน้ำเสีย และขยะ) มีความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
4) บริการสังคม: บริการทางการศึกษา/สาธารณสุขที่ได้คุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
5) วัฒนธรรมและประเพณี: การดำรงรักษาอัตลักษณ์ ลักษณะเด่นทางศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น
6) ความปกติสุขในสังคม: คนในสังคมไม่มีความขัดแย้ง แบ่งแยก เสริมสร้างการมีส่วนรวมและความเข้มแข็งในทุกระดับ

(4) มิติเทคโนโลยี

1) การมีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ส่งเสริมอุตสาหกรรมสีเขียว/เชิงนิเวศ
2) การเข้าถึงเทคโนโลยีและสนับสนุนนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

นอกจากนี้ได้กำหนดดัชนีชี้วัดเพื่อใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบในระบบสิ่งแวดล้อม ระดับสูงสุดที่ยอมรับได้ (Limits of Acceptable Change; LAC) ในการตัดสินในพัฒนาตามแนวทางเลือก ซึ่งจะเป็นค่าที่ไม่เกินกว่าศักยภาพและขีดจำกัด (Carrying Capacity; CC) ของระบบสิ่งแวดล้อม และมีการกำหนดค่าสูงสุดของการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมดังกล่าวภายใต้การยอมรับร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา เช่น พื้นที่ที่มุ่งเน้นด้านการท่องเที่ยวและการประมง เป็นต้น นอกเหนือจากข้อกำหนดทางกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ค่ามาตรฐาน กฎหมาย และค่ามาตรฐาน เพียงอย่างเดียว ซึ่งการพิจารณาดัชนีชี้วัดและเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ 2 ส่วน ควบคู่กันไป ดัง**ตารางที่ 3-2** และ **3-3** โดยหลักเกณฑ์ที่นำมาพิจารณาในครั้งนี้ ประกอบด้วย

(1) พิจารณาให้สอดคล้องตามศักยภาพและขีดจำกัดของระบบสิ่งแวดล้อมหรือพื้นที่ (Carrying Capacity) รวมถึง เป้าหมายการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา เช่น พื้นที่ที่มุ่งเน้นด้านการท่องเที่ยวและการประมง จะมีขีดความสามารถในการรองรับมลสารน้อยกว่าพื้นที่ที่กำหนดเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาตามยุทธศาสตร์หลักของพื้นที่ ได้แก่ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน พ.ศ. 2557–2560 (ฉบับทบทวน) แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมภาคใต้ พ.ศ. 2557-2560 เป็นต้น โดยการพัฒนาจะพิจารณาถึงเป้าประสงค์หลักของพื้นที่และขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับการพัฒนาต่อไป

(2) พิจารณาในมิติของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาในทัศนะของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยตัวชี้วัดจะไม่มีการใช้ข้อมูลในระดับปฐมภูมิแต่จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่หน่วยงานราชการได้จัดเก็บเป็นประจำอยู่แล้วเพื่อรายงานสถานการณ์ต่างๆ ตามหน้าที่ความรับผิดชอบหลักของหน่วยงานนั้นๆ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เป็นต้น

(3) การรับฟังความคิดเห็นประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนา

(4) การประชุมคณะผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ (รายละเอียดการประชุม ดังแสดงใน**เล่มที่ 2 ภาคผนวก รายงานฉบับสมบูรณ์ ภาคผนวก ค**)

ทั้งนี้ คณะที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานในดัชนีชี้วัดที่กำหนด เพื่อใช้ประโยชน์ในการคาดการณ์และประเมินผลกระทบจากการพัฒนาต่อไป

ตารางที่ 3-2 เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อมในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

ประเด็นหลัก	เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เพื่อความยั่งยืน	ดัชนีชี้วัด
1. มิติสิ่งแวดล้อม	- ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง: อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเล ตามศักยภาพและขีดความสามารถของการใช้ประโยชน์ร่วมกันในระยะยาว	ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
	- ระบบนิเวศและทรัพยากรชีวภาพในทะเล: ระบบนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ แหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ทะเลหายากและใกล้สูญพันธุ์ได้รับการสงวนดูแลและคุ้มครองให้มีความอุดมสมบูรณ์	ทรัพยากรชีวภาพและระบบนิเวศ
	- ระบบนิเวศบนบกและป่าไม้: การใช้ประโยชน์ที่ดินตามศักยภาพและความเหมาะสม เพื่อรักษาความยั่งยืนของที่ดินและระบบนิเวศบนบก มีการจัดการป่าไม้และพื้นที่ต้นน้ำ เพื่อหยุดยั้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน รวมถึง การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ	ทรัพยากรที่ดิน
	- ทรัพยากรน้ำ: การอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ	ทรัพยากรน้ำ คุณภาพน้ำ/น้ำทะเล
	- คุณภาพสิ่งแวดล้อม: สภาพแวดล้อมอากาศ น้ำ และดินมีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์	คุณภาพอากาศและเสียง
	- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ: มีการดำเนินการที่เป็นไปเพื่อลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น	การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
2. มิติเศรษฐกิจ	- เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ: มีการกระจายรายได้ ขจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ	การเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้
	- การประกอบอาชีพ: ส่งเสริมศักยภาพการมีงานทำและการจ้างงานของท้องถิ่น	อาชีพท้องถิ่นและฐานทรัพยากร
3. มิติสังคม	- เมืองและการตั้งถิ่นฐาน: การเพิ่มขึ้นของประชากรและการเติบโตของเมือง/ชุมชน เป็นไปอย่างสมดุล มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาวะในการดำรงชีวิต มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	ประชากร
	- ความมั่นคงทางอาหาร: การมีแหล่งอาหารที่ปลอดภัย ดูแลและรักษาแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญ ส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน	
	- สาธารณูปโภคพื้นฐาน: มีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ทั่วถึงเพียงพอ (พลังงาน น้ำใช้ การจัดการน้ำเสียและขยะ) มีความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	บริการสาธารณูปโภค การจัดการของสียและสิ่งปฏิกูล

ประเด็นหลัก	เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เพื่อความยั่งยืน	ดัชนีชี้วัด
	- บริการสังคม: บริการทางการศึกษา/สาธารณสุขที่ได้คุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง - วัฒนธรรมและประเพณี: การดำรงรักษาอัตลักษณ์ ลักษณะเด่นทางศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น - การดำรงรักษาอัตลักษณ์ ลักษณะเด่นทางศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น - ความปกติสุขในสังคม: คนในสังคมไม่มีความขัดแย้งแบ่งแยก เสริมสร้างการมีส่วนรวมและความเข้มแข็งในทุกระดับ	บริการสังคม (การศึกษา/สาธารณสุข) วัฒนธรรมและประเพณี ความปลอดภัย/ ความมั่นคง การยอมรับของชุมชน
4. มิติเทคโนโลยี	- การมีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ส่งเสริมอุตสาหกรรมสีเขียว/เชิงนิเวศ - การเข้าถึงเทคโนโลยีและสนับสนุนนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	- อุตสาหกรรมสีเขียว/เชิงนิเวศ - เทคโนโลยี/นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

ตารางที่ 3-3 ตัวชี้วัดและเกณฑ์พิจารณาในการบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อม

ประเด็นหลัก	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	
1. มิติสิ่งแวดล้อม			
ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	สภาพชายฝั่ง	พื้นที่ชายฝั่งที่มีการกัดเซาะไม่เพิ่มขึ้นทั้งขนาดและความรุนแรง	การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่มีอัตราการกัดเซาะชายฝั่งในระดับรุนแรงไม่เพิ่มขึ้น
	ชายหาด	ชายหาดที่มีศักยภาพ ได้รับการอนุรักษ์และดูแลให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์	ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เลวลง สำหรับชายหาดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงระดับชาติ/นานาชาติ
ทรัพยากรชีวภาพและระบบนิเวศ	พื้นที่ที่มีความสำคัญทางระบบนิเวศ	การอนุรักษ์พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรที่ไม่อาจทดแทน หรือชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์	ไม่ดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดข้อห้ามหรือขัดแย้งกับกฎหมาย/ ข้อกำหนดพื้นที่อนุรักษ์
ทรัพยากรที่ดิน	การใช้ที่ดิน	การใช้ที่ดินสอดคล้องกับกฎหมาย/ข้อกำหนด มีการใช้อย่างเต็มศักยภาพและเกิดผลิตผลสูงสุด	ไม่มีการใช้ที่ดินที่ก่อให้เกิดพื้นที่เสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น
ทรัพยากรน้ำ	พื้นที่ต้นน้ำ/แหล่งน้ำ	การอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำศักยภาพการบริหารจัดการน้ำ	หลีกเลี่ยงการพัฒนาในพื้นที่ลุ่มน้ำ 1A
คุณภาพสิ่งแวดล้อม	คุณภาพน้ำผิวดิน คุณภาพน้ำทะเล	คุณภาพน้ำเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์	ไม่ส่งผลให้แหล่งน้ำเปลี่ยนแปลงสภาพในระดับเสื่อมโทรม

ประเด็นหลัก	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	
	คุณภาพอากาศ	ดัชนีคุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์ที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ	ดัชนีคุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (ปลอดภัยต่อสุขภาพ)
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	การปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก	กิจกรรมการพัฒนา ลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก	การพัฒนาได้คำนึงถึงการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก
2. มิติเศรษฐกิจ			
การกระจายรายได้	โครงสร้างทางเศรษฐกิจ (สัดส่วนสาขาเศรษฐกิจ)	ความเสมอภาคของการกระจายรายได้ทุกสาขาเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ	ไม่ทำให้ช่องว่างรายได้ระหว่างคนจนและกลุ่มที่ร่ำรวยเพิ่มขึ้น
การประกอบอาชีพท้องถิ่น	การจ้างงาน	มีการใช้วัตถุดิบและแรงงานท้องถิ่นอย่างชัดเจน เกิดการพัฒนามูลค่าจากฐานทรัพยากรที่มีอยู่เดิม	เพิ่มโอกาสการใช้วัตถุดิบและแรงงานท้องถิ่น
	อาชีพท้องถิ่น	อาชีพดั้งเดิมมีการพัฒนาและเพิ่มรายได้ มีการพัฒนาอาชีพใหม่ๆ	เพิ่มโอกาสที่จะทำให้การประกอบอาชีพระดับท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น
3. มิติสังคม			
ประชากรและการตั้งถิ่นฐาน	ประชากรแฝง	การพัฒนาไม่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรในระดับที่เกิดปัญหาต่อการจัดการของท้องถิ่น	การเพิ่มขึ้นของประชากรแฝงในระดับที่ไม่กระทบต่อการจัดการของท้องถิ่น
	อัตราพึ่งพิง	อัตราพึ่งพิงอยู่ในภาวะสมดุล	การเพิ่มขึ้นของอัตราพึ่งพิงอยู่ในระดับที่ไม่กระทบต่อคุณภาพชีวิต
	กลุ่มคนท้องถิ่นดั้งเดิมเชื้อชาติ/กลุ่มชาติพันธุ์	การพัฒนาไม่ส่งผลให้เกิดการล่มสลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะหรือการโยกย้ายถิ่นฐานที่ไม่เป็นธรรม	การโยกย้ายถิ่นฐาน มีมาตรการที่ถูกต้องเป็นธรรม
โครงสร้างพื้นฐาน	พลังงาน	กำลังการผลิตไฟฟ้าภาคใต้มีความมั่นคง เพียงพอ และมีเสถียรภาพ	ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของภาคส่วนต่างๆ เพียงพอต่อการใช้งาน
	น้ำใช้	การจัดการน้ำใช้ของพื้นที่มีความมั่นคง เพียงพอ และมีเสถียรภาพ	ปริมาณการใช้น้ำของภาคส่วนต่างๆ เพียงพอต่อการใช้งาน
	การจัดการน้ำเสียและขยะ	การจัดการน้ำเสียและขยะมูลฝอยอยู่ในศักยภาพของท้องถิ่น	เพิ่มภาระของท้องถิ่นในระดับที่สามารถจัดการได้
บริการสังคม	การศึกษา	ศักยภาพในการให้บริการเพียงพอและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา	จำนวนสถานศึกษาและอัตราบุคคลากรตามเกณฑ์
	สาธารณสุข	ศักยภาพในการให้บริการเพียงพอและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาหรือไม่	สัดส่วนประชากรที่มีหลักประกันสุขภาพตามเกณฑ์ จำนวนสถานบริการตามเกณฑ์
วัฒนธรรมและประเพณี	ศาสนา	การดำรงรักษาอัตลักษณ์ ลักษณะเด่นทางศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี	ไม่ส่งผลลบต่อการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ทางมรดกวัฒนธรรม
	วัฒนธรรมและประเพณี		

ประเด็นหลัก	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	
ความปลอดภัย	ภัยพิบัติทางธรรมชาติ อุบัติเหตุ อาชญากรรม/ความไม่สงบ	ท้องถิ่นมีศักยภาพในการรับมือภาวะฉุกเฉินและความไม่ปกติ	แนวโน้มความรุนแรงของปัญหาเพิ่มขึ้นในระดับที่จัดการได้
การยอมรับของชุมชน	ความขัดแย้งจากการพัฒนา	การพัฒนาที่สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของชุมชนหรือความขัดแย้งที่รุนแรง	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ของชุมชนหรือความขัดแย้งในชุมชนอยู่ในระดับที่จัดการได้
4. มิติเทคโนโลยี			
อุตสาหกรรมสีเขียว/เชิงนิเวศ	แบบแผนการผลิต/บริโภค	การมีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ส่งเสริมอุตสาหกรรมสีเขียว/เชิงนิเวศ	การส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
เทคโนโลยี/นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	เทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนา	การเข้าถึงเทคโนโลยีและสนับสนุนนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	การส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีและที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

4. การศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน

4.1 รายการและแหล่งข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและจากผลการศึกษาและเอกสารงานวิชาการอื่นๆ ที่สามารถอ้างอิงได้ สำหรับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในส่วนนี้ ที่ปรึกษาได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 หัวข้อหลัก ได้แก่ 1) ด้านสิ่งแวดล้อม 2) ด้านเศรษฐกิจ และ 3) ด้านสังคม โดยมีรายละเอียดหัวข้อการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ดัง**ตารางที่ 4-1**

ตารางที่ 4-1 รายละเอียดหัวข้อการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

หัวข้อ	แผนที่	รายการข้อมูล	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้			
1.1 ลักษณะภูมิประเทศ	- แผนที่จังหวัดภาคใต้ - ลักษณะภูมิประเทศภาคใต้	- ลักษณะภูมิประเทศของภาคใต้	- กรมการปกครอง - กรมทรัพยากรธรณี - กรมแผนที่ทหาร
1.2 ลักษณะภูมิอากาศ	- แผนที่ตำแหน่งแนวร่องความกดอากาศต่ำ เส้นทางเดินพายุหมุนเขตร้อน และมรสุม	- สภาพอากาศปริมาณฝนและสถิติพายุ	- กรมอุตุนิยมวิทยา
1.3 ศักยภาพของพื้นที่		- บทบาทของการพัฒนาภาคใต้ - การวิเคราะห์ศักยภาพและขีดจำกัด รวมถึงแนวทางการพัฒนาของแต่ละกลุ่มจังหวัด	- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ (อ่าวไทย อันดามัน และชายแดน)

หัวข้อ	แผนที่	รายการข้อมูล	หน่วยงานรับผิดชอบ
2. ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในสาขาเศรษฐกิจต่าง ๆ			
2.1 สาขาการท่องเที่ยว		- สถานการณ์จำนวนนักท่องเที่ยว - รายได้จากการท่องเที่ยว - โครงสร้างนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักภาคใต้ - แหล่งท่องเที่ยว - สิ่งอำนวยความสะดวกภาคการท่องเที่ยว	- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา - สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองภาคใต้ - Pacific Asia Travel Association - แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ - ธนาคารแห่งประเทศไทย
2.2 สาขาเกษตรกรรม		- การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร - พื้นที่ปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของพืชเศรษฐกิจ	- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
2.3 สาขาประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ		- จำนวนเรือที่จดทะเบียนการมีไว้ในครอบครองซึ่งเครื่องมือทำการประมง - ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ - จำนวนฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ - ผลผลิตสัตว์น้ำ - การแปรรูปและการใช้ประโยชน์สัตว์น้ำ	- กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2.4 สาขาอุตสาหกรรมและเหมืองแร่		- สถิติสะสมจำนวนโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ - การลงทุนในแต่ละสาขาอุตสาหกรรม - ข้อมูลเหมืองแร่รายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้	- กรมโรงงานอุตสาหกรรม - กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
3. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในมิติสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม			
มิติสิ่งแวดล้อม			
3.1 ทรัพยากรที่ดิน		- การใช้ประโยชน์ที่ดินของภาคใต้ - ผังเมืองและข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมโยธาธิการและผังเมือง

หัวข้อ	แผนที่	รายการข้อมูล	หน่วยงานรับผิดชอบ
3.2 ทรัพยากรน้ำ	- แผนที่แสดงพื้นที่ชลประทานและลุ่มน้ำประธานของประเทศไทย - แผนที่แสดงที่ตั้งและพื้นที่โครงการชลประทาน	- พื้นที่ชลประทานและลุ่มน้ำประธาน - โครงการชลประทานในพื้นที่ภาคใต้	- สำนักงานชลประทาน
3.3 ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	- แผนที่แสดงอาณาเขตทางทะเล - แผนที่แสดงพื้นที่ชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะ - แผนที่แสดงพื้นที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงกุ้งทะเล - แผนที่แสดงที่ตั้งหาดทรายที่สำคัญ	- ขอบเขตทางทะเลและชายฝั่ง - สภาพชายฝั่ง (การกัดเซาะชายฝั่ง) - พื้นที่เพาะเลี้ยงและประมงชายฝั่ง - ชายหาดท่องเที่ยว	- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง - กรมทรัพยากรธรณี - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - ธนาคารแห่งประเทศไทย
3.4 ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ	- แผนที่แสดงพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า - แผนที่แสดงพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม - แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้ - แผนที่แสดงพื้นที่ป่าชายเลน - แผนที่แสดงพื้นที่ป่าชายหาด - แผนที่ขอบเขตแหล่งหญ้าทะเล - แผนที่ขอบเขตแหล่งปะการัง - แผนที่แหล่งแพร่กระจายของสัตว์ทะเลหายาก (เต่าทะเล,พะยูน,โลมา, ปลาวาฬ)	- อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า - พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม - พื้นที่ชุ่มน้ำ - ป่าไม้ ป่าชายเลน ป่าชายหาด - แหล่งที่อยู่อาศัยและเพาะพันธุ์สัตว์หายาก/ใกล้สูญพันธุ์	- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช - สำนักสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง - กรมป่าไม้
3.5 คุณภาพสิ่งแวดล้อม		- คุณภาพน้ำผิวดิน - คุณภาพน้ำทะเล - คุณภาพอากาศ	- กรมควบคุมมลพิษ - กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง - ASEAN Specialised Meteorological Centre

หัวข้อ	แผนที่	รายการข้อมูล	หน่วยงานรับผิดชอบ
3.6 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ		- แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593	- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ด้านเศรษฐกิจและสังคม			
3.7 สภาพเศรษฐกิจระดับภาค		- การเติบโตทางเศรษฐกิจ - โครงสร้างเศรษฐกิจ	- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
3.8 การกระจายรายได้		- ดัชนีราคาผู้บริโภคภาคใต้ - การจ้างงาน - รายได้	- สำนักงานสถิติแห่งชาติ
3.9 ประชากรและการตั้งถิ่นฐาน		- ประชากร - การตั้งถิ่นฐาน	- กรมการปกครอง - สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
3.10 โครงสร้างพื้นฐาน		- ระบบไฟฟ้า - ระบบประปา - สุขาภิบาล	- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย - สำนักงานสถิติแห่งชาติ - การประปาส่วนภูมิภาค - สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ - สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14, 15 และ 16
3.11 บริการทางสังคม		- บริการด้านการศึกษา - สาธารณสุข	- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา - กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย - สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
3.12 วัฒนธรรมและประเพณี		- ลักษณะวัฒนธรรมและประเพณี - วัฒนธรรมครอบครัวและสังคมเครือข่าย - วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ - เชื้อชาติ - ภาษา - ศาสนา	- กรมศิลปากร - กรมส่งเสริมวัฒนธรรม - กรมการศาสนา

4.2 สรุปข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

4.2.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

4.2.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ภาคใต้ตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายู ประกอบด้วย 14 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่ ภูเก็ต นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ทุกจังหวัดของภาคใต้มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล ยกเว้นจังหวัดยะลา และจังหวัดพัทลุง มีพื้นที่รวม 70,708.04 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 13.79 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงคือ (ดัง**รูปที่ 4-1**)

ทิศเหนือ	ติดกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศใต้	ติดกับประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันออก	ติดกับอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดกับทะเลอันดามัน และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ลักษณะภูมิประเทศเป็นคาบสมุทรหรือแผ่นดินยื่นลงไปในทะเล และมีพื้นที่ชายทะเลเป็นแนวยาวทั้งสองด้าน ตอนกลางของภาคมีเทือกเขาสูง 3 แนว ทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ ทำให้เกิดพื้นที่ลาดเอียงจากตอนกลางลงสู่ชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน ส่วนพื้นที่ราบส่วนมากเป็นพื้นที่ราบแคบๆ ยาวไปตามชายฝั่งทะเล ที่ราบที่สำคัญ คือ ที่ราบสุราษฎร์ธานี ที่ราบพัทลุงและที่ราบปัตตานี ลักษณะภูมิประเทศของภาคใต้ด้านตะวันออกและตะวันตกมีความแตกต่างกัน คือ **พื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกเกิดการยกตัวของแผ่นดิน** ทำให้เกิดเป็นพื้นที่ราบเรียบ หาดทราย เนินทราย หรือสันทรายชายทะเล ชายฝั่งทะเลตื้นที่เป็นตะกอนดินเลนหรือตะกอนทราย ชายฝั่งทะเลด้านนี้มีที่ราบกว้างขวางกว่าฝั่งตะวันตก ประชากรจึงทำอาชีพทางการเกษตร ปลูกข้าวเจ้า ทำสวนผลไม้ ยางพารา มะพร้าว และทำการประมง ส่วน**พื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกเกิดการยุบจมลงหรือการที่น้ำทะเลยกระดับขึ้น** ทำให้ชายฝั่งทะเลมีลักษณะเว้า มีอ่าวและเกาะแก่งมากมายที่เกิดจากแผ่นดินยุบลงไปในทะเลลึก หรือเกิดหน้าผาชัน มีหาดทรายน้อยและที่ราบชายฝั่งเป็นที่ราบแคบๆ ดัง**รูปที่ 4-2**

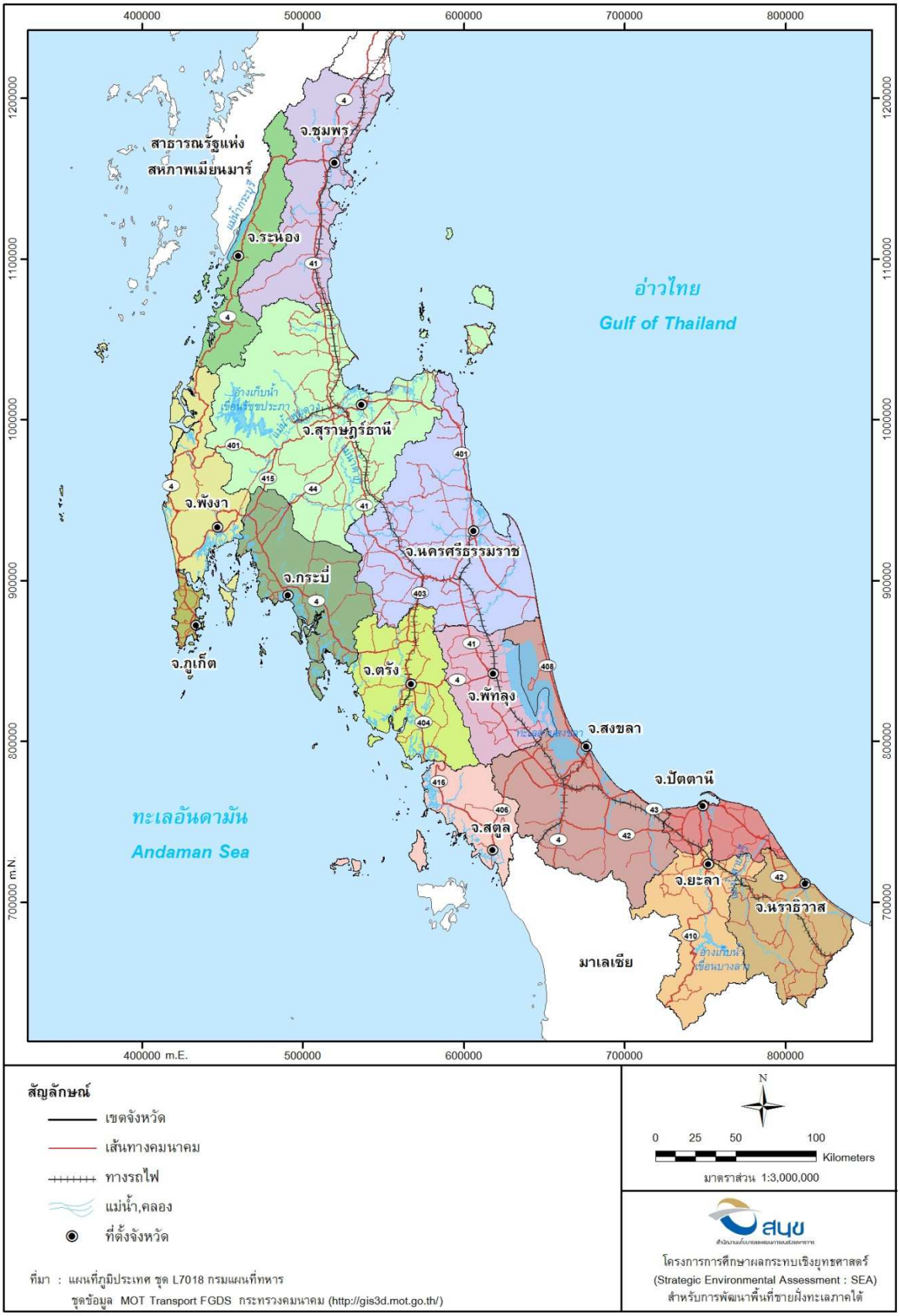

รูปที่ 4-1 แผนที่จังหวัดภาคใต้

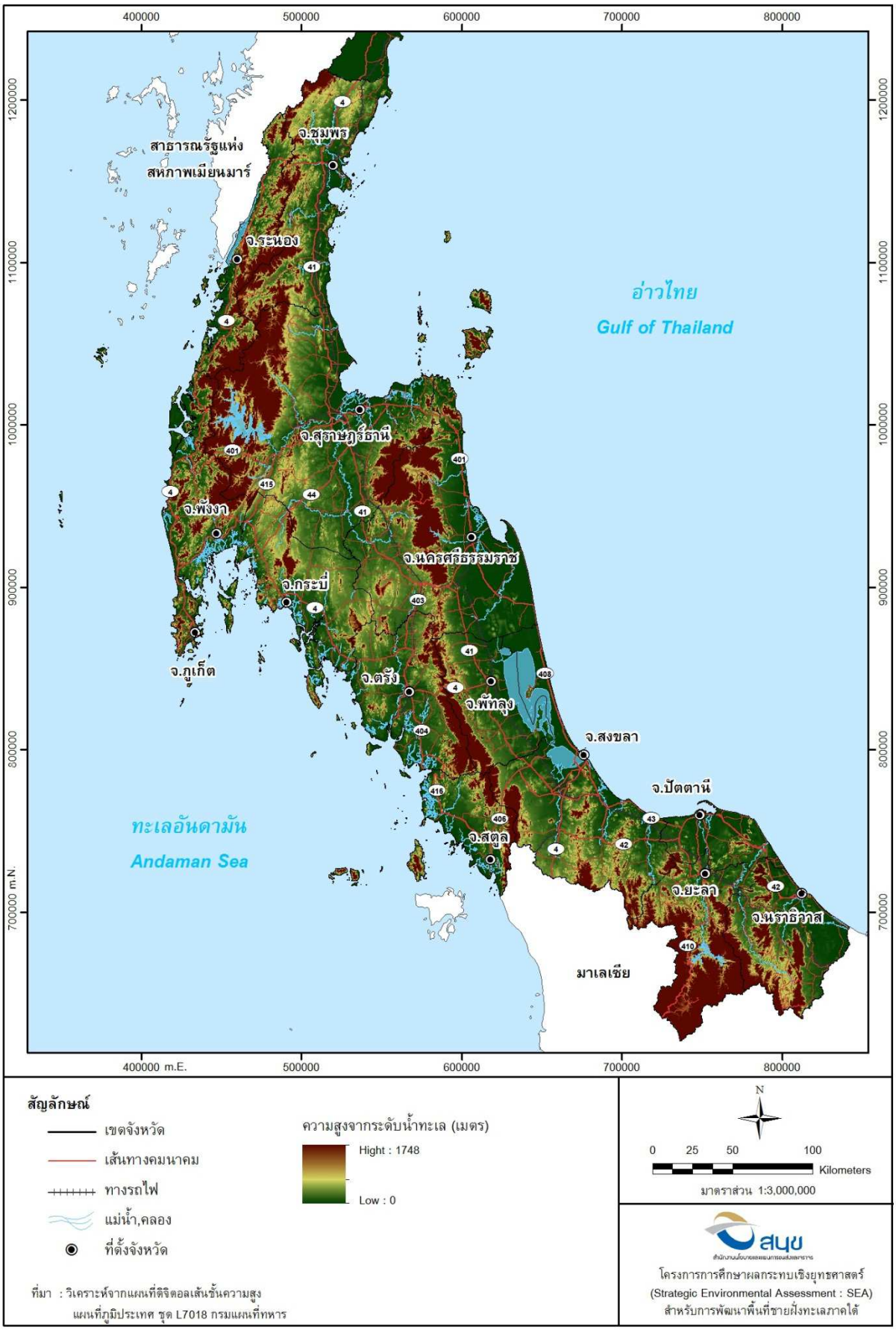

รูปที่ 4-2 ลักษณะภูมิประเทศภาคใต้

สำหรับลักษณะภูมิประเทศจำแนกตามกลุ่มจังหวัด แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

มีพื้นที่รวมมากที่สุดของภาคใต้มีพื้นที่ประมาณ 20.16 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 45.63 ของพื้นที่ภาคใต้ โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่มากที่สุด รองลงมาคือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ชุมพร และพัทลุง ตามลำดับ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบชายทะเล และพื้นที่เชิงเขาตอนกลางของคาบสมุทร ได้แก่ เทือกเขานครศรีธรรมราช เทือกเขาตะนาวศรี และเทือกเขาภูเก็ต ชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 600 กิโลเมตร บางส่วนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ ทะเลน้อย ทะเลสาบสงขลา จังหวัดพัทลุง ป่าชายเลนทุ่งคา-สวี จังหวัดชุมพร หมู่เกาะอ่างทอง และในบางคลองร้อยสาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ดังกล่าวมีคุณค่าในเชิงนิเวศ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญของจังหวัด

(2) กลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีพื้นที่คิดเป็นประมาณ 11.06 ล้านไร่ หรือร้อยละ 25.02 ของพื้นที่ภาคใต้ โดยจังหวัดตรังมีพื้นที่มากที่สุด รองลงมาคือ จังหวัดกระบี่ พังงา ระนอง และภูเก็ต ตามลำดับ สำหรับลักษณะภูมิประเทศมีพื้นที่เป็นแนวทอดยาวตามชายฝั่งทะเลอันดามันทางทิศตะวันตกของประเทศ ตั้งอยู่บนพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก ลักษณะภูมิประเทศด้านตะวันตกมีแนวเทือกเขาพาดผ่านจากจังหวัดระนองลงมาถึงจังหวัดพังงา ซึ่งเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำสายต่างๆ แม่น้ำและลำน้ำมีความยาวไม่มากและไหลลงสู่ทะเลอันดามันไปทางทิศตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะภูมิประเทศเกิดจากแผ่นดินยุบตัวลงไปทำให้ชายฝั่งทะเลเว้าแหว่งมีอ่าวและเกาะเล็กๆ มากมาย จากลักษณะภูมิประเทศที่มีความหลากหลายและสวยงามดังกล่าวทำให้พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีความเหมาะสมแก่การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในระดับนานาชาติ

(3) กลุ่มภาคใต้ชายแดน

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ประมาณ 12.97 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 29.35 ของพื้นที่ภาคใต้ โดยจังหวัดสงขลามีพื้นที่มากที่สุด รองลงมาคือ จังหวัดยะลา นราธิวาส สตูล และปัตตานี ตามลำดับ สำหรับลักษณะภูมิประเทศของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมี 3 ลักษณะ ประกอบด้วย พื้นที่ราบชายฝั่งทะเล พื้นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ภูเขา

4.2.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ

ด้วยพื้นที่ภาคใต้มีลักษณะภูมิประเทศเป็นแหลมยื่นออกไประหว่างทะเลจีนใต้ตอนล่างกับมหาสมุทรอินเดีย ลักษณะภูมิอากาศของภาคใต้นั้นจะแตกต่างจากภูมิภาคอื่น คือ มีฤดูกาล 2 ฤดูกาล ได้แก่ ฤดูร้อนอยู่ในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม และฤดูฝนอยู่ในช่วงกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ โดยในช่วงฤดูฝนของภาคใต้ แบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม) จะมีฝนตกชุกมากในบริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันตก และระยะมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ (ตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์) มีฝนตกชุกมากในบริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันออก

สำหรับลักษณะอากาศที่ทำให้เกิดฝนตกหนักของภาคใต้ เกิดจากร่องความกดอากาศต่ำ หย่อมความกดอากาศต่ำ พายุหมุนเขตร้อน มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

4.2.1.3 ข้อมูลการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประเมินและกำหนดบทบาทของการพัฒนาภาคใต้ภายใต้กรอบแนวคิดของแผนแม่บทในการพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ดังนี้

(1) เป็นฐานการผลิตยางพารา ปาล์มน้ำมันครบวงจร โดยมีฐานการผลิตยางพาราที่สำคัญอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนและกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และมีฐานการผลิตปาล์มน้ำมันที่สำคัญในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยและกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

(2) เป็นฐานการผลิตอาหารทะเลแปรรูป ภาคใต้มีกลุ่มจังหวัดชายแดนเป็นฐานอุตสาหกรรมประมงที่สำคัญ ประกอบกับผู้ผลิตอาหารทะเลแปรรูปมีศักยภาพและได้รับการยอมรับจากประเทศผู้นำเข้าสินค้าอาหารทะเล

(3) เป็นฐานการท่องเที่ยวทางทะเลชั้นนำของโลก ภาคใต้มีทรัพยากรท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงติดอันดับโลก โดยเฉพาะกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมระดับนานาชาติ ได้แก่ ภูเก็ต พังงา กระบี่ และกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมระดับนานาชาติ ได้แก่ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(4) เป็นประตูการค้าและการขนส่งเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านด้านใต้และนานาชาติ ภาคใต้มีพื้นที่เปิดสู่ทะเลทั้ง 2 ด้านจึงมีศักยภาพในการพัฒนาท่าเรือและเส้นทางคมนาคมขนส่งทางทะเลเพื่อเชื่อมโยงการค้า การคมนาคมขนส่งสู่ภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งมีพื้นที่ตอนใต้ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีการพัฒนาด่านชายแดนเป็นช่องทางเชื่อมโยงการค้า การขนส่ง และการท่องเที่ยวกับประเทศมาเลเซียสามารถเชื่อมสู่สิงคโปร์ได้อย่างสะดวก

ทั้งนี้ พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้มีการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด โดยจำแนกตามภูมิประเทศ 3 ส่วน ประกอบด้วย (1) แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง) พ.ศ.2557-2560 (ฉบับทบทวน) จัดทำโดย สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (2) แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง) พ.ศ.2557-2560 (ฉบับทบทวน) จัดทำโดย สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และ (3) แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน (สงขลา สตูล ยะลาปัตตานี นราธิวาส) พ.ศ.2557-2560 จัดทำโดย สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ได้มีการวิเคราะห์ศักยภาพและขีดจำกัดเกี่ยวกับสถานภาพและคุณลักษณะที่จัดว่าเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของพื้นที่ อีกทั้งได้ประเมินปัจจัยภายนอกที่สะท้อนถึงโอกาสในการพัฒนาและประเด็นที่จัดว่าเป็นภัยคุกคามหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้การวิเคราะห์สะท้อนทิศทางการพัฒนาในองค์รวม ทั้งนี้สามารถสรุปสาระสาคัญภายใต้หัวข้อต่างๆ ได้ดังนี้

1) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง)

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ได้ดำเนินการทบทวนแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน 4 ปี (พ.ศ.2557-2560) แล้ว โดยมีจุดยืนทางยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัด คือ***"การท่องเที่ยวทางทะเลที่คุณภาพระดับโลกบนฐานความเข้มแข็งของภาคการเกษตรและชุมชน"*** ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ (COUNTRY STRATEGY NEW GROWTH MODEL) จึงไม่เปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ร่วมกันแล้ว ทั้งนี้จากการศึกษาทบทวนนโยบายของรัฐบาลพบว่า ประเด็นการพัฒนาที่ตรงกับแนวทางการพัฒนาและความต้องการของกลุ่มอันดามันมากที่สุดคือนโยบายการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยหนึ่งในแนวทางนั้นเน้นไปที่การพัฒนาบูรณะและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทาง

ธรรมชาติประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว รวมไปถึงการส่งเสริมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน นอกจากนี้ นโยบายการท่องเที่ยวยังสนับสนุนการยกระดับการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานสากล ส่งเสริมและสนับสนุนตลาดทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม ซึ่งครอบคลุมไปถึงการสนับสนุนให้มีการเข้ามาถ่ายภาพยนตร์ต่างชาติและการเสนอตัวเป็นเจ้าภาพการจัดกิจกรรมนานาชาติขนาดใหญ่ด้วย

<u>จุดแข็ง (Strength)</u>

1) ทำเลที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ (Strategic Location) ที่สามารถเชื่อมโยงได้ทั้งฝั่งอ่าวไทย ทะเลอันดามันและประเทศเพื่อนบ้าน
2) มีสนามบินนานาชาติ 2 แห่ง (ภูเก็ตและกระบี่) และสนามบินภายในประเทศอีก 2 แห่ง (ตรังและระนอง) พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก
3) มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักระดับโลก
4) มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของอันดามัน
5) เป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์และแหล่งผลิตสินค้าเกษตรเชิงพาณิชย์ที่สำคัญของประเทศอย่างยางพาราและปาล์มน้ำมัน
6) มีทรัพยากรทางน้ำที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการทำประมง
7) มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
8) สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงสินค้าเกษตร

<u>จุดอ่อน (Weakness)</u>

1) ภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ฝนตกชุก ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลไม่สามารถทำได้ตลอดทั้งปี
2) ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางน้ำประสบภาวะเสื่อมโทรมและถูกบุกรุกทำลาย
3) โครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมทางบก ทางราง ทางน้ำ รวมไปถึงการบริหารจัดการแหล่งน้ำในพื้นที่ยังขาดประสิทธิภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการ
4) สินค้าเกษตรมีฐานการผลิตแคบและเป็นแบบปฐมภูมิ สร้างรายได้ต่ำ
5) ขาดการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาสินค้าเกษตรแปรรูปทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรไม่สำเร็จผล
6) บุคลากรภาคบริการขาดความรู้ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม โดยเฉพาะภาษาประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย
7) ขาดอัตลักษณ์ของอันดามันที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทั้งในแง่ภูมิสถาปัตยกรรม โรงแรมและสินค้าที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ฯลฯ
8) สถาบันการศึกษาในพื้นที่ยังขาดคุณภาพและปริมาณด้านการผลิตบุคลากรการท่องเที่ยวและบริการเพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่
9) ผลกระทบจากสึนามิและการป้องกันภัยพิบัติมีผลต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของกลุ่มการท่องเที่ยวยังกระจุกตัวอยู่บางพื้นที่

โอกาส (Opportunity)

1) แผนความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจระหว่างไทยมาเลเซียและอินโดนีเซีย AEC IMG-GT
2) ข้อตกลง FTA กับประเทศต่างๆสร้างโอกาสในการพัฒนาไม้ผล กุ้ง เพื่อการส่งออก บริการ Home Stay และ Spa
3) กระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสุขภาพเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าและบริการบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและเผยแพร่สู่สากล
4) นโยบายพลังงานทดแทนเป็นโอกาสในการผลิตปาล์มน้ำมันและไบโอดีเซล
5) ตลาดท่องเที่ยว MICE เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มที่จะมีการจัดงานประชุมนานาชาติในภูมิภาคเอเชียมากยิ่งขึ้น
6) ทิศทางแผนพัฒนาภูมิภาค (ภาคใต้) ของ สศช. เน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเชิงสุขภาพควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นการท่องเที่ยวหลัก
7) แนวโน้มการให้ความสำคัญกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขยายตัวเพิ่มขึ้น
8) การมองหาตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ เช่น อินเดีย จีน ตะวันออกกลาง

ภัยคุกคาม (Threats)

1) ความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ และปัญหาการก่อการร้าย ส่งผลภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันได้
2) ความไม่มีเสถียรภาพของค่าเงินบาทส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว
3) ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติจากโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่/จากนักท่องเที่ยว
4) พัฒนาสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าเอเชียใต้ตะวันออกกลางและตะวันออก
5) ความเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรธรรมชาติจากการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวและแรงงานต่างด้าว
6) ภาพรวมการให้งบประมาณ การจัดงบประมาณไม่สอดคล้องกับศักยภาพกลุ่มจังหวัด ปัญหางบประมาณที่ลงมาที่พื้นที่น้อยเนื่องจากคิดเป็นต่อหัวประชากร ซึ่งกลุ่มอันดามันมีประชากรแฝงมากจำนวนประชากรที่แท้จริงนั้นน้อยทำให้งบประมาณได้น้อย
7) ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมจากส่วนกลางบางโครงการอาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม อาทิ การพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กและปิโตรเคมี
8) อยู่ในพื้นที่เสี่ยงที่มีโอกาสในการเกิดพิบัติภัยทางธรรมชาติ เช่น สึนามิ

<u>ศักยภาพ</u>

1) **เหมาะที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลชั้นนำของโลก (World class)** และเป็นศูนย์กลางธุรกิจบริการต่อการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เช่น MICE/Marina เนื่องจากมีความพร้อมด้านกิจกรรมบริการนักท่องเที่ยวและบริการพื้นฐานด้าน ICT ที่ได้มาตรฐานสากล
2) **เหมาะที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**โดยเฉพาะแหล่งนิเวศป่าชายเลนและนิเวศธรรมชาติป่าเขาในจังหวัดกระบี่ พังงา และตรัง ซึ่งมีป่าชายเลนน้ำตกถ้ำจำนวนมาก สามารถพัฒนาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้รักและอนุรักษ์ธรรมชาติได้ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา โดยเฉพาะจังหวัดระนองซึ่งมีน้ำแร่สำหรับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถนะทางร่างกายเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยและผู้ป่วยที่ต้องการบำบัดรักษา
3) **เหมาะที่จะพัฒนาเป็นศูนย์บริการด้านการรักษาสุขภาพและบริการทางการแพทย์**เนื่องจากมีสถานพยาบาลที่มีชื่อเสียงและมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาใช้บริการจำนวนมาก โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต
4) **เหมาะที่จะพัฒนาเป็นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันและพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มขั้นต้น** เพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตไปโอดีเซลจากปาล์มน้ำมันในกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย
5) **เหมาะสมในการพัฒนาประมงน้ำลึกในเขตน่านน้ำสากล และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งมูลค่าสูง** เช่น มุก ปลาเก๋า หอยเป๋าฮื้อ เป็นต้น
6) **เหมาะที่จะพัฒนาด้านการขนส่งและโลจิสติกส์** ในการขนส่งสินค้าทางทะเลของกลุ่มจังหวัดอันดามัน พบว่า มีศักยภาพด้านการขนส่งสินค้าทางทะเลเนื่องจากมีท่าเรือน้ำลึกถึง 2 แห่ง ได้แก่ ท่าเรือระนอง และท่าเรือภูเก็ต โดยเฉพาะท่าเรือระนองซึ่งมีศักยภาพในการขนส่งสินค้ายังประเทศในกลุ่ม BIMSTEC และมีข้อได้เปรียบในการติดต่อกับท่าเรือ Colombo Chennei Kolkata และ Chittagong โดยท่าเรือระนองจะเป็นประตูการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศในซีกโลกตะวันตก โดยเส้นทางการเดินเรือที่สะดวกไม่ต้องไปถ่ายลำที่สิงคโปร์ทำให้ร่นระยะเวลาในการเดินทางและลดต้นทุนการขนส่งสินค้าให้กับผู้นำเข้าและส่งออกเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการค้าไทยสู่ตลาดโลก ทำให้มีความได้เปรียบในการใช้ประโยชน์จากการขนส่งระหว่างประเทศด้วยทางทะเล

<u>ข้อจำกัด</u>

1) มีภาพลักษณ์ของความไม่ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติที่มีผลกระทบรุนแรง โดยเฉพาะธรณีพิบัติภัยที่เกิดขึ้น (สึนามิ) เมื่อปลายปี 2547 ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
2) ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรท่องเที่ยวเสื่อมโทรม และถูกใช้เกินความสามารถที่จะรองรับ ได้เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การขาดแคลนน้ำอุปโภคและบริโภคในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ เช่น จังหวัดภูเก็ต รวมทั้งปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียปะการังถูกทำลาย ฯลฯ
3) ข้อกฎหมายที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น กฎหมายอุทยานแห่งชาติ กฎหมายคุ้มครองอาคาร กฎหมายสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
4) ขาดการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ถนนหลัก ถนนรอง ท่าเทียบเรือเพื่อการท่องเที่ยว และท่าเทียบเรือประมง ทำให้ขาดโอกาสสร้างรายได้ใหม่

แนวทางการพัฒนา

1) ฟื้นฟูและรักษามนต์เสน่ห์ของความเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีคุณภาพระดับโลกอย่างยั่งยืน (Andaman Paradise) ให้สามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืน
2) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานบริการพื้นฐานด้าน ICT และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นเพื่อเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวของเกาะภูเก็ต เช่น กลุ่ม MICE/Marina
3) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีศักยภาพและการเข้าถึงให้มีความสะดวกปลอดภัย เช่น ถ้ำน้ำตก ในจังหวัดกระบี่ ตรัง
4) พัฒนาบุคลากรด้านการผลิต การค้าและบริการ เตรียมพร้อมรับการเปิดการค้าเสรี
5) พัฒนาบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอและได้มาตรฐาน ได้แก่ พัฒนาถนน 4 ช่องจราจร ช่วงชุมพร-ระนอง-พังงา / กระบี่-ตรัง พัฒนาท่าเรือท่องเที่ยว เช่น ท่าเรือ Marina เกาะภูเก็ต / กระบี่
6) เพิ่มประสิทธิภาพยกระดับมาตรฐานสู่ระดับสากลควบคู่ไปกับการศึกษาความสามารถทางการรองรับ Carrying Capacity เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
7) สร้างระบบเตือนภัยและการเตรียมการรองรับกรณีเกิดภัยที่ได้มาตรฐาน มีการตรวจสอบความพร้อม และการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง
8) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้านการเกษตรโดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจ ยางพารา และปาล์ม ให้สามารถแข่งขันกับกลุ่มจังหวัดอื่น

2) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง)

จุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมุ่งเน้นเฉพาะเรื่องสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและการสร้างรายได้ คือ**"ศูนย์กลางการสร้างสรรค์เศรษฐกิจ การเกษตรและการท่องเที่ยวระดับนานาชาติบนฐานรากของชุมชนที่เข้มแข็ง"**

<u>จุดแข็ง (Strength)</u>

1) เป็นฐานการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ (ยางพารา และปาล์มน้ำมัน) ของประเทศ
2) ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) ภาคเกษตรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (163,667 ล้านบาท)
3) มีความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์เนื่องจากเป็นพื้นที่จุดเชื่อมโยงการคมนาคมของภาคใต้มีเครือข่ายเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทั้งทางบก ทางรถไฟ ทางอากาศ ท่าเรือน้ำลึก และสะพานเศรษฐกิจ (Land bridge)
4) ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวของพื้นที่มีสูง ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและนิเวศป่าเขาระดับโลก (เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า เขาหลวง เขาสก) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นที่ตั้งของศาสนสถานอันเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของภาคใต้
5) รายได้จากการท่องเที่ยวสูง (50,373 ล้านบาท)
6) เป็นพื้นที่ที่มีความมั่นคงทางอาหารสูงเป็นแหล่งผลิตอาหาร โดยเฉพาะกุ้งทะเล และไม้ผล (ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง) ของภาคใต้

7) มีกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมและสินค้า OTOP อันเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ซึ่งสามารถพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับชาติและนานาชาติ
8) มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ทุกระดับมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ที่วิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าพืชเศรษฐกิจ

<u>จุดอ่อน (Weakness)</u>

1) ประสิทธิภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจ (ยางพารา และปาล์มน้ำมัน) ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ
2) พืชเศรษฐกิจ (ยางพารา และปาล์มน้ำมัน) ส่วนใหญ่จำหน่ายในรูปสินค้าวัตถุดิบทำให้มูลค่าสินค้าต่ำ
3) การพัฒนาภาคเกษตรยังไม่ครอบคลุมทุกสาขา ทุกระบบ ทุกกระบวนการตั้งแต่กระบวนการผลิตการตลาดและการบริโภค
4) สินค้าเกษตรโดยเฉพาะผลไม้จะเกิดการเน่าเสียง่าย อายุการเก็บรักษาสั้น ทำให้อำนาจการต่อรองราคาต่ำ และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีการผลิตสินค้าเกษตรไม่เหมาะสมตามหลัก GAP ทำให้ผลผลิตขาดคุณภาพ
5) อัตราขยายตัวภาคเกษตรหดตัว (-2.4)
6) ปัญหาสังคม โดยเฉพาะความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการไม่พร้อมรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวและชุมชนเมือง
7) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การบุกรุกป่าและพื้นที่สาธารณะ และปัญหาน้ำเสีย ขยะมูลฝอย มลพิษ และสิ่งก่อสร้างมีแนวโน้มเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น และที่ตั้งของพื้นที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ

<u>โอกาส (Opportunity)</u>

1) รัฐบาลมียุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ (Country Strategy) ที่ชัดเจนและมีการลงทุนพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมทำให้เกิดโอกาสในการพัฒนาระดับพื้นที่
2) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการเกษตร และความสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี และองค์ความรู้ทำได้ง่ายและหลากหลายจากทั้งในและต่างประเทศ
3) กระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงสุขภาพ เป็นโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวอันสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่
4) โอกาสในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว 2 ฝั่งทะเล จากเกาะสู่แผ่นดิน และจากธรรมชาติสู่วัฒนธรรม จากอันดามันสู่อ่าวไทย และการเชื่อมต่อการท่องเที่ยวจากหัวหินปราณบุรีสู่กลุ่มจังหวัด
5) กระแสอาหารปลอดภัยและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้การผลิตและส่งเสริมอุตสาหกรรมต้องให้ความสำคัญและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6) การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนและกรอบความร่วมมือต่างๆ เช่น IMT-GT ที่เน้นการเป็นฐานการผลิตเดียวและตลาดเดียวทำให้โอกาสในการขยายผลผลิตสู่กลุ่มลูกค้าประชากรอาเซียนมีมากขึ้น

<u>ภัยคุกคาม (Threats)</u>

1) การขยายพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ยางพารา และปาล์มน้ำมัน) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือและประเทศในภูมิภาคอินโดจีนและประเทศจีนจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการและราคายางพาราและปาล์มน้ำมันในอนาคต
2) วิกฤตเศรษฐกิจในอเมริกาและยุโรป การกีดกันทางการค้าผลผลิตทางการเกษตรทำให้กำลังซื้อลดลง การเกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศยุโรปทำให้นักท่องเที่ยวลดลง
3) ไม้ผลและสินค้าประมงสามารถผลิตในพื้นที่อื่นๆของประเทศและประชาคมอาเซียน
4) ภัยพิบัติ (น้ำท่วม ดินถล่ม) และโรคระบาดในพืช (เช่น โรครากขาวในยางพารา) และสัตว์น้ำ (โรค EMS ในกุ้งทะเล) มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ส่งผลต่อฐานเศรษฐกิจหลักของจังหวัดและรายได้ของเกษตรกร
5) ปัจจัยทางการผลิตของผลผลิตทางการเกษตร มีแนวโน้มสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เช่น ปุ๋ย พันธุ์ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และการขาดแคลนแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น
6) โลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติ กระแสบริโภคนิยม และค่านิยมที่ผิด กระตุ้นการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของภาคประชาชน

<u>ศักยภาพและข้อจำกัด</u>

การวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย สรุปได้ดังนี้

1) การวิเคราะห์ด้านการเกษตร

เกษตรกรรมเป็นโครงสร้างหลักทางเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัด โดยสินค้าเกษตรกรรมหลัก ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ข้าว และไม้ผล โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีและชุมพรเป็นแหล่งผลิตปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมแปรรูปปาล์มน้ำมันขั้นต้น จังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งผลิตยางพาราและอุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา ไม้ยางพารา ข้าว มีการเพาะปลูกมากในจังหวัดนครศรีธรรมราชและพัทลุง โดยเฉพาะบริเวณลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่สำคัญของภาคใต้ เงาะปลูกมากในจังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี ทุเรียนปลูกมากในจังหวัดชุมพรและนครศรีธรรมราช มังคุดปลูกมากในจังหวัดนครศรีธรรมราชและชุมพร

การเพาะเลี้ยงที่สำคัญ ได้แก่ การเลี้ยงกุ้งทะเล โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดชุมพร

2) การวิเคราะห์ด้านอุตสาหกรรม

ก. มีจำนวนโรงงานเป็นอันดับ 7 ของประเทศ โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.2 และมีจำนวนแรงงานเป็นอันดับ 9 ของประเทศ โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.7

ข. แรงงานส่วนใหญ่กระจุกตัวในภาคอุตสาหกรรมอาหาร คิดเป็นร้อยละ 22 อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ คิดเป็นร้อยละ 20 และอุตสาหกรรมยาง คิดเป็นร้อยละ 18 ของแรงงานทั้งหมด เนื่องจากอุตสาหกรรมเหล่านี้มีกระบวนการผลิตหลายขั้นตอนและต้องใช้แรงงานที่มีฝีมือในการผลิต เช่น แรงงานแล่เนื้อปลา แรงงานในการแปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์

ค. โรงงานส่วนใหญ่เป็นโรงงานประเภทอุตสาหกรรมเกษตรคิดเป็นร้อยละ 22 อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์คิดเป็นร้อยละ 12 และอุตสาหกรรมอาหารคิดเป็นร้อยละ10 ตามลำดับ เนื่องจากพื้นที่ของภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยเป็นพื้นที่เพาะปลูกการเกษตรและพื้นที่ที่ติดทะเล เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา อาหารทะเล ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตร

ง. เงินลงทุนส่วนใหญ่จะลงทุนอุตสาหกรรมอาหาร คิดเป็นร้อยละ 60 อุตสาหกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 25 และอุตสาหกรรมอโลหะ คิดเป็นร้อยละ 4.19 ตามลำดับ

สรุปลักษณะโครงสร้างด้านการอุตสาหกรรม

สรุปผลการวิเคราะห์ในภาพรวม

อุตสาหกรรม มีความสำคัญต่อกลุ่มจังหวัดและต่อประเทศน้อย โดยที่โรงงานและแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม

จำนวนแรงงาน

แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมอาหารมีการจ้างแรงงานจำนวน 14,692 คน รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ มีการจ้างแรงงานจำนวน 13,908 คน อุตสาหกรรมยางมีการจ้างแรงงานจำนวน 12,154 คน ศูนย์กลางแรงงานภาคอุตสาหกรรมอาหารอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

จำนวนโรงงาน

โรงงานส่วนใหญ่เป็นการประกอบกิจการในอุตสาหกรรมเกษตรกรรม จำนวน 789 โรงงาน รองลงมา ได้แก่ อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ จำนวน 373 โรงงาน อุตสาหกรรมอาหารจำนวนโรงงาน 337 โรงงาน ศูนย์กลางโรงงานอุตสาหกรรมด้านเกษตรกรรมอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

มูลค่าการลงทุน

มูลค่าการลงทุนมุ่งเน้นอุตสาหกรรมอาหารโดยมีมูลค่าการลงทุน 167,477 ล้านบาท โดยมีจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการลงทุน อันดับที่ 2 ได้แก่อุตสาหกรรมอื่นๆ โดยมีมูลค่าการลงทุน 69,164 ล้านบาท โดยมีจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์กลางการลงทุน

3) การวิเคราะห์ด้านการท่องเที่ยว

ด้านการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย มีศักยภาพในการพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติทะเล และการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักแรมในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยในปี 2553 เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 34.84 และเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติร้อยละ 65.12

กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาตินิเวศและศิลปวัฒนธรรม

สรุปลักษณะทางโครงสร้างด้านการท่องเที่ยว

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดในระดับสูง มีจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลาย ผนวกกับโครงสร้างพื้นฐานมีศักยภาพในการรองรับการพัฒนาด้านต่างๆ ทำให้กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศ นอกจากนี้ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยยังมีความโดดเด่นด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เช่น หมู่บ้านหัตถกรรมรูปหนัง แหล่งโบราณคดีเขาคาและบ้านคีรีวง เป็นต้น รายได้จากการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอยู่ในระดับสูง อันเนื่องมาจากค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4) การวิเคราะห์ด้านสังคม

มีสถานะด้านสังคมในภาพรวมระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ กล่าวคือ ด้านสุขภาพ มีประชากรที่เจ็บป่วยโรคป้องกันได้ 5 โรคในปี 2552 สูงกว่าระดับภาคและประเทศ ด้านการศึกษาจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยในปี 2553 อยู่ที่ 9.45 ปีสูงกว่าระดับภาค ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่วัดจากผลการสอบใน 5 วิชาหลักอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 คดีอาญาของกลุ่มจังหวัดในปี 2554 มีสัดส่วน 137.32 คดีต่อประชากรแสนคนต่ำกว่าภาคใต้ (150.86) แต่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีสัดส่วนสูงกว่าระดับภาคคือ 175.60 คดีต่อประชากรแสน

5) การวิเคราะห์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาน้ำเสียในเมืองใหญ่และแหล่งท่องเที่ยวหลัก

<u>แนวทางการพัฒนา</u>

ก. ใช้โอกาสจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการเกษตรและมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าและศักยภาพของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ (ยางพาราและปาล์มน้ำมัน) ของประเทศ

ข. ใช้ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรม และสินค้า OTOP อันเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ สร้างโอกาสจากกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงสุขภาพ

ค. สร้างโอกาสจากกระแสนิยมอาหารปลอดภัยในการรุกสู่การเป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยและมีคุณภาพ (ทะเลและไม้ผล)

ง. ใช้ทำเลที่ตั้งที่ได้เปรียบสร้างโอกาสจากนโยบายภาครัฐและการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ในการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่ง และศูนย์โลจิสติกส์เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน (สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี นราธิวาส)

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ได้นำนโยบายของรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้ ยุทธศาสตร์การพัฒนารายสาขา และแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนใต้ และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มาเป็นกรอบในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดความร่วมมือตามศักยภาพของกลุ่มจังหวัด และกระจายความเจริญเติบโตระหว่างจังหวัด / กลุ่มจังหวัด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชน และสร้างรายได้ให้กับกลุ่มจังหวัด โดยมีจุดยืนทางยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดว่า **"ผู้นำการสร้างมูลค่าเพิ่มยางพารา สินค้าฮาลาล และการท่องเที่ยวที่หลากหลาย \"**

<u>จุดแข็ง (Strength)</u>

1) เป็นแหล่งเพาะปลูกและผลิตยางพาราที่สำคัญของประเทศและกลุ่มประเทศ IMT-GT (ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย) // (ประเทศไทยสามารถผลิตยางพาราได้เป็นอันดับ 1 ของโลก โดยมีผลผลิตอยู่ที่ 3 ล้านตัน อันดับสอง คืออินโดนีเซียอยู่ที่ 2.5 ล้านตัน)
2) มีตลาดกลางซื้อขายยางพาราที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ และเป็นศูนย์อ้างอิงราคายางพาราของประเทศ // (ตลาดกลางยางพารา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา)
3) มีสถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อมด้านการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (มอ., ม.หาดใหญ่ ฯลฯ)
4) มีทำเลที่ตั้งเหมาะสมและสามารถพัฒนาสินค้าฮาลาล ให้เป็นที่รู้จักแก่ประเทศมุสลิมได้ เช่น จังหวัดปัตตานี ซึ่งถือได้ว่าเป็นที่รู้จักของประเทศมุสลิม
5) มีโครงสร้างพื้นฐานในการคมนาคมขนส่ง และวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับประเทศมุสลิม โดยประชาชนใน 5 จังหวัดภาคใต้ชายแดน ส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลาม (ประมาณร้อยละ 60) ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมฮาลาลได้

6) มีด่านชายแดน 9 ด่าน ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นจุดเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ IMT-GT และสิงคโปร์ (มูลค่าการค้ารวมผ่านด่านศุลกากรในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ปี 2551 คิดเป็นร้อยละ 89.40 ของภาคใต้)
7) มีความได้เปรียบทางกายภาพที่เปิดสู่ทะเลทั้งด้านอ่าวไทยและอันดามัน ประกอบกับมีท่าเรือน้ำลึก (ท่าเรือสงขลา และท่าเรือตะมะลัง จ.สตูล) ที่มีศักยภาพในการรองรับการขยายตัวด้านการขนส่งทางน้ำ ทั้งฝั่งทะเลจีนตอนใต้และฝั่งทะเลอันดามัน และสามารถพัฒนาเป็นเมืองท่าทางทะเลที่สำคัญในอนาคต
8) มีโครงข่ายคมนาคมขนส่งทั้งทางน้ำ อากาศ ถนน และรางรถไฟที่เชื่อมโยงระหว่างกัน (ท่าเรือ รถไฟ สนามบิน)
9) มีโรงแยกก๊าซธรรมชาติและอยู่ใกล้แหล่งพลังงานทั้งภายในและของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น แหล่งน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ในเขตทะเลของจังหวัดสงขลา น้ำมันและถ่านหินบนเกาะสุมาตรา ถ่านหินบนเกาะบอร์เนียว มีความเป็นไปได้ในการนำพลังงานมาใช้ประโยชน์และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัด
10) มีความพร้อมด้านการศึกษาในทุกระดับชั้น และมีความหลากหลายทางการศึกษา อาทิ ภาษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วิทยาการด้านต่างๆ (สถานศึกษาของรัฐ เอกชน ศูนย์เรียนรู้ท้องถิ่น ฯลฯ)
11) มีทุนทางสังคมที่เข้มแข็งและหลากหลาย อาทิ บุคลากรด้านการศึกษา การแพทย์ การท่องเที่ยวประเพณี วัฒนธรรม ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มองค์กรภาคประชาชน
12) มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
13) มีอำเภอหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว และศูนย์กลางการค้าของภาคใต้ (หาดใหญ่เมืองศูนย์กลางด้านการค้าและธุรกิจของภาคใต้ ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเป็นประตูผ่านไปยังประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซีย และสิงคโปร์ เนื่องจากอยู่ห่างจากด่านสะเดาเพียง 60 กิโลเมตร ปัจจัยที่ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมากก็คือ การเป็นศูนย์กลางทางด้านต่างๆ ธุรกิจการค้า การขนส่ง การสื่อสาร การคมนาคม การศึกษา และการท่องเที่ยว)

<u>จุดอ่อน (Weakness)</u>

1) ภาพลักษณ์ของความไม่สงบในพื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว และการลงทุน ภายในพื้นที่ // (เช่น เหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางไม่กล้าออกไปกรีดยางในเวลากลางคืน ในขณะที่ชาวสวนผักและผลไม้ไม่กล้าออกไปทำสวนหรือเก็บเกี่ยวผลผลิตตามปกติ ทำให้ไม่มีผลผลิตที่จะส่งขาย ทั้งๆ ที่ราคายางในตลาดมีราคาสูง นักท่องเที่ยวและนักลงทุนไม่กล้าเข้ามาในพื้นที่ เป็นต้น)
2) มีขีดความสามารถในการผลิตยางพาราเฉพาะขั้นปฐมภูมิ ขาดความสามารถในการพัฒนาต่อยอด เพื่อเพิ่มผลผลิต และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับยางพารา // (ทำได้แค่วัตถุดิบเบื้องต้น เช่น น้ำยางสด น้ำยางข้น ยางแผ่น ยางแห้ง เป็นต้น แต่ผลิตภัณฑ์ปลายน้ำที่มีมูลค่าเพิ่มสูงยังไม่สามารถทำได้ เช่น ถุงมือ ยางล้อ ยางรัดของ เป็นต้น)

3) ขาดการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอย่างต่อเนื่อง
4) ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในสภาวะที่เสื่อมโทรม (ป่าไม้ ป่าชายเลน ทะเล แม่น้ำ เป็นต้น)
5) คุณภาพการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เมื่อเทียบกับภาคใต้และประเทศ // (จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15-59 ปี ดังนี้ ภาคใต้ชายแดน 8.80 ภาคใต้ 9.03 ประเทศ 8.90 (ปี 2552)/ สพฐ.เผย ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และพื้นที่ห่างไกลพบปัญหาเด็กไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ เป็นจำนวนสูงสุด)
6) ขาดระบบบริหารจัดการด้านข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ (ครบถ้วน ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน นำไปใช้ประโยชน์ได้) โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่สำคัญ (ยางพารา สินค้าฮาลาล และการท่องเที่ยว) เช่น ข้อมูลการผลิต การแปรรูป การเพิ่มมูลค่า ความต้องการวัตถุดิบ การจ้างงานต้นทุนการผลิต ต้นทุนการขนส่ง รายได้จำแนกรายสินค้า เป็นต้น

<u>**โอกาส (Opportunity)**</u>

1) ปริมาณความต้องการยางของโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดย IRSG คาดว่าปี 2563 ความต้องการยางโลกทั้งหมด 31.7 ล้านตัน (ยางธรรมชาติ 14.2 ล้านตันและยางสังเคราะห์ 17.5 ล้านตัน)
2) ประชากรมุสลิมมีการขยายตัวเร็วมากโดยเพิ่ม 2-3 เท่า มากกว่าประชากรกลุ่มอื่นๆ ขณะที่ตลาดอาหารฮาลาลมีมูลค่ารวมประมาณ 5.9 แสนล้านเหรียญสหรัฐต่อปี (ประมาณร้อยละ 20 ของตลาดอาหารโลก)
3) ข้อตกลง IMT-GT เรื่องอาหารฮาลาลและบริการ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ยอมให้ไทยเป็นผู้นำทางด้านผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาล ทั้งเป็นพันธมิตรในการเปิดตลาดสินค้าฮาลาลสู่ประชาคมมุสลิมทั่วโลก
4) แผนงานพัฒนาเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย IMT-GT ทำให้ช่องทางการค้า การลงทุน และการส่งออกสินค้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านเปิดกว้างมากขึ้น
5) กระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น // (ท่องเที่ยวเชิงศาสนามาแรง เมืองคอนชวนไหว้พระธาตุ-คาดเงินสะพัด 50 ล้าน / การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรถูกคาดหมายว่าจะได้รับความนิยมในยุโรป เพราะเป็นคำตอบสำหรับกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความอ่อนไหวเรื่องระบบนิเวศที่เพิ่มขึ้นในยุโรป และกระแสตอบโต้การที่เทคโนโลยีมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์เพิ่มขึ้น ข้อมูลจากบทวิเคราะห์แนวโน้มที่จะมีผลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปี 2011 ของยูโรมอนิเตอร์อินเตอร์เนชั่นแนล)
6) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นกรณีพิเศษ เช่น การเข้าถึงแหล่งทุน ภาษี สวัสดิการ เป็นต้น
7) นโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาในพื้นที่ เช่น การขนส่งระบบราง ท่าเรือน้ำลึก ถนนมอเตอร์เวย์ เป็นต้น

ภัยคุกคาม (Threats)

1) ความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา การลงทุนและการดำเนินชีวิตของประชาชน
2) ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลส่งผลกระทบด้านลบต่อความเชื่อมั่น การลงทุนและการพัฒนาทุกด้าน
3) ภัยคุกคามจากกลุ่มอิทธิพลเถื่อนที่มีผลประโยชน์ทางการค้าชายแดนและสิ่งผิดกฎหมาย
4) มาตรการจูงใจต่างๆ ที่รัฐจัดให้เป็นพิเศษยังไม่เพียงพอต่อการจูงใจให้นักธุรกิจเข้ามาลงทุนในพื้นที่
5) ราคาน้ำมันตลาดโลกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีต้นทุนทางการผลิตด้านเกษตร อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวสูงขึ้น
6) นโยบายรัฐบาลที่มุ่งส่งเสริมการปลูกยางพาราในภูมิภาคอื่น ส่งผลให้อุปทานยางในประเทศเพิ่มขึ้น
7) หลายประเทศในเอเชีย (สิงคโปร์ บูรไน จีน และอินเดีย) เริ่มมีความสนใจกับการเปิดตลาดสินค้าฮาลาล ในเอเชียและตลาดโลกอย่างจริงจัง
8) กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติและข้อตกลงบางประเด็นไม่เอื้อต่อการค้า การท่องเที่ยว การลงทุนทั้งในและนอกประเทศ และขาดการสนับสนุนด้านการเข้าถึงทรัพยากรให้สามารถแข่งกับประเทศคู่แข่ง (มาเลเซีย) ได้ เช่น น้ำมัน ภาษี การขนส่ง ระบบ/ขั้นตอนการขออนุญาต เป็นต้น

ศักยภาพ

1) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีฐานทรัพยากรด้านเศรษฐกิจที่หลากหลาย ศักยภาพที่โดดเด่นคือมีที่ตั้งติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซียและมีพื้นที่เปิดสู่ทะเลทั้งด้านอันดามันและอ่าวไทย ส่งผลให้มีศักยภาพด้านการค้าชายแดนค่อนข้างสูง เป็นแหล่งผลิตและแปรรูปยางพารา ไม้ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และประมงที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียง มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และโบราณสถานที่มีเอกลักษณ์ เป็นที่ยอมรับจากทั้งนักท่องเที่ยวภายในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวได้
2) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีเขตพื้นที่ติดทะเลเหมาะกับการประมง และยังพบน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในแถบจังหวัดสงขลา มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์และหลากหลาย มีป่าเขตร้อนชื้นบาลาฮาลา ป่าพรุสิรินธรที่อุดมสมบูรณ์ และป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนในการเพิ่มความสามารถในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และด้านสังคม

ข้อจำกัด

1) ข้อจำกัดของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของจังหวัด คือ การผลิตภาคอุตสาหกรรมมีขนาดเล็กและขยายตัวช้า เนื่องจากมีฐานการผลิตที่แคบ พึ่งพาภาคเกษตรที่ขึ้นอยู่กับสินค้าไม่กี่ชนิด การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่ามีน้อย มีปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เป็นฐานการผลิต โดยเฉพาะทรัพยากรประมง แหล่งท่องเที่ยว และปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

2) ด้านสังคม พบว่าปัญหาหลัก คือ ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านสุขอนามัย ด้านการประกอบอาชีพ/การมีรายได้ ด้านคุณภาพการศึกษา และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่

3) ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน คือ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เพิ่มมากขึ้น ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านมลพิษและขยะทั้งในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านภัยธรรมชาติอย่างต่อเนื่องในบางพื้นที่ เช่น พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำล้นตลิ่งและน้ำท่วมขัง พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมซ้ำซาก พื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม พื้นที่ภัยแล้ง เป็นต้น

<u>แนวทางการพัฒนา</u>

1) มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าให้กับศักยภาพหลักของกลุ่มจังหวัด ได้แก่ ยางพารา สินค้าฮาลาล และการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (สตูล) และการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด)

2) เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคการผลิตหลักให้เจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูป พัฒนาประสิทธิภาพและผลิตภาพการผลิตสินค้าอาหาร พัฒนาการท่องเที่ยว

3) ขยายฐานเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มความหลากหลายของแหล่งสร้างรายได้และการจ้างงานภายในกลุ่มจังหวัด เพื่อรองรับการขยายการลงทุนอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของประเทศ และพัฒนาการคมนาคมขนส่งทางทะเลเพื่อเชื่อมโยงกับภูมิภาคต่างๆ

4) พัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อเสริมสมรรถนะการพัฒนา โดยการพัฒนาความรู้ คุณธรรม และสุขภาวะ การสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของคนจน คนด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตนเองได้ การพัฒนาศักยภาพคนเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิตและเพิ่มโอกาสด้านอาชีพและรายได้ และการอำนวยความเป็นธรรมและสร้างภูมิคุ้มกันแก่คนกลุ่มเสี่ยงเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

5) เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมระดับชุมชน โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสู่การพึ่งตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยการเพิ่มโอกาสการมีรายได้จากทรัพยากรในท้องถิ่น และส่งเสริมการใช้กระบวนการชุมชนเข้มแข็งเพื่อสร้างสันติสุขโดยเฉพาะการใช้กระบวนการชุมชนเข้มแข็งแก้ไขปัญหายาเสพติด

6) ฟื้นฟูและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาสมดุลเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน โดยฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อรักษาความสมดุลเชิงนิเวศ สร้างความอุดมสมบูรณ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นฐานการผลิตอย่างยั่งยืน และควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อลดผลกระทบด้านคุณภาพชีวิต

7) เสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ประโยชน์จากความร่วมมือกับต่างประเทศ และการบริหารจัดการเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.2.2 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในมิติสิ่งแวดล้อม

4.2.2.1 ทรัพยากรที่ดิน

(1) ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากการศึกษาข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินระหว่างปี พ.ศ.2553-2556 โดยแบ่งประเภทการใช้ที่ดิน 5 ประเภท ได้แก่พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-2** ซึ่งภูมิภาคที่มีพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ ภาคเหนือ รองลงมา คือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยมีพื้นที่เท่ากับ 106,027,680 105,533,963 และ 44,196,992 ไร่ ตามลำดับ

สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินของภาคใต้ (**ตารางที่ 4-3**) พบว่า พื้นที่ภาคใต้มีขนาดใกล้เคียงกับพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นลำดับที่ 3 รองจากภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพื้นที่มากกว่าร้อยละ 50 เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งจัดเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นลำดับที่สามของประเทศรองจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง โดยพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่เป็นไม้ยืนต้น 20,988,066 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 47.49 ของพื้นที่ทั้งหมดของภาคใต้ นอกจากนี้ พื้นที่ภาคใต้ร้อยละ 29.08 เป็นพื้นที่ป่า โดยเกือบทั้งหมดเป็นป่าสมบูรณ์ สำหรับพื้นที่นาร้างและพื้นที่รกร้างในภาคใต้ พบว่า มีพื้นที่ดังกล่าวอยู่ประมาณร้อยละ 3.25 ของพื้นที่ทั้งหมดของภาคใต้ ดังแสดงใน**รูปที่ 4-3**

ทั้งนี้ หากพิจารณาเป็นรายกลุ่มจังหวัด พบว่า สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินของแต่ละกลุ่มจังหวัดส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เป็นพื้นที่เกษตรกรรม รองลงมาคือ พื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่ชุมชน/สิ่งปลูกสร้างซึ่งรายละเอียดการใช้ประโยชน์ที่ดินของแต่ละกลุ่มจังหวัดภาคใต้ สามารถสรุปได้เป็นประเภทการใช้ที่ดิน 5 ประเภท (พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด) ดังนี้

1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พบมากที่สุดที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ประมาณ 0.71 ล้านไร่ รองลงมาคือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (0.62 และ 0.40 ล้านไร่ ตามลำดับ) โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างมากที่สุด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช รองลงมาคือจังหวัดสงขลา และสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ สำหรับพื้นที่ร้าง (หมู่บ้าน สถานที่ราชการ โรงงานอุตสาหกรรม และสถานที่อื่นๆ ร้าง) พบมากสุดที่จังหวัดระนอง คิดเป็น 5,826 ไร่ รองลงมา คือ จังหวัดสงขลา 1,482 ไร่

2) พื้นที่เกษตรกรรม พบมากที่สุดที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ประมาณ 12.8 ล้านไร่ รองลงมาคือกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (7.7 และ 5.7 ล้านไร่ ตามลำดับ) โดยจังหวัดที่มีพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี รองลงมาคือจังหวัดนครศรีธรรมราช และสงขลา ตามลำดับ สำหรับพื้นที่ร้าง (นา ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชสวน โรงเรือน สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้างหรือเสื่อมโทรม) พบมากสุดที่จังหวัดสงขลา คิดเป็น 111,417 ไร่ รองลงมา คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช 95,457 ไร่

ตารางที่ 4-2 สรุปประเภทการใช้ที่ดินประเทศไทย ปี 2553-2556

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่											
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคเหนือ		ภาคกลาง		ภาคตะวันออก		ภาคใต้		รวม	
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชน/สิ่งปลูกสร้าง	**5,442,912**	**5.16**	**3,859,283**	**3.64**	**3,947,517**	**9.08**	**1,539,272**	**7.16**	**1,732,949**	**3.92**	**16,521,933**	**5.15**
พื้นที่เกษตรกรรม	**71,680,165**	**67.92**	**41,568,971**	**39.21**	**21,326,252**	**49.08**	**13,477,427**	**62.72**	**26,253,227**	**59.40**	**174,306,042**	**54.35**
- นาร้าง	433,192	0.41	90,671	0.09	104,025	0.24	147,740	0.69	416,490	0.94	1,192,118	0.37
- นา	45,411,705	43.03	17,083,497	16.11	8,835,484	20.33	2,839,909	13.22	1,744,637	3.95	75,915,232	23.67
- พืชไร่	17,264,383	16.36	13,327,925	12.57	6,744,319	15.52	3,357,333	15.62	18,752	0.04	40,712,712	12.69
- ไม้ยืนต้น	6,486,546	6.15	2,990,093	2.82	1,658,664	3.82	4,309,176	20.05	20,988,066	47.49	36,432,545	11.36
- ไม้ผล	1,170,133	1.11	3,496,435	3.30	2,137,911	4.92	1,913,728	8.91	2,507,387	5.67	11,225,594	3.50
- พืชไร่หมุนเวียน	-	0.00	4,040,856	3.81	-	0.00	-	0.00	-	0.00	4,040,856	1.26
- สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	293,838	0.28	77,775	0.07	1,209,503	2.78	783,818	3.65	539,893	1.22	2,904,827	0.91
- อื่นๆ	620,368	0.59	461,719	0.44	636,346	1.46	125,723	0.58	38,002	0.09	1,882,158	0.59
พื้นที่ป่าไม้	**19,491,348**	**18.47**	**57,085,455**	**53.84**	**14,914,783**	**34.33**	**4,914,970**	**22.87**	**12,854,393**	**29.08**	**109,260,949**	**34.07**
- ป่าสมบูรณ์	14,767,008	13.99	53,257,469	50.23	14,529,629	33.44	4,662,843	21.70	12,277,361	27.78	99,494,310	31.02
- ป่ารอสภาพฟื้นฟู	4,724,340	4.48	3,827,986	3.61	385,154	0.89	252,127	1.17	577,032	1.30	9,766,639	3.05
พื้นที่น้ำ	**3,625,831**	**3.43**	**1,501,735**	**1.42**	**1,451,510**	**3.34**	**557,746**	**2.60**	**1,845,929**	**4.18**	**8,982,751**	**2.80**
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	**5,293,707**	**5.02**	**2,012,236**	**1.89**	**1,810,378**	**4.17**	**998,397**	**4.65**	**1,510,494**	**3.42**	**11,625,212**	**3.63**
- พื้นที่รกร้าง	3,937,552	3.73	1,520,163	1.43	1,266,795	2.92	753,805	3.51	1,020,485	2.31	8,498,800	2.65
- พื้นที่ลุ่ม	819,727	0.78	277,752	0.26	231,426	0.53	120,807	0.56	304,262	0.69	1,753,974	0.55
- อื่นๆ (เหมืองแร่ บ่อลูกรัง/ทราย)	536,428	0.51	214,321	0.20	312,157	0.72	123,785	0.58	185,747	0.42	1,372,438	0.43
รวม	**105,533,963**	**100.00**	**106,027,680**	**100.00**	**43,450,440**	**100.00**	**21,487,812**	**100.00**	**44,196,992**	**100.00**	**320,696,887**	**100.00**

ที่มา: ส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน สำนักนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน : 18 พ.ย. 2557

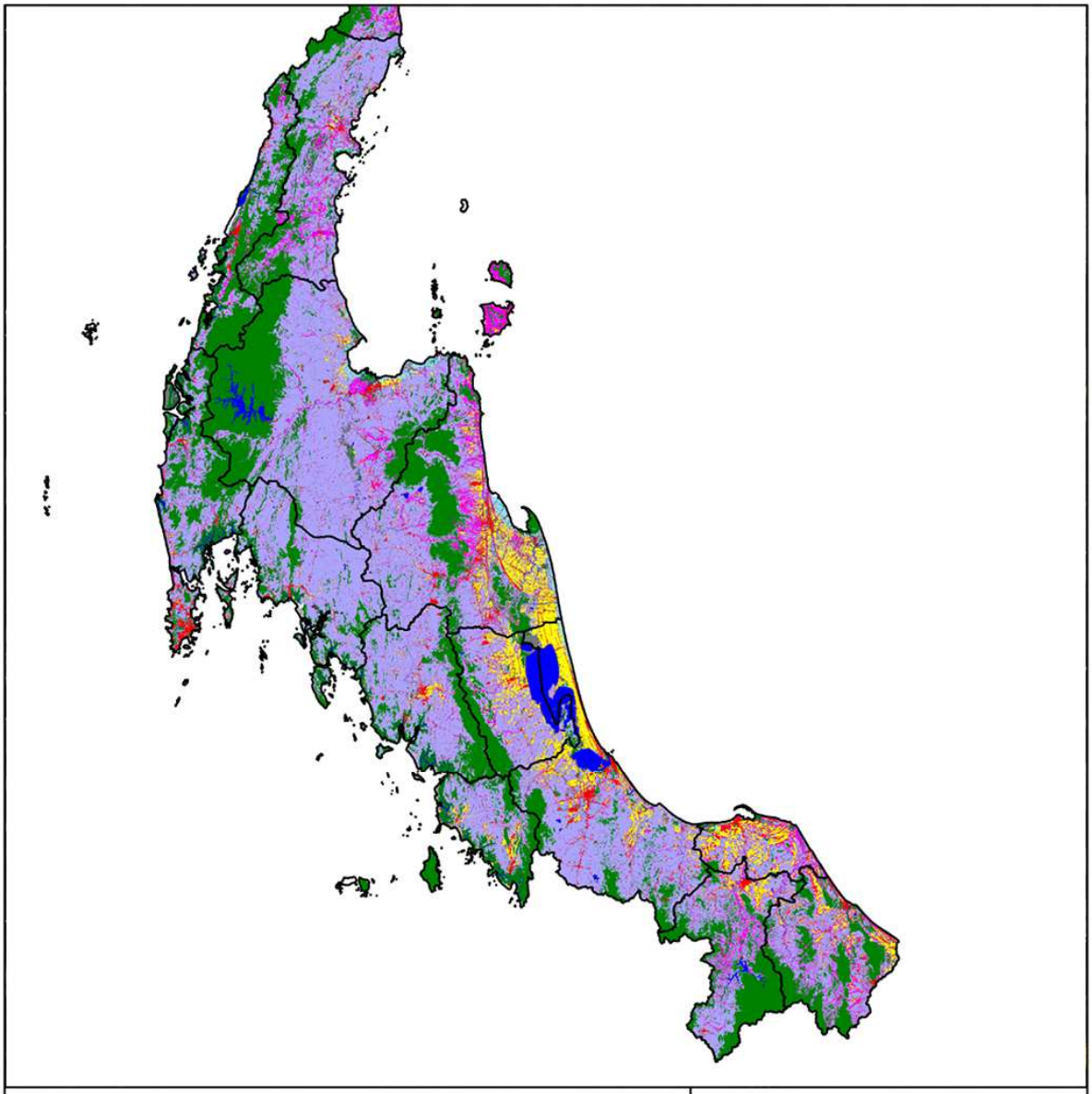

คำอธิบายสัญลักษณ์

พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง
- พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

พื้นที่เกษตรกรรม
- พื้นที่นา
- พืชไร่
- ไม้ยืนต้น
- ไม้ผล
- ไร่หมุนเวียน
- สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- พื้นที่เกษตรกรรมอื่นๆ

พื้นที่ป่าไม้
- พื้นที่ป่าไม้

พื้นที่แหล่งน้ำ
- พื้นที่แหล่งน้ำ

พื้นที่อื่น ๆ
- พื้นที่อื่นๆ

N W E S

0 10 20 40 60 80 100
กิโลเมตร

C O T
CONSULTANTS OF TECHNOLOGY CO., LTD.
บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด
39 ถนน ลาดพร้าว 124 แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310
โทร (66 2)9343233-47 โทรสาร.(66 2)9343248
Internet Email : cot@cot.co.th

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, 2557

รูปที่ 4-3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดินประเทศไทย ปี 2553-2556

ตารางที่ 4-3 การใช้ประโยชน์ที่ดิน จำแนกรายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้

	กลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย						กลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน							กลุ่มภาคใต้ชายแดน						
	ชุมพร	สุราษฎร์ฯ	นครศรีฯ	พัทลุง	รวม	ร้อยละ	ระนอง	พังงา	ภูเก็ต	กระบี่	ตรัง	รวม	ร้อยละ	สงขลา	สตูล	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	รวม	ร้อยละ
1. พื้นที่ชุมชน/สิ่งปลูกสร้าง	84,825	188,021	345,137	88,540	706,523	3.50	56,583	68,608	94,745	68,137	116,736	404,809	3.67	292,491	35,621	114,811	76,092	104,652	623,667	4.80
- พื้นที่ชุมชน/สิ่งปลูกสร้าง	84,684	187,643	344,140	88540	705,007	3.49	51,429	68,093	94,745	67,980	116,736	398,983	3.62	291,009	35,621	114,811	76,092	104,652	622,185	4.78
- พื้นที่ร้าง	141	378	997	-	1,516	0.01	5,154	515	-	157	-	5,826	0.05	1,482	-	-		-	1,482	0.01
* หมู่บ้านจัดสรรร้าง	73	378	703	-	1,154		-	-	-	39	-	39		1,477	-	-		-	1,477	
* สถานที่ราชการร้าง	-	-	197	-	197		-	-	-	-	-	0		-	-	-		-	0	
* โรงงานอุตสาหกรรมร้าง	68	3	88	-	159		5,154	-	-	118	-	5,272		5	-	-		-	5	
* สถานที่อื่นๆ ร้าง	-	-	0	-	0		-	515	-	-	-	515		-	-	-		-	0	
พื้นที่เกษตรกรรม	2,480,093	5,010,675	4,037,142	1,298,756	12,826,666	63.60	671,186	1,105,729	136,438	1,951,882	1,995,475	5,860,710	53.16	3,108,116	703,369	943,211	1,460,578	1,519,021	7,734,295	59.46
- พื้นที่ทำการเกษตร	2,433,517	4,834,963	3,739,245	1,269,490	12,277,215	60.88	655,103	1,075,350	128,496	1,916,150	1,936,751	5,711,850	51.81	2,938,682	670,536	874,110	1,448,652	1,497,654	7,429,634	57.12
- ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	641	2,076	3,220	755	6,692	0.03	681	490	226	55	124	1,576	0.01	2,938	675	208	116	72	4,009	0.03
- สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	30,028	110,008	100,514	7,948	248,498	1.23	10,813	19,984	5,205	23,497	34,692	94,191	0.86	50,664	19,675	15,950	1,721	1,514	89,524	0.69
- พื้นที่ร้าง	15,907	63,628	194,163	20,563	294,261	1.46	4,589	9,905	2,511	12,180	23,908	53,093	0.48	115,832	12,483	52,943	10,089	19,781	211,128	1.62
* นาร้าง	12,627	59,353	95,457	19622	187,059		1,643	5,669	2190	11395	23,432	44,329		111,417	4,929	43,007	10,034	19,338	188,725	
* ไม้ยืนต้น/ไม้ผล/พืชสวนร้างหรือเสื่อมโทรม	-	446	29,951	-	30,397		-	-	-	17	35	52		773	-	-	-	18	791	
* โรงเรือนร้าง	33	-	107	-	140		-	-	-	-	-	0		-	-	-	-	-	0	
* สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	3,247	3,829	68,648	941	76,665		2,946	4,236	321	768	441	8,712		3,642	7,554	9,936	55	425	21,612	
พื้นที่ป่าไม้	1,043,628	2,466,401	1,414,175	399,980	5,324,184	26.40	1,224,993	1,195,986	78,697	624,572	823,107	3,947,355	35.81	622,152	681,308	86,135	1,159,592	980239	3,529,426	27.14
- ป่าสมบูรณ์	1,015,891	2,446,714	1,256,736	387,363	5,106,704	25.32	1,188,477	1,110,559	77,710	598,111	803,149	3,778,006	34.27	613,497	673,545	73,067	1,111,075	827,521	3,298,705	25.36
- ป่ารอสภาพฟื้นฟู	27,737	19,687	157,439	12,617	217,480	1.08	36,516	85,427	987	26,461	19,958	169,349	1.54	8,655	7,763	13,068	48,517	152,718	230,721	1.78
พื้นที่น้ำ	29,620	186,440	94,352	281280	591,692	2.93	74,097	126,455	5,552	260,517	95,731	562,352	5.10	376,593	117,654	27,957	43,174	25,759	591,137	4.54
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	117,464	205,631	323,258	71740	718,093	3.56	34,419	110,031	23,964	37,712	42,400	248,526	2.25	221,829	11,409	40,608	86,238	167,473	527,557	4.06
รวม	3,755,630	8,057,168	6,214,064	2,140,296	20,167,158	100.00	2,061,278	2,606,809	339,396	2,942,820	3,073,449	11,023,752	100.00	4,621,181	1,549,361	1,212,722	2,825,674	2,797,144	13,006,082	100.00

3) พื้นที่ป่าไม้ พบมากที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย มีพื้นที่ประมาณ 5.3 ล้านไร่ ในขณะที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันและกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ป่า ประมาณ 3.9 และ 3.5 ล้านไร่ ตามลำดับ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี รองลงมา คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช และระนอง ตามลำดับ

4) พื้นที่แหล่งน้ำ พบที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยและกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนใกล้เคียงกัน ประมาณ 0.59 ล้านไร่ ในขณะที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีพื้นที่ประมาณ 0.56 ล้านไร่ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่แหล่งน้ำมากที่สุด คือ จังหวัดสงขลา รองลงมาคือจังหวัดนครศรีธรรมราช และกระบี่ ตามลำดับ

5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด พบมากที่ที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย มีพื้นที่ประมาณ 0.72 ล้านไร่ รองลงมา คือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนและกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีพื้นที่ประมาณ 0.53 และ 0.25 ล้านไร่ ตามลำดับ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่เบ็ดเตล็ดมากที่สุด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช รองลงมาคือ จังหวัดสงขลา และสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ

(2) ผังเมืองและข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ได้ให้นิยามของ "การผังเมือง" ไว้หมายความว่า การวางจัดทำและดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะในบริเวณเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทเพื่อสร้างหรือพัฒนาเมืองหรือส่วนของเมืองขึ้นใหม่หรือแทนเมืองหรือส่วนของเมืองที่ได้รับความเสียหายเพื่อให้มีหรือทำให้ดียิ่งขึ้นซึ่งสุขลักษณะ ความสะดวกสบาย ความเป็นระเบียบ ความสวยงาม การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน ความปลอดภัยของประชาชน และสวัสดิภาพของสังคม เพื่อส่งเสริมการเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม เพื่อดำรงรักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี หรือเพื่อบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิประเทศที่งดงาม หรือมีคุณค่าในทางธรรมชาติโดยมีกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

ในการบังคับใช้ผังเมืองรวมตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ผังเมืองรวมใช้บังคับโดยออกเป็นกฎกระทรวง ส่วนผังเมืองเฉพาะต้องออกเป็นพระราชบัญญัติ โดยส่วนที่กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินการจัดทำผังเมืองรวมเพื่อบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 นั้น ได้แก่ ผังเมืองรวมจังหวัด และผังเมืองรวมเมือง/ชุมชน กรมโยธาธิการและผังเมืองมีหน้าที่รับผิดชอบในการวางและจัดทำผังเมืองรวมขึ้นในท้องที่ต่าง ๆ หรือในกรณีเจ้าพนักงานท้องถิ่นของที่นั้นจะวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่ของตนขึ้นก็ได้โดยต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการผังเมืองก่อน

ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2518 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2558 กำหนดอายุการบังคับใช้กฎกระทรวงผังเมืองรวมตามมาตรา 14 และองค์ประกอบของผังเมืองรวมตามมาตรา 17 ดังนี้

มาตรา 14 บรรดากฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับต่อไปได้จนกว่าจะมีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมที่ออกตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้กรมโยธาธิการและผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณี จัดทำรายงานการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อม การใช้บังคับกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมตามวรรคหนึ่งตามระยะเวลาที่คณะกรรมการผังเมืองกำหนด แต่ไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้นำมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 17 ผังเมืองรวมประกอบด้วย

(1) วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมให้กำหนดโดยคำนึงถึงความเป็นระเบียบความสวยงาม การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน ความปลอดภัยของประชาชน การเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติการดำรงรักษาสถานที่ที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี และการจัดสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียมกัน

(2) แผนที่แสดงเขตของผังเมืองรวมโดยแสดงข้อมูลภูมิประเทศและระดับชั้นความสูง

(3) แผนผังซึ่งทำขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือหลายฉบับโดยมีสาระสำคัญทุกประการหรือบางประการดังต่อไปนี้

(ก) แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท

(ข) แผนผังแสดงที่โล่ง

(ค) แผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง

(ง) แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค

(4) รายการประกอบแผนผัง

(5) ข้อกำหนดที่จะให้ปฏิบัติหรือไม่ให้ปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองรวมทุกประการ ดังต่อไปนี้

(ก) ประเภทและขนาดกิจการที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ดำเนินการ

(ข) ประเภท ชนิด ขนาด ความสูง และลักษณะของอาคารที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้สร้าง

(ค) อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นของอาคารทุกหลังต่อพื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งอาคาร

(ง) อัตราส่วนพื้นที่อาคารปกคลุมดินต่อพื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งอาคาร

(จ) อัตราส่วนพื้นที่ว่างอันปราศจากสิ่งปกคลุมของแปลงที่ดินที่อาคารตั้งอยู่ต่อพื้นที่ใช้สอยรวมของอาคาร

(ฉ) ระยะถอยร่นจากแนวธรรมชาติ ถนน แนวเขตที่ดิน อาคาร หรือสถานที่อื่น ๆ ที่จำเป็น

(ช) ขนาดของแปลงที่ดินที่จะอนุญาตให้สร้างอาคาร

(ซ) ข้อกำหนดอื่นที่จำเป็น

โดยรัฐมนตรีประกาศกำหนดตามคำแนะนำของคณะกรรมการผังเมืองในกรณีที่ผังเมืองรวมไม่มีข้อกำหนดบางประการตาม (ก) (ข) (ค) (ง) (จ) (ฉ) (ช) และ (ซ) จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผังเมือง โดยมีเหตุผลอันสมควร

การวางผังเมืองจึงเป็นการจัดประโยชน์ที่ดินเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น โดยการประสานประโยชน์ระหว่างประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชน ด้วยเหตุนี้การวางผังเมืองจะถือว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้แต่ภาคเอกชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมใน การพัฒนาพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นด้วย แต่ถึงกระนั้นการดำเนินการให้มีการวางผังเมืองเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้นเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะการวางผังมักจะเป็นอำนาจตัดสินใจของผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ซึ่งเจ้าของแต่ละรายต่างมีวัตถุประสงค์ในการใช้ที่ดินของตนแตกต่างกัน ทำให้การกำหนดผังและการพัฒนาพื้นที่

เป็นไปคนละทิศคนละทาง จนถึงขั้นทำให้พื้นที่บางแห่งสูญเสียเอกลักษณ์อันดีงามของชุมชน เช่น การก่อสร้างอาคารสมัยใหม่บดบังทัศนียภาพของสถาปัตยกรรมดั้งเดิมในชุมชน

ดังนั้นการดำเนินการศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ จึงจำเป็นต้องพิจารณาผังเมืองรวมที่ได้ประกาศบังคับใช้เป็นกฎกระทรวงประกอบการดำเนินการศึกษา โดยผังเมืองรวมที่เกี่ยวข้องมี 2 ระดับ คือ ผังเมืองรวมจังหวัด และผังเมืองรวมเมือง/ชุมชน

<u>ผังเมืองรวมจังหวัด</u> พื้นที่ผังครอบคลุมพื้นที่จังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ภูเก็ต สมุทรปราการ นนทบุรี ซึ่งเป็นผังเมืองรวมเมืองที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด) การควบคุมในระดับนโยบายและสามารถชี้นำการพัฒนาได้ ผังเมืองรวมจังหวัดจึงเป็นผังแม่บทการพัฒนาจังหวัดประกอบด้วย ผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน ผังคมนาคมและขนส่ง พร้อมข้อกำหนดที่มีวัตถุประสงค์หลักของกิจกรรมในการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ–กิจกรรมที่ห้ามดำเนินการ โรงงานอุตสาหกรรมห้ามเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องห้ามในข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ ซึ่งประกาศเป็นกฎกระทรวง และผังชี้นำการพัฒนา พร้อมทั้งมาตรการ โครงการ

<u>ผังเมืองรวมเมือง/ชุมชน</u> เป็นผังระดับท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดแสดงถึงนโยบายโครงการ รวมทั้งมาตรการควบคุมที่มีผลตามกฎหมาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและดำรงรักษาเมือง และบริเวณที่เกี่ยวข้องและชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมขนส่ง การสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การบริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อมเป็นผังเมืองรวมในระดับเมืองหรือชุมชน แผนผัง นโยบายและโครงการ รวมทั้งมาตรการควบคุมโดยทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและขนส่ง การสาธารณูปโภค บริการสาธารณะและสภาพแวดล้อม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง

จากการที่รัฐบาลเล็งเห็นว่าผังเมืองรวมจังหวัดเป็นผังแม่บทที่เป็นผังระดับนโยบายใช้สำหรับชี้นำการพัฒนาพื้นที่ระดับจังหวัด โดยได้มอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมืองดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดตามขั้นตอน พ.ร.บ.การผังเมือง พ.ศ.2518 และประกาศเป็นกฎกระทรวงใช้บังคับผังเมืองรวมให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศนั้นสามารถดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองรวมเมือง/ชุมชน และจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ซึ่งมี 18 ขั้นตอน (ขั้นตอนการดำเนินการวางและจัดทำผังเมือง 18 ขั้นตอน ดังแสดงใน **ตารางที่ 4-4**) พบว่าปัจจุบันพื้นที่ภาคใต้ มีความคืบหน้าของการดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดครบถ้วนทั้ง 14 จังหวัด โดยมีผังเมืองรวมที่ครอบคลุมทั้งจังหวัด เพียง 1 ผัง คือ ผังเมืองรวมจังหวัดภูเก็ต ส่วนที่เหลือจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ประกาศเป็นกฎกระทรวงให้บังคับใช้ 5 ผัง (ยะลา ตรัง นครศรีธรรมราช ระนอง และนราธิวาส) กลุ่มที่ 2 ผังที่ดำเนินการตั้งแต่ปี 2547 อยู่ระหว่างดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อประกาศเป็นกฎกระทรวงฯ 4 ผัง (กระบี่ พังงา พัทลุง และชุมพร) และกลุ่มที่ 3 ผังปรับปรุง แก้ไข ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อประกาศเป็นกฎกระทรวงฯ 4 ผัง (ปัตตานี สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี) สำหรับรายละเอียดการประกาศบังคับใช้ผังเมืองรวมเมือง/ชุมชน มีผังเมืองรวมเมือง/ชุมชนที่ยังคงใช้บังคับจำนวน 20 ผังที่หมดอายุจำนวน 20 ผัง และที่เริ่มดำเนินการครั้งแรก จำนวน 23 ผัง สรุปได้ดัง**ตารางที่ 4-5**

ตารางที่ 4-4 ขั้นตอนการดำเนินการวางและจัดทำผังเมือง 18 ขั้นตอน ตาม พรบ.การผังเมือง พ.ศ.2518

ขั้นตอนที่	รายละเอียด
1	สำรวจ กำหนดเขตผัง
2	วิเคราะห์ วางผังร่าง ปรึกษาส่วนผังเมืองและส่วนวิเคราะห์
3	ประชุมพิจารณาผังร่าง 3.1 ประชุมคณะกรรมการพิจารณาด้านผังเมือง (กรมฯ) 3.2 ประชุมคณะอนุกรรมการผังเมืองพิจารณาประสานงานวางและจัดทำผังเมืองรวม (อนุฯ ประสาน)
4	ประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ประกาศ 15 วัน) 4.1 ประชุมคณะที่ปรึกษาผังเมืองรวม (ทปษ.) 4.2 ประชุมประชาชน
5	ประชุมคณะกรรมการผังเมือง (พิจารณาร่างผังเมืองรวม) 5.1 ประชุมคณะอนุกรรมการผังเมืองพิจารณางานวางและจัดทำผังเมืองรวม 5.2 ประชุมคณะกรรมการผังเมือง
6	ปิดประกาศพร้อมกำหนด 90 วัน
7	รวบรวม ตรวจสอบ พิจารณาคำร้อง และแจ้งผลการพิจารณาคำร้องต่อผู้ร้อง 7.1 ประชุมคณะที่ปรึกษาผังเมืองรวม (ทปษ.) 7.2 ประชุมคณะกรรมการพิจารณาด้านผังเมือง (กรมฯ) 7.3 ประชุมคณะอนุกรรมการผังเมืองพิจารณาคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียที่ร้องขอแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมือง (อนุฯ คำร้อง) 7.4 ประชุมคณะกรรมการผังเมือง 7.5 แจ้งผลการพิจารณาคำร้องต่อผู้ร้อง
8	จัดทำเอกสารเสนอกระทรวงมหาดไทย
9	เสนอคณะกรรมการร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทย 9.1 ประชุมคณะกรรมการร่างกฎหมายมหาดไทย 9.2 ประชุมกระทรวงมหาดไทย
10	เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณารับหลักการ
11	คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
12	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา
13	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกานัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
14	กรมโยธาธิการและผังเมือง จัดทำร่างกฎกระทรวงที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจแล้ว
15	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาส่งให้กระทรวงมหาดไทย
16	เสนอกระทรวงฯ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยลงนาม
17	กรมโยธาธิการและผังเมือง จัดพิมพ์แผนที่และแผนผัง
18	ส่งกฎกระทรวงไปประกาศราชกิจจานุเบกษา

ตารางที่ 4-5 ข้อมูลสถานภาพผังเมืองรวมเมือง/ชุมชน ในพื้นที่ภาคใต้ เดือนสิงหาคม 2559

จังหวัด	ชื่อผัง	สถานะการประกาศใช้บังคับ การประกาศในราชกิจจา	สถานะขั้นตอนการดำเนินการ
ชุมพร	ผังเมืองรวมจังหวัดชุมพร	-	ขั้นตอนที่ 14. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาร่างกฎกระทรวง
	ผังเมืองรวมเมืองชุมพร (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 7.เตรียมเสนอที่ประชุมคณะกรรมการผังเมือง (พิจารณาคำร้อง)
	ผังเมืองรวมเมืองหลังสวน (ปรับปรุงครั้งที่ 1)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 6.จัดเตรียมเอกสารเตรียมปิดประกาศ 90 วัน
	ผังเมืองรวมชุมชนปากน้ำหลังสวน(ปรับปรุงครั้งที่ 1)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 12.คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
	ผังเมืองรวมชุมชนท่าแซะ – เนินสันติ	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 5.ประชุมคณะกรรมการผังเมือง
สุราษฎร์ธานี	ผังเมืองรวมจังหวัดสุราษฎร์ธานี	-	ขั้นตอนที่ 14. จัดทำร่างกฎกระทรวง เพื่อส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา
	ผังเมืองรวมเมืองสุราษฎร์ธานี (ปรับปรุงครั้งที่ 4)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 4.เตรียมประกาศ 15 วัน
	ผังเมืองรวมเมืองนาสาร (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศฯ 13ก.พ.57)	ประเมินและจัดทำรายงานประเมินผลผัง (ป.2)
	ผังเมืองรวมชุมชนเกาะพะงัน (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศฯ 24ส.ค.58)	-
	ผังเมืองรวมเมืองพุนพิน (ปรับปรุงครั้งที่ 3)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 2.การวิเคราะห์และจัดทำผังร่าง
	ผังเมืองรวมชุมชนเกาะสมุย (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 4.เตรียมประชุมคณะอนุกรรมการประสานงานวางและจัดทำผังเมือง
	ผังเมืองรวมชุมชนเกาะแตน (ปรับปรุงครั้งที่ 1)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศฯ 22 ธ.ค.53)	ขั้นตอนที่ 8.ส่งเอกสารประกอบการยกร่างกฎกระทรวงฯ
	ผังเมืองรวมชุมชนพนม	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 6.จัดเตรียมเอกสารเตรียมปิดประกาศ 90 วัน
	ผังเมืองรวมชุมชนย่านดินแดง-อิปัน-สินปุน	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 5.ประชุมคณะกรรมการผังเมือง
	ผังเมืองรวมชุมชนบ้านตาขุน	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 2.การวิเคราะห์และจัดทำผังร่าง
	ผังเมืองรวมชุมชนเกาะเต่า	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 7.เตรียมเสนอที่ประชุมคณะกรรมการผังเมือง (พิจารณาคำร้อง)
นครศรีธรรมราช	ผังเมืองรวมจังหวัดนครศรีธรรมราช	8 ม.ค.57	ขั้นตอนที่ 5.2 ประชุมคณะกรรมการผังเมือง
	ผังเมืองรวมเมืองนครศรีธรรมราช (ปรับปรุงครั้งที่ 3)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 7.ประชุมคณะกรรมการผังเมือง (พิจารณาคำร้อง)
	ผังเมืองรวมเมืองปากพนัง (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศฯ 26 ก.ค.55)	ประเมินและจัดทำรายงานประเมินผลผัง (ป.4)
	ผังเมืองรวมเมืองทุ่งสง (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 2.การวิเคราะห์และจัดทำผังร่าง

จังหวัด	ชื่อผัง	สถานะการประกาศใช้บังคับ การประกาศในราชกิจจา	สถานะขั้นตอนการดำเนินการ
	ผังเมืองรวมชุมชนจุฬาภรณ์ (ปรับปรุงครั้งที่ 1)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศฯ 6 ธ.ค.55)	ประเมินและจัดทำรายงานประเมินผลผัง (ป.3)
	ผังเมืองรวมชุมชนท่าศาลา	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 12.คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พัทลุง	ผังเมืองรวมจังหวัดพัทลุง	-	ขั้นตอนที่ 14. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาร่างกฎกระทรวง
	ผังเมืองรวมเมืองพัทลุง (ปรับปรุงครั้งที่ 3)	อยู่ระหว่างปรับปรุงผัง	ขั้นตอนที่ 5.เตรียมเสนอที่ประชุมคณะอนุกรรมการผังเมือง
ระนอง	ผังเมืองรวมจังหวัดระนอง	ประกาศฯ 26 ส.ค.58	ไม่แก้ไขกฎกระทรวง
	ผังเมืองรวมเมืองระนอง (ปรับปรุงครั้งที่ 3)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศฯ 10 ก.พ.53)	ขั้นตอนที่ 5.เตรียมเสนอที่ประชุมคณะอนุกรรมการผังเมือง
	ผังเมืองรวมชุมชนเกาะพยาม-เกาะช้าง	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 5.เตรียมเสนอที่ประชุมคณะอนุกรรมการผังเมือง
พังงา	ผังเมืองรวมจังหวัดพังงา	-	ขั้นตอนที่ 14. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาร่างกฎกระทรวง
	ผังเมืองรวมเมืองพังงา (ปรับปรุงครั้งที่ 3)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 6.เตรียมเอกสารปิดประกาศ 90 วัน
	ผังเมืองรวมเมืองตะกั่วป่า (ปรับปรุงครั้งที่ 1)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 5.เตรียมเสนอที่ประชุมคณะอนุกรรมการผังเมือง
	ผังเมืองรวมชุมชนโคกกลอย-ท้ายเหมือง(ปรับปรุงครั้งที่ 1)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 2 ก.ค.53)	ขั้นตอนที่ 5.จัดทำเอกสารเสนอที่ประชุมคณะกรรมการผังเมือง
	ผังเมืองรวมชุมชนเกาะยาวน้อย	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 7.เตรียมเสนอที่ประชุมคณะกรรมการผังเมือง (พิจารณาคำร้อง)
	ผังเมืองรวมชุมชนเกาะพระทอง	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 2.การวิเคราะห์และจัดทำผังร่าง
ภูเก็ต	ผังเมืองรวมภูเก็ต	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 14 ก.ย.54)	ขั้นตอนที่ 2.ประชุมคณะที่ปรึกษาฯ พิจารณาผังร่าง
กระบี่	ผังเมืองรวมจังหวัดกระบี่	-	ขั้นตอนที่ 14. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาร่างกฎกระทรวง
	ผังเมืองรวมเมืองกระบี่ (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 23 ธ.ค.54)	ขั้นตอนที่ 4.ประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
	ผังเมืองรวมชุมชนเกาะลันตาใหญ่-เกาะลันตาน้อย	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 16.เสนอกระทรวงฯ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยลงนาม
ตรัง	ผังเมืองรวมจังหวัดตรัง	25 ธ.ค.58	ขั้นตอนที่ 5.1 ประชุมคณะอนุกรรมการผังเมืองพิจารณางานวางและจัดทำผังเมืองรวม
	ผังเมืองรวมเมืองตรัง (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 10 ก.ค.58)	-
	ผังเมืองรวมเมืองห้วยยอด (ปรับปรุงครั้งที่ 1)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 3 มิ.ย.54)	ขั้นตอนที่ 2.จัดทำเอกสารเสนอที่ประชุมเพื่อประกอบการให้ความเห็นด้านผังเมือง
	ผังเมืองรวมเมืองกันตัง (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 24 ก.พ.55)	ประเมินและจัดทำรายงานประเมินผลผัง (ป.5)
	ผังเมืองรวมชุมชนเกาะสุกร	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 6.ปรับปรุงข้อกำหนด เตรียมปิดประกาศ 90 วัน

จังหวัด	ชื่อผัง	สถานะการประกาศใช้บังคับ การประกาศในราชกิจจา	สถานะขั้นตอนการดำเนินการ
สงขลา	ผังเมืองรวมจังหวัดสงขลา	-	ขั้นตอนที่ 14. จัดทำร่างกฎกระทรวง เพื่อส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา
	ผังเมืองรวมเมืองสงขลา (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 7.เตรียมเสนอที่ประชุมคณะกรรมการผังเมือง (พิจารณาคำร้อง)
	ผังเมืองรวมเมืองหาดใหญ่ (ปรับปรุงครั้งที่ 3)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 4.ประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
	ผังเมืองรวมเมืองจะนะ	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 1.สำรวจเขตผัง
	ผังเมืองรวมเมืองสะเดา	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 7.เตรียมเสนอที่ประชุมคณะกรรมการผังเมือง (พิจารณาคำร้อง)
	ผังรวมเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 5.เตรียมประชุมคณะอนุกรรมการผังเมืองพิจารณางานวางและจัดทำผังเมืองรวม
	ผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา (ปรับปรุงครั้งที่ 3)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 5.เตรียมประชุมคณะอนุกรรมการผังเมืองพิจารณางานวางและจัดทำผังเมืองรวม
	ผังเมืองรวมเมืองปาดังเบซาร์	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 12.คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
	ผังเมืองรวมชุมชนบ้านประกอบ	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 8.ส่งเอกสารประกอบการยกร่างกฎกระทรวงฯ
	ผังเมืองรวมชุมชนกำแพงเพชร-นาสีทอง	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 14ก.ย.58)	-
	ผังเมืองรวมชุมชนระโนด	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 10.เตรียมเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณารับหลักการ
	ผังเมืองรวมชุมชนตะพง-พังลา	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 2 ส.ค.56)	ประเมินและจัดทำรายงานประเมินผลผัง (ป.2)
สตูล	ผังเมืองรวมจังหวัดสตูล	-	ขั้นตอนที่ 14. จัดทำร่างกฎกระทรวง เพื่อส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา
	ผังเมืองรวมเมืองสตูล	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 1 มิ.ย.54)	ขั้นตอนที่ 12.คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
	ผังเมืองรวมชุมชนกำแพง	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 6.ปรับปรุงข้อกำหนด เตรียมปิดประกาศ 90 วัน
	ผังเมืองรวมชุมชนฉลุง	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 1.สำรวจเขตผัง
	ผังเมืองรวมชุมชนเกาะหลีเป๊ะ	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 5.เตรียมประชุมคณะกรรมการผังเมือง
	ผังเมืองรวมชุมชนตำมะลัง	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 5.เตรียมประชุมคณะกรรมการผังเมือง
	ผังเมืองรวมชุมชนวังประจัน	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 5.เตรียมประชุมคณะกรรมการผังเมือง
ปัตตานี	ผังเมืองรวมจังหวัดปัตตานี	-	ขั้นตอนที่ 14. จัดทำร่างกฎกระทรวง เพื่อส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา
	ผังเมืองรวมเมืองปัตตานี (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 24ส.ค.58)	-
	ผังเมืองรวมเมืองสายบุรี (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 12.คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

จังหวัด	ชื่อผัง	สถานะการประกาศใช้บังคับ การประกาศในราชกิจจา	สถานะขั้นตอนการดำเนินการ
ยะลา	ผังเมืองรวมจังหวัดยะลา	29 พ.ค.56	ขั้นตอนที่ 9.1 ประชุมคณะกรรมการร่างกฎหมายมหาดไทย
	ผังเมืองรวมเมืองยะลา (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 24ส.ค.58)	ขั้นตอนที่ 2.ประชุมคณะที่ปรึกษาฯ พิจารณาผังร่าง
	ผังเมืองรวมเมืองเบตง	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 24ส.ค.58)	ขั้นตอนที่ 2.ประชุมคณะที่ปรึกษาฯ พิจารณาผังร่าง
นราธิวาส	ผังเมืองรวมจังหวัดนราธิวาส	17 ธ.ค.58	ไม่แก้ไขกฎกระทรวง
	ผังเมืองรวมเมืองนราธิวาส (ปรับปรุงครั้งที่ 3)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 20 ธ.ค. 56)	-
	ผังเมืองรวมเมืองสุไหงโก-ลก (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 17.กรมโยธาธิการและผังเมือง จัดพิมพ์แผนที่และแผนผัง
	ผังเมืองรวมชุมชนพิกุลทอง (ปรับปรุงครั้งที่ 2)	ใช้บังคับอยู่ (ประกาศ 5มิ.ย.58)	-
	ผังเมืองรวมชุมชนตากใบ (ปรับปรุงครั้งที่ 1)	หมดอายุใช้บังคับ	ขั้นตอนที่ 7.เตรียมเสนอที่ประชุมคณะกรรมการผังเมือง (พิจารณาคำร้อง)
	ผังเมืองรวมชุมชนบูเก๊ะตา	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 8.ส่งเอกสารประกอบการยกร่างกฎกระทรวงฯ
	ผังรวมเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดนราธิวาส	ดำเนินการครั้งแรก	ขั้นตอนที่ 2.ประชุมคณะที่ปรึกษาฯ พิจารณาผังร่าง

ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, 1 สิงหาคม 2559

4.2.2.2 ทรัพยากรน้ำ

จากข้อมูลพื้นที่ชลประทานและลุ่มน้ำสายประธานของประเทศไทย โดยสำนักงานชลประทานพบว่า ในประเทศไทยมีลุ่มน้ำประธานจำแนกเป็น 9 กลุ่ม โดยในพื้นที่ภาคใต้พบลุ่มน้ำประธาน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก (ฝั่งอ่าวไทย) ประกอบด้วย 6 ลุ่มน้ำย่อย ได้แก่ ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลภาคใต้ฝั่งตะวันออก ลุ่มน้ำตาปี ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และลุ่มน้ำปัตตานี และกลุ่มลุ่มน้ำชายฝังทะเลอ่าวไทยตะวันตก (ฝั่งอันดามัน) ประกอบด้วย 1 ลุ่มน้ำย่อย ได้แก่ ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลภาคใต้ฝั่งตะวันตก

ซึ่งจาก**รูปที่ 4-4** แสดงให้เห็นพื้นที่ภาคใต้ส่วนใหญ่จะพบพื้นที่ชลประทานที่บริเวณกลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก (ฝั่งอ่าวไทย) โดยเฉพาะบริเวณลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลภาคใต้ฝั่งตะวันออก และลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในพื้นที่จังหวัดพัทลุงและสงขลา และเมื่อพิจารณาจำนวนโครงการชลประทานตามขนาด (**ตารางที่ 4-5**) พบว่า โครงการชลประทานขนาดใหญ่ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนโครงการขนาดใหญ่ทั้งหมด ในขณะที่โครงการชลประทานขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนใหญ่พบอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 45.90 และ 40.47 ตามลำดับ (**รูปที่ 4-5** และ**รูปที่ 4-6**)

สำหรับโครงการชลประทานในพื้นที่ภาคใต้ (**ตารางที่ 4-6**) พบว่า มีจำนวนโครงการค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ โดยโครงการชลประทานขนาดใหญ่จะพบเฉพาะที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส และพบเขื่อนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดยะลา ได้แก่ เขื่อนรัชชประภา และเขื่อนบางลาง ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโครงการชลประทานขนาดใหญ่จะไม่พบที่บริเวณกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันดังแสดงใน**รูปที่ 4-5** สำหรับโครงการชลประทานขนาดกลางและขนาดเล็กจะพบกระจายอยู่ทั่วไปในทุกกลุ่มจังหวัด โดยการกระจายของโครงการชลประทานขนาดเล็กดังแสดงใน**รูปที่ 4-6**

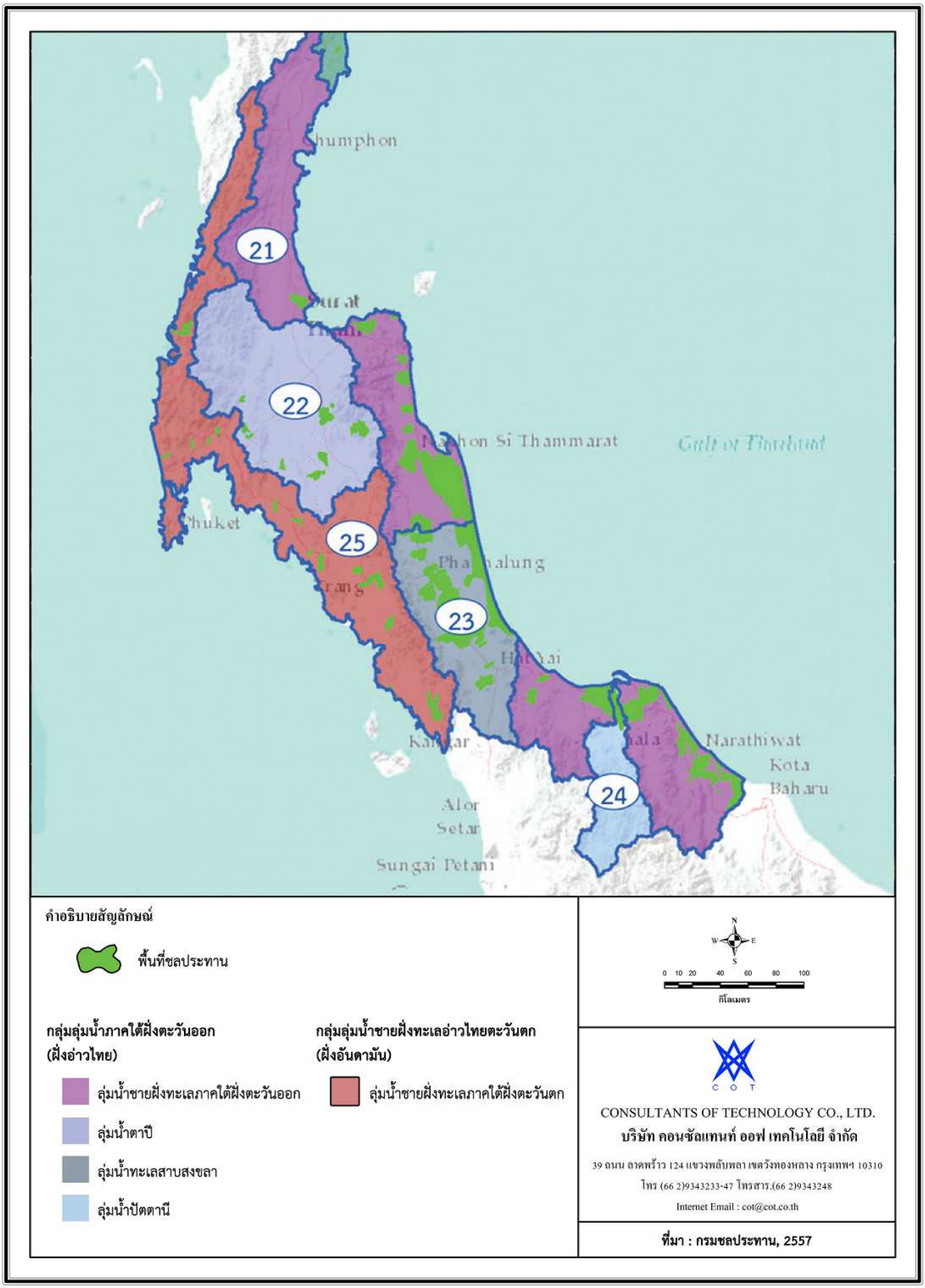

รูปที่ 4-4 พื้นที่ชลประทานและลุ่มน้ำของประเทศไทย

ตารางที่ 4-6 โครงการชลประทานประเภทต่างๆ จำแนกรายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2557

ภาค/ กลุ่มจังหวัด/ จังหวัด	โครงการชลประทานขนาดใหญ่				โครงการชลประทานขนาดกลาง				โครงการชลประทานขนาดเล็ก/ สูบน้ำด้วยไฟฟ้า/ แก้มลิง			
	จำนวนโครงการ (แห่ง)	ปริมาตรเก็บกัก (ล้าน ม.^{3})	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)	จำนวนโครงการ (แห่ง)	ปริมาตรเก็บกัก (ล้าน ม.^{3})	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)	จำนวนโครงการ (แห่ง)	ปริมาตรเก็บกัก (ล้าน ม.^{3})	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)
ภาคเหนือ	**17**	**24,948.80**	**2,984,562**	**0**	**176**	**1,156.08**	**3,321,218**	**3,500**	**4,913**	**572.58**	**2,005,380**	**5,292,433**
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	**21**	**11,032.98**	**2,681,908**	**0**	**308**	**1,657.16**	**1,110,266**	**43,296**	**6,727**	**1,151.95**	**2,590,975**	**3,044,112**
ภาคกลาง	**48**	**30,111.95**	**10,674,464**	**175,000**	**121**	**1,045.40**	**1,093,776**	**0**	**2,453**	**407.61**	**616,997**	**2,615,799**
ภาคใต้	**8**	**7,123.00**	**1,614,351**	**0**	**66**	**360.50**	**1,026,794**	**300**	**2,529**	**109.42**	**536,854**	**1,430,821**
กลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	**4**	**5,719**	**690,061**	**-**	**26**	**203.19**	**591,748**		**782**	**79.16**	**312,079**	**697,675**
ชุมพร	0	0.00	0		0	0.00	0		239	76.03	101,020	171,659
สุราษฎร์ธานี	0	5,639.00	0		5	2.19	118,654		161	2.71	54,022	127,892
นครศรีธรรมราช	3	80.00	588,623		9	130.50	147,746		239	0.30	91,292	210,188
พัทลุง	1	0.00	101,438		12	70.50	325,348		143	0.12	65,745	187,936
กลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน	0	0	0	0	20	72.01	172,838		612	19.95	101,807	264,542
ระนอง	0	0.00	0		1	10.00	0		150	12.47	26,650	76,670
พังงา	0	0.00	0		5	0.00	31,057		144	0.67	11,217	54,225
ภูเก็ต	0	0.00	0		2	14.51	0		64	2.01	660	11,077
กระบี่	0	0.00	0		7	29.00	45,167		90	0.89	6,130	34,570
ตรัง	0	0.00	0		5	18.50	96,614		164	3.91	57,150	88,000
กลุ่มภาคใต้ชายแดน	4	1,404.00	924,291	0	20	85.3	262,208	300	1,135	10.33	122,968	468,604
สงขลา	1	0.00	374,375		13	84.16	165,086		183	0.89	38,990	98,340
สตูล	0	0.00	0		3	0.00	40,370		131	2.02	18,278	59,650
ปัตตานี	1	0.00	385,622		1	0.00	7,445	300	174	2.57	23,065	83,058
ยะลา	0	1,404.00	0		1	1.14	0		238	1.99	18,450	72,632
นราธิวาส	2	0.00	164,294		2	0.00	49,307		409	2.86	24,185	154,924

ที่มา: รายงานข้อมูลสารสนเทศ โครงการชลประทาน ประจำปี 2557, กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 4-7 รายละเอียดโครงการชลประทานขนาดใหญ่และขนาดกลาง เป็นรายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	โครงการ	อำเภอ	ตำบล	ลุ่มน้ำหลัก	ประเภทโครงการ	ปริมาตรเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ (ไร่)	
							พื้นที่โครงการ	พื้นที่ชลประทาน
สุราษฎร์ธานี	***โครงการชลประทานขนาดใหญ่***							
	1. เขื่อนรัชชประภา	บ้านตาขุน	เขาแพง	ตาปี		5,639.00		
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. ฝายคลองท่าทอง	ดอนสัก	ไชยคราม	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ฝาย	-		41,890
	2. ฝายคลองเทวดา	เวียงสระ	บ้านส้อง	ตาปี	ฝาย	-		41,095
	3. ฝายคลองพังปุน (ช่องช้าง)	นาสาร	พรุพี	ตาปี	ฝาย	-		2,423
	4. อ่างเก็บน้ำบางทรายนวล	พนม	คลองชะอุ่น	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	อ่างเก็บน้ำ	2.19		3,050
	5. ฝายคลองไชยา	ไชยา	ป่าเล	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ฝาย	-		30,196
นครศรีธรรมราช	***โครงการชลประทานขนาดใหญ่***							
	1. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำปากพนังตอนบน	หัวไทร	หัวไทร	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ปตร.	80.00	200,097	147,050
	- อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส	ชะอวด	วังอ่าง		อ่างเก็บน้ำ	80.00	24,839	21,946
	- ประตูระบายน้ำคลองชะอวด-แพรกเมือง	หัวไทร	หัวไทร		ปตร.	0.00	80,502	58,602
	- ฝายคลองไม้เสียบ (ขยาย)	ชะอวด	เกาะขันธ์		ฝาย	0.00	32,006	24,289
	- ฝายคลองไม้เสียบ (เดิม)	ชะอวด	เกาะขันธ์		ฝาย	0.00	62,7560	42,213
	2. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำปากพนังตอนล่าง	ปากพนัง	หุ่ลอง	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ปตร.	0.00	427,938	324,040
	3. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครศรีธรรมราช	เมือง	ปากนคร	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ปตร.	-	191,062	117,532
	- ฝายคลองเสาธง	ลานสกา	ขุนทะเล		ฝาย	-	92,375	59,499
	- ฝายคลองท่าดี	เมือง	กำแพงเซา		ฝาย	-	40,853	18,120
	- โครงการส่งน้ำฯ นครศรีธรรมราช_MD1	เมือง	ท่าซัก		ปตร.	-	57,834	39,913
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. โครงการอ่างเก็บน้ำดินแดง	พิปูน	เขาพระ	ตาปี	อ่างเก็บน้ำ	60.00		25,573
	2. โครงการอ่างเก็บน้ำกระทูน	พิปูน	เขาพระ	ตาปี	อ่างเก็บน้ำ	70.50		14,760
	3. โครงการประตูระบายน้ำทุ่งนาเมืองชัย	ทุ่งใหญ่	ท่ายาง	ตาปี	ปตร.	-		762

จังหวัด	โครงการ	อำเภอ	ตำบล	ลุ่มน้ำหลัก	ประเภทโครงการ	ปริมาตรเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ (ไร่)	
							พื้นที่โครงการ	พื้นที่ชลประทาน
	4. โครงการฝายคลองสังข์	ทุ่งใหญ่	ท่ายาง	ตาปี	ฝาย	-		20,360
	5. โครงการฝายคลองอ้ายเขียว	พรหมคีรี	อินศรี	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ฝาย	-		15,466
	6. โครงการฝายคลองคูถนน	ท่าศาลา	ไทรบุรี	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ฝาย	-		20,768
	7. โครงการประตูระบายน้ำท่าจันทร์	ขนอม	ท้องเนียน	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ปตร.	-		1,146
	8. โครงการฝายคลองท่าทน	สิชล	เทพราช	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ฝาย	-		37,041
	9. โครงการฝายท่าเรือรี	สิชล	สี่ขีด	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ฝาย	-		11,870
พัทลุง	***โครงการชลประทานขนาดใหญ่***							
	1. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาท่าเชียด	บางแก้ว	โคกสัก	ทะเลสาบสงขลา	ฝาย	-	123,188	101,438
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. ฝายนาท่อม	เมือง	นาท่อม	ทะเลสาบสงขลา	ฝาย	-		62,688
	2. ปตร.ท่าแนะ	ศรีบรรพต	เขาย่า	ทะเลสาบสงขลา	ปตร.	-		32,028
	3. ฝายบ้านพร้าว	ควนขนุน	เกาะเต่า	ทะเลสาบสงขลา	ฝาย	-		40,839
	4. อ่างเก็บน้ำป่าพะยอม	ควนขนุน	ป่าพะยอม	ทะเลสาบสงขลา	อ่างเก็บน้ำ	20.50		-
	5. ฝายป่าบอน	ป่าบอน	ทุ่งนารี	ทะเลสาบสงขลา	ฝาย	-		6,799
	6. อ่างเก็บน้ำป่าบอน	ป่าบอน	ทุ่งนารี	ทะเลสาบสงขลา	อ่างเก็บน้ำ	20.00		-
	7. ปตร.ป่าบอน	ป่าบอน	ทุ่งนารี	ทะเลสาบสงขลา	ปตร.	-		29,774
	8. ฝายควนกุฎิ	เขาชัยสน	ควนขนุน	ทะเลสาบสงขลา	ฝาย	-		46,193
	9. ฝายพญาโฮ้ง	กงหรา	ชะรัต	ทะเลสาบสงขลา	ฝาย	-		22,732
	10. ฝายหลักสาม	กงหรา	คลองเฉลิม	ทะเลสาบสงขลา	ฝาย	-		31,295
	11. อ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	ตะโหมด	ตะโหมด	ทะเลสาบสงขลา	อ่างเก็บน้ำ	30.00		38,000
	12. พัฒนาลุ่มย่อยคลองพรุพ้อ	ป่าบอน, ปากพะยูน	โคกทราย,หารเทา	ทะเลสาบสงขลา	ฝาย			15,000
ระนอง	***โครงการชลประทานขนาดใหญ่ (ไม่มี)***							
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. อ่างเก็บน้ำคลองหาดส้มแป้น	เมือง	หาดส้มแป้น	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	อ่างเก็บน้ำ	10.00	-	-

จังหวัด	โครงการ	อำเภอ	ตำบล	ลุ่มน้ำหลัก	ประเภทโครงการ	ปริมาตรเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ (ไร่)	
							พื้นที่โครงการ	พื้นที่ชลประทาน
พังงา	*โครงการชลประทานขนาดใหญ่ (ไม่มี)*							
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. ฝายทดน้ำคลองถ้ำ	เมือง	ตากแดด	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ฝาย	-		2,533
	2. ฝายทดน้ำคลองนางย่อน	คุระบุรี	คุระ	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ฝาย	-		21,195
	3. ฝายทดน้ำคลองนาเตย	ท้ายเหมือง	บางทอง	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ฝาย	-		1,991
	4. ฝายทดน้ำคลองบ่อแสน	ทับปุด	บ่อแสน	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ฝาย	-		1,148
	5. ฝายทดน้ำคลองลำไตรมาศ	ทับปุด	โคกเจริญ	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ฝาย	-		4,190
กระบี่	*โครงการชลประทานขนาดใหญ่ (ไม่มี)*							
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. ฝายคลองน้ำแดง	เขาพนม	พรุเตียว	ตาปี	ฝาย	-		6,706
	2. อ่างเก็บห้วยน้ำเขียว	คลองท่อม	คลองท่อมใต้	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	อ่างเก็บน้ำ	7.30		4,220
	3. ฝายคลองทรายขาว	คลองท่อม	ทรายขาว	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ฝาย	-		2,831
	4. ฝายคลองปกาไสย	เมือง	เหนือคลอง	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ฝาย	-		5,563
	5. อ่างเก็บน้ำคลองหยา	ปลายพระยา	ปลายพระยา	ตาปี	อ่างเก็บน้ำ	3.20		2,755
	6. อ่างเก็บน้ำบางกำปรัด	เขาพนม	สินปุน	ตาปี	อ่างเก็บน้ำ	16.00		16,909
	7. อ่างเก็บน้ำห้วยลึก	ปลายพระยา	เขาเขา	ตาปี	อ่างเก็บน้ำ	2.50		6,183
ภูเก็ต	*โครงการชลประทานขนาดใหญ่ (ไม่มี)*							
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. อ่างเก็บน้ำบางเหนียวดำ	ถลาง	ศรีสุนทร	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	อ่างเก็บน้ำ	7.20		-
	2. อ่างเก็บน้ำบางวาด	กะทู้	กะทู้	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	อ่างเก็บน้ำ	7.31		-
ตรัง	*โครงการชลประทานขนาดใหญ่ (ไม่มี)*							
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. โครงการฝายคลองนางน้อย	เมือง	ละมอ	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ฝาย	-		33,560
	2. โครงการคันกั้นน้ำนาท่ามเหนือ-ใต้	เมือง	นาท่ามใต้	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	อื่น ๆ	-		13,593

จังหวัด	โครงการ	อำเภอ	ตำบล	ลุ่มน้ำหลัก	ประเภทโครงการ	ปริมาตรเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ (ไร่)	
							พื้นที่โครงการ	พื้นที่ชลประทาน
	3. โครงการ ปตร.คลองกะลาเส	สิเกา	กะลาเส	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ปตร.	-		14,728
	4. โครงการอ่างเก็บน้ำคลองท่างิ้ว	ห้วยยอด	ท่างิ้ว	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	อ่างเก็บน้ำ	18.50		17,900
	5. โครงการปตร.คลองปะเหลียน	ปะเหลียน	ปะเหลียน	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ปตร.	-		16,832
สงขลา	***โครงการชลประทานขนาดใหญ่***							
	1. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระโนด-กระแสสินธุ์	ระโนด	บ้านขาว	ทะเลสาบสงขลา	สถานีสูบน้ำ	-	475,250	374,375
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. ฝายชะมวง	รัตภูมิ	ท่าชะมวง	ทะเลสาบสงขลา	ฝาย	-		83500
	2. ฝายคลองวาด	หาดใหญ่	ควนลัง	ทะเลสาบสงขลา	ฝาย	-		3442
	3. ปตร.ปลักปลิง	นาทวี	นาทวี	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ปตร.	-		23593
	4. พัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหร (อ่างคลองจำไหร)	หาดใหญ่	คลองหอยโข่ง	ทะเลสาบสงขลา	อ่างเก็บน้ำ	6.00		6604
	5. พัฒนาลุ่มน้ำคลองหลา	หาดใหญ่	คลองหอยโข่ง	ทะเลสาบสงขลา	อ่างเก็บน้ำ	21.42		24601
	6. ปตร.คลองจะนะ	จะนะ	บ้านนา	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ปตร.	-		10722
	7. อ่างเก็บน้ำสะเดา	สะเดา	สำนักแต้ว	ทะเลสาบสงขลา	อ่างเก็บน้ำ	56.74		-
	8. โครงการบรรเทาอุทกภัยในเขตอำเภอหาดใหญ่	หาดใหญ่	บางกล่ำ	ทะเลสาบสงขลา	อื่น ๆ	-		-
	9. โครงการจัดหาน้ำให้ราษฎรตำบลรัตภูมิ (ปตร.คลองรัตภูมิ)	ควนเนียง	รัตภูมิ	ทะเลสาบสงขลา	ปตร.	-		12624
	10. ปตร.ปากระวะ	ระโนด	คลองแตน	ทะเลสาบสงขลา	ปตร.	-		-
	11. ฝายบ้านระวะ	ระโนด	ระวะ	ทะเลสาบสงขลา	ฝาย	-		-
	12. คันกั้นน้ำกระแสสินธุ์	ระโนด	ระโนด	ทะเลสาบสงขลา	อื่น ๆ	-		-
	13. คลองพลเอกอาทิตย์กำลังเอก	สิงหนคร	ม่วงงาม	ทะเลสาบสงขลา	อื่น ๆ	-		-
สตูล	***โครงการชลประทานขนาดใหญ่ (ไม่มี)***							
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. ฝายดุสน	ควนโดน	ควนโดน	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ฝาย	-		26,110
	2. ปตร.บาโรย	ละงู	ปากน้ำ	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ปตร.	-		2,793
	3. ฝายท่าแพร	ควนโดน	ควนโดน	ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ฝาย	-		11,467

จังหวัด	โครงการ	อำเภอ	ตำบล	ลุ่มน้ำหลัก	ประเภทโครงการ	ปริมาตรเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ (ไร่)	
							พื้นที่โครงการ	พื้นที่ชลประทาน
ปัตตานี	***โครงการชลประทานขนาดใหญ่***							
	1. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำปัตตานี	เมือง	ตาเซะ	ปัตตานี	ปตร.	-	691,820	385,622
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. พัฒนาพื้นที่พรุแฆอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	หนองจิก	ปุโละปุโย	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ปตร.	-		7,445
ยะลา	***โครงการชลประทานขนาดใหญ่***							
	1. เขื่อนบางลาง	บันนังสตา	บันนังสตา	ปัตตานี		1,404.00		
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. ทำนบดินหัวงานและอาคารประกอบ โครงการอ่างเก็บน้ำ 2. บ้านไบ้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	เมือง	บุดี	ปัตตานี	อ่างเก็บน้ำ	1.14		300*
นราธิวาส	***โครงการชลประทานขนาดใหญ่***							
	1. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำบางนรา	เมือง	กะลุวอเหนือ	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ปตร.	-	315,000	104,375
	2. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก	ตากใบ	โฆษิต	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ปตร.	-	88,060	59,919
	โครงการชลประทานขนาดกลาง							
	1. โครงการพรุบาเจาะ-ไม้แก่น	บาเจาะ	บาเจาะ	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ปตร.	-		48,268
	2. โครงการจุฬาภรณ์พัฒนา 5 อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	ระแงะ	บองอ	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ฝาย	-		1,039

ที่มา: รายงานข้อมูลสารสนเทศ โครงการชลประทาน ประจำปี 2557, กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

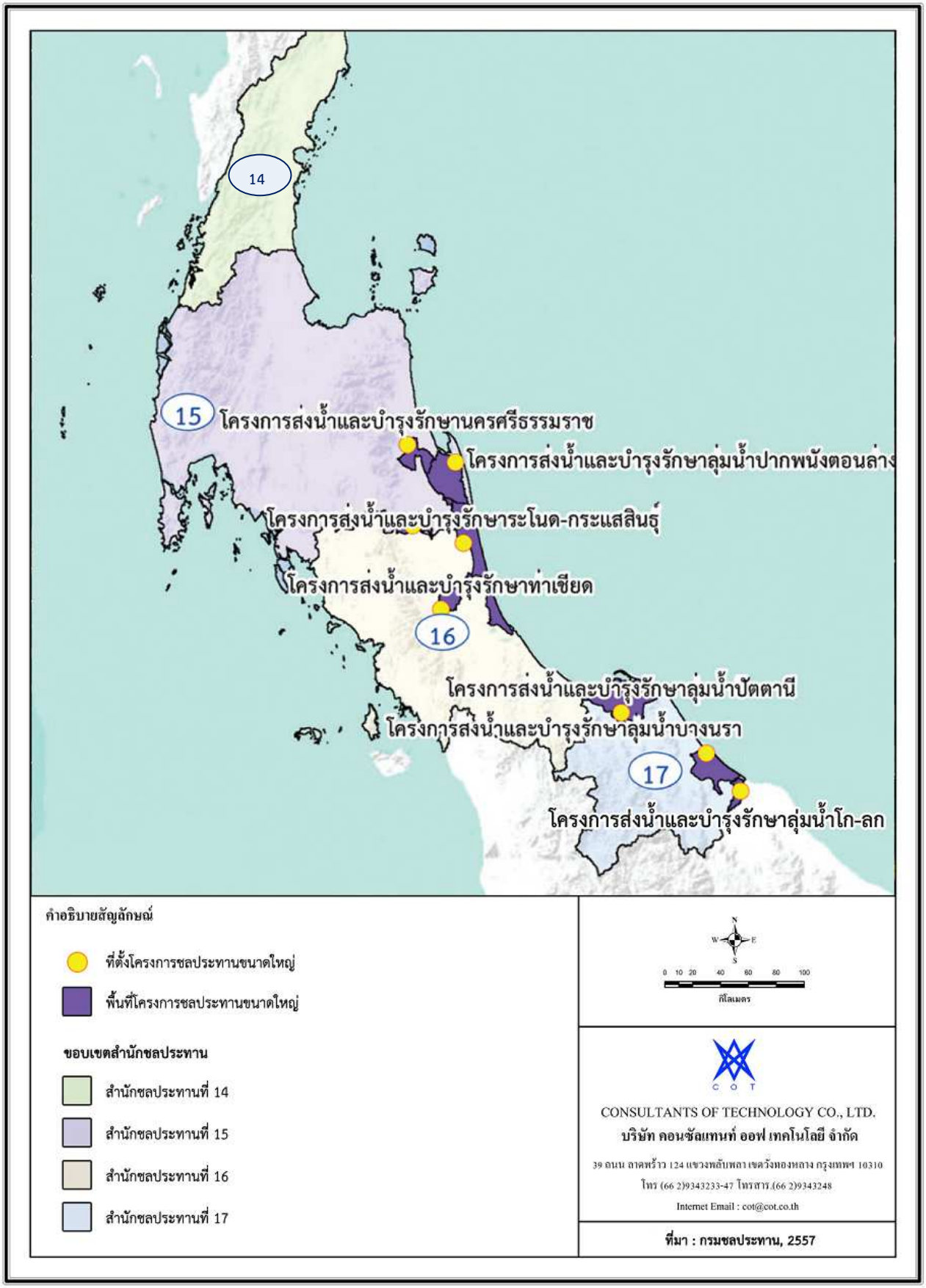

รูปที่ 4-5 แผนที่แสดงที่ตั้งและพื้นที่โครงการชลประทานขนาดใหญ่

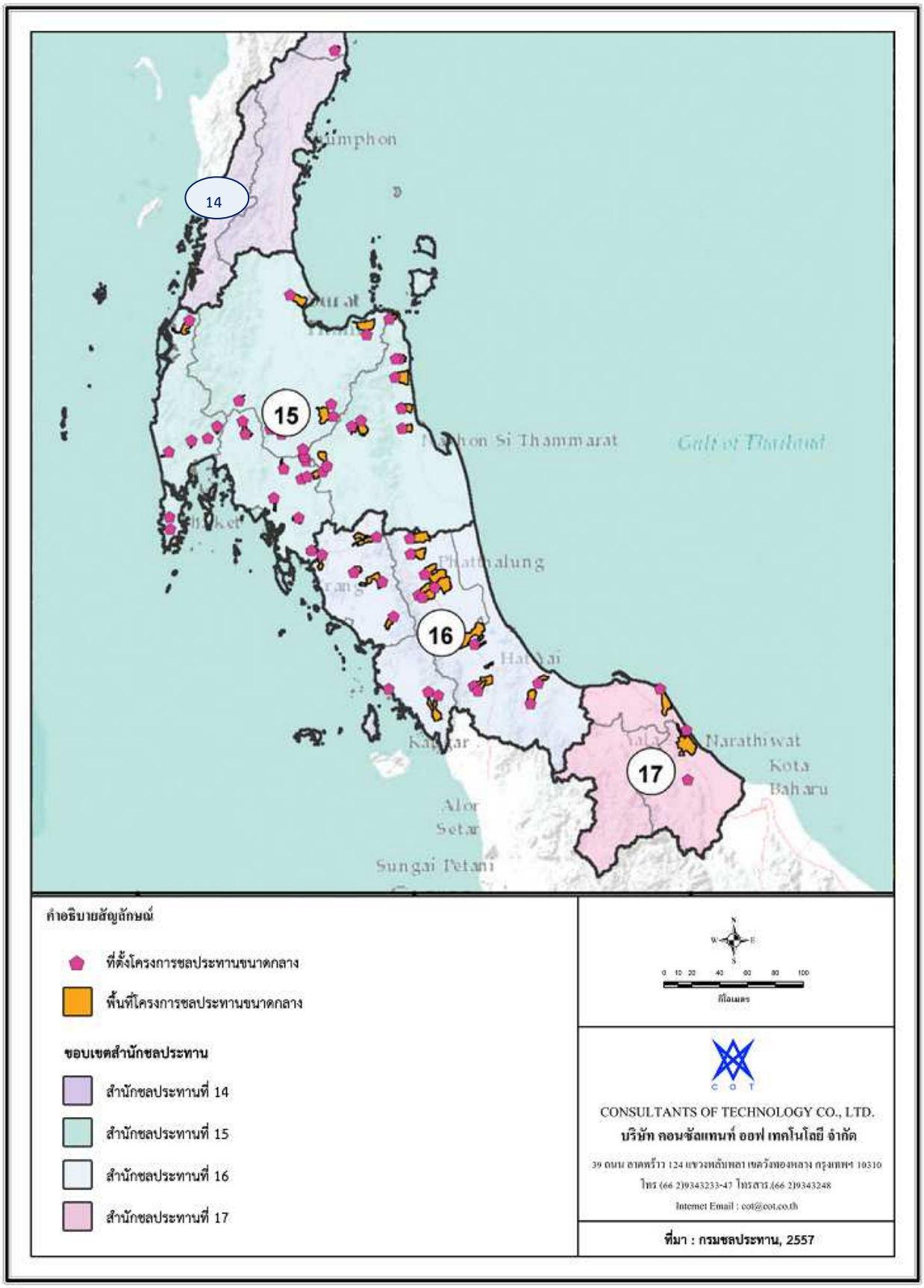

รูปที่ 4-6 แผนที่แสดงที่ตั้งและพื้นที่โครงการชลประทานขนาดกลาง

4.2.2.3 ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

(1) ขอบเขตทางทะเลและชายฝั่ง

จากข้อมูลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่า กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมจากพื้นที่ชายฝั่งจรดเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทางทะเลรวมทั้งสิ้น 323,488.32 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยพื้นที่ในอ่าวไทย 202,76.20 ตารางกิโลเมตร และในทะเลอันดามัน 120,812.12 ตารางกิโลเมตร (**รูปที่ 4-7**) โดยมีความยาวของชายฝั่งรวมเป็นระยะทางประมาณ 3,148 กิโลเมตร (ฝั่งอ่าวไทย 2,055 กิโลเมตร และฝั่งทะเลอันดามัน 1,093 กิโลเมตร) ครอบคลุมเขตพื้นที่ชายฝั่งของจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลรวม 23 จังหวัด

สำหรับพื้นที่ภาคใต้ พบว่า มีความยาวของชายฝั่งรวมเป็นระยะทางประมาณ 2,107 กิโลเมตร โดยเป็นความยาวฝั่งอ่าวไทย 1,014 กิโลเมตร และฝั่งอันดามัน 1,093 กิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ภาคใต้ทั้งหมด 12 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี นราธิวาส ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-8** นอกจากนี้ จังหวัดที่ได้รับอิทธิพลจากการขึ้นถึงของน้ำทะเลอีกหนึ่งจังหวัด คือ พัทลุง

ทั้งนี้ พื้นที่ภาคใต้สามารถจัดแบ่งเขตพื้นที่ย่อยๆ ได้เป็น 4 พื้นที่ ได้แก่ อ่าวไทยตอนกลาง อ่าวไทยตอนล่าง ทะเลอันดามันตอนบน และทะเลอันดามันตอนล่าง มีรายละเอียดของแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1) อ่าวไทยตอนกลาง ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนกลางครอบคลุมพื้นที่จังหวัด 2 จังหวัดในภาคใต้ คือ **จังหวัดชุมพร และสุราษฎร์ธานี** มีความยาวชายฝั่งโดยรวม 414 กิโลเมตร พื้นที่ประกอบด้วยแม่น้ำลำคลองหลายสาย อาทิ แม่น้ำท่าตะเภา สวี และหลังสวน จังหวัดชุมพร แม่น้ำตาปี พุมดวง และท่าทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดแนวชายฝั่งมีองค์ประกอบของระบบนิเวศที่มีความหลากหลายโดดเด่นแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เช่น ป่าชายเลน ครอบคลุมพื้นที่อ่าวทุ่งคา-สวี จังหวัดชุมพร อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีแนวปะการังซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวดำน้ำตามเกาะและหมู่เกาะต่างๆ แหล่งหญ้าทะเลที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ และเป็นแหล่งอาหารของพะยูน แหล่งวางไข่ และเลี้ยงตัวของสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ปลาทู สามารถพบเห็นสัตว์ทะเลหายากหลายชนิด เช่น พะยูน โลมา ปลาวาฬบรูด้า ฉลามวาฬ เต่าทะเล ตลอดจนหอยมือเสือ พบว่าชายหาดหลายแห่ง และเกาะบางเกาะยังเป็นแหล่งวางไข่ของเต่าทะเลอีกด้วย

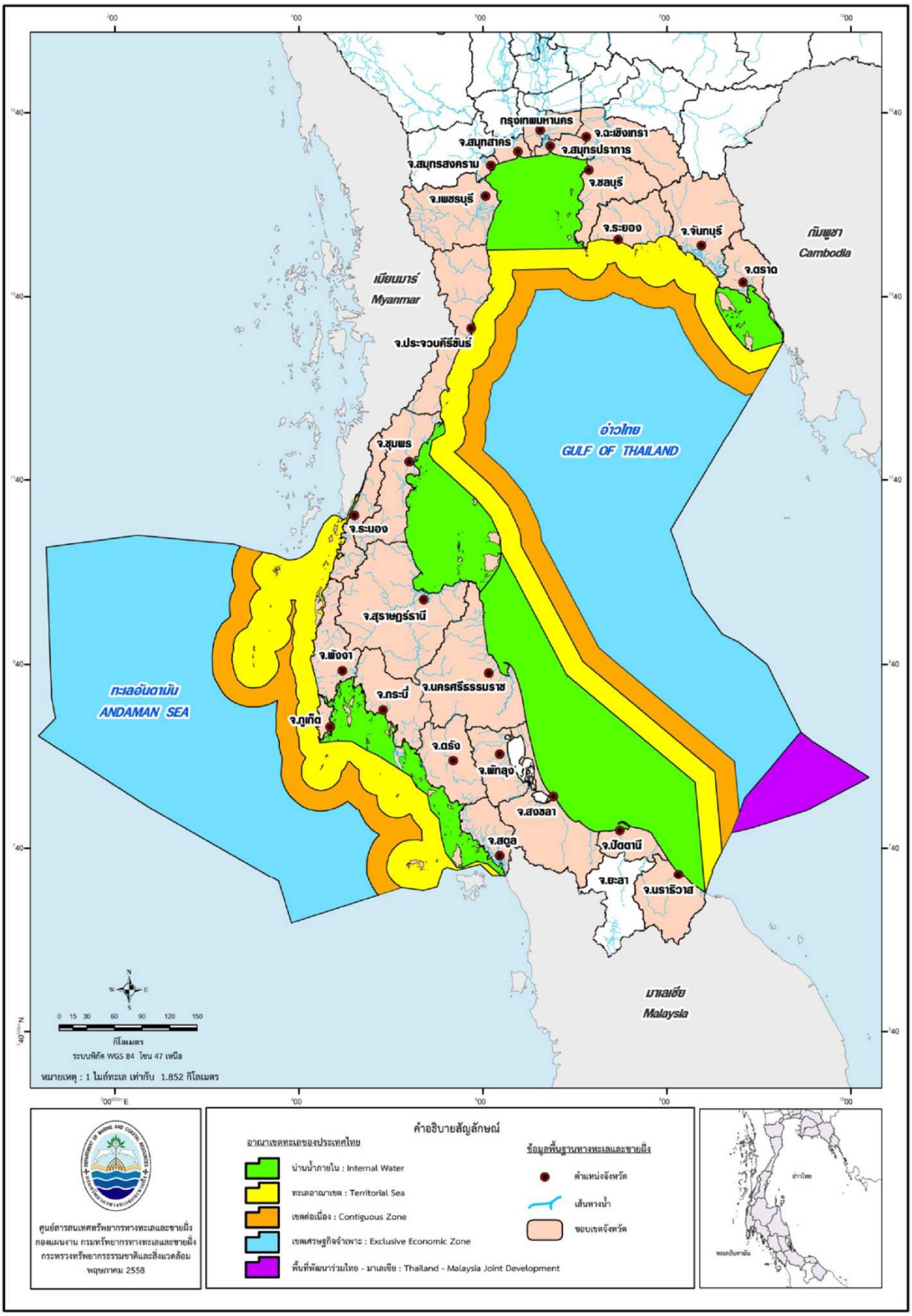

รูปที่ 4-7 แผนที่แสดงอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย

ตารางที่ 4-8 ความยาวของชายฝั่งทะเลของประเทศไทย

จังหวัด	จำนวนทั้งจังหวัด		ความยาวของชายฝั่ง (กม.)
	อำเภอ	ตำบล	
ด้านอ่าวไทย	**216**	**1,424**	**2,055**
1. ตราด	7	38	184
2. จันทบุรี	10	36	102
3. ระยอง	8	58	104
4. ชลบุรี	11	92	172
5. ฉะเชิงเทรา	11	50	16
6. สมุทรปราการ	6	50	50
7. กรุงเทพมหานคร	50	154	6
8. สมุทรสาคร	3	40	43
9. สมุทรสงคราม	3	36	25
10. เพชรบุรี	8	93	92
11. ประจวบคีรีขันธ์	8	48	247
12. ชุมพร	8	70	248
13. สุราษฎร์ธานี	19	131	166
14. นครศรีธรรมราช	23	169	245
15. สงขลา	16	127	158
16. ปัตตานี	12	115	139
17. นราธิวาส	13	77	58
ด้านทะเลอันดามัน	**41**	**271**	**1,093**
18. ระนอง	5	30	138
19. พังงา	8	48	242
20. ภูเก็ต	3	17	206
21. กระบี่	8	53	216
22. ตรัง	10	87	136
23. สตูล	7	36	155
รวม	**257**	**1,695**	**3,148**

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2558

2) อ่าวไทยตอนล่างพื้นที่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนล่างมีความยาวชายฝั่งประมาณ 600 กิโลเมตร ประกอบ ด้วยพื้นที่ชายฝั่ง 4 จังหวัด ได้แก่ **จังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส** และพื้นที่เกาะแก่งจำนวน 40 เกาะ รวมถึง**พัทลุง** ซึ่งไม่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล แต่ได้รับอิทธิพลจากการขึ้นถึงของน้ำทะเล นอกจากนั้น ตลอดแนวชายฝั่งมีแม่น้ำสำคัญหลายสายเปิดสู่ทะเลอ่าวไทย ได้แก่ ลุ่มน้ำปากพนัง ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แม่น้ำปัตตานี ลุ่มน้ำบางนรา เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งทำการประมงที่สำคัญและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นและประเทศเป็นอย่างมาก ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่สำคัญในบริเวณพื้นที่อ่าวไทยตอนล่าง ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งผลิตสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ ได้แก่ แหล่งปะการัง แหล่งหญ้าทะเล ป่าชายเลน และหาดทราย สำหรับปัญหาทรัพยากรที่สำคัญ ได้แก่ การกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่งในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และสงขลา การใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำมากเกินควรในพื้นที่ทะเลสาบสงขลา รวมถึงการใช้เครื่องมือประมงที่เป็นอันตรายต่อโลมาอิรวดีในทะเลสาบสงขลา

3) ทะเลอันดามันตอนบนแนวชายฝั่งทะเลอันดามันตอนบนมีความยาวประมาณ 586 กิโลเมตร ประกอบด้วยพื้นที่ชายฝั่ง 3 จังหวัด ได้แก่ **จังหวัดระนอง พังงา และภูเก็ต** มีระบบนิเวศหรือแหล่งที่อยู่อาศัยทางทะเลและชายฝั่งหลากหลายประเภท อาทิ ป่าชายเลน หาดโคลน แหล่งหญ้าทะเล หาดหิน หาดทราย แนวปะการัง หาดทรายบางแห่งมีสัณฐานที่ค่อนข้างลึกชันติดต่อกับทะเลเปิดที่เหมาะสมสำหรับการวางไข่ของเต่าทะเล เช่น หาดไม้ขาว จังหวัดภูเก็ต หาดท้ายเหมืองและหาดฝั่งตะวันตกของเกาะพระทอง จังหวัดพังงา บริเวณชายฝั่งที่อยู่ในเขตกำบังคลื่นลม เป็นปากคลองใหญ่ หรือบริเวณที่มีเกาะกำบังมักเป็นบริเวณที่มีการสะสมของตะกอนกลายเป็นหาดเลนและป่าชายเลนที่สมบูรณ์ เช่น บริเวณคลองหงาวและพื้นที่โดยรอบของเขตสงวนชีวมณฑลระนอง และคลองกะเปอร์ จังหวัดระนอง เกาะระ-เกาะพระทอง และคลองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ในส่วนของเวิ้งอ่าวที่กำบังคลื่นลมและมีสภาพพื้นที่ทะเลเหมาะสมยังพบแหล่งหญ้าทะเลที่สมบูรณ์ เช่น อ่าวบางเบน จังหวัดระนอง ทุ่งนางดำ และเกาะพระทอง จังหวัดพังงา แม่น้ำสายหลัก ได้แก่ แม่น้ำกระบุรี จังหวัดระนอง พื้นที่นอกชายฝั่งของทะเลทะเลอันดามันตอนบนมีเขตไหล่ทวีปที่แคบและลึกชัน โดยเขตไหล่ทวีปที่ลึกมากกว่า 200 เมตร อยู่ห่างจากแนวชายฝั่งจังหวัดระนองประมาณ 100 กิโลเมตร และจังหวัดภูเก็ตประมาณ 50 กิโลเมตร จึงเป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลนอกฝั่งสูง และเป็นมวลน้ำที่มีแร่ธาตุสูงมากส่งผลให้สัตว์น้ำชุกชุมเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะบริเวณนี้ ทำให้น้ำทะเลโดยทั่วไปมีความเค็มสูง และมีปริมาณสารแขวนลอยในน้ำต่ำ ปริมาณธาตุอาหารที่สูงมักพบในบริเวณนอกชายฝั่งที่มีการนำพาของมวลน้ำจากที่ลึกขึ้นสู่น้ำชั้นบน โดยเฉพาะในระหว่างเดือนธันวาคมถึงมีนาคมสำหรับหมู่เกาะในพื้นที่แยกได้ 2 ส่วน ประกอบด้วย เกาะที่อยู่ใกล้แนวชายฝั่งในรัศมีไม่เกิน 30 กิโลเมตร เริ่มจากเกาะน้อย-ใหญ่ ในเขตจังหวัดระนอง เช่น เกาะช้าง เกาะพยาม และหมู่เกาะกำเรือยลงมาทางใต้ผ่าน เกาะระ-เกาะพระทอง ในจังหวัดพังงา จนถึงเกาะภูเก็ต และเกาะบริวารทางด้านใต้ของจังหวัดภูเก็ต และมีหมู่เกาะซึ่งอยู่ห่างฝั่งเกิน 30 กิโลเมตร ได้แก่ หมู่เกาะสุรินทร์ เกาะตาชัย เกาะบอน และสิ้นสุดที่หมู่เกาะสิมิลัน เป็นบริเวณที่มีสภาพน้ำใส มีแนวปะการัง กองหินใต้น้ำที่มีความสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง

4) ทะเลอันดามันตอนล่าง แนวชายฝั่งทะเลอันดามันตอนล่างมีความยาวประมาณ 507 กิโลเมตร ประกอบด้วยจังหวัด**กระบี่ ตรัง และสตูล** มีความโดดเด่นด้วยพื้นที่ชายฝั่งและปากแม่น้ำ และลำคลองสาขาย่อยที่มีป่าชายเลนหนาแน่น นอกจากนี้ชายหาด สลับกับภูเขา และเกาะหินปูน ยังเป็นลักษณะภูมิประเทศเฉพาะของพื้นที่แห่งนี้ โดยเฉพาะบริเวณอ่าวในจังหวัดพังงาจนถึงชายฝั่งจังหวัดกระบี่ พื้นที่นอกชายฝั่งของทะเลอันดามันตอนล่าง เป็นพื้นที่ที่ตื้นกว่าเมื่อเทียบกับทะเลอันดามันตอนบน โดยเขตของท้องทะเลที่ลึกน้อยกว่า 200 เมตร อยู่ภายในระยะขอบเขตที่ห่างจากแนวชายฝั่งจังหวัดสตูล ถึงประมาณ 250 กิโลเมตร จึงมีบริเวณของพื้นที่ที่

มีการทับถมของตะกอน โคลน กว้างใหญ่กว่าเมื่อเทียบทะเลอันดามันตอนบน บริเวณนี้ได้รับอิทธิพลสูงจากน้ำจืดที่พัดพาออกมาจากชายฝั่ง จึงมีความผันแปรของปัจจัยคุณภาพน้ำสูงตามฤดูกาล น้ำทะเลโดยทั่วไปมีความเค็มเฉลี่ยอยู่ในช่วงต่ำกว่าทะเลอันดามันตอนบน ขณะที่ปริมาณสารแขวนลอยในน้ำสูงกว่า และน้ำชั้นผิวมีความเข้มข้นของธาตุอาหารที่สูง พื้นที่ป่าชายเลนที่มีสภาพอุดมสมบูรณ์บริเวณฝั่งทะเลอันดามันตอนล่าง ได้แก่ ลุ่มน้ำคลองท่อมและเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ลุ่มน้ำตรัง-กันตัง-ปะเหลียน และเกาะตะลิบง จังหวัดตรัง และพื้นที่ชายฝั่งของจังหวัดสตูล และสำหรับแหล่งหญ้าทะเลที่มีความอุดมสมบูรณ์บริเวณฝั่งทะเลอันดามันตอนล่าง ได้แก่ อ่าวท่าเลนและเกาะสีบอยา-เกาะปู จังหวัดกระบี่ หาดเจ้าไหม-เกาะตะลิบง และเกาะมุก จังหวัดตรัง ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งที่สำคัญของพะยูนเกาะห่างฝั่งของทะเลอันดามันตอนล่าง ได้แก่ หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ หมู่เกาะรอก จังหวัดตรัง และหมู่เกาะอาดัง-ราวี จังหวัดสตูล บริเวณหมู่เกาะห่างฝั่งเหล่านี้มีแนวปะการังที่มีความสมบูรณ์ และเป็นแหล่งปะการังที่สำคัญของฝั่งทะเลอันดามันตอนล่าง

(2) สภาพชายฝั่ง

จากรายงานคัมภีร์ทางทะเลและชายฝั่งของไทย ฉบับล่าสุด พ.ศ.2558 ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่า ความยาวของแนวชายฝั่งทะเลประเทศไทยรวมระยะทางประมาณ 3,148 กิโลเมตร (รวมแนวชายฝั่งรอบเกาะภูเก็ต) แยกเป็นชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยประมาณ 2,055 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 65.28 และชายฝั่งทะเลด้านอันดามันประมาณ 1,093 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 34.72 (รวมแนวชายฝั่งรอบเกาะภูเก็ต) โดยแนวชายฝั่งทะเลทั่วประเทศไทยที่ประสบปัญหาการกัดเซาะรวมระยะทางประมาณ 830 กิโลเมตร แยกเป็นแนวชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยที่ประสบปัญหาการกัดเซาะระยะทางประมาณ 730 กิโลเมตร (แยกเป็นกัดเซาะปานกลาง 502 กิโลเมตร และกัดเซาะรุนแรง 228 กิโลเมตร) และแนวชายฝั่งทะเลอันดามันที่ประสบปัญหาการกัดเซาะ ระยะทางประมาณ 100 กิโลเมตร (แยกเป็นกัดเซาะปานกลาง 75 กิโลเมตร และกัดเซาะรุนแรง 25 กิโลเมตร) โดยบริเวณชายฝั่งอ่าวไทยพบการกัดเซาะรุนแรงมากที่สุดที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณ 73.66 กิโลเมตร และบริเวณฝั่งอันดามันพบการกัดเซาะรุนแรงมากที่สุดที่จังหวัดระนอง ประมาณ 7.63 กิโลเมตร ดังแสดงใน**รูปที่ 4-8**

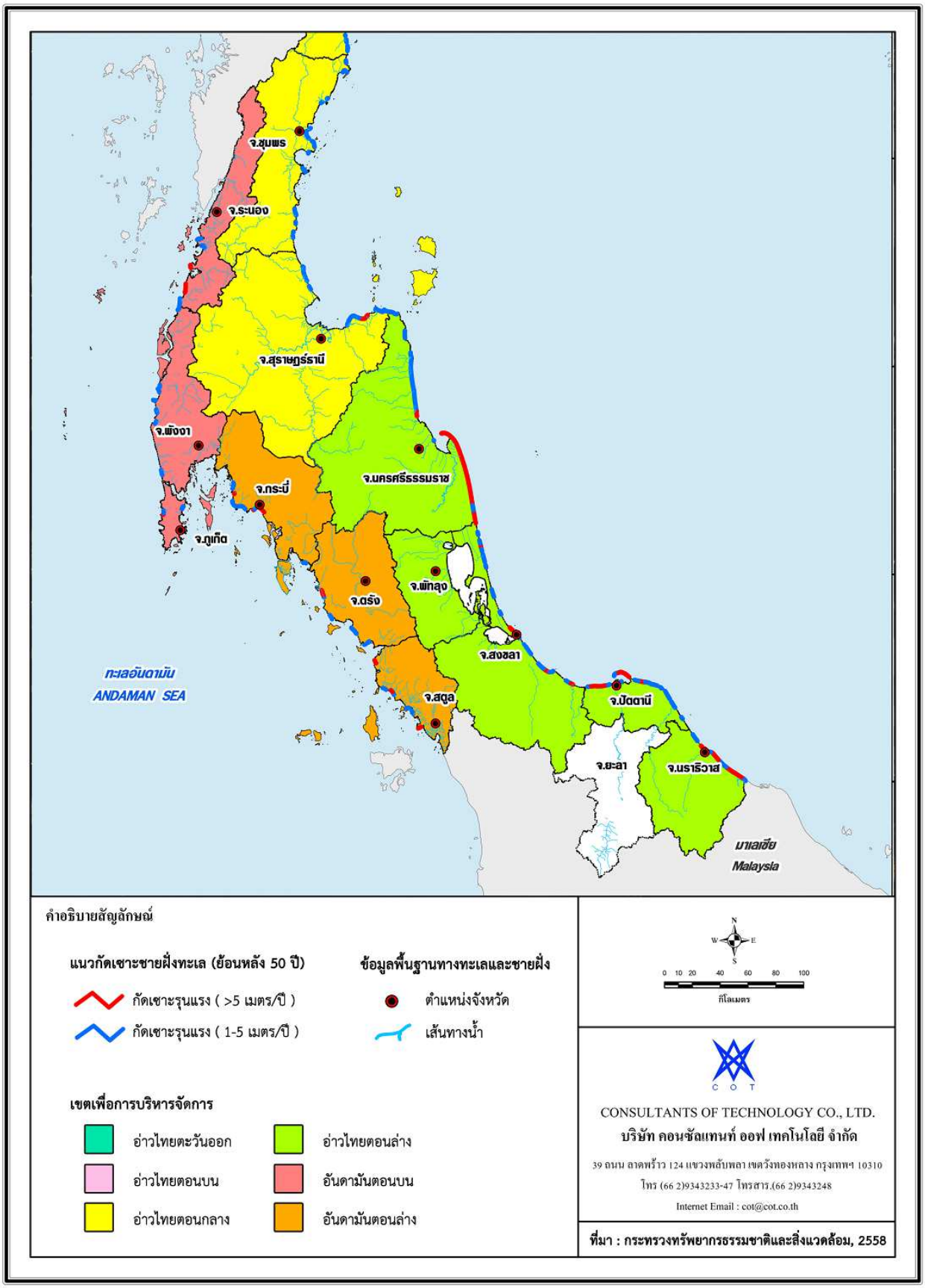

รูปที่ 4-8 แผนที่แสดงพื้นที่ชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะของประเทศไทย

เมื่อพิจารณารายละเอียดพื้นที่ชายฝั่งทะเลของจังหวัดเป้าหมายของการพัฒนาที่เป็นพื้นที่วิกฤต (Hot Spot) ของการกัดเซาะรุนแรงที่สุดจากรายงานการกัดเซาะชายฝั่งทะเลไทย ของกรมทรัพยากรธรณี พบการ**กัดเซาะรุนแรงที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราช รองลงมาคือ จังหวัดระนอง สงขลา และสตูล** โดยจำแนกตามชายฝั่งและชนิดชายฝั่งในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

ตารางที่ 4-9 พื้นที่วิกฤต (Hot Spot) ของการกัดเซาะรุนแรงที่สุดของภาคใต้

ชื่อจังหวัด	ชื่อชายฝั่ง	ชนิดของชายฝั่ง	ระยะทางที่ถูกกัดเซาะ	อัตราการกัดเซาะ
ฝั่งอ่าวไทย				
นครศรีธรรมราช	- บ.เคียนดำ-บ.บ่อนนท์ อ.ท่าศาลา - บ.แหลมตะลุมพุก-บ.บางบ่อ อ.ปากพนัง - บ.เกาะทัง-บ.หน้าศาล อ.ปากพนัง และ อ.หัวไทร	หาดทราย หาดทราย หาดทราย	8 ก.ม. 29 ก.ม. 23 ก.ม.	6 ม./ปี 8 ม./ปี 12 ม./ปี
สงขลา	- บ.อู่ตะเภา-บ.ปากแตระ อ.ระโนด	หาดทราย	4 ก.ม.	5.5 ม./ปี
ฝั่งอันดามัน				
ระนอง	- บ.ทะเลนอก อ.กะเปอร์	หาดทราย	4 ก.ม.	6 ม./ปี
กระบี่	- บ.คลองทราย อ.เมือง - บ.คลองประสงค์-แหลมขาม อ.เมือง	หาดทราย หาดทราย	1 ก.ม. 3 ก.ม.	5 ม./ปี 5 ม./ปี
สตูล	- บ.ทุ่งสะโบ๊ะ-บ.ราไวใต้ อ.ทุ่งหว้า - ปากละงู อ.ละงู - บ.บากันเกย-บ.กลาง อ.เมือง	หาดทราย หาดทราย หาดทราย	3 ก.ม. 1 ก.ม. 2 ก.ม.	5-7 ม./ปี 5 ม./ปี 5-6 ม./ปี

ที่มา : รายงานการกัดเซาะชายฝั่งทะเลไทยของกรมทรัพยากรธรณี

ทั้งนี้ สามารถจำแนกลักษณะการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยกรมทรัพยากรธรณี (สิน สินสกุลและคณะ, 2545) ดังนี้

- ชายฝั่งทะเลที่มีการกัดเซาะรุนแรง มีอัตราการกัดเซาะในระยะ > 5 เมตรต่อปี
- ชายฝั่งทะเลที่มีการกัดเซาะปานกลาง มีอัตราการกัดเซาะในระยะ 1-5 เมตรต่อปี
- ชายฝั่งทะเลที่มีการสะสมตัว มีอัตราการสะสมตัวในระยะ 1-5 เมตรต่อปี
- ชายฝั่งทะเลที่คงสภาพ มีอัตราการเปลี่ยนแปลง ± 1 เมตรต่อปี

สำหรับรายละเอียดสถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งทะเลจำแนกรายจังหวัดภาคใต้ ดังแสดงใน **ตารางที่ 4-10**

ตารางที่ 4-10 จำนวนพื้นที่ชายฝั่งและความยาวชายฝั่งทะเลที่ถูกกัดเซาะจำแนกรายจังหวัดภาคใต้

ด้าน/จังหวัด	จำนวนพื้นที่ที่ติดชายฝั่ง		จำนวนพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะ		ความยาวชายฝั่ง	แนวชายฝั่งถูกกัดเซาะ (กม.)		
	ตำบล	อำเภอ	ตำบล	อำเภอ	(กม.)	ปานกลาง	รุนแรง	รวม
ด้านอ่าวไทย	**199**	**33**	**74**	**29**	**1,014**	**210**	**147**	**357**
ชุมพร	22	6	12	5	248	32	-	32
สุราษฎร์ธานี	20	7	7	4	166	30	8	38
นครศรีธรรมราช	25	6	19	6	245	53	74	127
สงขลา	28	6	17	6	158	41	13	54
ปัตตานี	18	6	13	6	139	38	24	62
นราธิวาส	6	2	6	2	58	16	28	44
ด้านอันดามัน	**104**	**25**	**27**	**17**	**1,093**	**75**	**25**	**100**
ระนอง	7	3	4	3	138	12	7	19
พังงา	18	6	5	4	242	17	-	17
ภูเก็ต	15	3	2	1	206	5	2	7
กระบี่	40	5	6	2	216	16	5	21
ตรัง	11	4	4	3	136	15	4	19
สตูล	13	4	6	4	155	10	7	17
รวมชายฝั่งภาคใต้	**223**	**58**	**101**	**46**	**2,107**	**285**	**172**	**457**

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2558

(3) พื้นที่เพาะเลี้ยงและประมงชายฝั่ง

จากประกาศกรมประมง เรื่องหลักเกณฑ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำประเภทที่สาธารณประโยชน์ พบว่า การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในทะเลและชายฝั่งมีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้

1) เป็นบริเวณที่น้ำมีระดับความเค็มเหมาะสมกับชนิดของสัตว์น้ำที่จะเลี้ยง และมีคุณภาพน้ำเหมาะสม
2) ควรเป็นบริเวณที่คลื่นลมสงบ ระดับน้ำเมื่อน้ำลงต่ำสุด ควรมีความลึกไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร น้ำไหลถ่ายเทดี
3) ไม่ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในบริเวณที่เคยมีปรากฏการณ์ขี้ปลาวาฬหรือน้ำแดง
4) กระชังสำหรับเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ต้องมีความแข็งแรงทนทานต่อแรงกระแทกของคลื่นและลม ส่วนล่างสุดของกระชังควรลอยเหนือพื้นท้องน้ำไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร เมื่อน้ำลงต่ำสุด
5) การวางกระชังหรือคอกเลี้ยงสัตว์น้ำควรจัดวางให้เป็นระเบียบ โดยมีความยาวแถวละไม่เกินกว่า 60 เมตร ช่วงต่อแถวต้องเว้นระยะห่างไม่น้อยกว่า 5 เมตร และกรณีจัดการเรียงซ้อนแถวให้วางซ้อนแถวกันได้ไม่เกิน 2 แถว
6) กรณีการเพาะเลี้ยงหอย ต้องเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงหอยแต่ละประเภท ระดับน้ำมีความลึกเพียงพอ และแปลงเลี้ยงหอยไม่อยู่ในที่แห้งเมื่อน้ำลงต่ำสุด ควรเป็นแหล่งที่มีพันธุ์หอยเกิดตามธรรมชาติหรือจัดหาพันธุ์หอยได้ง่าย และน้ำทะเลมีระดับความเค็มที่เหมาะสมตลอดระยะเวลาการเลี้ยงหอย มีสารอาหารตามธรรมชาติสมบูรณ์

นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการประกาศเรื่องการกำหนดเขตเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขึ้นมาเพื่อให้มีข้อมูลเชิงพื้นที่ประกอบการตัดสินใจในการผลิตหรือการส่งเสริมการผลิตสัตว์น้ำที่เหมาะสมเพื่อให้มีปริมาณการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด สามารถรักษาเสถียรภาพของระดับราคาผลผลิตสัตว์น้ำ และยกระดับรายได้ของเกษตรกรให้สูงขึ้น โดยเขตความเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ กุ้งทะเล ในพื้นที่ภาคใต้ (**ตารางที่ 4-11**) พบว่า พื้นที่ภาคใต้มีความเหมาะสมในการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลปานกลาง ซึ่งพื้นที่ที่เหมาะสมส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณชายทะเล และมีบางส่วนอยู่บริเวณทะเลสาบสงขลา ในขณะที่จังหวัดยะลาไม่พบพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยง ดังแสดงใน**รูปที่ 4-9**

ตารางที่ 4-11 เขตเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล รายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย		
ชุมพร	ทุ่งตะโก	5 ตำบล : ตะโก ทุ่งตะไคร เทศบาลตำบลทุ่งตะโก ปากตะโก และปากตะโก (ปากตะโก)
	ปะทิว	6 ตำบล : เขาไชยราช ชุมโค ดอนยาง บางสน ปากคลอง และสะพลี
	เมืองชุมพร	10 ตำบล : ตากแดด ท่าตะเภา ท่ายาง ทุ่งคา นาชะอัง นาทุ่ง บางหมาก ปากน้ำ (ปากน้ำ) วิสัยเหนือ และหาดทรายรี (หาดทรายรี)
	ละแม	2 ตำบล : ทุ่งหลวง และละแม
	สวี	5 ตำบล : ครน ด่านสวี (ด่านสวี) นาโพธิ์ ปากแพรก และวิสัยใต้
	หลังสวน	10 ตำบล : ขันเงิน นาขา นาพญา บางน้ำจืด บางมะพร้าว บ้านควน ปากน้ำ พ้อแดง หลังสวน และแหลมทราย
สุราษฎร์ธานี	กาญจนดิษฐ์	7 ตำบล : กะแดะ ตะเคียนทอง ท่าทอง ท่าทองใหม่ ท่าอุแท ทุ่งกง และพลายวาส
	เกาะพะงัน	1 ตำบล : เกาะพะงัน (เกาะพงัน)
	เกาะสมุย	1 ตำบล : บ่อผุด (บ่อผุด)
	ไชยา	5 ตำบล : ตลาดไชยา ตะกรม ทุ่ง พุมเรียง และเสม็ด
	ดอนสัก	4 ตำบล : ชลคราม ไชยคราม ดอนสัก (ดอนสัก) และปากแพรก
	ท่าฉาง	4 ตำบล : เขาถ่าน คลองไทร ท่าเคย และท่าฉาง
	ท่าชนะ	4 ตำบล : คันธุลี ท่าชนะ ประสงค์ และวัง
	พุนพิน	3 ตำบล : ท่าข้าม ลีเล็ด และศรีวิชัย
	เมืองสุราษฎร์ธานี	7 ตำบล : คลองฉนาก คลองน้อย บางกุ้ง บางชนะ บางไทร บางใบไม้ และบางโพธิ์
นครศรีธรรมราช	ขนอม	3 ตำบล : ขนอม ควนทอง และท้องเนียน
	เชียรใหญ่	1 ตำบล : ท้องลำเจียก
	ท่าศาลา	5 ตำบล : กลาย กะหรอ ดอนตะโก ท่าขึ้น และท่าศาลา
	ปากพนัง	8 ตำบล : ขนาบนาก คลองน้อย บางพระ บ้านเพิง ปากพนังฝั่งตะวันตก ปากพนังฝั่งตะวันออก หูล่อง และแหลมตะลุมพุก
	เมืองนครศรีธรรมราช	5 ตำบล : ไชยมนตรี นา นาเคียน มะม่วงสองต้น และศาลามีชัย
	สิชล	5 ตำบล : ทุ่งปรัก ทุ่งใส เปลี่ยน สิชล และเสาเภา
	หัวไทร	7 ตำบล : เกาะเพชร เขาพังไกร ท่าซอม บางนบ บ้านราม รามแก้ว และหัวไทร
พัทลุง	เขาชัยสน	3 ตำบล : เขาชัยสน จองถนน และหานโพธิ์
	ควนขนุน	2 ตำบล : พนางตุง และมะกอกเหนือ
	บางแก้ว	2 ตำบล : ท่ามะเดื่อ และนาปะขอ
	ปากพะยูน	5 ตำบล : เกาะนางคำ ดอนประดู่ ปากพะยูน ฝาละมี และหารเทา
	เมืองพัทลุง	6 ตำบล : ควนมะพร้าว คูหาสวรรค์ ชัยบุรี ปรางหมู่ พญาขัน และลำปำ
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน		
ระนอง	กระบุรี	5 ตำบล : น้ำจืด น้ำจืดน้อย บางใหญ่ และลำเลียง
	กะเปอร์	3 ตำบล : กะเปอร์ บางหิน และม่วงกลาง
	เมืองระนอง	6 ตำบล : ทรายแดง บางนอน บางริ้น ปากน้ำ ราชกรูด และหงาว
	ละอุ่น	1 ตำบล : บางแก้ว

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
พังงา	เกาะยาว	3 ตำบล : เกาะยาวน้อย เกาะยาวใหญ่ และพรุใน
	คุระบุรี	5 ตำบล : เกาะพระทอง คุระ บางวัน บางวัน (เกาะน้อย) และแม่นางขาว (เกาะคอเขา)
	ตะกั่วทุ่ง	7 ตำบล : กระโสม กะไหล กะไหล (เกาะเขาเต่า) กะไหล (เกาะหาดแปะต้อง) คลองเคียน (เกาะพระอาดเฒ่า) โคกกลอย และหล่อยูง
	ตะกั่วป่า	7 ตำบล : เกาะคอเขา เกาะคอเขา (เกาะล้าน) คึกคัก โคกเคียน ตะกั่วป่า บางนายสี และบางม่วง
	ทับปุด	2 ตำบล : บ่อแสน และมะรุ่ย
	ท้ายเหมือง	4 ตำบล : ท้ายเหมือง ทุ่งมะพร้าว นาเตย และลำแก่น
	เมืองพังงา	5 ตำบล : เกาะปันหยี เกาะปันหยี (เกาะเขาโต๊ะแม) ถ้ำน้ำผุด ท้ายช้าง และบางเตย
ภูเก็ต	กะทู้	1 ตำบล : กะทู้
	ถลาง	4 ตำบล : เทพกระษัตรี ป่าคลอก ไม้ขาว และสาคู
	เมืองภูเก็ต	6 ตำบล : เกาะแก้ว ฉลอง ตลาดเหนือ ตลาดใหญ่ รัษฎา และวิชิต
กระบี่	เกาะลันตา	10 ตำบล : เกาะกลาง เกาะลันตาน้อย (เกาะลันตาน้อย) เกาะลันตาน้อย (เกาะใหญ่) เกาะลันตาใหญ่ เกาะลันตาใหญ่ (เกาะปอ) คลองยาง คลองยาง (เกาะกา) คลองยาง (เกาะวันดีวะ)คลองยาง (เกาะไม้งาม)และคลองยาง (คลองยาง)
	คลองท่อม	5 ตำบล : คลองท่อมใต้ คลองพน ทรายขาว เพหลา และห้วยน้ำขาว
	เมืองกระบี่	10 ตำบล : กระบี่น้อย เขาคราม เขาทอง คลองประสงค์ คอลงประสงค์ ทับปริกไสไทย หนองทะเล หนองทะเล (เกาะปากกะ) และอ่าวนาง
	เหนือคลอง	11 ตำบล : เกาะศรีบอยา เกาะศรีบอยา (เกาะโต๊ะลัง) เกาะศรีบอยา (เกาะปู) เกาะศรีบอยา (เกาะแห้ง) คลองขนาน คลองขนาน (เกาะนุกค่อม) คลองเขม้า โคดยาง ตลิ่งชัน ปกาสัย และเหนือคลอง
	อ่าวลึก	7 ตำบล : เขาใหญ่ คลองหิน นาเหนือ บ้านกลาง อ่าวลึกใต้ อ่าวลึกน้อย และอ่าวลึกน้อย (เกาะกาโรส)
ตรัง	กันตรัง	9 ตำบล : กันตัง คลองชีล้อม คลองลุ ควนธานี บ่อน้ำร้อน บางเป้า บางหมาก ย่านซื่อ และวังวน
	กิ่งหาดสำราญ	2 ตำบล : ตะเสะ และบ้าหวี
	ปะเหลียน	8 ตำบล : เกาะสุกร (เกาะสุกร) ท่าข้าม ท่าพญา ทุ่งยาว บ้านนา บ้านนา (เกาะกลาง) ลิพัง และสุโสะ
	เมืองตรัง	1 ตำบล : ควนปริง
	ย่านตาขาว	4 ตำบล : ทุ่งกระบือ ทุ่งกระบือ (เกาะท่าสัก) ทุ่งค่าย และย่านตาขาว
	สิเกา	4 ตำบล : กะลาเส เขาไม้แก้ว บ่อหิน และไม้ฝาด
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน		
สงขลา	กระแสสินธุ์	3 ตำบล : กระแสสินธุ์ เกาะใหญ่ เชิงแส
	ควนเนียง	3 ตำบล : ควนโส บางเหรียง และรัตภูมิ
	จะนะ	6 ตำบล : คลองเปียะ จะโหนง ตลิ่งชัน นาทับ บ้านนา และป่าชิง
	เทพา	3 ตำบล : เกาะสะบ้า เทพา ปากบาง
	บางกล่ำ	2 ตำบล : บางกล่ำ และแม่ทอม
	เมืองสงขลา	4 ตำบล : เกาะแต้ว เขารูปช้าง บ่อยาง และพะวง
	ระโนด	1 ตำบล : คลองแดน
	สทิงพระ	10 ตำบล : กระดังงา คลองรี คูขุด จะทิ้งพระ ชุมพล ท่าหิน บ่อดาน บ่อแดง วัดจันทร์ และสนามชัย

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
	สิงหนคร	11 ตำบล : ชะแล้ ชิงโค ทำนบ บางเขียด ปากรอ ป่าขาด ม่วงงาม รำแดง วัดขนุน สทิงหม้อ และหัวเขา
	หาดใหญ่	2 ตำบล : คูเต่า และน้ำน้อย
สตูล	ท่าแพ	4 ตำบล : ท่าแพ ท่าเรือ แประ สาคร
	ทุ่งหว้า	3 ตำบล : ทุ่งหว้า นาทอน และป่าแก่บ่อหิน
	เมืองสตูล	7 ตำบล : เกาะสาหร่าย (เกาะตันหยงอุมา) คลองขุด ควนขัน ควนโพธิ์ เจ๊ะบิลัง ตำมะลัง และพิมาน
	ละงู	4 ตำบล : กำแพง ปากน้ำ และละงู
ปัตตานี	ปานาเระ	3 ตำบล : บ้านกลาง บ้านน้ำบ่อ และปะนาเระ
	เมืองปัตตานี	8 ตำบล : จะบังติกอ ตันหยงลุโละ บานา บาราโหม ปะกาฮะรัง รูสะมิแล สะบารัง และอาเนาะรู
	ไม้แก่น	4 ตำบล : ดอนทราย ตะโละไกรทอง ไทรทอง และไม้แก่น
	ยะหริ่ง	9 ตำบล : จะรัง ตะโละกาโปร์ บางปู ปิยามุมัง มะนังยง ยามู สาบัน หนองแรต และแหลมโพธิ์
	สายบุรี	4 ตำบล : ตะลุบัน บางเก่า ปะเสยะวอ และละหาร
	หนองจิก	6 ตำบล : ดอนรัก ตุยง ท่ากำชำ บ่อทอง บางเขา และบางตาวา
นราธิวาส	ตากใบ	3 ตำบล : เจ๊ะเห ไพรวัน และศาลาใหม่
	บาเจาะ	1 ตำบล : บาเระใต้
	เมืองนราธิวาส	3 ตำบล : กะลุวอเหนือ โคดเคียน และบางนาค

ที่มา: เขตเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, พฤษภาคม 2556

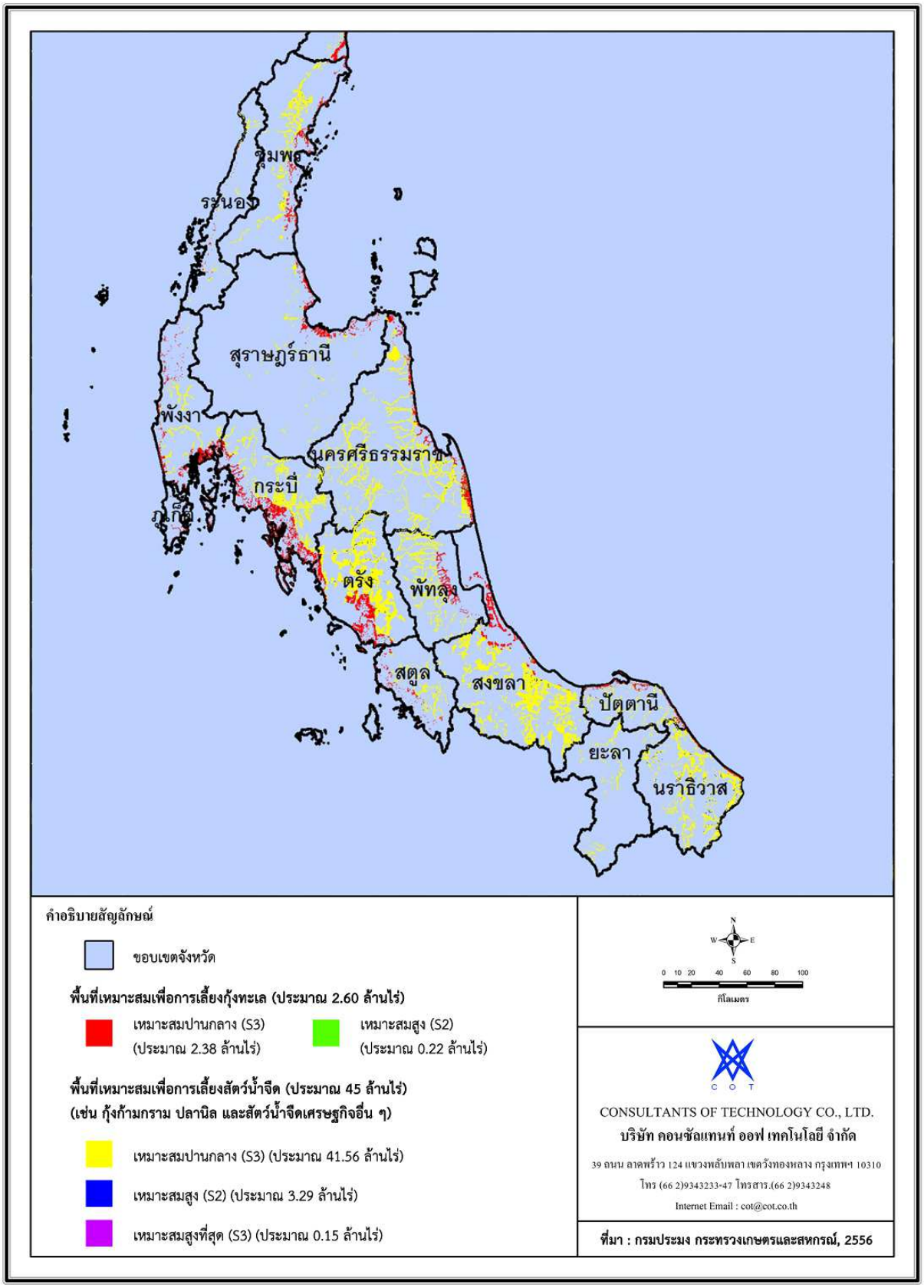

ที่มา: เขตเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, พฤษภาคม 2556

รูปที่ 4-9 แผนที่แสดงพื้นที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงกุ้งทะเล

(4) ชายหาดท่องเที่ยว

จากข้อมูลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งสามารถจำแนกลักษณะพื้นที่ชายฝั่งของประเทศไทยได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ หาดทราย หาดโคลน และหาดหอน/อื่นๆ โดยข้อมูลความยาวชายฝั่งของหาดแต่ละประเภทในพื้นที่ภาคใต้ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-12** ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4-12 ความยาวชายฝั่งประเภทต่างๆ ในแต่ละจังหวัดของภาคใต้

จังหวัด	ระยะทาง (เมตร)		
	หาดทราย	หาดโคลน	หาดหินและอื่น ๆ
ชุมพร	144,538.12	27,076.91	76,136.77
สุราษฎร์ธานี	51,415.49	97,475.45	17,491.39
นครศรีธรรมราช	136,953.96	74,806.77	33,224.48
ระนอง	32,880.94	67,152.16	37,883.78
พังงา	92,542.15	92,152.71	56,834.95
ภูเก็ต	184,591.74	13,115.69	8,180.80
กระบี่	59,735.83	107,585.36	48,987.26
ตรัง	67,403.98	43,803.28	25,124.93
สงขลา	155,973.83	-	1,926.54
สตูล	30,783.22	110,451.47	13,832.49
ปัตตานี	115,022.82	21,427.16	2,381.29
นราธิวาส	57,274.29	-	488.38
รวม	**1,129,116.37**	**655,046.96**	**322,493.06**

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2558

1) หาดทราย ในพื้นที่ภาคใต้มีหาดทรายจำนวน 257 แห่ง มีความยาวรวม 1,129,116.37 เมตร กระจายอยู่ในพื้นที่ 12 จังหวัด โดยจังหวัดที่มีจำนวนหาดทรายมากที่สุด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช รองลงมาได้แก่ จังหวัด สุราษฎร์ธานี และชุมพร ตามลำดับ (**ตารางที่ 4-13**) ซึ่งหาดทรายเกิดจากการผุพังสึกกร่อนตามธรรมชาติของหิน โดยเฉพาะหินทรายและหินแกรนิต จนกลายเป็นทรายและดินถูกพัดพาลงสู่ท้องทะเล จากนั้นตะกอนดินและทรายจะถูกแยกจากกันโดยคลื่น ส่วนที่เป็นตะกอนดินจะตกตะกอนทับถมในบริเวณใกล้ปากแม่น้ำ ส่วนที่เป็นทรายจะจมลงและสะสมเป็นพื้นทรายใต้ทะเล ซึ่งบางส่วนถูกคลื่นพัดพาเข้าสะสมตัวบริเวณชายฝั่งมากขึ้น จนเกิดเป็นแนวหาดทรายตามชายฝั่งทั่วไป สำหรับที่ตั้งชายหาดที่สำคัญของภาคใต้ แสดงดัง**รูปที่ 4-10**

ตารางที่ 4-13 หาดทรายในพื้นที่ภาคใต้แยกเป็นรายจังหวัดและหน่วยงานที่กำกับดูแล

จังหวัด	จำนวนหาด (แห่ง)		รวม
	หาดที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล	หาดที่กรมอุทยานฯ หรือหน่วยงานอื่นดูแล	
ชุมพร	21	11	32
สุราษฎร์ธานี	34	-	34
นครศรีธรรมราช	34	14	48
สงขลา	24	-	24
ปัตตานี	10	-	10
นราธิวาส	6	-	6
ระนอง	1	5	6
พังงา	15	4	19
ภูเก็ต	21	4	25
กระบี่	19	8	27
ตรัง	5	9	14
สตูล	3	9	12
รวม	**193**	**64**	**257**

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) หาดโคลน มักพบบริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำ อ่าว และบริเวณที่มีกำบังคลื่นลมและกระแสน้ำโดยมีน้ำขึ้นน้ำลง (tide) เป็นตัวการหลักที่ทำให้เกิดการสะสมตัวของตะกอน ซึ่งในพื้นที่ภาคใต้มีความยาวหาดโคลน 655,046.96 เมตร โดยหาดโคลนกระจายอยู่ในพื้นที่ 10 จังหวัด โดยจังหวัดที่ไม่พบหาดโคลน ได้แก่ จังหวัดสงขลา และนราธิวาส พื้นที่หาดโคลนหลายแห่งมีความสำคัญในทางระบบนิเวศ เช่น บริเวณอ่าวพังงา ในท้องที่จังหวัดพังงา กระบี่ และภูเก็ต และบริเวณปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่

3) หาดหินและอื่นๆ ภาคใต้ของไทยมีความยาวหาดหินและอื่นๆ รวม 322,493.06 เมตร ซึ่งหาดหินมักพบตามเกาะต่างๆ หรือตามชายฝั่งทะเลที่เชื่อมต่อกับภูเขา หาดหินเกิดขึ้นจากคลื่นกัดเซาะหินในภูเขาที่อยู่ติดกับทะเล ทำให้หินผุพังและหลุดร่วง ชายฝั่งหาดหินในหลายบริเวณจะมีหาดกรวด (shingle beach) อีกทั้งยังมีลักษณะทางธรณีสัณฐานที่เหลือจากการกัดเซาะให้เห็น คือ เกาะหินโด่ง (stack) ซุ้มหินโค้ง (sea arch) สะพานหินธรรมชาติ (natural bridge) เป็นต้น สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นหน้าผาหรือเป็นหินขนาดใหญ่ ซึ่งจะมีการกระจายตัวของสิ่งมีชีวิตเป็นระดับต่างๆ ในแนวตั้งชัดเจน ทั้งนี้ ยังมีผลจากปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น ละอองน้ำเค็ม เป็นต้น

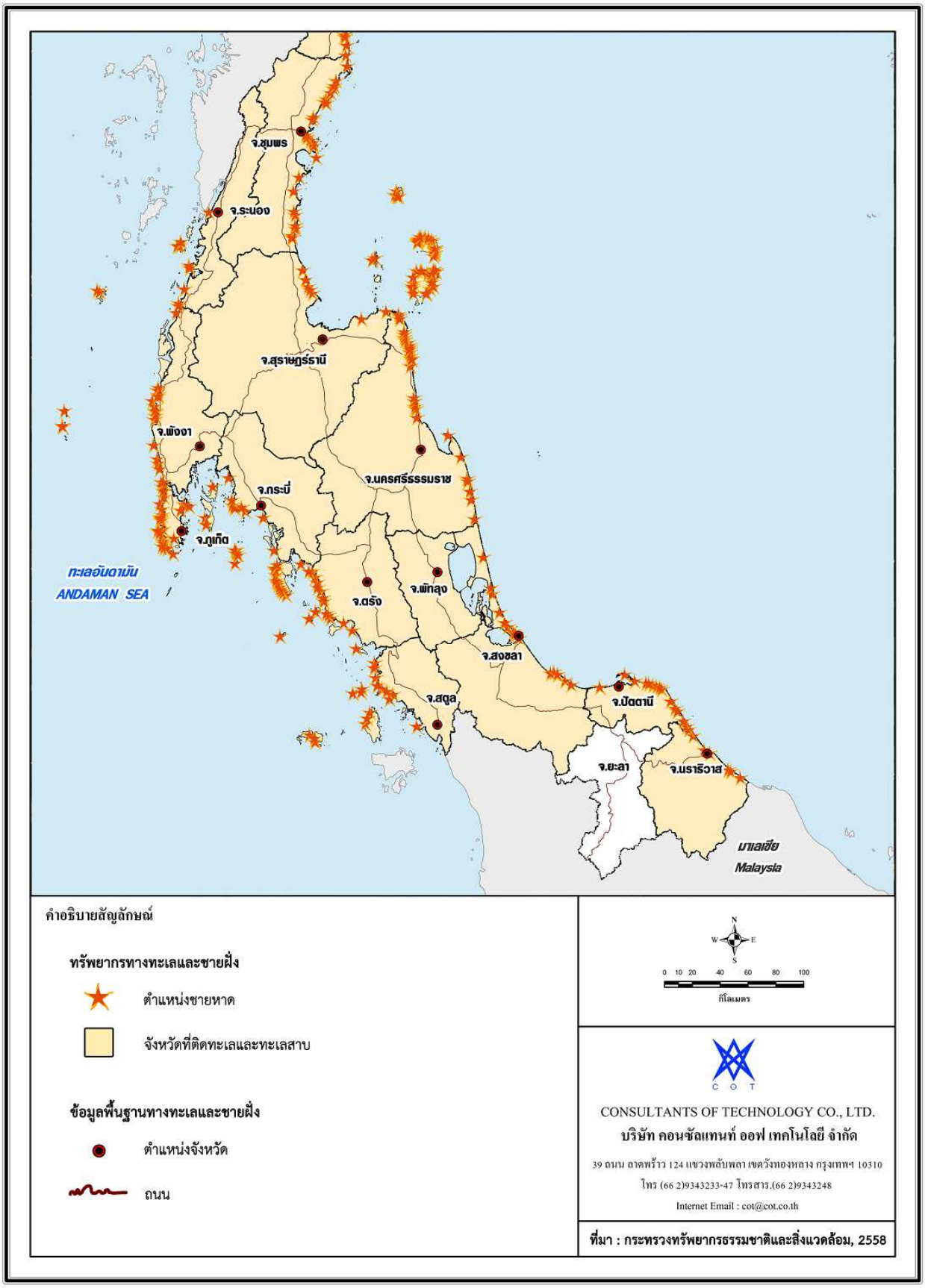

รูปที่ 4-10 ที่ตั้งหาดทรายสำคัญของประเทศไทย

สำหรับทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลในพื้นที่ภาคใต้นั้น พบว่า เป็นหัวใจหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติจากทั่วโลก ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยเฉพาะฝั่งอันดามันและอ่าวไทย ทั้งนี้ การท่องเที่ยวทางทะเลของภาคใต้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในระดับโลก (World Top Destination) สะท้อนได้จากผลการจัดอันดับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของโลกในปี 2558 ผ่านการสำรวจนักท่องเที่ยวทั่วโลกโดยเว็บไซต์ TripAdvisor ซึ่งเป็นเว็บไซต์ข้อมูลท่องเที่ยวใหญ่ที่สุดเว็บไซต์หนึ่งของโลก พบว่า หาดในหาน จังหวัดภูเก็ต ติดอันดับ 1 ใน25 หาดที่ดีที่สุดในโลก รวมถึงเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ติดอันดับ 1 ใน10 เกาะที่ดีที่สุดของปี2558 เช่นกัน ซึ่งหากพิจารณาอันดับเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย พบว่า มีชายหาดภาคใต้หลายแห่งที่ติดอันดับ 1 ใน 25 ชายหาดที่ดีที่สุดในเอเชีย อาทิ หาดในหาน หาดไร่เลย์ หาดกะตะน้อย หาดพระนาง และหาดซันไรส์ เป็นต้น เนื่องจากภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลอันมีชื่อเสียงระดับโลก ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจถึง “กระแสการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น” ซึ่งเป็นความนิยมที่ภาครัฐและภาคเอกชนที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติควรคำนึงถึง และใส่ใจกับคุณภาพทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น การศึกษาพบว่า คุณภาพทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลของภาคใต้เริ่มเสื่อมโทรม สะท้อนจากความสมบูรณ์ของแนวปะการัง และสัดส่วนคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งที่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง/พอใช้ และเสียหาย/เสื่อมโทรม จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่บั่นทอนพลังดึงดูดนักท่องเที่ยวในอนาคตได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (เอกสารสัมมนาวิชาการเศรษฐกิจภาคใต้ปี 2558 : 13 พฤศจิกายน 2558, ธนาคารแห่งประเทศไทย) สำหรับชายหาดท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคใต้ สามารถสรุปได้ดัง**ตารางที่ 4-14**

ตารางที่ 4-14 ชายหาดท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคใต้

จังหวัด	ชายหาด
ชุมพร	หาดทรายรี หาดภราดรภาพ หาดทรายรีสวี หาดทุ่งวัวแล่น หาดคอเขา
สุราษฎร์ธานี	เกาะสมุย หมู่เกาะอ่างทอง เกาะพะงัน หาดริ้น เกาะเต่า เกาะนางยวน
สงขลา	แหลมสมิหลา ทะเลสาบสงขลา เกาะยอ
พัทลุง	อุทยานนกน้ำทะเลน้อย
ปัตตานี	หาดปานาเระ หาดตะโละกาโปร์
นราธิวาส	หาดนราทัศน์
ระนอง	อุทยานแห่งชาติแหลมสน หาดบางเบน หาดชาญดำริ หาดประพาส
พังงา	เกาะยาว หมู่เกาะสิมิลัน หมู่เกาะสุรินทร์
กระบี่	อ่างนาว หมู่เกาะพีพี อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา หาดยาว หาดคลองดาว หาดคลองนิน หาดพระแอะ หาดถ้ำพระนางหาดไร่เลย์
ภูเก็ต	หาดราไว แหลมพรมเทพ หาดในหาน อ่างป่าตอง หาดในยาง เขารัง หาดกระตะ หาดกมลา หาดในทอน หาดสุรินทร์ หาดกะรน อ่าวเอมเมอรัลด์ หาดฟรีดอม
ตรัง	เกาะกระดาน เกาะมุกและถ้ำมรกต หาดเจ้าไหม
สตูล	เกาะหินงาม ทะเลบัน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา

4.2.2.4 ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ

(1) พื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่คุ้มครอง

1) อุทยานแห่งชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

จากข้อมูลของสำนักอุทยานแห่งชาติ และสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่า พื้นที่ภาคใต้มีอุทยานแห่งชาติรวม 34 แห่ง และเป็นพื้นที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ 6 แห่ง สำหรับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าในพื้นที่ภาคใต้ มีจำนวนทั้งสิ้น 14 และ 18 แห่ง ตามลำดับ และมีพื้นที่เตรียมประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าอย่างละ 1 อย่างละ 1 แห่ง รายละเอียดดังแสดงใน**ตารางที่ 4-15** และ**รูปที่ 4-11**

ตารางที่ 4-15 อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และพื้นที่เตรียมการประกาศในภาคใต้

พื้นที่อนุรักษ์/ พื้นที่คุ้มครอง	รายละเอียด	เนื้อที่ (ไร่)	
		ตามประกาศ	ตาม GIS
อุทยานแห่งชาติ			
1. หมู่เกาะชุมพร	บริเวณที่ดินป่าเลนอ่าวทุ่งคา ป่าอ่าวสวี และเกาะต่างๆ ในท้องที่จังหวัดชุมพร ได้แก่ 1. อำเภอปะทิว : ตำบลสะพลี 2. อำเภอเมือง : ตำบลปากน้ำ ตำบลท่ายาง ตำบลหาดทรายรี ตำบลทุ่งคา ตำบลวิสัยเหนือ 3. อำเภอสวี : ตำบลวิสัยใต้ ตำบลด่านสวี ตำบลท่าหิน 4. อำเภอทุ่งตะโก : ตำบลปากตะโก 5. อำเภอหลังสวน : ตำบลบางน้ำจืด	198,125.00	192,591.71
2. หมู่เกาะอ่างทอง	บริเวณที่ดินหมู่เกาะอ่างทอง ในท้องที่ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี	63,750.00	64,352.30
3. แก่งกรุง	บริเวณที่ดินป่าชนะ ในท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ 1. อำเภอท่าชนะ : ตำบลคันธุลี ตำบลคลองพา ตำบลสมอทอง ตำบลประสงค์ 2. อำเภอไชยา : ตำบลปากหมาก 3. อำเภอท่าฉาง : ตำบลปากฉลุย 4. อำเภอคีรีรัฐนิคม : ตำบลตะกุกเหนือ	338,125.00	341,919.95
4. ใต้ร่มเย็น	บริเวณที่ดินป่าไชยคราม ป่าวัดประดู่ แปลงที่สอง และป่าคลองน้ำเฒ่า ในท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ 1. อำเภอกาญจนดิษฐ์ : ตำบลช้างซ้าย 2. อำเภอบ้านนาสาร : ตำบลทุ่งเตา ตำบลลำพูน ตำบลพรุพี 3. อำเภอเวียงสระ : ตำบลบ้านส้อง	265,625.00	246,563.08
5. เขาสก	บริเวณที่ดินป่าคลองหยีและคลองพะแสง ในท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ 1. อำเภอคีรีรัฐนิคม : ตำบลตะกุกเหนือ 2. อำเภอบ้านตาขุน : ตำบลเขาพัง ตำบลพะแสง 3. อำเภอพนม : ตำบลคลองศก ตำบลพนม	461,712.50	461,455.07

พื้นที่อนุรักษ์/ พื้นที่คุ้มครอง	รายละเอียด	เนื้อที่ (ไร่)	
		ตามประกาศ	ตาม GIS
6. คลองพนม	บริเวณที่ดินป่าคลองสก และป่าคลองพนม ในท้องที่ตำบลคลองศก ตำบลพนม และตำบลพลูเถื่อน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี	256,500.00	266,766.56
7. น้ำตกสี่ขีด	บริเวณที่ดินป่าชัยคราม และป่าวัดประดู่ในท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และบริเวณที่ดินป่ายางโพรง และป่าเขาใหญ่ ในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1. จ.สุราษฎร์ธานี - อ.กาญจนดิษฐ์ : ตำบลท่าอุแท ตำบลคลองสระ 2. จ.นครศรีธรรมราช - อ.สิชล : ตำบลสี่ขีด ตำบลเขาน้อย	90,625.00	88,834.53
8. เขาหลวง	บริเวณที่ดินป่าเขาหลวง ในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1. อำเภอท่าศาลา : ตำบลดอนตะโก ตำบลโมคลาน ตำบลหัวตะพาน ตำบลกะหรอ ตำบลนบพิตำ 2. อำเภอพิปูน : ตำบลเขาพระ ตำบลกะทูน ตำบลพิปูน ตำบลยางค้อม 3. อำเภอฉวาง : ตำบลละอาย ตำบลช้างกลาง 4. อำเภอเมือง : ตำบลท่างิ้ว 5. อำเภอพรหมคีรี : ตำบลพรหมโลก ตำบลบ้านเกาะ ตำบลอินทคีรี 6. อำเภอลานสกา : ตำบลเขาแก้ว ตำบลท่าดี ตำบลกำโลน	356,250.00	372,175.93
9. น้ำตกโยง	บริเวณที่ดินป่าเขาเหมน ป่าเขาหลวง ป่าปลายคลองวังหีบ ป่าน้ำตกโยง และป่าคลองปากแพรก ในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1. อำเภอฉวาง : ตำบลช้างกลาง 2. อำเภอลานสกา : ตำบลเขาแก้ว ตำบลลานสกา 3. อำเภอนาบอน : ตำบลนาบอน 4. อำเภอทุ่งสง : ตำบลนาหลวงเสน ตำบลถ้ำใหญ่ 5. อำเภอร่อนพิบูลย์ : ตำบลหินตก ตำบลร่อนพิบูลย์	128,125.00	167,127.55
10. เขานัน	บริเวณที่ดินป่ากรุงชิง ป่าคลองเผียน และป่าเขานัน ในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1. อำเภอสิชล : ตำบลเขาน้อย ตำบลฉลอง ตำบลเทพราช ตำบลเปลี่ยน 2. อำเภอนบพิตำ : ตำบลกรุงชิง ตำบลนบพิตำ 3. อำเภอท่าศาลา : ตำบลตลิ่งชัน	256,121.00	256,202.43
11. เขาปู่-เขาย่า	บริเวณที่ดินป่าเทือกเขาบรรทัด ในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดตรัง และจังหวัดพัทลุง ได้แก่ 1. จังหวัดนครศรีธรรมราช - อำเภอทุ่งสง : ตำบลน้ำตก - อำเภอชะอวด : ตำบลวังอ่าง 2. จังหวัดตรัง - อำเภอห้วยยอด : ตำบลหนองบัว ตำบลหนองปรือ ตำบลท่างิ้ว ตำบลเขาปูนตำบลห้วยยอด ตำบลปากแจ่ม - อำเภอเมือง : ตำบลน้ำผุด ตำบลช่อง 3. จังหวัดพัทลุง - อำเภอศรีบรรพต : ตำบลตะพน ตำบลเขาปู่ - อำเภอเมือง : ตำบลบ้านนา - อำเภอกงหรา : ตำบลกงหรา ตำบลชะรัด	433,750.00	378,659.16

พื้นที่อนุรักษ์/ พื้นที่คุ้มครอง	รายละเอียด	เนื้อที่ (ไร่)	
		ตามประกาศ	ตาม GIS
12. ลำน้ำกระบุรี	บริเวณที่ดินลำน้ำกระบุรี ป่าคลองลำเลียง-ละอุ่น ป่าคลองเส็ตกวดป่าเขาหินช้าง ป่าเขาสามแหลม ป่าละอุ่น และป่าราชกรูด ในท้องที่จังหวัดระนอง 1. อำเภอกระบุรี : ตำบลน้ำจืด ตำบลลำเลียงตำบลบางใหญ่ 2. อำเภอละอุ่น : ตำบลบางแก้ว ตำบลบางพระเหนือ 3. อำเภอเมือง : ตำบลทรายแดง ตำบลปากน้ำ ตำบลบางนอน ตำบลหาดส้มแป้น	100,000.00	105,136.95
13.น้ำตกหงาว	บริเวณที่ดินป่าละอุ่น ป่าราชกรูด และป่าเขาน้ำตกหงาว ในท้องที่จังหวัดระนอง และบริเวณที่ดินป่าทุ่งระยะ ป่านาสัก ป่าเขาตังอา ป่าคลองโชน ป่าพะโต๊ะ ป่าปังหวาน ป่าปากทรงในท้องที่จังหวัดชุมพร ได้แก่ 1. จังหวัดระนอง - อำเภอละอุ่น : ตำบลบางแก้ว ตำบลละอุ่นใต้ ตำบลละอุ่นเหนือ ตำบลบางพระเหนือ ตำบลในวงเหนือ ตำบลในวงใต้ - อำเภอเมือง : ตำบลหาดส้มแป้น ตำบลบางริ้น ตำบลหงาว ตำบลราชกรูด 2. จังหวัดชุมพร - อำเภอทุ่งตะโก : ตำบลช่องไม้แก้ว ตำบลตะโก - อำเภอสวี : ตำบลเขาค่าย - อำเภอหลังสวน : ตำบลนาขา ตำบลวังตะกอ ตำบลหาดยาย - อำเภอพะโต๊ะ : ตำบลปังหวาน ตำบลพระรักษ์ ตำบลพะโต๊ะ ตำบลปากทรง	417,500.00	436,816.72
14. แหลมสน	บริเวณที่ดินหาดแหลมสน และเกาะใกล้เคียง ในท้องที่จังหวัดระนอง และจังหวัดพังงา ได้แก่ 1. จังหวัดระนอง - อำเภอเมืองระนอง : ตำบลราชกรูด - อำเภอกะเปอร์: ตำบลม่วงกลวง ตำบลกะเปอร์ ตำบลบางหิน ตำบลนาคา ตำบลกำพวน 2. จังหวัดพังงา - อำเภอคุระบุรี : ตำบลคุระ	196,875.00	183,170.72
15. หมู่เกาะระนอง (หมู่เกาะพยาม)	บริเวณที่ดินป่าคลองหัวเขียว และป่าคลองเกาะสุย ป่าเกาะช้าง ป่าคลองหินกอง และป่าคลองม่วงกลวง และเกาะใกล้เคียง ในท้องที่ตำบลปากน้ำ ตำบลหงาว ตำบลเกาะพยาม ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง	222,938.00	221,363.87
16. หมู่เกาะสุรินทร์	บริเวณที่ดินหมู่เกาะสุรินทร์ (ครอบคลุมบริเวณกองหินริเชลิว) ในท้องที่ตำบลพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา	88,282.00	72,992.52
17. ศรีพังงา	บริเวณที่ดินป่าเทือกเขานมสาว ในท้องที่จังหวัดพังงา ได้แก่ 1. อำเภอคุระบุรี : ตำบลคุระ ตำบลแม่นางขาว ตำบลบางวัน 2. อำเภอตะกั่วป่า : ตำบลบางนายสี	153,800.00	155,580.57
18. หมู่เกาะสิมิลัน	บริเวณที่ดินหมู่เกาะสิมิลัน และเกาะตาชัย ในท้องที่ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา	87,500.00	87,930.67
19. เขาหลัก-ลำรู่	บริเวณที่ดินป่าเทือกเขาหลัก ป่าเขาโตน ป่าชายทะเลเขาหลัก ป่าเทือกเขากะได ป่าเขาหลัก ลำแก่น ป่าเขาหลัก ป่าลำรู ป่าควนโตน ป่าเขาพัง และป่าเทือกเขากระทะคว่ำ ในท้องที่จังหวัดพังงา ได้แก่ 1. อำเภอตะกั่วป่า : ตำบลคึกคัก 2. อำเภอกะปง : ตำบลกะปง ตำบลเหมาะ 3. อำเภอท้ายเหมือง : ตำบลลำแก่น ตำบลลำภี 4. อำเภอเมือง : ตำบลทุ่งคาโงก	78,125.00	83,921.35

พื้นที่อนุรักษ์/ พื้นที่คุ้มครอง	รายละเอียด	เนื้อที่ (ไร่)	
		ตามประกาศ	ตาม GIS
20. เขาลำปี-หาดท้าย	บริเวณที่ดินป่าเขาลำปีและหาดท้ายเหมือง ในท้องที่ตำบลลำแก่น ตำบลทุ่งมะพร้าว ตำบลท้ายเหมือง ตำบลบางทอง และตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา	44,950.00	44,905.16
21. อ่าวพังงา	บริเวณที่ดินป่าอ่าวพังงา ในท้องที่จังหวัดพังงา ได้แก่ 1. อำเภอตะกั่วทุ่ง : ตำบลกระโสม ตำบลกะไหล ตำบลคลองเคียน 2. อำเภอเมือง : ตำบลเกาะปันหยี 3. อำเภอเกาะยาว : ตำบลเกาะยาวน้อย ตำบลเกาะยาวใหญ่	250,000	261,447.59
22. สิรินาถ	บริเวณที่ดินป่าสนทะเล ป่าเขารวก ป่าเขาเมือง และหาดในยาง ในท้องที่ตำบลหาดในยาง ตำบลไม้ขาว ตำบลสาคู และตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต	56,250.00	57,524.04
23. ธารโบกขรณี	บริเวณที่ดินป่าปากลาว ป่าคลองบากัน ป่าคลองกาโหรด ป่าคลองหิน และบริเวณหมู่เกาะเหลาบิเละ ในท้องที่จังหวัดกระบี่ ได้แก่ 1. อำเภออ่าวลึก : ตำบลอ่าวลึกใต้ ตำบลอ่าวลึกเหนือ ตำบลแหลมสัก ตำบลอ่าวลึกน้อย 2. อำเภอเมือง : ตำบลเขาทอง	65,000.00	67.054.15
24. เขาพนมเบญจา	บริเวณที่ดินป่าเขาพนมเบญจา ในท้องที่จังหวัดกระบี่ ได้แก่ 1. อำเภออ่าวลึก : ตำบลคลองหิน 2. อำเภอเขาพนม : ตำบลเขาดิน ตำบลเขาพนม 3. อำเภอเมือง : ตำบลเขาคราม ตำบลทับปริก ตำบลกระบี่น้อย	31,325.00	32,242.86
25. หาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี	บริเวณที่ดินสุสานหอยเจ็ดสิบห้าล้านปี หาดนพรัตน์ธารา หมู่เกาะพีพี และเกาะใกล้เคียง ในท้องที่ตำบลหนองทะเล ตำบลอ่าวนาง ตำบลไสไทย และตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่	242,437.17	146,756.33
26. หมู่เกาะลันตา	บริเวณที่ดินเกาะไม้งามใต้ เกาะตะละเบ็ง เกาะลันตาใหญ่ เกาะไหง เกาะตุกนลิมา เกาะรอกนอก เกาะรอกใน เกาะหินแดง และเกาะใกล้เคียง ในท้องที่ตำบลเกาะกลาง ตำบลเกาะลันตาน้อย และตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่	83,750.00	85,648.00
27. หาดเจ้าไหม	บริเวณที่ดินป่าคลองไหโละ ป่าคลองปอ และป่าคลองกันตัง ในท้องที่จังหวัดตรัง ได้แก่ 1. อำเภอสิเกา : ตำบลไม้ฝาด 2. อำเภอกันตัง : ตำบลบ่อน้ำร้อน ตำบลบางสัก ตำบลเกาะลิบง	144,292.34	153,941.17
28. หมู่เกาะเภตรา	บริเวณที่ดินป่าเกาะเภตรา เกาะเขาใหญ่ และหมู่เกาะใกล้เคียง ในท้องที่จังหวัดตรังและจังหวัดสตูล ได้แก่ 1. จังหวัดตรัง - อำเภอปะเหลียน : ตำบลเกาะสุกร 2. จังหวัดสตูล - อำเภอละงู : ตำบลขอนคลาน อำเภอทุ่งหว้า ตำบลแหลมสน ตำบลปากน้ำ	308,987.00	323,723.98
29. ตะรุเตา	บริเวณที่ดินเกาะตะรุเตา เกาะอาดัง เกาะราวี และเกาะอื่นๆ ในท้องที่ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล	931,250.00	894,349.82

พื้นที่อนุรักษ์/ พื้นที่คุ้มครอง	รายละเอียด	เนื้อที่ (ไร่)	
		ตามประกาศ	ตาม GIS
30. ทะเลบัน	บริเวณที่ดินป่าหัวกะหมิง ป่ากุปัง ป่าปุโล้ต และป่าควนบ่อน้ำ ในท้องที่จังหวัดสตูล ได้แก่ 1. อำเภอควนโดน : ตำบลควนสตอ 2. อำเภอเมือง : ตำบลเกตรี ตำบลบ้านควน ตำบลปูยู	122,500.00	119,829.56
31. เขาน้ำค้าง	บริเวณที่ดินป่าเขาแดน ป่าเขาน้ำค้าง ป่าควนสิเหรง ป่าควนสยา และป่าควนเขาไหม้ ในท้องที่จังหวัดสงขลา ได้แก่ 1. อำเภอนาทวี : ตำบลคลองทราย ตำบลเขากวาง ตำบลทับช้าง ตำบลประกอบ 2. อำเภอสะเดา : ตำบลปริก ตำบลสำนักแต้ว	132,500.00	140,636.18
32. น้ำตกทรายขาว	บริเวณที่ดินป่าเขาใหญ่ ในท้องที่จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา และบริเวณที่ดินป่าเทือกเขาสันกาลาคีรี ในท้องที่จังหวัดสงขลา ได้แก่ 1. จังหวัดปัตตานี - อำเภอโคกโพธิ์ : ตำบลช้างให้ตก ตำบลทรายขาว ตำบลนาประดู่ ตำบลทุ่งพลา ตำบลปากล่อ 2. จังหวัดยะลา - อำเภอเมืองยะลา : ตำบลลำพะยา - อำเภอยะหา : ตำบลตาชี 3. จังหวัดสงขลา - อำเภอสะบ้าย้อย : ตำบลบ้านโหนด ตำบลเปียน ตำบลธารคีรี	43,482.00	43,519.70
33. บางลาง	บริเวณที่ดินป่าลาบู ป่าถ้ำทะลุ และป่าเบตง ในท้องที่จังหวัดยะลา ได้แก่ 1. อำเภอบันนังสตา : ตำบลถ้ำทะลุ ตำบลเขื่อนบางลาง 2. อำเภอธารโต : ตำบลแม่หวาด ตำบลบ้านแหร 3. อำเภอเบตง : ตำบลอัยเยอร์เวง ตำบลยะรม	163,125.00	180,868.09
34. บูโด-สุไหงปาดี	บริเวณที่ดินป่าเทือกเขารือเสาะ ป่ายิ่งอ ป่าบาเจาะ ป่าบูเก๊ะตาเว แปลงที่ 2 ป่าบองอ และป่าบูเก๊ะตาเว แปลงที่ 1 ในท้องที่จังหวัดนราธิวาส บริเวณที่ดินป่ากะรุบี ในท้องที่จังหวัดปัตตานีและบริเวณที่ดินป่าจะกว๊ะ ในท้องที่จังหวัดยะลา ได้แก่ 1. จังหวัดนราธิวาส (ป่าเทือกเขารือเสาะ ป่ายิ่งอ และป่าบาเจาะ) - อำเภอบาเจาะ : ตำบลปะลุกาสาเมาะ ตำบลบาเระเหนือ ตำบลกาเยาะมาตี ตำบลลุโบะสาวอ - อำเภอรือเสาะ : ตำบลสุวารี ตำบลสามัคคี ตำบลรือเสาะออก ตำบลลาโละ - อำเภอยิ่งอ : ตำบลตะปอเยาะ ตำบลลุโบะบายะ ตำบลจอเบาะ - อำเภอระแงะ : ตำบลมะรือโบตก 2. จังหวัดนราธิวาส (ป่าบูเก๊ะตาเว ป่าบองอ) - อำเภอเจาะไอร้อง : ตำบลจวบ ตำบลบูกิต - อำเภอระแงะ : ตำบลบองอ - อำเภอสุไหงปาดี : ตำบลโต๊ะเด็ง ตำบลริโก๋ ตำบลสากอ - อำเภอสุคิริน : ตำบลเกียร์ 3. จังหวัดปัตตานี - อำเภอกะพ้อ : ตำบลตะโละดือรามัน ตำบลกะรุบี	213,125.00	216,483.85

พื้นที่อนุรักษ์/ พื้นที่คุ้มครอง	รายละเอียด	เนื้อที่ (ไร่)	
		ตามประกาศ	ตาม GIS
	4. จังหวัดยะลา - อำเภอรามัน : ตำบลเกะรอ และตำบลจะกว๊ะ		
35. ธารเสด็จ-เกาะพะงัน	จังหวัดสุราษฎร์ธานี ** พื้นที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ **		
36. หาดขนอม-หมู่เกาะทะเลใต้	จังหวัดนครศรีธรรมราช ** พื้นที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ **		
37. หมู่เกาะระ-เกาะพระทอง	จังหวัดพังงา ** พื้นที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ **		
38. สันกาลาคีรี	จังหวัดสงขลา ** พื้นที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ **		
39. อ่าวมะนาว-เขาต้นหยง	จังหวัดนราธิวาส ** พื้นที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ **		
40. น้ำตกซีโป	จังหวัดนราธิวาส ** พื้นที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ **		
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า			
1. คลองนาคา	บริเวณที่ดินป่าคลองนาคา ในท้องที่จังหวัดระนอง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ 1. จังหวัดระนอง - อำเภอกะเปอร์ : ตำบลนาคา ตำบลเชียวเหลียง ตำบลบางหิน ตำบลบ้านนาตำบลกำพวน 2. จังหวัดสุราษฎร์ธานี - อำเภอบ้านตาขุน : ตำบลเขาพัง	331,456.00	326,515.54
2. คลองแสง	บริเวณที่ดินป่าคลองแสง ในท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ 1. อำเภอคีรีรัฐนิคม : ตำบลตะกุกเหนือ 2. อำเภอบ้านตาขุน : ตำบลเขาพัง ตำบลไกรสร	722,067.00	548,032.83
3. เขาบรรทัด	บริเวณที่ดินป่าเขาบรรทัด ในท้องที่จังหวัดตรัง จังหวัดพัทลุง จังหวัดสตูล และจังหวัดสงขลา ได้แก่ 1. จังหวัดตรัง - อำเภอเมือง : ตำบลช่อง - อำเภอย่านตาขาว : ตำบลนาชุมเห็ดตำบลโพรงจระเข้ - อำเภอปะเหลียน : ตำบลปะเหลียน ตำบลทุ่งยาวตำบลลิพัง 2. จังหวัดพัทลุง - อำเภอเมืองพัทลุง : ตำบลบ้านนา ตำบลกงหรา ตำบลคลองเฉลิม - อำเภอเขาชัยสน : ตำบลตะโหมด - อำเภอปากพะยูน : ตำบลป่าบอน 3. จังหวัดสตูล - อำเภอทุ่งหว้า : ตำบลทุ่งหว้า - อำเภอควนกาหลง : ตำบลนิคมพัฒนา ตำบลทุ่งนุ้ย 4. จังหวัดสงขลา - อำเภอรัตภูมิ : ตำบลคูหาใต้ ตำบลท่าชะมวง	791,847.00	772,699.72
4. โตนงาช้าง	บริเวณที่ดินป่าโตนงาช้าง ในท้องที่จังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล ได้แก่ 1. จังหวัดสงขลา - อำเภอรัตภูมิ : ตำบลท่าชะมวง - อำเภอหาดใหญ่ : ตำบลฉลุง ตำบลทุ่งตำเสา	113,721.00	114,935.12

พื้นที่อนุรักษ์/ พื้นที่คุ้มครอง	รายละเอียด	เนื้อที่ (ไร่)	
		ตามประกาศ	ตาม GIS
	2. จังหวัดสตูล - อำเภอควนกาหลง : ตำบลทุ่งนุ้ย		
5. คลองพระยา	บริเวณที่ดินป่าคลองพระยา ในท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่ ได้แก่ 1. จังหวัดสุราษฎร์ธานี - อำเภอพระแสง : ตำบลบางสงรรค์ - อำเภอชัยบุรี : ตำบลคลองน้อย ตำบลไทรทอง 2. จังหวัดกระบี่ - อำเภอปลายพระยา : ตำบลปลายพระยา ตำบลคีรีวง - อำเภอเขาพนม : ตำบลหน้าเขา - อำเภออ่าวลึก : ตำบลคลองยา	95,988.00	92,963.24
6. เสด็จในกรม-กรมหลวงชุมพร ด้านทิศเหนือ	บริเวณที่ดินป่าเขาไชยราชและป่าคลองราชกรูด ในท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และบริเวณที่ดินป่ารับร่อและป่าสลุย ในท้องที่จังหวัดชุมพร ได้แก่ 1. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ - อำเภอบางสะพาน : ตำบลร่อนทอง - อำเภอบางสะพานน้อย : ตำบลช้างแรก 2. จังหวัดชุมพร : - อำเภอท่าแซะ : ตำบลสลุย ตำบลหงส์เจริญ	415,620.00	398,227.88
7. เสด็จในกรม กรมหลวงชุมพร ด้านทิศใต้	บริเวณที่ดินป่ารับร่อและป่าสลุย ในท้องที่จังหวัดชุมพร และบริเวณที่ดินป่าน้ำขาว ในท้องที่จังหวัดระนอง ได้แก่ 1. จังหวัดชุมพร - อำเภอท่าแซะ : ตำบลรับร่อ 2. จังหวัดระนอง - อำเภอกระบุรี : ตำบลปากจั่น ตำบล จ.ป.ร.	196,875.00	211,257.63
8. เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	บริเวณที่ดินป่าลุ่มน้ำบางนรา ในท้องที่จังหวัดนราธิวาส ได้แก่ 1. อำเภอเมือง : ตำบลกะลุวอ 2. อำเภอตากใบ : ตำบลไพรวัน ตำบลบางขุนทอง ตำบลพร่อน ตำบลโฆษิต 3. อำเภอสุไหงปาดี : ตำบลปะลุรู 4. อำเภอสุไหงโก-ลก : ตำบลปูโยะ ตำบลปาเสมัส	123,005.98	125,912.95
9. คลองยัน	บริเวณที่ดินป่าคลองยัน ในท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ 1. อำเภอท่าฉาง : ตำบลปากฉลุย 2. อำเภอคีรีรัฐนิคม : ตำบลตะกุกเหนือ ตำบลตะกุกใต้ ตำบลน้ำหัก ตำบลท่าขนอน ตำบลกะเปา 3. อำเภอบ้านตาขุน : ตำบลเขาพัง	305,000.00	314,800.86
10. เขาประ-บางคราม	บริเวณที่ดินป่าเขาประ ป่าบางคราม ป่าช่องศิลา ป่าช่องขี้แรด และป่าใสป่าแก่ ในท้องที่จังหวัดกระบี่และจังหวัดตรัง ได้แก่ 1. จังหวัดกระบี่ - อำเภอลำทับ : ตำบลทุ่งไทรทอง - อำเภอคลองท่อม : ตำบลพรุดินนา ตำบลคลองท่อมเหนือ ตำบลคลองท่อมใต้ ตำบลคลองพน 2. จังหวัดตรัง - อำเภอวิเศษ : ตำบลอ่าวตง - อำเภอสิเกา : ตำบลกะลาเส	97,700.00	76,644.00

พื้นที่อนุรักษ์/ พื้นที่คุ้มครอง	รายละเอียด	เนื้อที่ (ไร่)	
		ตามประกาศ	ตาม GIS
11. ทุ่งระยะ-นาสัก	บริเวณที่ดินป่าน้ำจืด ป่ามะมุ ป่าปากจั่น และป่าลำลียง ในท้องที่จังหวัดระนอง และบริเวณที่ดินป่าเลียบญวน ป่าท่าสาร ป่าทุ่งระยะ และป่านาสัก ในท้องที่จังหวัดชุมพร ได้แก่ 1. จังหวัดระนอง - อำเภอกระบุรี : ตำบลน้ำจืด ตำบลมะมุ ตำบลปากจั่น ตำบลลำเลียง 2. จังหวัดชุมพร - อำเภอเมือง : ตำบลบ้านนา - อำเภอสวี : ตำบลวิสัยใต้ ตำบลครน ตำบลทุ่งระยะ ตำบลเขาทะลุ	211,650.00	184,256.87
12. ฮาลา-บาลา	บริเวณที่ดินป่าฮาลาและป่าบาลา ในท้องที่จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดยะลา ได้แก่ 1. จังหวัดนราธิวาส - อำเภอศรีสาคร : ตำบลกาหลง ตำบลศรีสาคร - อำเภอจะแนะ : ตำบลช้างเผือก - อำเภอสุคิริน : ตำบลสุคิริน ตำบลมาโมง ตำบลภูเขาทอง - อำเภอแว้ง : ตำบลแว้ง ตำบลแม่ดง ตำบลโละจูด 2. จังหวัดยะลา - อำเภอเบตง : ตำบลอัยเยอร์เวง	391,689.00	384,305.16
13. ป่าควนแม่ยายหม่อน	บริเวณที่ดินป่าละแม ป่าพะโต๊ะ ป่าปังหวาน และป่าปากทรง ในท้องที่จังหวัดชุมพร และบริเวณที่ดินป่าละอุ่น ป่าราชกรูด และป่ากะเปอร์ ในท้องที่จังหวัดระนอง ได้แก่ 1. จังหวัดชุมพร - อำเภอพะโต๊ะ : ตำบลพระรักษ์ - อำเภอละแม : ตำบลทุ่งคาวัด ตำบลละแม 2. จังหวัดระนอง : - อำเภอเมือง : ตำบลนสชกรูด - อำเภอกะเปอร์ : ตำบลกะเปอร์ ตำบลม่วงกลวง ตำบลเชี่ยวเหลียง ตำบลบ้านนา	290,000.00	292,563.70
14. ป่าโตนปริวรรต	บริเวณที่ดินป่าเขาปลายโต๊ะ ป่าเขาศก ป่าเทือกดขากระทะคว่ำ ป่าเทือกเขาหราสูงและป่าเทือกเขาสูง ในท้องที่จังหวัดพังงา ได้แก่ 1. อำเภอกะปง : ตำบลรมณีย์ ตำบลเหล ตำบลท่านา ตำบลกะปง 2. อำเภอเมือง : ตำบลสองแพรก 3. อำเภอทับปุด : ตำบลถ้ำทองหลาง ตำบลบางเหรียง	138,712.50	138,308.70
15. กะทูน	จังหวัดนครศรีธรรมราช **เตรียมประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า **		
เขตห้ามล่าสัตว์ป่า			
1. ทะเลน้อย	บริเวณทะเลน้อย ในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุงและสงขลา ได้แก่ 1. จังหวัดนครศรีธรรมราช - อำเภอชะอวด : ตำบลเคร็ง 2. จังหวัดพัทลุง - อำเภอควนขนุน : ตำบลทะเลน้อย 3. จังหวัดสงขลา - อำเภอระโนด : ตำบลตะเครียะ	285,625.00	287,079.79

พื้นที่อนุรักษ์/ พื้นที่คุ้มครอง	รายละเอียด	เนื้อที่ (ไร่)	
		ตามประกาศ	ตาม GIS
2. ทะเลสาบ	บริเวณพื้นที่ทะเลสาบ ในท้องที่จังหวัดสงขลาและจังหวัดพัทลุง ได้แก่ 1. จังหวัดสงขลา - อำเภอเมือง : ตำบลตำบลปากรอ ตำบลชะแล้ ตำบลบางเขียด - อำเภอสทิงพระ : ตำบลท่าหิน ตำบลคูขุด ตำบลคลองรี - อำเภอระโนด : ตำบลเกาะใหญ่ - อำเภอรัตภูมิ : ตำบลควนโส 2. จังหวัดพัทลุง - อำเภอปากพะยูน : ตำบลเกาะนางคำ ตำบลเกาะหมาก ตำบลปากพะยูน ตำบลดอนประดู่	227,916.00	218,753.71
3. ทะเลหลวง	บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าพรุเสม็ด ป่าอ่าวบางเต็ง ป่าชายเลนทะเลสาบสงขลา และทะเลหลวง ในท้องที่จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา ได้แก่ 1. จังหวัดพัทลุง - อำเภอควนขนุน : ตำบลพนางตุง - อำเภอเมือง : ตำบลลำปำ - อำเภอเขาสนซัย : ตำบลหานโพธิ์ ตำบลจองถนน - อำเภอบางแก้ว : ตำบลนาปะขอ - อำเภอปากพะยูน : ตำบลฝาละมี ตำบลปากพะยูน ตำบลเกาะหมาก 2. จังหวัดสงขลา - อำเภอกระแสสินธุ์ : ตำบลกระแสสินธุ์ ตำบลเชิงแส ตำบลเกาะใหญ่ ตำบลโนง - อำเภอระโนด : ตำบลระโนด ตำบลบ้านขาว ตำบลตะเครียะ ตำบลบ้านใหม่	375,000.00	372,030.90
4. ทุ่งทะเล	บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเกาะกลาง ป่าหลังสอด ป่าควนบากันเกาะ ชายฝั่งทะเลน้ำตื้น และคลองช่องลาดในท้องที่จังหวัดกระบี่ 1. จังหวัดกระบี่ (ป่าเกาะกลาง) - อำเภอเกาะลันตา : ตำบลเกาะกลาง 2. จังหวัดกระบี่ (ป่าหลังสอด และป่าควนบากันเกาะ) - อำเภอเกาะลันตา : ตำบลเกาะลันตาน้อย 3. จังหวัดกระบี่ (ชายฝั่งทะเลน้ำตื้น และคลองช่องลาด) - อำเภอเกาะลันตา : ตำบลเกาะกลาง	30,633.00	30,987.85
5. เขาท่าเพชร	บริเวณพื้นที่เขาท่าเพชร ในท้องที่ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2,906.00	3,179.96
6. หนองทุ่งทอง	บริเวณหนองทุ่งทอง ในท้องที่ตำบลเคียนซา อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	38,438.00	40,267.77
7. แหลมตะลุมพุก	บริเวณพื้นที่ป่าเลนปากพนังฝั่งตะวันออก ป่าเลนเกาะไชย และป่าปลายแหลมตะลุมพุก ในท้องที่ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก และตำบลแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช	35,456.00	42,596.30
8. พรุค้างคาว	บริเวณพื้นที่พรุค้างคาว ในท้องที่ตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	481.00	105.32

พื้นที่อนุรักษ์/ พื้นที่คุ้มครอง	รายละเอียด	เนื้อที่ (ไร่)	
		ตามประกาศ	ตาม GIS
9. เขาเหรง	บริเวณพื้นที่ป่าเขาเหลี่ยม ป่าเขาจันตี และป่าเขาบ่อท่อ ในท้องที่จังหวัดสงขลา ได้แก่ 1. อำเภอนาหม่อม : ตำบลพิจิตร ตำบลนาหม่อม ตำบลคลองหรัง ตำบลทุ่งขมิ้น 2. อำเภอหาดใหญ่ : ตำบลบ้านพรุ ตำบลตะพง 3. อำเภอจะนะ : ตำบลจะโหนง ตำบลคลองเปียะ ตำบลนาหว้า ตำบลแค	68,250.00	62,858.65
10. เขาปะช้าง-แหลมขาม	บริเวณพื้นที่เขาปะช้าง ในท้องที่จังหวัดสงขลา ได้แก่ 1. อำเภอจะนะ : ตำบลตลิ่งชัน ตำบลสะกอม ตำบลบ้านนา 2. อำเภอเทพา : ตำบลสะกอม ตำบลเกาะสะบ้า ตำบลเทพา ตำบลปากบาง	146,875.00	145,890.70
11. ป่ากราด	บริเวณพื้นที่ป่ากราด ในท้องที่ตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา	2,575.00	2,566.29
12. ป่ารังไก่	บริเวณที่ดินสาธารณประโยชน์ป่ารังไก่ ในท้องที่ตำบลท่าข้าม อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี	157.00	103.82
13. เขาพระแทว	บริเวณที่ดินป่าเขาพระแทว ในท้องที่ตำบลเทพกษัตรีย์ ตำบลศรีสุนทร และตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต	13,925.00	13,673.97
14. เขาน้ำพราย	บริเวณที่ดินป่าเขาน้ำพราย ในท้องที่ตำบลลำภูรา ตำบลปากแจ่ม และตำบลปากคม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง	13,000.00	11,850.92
15. คลองลำชาน	บริเวณพื้นที่คลองลำชาน ในท้องที่ตำบลนาหมื่นศรี ตำบลนาโยงเหนือ ตำบลนาข้าวเสีย ตำบลโคกสะบ้า และตำบลช่อง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง	33,750.00	33,357.96
16. หมู่เกาะลิบง	บริเวณพื้นที่หมู่เกาะลิบง ในท้องที่จังหวัดตรัง ได้แก่ 1. อำเภอกันตัง : ตำบลเกาะลิบง ตำบลบ่อน้ำร้อน ตำบลนาเกลือ ตำบลบางสัก ตำบลวังวน 2. อำเภอปะเหลียน : ตำบลบ้านนา ตำบลบ้านหวี ตำบลหาดสำราญ	279,687.00	281,288.43
17. หนองปลักพระยา - เขาระยาบังสา	บริเวณพื้นที่หนองปลักพระยา-เขาระยาบังสา ในท้องที่ตำบลฉลุง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล	12,770.00	13,944.07
18. บ่อล้อ	บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอนทรายและป่ากลอง ป่าสงวนแห่งชาติป่าบ้านกุมแป ผ่าบ้านในลุ่ม และป่าพรุควนเคร็ง ป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองค็อง และป่าสงวนแห่งชาติป่าท่าช้างข้าม ในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1. อำเภอร่อนพิบูลย์ : ตำบลควนพัง 2. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ : ตำบลทางพูน ตำบลสวนหลวง 3. อำเภอชะอวด : ตำบลบ้านตูล ตำบลชะอวด 4. อำเภอเชียรใหญ่ : ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว ตำบลการะเกด	62,599.00	62,353.00
19. คลองม่วงกลวง	จังหวัดระนอง ** เตรียมประประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า **		

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, ผังภาคใต้ ปี พ.ศ.2600, 2551

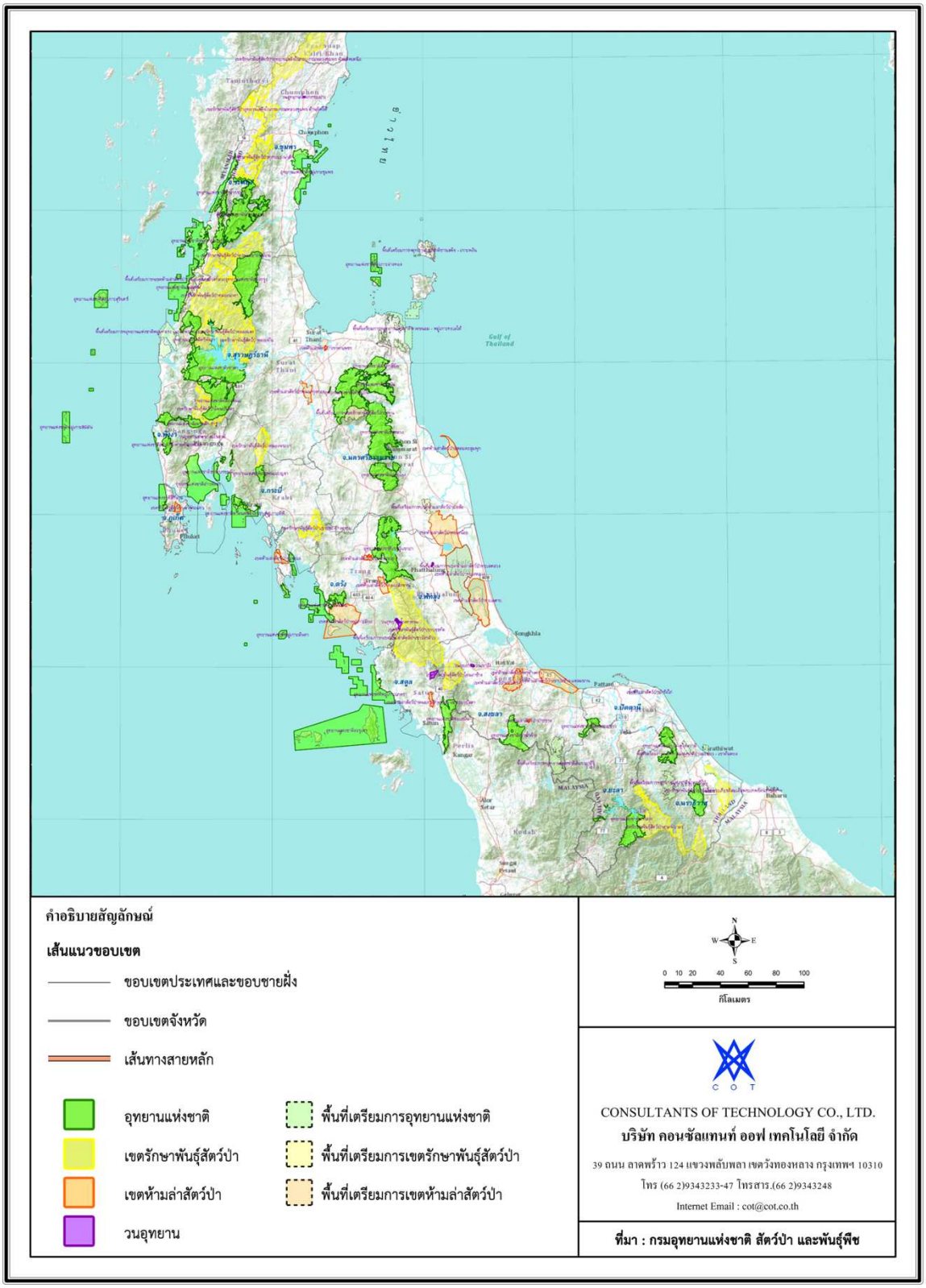

<u>หมายเหตุ</u>: เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ ได้ถูกประกาศให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพ.ศ. 2535 ณ วันที่ 5 พฤศจิกายน 2555

รูปที่ 4-11 แผนที่แสดงพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าในพื้นที่ภาคใต้

2) พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

สำหรับพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมหรือพื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่กำหนดขึ้นตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในพื้นที่ภาคใต้ ประกอบด้วย พื้นที่ใน 4 จังหวัด ได้แก่

(ก) จังหวัดภูเก็ต รวมทั้งเกาะต่างๆ และน่านน้ำโดยรอบ

(ข) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในบริเวณท้องที่

- ตำบลตลิ่งงาม ตำบลบ่อผุด ตำบลมะเร็ด ตำบลแม่น้ำ ตำบลหน้าเมือง ตำบลอ่างทอง และตำบลลิปะน้อย อำเภอเกาะสมุย
- ตำบลเกาะพะงัน ตำบลบ้านใต้ และตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน

(ค) จังหวัดกระบี่ ในบริเวณท้องที่

- อำเภออ่าวลึก อำเภอเมืองกระบี่ อำเภอเหนือคลอง อำเภอคลองท่อม และอำเภอเกาะลันตา

(ง) จังหวัดพังงา ในท้องที่

- อำเภอคุระบุรี อำเภอตะกั่วป่า อำเภอท้ายเหมือง อำเภอทับปุด อำเภอเมืองพังงา อำเภอตะกั่วทุ่ง และอำเภอเกาะยาว

ซึ่งแผนที่แสดงพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ภาคใต้ดังแสดงใน**รูปที่ 4-12**

3) พื้นที่ชุ่มน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำ ตามคำนิยามของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ หมายถึง พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ชุ่มชื้นแฉะ พื้นที่พรุ พื้นที่แหล่งน้ำทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและแหล่งน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำทะเล รวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ของทะเลในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุดมีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร

พื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย ประกอบด้วย พื้นที่ชุ่มน้ำจืดและพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเลมีจำนวน 42,653 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 37,616 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 7.5 ของพื้นที่แผ่นดินทั้งประเทศ โดยภาคใต้มีพื้นที่ชุมน้ำทั้งหมด 5,578 แห่ง หรือมีเนื้อที่เท่ากับ 29,465.88 ตารางกิโลเมตร ซึ่งจัดเป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่ชุ่มน้ำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.33 ของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งประเทศ ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-16**

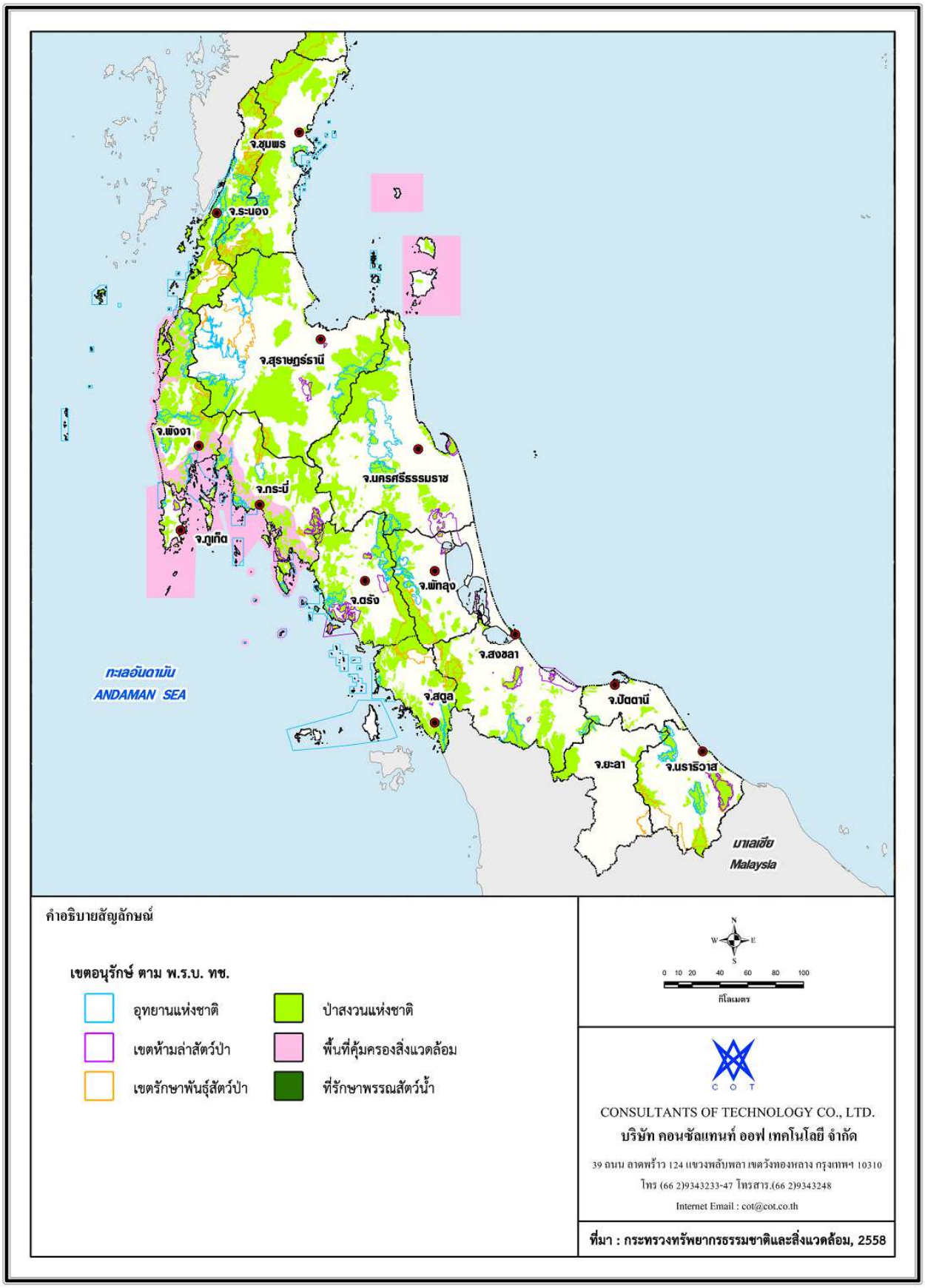

รูปที่ 4-12 แผนที่แสดงพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4-16
ประเภท จำนวน และเนื้อที่ของพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย

ประเภท	รวมทั้งประเทศ		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคกลางและภาคตะวันออก		ภาคใต้	
	จำนวน	เนื้อที่	จำนวน	เนื้อที่	จำนวน	เนื้อที่	จำนวน	เนื้อที่	จำนวน	เนื้อที่
ทะเล ชายฝั่ง และปากแม่น้ำ	1,256	20,184.440	-	-	-	-	387	670.89	869	19,513.55
แม่น้ำ ลำธาร ลำห้วยคลอง ที่ราบน้ำท่วมถึง	25,008	2,764.91	5,461	1,116.74	8,053	1,091.54	8,380	163.54	3,114	393.07
บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ	14,128	8,510.49	4,573	1,678.46	6,168	836	2,228	2,352.86	1,159	3,643.17
หนองน้ำ หรือที่ลุ่มชื้นแฉะ	1,993	5,134.13	539	26.05	368	49.79	750	142.19	336	4,916.10
ยังไม่จำแนก	268	>1,021.80	-	-	161	21.80	7	-	100	>1,000
รวม	**42,653**	**37,615.76**	**10,573**	**2,821.25**	**14,750**	**1,999.13**	**11,752**	**3,329.5**	**5,578**	**29,465.88**

<u>ที่มา</u>: ข้อมูลการปรับปรุงโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2542) อ้างอิงในรายงานคัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2558 ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หน้า 35

สำหรับระดับความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยสามารถจัดแบ่งได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซด์ 2) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ 3) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ และ 4) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่น โดยในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซต์จำนวน 9 แห่ง สำหรับพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ มีทั้งหมด 33 และ 3 แห่ง ตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(ก) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซต์ มีทั้งสิ้น 9 แห่ง ได้แก่

- พื้นที่ชุ่มน้ำพรุควนขี้เสียน ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง
- พื้นที่ชุ่มน้ำปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่
- พื้นที่ชุ่มน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (พรุโต๊ะแดง) จังหวัดนราธิวาส
- พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง จังหวัดตรัง
- พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติแหลมสน-ปากคลองกะเปอร์-ปากแม่น้ำกระบุรี จังหวัดระนอง
- พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา
- พื้นที่ชุ่มน้ำเกาะกระ จ.นครศรีธรรมราช
- พื้นที่ชุ่มน้ำกาะระ เกาะพระทอง จ.พังงา

(ข) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ มีทั้งสิ้น 33 แห่ง ได้แก่

1) อุทยานแห่งชาติเขาสก 2) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา 3) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ 5) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ 6) อ่าวทุ่งคา-อ่าวสวี 7) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองทุ่งทอง 8) ปากแม่น้ำกระบี่9) แม่น้ำสายบุรี 10) ปากแม่น้ำตรัง 11) แม่น้ำตาปี 12) ปากคลองกะเปอร์ 13) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ (พรุโต๊ะแดง) 14) ป่าชายเลนปะเหลียน-ละงู 15) อุทยานแห่งชาติแหลมสน 16) ปากแม่น้ำกระบุรี 17) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน 18) อ่าวบ้านดอน 19) อ่าวพังงา 20) อ่าวปัตตานี 21) อุทยานแห่งชาติสิรินาถ 22) อ่าวปากพนัง 23) อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี 24) ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของเกาะภูเก็ต 25) อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 26) เกาะระ-เกาะพระทอง 27) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง 28) เกาะกระ 29) อุทยานแห่งชาติทะเลบัน 30) หาดท้ายเหมือง 31) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา 32) พรุคันธุลี และ 33) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง

(ค) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติมีทั้งสิ้น 3 แห่ง ได้แก่

- พรุบ้านไม้ขาว
- เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองปลักพระยาและระยาบังสา
- เกาะแตน

(2) พื้นที่ป่าไม้ ป่าชายเลนป่าชายหาด

1) พื้นที่ป่าไม้

จากข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2556-2557 ของสำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าอยู่ทั้งสิ้น 102,285,400.00 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.62 ของพื้นที่ประเทศ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ในภาคเหนือ 56,537,483.17 ไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 15,748,932.23 ไร่ ภาคตะวันออก 5,076,313.56 ไร่ ภาคกลาง 13,863,195.36 ไร่ และภาคใต้ 11,059,476.33 ไร่ โดยภูมิภาคที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่ามากที่สุด คือ ภาคเหนือ มีพื้นที่ป่าคิดเป็นร้อยละ 64.57 ของพื้นที่ภาคเหนือรองลงมา ได้แก่ ภาคใต้ ซึ่งมีพื้นที่ป่าร้อยละ 23.97 ของพื้นที่ทั้งหมด **(รูปที่ 4-13)**

เมื่อพิจารณาพื้นที่ป่าไม้เฉพาะพื้นที่ภาคใต้ (**ตารางที่ 4-17**) พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด โดยในปี 2557 มีพื้นที่ป่าไม้เท่ากับ 4,601,385.85 ไร่ รองลงมาได้แก่ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน คิดเป็นจำนวน 3,445,710.35 และ 3,012,380.13 ไร่ ตามลำดับ โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ป่ามากที่สุด เท่ากับ 2,325,694.74 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 21.03 ของพื้นที่ป่าไม้ในภาคใต้ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ จังหวัดพังงา จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดระนอง ซึ่งมีพื้นที่ป่าไม้เท่ากับ 1,083,257.48 1,082,970.58 และ 1,079,017.82 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.79 , 9.76 และ 9.76 ของพื้นที่ป่าไม้ในภาคใต้ทั้งหมด ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาร้อยละพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่กลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีร้อยละพื้นที่ป่ามากที่สุด โดยในปี 2557 มีพื้นที่ป่าคิดเป็นร้อยละ 28.54 ของพื้นที่กลุ่มจังหวัด โดยจังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าต่อพื้นที่จังหวัดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.53 รองลงมาได้แก่ จังหวัดสตูล จังหวัดยะลา และจังหวัดพังงา ซึ่งมีพื้นที่ป่าคิดเป็นร้อยละ 39.23 33.55 และ 31.55 ของพื้นที่จังหวัด ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มพื้นที่ป่าไม้ในภาคใต้ในช่วงปี พ.ศ. 2547 2551 และ 2557 พบว่า พื้นที่ป่าไม้มีแนวโน้มลดลงจากปี 2547 ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ในขณะที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีแนวโน้มพื้นที่ป่าไม้ค่อนข้างคงที่ ดังแสดงใน**รูปที่ 4-14** สำหรับรายละเอียดพื้นที่ที่พบป่าไม้ในแต่ละจังหวัดของพื้นที่ภาคใต้ สรุปได้ดัง**ตารางที่ 4-1**8

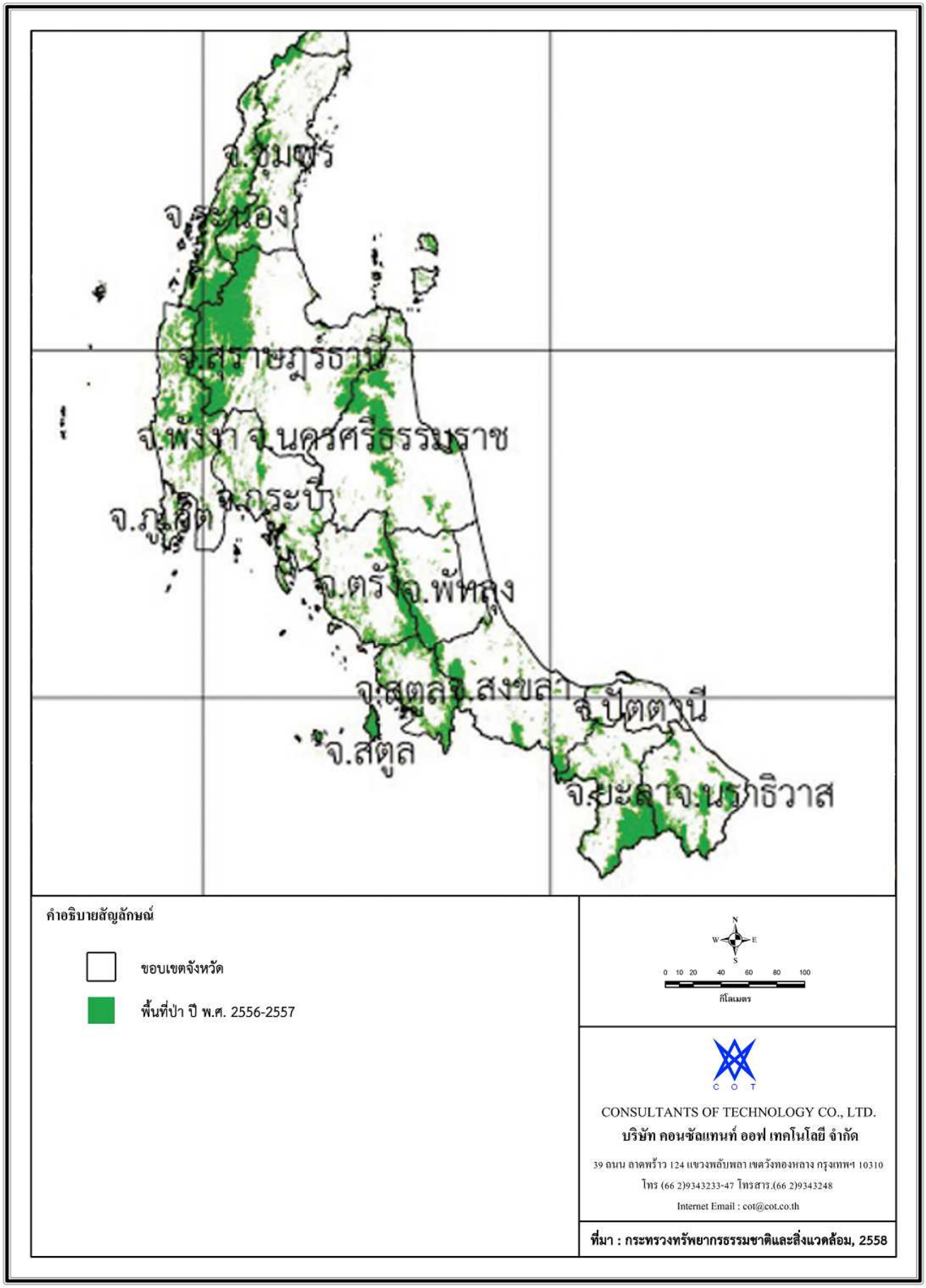

รูปที่ 4-13 พื้นที่ป่าไม้ของภาคใต้ ปี พ.ศ. 2556-2557

ตารางที่ 4-17 สภาพพื้นที่ป่าไม้ของทั่วประเทศและภาคใต้ ปี พ.ศ. 2547, 2551 และ2557

ภาค/จังหวัด	พื้นที่ป่า (ไร่)			ร้อยละพื้นที่ป่าไม้		
	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2557
รวมทั้งประเทศ	**104,744,360.00**	**107,241,031.25**	**102,285,400.00**	**32.66**	**33.44**	**31.62**
ภาคเหนือ	57,542,762.50	59,421,715.33	56,537,483.17	54.27	56.04	52.60
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	17,559,806.25	17,222,213.98	15,748,932.23	16.64	16.32	15.02
ภาคตะวันออก	5,150,206.25	5,020,872.83	5,076,313.56	22.57	22.01	22.18
ภาคกลาง	13,277,031.25	13,892,232.01	13,863,195.36	31.52	29.81	32.86
ภาคใต้	11,214,559.00	11,683,995.69	11,059,476.33	25.37	27.03	23.97
กลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	**4,715,431.25**	**4,967,710.71**	**4,601,385.85**	**23.38**	**24.63**	**22.43**
ชุมพร	806,781.25	830,501.69	808,097.62	21.48	22.11	21.56
สุราษฎร์ธานี	2,348,331.25	2,412,368.90	2,325,694.74	29.15	29.94	28.45
นครศรีธรรมราช	1,175,881.25	1,320,854.17	1,082,970.58	18.92	21.26	17.54
พัทลุง	384,437.50	403,985.95	384,622.91	17.96	18.88	15.94
กลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน	**3,476,618.75**	**3,706,357.28**	**3,445,710.35**	**31.54**	**33.62**	**28.54**
ระนอง	1,067,831.25	1,119,876.20	1,079,017.82	51.80	54.33	53.53
พังงา	1,076,593.75	1,206,861.93	1,083,257.48	41.30	46.30	31.55
ภูเก็ต	61,637.50	96,065.19	69,603.36	18.16	28.30	20.30
กระบี่	551,231.25	615,401.33	548,648.33	18.73	20.91	16.49
ตรัง	719,325.00	668,152.63	665,183.36	23.40	21.74	22.50
กลุ่มภาคใต้ชายแดน	**3,022,506.25**	**3,009,927.70**	**3,012,380.13**	**23.24**	**23.14**	**22.24**
สงขลา	536,556.25	688,861.52	536,840.12	11.61	14.91	11.10
สตูล	787,175.00	601,557.55	733,484.09	50.81	38.83	39.23
ปัตตานี	50,106.25	56,852.99	64,713.18	4.13	4.69	5.24
ยะลา	940,068.75	948,710.25	938,385.15	33.27	33.57	33.55
นราธิวาส	708,600.00	713,945.39	738,957.59	25.33	25.52	26.33

ที่มา: สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้

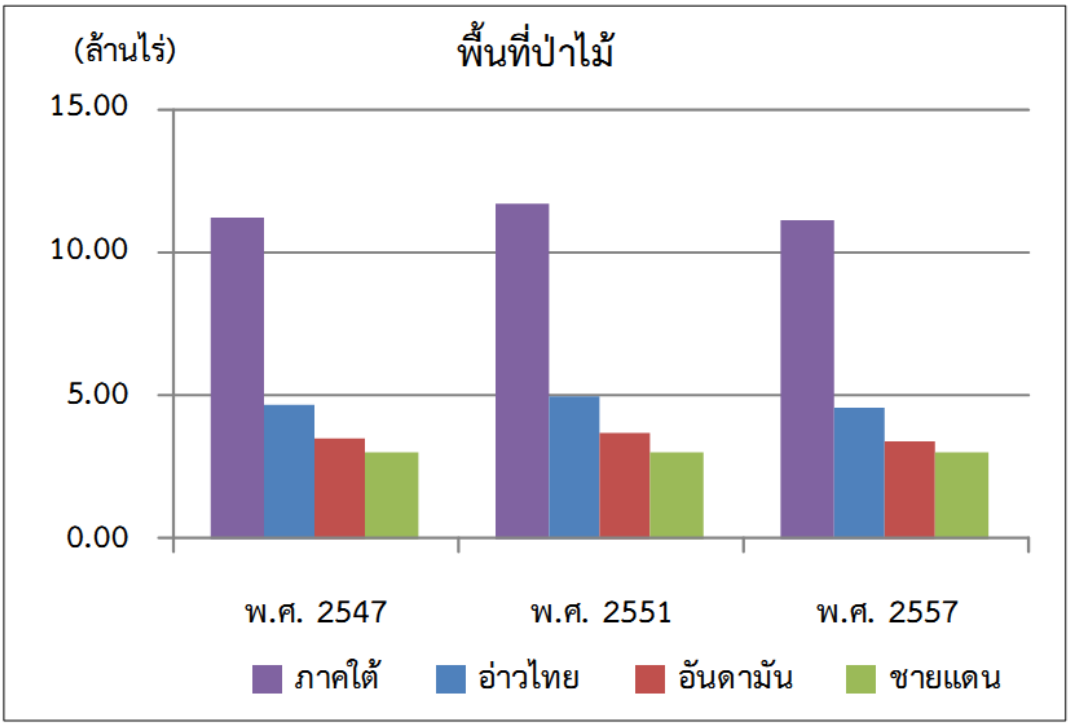

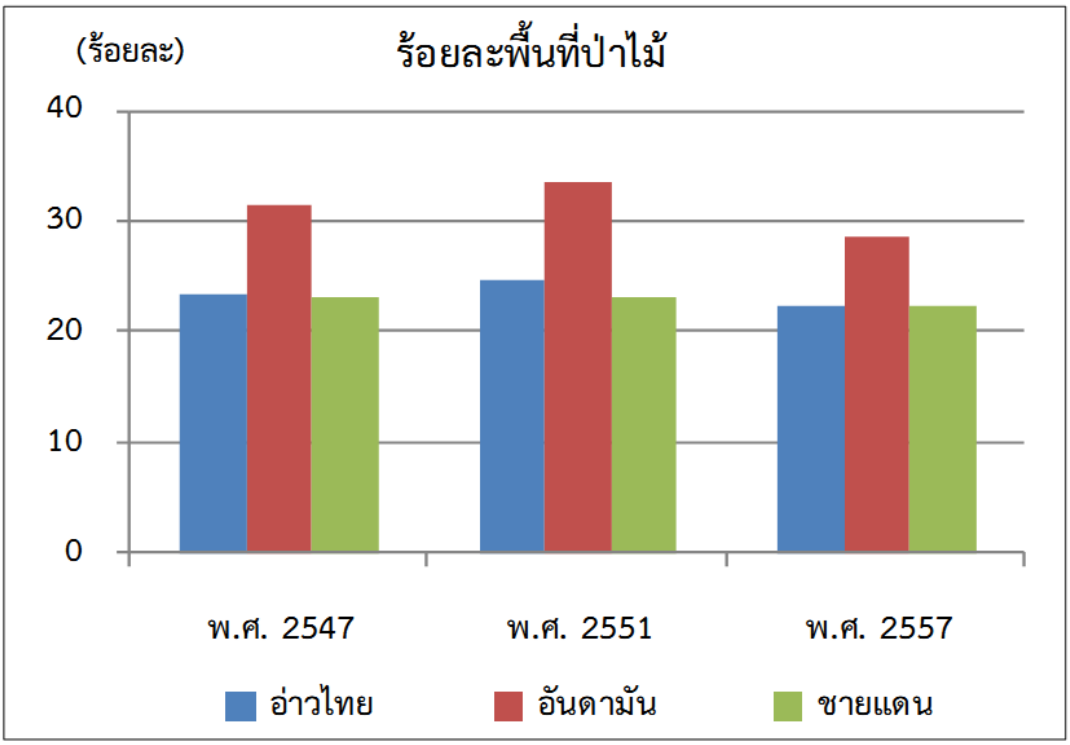

รูปที่ 4-14 พื้นที่ป่าไม้และร้อยละพื้นที่ป่าไม้จำแนกรายกลุ่มจังหวัด ปี พ.ศ. 2547 2551 และ 2557

ตารางที่ 4-18 รายละเอียดพื้นที่ที่พบป่าไม้ในพื้นที่ภาคใต้จำแนกรายจังหวัด

จังหวัด		พื้นที่ที่พบป่าไม้
ชุมพร : พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	-
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	เสด็จในกรมหลวงชุมพร (ทิศเหนือ) เสด็จในกรมหลวงชุมพร (ทิศใต้) ทุ่งระยะ-นาสัก และควนแม่ยายหม่อน
	อุทยานแห่งชาติ	หมู่เกาะชุมพร และน้ำตกหงาว
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่ารับร่อและป่าสลุย, ป่าน้ำตกกะเปาะ, ป่าเขาใหญ่บางจากและป่าควนทุ่งมหา, ป่าเขาช้างตายและป่าเขาสีเสียด, ป่าเลนอ่าวทุ่งมหา, ป่าพรุกะชิง, ป่าเกาะเตียบ, ป่าเสียบยวน และป่าท่าสาร, ป่าทุ่งระยะและป่านาสัก, ป่าเลนอ่าวพนังตัก, ป่าเลนอ่าวทุ่งคาและป่าอ่าวสวี, ป่าเขาตังอาและป่าคลองโชน, ป่าพะโต๊ะป่าปังหวานและป่าปากทรง, ป่าเลนคลองตะโก ป่าเลนคลองท่าทอง และป่าคลองบางมุด, ป่าเลนคลองท่าทองและป่าเลนคลองบางละมุด, ป่าพรุใหญ่, ป่าเลนคลองริ่ว, ป่าละแม, ป่านาพญา
สุราษฎร์ธานี: พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด *ยกเว้น* - อำเภอบ้านนาเดิม	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	หนองทุ่งทอง
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	คลองยัน คลองแสง และคลองพระยา
	อุทยานแห่งชาติ	แก่งกรุง หมู่เกาะอ่างทอง เขาสก คลองพนม ใต้ร่มเย็น และน้ำตกสี่ขีด
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าท่าชนะ, ป่าคลองท่าเนียนและป่าเลนคลองพุมเรียง, ป่าทุ่งใสไช, ป่าเลนน้ำเค็มท่าฉาง, ป่าเลนดอนสัก, ป่าชัยครามและป่าวัดประดู่, ป่าทุ่งรัง ควนเสียด บกไก่ฟ้า และคลองกงชัง, ป่าไชยครามและป่าวัดประดู่ แปลงที่สอง, ป่าบ้านนา ป่าท่าเรือ และป่าเคียนซา, ป่าคลองน้ำเฒ่า, ป่าคลองสกและป่าคลองพนม, ป่าเขาพนมและป่าเขาพลูเถื่อน, ป่าเขาแดงรามและป่าเขาหน้าราหู, ป่าบางเบาและป่าคลองเซียด, ป่าย่านยาว ป่าเขาวงและป่ากระซุม, ป่าคลองเหยียน, ป่าบ้านหมากและป่าปากพัง, ป่าใสท้อนและป่าคลองโซง,ป่าคลองสินปุน
นครศรีธรรมราช: พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด *ยกเว้น* - อำเภอพระพรหม - อำเภอจุฬาภรณ์	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	แหลมตะลุมพุก และทะเลน้อย
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	กระทูน
	อุทยานแห่งชาติ	น้ำตกสี่ขีด เขาหลวง น้ำตกโยง และเขาปู่-เขาย่า
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าเขาออก ป่าเขาท้องโหนด และป่าเขาชัยสน, ป่าเลนเขาแหลมทาบ, ป่าคลองธง, ป่าเลนคลองขนอม, ป่าคลองเหลง, ป่าเขาหัวช้าง, ป่ายางโพรงและป่าเขาใหญ่, ป่าเลนปากน้ำสิชล, ป่าเขาคอกวาง, ป่ากรุงชิง, ป่าคลองเผียน, ป่าเขานัน, ป่าห้วยกองเสา, ป่าเขากะทูนและป่าปลายกะเบียด, ป่าทุ่งสังและป่าปากเพรียง, ป่าปลายรา, ป่าคลองเพลง, ป่าภูเขาหลวง, ป่าเขาหลวง, ป่าเลนปากพยา-ปากนคร, ป่าปลายแหลมตะลุมพุก, ป่าเลนปากพนังฝั่งตะวันออกและป่าเลนเกาะไชย, ป่าเขาเหมน, ป่าปลายคลองวังหีบ, ป่าคลองกรุงหยัน, ป่าเขาขาว, ป่าหน้าไซ ป่าควนขาวเครา และป่าควนประ, ป่าอ่าวกราย, ป่าน้ำตกโยง, ป่าช่องกะโสม ป่าวังญวน ป่าควนประ ป่าช่องเขา ป่าไร่ใหญ่ ป่าควนขี้แรด ป่าควนนกจาบและป่าปากอ่าว, ป่าคลองปากแพรก, ป่าใสโตนและป่าในตาก, ป่าดอนทรายและป่ากลอง, ป่าบ้านกุมแป ป่าบ้านในลุ่มและป่าพรุควนเคร็ง, ป่าคลองคีอง, ป่าหนองหว้า, ป่าหน้าไซและป่านาปู, ป่าพรุพี, ป่าควนออกบ้านน้ำตก, ป่าท่าช้างข้าม, ป่าควนแก้วและป่าคลองตมและป่าทุ่งลานแซะ
จังหวัดพัทลุง: พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด *ยกเว้น* - อำเภอบางแก้ว	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	ทะเลน้อย ทะเลสาบ และป่าเขาบรรทัด
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	-
	อุทยานแห่งชาติ	เขาปู่-เขาย่า
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าภูเขาบรรทัด แปลงที่สอง ตอนที่หนึ่ง, ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่สอง ตอนที่สอง, ป่า

จังหวัด		พื้นที่ที่พบป่าไม้
		เทือกเขาบรรทัด แปลงที่สอง ตอนที่สาม, ป่าควนตอ ป่าควนฤทธิ์ ป่าควนเลียบ และป่าควนหินขาว, ป่าคลองยวน, ป่าห้วยส้มและป่าลำนาวา, ป่าภูเขาบรรทัด แปลงที่หนึ่ง ตอนที่หนึ่ง, ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่หนึ่ง ตอนที่สอง, ป่าเทือกเขาบรรทัด แปลงที่หนึ่ง ตอนที่สาม, ป่าในวัง, ป่าเขาศพนางพันธุรัตน์ ป่าควนแก้ว และป่าควนอ้ายหลุด, ป่าเขาหวัง ป่าเขาคับ ป่าเขาเขียว และป่าเขายาโง้ง, ป่าเกาะหมาก, ป่าเขาหัวช้าง ป่าเขาตีน ป่าเขาหลักไก่ และป่าเขาพระ, ป่าควนเสาธง ป่าควนนายสุก และป่าควนนายหวัด, ป่าพรุเสม็ดและป่าบางเต็ง, ป่าท่าเตียน, ป่าเขาจันทร์
จังหวัดระนอง: พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	-
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	เสด็จในกรมหลวงชุมพร (ทิศใต้) ทุ่งระยะ-นาสัก ควนแม่ยายหม่อน และคลองนาคา
	อุทยานแห่งชาติ	ลำน้ำกระบุรี น้ำตกหงาว แหลมสน และศรีพังงา
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าน้ำขาว, ป่าน้ำจืด ป่ามะมุ และป่าปากจั่น, ป่าลำเลียง, ป่าคลองลำเลียง-ละอุ่น, ป่าละอุ่นและป่าราชกรูด, ป่าคลองเส็ตกวด ป่าเขาหินช้าง และป่าเขาสามแหลม, ป่าเกาะช้าง, ป่าคลองหัวเขียวและป่าคลองเกาะสุย, ป่าเขาน้ำตกหงาว, ป่าเกาะพะยาม, ป่าคลองหินกองและป่าคลองม่วงกลวง, ป่าเลนคลองม่วงกลวงและป่าแหลมหน้าทุ่ง, ป่ากะเปอร์
จังหวัดพังงา : พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	-
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	ป่าโตนปริวรรต
	อุทยานแห่งชาติ	หมู่เกาะสุรินทร์ แหลมสน หมู่เกาะสิมิลัน ศรีพังงา เขาสก เขาหลัก-ลำรู่ เขาลำปี-หาดท้ายเหมือง อ่าวพังงา และธารโบกขรณี
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าหมู่เกาะสุรินทร์, ป่าเทือกเขานมสาว แปลงที่สอง, ป่าทุ่งนาดำและป่าควนปากเตรียม, ป่าเกาะระ, ป่าเกาะเกาะ, ป่าเทือกเขานมสาว, ป่าเลนโครงการอำเภอคุระบุรี แปลงที่หนึ่ง, ป่าทุ่งทุ, ป่าเลนโครงการกิ่งอำเภอคุระบุรี แปลงที่สาม, ป่าเทือกเขาแม่นางขาว, ป่าหัวเขา, ป่าเขาบ่อไทร, ป่าเขาพระพิชัย, ป่าเลนโครงการอำเภอตะกั่วป่าและป่าเขาบางนายสี, ป่าเลนคลองบางปอ, ป่ามามังและป่าเขาบางเต่า, ป่าควนถ้ำและป่าบางกรัก, ป่าเทือกเขาบางปริกและป่าบางอี, ป่าเทือกเขาศรีราชา ป่าเขาบางกรัก และป่าเขาบางใหญ่, ป่าเขาปลายโต๊ะและป่าเขาศก, ป่าเทือกเขาหลักและป่าเขาโตน, ป่าเขาหน่วยอึ้ง ป่าเขาเหมาะน้อยและป่าเขาพ่อตา, ป่าเขาบางแก้ว ป่าเขาบางเคียนและป่าควนหินดาน, ป่าเทือกเขากะได, ป่าเทือกเขาสูง, ป่าควนมะรุ่ย, ป่าชายทะเลเขาหลัก, ป่าคลองทุ่งมะพร้าว, ป่าเขาหลักและป่าลำรู, ป่าเขาหลักลำแก่น, ป่าควนหัวโตนและป่าเขาพัง, ป่าเทือกเขากระทะคว่ำ, ป่าเทือกเขาหราสูง, ป่าเขาลำปี, ป่าพานพอ, ป่าเทือกเขาโตนดิน, ป่าเทือกเขาทุ่คาโงก, ป่าเขาทอยและป่านางหงษ์, ป่าควนเขาเปาะ, ป่าคลองสามช่องและป่าคลองกระโสม, ป่าเลนคลองสามช่อง แปลงที่สอง, ป่านากก, ป่าเลนโครงการทับปุด, ป่าวังทัง, ป่าสนชายทะเล, ป่าบ้านบางหลาม, ป่าคลองหาดทรายเปลือกหอยและป่าคลองท่าอยู่, ป่าคลองหยง, ป่าคลองทองหลาง, ป่าควนช้างเขาทองหลาง, ป่าควนโต๊ะหลาและป่าแหลมซำ, ป่าคลองติเต๊ะ, ป่าควนจุก, ป่าเกาะโบยใต้, ป่าคลองอ่าวเลน, ป่าเกาะยาวน้อย, ป่าคลองเหีย, ป่าเกาะยาวใหญ่ แปลงที่หนึ่ง, ป่าคลองยาหมี, ป่าช่องหลาด, ป่าเกาะยาวใหญ่แปลงที่สอง, ป่าคลองพรุแจด, ป่าพรุใน, ป่าคลองโละปาไล
จังหวัดภูเก็ต: พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอ	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	เขาพระแทว
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	-
	อุทยานแห่งชาติ	สิรินาถ
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าเลนคลองอู่ตะเภา, ป่าเขาไม้พอกและป่าไม้แก้ว, ป่าเลนคลองท่ามะพร้าว, ป่าเลนคลองพารา, ป่าเขาสามเหลี่ยม, ป่าเขารวกและป่าเขาเมือง, ป่าบางขนุน,ป่าควนเขาพระแทว, ป่าเลนคลองบางโรง, ป่าเทือกเขากมลา, ป่าเลนคลองท่าเรือ, ป่าเทือกเขานาคเกิด, ป่าเขาโต๊ะแซะ, ป่าลนคลองบางชีเหล้า-คลองท่าจีน, ป่าเลนคลองเกาะผี, ป่าเกาะโหลน

จังหวัด		พื้นที่ที่พบป่าไม้
จังหวัดกระบี่: พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอ	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	ทุ่งทะเล
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	คลองพระยา และเขาประ-บางคราม
	อุทยานแห่งชาติ	ธารโบกขรณี เขาพนมเบญจา หาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี และหมู่เกาะลันตา
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าเขาต่อ, ป่าเขาแก้วและป่าควนยิงวัว, ป่าเขาใหญ่, ป่าปลายคลองพระยา,ป่าปากลาวและป่าคลองบากัน, ป่าเขาแก้ว, ป่าเขาหน้าวัว ป่าเขาหน้าแดง ป่าเขาอ่าวป่อง และป่าเขาไม้แก้ว, ป่าเขาพนมเบญจา, ป่าคลองกาโหรดและป่าคลองหิน, ป่าที่ดินของรัฐ แปลงที่ ร.9, ป่าด่านยางคู่ ป่าบางเหรียง และป่าเขาขวาง, ป่าเขาช่องเสียด ป่าเขากลม และป่าเขาช่องบางเหรียง, ป่าสินปุน ร.12, ป่าในท้องที่ตำบลทับปริกและตำบลเขาคราม, ป่าเขาทอง ป่าไสไทย และป่าอ่าวนาง, ป่าอ่าวนาง และป่าหางนาค, ป่าในช่องฝั่งตะวันตกถนนสายสาม, ป่าไสโป๊ะ แปลงที่หนึ่งและแปลงที่สอง, ป่าเขาอ่าวน้ำเมาและป่าเขาอ่าวนาง, ป่าคลองจิหลาด, ป่าคลองกระบี่ใหญ่และป่าคลองเหนือคลอง, ป่าเขาขวาง ป่าโคกยาง และป่าช่องบางเหรียง, ป่าเขาประ, ป่าคลองเหนือคลองและป่าแหลมกรวด, ป่าแหลมกรวดและป่าคลองบางผึ้ง, ป่าชายเลนคลองบางผึ้งและป่าคลองพ่อ, ป่าเกาะสีบอยา, ป่าเกาะปู, ป่าเกาะตุหลัง, ป่าเกาะฮั่ง, ป่าคลองลัดปันจอ, ป่าคลองพนและป่าบากัน, ป่าช่องศิลาและป่าช่องขี้แรต, ป่าบางคราม, ป่าเกาะกลาง, ป่าเลนคลองร่าปู แปลงที่หนึ่ง และแปลงที่สอง, ป่าคลองยาง, ป่าเลนคลองพนและป่ากลาเสน้อย, ป่าหลังสอด และป่าควนบากันเกาะ, ป่าคลองโหนดและป่าลัดบ่อแหน, ป่าเกาะลันตาใหญ่
จังหวัดตรัง : พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	เขาน้ำพราย และหมู่เกาะลิบง
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	เขาประบางคราม และป่าเขาบรรทัด
	อุทยานแห่งชาติ	เขาปู่-เขาย่า หาดเจ้าไหม และหมู่เกาะเภตรา
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าใสป่าแก่, ป่าเทือกเขาบันทัดแปลงที่หนึ่ง ตอนที่สาม, ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่หนึ่ง ตอนที่สอง, ป่าเขารังสาด ป่าทะเลสองห้อง และป่าพะยอมพอก, ป่าคลองชีและป่าทอนแจ้, ป่าเทือกเขาขาด, ป่าคลองกะลาเสและป่าคลองไม้ตาย, ป่าสายคลองร่มเมือง ป่าสายควน และป่าเกาะอ้ายกลิ้ง, ป่าควนขวางและป่าเขาโอน, ป่าหนองเนียงแตก ป่าห้วยเคี่ยมและป่าหนองหนักทอง, ป่าเทือกเขาน้ำพราย ป่าเขาหน้าแดง ป่าควนยาง และป่าควนเหมียง, ป่าเขาพลู, ป่าคลองไหโละ ป่าเลนคลองปอ และป่าเลนคลองหละ, ป่าสายควนหละและป่าเขาหวาง, ป่าสายเขาหวาง, ป่าเขาหวาง ป่าควนแดง และป่าน้ำราบ, ป่าทุ่งค่าย, ป่าเกาะมุก, ป่าคลองกันตังและป่าคลองไหโละ, ป่าเกาะค้อ, ป่าเกาะแลน, ควนกันตัง, ควนบางหมาก, ป่าควนจุปะ, ป่าคลองแตหรำ ป่าปากคลองบางแรต และป่าเขาหนุ่ย, ป่าเลนคลองปะเหลียนและป่าคลองท่าบ้า, ป่าทุ่งตะเสะ, ป่าเลนคลองปรน ป่าเลนคลองควนยาง ป่าเลนคลองหินคอกควาย, ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่หนึ่ง ตอนที่สอง, ป่าเทือกเขาบันทัดแปลงที่สอง ตอนที่หนึ่ง, ป่าเกาะลิบง, ป่าเลนเกาะเหลาตำ, ป่าควนบ้าหวี, ป่าเลนคลองใหดน ป่าเลนคลองตะเสะ ป่าเลนคลองทุ่งกอ และป่าเลนคลองแพรกออก, ป่าเลนคลองหวายดน ป่าเลนคลองสุโสะ และป่าเลนคลองกุเหร่า, ป่าท่าโต๊ะแซะ, ป่าคลองหยงสตาร์ ป่าคลองหลักขันธ์ และป่าคลองลิพัง
จังหวัดสงขลา : พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	ทะเลสาบ เขาเหรง เขาประช้าง-แหลมขาม และป่ากราด
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	เขาบรรทัด และโตนงาช้าง
	อุทยานแห่งชาติ	เขาน้ำค้าง
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าทุ่งแพร, ป่าทุ่งบางนกออก, ป่าควนทับช้าง ป่าแม่พรุ ป่าเทือกเขาไฟไหม้ และป่าคลองกั่ว, ป่าควนหินผุดและป่ายอดเขาแก้ว, ป่าเทือกเขาแก้ว ป่าคลองเขาล่อน และป่าคลองปอม, ป่าควนเขาวัง ป่าคลองต่อ และป่าเทือกเขาแก้ว, ป่าเขาวังพา, ป่าเขาเหลี่ยม ป่าเขาจันดี และป่าเขาบ่อท่อ, ป่าเทือกเขาแก้ว, ป่าควนนายเส้น ป่าควนเหม็ดชุน ป่าควนแม่เขา

จังหวัด		พื้นที่ที่พบป่าไม้
		นา ป่าควนลูกหมี และป่าควนปาหยัง, ป่าควนจำศิล, ป่าเขารังเกียจ ป่าเขาสัก ป่าเขาสูงและป่าควนแก้ว, ป่าเกาะเหลาะหนัง, ป่าควนโต๊ะดุด ป่าควนทวด และป่าควนสามง่อน, ป่ากราด, ป่าควนพน, ป่าเขาแดน ป่าเขาเสม็ด ป่าควนเสม็ดชุน และป่าควนเหรง, ป่าเขาแดน ป่าควนเจดีย์ ป่าเขาพระยาไม้ และป่าควนกำแพง, ป่าเทือกเขาสันกาลาคีรี, ป่าเขาแดน ป่าเขาน้ำค้าง ป่าควนทางสยา ป่าควนเขาไหม้ และป่าควนสิเหรง, ป่าเขาแดน ป่าเขาน้ำค้าง และป่าควนสิเหรง, ป่าควนราสอ ป่าควนสอหรอ ป่าควนน้ำร้อน ป่าควนบางพลา และป่าเขาโต๊ะเทพ, ป่าเทือกเขาโต๊ะเทพ และป่าควนหินลับ
จังหวัดสตูล: พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	หนองปลักพระยา และเขาระยาบังสา
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	เขาบรรทัด และโตนงาช้าง
	อุทยานแห่งชาติ	หมู่เกาะเภตรา ตะรุเตา และทะเลบัน
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าเลนจังหวัดสตูล ตอนที่หนึ่ง, ป่าควนบารายี ป่าควนโรงพัก และป่าควนสังหยุด, ป่าตระป่าห้วยหลอดและป่าเขาขุมทรัพย์, ป่าควนทังและป่าเขาขาว, ป่าเขาหมาไม่หยก, ป่าเขาค้อม ป่าเขาแดง และป่าเขาใหญ่, ป่าดงเชือกช้าง, ป่าห้วยบ่วง ป่าเขาแดง และป่าเขาโต๊ะดู, ป่าควนกาหลง, ป่าหัวกะหมิง, ป่าเลนจังหวัดสตูล ตอนที่สอง, ป่าเลน ตอนที่สาม ป่าปาเต๊ะ และป่าปลักจูด, ป่ากุปังและป่าปุโล็ด, ป่าเจ๊ะบิลัง ป่าตันหยงโป และป่าตำมะลัง, ป่าเลนตอนที่ห้า
จังหวัดปัตตานี : พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด *ยกเว้น* - อำเภอแม่ลาน	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	-
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	-
	อุทยานแห่งชาติ	บูโด-สุไหงปาดี
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าเลนหนองจิก, ป่าดอนนา, ป่าเลนยะหริ่ง, ป่าเลนยะหริ่ง แปลงที่สอง, ป่าเขาใหญ่, ป่าเขาตูม, ป่าบูเก๊ะกุ้ง, ป่าเขายีโต๊ะ, ป่าไม้แก่น, ป่ากะรุบ
จังหวัดยะลา: พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	-
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	ฮาลา-บาลา
	อุทยานแห่งชาติ	บางลาง และบูโด-สุไหงปาดี
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าเขาใหญ่, ป่าตันหยงกาลอ, ป่าจะกว๊ะ, ป่าสกายอกุวิง, ป่าลาก๊ะ, ป่ากาบัง, ป่าลาบู และป่าถ้ำทะลุ, ป่ากาโสด, ป่าเทือกเขากาลอ, ป่าเบตง
จังหวัดนราธิวาส: พบพื้นที่ป่าไม้ในทุกอำเภอของจังหวัด	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	ป่าพรุ
	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	ฮาลา-บาลา และเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ
	อุทยานแห่งชาติ	บูโด-สุไหงปาดี
	ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าเทือกเขารือเสาะ ป่ายิ่งอ และป่าบาเจาะ, ป่าปรินยอฝั่งซ้ายแม่น้ำสายบุรี แปลงที่หนึ่ง, ป่าเขาต้นหยง, ป่าเขาสำนัก, ป่าบองอ, ป่าบูเก๊ะตาเว แปลงที่หนึ่ง, ป่าบูเก๊ะตาเว แปลงที่สอง, ป่าบูเก๊ะตามง, ป่าไอยสะเตียร์, ป่าลุ่มน้ำบางนรา แปลงที่หนึ่ง, ป่าลุ่มน้ำบางนรา แปลงที่สอง, ป่าลูโบ๊ะลาเซาะ, ป่าฝั่งขวาแม่น้ำสายบุรี, ป่าเทือกเขากรือซอ, ป่าเทือกเขาบาลา

ที่มา: โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. 2556-2557, สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้, 2558

2) ป่าชายเลน

พื้นที่ป่าชายเลนของประเทศไทยทั้งหมดมีพื้นที่รวม 1.53 ล้านไร่ ซึ่งพบมากที่สุดในบริเวณชายฝั่งอันดามันประมาณ 1.10 ล้านไร่ โดยป่าชายเลนของประเทศไทยพบขึ้นกระจายทั่วไปบริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งป่าชายเลนที่มีสภาพสมบูรณ์ส่วนใหญ่พบในภาคใต้ โดยเฉพาะที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน บริเวณพื้นที่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล ดังแสดงใน**รูปที่ 4-15** ทั้งนี้ ในประเทศไทยพบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทั้งหมด 78 ชนิด ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ป่าชายเลนแท้จริง จำนวน 33 ชนิด พันธุ์ไม้เด่นในป่าชายเลนของประเทศส่วนใหญ่อยู่ในวงศ์ Rhizophoraceae, Sonneratiaceae, Avicenniaceae และ Mellaceae (พันธุ์ไม้ป่าชายเลนในประเทศไทย, 2552) และมีกิจกรรมอนุรักษ์พันธุ์ไม้หายาก 16 ชนิด ได้แก่ ใบพาย พังกา-ถั่วขาว โพรงนก รวมใหญ่ รังกระแท้ โพทะเลก้านสั้น โพทะเลก้านยาว หมันทะเล สมอทะเล ตีนเปิดทราย มะนาวผีผลกลม มะนาวผีผลเหลี่ยม พังกาหัวสุมดอกขาว หลุมพอทะเล แดงน้ำ และหยีน้ำ โดยดำเนินการในพื้นที่ป่าชายเลน 6 จังหวัด ที่มีพันธุ์ไม้หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ โดยอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กระบี่ และตรัง นอกจากนี้ ยังพบพันธุ์ไม้แสมขนที่เพิ่งสำรวจพบที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและชุมพร

สำหรับการแบ่งระบบนิเวศและการบริหารจัดการป่าชายเลนของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน โดยแบ่งตามลักษณะทางภูมิประเทศ ชนิดพันธุ์ไม้ ความคล้ายคลึงกันของสังคมพืช การขึ้นลงของน้ำทะเล และความสอดคล้องกันของระบบนิเวศและการบริหารจัดการ โดยพบอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ 4 ส่วน ได้แก่

(ก) บริเวณอ่าวพังงา ประกอบด้วย จังหวัดกระบี่ ภูเก็ต และพังงา (อำเภอตะกั่วทุ่ง อำเภอเมืองพังงา และอำเภอทับปุด)

(ข) บริเวณภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามันตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดระนอง และพังงา (อำเภอตะกั่วป่า อำเภอคุระบุรี และอำเภอท้ายเหมือง)

(ค) บริเวณภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามันตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดตรัง และสตูล

(ง) บริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันออก ประกอบด้วย จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา

จากข้อมูลการสำรวจโครงสร้างป่าชายเลนมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 และมีการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรในระบบนิเวศป่าชายเลนในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

(ก) บริเวณพื้นที่ฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามันตอนล่าง ซึ่งในปี พ.ศ.2554 มีการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าชายเลน 13 จังหวัด ได้แก่ บริเวณอ่าวไทยทั้งหมดและบริเวณภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งจากการสำรวจพบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทั้งหมด 39 ชนิด โดยในพื้นที่ภาคใต้พบในจังหวัดตรังมากที่สุด จำนวน 31 ชนิด ในขณะเดียวกันจังหวัดสตูลมีป่าชายเลนที่มีความหนาแน่นมากที่สุด คือ 490.91 ต้นต่อไร่

(ข) พื้นที่อ่าวพังงา ซึ่งในปี พ.ศ.2555 ได้มีการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชายเลน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพังงา (เฉพาะอ่าวพังงาไม่รวมชายฝั่งด้านนอกที่ติดกับทะเลอันดามัน) กระบี่ และภูเก็ต รวมพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 350,254 ไร่ ซึ่งจากการสำรวจพบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทั้งหมด 33 ชนิด โดยจังหวัดกระบี่พบชนิดพันธุ์ไม้ป่าชายเลนมากที่สุด 28 ชนิด รองลงมา ได้แก่ จังหวัดพังงา และภูเก็ต (21 และ 11 ชนิด ตามลำดับ) ป่าชายเลนในจังหวัดพังงาฝั่งอ่าวพังงามีความหนาแน่นมากที่สุด คือ 420.36 ต้นต่อไร่ รองลงมา ได้แก่ จังหวัดกระบี่ และภูเก็ต (304.03 และ 253.49 ต้นต่อไร่ ตามลำดับ) และเมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2549 พบว่าป่าชายเลนในสามจังหวัดมีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น

(ค) พื้นที่ภาคใต้ตอนบน ซึ่งในปี พ.ศ.2556 ได้ดำเนินการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชายเลนใน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพังงา (เฉพาะฝั่งตะวันตกที่ติดต่อกับจังหวัดระนอง ซึ่งอยู่นอกเหนือจากพื้นที่ป่าชายเลนอ่าวพังงา) ระนอง นครศรีธรรมราช ชุมพร และสุราษฎร์ธานี รวมพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 551,074 ไร่ พบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทั้งหมด 46 ชนิด โดยจังหวัดระนองพบชนิดพันธุ์ไม้ป่าชายเลนมากที่สุดคือ 33 ชนิด รองลงมาได้แก่ จังหวัดพังงา สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และชุมพร (32, 32, 23และ 20 ชนิด ตามลำดับ) ป่าชายเลนในจังหวัดพังงาฝั่งตะวันตกมีความหนาแน่นมากที่สุด คือ 570.35ต้นต่อไร่รองลงมาได้แก่ จังหวัดระนอง ชุมพร นครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี (300.15, 294.11, 248.60 และ 230.50 ต้นต่อไร่ ตามลำดับ) และเมื่อเปรียบเทียบผลการสำรวจเมื่อปี พ.ศ.2553 พบว่าป่าชายเลนในแต่ละจังหวัดมีความหนาแน่นเพิ่มเล็กน้อย

สำหรับข้อมูลการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนในพื้นที่ภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2557 ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-20** พบว่า พื้นที่ป่าชายเลนส่วนใหญ่พบที่บริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันประมาณ 1.10 ล้านไร่ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดพังงา ประมาณ 0.27 ล้านไร่ รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสตูล กระบี่ และตรัง คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 0.22 0.21 และ 0.21 ล้านไร่ ตามลำดับ ในขณะที่ป่าชายเลนบริเวณชายฝั่งทะเลอ่าวไทยมีพื้นที่เพียง 0.20 ล้านไร่ ซึ่งมีขนาดพื้นที่น้อยกว่าจังหวัดพังงา สตูล กระบี่ และตรัง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจนถึงปี 2556 และลดลงเล็กน้อยในปี 2557 ในขณะที่ป่าชายเลนบริเวณชายฝั่งอ่าวไทยมีแนวโน้มลดลงในปี 2547 และเพิ่มขึ้นในปีถัดมา

ตารางที่ 4-20 พื้นที่ป่าชายเลนในพื้นที่ภาคใต้

ภาค/กลุ่มจังหวัด/จังหวัด	พื้นที่ป่าชายเลน(ไร่)			
	พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2552	พ.ศ. 2557
บริเวณภาคใต้ฝั่งทะเลอ่าวไทย	**212,894**	**170,922**	**182,934**	**200,859**
- ชุมพร	45,292	40,535	32,240	37,001
- สุราษฎร์ธานี	46,981	32,510	46,574	47,830
- นครศรีธรรมราช	71,022	66,099	73,550	80,922
- พัทลุง	699	2,041	400	446
- สงขลา	21,910	6,395	7,992	17,179
- ปัตตานี	26,990	23,229	21,994	17,406
- นราธิวาส	-	113	184	75
บริเวณภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน	**1,033,561**	**1,085,026**	**1,104,893**	**1,100,926**
- ระนอง	170,335	158,343	154,448	161,919
- พังงา	263,983	271,628	275,317	274,401
- ภูเก็ต	11,849	10,593	12,327	13,446
- กระบี่	221,863	224,217	218,186	213,646
- ตรัง	228,191	204,642	220,976	211,625
- สตูล	137,340	215,603	223,639	225,889
ภาคใต้	**1,246,455**	**1,255,948**	**1,287,827**	**1,301,785**
รวมทั้งประเทศไทย	**1,579,593**	**1,458,174**	**1,527,761**	**1,534,584**

ที่มา: คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2558

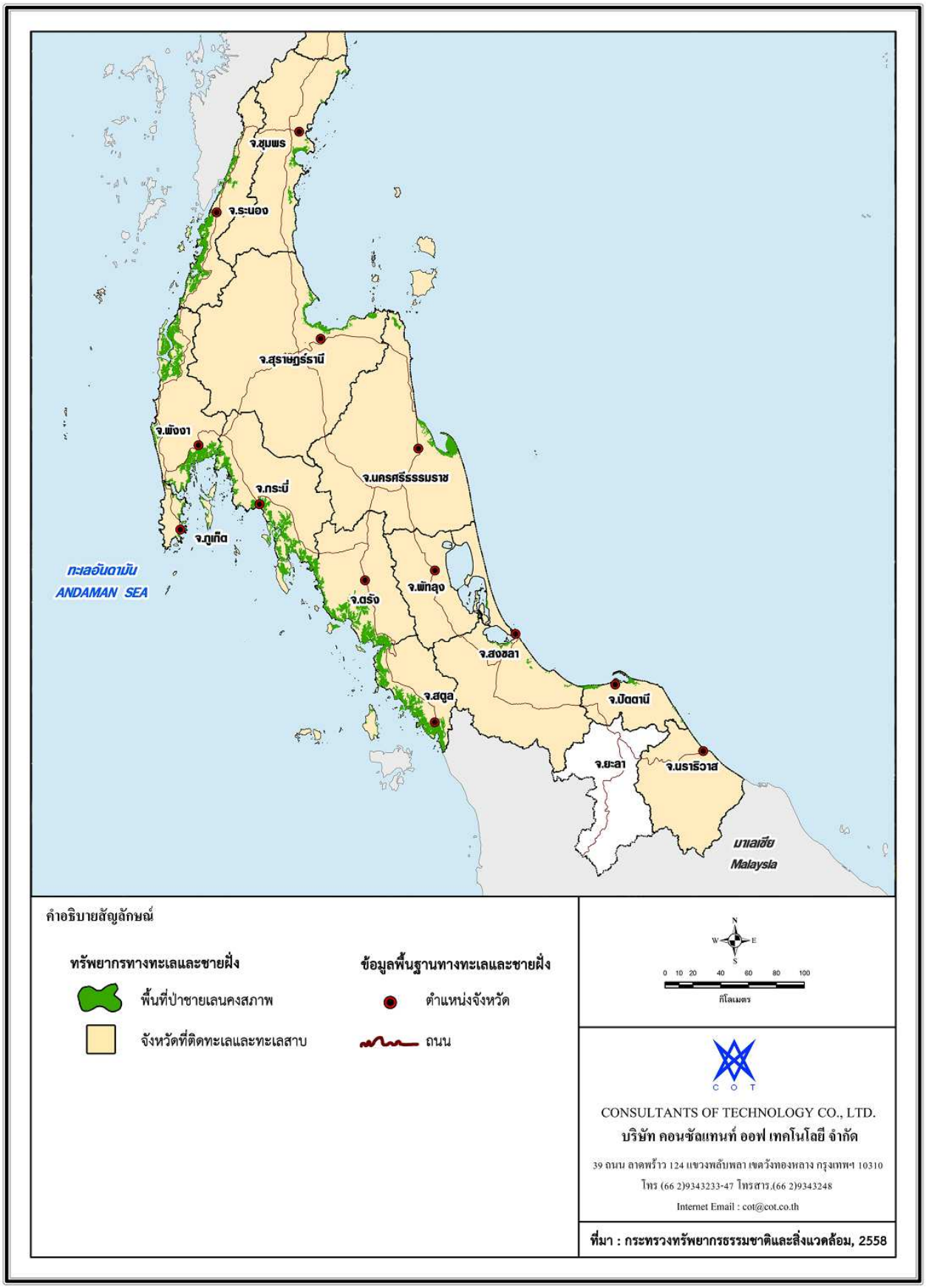

รูปที่ 4-15 พื้นที่ป่าชายเลนในพื้นที่ภาคใต้

3) ป่าชายหาด

ป่าชายหาดหรือสังคมป่าชายหาด พบตามชายฝั่งทะเลที่เป็นหาดทรายหรือพืชพรรณไม้เป็นแนวแคบๆ หรือกระจัดกระจายเป็นหย่อมๆ เป็นป่าที่ปกคลุมอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลที่ดินที่เป็นดินทรายน้ำทะเลท่วมไม่ถึงหรือบริเวณหาดทรายเก่าที่ยกตัวสูงขึ้น หรือบริเวณที่หินชิดฝั่งทะเล ดินค่อนข้างเค็มและที่สำคัญมีไอเค็ม (salt spray) จากทะเลพัดเข้าถึง พรรณพืชส่วนใหญ่ของป่าชนิดนี้เป็นพืชทนเค็ม และลำต้นคดงอด้วยแรงลม ส่วนสังคมพืชบนหน้าผาที่อยู่ริมทะเลมักเป็นพืชที่ทนความแห้งแล้งไม่ถือเป็นสังคมพืชป่าชายหาดแม้ว่าพืชทนเค็มปรากฏปะปนอยู่บ้าง (Barbour,1970) ด้วยเหตุนี้ป่าชายหาดจึงจำกัดอยู่เฉพาะบริเวณหาดทรายตั้งแต่แนวต้นไม้ซึ่งคลื่นพัดขึ้นมาท่วมไม่ถึง ลึกเข้าไปจนหมดอิทธิพลของไอเค็มจากทะเล

ทั้งนี้ จากการสำรวจและจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายหาดบริเวณพื้นที่ภาคใต้ในปี พ.ศ. 2557 พบพื้นที่ที่ยังคงสภาพป่าชายหาด จำนวน 24,219.02ไร่ ใน 9 จังหวัดชายฝั่งทะเล โดยพื้นที่ป่าชายหาดมากกว่าร้อยละ 80 พบที่จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งพบมากสุดที่จังหวัดพังงง ซึ่งมีพื้นที่ 10,866.70 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 44.87 ของพื้นที่ป่าชายหาดในภาคใต้ทั้งหมด ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-20** และ **รูปที่ 4-16**

ตารางที่ 4-20 พื้นที่ชายหาดที่ยังคงสภาพป่าชายหาดในพื้นที่ภาคใต้

ฝั่งทะเล	จังหวัด	พื้นที่ (ไร่)
ฝั่งทะเลอ่าวไทย	สุราษฎร์ธานี	1,251.20
	สงขลา	2,472.14
	ปัตตานี	232.39
	รวม	**3,955.73**
ฝั่งทะเลอันดามัน	ระนอง	1,178.03
	พังงา	10,866.70
	ภูเก็ต	796.08
	กระบี่	2,655.17
	ตรัง	4,625.24
	สตูล	142.07
	รวม	**20,263.29**
รวมทั้งสิ้น		**24,219.02**

ที่มา: คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2558

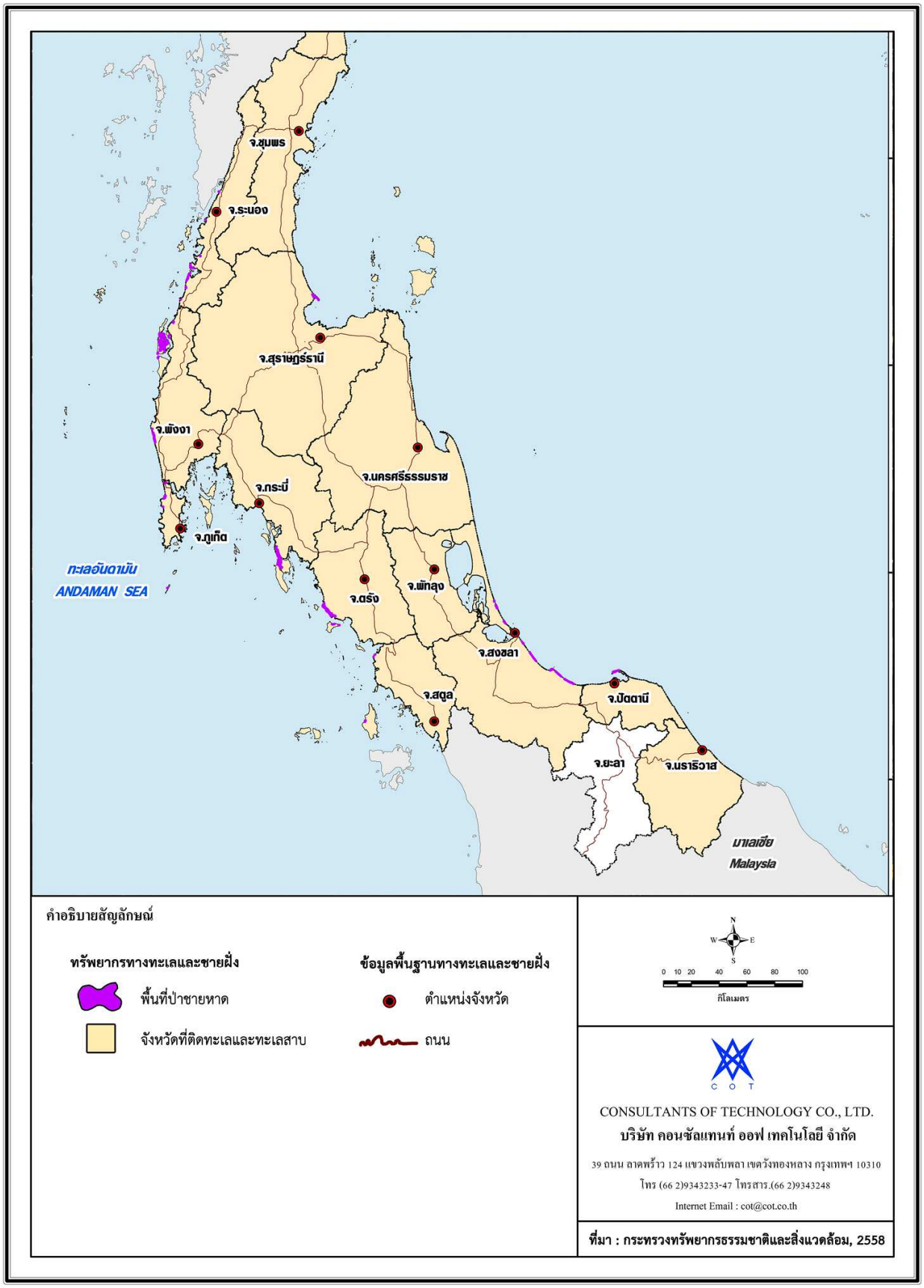

รูปที่ 4-16 พื้นที่ป่าชายหาดในพื้นที่ภาคใต้

(3) แหล่งที่อยู่อาศัยและเพาะพันธุ์สัตว์หายาก/ ใกล้สูญพันธุ์

1) หญ้าทะเล

จากการสำรวจและติดตามการเปลี่ยนแปลงสถานภาพแหล่งหญ้าทะลในประเทศไทยปี 2558 พบว่าประเทศไทยมีเนื้อที่ของหญ้าทะเลประมาณ 159,829 ไร่ โดยฝั่งอ่าวไทยมีเนื้อที่ 60,196 ไร่ และฝั่งทะเลอันดามันมีเนื้อที่ 99,633 ไร่ ซึ่งหญ้าทะเลที่พบในประเทศไทยมี 13 ชนิด ชนิดที่พบล่าสุด คือ หญ้าเงาใบใหญ่ (*Halophila major*) ทั้งนี้ หญ้าทะเลสามารถพบได้ตามชายฝั่งทะเลในพื้นที่ 19 จังหวัด โดยอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ 13 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี นราธิวาส ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล สำหรับหญ้าทะเลทางฝั่งทะเลอันดามัน พบเพียง 11 ชนิด 2 ชนิดที่ไม่พบ คือ หญ้าเงาใบใหญ่ (H. *major*) และหญ้าตะกานน้ำเค็ม (*Ruppia maritima*) ทั้งนี้ สามารถสรุปสถานภาพของแหล่งหญ้าทะเลตามการแบ่งเขตพื้นที่ต่างๆ ในพื้นที่ภาคใต้ ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-21** และ**รูปที่ 4-17** โดยมีรายละเอียดดังนี้

(ก) อ่าวไทยตอนกลางพบหญ้าทะเลทั้งหมด 10 ชนิด โดยหญ้าชนิดเด่น ได้แก่ หญ้าคาทะเล หญ้าเงา และหญ้าเงาแคระ แหล่งหญ้าทะเลขนาดใหญ่และมีความสำคัญบริเวณนี้ ได้แก่ อ่าวทุ่งคา-สวี จังหวัดชุมพร พื้นที่ 8,356 ไร่ แหล่งหญ้าทะเลอ่าวบ้านดอน 8,147 ไร่ เกาะสมุยและกลุ่มเกาะใกล้เคียง 5,417 ไร่ และเกาะพะงัน 4,018 ไร่ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมแหล่งหญ้าทะเลในเขตนี้มีสภาพค่อนข้างคงที่ในระดับสมบูรณ์ปานกลางถึงสมบูรณ์ดี ยกเว้นบางพื้นที่ได้รับผลกระทบจากตะกอนที่เกิดการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง เช่น เกาะสมุย และเกาะพะงัน ซึ่งในระยะยาวอาจส่งผลกระทบทางลบต่อสถานภาพแหล่งหญ้าทะเลในพื้นที่ดังกล่าว

(ข) อ่าวไทยตอนล่างพบหญ้าทะเลทั้งหมด 9 ชนิด โดยหญ้าชนิดเด่น ได้แก่ หญ้ากุยช่ายทะเล หญ้าเงา หญ้าเงาใส หญ้าคาทะเล หญ้าชะเงาเต่า หญ้าเงาแคระ หญ้ากุ้ยช่ายเข็ม และหญ้าตะกานน้ำเค็ม แหล่งหญ้าทะเลขนาดใหญ่และมีความสำคัญบริเวณนี้ ได้แก่ อ่าวปัตตานี มีพื้นที่ 2,179 ไร่ และบริเวณเกาะท่าไร่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ 144 ไร่ โดยภาพรวมหญ้าทะเลมีสถานภาพคงสภาพตามธรรมชาติ

(ค) ทะเลอันดามันตอนบน พบหญ้าทะเลทั้งหมด 11 ชนิด โดยหญ้าชนิดเด่น ได้แก่ หญ้าคาทะเล หญ้าเงา หญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย หญ้าเงาใส หญ้ากุ้ยช่ายทะเล และหญ้าเงาแคระ โดยเฉพาะหญ้าเงาแคระที่พบมากบริเวณอ่าวบางเบน จังหวัดระนอง และทุ่งนางดำ จังหวัดพังงา แหล่งหญ้าทะเลขนาดใหญ่และมีความสำคัญบริเวณนี้ ได้แก่ อ่าวบางเบน พื้นที่ 2,002 ไร่ อ่าวคุระบุรี พื้นที่ 4,043 ไร่ เกาะพระทอง จังหวัดพังงา และพื้นที่ใกล้เคียง พื้นที่ 6,723 ไร่ และอ่าวป่าคลอก จังหวัดภูเก็ต มีพื้นที่ 2,467 ไร่ โดยภาพรวมหญ้าทะเลมีสถานภาพคงสภาพคงที่ในระดับสมบูรณ์ปานกลางถึงสมบูรณ์ดี มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรหญ้าทะเลและสัตว์น้ำ ทั้งสัตว์เศรษฐกิจและสัตว์หายาก ได้แก่ พะยูน เต่าทะเล และโลมา แต่ในบางพื้นที่ เช่น เกาะภูเก็ต มีการพัฒนาชายฝั่งซึ่งส่งผลกระทบต่อแหล่งหญ้าทะเลจากการสะสมของตะกอน รวมทั้งปัญหาน้ำทิ้งจากแหล่งชุมชน

ตารางที่ 4-21 สถานภาพแหล่งหญ้าทะเลในพื้นที่ภาคใต้

เขตพื้นที่	จังหวัด	พื้นที่(ไร่)	สถานภาพ	ชนิดเด่น	สาเหตุที่เสื่อมโทรม
อ่าวไทยตอนกลาง	ชุมพร	11,401	สมบูรณ์ปานกลาง	หญ้าเงาแคระ	เปลี่ยนแปลงตามสภาพธรรมชาติ
	สุราษฎร์ธานี	17,820	สมบูรณ์ดี	หญ้าเงา หญ้าเงาแคระ หญ้าคาทะเล	ตะกอนจากธรรมชาติซึ่งมีปริมาณมากในบางบริเวณ เช่น บริเวณแหลมหินงาม และแหลมใหญ่ กิจกรรมของมนุษย์ เช่น การพัฒนาชายฝั่ง
อ่าวไทยตอนล่าง	นครศรีธรรมราช	147	ตามธรรมชาติ	หญ้าคาทะเล หญ้าชะเงาเต่า	แหล่งหญ้าทะเลขนาดเล็กอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล
	พัทลุง	485	เสื่อมโทรม	หญ้าเงาแคระ หญ้ากุยช่ายเข็ม	เปลี่ยนแปลงตามสภาพธรรมชาติ
	สงขลา	1,763	ธรรมชาติ	หญ้าเงาแคระ หญ้ากุยช่ายเข็ม หญ้ากุยช่ายทะเล	เปลี่ยนแปลงตามสภาพธรรมชาติ
	ปัตตานี	2,352	ธรรมชาติ	หญ้าเงาแคระ หญ้ากุยช่ายทะเลหญ้าเงา หญ้าตะกานน้ำเค็ม	การขุดลอกสร้างท่าเทียบเรือประมง
	นราธิวาส	152	เสื่อมโทรม	หญ้าเงาแคระ หญ้ากุยช่ายทะเล	เปลี่ยนแปลงตามสภาพธรรมชาติ
ทะเลอันดามันตอนบน	ระนอง	2,272	สมบูรณ์ปานกลาง	หญ้าเงาแคระ หญ้าเงาใส หญ้ากุยช่ายทะเล	ตะกอนจากกิจกรรมบนฝั่ง
	พังงา	24,716	สมบูรณ์ดี สมบูรณ์ปานกลาง ธรรมชาติ	หญ้าชะเงาใบ ฟันเลื่อย หญ้าเงาแคระ หญ้าเงา หญ้าคาทะเล	มีการเคลื่อนย้ายของแนวสันทรายตามธรรมชาติทับถมแนวหญ้า และมีร่องรอยการทำลายโดยเครื่องมือประมง (อวนลากอวนรุน) กัดเซาะจากคลื่นยักษ์สึกนามิ
	ภูเก็ต	5,823	สมบูรณ์ดี สมบูรณ์ปานกลาง ธรรมชาติ	หญ้าคาทะเล หญ้าชะเงาใบ ฟันเลื่อย	ปริมาณตะกอนในน้ำสูง ชะล้างจากกิจกรรมบนฝั่ง เช่น จากการทำเหมืองแร่และเกิดจากการทำประมง อวนลาก อวนรุน น้ำเสียนากุ้งเล็กน้อย และกัดเซาะจากคลื่นยักษ์สึกนามิ

เขตพื้นที่	จังหวัด	พื้นที่(ไร่)	สถานภาพ	ชนิดเด่น	สาเหตุที่เสื่อมโทรม
ทะเลอันดามันตอนล่าง	กระบี่	30,958	สมบูรณ์ดี - สมบูรณ์ปานกลาง ธรรมชาติ - บางพื้นที่เสื่อมโทรม	หญ้าเงา หญ้ากุยช่ายเข็ม หญ้าชะเงาใบ ฟันเลื่อย	ผลกระทบจากธรรมชาติและตะกอนดินจากบนฝั่งเรืออวนรุน
	ตรัง	33,066	สมบูรณ์ดี - สมบูรณ์ปานกลาง	หญ้าคาทะเล หญ้าเงา หญ้าเงาใบใหญ่	อวนรุนจับลูกปลาเก๋า และการทำอวนทับตลิ่งขนาดใหญ่ ตะกอนทับถมจากบนฝั่ง กัดเซาะจากคลื่นยักษ์สึนามิ
	สตูล	2,796	ธรรมชาติ	หญ้าต้นหอมทะเล หญ้าคาทะเล หญ้าเงาใบใหญ่	ไม่พบปัญหาความเสื่อมโทรม แหล่งหญ้าทะเลบางบริเวณได้รับการกระทบจากการขุดลอกร่องน้ำ

<u>หมายเหตุ</u>: ระดับสถานภาพหญ้าทะเล

เสื่อมโทรมเพราะถูกรบกวน	หมายถึง	ร้อยละการปกคลุมของหญ้าทะเล <25
คงสภาพตามธรรมชาติ	หมายถึง	ร้อยละการปกคลุมของหญ้าทะเล 25
สมบูรณ์ปานกลาง	หมายถึง	ร้อยละการปกคลุมของหญ้าทะเล 26-50
สมบูรณ์ดี	หมายถึง	ร้อยละการปกคลุมของหญ้าทะเล 51-75
สมบูรณ์ดีมาก	หมายถึง	ร้อยละการปกคลุมของหญ้าทะเล >75

<u>ที่มา</u>: คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย, 2558

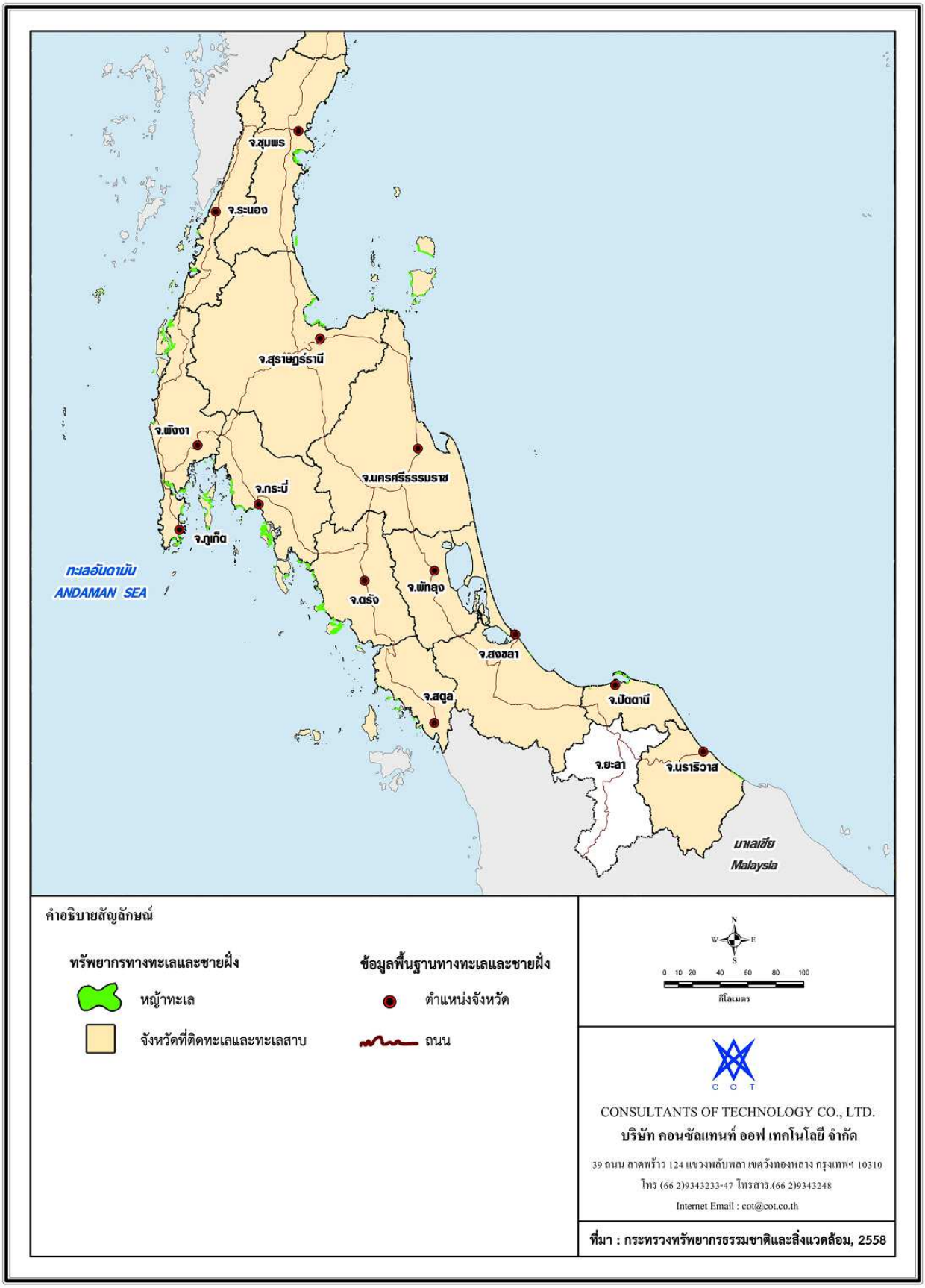

รูปที่ 4-17 ขอบเขตแหล่งหญ้าทะเลในพื้นที่ภาคใต้

(ง) ทะเลอันดามันตอนล่าง เป็นแหล่งหญ้าทะเลที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ พบหญ้าทะเลทั้งหมด 11 ชนิด โดยหญ้าชนิดเด่น ได้แก่ หญ้าคาทะเล หญ้าเงา และหญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย หญ้ากุ้ยช่ายเข็ม หญ้าเงาใบใหญ่ และหญ้าต้นหอมทะเล แหล่งหญ้าทะเลส่วนใหญ่พบในบริเวณจังหวัดกระบี่ และจังหวัดตรัง แหล่งหญ้าทะเลขนาดใหญ่และมีความสำคัญบริเวณนี้ ได้แก่ เกาะศรีบอยาและพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัดกระบี่ มีพื้นที่ 21,278 ไร่ เกาะตะลิบงและเกาะมุก จังหวัดตรัง มีพื้นที่ 19,751 ไร่ และ 9,893 ไร่ ตามลำดับ โดยภาพรวมหญ้าทะเลมีสถานภาพคงสภาพคงที่ในระดับสมบูรณ์ดี เป็นเขตที่มีระบบนิเวศหญ้าทะเลอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรหญ้าทะเลและสัตว์น้ำ ทั้งสัตว์เศรษฐกิจ และสัตว์หายาก ได้แก่ พะยูน เต่าทะเล และโลมา

สำหรับสถานภาพและคุณภาพของแหล่งหญ้าทะเลจำแนกตามร้อยละของพื้นที่ สามารถสรุปได้ดัง**ตารางที่ 4-22**

ตารางที่ 4-22 สถานภาพและคุณภาพของแหล่งหญ้าทะเลแสดงร้อยละของพื้นที่

จังหวัด	พื้นที่หญ้าทะเล (ไร่)	สัดส่วนหญ้าทะเล (%) ในสภาพต่าง ๆ				
		สมบูรณ์ดีมาก	สมบูรณ์ดี	สมบูรณ์ปานกลาง	คงสภาพตามธรรมชาติ	เสื่อมโทรมเพราะถูกรบกวน
ฝั่งอ่าวไทย						
ชุมพร	11,401	-	73.3	25.1	1.6	-
สุราษฎร์ธานี	17,820	23.3	59.9	0.7	8.4	7.7
นครศรีธรรมราช	147	-	-	98.1	1.9	-
พัทลุง	485	-	-	-	100	-
สงขลา	1,763	-	-	-	100	-
ปัตตานี	2,352	-	-	16.5	83.5	-
นราธิวาส	152	-	-		100	-
ฝั่งอันดามัน						
ระนอง	2,272	-	-	73.6	26.4	-
พังงา	24,716	1.0	36.1	44.7	17.7	0.4
ภูเก็ต	24,716	0.2	12.4	2.9	84.3	0.2
กระบี่	30,958	56.7	20.8	5.1	13.2	4.2
ตรัง	33,066	-	31.9	24.2	42.8	1.0
สตูล	2,796	-	3.2	13.7	78.8	4.2

ที่มา: คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย, 2558

2) แนวปะการัง

แนวปะการังของประเทศไทยมีพื้นที่รวม 148,954 ไร่ โดยเขตการแพร่กระจายของแนวปะการัง ในประเทศไทยแบ่งออกเป็นสองเขตใหญ่ๆ ดังนี้

(ก) แนวปะการังฝั่งอ่าวไทย มีพื้นที่ทั้งหมด 75,590 ไร่ ประกอบด้วย พื้นที่อ่าวไทยฝั่งตะวันออกตั้งแต่จังหวัดตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ถึงพื้นที่อ่าวไทยตอนกลางตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ถึงสุราษฎร์ธานี พื้นที่อ่าวไทยตอนล่างตั้งแต่จังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี ถึงนราธิวาส

(ข) แนวปะการังฝั่งทะเลอันดามัน พบในทุกจังหวัดในฝั่งทะเลอันดามัน ได้แก่ จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล มีพื้นที่ปะการังทั้งหมด 73,364 ไร่

สำหรับพื้นที่ภาคใต้มีแนวปะการังกระจายอยู่ตามชายฝั่งทะเลและเกาะต่างๆ ทั้งในฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน ซึ่งพบแพร่กระจายอยู่ใน 10 จังหวัด ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-23** และ**รูปที่ 4-18**

ตารางที่ 4-23 พื้นที่แนวปะการังในพื้นที่ภาคใต้

เขตพื้นที่	จังหวัด	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	ขนาดพื้นที่รวม (ไร่)	
อ่าวไทยตอนกลาง	ชุมพร	9,165	45,335	45,995
	สุราษฎร์ธานี	36,170		
อ่าวไทยตอนล่าง	นครศรีธรรมราช	412	660	
	สงขลา	168		
	ปัตตานี	80		
	นราธิวาส	-		
ทะเลอันดามันตอนบน	ระนอง	2,828	42,885	73,364
	พังงา	26,162		
	ภูเก็ต	13,932		
ทะเลอันดามันตอนล่าง	กระบี่	14,039	30,479	
	ตรัง	3,013		
	สตูล	13,427		
รวม				**119,359**

ที่มา: คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย, 2558

รูปที่ 4-18 ขอบเขตแหล่งปะการังในพื้นที่ภาคใต้

เมื่อพิจารณาสถานภาพและความหลากหลายของทรัพยากรปะการัง พบว่า แนวปะการังของประเทศไทยและภาคใต้มีสถานภาพเสียหายมาก คิดเป็นร้อยละตามพื้นที่ คือ ฝั่งทะเลอันดามันตอนบน ร้อยละ 62-79 ของพื้นที่ ฝั่งทะเลอันดามันตอนล่าง ร้อยละ 13-56 ของพื้นที่ อ่าวไทยตอนกลาง ร้อยละ 51-55 ของพื้นที่ และอ่าวไทยตอนล่าง ร้อยละ 7-26 ของพื้นที่สำหรับสถานภาพและคุณภาพของแนวปะการังในพื้นที่ภาคใต้มีรายละเอียดดังแสดงใน**ตารางที่ 4-24** ทั้งนี้ จากการสำรวจของสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน พบว่า ปะการังในประเทศไทยมีประมาณ 280 ชนิด (จาก 18 วงศ์ 71 สกุล) จากพันธุ์ปะการังที่พบทั่วโลกเกือบ 800 ชนิด ปะการังเด่นที่พบทั่วไป คือ ปะการังเขากวาง (*Acropora* spp.) และปะการังโขด (*Porites luted*)

ตารางที่ 4-24 สถานภาพและคุณภาพของแนวปะการัง

จังหวัด		พื้นที่แนวปะการัง (ไร่)	สัดส่วนหญ้าทะเล (%) ในสภาพต่าง ๆ				
			สมบูรณ์ดีมาก	สมบูรณ์ดี	สมบูรณ์ปานกลาง	คงสภาพตามธรรมชาติ	เสื่อมโทรมเพราะถูกรบกวน
อ่าวไทยตอนกลาง	ชุมพร	9,165	2.9	3.5	13.1	30.0	50.5
	สุราษฎร์ธานี	36,169	0.5	1.0	10.4	33.3	54.9
อ่าวไทยตอนล่าง	นครศรีธรรมราช	412	56.9	24.6	11.5	0.0	7.0
	สงขลา	167	22.4	15.2	36.7	0.0	25.6
	ปัตตานี	80	66.7	33.3	0.0	0.0	0.0
อันดามันตอนบน	ระนอง	2,828	0.0	0.0	2.6	18.3	79.1
	พังงา	26,126	1.0	0.7	7.1	20.8	70.3
	ภูเก็ต	13,932	0.3	1.2	15.6	20.6	62.3
อันดามันตอนล่าง	กระบี่	14,039	0.2	0.7	13.4	37.0	48.8
	ตรัง	3,013	0.6	0.4	14.7	28.1	56.3
	สตูล	13,427	9.8	19.0	38.3	20.4	12.5

ที่มา: คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย, 2558

3) สัตว์ทะเลหายากในประเทศไทย

สัตว์ทะเลหายากในน่านน้ำไทยประกอบด้วยกลุ่มสัตว์ทะเล 3 กลุ่ม ได้แก่ เต่าทะเล (Sea turtles) พะยูน (Dugong) โลมา และวาฬ (Dolphins and Whales) ซึ่งทั้งหมดถูกจัดเป็นสัตว์ป่าสงวนและคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 นอกจากนี้ ยังถูกจัดให้อยู่ในบัญชีรายชื่อของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งพันธุ์พืชป่าและสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) สำหรับจำนวนและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงประชากรสัตว์ทะเลหายากในธรรมชาติ ได้แก่ เต่าทะเล พะยูน โลมา และวาฬ ในพื้นที่ภาคใต้ มีรายละเอียดดังแสดงใน**ตารางที่ 4-25** ถึง**ตารางที่ 4-27**

สำหรับแผนที่แสดงแหล่งแพร่กระจายสัตว์ทะเลหายากจำนวน 4 ชนิด ได้แก่ เต่าทะเล พะยูน โลมา และปลาวาฬ แสดงใน**รูปที่ 4-19** ถึง**รูปที่ 4-22**

ตารางที่ 4-25 การวางไข่เต่าทะเลในธรรมชาติ

พื้นที่	แหล่งวางไข่	จำนวนครั้งการวางไข่ (ครั้ง)				
		เต่าตนุ	เต่ากระ	เต่าหญ้า	เต่ามะเฟือง	รวม
อ่าวไทยตอนกลาง	เกาะสมุย	1	6	-	-	7
	เกาะกุลา	-	4	-	-	4
	เกาะพะงัน	3	-	-	-	3
อ่าวไทยตอนล่าง	เกาะกระ	30	-	-	-	30
	อ่าวขนอม	1	-	-	-	1
ทะเลอันดามัน	หมู่เกาะสิมิลัน	40	-	-	-	40
	หมู่เกาะสุรินทร์	3	-	-	-	3
	ชายฝั่งตะวันตกของระนอง	-	-	-	-	-
	ชายฝั่งตะวันตกของพังงา	6	1	2	1	10
	ชายฝั่งตะวันตกของภูเก็ต	-	-	-	1	1
	หมู่เกาะตะรุเตา	4	-	-	-	4
	หมู่เกาะอาดัง ราวี	30	-	-	-	30

ที่มา: คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย, 2558

ตารางที่ 4-26 พะยูนในธรรมชาติ

พื้นที่	จังหวัด	จำนวน
อ่าวไทยตอนกลาง	อ่าวไชยา สุราษฎร์ธานี	10
อ่าวไทยตอนล่าง	ปัตตานี พบครั้งสุดท้ายปี 2545 อาจมาจากมาเลเซียเป็นครั้งคราว	0
ทะเลอันดามัน	ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล	175

ที่มา: คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย, 2558

ตารางที่ 4-27 โลมาและวาฬในธรรมชาติ

ชนิด	อ่าวไทยตอนกลาง	อ่าวไทยตอนล่าง	อันดามัน
โลมาปากขวด (Indo-Pacific Bottlenose dolphin, *Tursiops aduncus*)	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี 3 กลุ่มประชากรหลัก คือ 1) เขากะโหลก ปราณบุรี 2) เกาะสมุย พะงัน สุราษฎร์ธานี 3) หลังสวน ชุมพร	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี 3 กลุ่มประชากรหลัก คือ 1) ปากแม่น้ำสะกอม สงขลา 2) ขนอม นครศรีธรรมราช 3) เก้าเส้ง สงขลา	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี 2 กลุ่มประชากรหลัก คือ 1) ระนอง 2) อ่าวพังงา
รวม 70 ตัว	**15**	**15**	**40**
โลมาหัวบาตรหลังเรียบ (Finless porpoise, *Neophocaena phocaenoides*)	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี 3 กลุ่มประชากรหลัก คือ 1) หัวหิน-บางสะพาน ประจวบคีรีขันธ์ 2) ดอนสัก สุราษฎร์ธานี 3) สวี-ละแม ชุมพร	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี 3 กลุ่มประชากรหลัก คือ 1) ขนอม-ปากพนัง นครศรีธรรมราช 2) ท่าศาลา นครศรีธรรมราช 3) ปากแม่น้ำปัตตานี ปัตตานี	ประมาณค่าจากการนับโดยตรงและการสัมภาษณ์ มี 5 กลุ่มประชากรหลัก คือ 1) เกาะสาหร่าย 2) ระนอง 3) ตรัง 4) อ่าวพังงาตอนใน 5) กระบี่
รวม 220 ตัว	**50**	**50**	**120**
โลมาหลังโหนก (Indo-PacificHumpback dolphin, *Sousa chinensis*)	ประเมินโดยใช้ภาพถ่ายในบางพื้นที่ได้แก่ 1) เพชรบุรี ปราณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ 2) เมืองชุมพร 3) ดอนสัก หมู่เกาะอ่างทอง	ประเมินโดยใช้ภาพถ่ายในบางพื้นที่การประมาณจำนวนโดยตรง และการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) ขนอม นครศรีธรรมราช 2) ปากนครศรีธรรมราช 3) ระโนด สงขลา 4) ปากทะเลสาบสงขลา สงขลา 5) ปากแม่น้ำสะกอม เทพา สงขลา 6) ปากแม่น้ำปัตตานี ปัตตานี	ประเมินโดยใช้ภาพถ่ายในบางพื้นที่การประมาณจำนวนโดยตรง และการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) ระนอง 2) เกาะพระทอง 3) กระบี่ 4) ตรัง 5) เกาะสาหร่าย เกาะปูยู สตูล
รวม 403 ตัว	**180**	**43**	**180**

ชนิด	อ่าวไทยตอนกลาง	อ่าวไทยตอนล่าง	อันดามัน
โลมากลุ่มสตีเนลลา (*Stenella* spp.)	ไม่พบการแพร่กระจายของโลมากลุ่มนี้	ไม่พบการแพร่กระจายของโลมากลุ่มนี้	ประมาณจากการสัมภาษณ์และสถิติการเกยตื้น พบบริเวณอ่าวพังงาตอนนอก ฝั่งตะวันตกของภูเก็ตและพังงา
รวม 200 ตัว	**0**	**0**	**200**
โลมาอิรวดี (Irrwaddydolphin, *Orcaella brevirostris*)	ประมาณจากการสัมภาษณ์และนับจำนวนโดยตรง ได้แก่ 1) ละแม ชุมพร 2) ดอนสัก สุราษฎร์ธานี	ประมาณจากการสัมภาษณ์และนับจำนวนโดยตรง ได้แก่ 1) ขนอม นครศรีธรรมราช 2) ปากพนัง นครศรีธรรมราช 3) ทะเลสาบสงขลา	ประมาณจากการสัมภาษณ์และนับจำนวนโดยตรง ได้แก่ 1) อ่าวตะเสะ ตรัง 2) เกาะสาหร่ายสตูล 3) อ่าวกระบี่ 4) สุขสำราญ ระนอง
รวม 160 ตัว	**30**	**45**	**85**
วาฬบูด้า Bryde's whale, *Balaenoptera edenl*)	ประมาณจากข้อมูลการแจ้งพบเห็น ได้แก่ 1) ปราณบุรี-สามร้อยยอด ประจวบคีรีขันธ์ 2) เกาะจระเข้ เกาะง่ามใหญ่ เกาะมัตรา อ่าวสวี ชุมพร 3) เกาะเต่า หมู่เกาะอ่างทอง สุราษฎร์ธานี	ประมาณจากข้อมูลการแจ้งพบเห็น	ประมาณจากข้อมูลการแจ้งพบเห็น ได้แก่ 1) ชายฝั่งตะวันตกของจังหวัดพังงา 2) เกาะราชา ภูเก็ต
รวม 25 ตัว	**13**	**5**	**7**

ที่มา: คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย, 2558

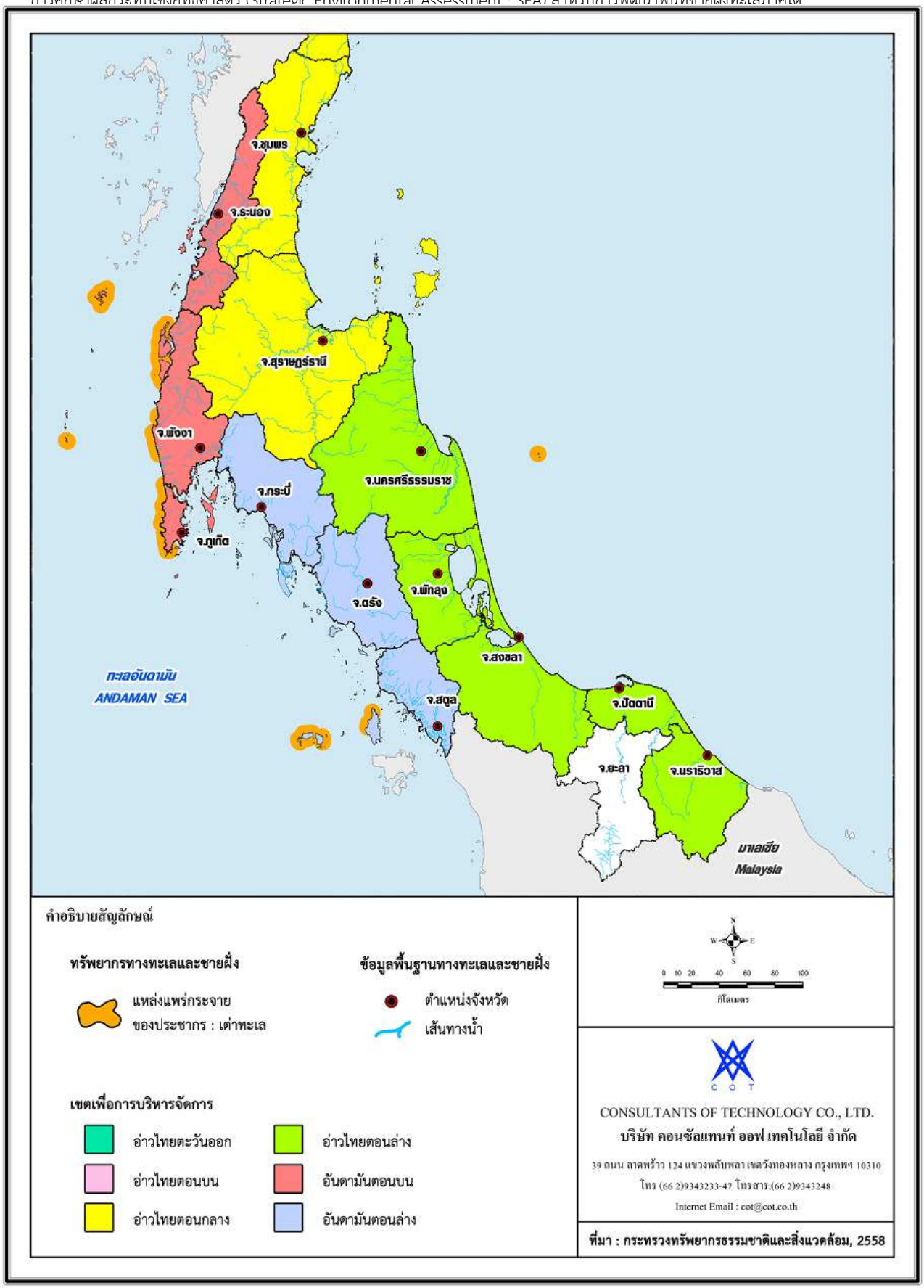

รูปที่ 4-19 แผนที่แหล่งแพร่กระจายของสัตว์ทะเลหายาก : เต่าทะเล

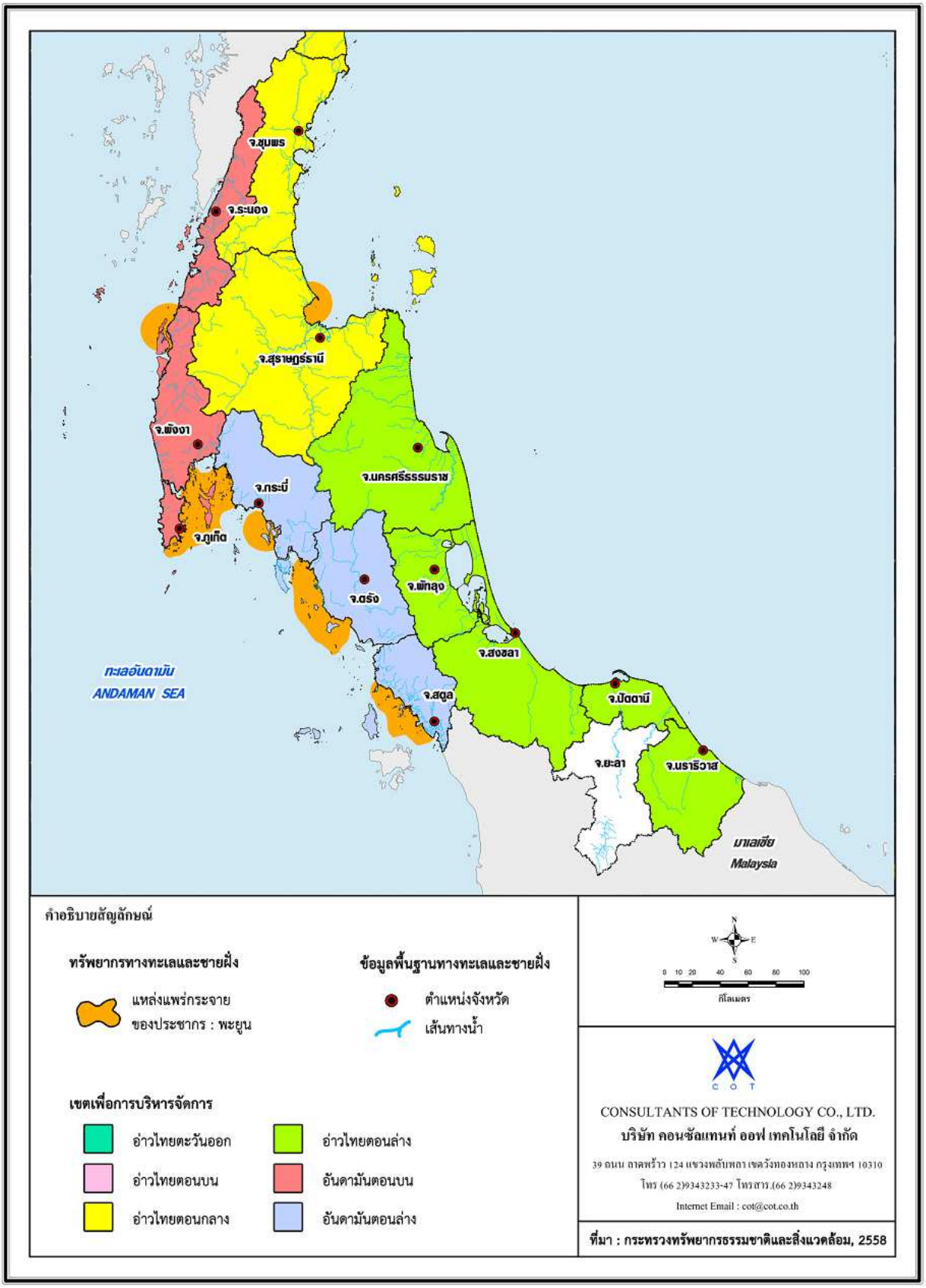

รูปที่ 4-20 แผนที่แหล่งแพร่กระจายของสัตว์ทะเลหายาก : พะยูน

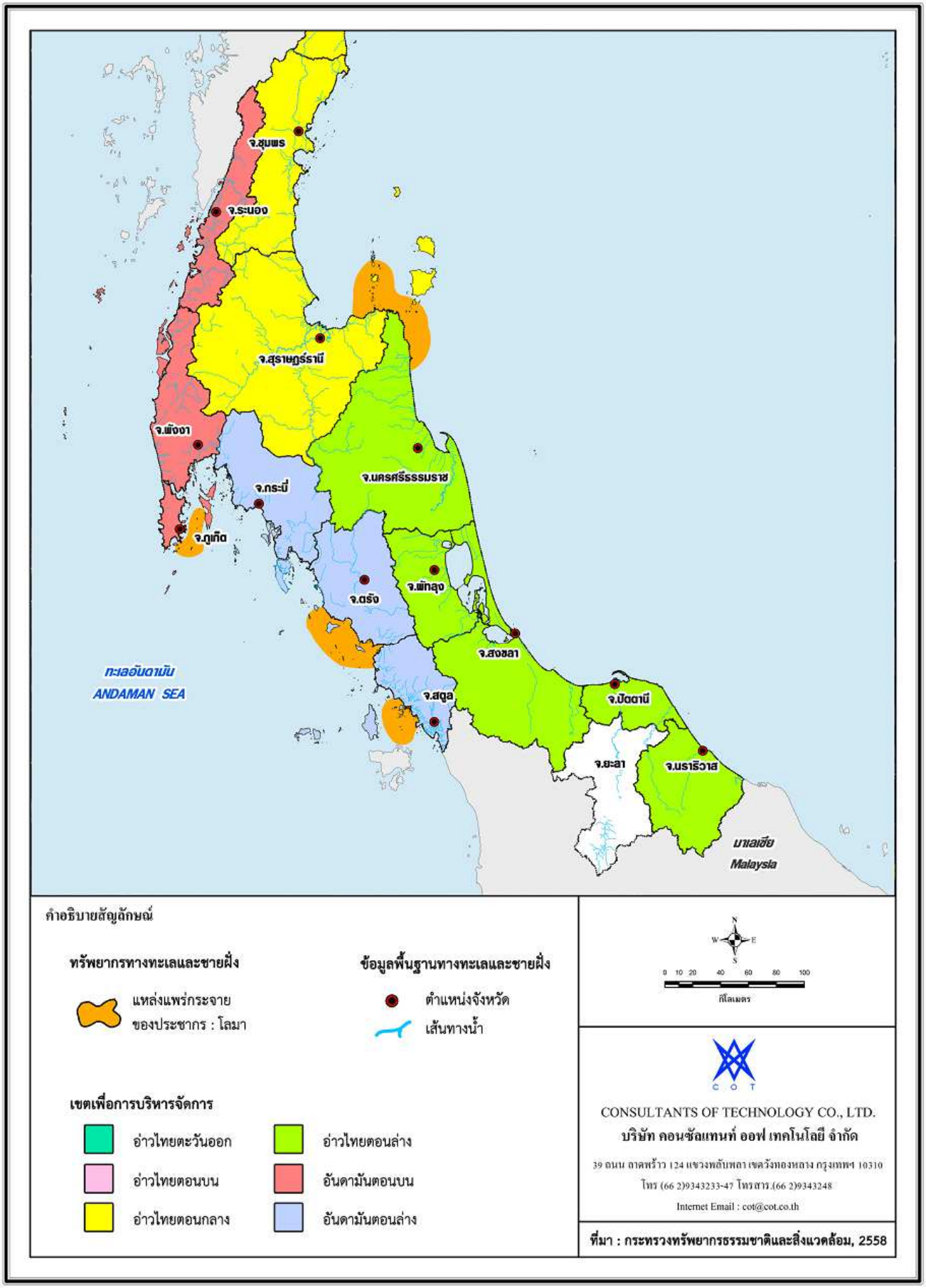

รูปที่ 4-21 แผนที่แหล่งแพร่กระจายของสัตว์ทะเลหายาก : โลมา

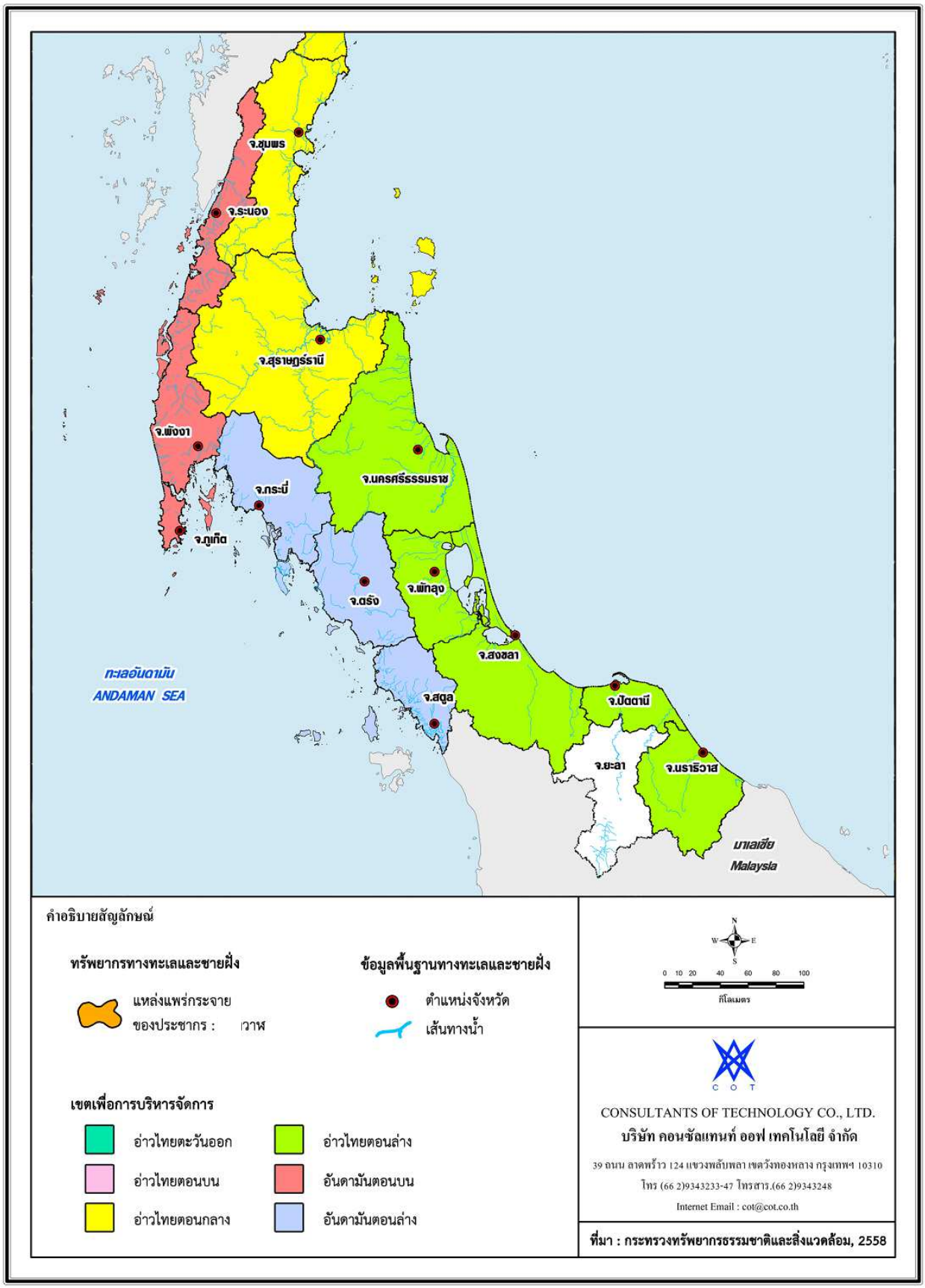

รูปที่ 4-22 แผนที่แหล่งแพร่กระจายของสัตว์ทะเลหายาก : วาฬ

4.2.2.5 คุณภาพสิ่งแวดล้อม

(1) คุณภาพน้ำผิวดิน

1) สถานการณ์คุณภาพน้ำผิวดิน

จากข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำผิวดินตามดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป (WQI) ของกรมควบคุมมลพิษ ที่ได้มีการตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดิน จำนวน 2-4 ครั้งต่อปี ในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง ระนอง ตรัง สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558) ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-28** พบว่า แหล่งน้ำส่วนใหญ่มีคุณภาพไม่เปลี่ยนแปลง โดยเฉลี่ยมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี และไม่พบคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก ซึ่งในปี 2558 แหล่งน้ำสายสำคัญในพื้นที่ภาคใต้มีคุณภาพดีขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2557 ดังแสดงในรูปที่ 4-23 นอกจากนี้ ในปี 2558 พบแหล่งน้ำที่มีคุณภาพยกระดับจากเกณฑ์ดีเป็นดีมาก 1 แหล่ง ได้แก่ แม่น้ำกระบุรี บริเวณท่าเทียบเรือบ้านเขานางหงส์ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง สำหรับแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ แม่น้ำชุมพร (บริเวณปากน้ำชุมพร) แม่น้ำปากพนัง (บริเวณท่าเรือข้ามฟาก บ.ปากพนัง และบริเวณเทศบาลตำบลชะอวด) ทะเลน้อย (บริเวณหมู่บ้านทะเลน้อย) ทะเลหลวง (บริเวณปากคลองลำปำ และบริเวณปากคลองบ้านโรง) ทะเลสาบสงขลา (บริเวณปากคลองอู่ตะเภา และบริเวณปากคลองสำโรง) คลองหาดส้มแป้น (บริเวณโรงสูบน้ำแรงต่ำการประปากันตัง บ.ท่าจีน) และแม่น้ำปัตตานี (บริเวณปากน้ำปัตตานี ท่าเทียบเรือชายฝั่งปัตตานี) และเมื่อพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ที่กำหนดไว้ว่าคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำหลักและแม่น้ำสายสำคัญต้องอยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่พอใช้ขึ้นไปไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ซึ่งตั้งแต่ปี 2554-2558 มีแหล่งน้ำหลักและแม่น้ำสายสำคัญในพื้นที่ภาคใต้อยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่พอใช้ขึ้นไป ร้อยละ 78.9 75.4 77.2 78.9 และ 78.9 ตามลำดับ ซึ่งยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย

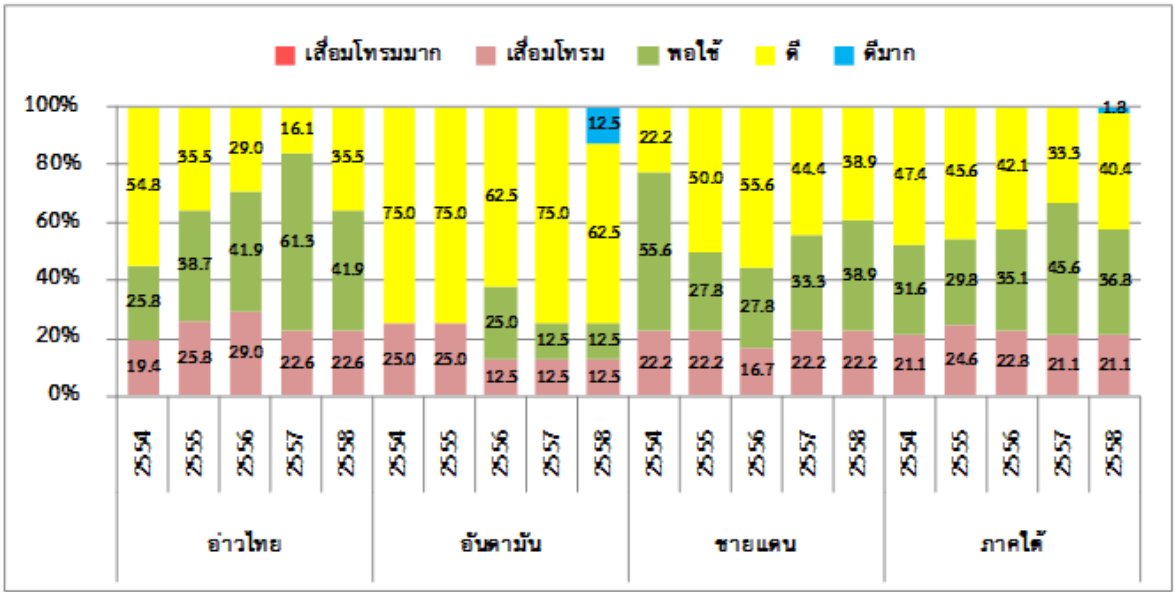

รูปที่ 4-23 แนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำผิวดินในพื้นที่ภาคใต้ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558

ตารางที่ 4-28 สถานการณ์คุณภาพน้ำผิวดินในพื้นที่ภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558

จังหวัด	จุดตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดิน		คุณภาพน้ำผิวดิน[1/]				
	แหล่งน้ำ	ที่ตั้งสถานี	2554	2555	2556	2557	2558
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย							
ชุมพร	แม่น้ำชุมพร	- CP01 : ปากแม่น้ำชุมพร บ.ปากน้ำ ต.ปากน้ำ	เสื่อมโทรม (59)	เสื่อมโทรม (58)	เสื่อมโทรม (50)	พอใช้ (63)	เสื่อมโทรม (59)
		- CP02 : คลองท่าตะเพา บ.ปากคลอง ต.ท่ายาง	พอใช้ (63)	พอใช้ (61)	เสื่อมโทรม (58)	พอใช้ (64)	เสื่อมโทรม (65)
		- CP03 : ถนนเพชรเกษม (ก.ม. 487) บ.ปากแพรก ต.นากะตาม	ดี (78)	พอใช้ (66)	พอใช้ (68)	ดี (77)	ดี(72)
	แม่น้ำหลังสวน	- LS01 : ปากแม่น้ำหลังสวน บ.ฝั่งกระโจม ต.บางมะพร้าว	พอใช้ (64)	พอใช้ (67)	พอใช้ (62)	เสื่อมโทรม (60)	พอใช้(67)
		- LS02 : สะพาน ต.แหลมทราย	พอใช้ (68)	พอใช้ (69)	เสื่อมโทรม (60)	พอใช้ (67)	พอใช้(66)
		- LS03 : สะพาน ถ.เพชรเกษม (เส้น 41) ต.ปันเงิน	ดี (83)	ดี (74)	พอใช้ (69)	พอใช้ (61)	พอใช้(70)
		- LS04 : วัดปังหวาน บ.ทอนพงษ์ ต.ปังหวาน	ดี (74)	ดี (83)	พอใช้ (68)	พอใช้ (63)	ดี (76)
สุราษฎร์ธานี	แม่น้ำตาปีตอนล่าง	- TP01 : ท่าเรือท่าทอง บ.ปากน้ำ ต.ตลาด	พอใช้ (61)	เสื่อมโทรม (59)	เสื่อมโทรม (56)	พอใช้(64)	พอใช้ (66)
		- TP02 : ท่าเรือบ้านดอน อ.เมือง	พอใช้ (61)	เสื่อมโทรม (59)	พอใช้ (63)	พอใช้(64)	เสื่อมโทรม (60)
		- TP03 : สะพานจุลจอมเกล้า อ.พุนพิน	ดี (72)	ดี (76)	พอใช้ (65)	พอใช้(68)	ดี (73)
		- TP08 : สะพานข้ามแม่น้ำตาปี ต.เคียนซา	ดี (71)	พอใช้ (67)	พอใช้ (67)	พอใช้(65)	ดี (75)
		- TP09 : สะพานบ้านโคกจำปา ต.ทุ่งหลวง	ดี (74)	พอใช้ (65)	พอใช้ (63)	พอใช้(61)	พอใช้(70)
	แม่น้ำพุมดวง	- TP04 : สะพานพุมดวง หน้าโรงงานสุรา อ.พุนพิน	ดี (76)	พอใช้ (67)	พอใช้ (70)	พอใช้(65)	พอใช้(70)
		- TP05 : วัดถ้ำสิงขร ต.ถ้ำสิงขร	ดี (71)	พอใช้ (63)	พอใช้ (64)	พอใช้(64)	พอใช้(70)
		- TP06 : สะพานพุมดวง บ้านตาขุน	ดี (76)	พอใช้ (63)	ดี (74)	พอใช้(67)	ดี (73)
		- TP07 : คลองพระแสง สุขาภิบาลเขาพัง	ดี (83)	ดี (88)	ดี (76)	ดี (75)	ดี (85)
นครศรีธรรมราช	แม่น้ำตาปีตอนบน	- TP10 : สะพานกรมโยธา 2534 ตลาดฉวางอ.ฉวาง	ดี (72)	เสื่อมโทรม (60)	พอใช้ (62)	พอใช้(68)	พอใช้(68)
		- TP11 : สะพานบ้านขุนพิปูน ต.ยางค้อม	ดี (89)	ดี (85)	ดี (75)	ดี (77)	ดี (87)
	แม่น้ำปากพนัง	- PN01 : ปากแม่น้ำ กิโลศูนย์ ต.ฝั่งตะวันออก	เสื่อมโทรม (60)	เสื่อมโทรม (60)	เสื่อมโทรม (54)	พอใช้ (64)	พอใช้(66)
		- PN02 : ท่าเรือข้ามฟาก บ.ปากพนัง	เสื่อมโทรม (55)	เสื่อมโทรม (57)	เสื่อมโทรม (52)	เสื่อมโทรม (54)	เสื่อมโทรม (60)
		- PN04 : บริเวณเหนือเขื่อนประตูระบายน้ำ	ดี (76)	พอใช้ (65)	ดี (71)	เสื่อมโทรม (59)	ดี(71)
		- PN06 : ศาลาสันติชัย ต.บ้านกลาง	ดี (74)	ดี (73)	พอใช้ (69)	พอใช้ (64)	พอใช้(68)
		- PN11 : เทศบาลตำบลชะอวด (คลองชะอวด) อ.ชะอวด	เสื่อมโทรม (57)	เสื่อมโทรม (57)	เสื่อมโทรม (57)	เสื่อมโทรม (56)	พอใช้(64)
		- PN13 : ท้ายเขื่อนไม้เลียบ บ.ไม้เลียบ อ.ชะอวด	ดี (82)	ดี (77)	ดี (76)	พอใช้ (70)	ดี (82)
		- PN14 : เหนือเขื่อนไม้เลียบ บ.ไม้เลียบ อ.ชะอวด	ดี (80)	ดี (76)	ดี (79)	พอใช้ (68)	ดี (76)

จังหวัด	จุดตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดิน		คุณภาพน้ำผิวดิน[1/]				
	แหล่งน้ำ	ที่ตั้งสถานี	2554	2555	2556	2557	2558
พัทลุง	ทะเลน้อย	- SK01 : หมู่บ้านทะเลน้อย ต.พระนางตุง	เสื่อมโทรม (56)	เสื่อมโทรม (54)	เสื่อมโทรม (42)	เสื่อมโทรม (55)	เสื่อมโทรม (46)
		- SK02 : กลางทะเลน้อย อ.ควนขนุน	พอใช้ (67)	ดี (79)	ดี (77)	ดี (74)	พอใช้(67)
		- SK03 : คลองนางเรียม อ.ควนขนุน	พอใช้ (67)	พอใช้ (64)	พอใช้ (66)	เสื่อมโทรม (57)	เสื่อมโทรม (54)
	ทะเลหลวง	- SK06 : ปากคลองลำป่า อ.เมือง	เสื่อมโทรม (54)	พอใช้ (63)	เสื่อมโทรม (60)	เสื่อมโทรม (61)	เสื่อมโทรม (56)
		- SK07 : แหลมจองถนน ต.จองถนน อ.เขาชัยสน	พอใช้ (69)	ดี (83)	ดี (84)	ดี (86)	ดี (79)
		- SK08 : บ้านปากพะยูน อ.ปากพะยูน	ดี (78)	ดี (83)	ดี (74)	พอใช้ (70)	พอใช้(70)
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน							
ระนอง	แม่น้ำกระบุรี[2/]	- KR01 : ท่าเทียบเรือบ้านเขานางหงส์ ต.ปากน้ำ อ.เมือง	ดี (85)	ดี (73)	ดี (76)	ดี (86)	ดีมาก (91)
		- KR02 : คอคอดกระ ต.มะมุ อ.กระบุรี	ดี (72)	ดี (74)	ดี (73)	ดี (77)	ดี (76)
	คลองหาดส้มแป้น[2/]	- TG03 : โรงสูบน้ำแรงต่ำการประปากันตัง บ.ท่าจีน ต.ทับเที่ยง	เสื่อมโทรม (58)	เสื่อมโทรม (57)	เสื่อมโทรม (59)	เสื่อมโทรม(57)	เสื่อมโทรม (52)*
		- TG04 : บ้านบางดี หมู่ 1 ต.บางดี	เสื่อมโทรม ()56	เสื่อมโทรม (56)	พอใช้ (67)	พอใช้ (66)	พอใช้ (62)*
ตรัง	แม่น้ำตรัง	- TG01 : ปากแม่น้ำ เทศบาลเมืองกันตัง ต.กันตัง	ดี (74)	ดี (71)	พอใช้ (70)	ดี (75)	ดี (73)
		- TG02 : ท่าแพขนานยนต์ เทศบาลเมืองกันตัง ต.กันตัง	ดี (72)	ดี (79)	ดี (77)	ดี (87)	ดี (74)
		- TG03 : โรงสูบน้ำแรงต่ำการประปากันตัง บ.ท่าจีน ต.ทับเที่ยง	ดี (82)	ดี (85)	ดี (85)	ดี (84)	ดี (82)
		- TG04 : บ้านบางดี หมู่ 1 ต.บางดี	ดี (82)	ดี (79)	ดี (84)	ดี (85)	ดี (88)
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน							
สงขลา	ทะเลหลวง	- SK04 : ปากคลองบ้านโรง อ.ระโนด	เสื่อมโทรม (50)	เสื่อมโทรม (59)	เสื่อมโทรม (54)	เสื่อมโทรม (57)	เสื่อมโทรม (54)
		- SK05 : กลางทะเลหลวง อ.ระโนด	พอใช้ (65)	พอใช้ (65)	ดี 79)	ดี (76)	ดี (74)
	ทะเลสาบสงขลา	- SK09 : บ้านปากจ่า ต.ควนโซ้ อ.ควนเนียง	ดี (73)	ดี (77)	ดี (74)	ดี (83)	ดี (71)
		- SK10 : ปากคลองอู่ตะเพา อ.รัตภูมิ	เสื่อมโทรม (54)	เสื่อมโทรม (54)	พอใช้ (64)	เสื่อมโทรม (60)	เสื่อมโทรม (55)
		- SK11 : ปากคลองพะวง อ.หาดใหญ่	ดี (72)	พอใช้ (67)	พอใช้ (70)	พอใช้ (63)	พอใช้(64)
		- SK12 : สะพานเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง	พอใช้ (70)	ดี (71)	ดี (75)	ดี (76)	พอใช้(65)
		- SK13 : ปากคลองสำโรง อ.เมือง	เสื่อมโทรม (40)	เสื่อมโทรม (39)	เสื่อมโทรม (44)	เสื่อมโทรม (44)	เสื่อมโทรม (49)
		- SK14 : วัดสุวรรณคีรี อ.เมือง	ดี (85)	ดี (83)	ดี (79)	ดี (76)	ดี (74)
		- SK15 : ปากทะเลสาบสงขลา อ.เมือง	ดี (72)	ดี (83)	ดี (85)	พอใช้ (67)	ดี (77)
ปัตตานี	แม่น้ำปัตตานี	- PT01 : ปากน้ำปัตตานี ท่าเทียบเรือชายฝั่งปัตตานี หมู่ที่ 8 ต.บานา	เสื่อมโทรม (58)	เสื่อมโทรม (57)	เสื่อมโทรม (59)	เสื่อมโทรม (60)	เสื่อมโทรม (58)
		- PT02 : บ้านอาเน๊าะปูโล๊ะ ต.ยาปี	พอใช้ (70)	ดี (81)	ดี (79)	ดี (79)	ดี (72)
	แม่น้ำสายบุรี	- SB01 : ปากน้ำ เทศบาลตำบลตะลุบัน อ.สายบุรี	พอใช้ (69)	พอใช้ (65)	พอใช้ (65)	พอใช้(66)	พอใช้(65)

จังหวัด	จุดตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดิน		คุณภาพน้ำผิวดิน[1/]				
	แหล่งน้ำ	ที่ตั้งสถานี	2554	2555	2556	2557	2558
ยะลา	แม่น้ำปัตตานี	- PT03 : โรงสูบน้ำแรงต่ำประปาเทศลาลเมืองยะลา บ.รีบุต ต.ท่าสาบ	พอใช้ (66)	ดี (72)	พอใช้ (61)	พอใช้ (64)	พอใช้(63)
		- PT04 : บ้านบาเจาะ ต.บาเจาะ	พอใช้ (66)	ดี (76)	ดี (78)	ดี (80)	ดี (74)
		- PT05 : ท้ายเขื่อนบางลาง บ.บางลาง ต.บันนังสตา	พอใช้ (70)	พอใช้ (69)	ดี (73)	พอใช้ (69)	ดี (71)
	แม่น้ำสายบุรี	- SB02 : หมู่ 1 ต.กายูบอเกาะ	พอใช้ (66)	ดี (78)	ดี (71)	พอใช้ (70)	พอใช้(70)
นราธิวาส	แม่น้ำสายบุรี	- SB03 : โรงสูบน้ำแรงต่ำ การประปารือเสาะ บ.ท่าเรือ ต.รือเสาะ	พอใช้ (65)	ดี (76)	ดี (72)	ดี (76)	พอใช้(66)
		- SB04 : เทศบาลตำบลศรีสาคร ต.ศรีสาคร	พอใช้ (62)	พอใช้ (66)	พอใช้ (66)	ดี (71)	พอใช้(67)

<u>หมายเหตุ</u>: [1/] ดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป (Water Quality Index : WQI) เป็นเครื่องมือที่กรมควบคุมมลพิษพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินสถานการณ์คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำผิวดินโดยรวม(คำนวณจากดัชนีคุณภาพน้ำ 5 พารามิเตอร์ ได้แก่ ออกซิเจนละลาย (DO) ความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD) การปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) การปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (FCB) และแอมโมเนีย-ไนโตรเจน (NH_3-N) มีค่าอยู่ระหว่าง 0-100 โดยแบ่งเป็นช่วงคะแนนต่างๆ ดังนี้

- ช่วงคะแนน 0 - 30 จัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก
- ช่วงคะแนน 31 - 60 จัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม
- ช่วงคะแนน 61 – 70 จัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้
- ช่วงคะแนน 71 – 90 จัดอยู่ในเกณฑ์ดี
- ช่วงคะแนน 91 – 100 จัดอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

[2/] ข้อมูลจากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14

<u>ที่มา</u>: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2559

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาพารามิเตอร์ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 คือ BOD และ DO โดยสาเหตุมาจากน้ำเสียจากแหล่งชุมชน และพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งพบค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ไม่เป็นไปตามมาตรฐานบางจุดตรวจวัด ได้แก่ แม่น้ำสายบุรีบริเวณ อ.รามัน จ.ยะลา มีค่า 9.1 และแม่น้ำปัตตานี บริเวณ อ.เมือง จ.ยะลา มีค่า 9.9 (ค่ามาตรฐานกำหนด 5–9) สาเหตุมาจากการสะพรั่งของสาหร่ายในช่วงเดือนพฤศจิกายน ซึ่งอาจเกิดจากการชะล้างปุ๋ยลงสู่แหล่งน้ำ โดยสาหร่ายดังกล่าวจะจมลงสู่ท้องน้ำและสลายไป ทั้งนี้ จึงไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

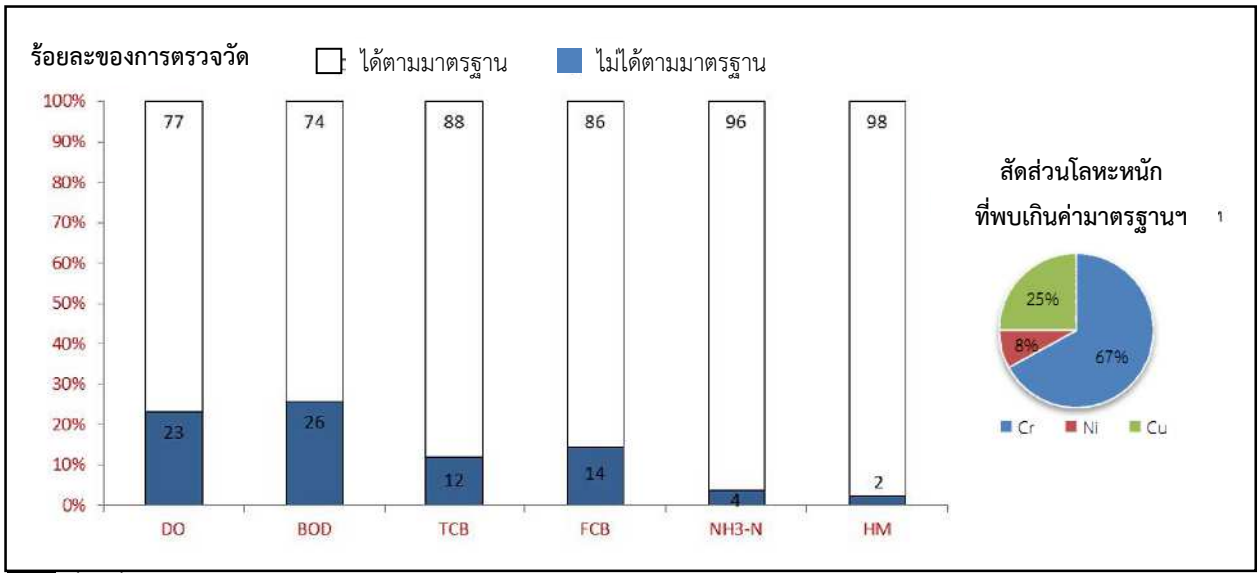

รูปที่ 4-24 ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในภาคใต้เทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำ ในแหล่งน้ำผิวดิน ประเภทที่ 3

2) คุณภาพน้ำเปรียบเทียบกับประเภทแหล่งน้ำที่กำหนด

ในการประเมินคุณภาพน้ำเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานแหล่งน้ำตามประเภทที่กำหนด โดยการใช้ข้อมูลคุณภาพน้ำ 5 ปี (ปี 2554-2558) พบว่า จาก 11 แหล่งน้ำ เป็นไปตามประเภทที่กำหนดเพียง 2 แหล่งน้ำ คือ แม่น้ำพุมดวง และแม่น้ำตรัง โดยแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำดีที่สุด คือ แม่น้ำตาปีตอนบน แต่ยังคงมีคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามประเภทแหล่งน้ำที่กำหนด (ประเภทที่ 2) สาเหตุส่วนใหญ่มาจากน้ำเสียจากแหล่งชุมชนที่ปัจจุบันมีการเพิ่มขึ้นของประชากร และการขยายตัวของชุมชนเมือง โดยเฉพาะชุมชนที่ตั้งอยู่ริมน้ำ และน้ำเสียจากภาคอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นและลักลอบระบายน้ำเสียที่มีปริมาณความสกปรกสูงลงสู่แหล่งน้ำ รวมไปถึงน้ำเสียจากภาคเกษตรกรรมที่ไม่มีระบบการจัดการ รายละเอียดดังแสดงใน**ตารางที่ 4-29**

ตารางที่ 4-29 คุณภาพน้ำเปรียบเทียบกับมาตรฐานแหล่งน้ำตามประเภทที่กำหนด บริเวณที่มีปัญหาและสาเหตุ

ลำดับ	แหล่งน้ำ (ค่า WQI)	ประเภทที่วัดได้	พารามิเตอร์ที่บ่งชี้ปัญหาคุณภาพน้ำ	บริเวณที่ควรจัดการแหล่งกำเนิดมลพิษเพื่อให้ได้ตามประเภทแหล่งน้ำที่กำหนด	แหล่งกำเนิดมลพิษที่สำคัญ
แหล่งน้ำที่กำหนดเป็นประเภทที่ 2 เพื่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำ การประมง การว่ายน้ำ และกีฬาทางน้ำ					
1	ตาปีตอนบน[87]	3	TCB	อ.พิปูน จ.นครศรีธรรมราช	เกษตร
2	หลังสวนตอนบน[76]	3	TCB, FCB	อ.หลังสวน อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร	ชุมชน, เกษตร
3	ปัตตานีตอนบน[69]	4	DO, BOD, TCB, FCB	อ.เมือง อ.บันนังสตา จ.ยะลา	ชุมชน, เกษตร
แหล่งน้ำที่กำหนดเป็นประเภทที่ 3 เพื่อการเกษตร					
1	ตรัง[79]	ได้ตามประเภทแหล่งน้ำที่กำหนดเป็นประเภทที่ 3			
2	พุมดวง[76]	ได้ตามประเภทแหล่งน้ำที่กำหนดเป็นประเภทที่ 3			
3	ชุมพร[68]	4	TCB, FCB	อ.เมือง จ.ชุมพร	ชุมชน, เกษตร
4	ปากพนัง[68]	4	BOD	อ.ปากพนัง อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช	ชุมชน, เกษตร
5	ตาปีตอนล่าง[67]	4	FCB	อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี	ชุมชน
6	หลังสวนตอนล่าง[66]	4	FCB	ต.บางมะพร้าว อ.หลังสวน จ.ชุมพร	ชุมชน
7	สายบุรี[66]	4	FCB	อ.สายบุรี จ.ปัตตานี, อ.ศรีสาคร จ.นราธิวาส	ชุมชน
8	ปัตตานีตอนล่าง[63]	4	TCB, FCB	อ.เมือง จ.ปัตตานี	ชุมชน

ที่มา: (ร่าง) รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2558, กรมควบคุมมลพิษ, มีนาคม 2559

(2) คุณภาพน้ำทะเล

1) ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งภาพรวมของภาคใต้ โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

จากการรวบรวมข้อมูลคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งโดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่า คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งที่มีลักษณะเป็นทะเลเปิด อย่างไรก็ตาม บริเวณอ่าวไทยตอนบนที่มีลักษณะของอ่าวกึ่งปิด มลภาวะที่ไหลมาจากแผ่นดินผ่านปากแม่น้ำกระจายออกมาได้ยากจึงมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมบางแห่ง โดยเฉพาะบริเวณปากแม่น้ำ จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเลบริเวณชายฝั่งทะเลรวม 294 สถานี แบ่งออกเป็นอ่าวไทย จำนวน 182 สถานี ชายฝั่งทะเลอันดามันจำนวน 112 สถานี ในปีงบประมาณ พ.ศ.2557 โดยนำค่าคุณภาพน้ำ 8 ปัจจัย ได้แก่ ความเป็นกรด-ด่าง ออกซิเจนละลายน้ำ อุณหภูมิ ความเค็ม สารแขวนลอยทั้งหมด ไนเตรท ฟอสฟอรัส และแบคทีเรีย กลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดมาใช้คำนวณค่าดัชนีคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง (Marine Water Quality Index) เพื่อบ่งบอกสถานภาพของคุณภาพน้ำ (ดีมาก ดี พอใช้ เสื่อมโทรม และเสื่อมโทรมมาก) พบว่า คุณภาพน้ำทะเลส่วนใหญ่จัดอยู่ในเกณฑ์ดี ยกเว้นบริเวณอ่าวไทยตอนบนจัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้

สำหรับสถานภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่งจากการที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ดำเนินการสำรวจและตรวจสอบสถานภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเลของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2557 สามารถสรุปสถานภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่ภาคใต้ได้ ดังนี้

(ก) อ่าวไทยตอนกลาง

จากผลการสำรวจคุณภาพน้ำชายฝั่งทะเลและปากแม่น้ำในพื้นที่จังหวัดชุมพร จำนวน 24 สถานี ได้แก่ สถานีอ่าวทุ่งมหา สถานีแหลมแท่น สถานีหาดทุ่งวัวแล่น สถานีปากแม่น้ำชุมพร สถานีอ่าวทุ่งคา-สวี สถานีหาดอรุโณทัย สถานีหาดปากน้ำหลังสวน และสถานีละแม และจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 15 สถานี ได้แก่ สถานีหาดสำเร็จ สถานีหาดแหลมโพธิ์ สถานีแม่น้ำตาปี สถานีคลองกระแดะ และสถานีแหลมทวด ในเดือนธันวาคม 2556 เดือนมีนาคม มิถุนายน และสิงหาคม 2557 พบว่าคุณภาพน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี และไม่มีสถานีที่จัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก สำหรับพื้นที่เสียงและควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ได้แก่ บริเวณปากแม่น้ำตาปี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีแหล่งชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่น และบริเวณปากน้ำกระแดะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีแหล่งชุมชนและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ทั้งนี้ ในภาพรวมพื้นที่อ่าวไทยตอนกลางมีสถานะคุณภาพน้ำดี ทั้งในพื้นที่ปากแม่น้ำและแหล่งท่องเที่ยว บริเวณที่มักพบคุณภาพน้ำต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเกิดจากน้ำทิ้งจากชุมชน ที่มีปัจจัยของสารอาหาร และปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มที่ควรเฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

(ข) อ่าวไทยตอนล่าง จากผลการสำรวจคุณภาพน้ำจำนวน 50 สถานี ในเดือนธันวาคม 2556 เดือนกุมภาพันธ์ เมษายน และมิถุนายน 2557 พบว่า คุณภาพน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี พื้นที่เสียงและควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ได้แก่ บริเวณบ้านปากนคร อ่าวปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช และปากแม่น้ำปัตตานี จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีปริมาณสารอาหารสูง โดยในบางช่วงเวลาพบว่ามีค่าเฉลี่ยในฤดูฝนสูงกว่าฤดูแล้ง โดยภาพรวมอ่าวไทยตอนล่างมักพบปริมาณสารอาหาร และแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มสูง สาเหตุหลักจากน้ำทิ้งชุมชนเนื่องจากพื้นที่ปากแม่น้ำและในอ่าวเป็นแหล่งที่สะสมและรองรับมลพิษจากกิจกรรม จากแผ่นดิน นอกจากนี้ อ่าวบริเวณดังกล่าวมีลักษณะเป็นอ่าวกึ่งปิด มีการไหลเวียนถ่ายเทของน้ำไม่ดี จึงควรเฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

(ค) ทะเลอันดามัน จากผลการสำรวจคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งอันดามันตั้งแต่จังหวัดระนองถึงสตูล รอบเกาะยาว รอบเกาะพีพี รอบเกาะภูเก็ต ชายฝั่งและอ่าวป่าตอง รวมทั้งสิ้น 112 สถานี ในปีงบประมาณ 2557 พบว่า คุณภาพน้ำส่วนใหญ่อยู่ในสถานะดีถึงดีมากเมื่อพิจารณาภาพรวมตามช่วงฤดูกาล พบว่า คุณภาพน้ำชายฝั่งช่วงฤดูแล้งมีสถานะดีกว่าฤดูฝน โดยปัจจัยคุณภาพน้ำส่วนใหญ่ที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล ได้แก่ ปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด ปริมาณตะกอนแขวนลอยในน้ำ และปริมาณสารอาหาร อย่างไรก็ตาม ไม่พบปัญหาต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริเวณดังกล่าว อาจเพราะลักษณะพื้นที่ซึ่งเป็นทะเลเปิดและการขึ้นลงของน้ำ 2 รอบ มีการพัดพาของกระแสน้ำดี แต่อย่างไรก็ตาม ควรเฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งไม่ให้เสื่อมโทรมลง

2) ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง โดยกรมควบคุมมลพิษ

จากข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลตามดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (MWQI) ของกรมควบคุมมลพิษ ที่ได้มีการตรวจวัด จำนวน 2 ครั้งต่อปี (ช่วงฤดูฝนและแล้ง) ในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สงขลา และสตูล ในช่วงระยะ 5 ปีย้อนหลัง (ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558) ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-30** พบว่า คุณภาพน้ำทะเลส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ถึงดี ซึ่งในปี 2558 มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเสื่อมโทรมลง เนื่องจากไม่พบคุณภาพน้ำทะเลระดับดีมาก และสัดส่วนคุณภาพน้ำทะเลระดับดีลดลงจากเดิม (ปี 2557) ร้อยละ 44.6 เหลือร้อยละ 26.0 อย่างไรก็ตาม ในปี 2558 ไม่พบคุณภาพน้ำทะเลอยู่ในระดับเสื่อมโทรมมาก ดังแสดงใน**รูปที่ 4-25**

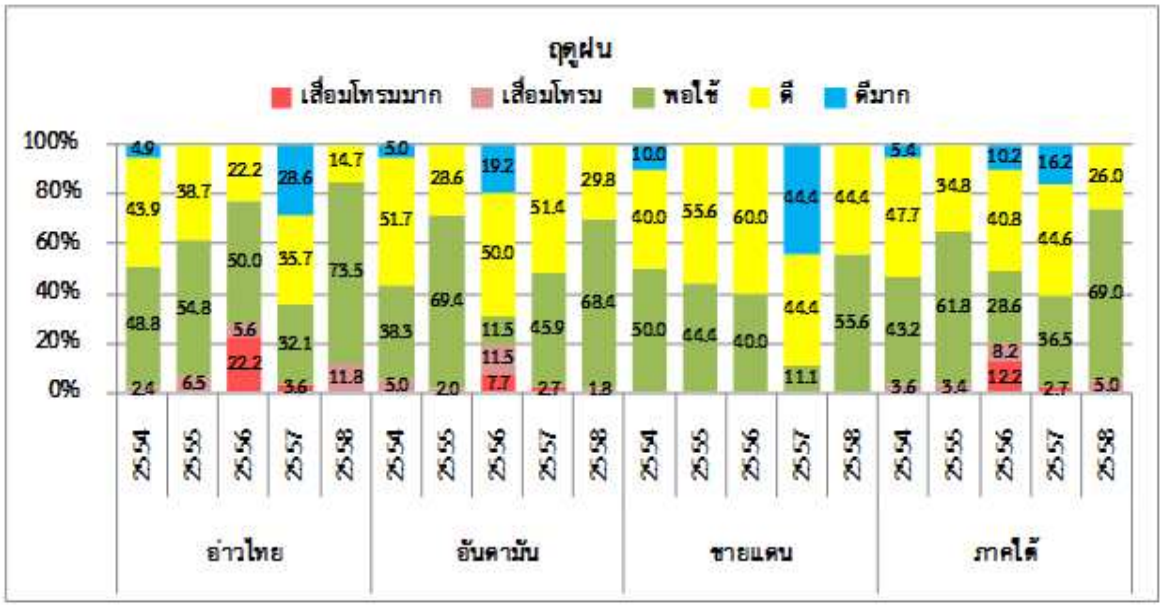

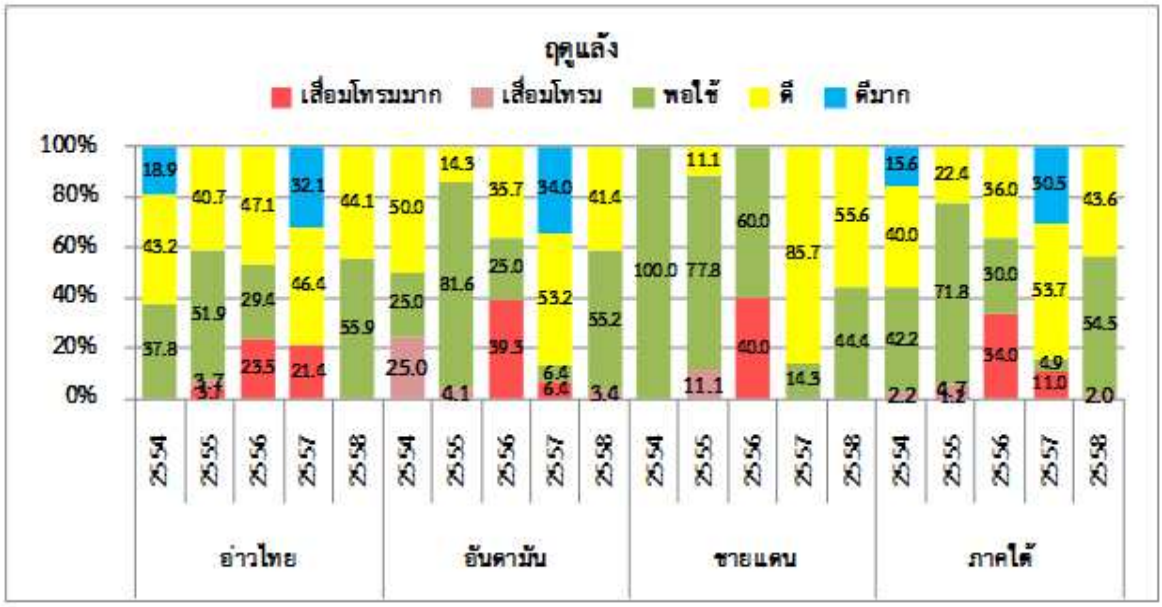

รูปที่ 4-25 แนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเล (ฤดูฝนและฤดูแล้ง) ในพื้นที่ภาคใต้ ระหว่างปีพ.ศ. 2554-2558

ตารางที่ 4-30 สถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	ที่ตั้งสถานี	คุณภาพน้ำทะเล[1/](ระยะห่างจากฝั่ง)[2/]									
		ฤดูแล้ง					ฤดูฝน				
		2554	2555	2556	2557	2558	2554	2555	2556	2557	2558
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย											
ชุมพร	บ้านหน้าทับ อ่าวบางสน	-	ดี (10)	-	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Pb, Hg)]	ดี (100)	ดีมาก (10)	พอใช้ (10)	-	ดีมาก (100)	พอใช้ (100)
		-	-	-	-	-	พอใช้ (500)	-	-	-	-
	บ้านสะพลี อ่าวสะพลี	-	ดี (10)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Pb)]	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (10)
		-	-	-	-	-	พอใช้ (500)	-	-	-	-
	ปากแม่น้ำชุมพร	-	พอใช้ (100)	ดี (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Pb)]	ดี (500)	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (500)
	หาดภราดรภาพ	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	ดีมาก (100)	ดี (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)
		พอใช้ (500)	-	-	-	-	พอใช้ (500)	-	-	-	-
	หาดทุ่งวัวแล่น	-	ดี (10)	-	-	ดี (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	-	-	เสื่อมโทรม (10)
	หาดทรายรีตอนกลาง	ดีมาก (10)	ดี (10)	-	ดีมาก (100)	ดี (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	-	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Pb)]	พอใช้ (10)
		ดีมาก (500)	-	-	-	-	ดี (500)	-	-	-	-
	บ้านบ่อคา (อ่าวค้อ)	ดี (10)	ดี (10)	ดี (100)	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Hg)]	พอใช้ (100)	พอใช้ (10)
		ดี (500)	-	-	-	-	ดี (500)	-	-	-	-
	ปากแม่น้ำหลังสวน	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Hg)]	เสื่อมโทรม (100)	พอใช้ (500)

จังหวัด	ที่ตั้งสถานี	คุณภาพน้ำทะเล[1/](ระยะห่างจากฝั่ง)[2/]									
		ฤดูแล้ง					ฤดูฝน				
		2554	2555	2556	2557	2558	2554	2555	2556	2557	2558
สุราษฎร์ธานี	หาดสำเร็จ อ.ท่าชนะ	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	-	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	-	พอใช้ (10)
	ปากคลองพุมเรียง อ.ไชยา	ดี (500)	พอใช้ (100)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรม (500)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)
	ปากคลองท่าเคย อ.ท่าฉาง	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	พอใช้ (500)	ดี (500)	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)	เสื่อมโทรม (500)
	ปากคลองท่าเคย (ฟาร์มเลี้ยงหอยนางรม)	พอใช้ (500)	-	-	ดี (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (500)	-	เสื่อมโทรมมาก (100)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรม (100)
	ปากแม่น้ำตาปี อ่าวบ้านดอน (กลาง)	ดี (500)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)	เสื่อมโทรม (100)	เสื่อมโทรม (100)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรม (500)
	คลองกระแดะ อ.กาญจนดิษฐ์	ดี (500)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดีมาก (100)	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	พอใช้ (500)
	ปากคลองดอนสัก	ดี (500)	เสื่อมโทรมมาก (100) 3/ (Pb)	ดี (100)	ดีมาก (100)	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) 3/ (Hg)	พอใช้ (100)	พอใช้ (500)
	ท่าเรือเฟอรี่ (ดอนสัก-ใหม่)	ดี (10)	พอใช้ (10)	-	ดีมาก (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)	เสื่อมโทรม (10)	-	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)
	ท่าเรือเฟอรี่ (ใหม่) บ.ซีทราน	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	-	ดี (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	-	ดีมาก (100)	พอใช้ (100)
	ตลาดแม่น้ำ บ้านแม่น้ำ	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	ดี (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)
	อ่าวเฉวงน้อย เกาะสมุย	ดีมาก (10)	ดี (10)	-	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	ดี (10)	-	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)
	อ่าวเฉวงกลาง เกาะสมุย	พอใช้ (10)	ดี (10)	เสื่อมโทรมมาก (100) 3/ (Cu)	ดี (100)	ดี (10)	ดี (10)	ดี (10)	ดี (100)	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)
		พอใช้ (500)	-	-	-	-	ดี (500)	-	-	-	-
	หาดละไม เกาะสมุย	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	เสื่อมโทรมมาก (100) 3/ (Hg)	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)
		ดี (500)	-	-	-	พอใช้ (500)	ดี (500)	-	-	-	พอใช้ (500)

จังหวัด	ที่ตั้งสถานี	คุณภาพน้ำทะเล[1/](ระยะห่างจากฝั่ง)[2/]									
		ฤดูแล้ง					ฤดูฝน				
		2554	2555	2556	2557	2558	2554	2555	2556	2557	2558
สุราษฎร์ธานี (ต่อ)	บ้านหัวถนน (อ่าวบางน้ำจืด) เกาะสมุย	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	ดี (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Pb, Hg)]	พอใช้ (10)	ดีมาก (10)	ดี (10)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)
		ดี (500)	-	-	-	-	ดี (500)	-	-	-	-
	ท่าเรือเฟอรี่ (เก่า) บ.ราชา	ดี (100)	พอใช้ (100)	-	-	ดี (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	-	-	พอใช้ (100)
	ท่าเรือเฟอรี่ เกาะพะงัน	ดีมาก (100)	-	-	ดี (100)	ดี (100)	-	ดี (100)	-	ดี (100)	พอใช้ (100)
	สะพานปลา เกาะพะงัน	ดี (10)	-	ดี 100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	ดี (100)	-	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดีมาก (100)	ดี (100)
	อ่าวหาดริ้น เกาะพะงัน	ดี (5)	-	ดี (100)	ดีมาก (100)	ดี (10)	ดี (5)	ดี (5)	พอใช้ (100)	ดีมาก (100)	ดี (10)
		ดีมาก (500)	-	-	-	ดี (500)	ดี (500)	-	-	-	ดี (500)
	อ่าวท้องตาปาน	ดีมาก (5)	-	-	-	ดี (100)	ดี (5)	ดี (5)	-	-	ดี (10)
นครศรีธรรมราช	โรงไฟฟ้าขนอม อ.ขนอม	ดี (100)	ดี (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	ดี (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)
	หาดไนเพลา อ.สิชล	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)
		ดีมาก (500)	-	-	-	-	ดี (500)	-	-	-	-
	หาดหินงาม อ.สิชล	ดี (10)	ดี (10)	-	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	ดี (10)	-	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)
		ดี (500)	-	-	-	-	พอใช้ (500)	-	-	-	-
	ปากคลองท่าสูง อ.ท่าศาลา	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	ดี (100)	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	พอใช้ (500)
	ปากแม่น้ำปากพนัง	พอใช้ (500)	เสื่อมโทรม (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	พอใช้ (500)
	บ้านปากคลอง อ.หัวไทร	ดี	พอใช้	เสื่อมโทรมมาก	ดี	ดี	พอใช้	ดี	ดี	ดี	พอใช้

จังหวัด	ที่ตั้งสถานี	คุณภาพน้ำทะเล[1/](ระยะห่างจากฝั่ง)[2/]									
		ฤดูแล้ง					ฤดูฝน				
		2554	2555	2556	2557	2558	2554	2555	2556	2557	2558
		(100)	(100)	(100) [3/ (Cu)]	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน											
ระนอง	หาดชาญดำริ ปากน้ำระนอง	เสื่อมโทรม (100)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรม (100)	เสื่อมโทรม (100)	เสื่อมโทรม (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)
	หาดบางเบน	ดี (100)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	ดีมาก (100)	ดี (10)	ดี (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	-	พอใช้ (10)
	หาดประพาส	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	-	พอใช้ (10)	ดี (10)	ดี (10)	-	-	พอใช้ (10)
		ดี (100)	ดี (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	ดี (100)	-	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)	-	-
	คลองบางริ้น (หน้าสถานีตำรวจระนอง)	-	-	-	-	เสื่อมโทรม (100)	-	-	-	-	เสื่อมโทรม (100)
พังงา	หาดบางสัก	-	พอใช้ (10)	-	ดี (100)	ดี (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	-	พอใช้ (10)
	ท้ายเหมืองปากคลองทับละมุ	-	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดี (100)	ดี (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	-	-	พอใช้ (10)
	คลองปากบาง (เขาหลัก)	-	พอใช้ (10)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	ดี (100)	-	พอใช้ (10)
	บ้านบางเนียง	-	พอใช้ (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	-	พอใช้ (10)
	บ้านเขาปิหลาย	-	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดี (100)	-	ดี (10)	พอใช้ (10)	ดี (100)	พอใช้ (100)	-
		-	-	-	-	พอใช้ (500)	ดี (500)	-	-	-	พอใช้ (500)
	บ้านทับละมุ	-	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดีมาก (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)
	เกาะพระทอง	-	พอใช้ (100)	-	-	-	ดีมาก (100)	ดี (100)	-	-	-

จังหวัด	ที่ตั้งสถานี	คุณภาพน้ำทะเล[1/](ระยะห่างจากฝั่ง)[2/]									
		ฤดูแล้ง					ฤดูฝน				
		2554	2555	2556	2557	2558	2554	2555	2556	2557	2558
พังงา (ต่อ)	บ้านเกาะคอเขา	-	พอใช้ (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	-	พอใช้ (10)
	บ้านน้ำเค็ม	-	พอใช้ (10)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)
	บ้านคึกคัก	-	พอใช้ (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	-	พอใช้ (10)
ภูเก็ต	หาดไม้ขาว	-	พอใช้ (10)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	ดีมาก (100)	ดี (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	ดีมาก (100)	-	ดี (10)
	หาดไนยาง	-	พอใช้ (10)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	ดีมาก (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (10)
	หาดบางเทา	-	พอใช้ (10)	พอใช้ (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	ดี (100)	พอใช้ (100)	ดี (10)
	หาดสุรินทร์	-	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Hg)]	-	ดี (10)
	หาดกมลา	-	พอใช้ (10)	-	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	-	พอใช้ (100)	พอใช้ (10)
	หาดป่าตอง (หน้าป่าตองเมอร์ริน)	-	เสื่อมโทรม (10)	ดี (100)	ดี (100)	เสื่อมโทรม (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (10)
	หาดป่าตอง (หน้าป่าตองบีชโฮเต็ล)	-	เสื่อมโทรม (10)	-	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	พอใช้ (100)	พอใช้ (10)
	หาดป่าตอง (B-lay Tong Phuket)	-	-	-	-	พอใช้ (10)	-	-	-	-	ดี (10)
	หาดป่าตอง (หน้าโรงแรมป่าตองเบย์)	-	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดี (100)	-	ดี (10)	พอใช้ (10)	ดีมาก (100)	พอใช้ (100)	-
		-	-	-	-	ดี (500)	ดี (500)	-	-	-	ดี (500)
	ป่าตอง (หน้าไดมอนคลิฟ)	-	พอใช้ (10)	-	ดีมาก (100)	-	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	ดี (100)	-
	หาดกะรน (หน้าภูเก็ตโกลเด้นแซนอินน์)	-	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)

จังหวัด	ที่ตั้งสถานี	คุณภาพน้ำทะเล[1/](ระยะห่างจากฝั่ง)[2/]									
		ฤดูแล้ง					ฤดูฝน				
		2554	2555	2556	2557	2558	2554	2555	2556	2557	2558
ภูเก็ต (ต่อ)	หาดกะรน (หน้าภูเก็ตอะคาเดีย)	-	ดี (10)	-	-	พอใช้ (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	-	-	ดี (10)
	หาดกะตะน้อย (หน้าโรงแรมกะตะธานี)	-	ดี (10)	ดี (100)	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	ดีมาก (100)	ดี (100)	ดี (10)
	หาดกะตะใหญ่ (ด้านทิศใต้)	-	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	ดี (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (10)
	หาดราไวย์ (ตอนกลาง)	-	พอใช้ (10)	-	ดีมาก (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	-	เสื่อมโทรมมาก (100) 3/ (Pb)	พอใช้ (10)
	หาดราไวย์ (หมู่บ้านชาวประมง)	-	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) 3/ (Cu)	ดีมาก (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดีมาก (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)
	หาดในหาน (ตอนกลาง)	-	ดี (10)	-	-	พอใช้ (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	-	-	ดี (10)
	อ่าวมะขาม (หน้าสถานีประมงทะเลภูเก็ต)	-	พอใช้ (100)	-	เสื่อมโทรมมาก (500) 3/ (Hg)	ดี (500)	พอใช้ (500)	ดี (100)	-	ดี (500)	ดี (500)
	ปากคลองท่าจีน บ้านเกาะสิเหร่	-	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) 3/ (Hg)	พอใช้ (100)	พอใช้ (500)
	อ่าวบางโรง	-	พอใช้ (100)	-	ดี (500)	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)	ดี (100)	-	พอใช้ (500)	ดี (500)
	อ่าวฉลอง (ตอนกลาง)	-	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	ดี ()	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (500)
กระบี่	หาดนพรัตน์ธารา	-	พอใช้ (10)	-	เสื่อมโทรมมาก (100) 3/ (Cu)	ดี (10)	เสื่อมโทรม (10)	พอใช้ (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)
		-	-	-	-	-	ดี (500)	-	-	-	-
	อ่าวนาง	-	-	-	-	ดี (10)	-	-	-	-	พอใช้ (10)
	หาดนพรัตน์ธารา (ปากคลองแห้ง)	-	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) 3/ (Cu)	ดี (100)	ดี (100)	ดี (100)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)
	หาดบิเละ เกาะห้อง	-	-	-	-	พอใช้ (10)	-	-	-	-	ดี (10)

จังหวัด	ที่ตั้งสถานี	คุณภาพน้ำทะเล[1/](ระยะห่างจากฝั่ง)[2/]									
		ฤดูแล้ง					ฤดูฝน				
		2554	2555	2556	2557	2558	2554	2555	2556	2557	2558
กระบี่ (ต่อ)	แหลมโตนด เกาะลันตา	-	ดี (10)	-	-	-	ดี (10)	ดี (10)	-	-	-
	บ้านศาลาด่าน เกาะลันตา	-	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	พอใช้ (10)	เสื่อมโทรม (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (10)
	แหลมตง เกาะพีพี	-	-	-	-	พอใช้ (10)	ดีมาก (10)	-	-	-	ดี (10)
	อ่าวโล๊ะบาเกา เกาะพีพี (ด้านทิศตะวันออก)	-	-	-	ดี (100)	ดี (10)	ดี (10)	-	-	ดี (100)	ดี (10)
	หาดโล๊ะดาลัม เกาะพีพี (ด้านทิศตะวันตก)	-	-	-	ดี (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	-	ดี (100)	พอใช้ (10)
	หาดโล๊ะดาลัม เกาะพีพี	-	ดี (10)	-	-	พอใช้ (500)	ดี (500)	พอใช้ (10)	-	-	พอใช้ (500)
	หาดโล๊ะดาลัม (พีพีคาบานา) เกาะพีพี	-	-	เสื่อมโทรมมาก (100)[3/ (Cu)]	ดี (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)
	หาดต้นไทร (ต้นไทรวิลเลจ) เกาะพีพี	-	พอใช้ (10)	เสื่อมโทรมมาก (100)[3/ (Cu)]	ดีมาก (100)	ดี (10)	ดี (10)	ดี (10)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)
		-	-	-	-	พอใช้ (500)	ดี (500)	-	-	-	ดี (500)
	หาดยาว เกาะพีพี (ด้านตะวันออกของทิศใต้)	-	-	-	ดีมาก (100)	ดี (10)	ดี (10)	-	-	ดี (100)	พอใช้ (10)
	อ่าวมาหยา	-	-	-	ดี (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	-	-	ดี (100)	-
	อ่าวไร่เลย์	-	-	-	ดี (100)	ดี (10)	ดี (10)	-	-	ดี (100)	พอใช้ (10)
	หาดคลองดาว	-	-	-	-	ดี (10)	-	-	-	-	พอใช้ (10)
	ด้านใต้หาดคลองกวาง เกาะลันตา	-	พอใช้ (10)	-	-	-	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	-	-
	บ้านคลองนิน เกาะลันตา	-	พอใช้ (10)	-	-	ดี (10)	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	-	พอใช้ (10)

จังหวัด	ที่ตั้งสถานี	คุณภาพน้ำทะเล[1/](ระยะห่างจากฝั่ง)[2/]									
		ฤดูแล้ง					ฤดูฝน				
		2554	2555	2556	2557	2558	2554	2555	2556	2557	2558
กระบี่ (ต่อ)	บ้านศรีรายา เกาะลันตา	-	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	ดี (100)	ดีมาก (100)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรม (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)
	บ้านบ่อม่วง	-	ดี (100)	-	ดี (500)	ดี (500)	พอใช้ (500)	ดี (100)	-	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)
	ทะเลแหวก	-	-	-	-	ดี (10)	-	-	-	-	ดี (10)
ตรัง	หาดปากเมง	-	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	พอใช้ (500)	ดี (500)	ดี (100)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (500)
	หาดสำราญ (กลาง)	-	พอใช้ (10)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	พอใช้ (100)	พอใช้ (10)
	หาดเจ้าไหม (กลาง)	-	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)	เสื่อมโทรม (10)	พอใช้ (10)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)
	หาดหยงหลิง	-	พอใช้ (10)	-	ดี (100)	ดี (10)	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)
	หาดยาว (ใต้)	-	พอใช้ (10)	-	ดี (100)	ดี (10)	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน											
สงขลา	ประตูระบายน้ำปากระวะ อ.หัวไทร	-	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	-	ดี (10)	ดี (100)	ดี (100)	ดี (100)	ดีมาก (100)	ดี (10)
	หาดมหาราช	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	-	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	ดีมาก (100)	ดี (10)
	ปากทะเลสาบสงขลา	พอใช้ (500)	พอใช้ (100)	เสื่อมโทรมมาก (100) [3/ (Cu)]	ดี (100)	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)	ดี (100)	ดี (100)	ดีมาก (100)	พอใช้ (500)
	หาดเทพา	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (10)	ดี (10)	-	ดี (100)	ดี (100)
	หาดสมิหลา	-	พอใช้ (10)	พอใช้ (100)	ดี (10)	ดี (10)	ดีมาก (10)	ดี (10)	ดี (100)	ดีมาก (100)	ดี (10)
		-	-	-	-	-	ดี (500)	-	-		-

จังหวัด	ที่ตั้งสถานี	คุณภาพน้ำทะเล[1/](ระยะห่างจากฝั่ง)[2/]									
		ฤดูแล้ง					ฤดูฝน				
		2554	2555	2556	2557	2558	2554	2555	2556	2557	2558
สตูล	หาดบ้านปากบารา	-	พอใช้ (100)	-	ดี (500)	พอใช้ (500)	ดี (500)	พอใช้ (100)	-	พอใช้ (500)	พอใช้ (500)
	ท่าเทียบเรือปากบารา	-	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	ดี (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)
	บ้านทุ่งริ้น	-	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	พอใช้ (100)	ดี (100)	พอใช้ (100)
	บ้านปากบาง	-	เสื่อมโทรม (10)	-	ดี (100)	ดี (10)	พอใช้ (10)	พอใช้ (10)	-	ดี (100)	พอใช้ (10)

<u>หมายเหตุ</u>: 1/ ดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index : MWQI) เป็นเครื่องมือที่กรมควบคุมมลพิษพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลโดยรวม (คำนวณจากข้อมูลคุณภาพน้ำทะเล 8 พารามิเตอร์ ได้แก่ ออกซิเจนละลาย (DO) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) ฟอสเฟต-ฟอสฟอรัส (PO_4^{3-}-P) ไนเตรต-ไนโตรเจน (NO_3^--N) อุณหภูมิ (Temp.) สารแขวนลอย (SS) ความเป็นกรด-ด่าง (pH) และแอมโมเนีย-ไนโตรเจน (NH_3-N) มีค่าอยู่ระหว่าง 0-100 โดยแบ่งเป็นช่วงคะแนนต่างๆ ดังนี้

- ช่วงคะแนน 0 - 25 จัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก
- ช่วงคะแนน >25 - 50 จัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม
- ช่วงคะแนน >50 – 80 จัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้
- ช่วงคะแนน >80 – 90 จัดอยู่ในเกณฑ์ดี
- ช่วงคะแนน >90 – 100 จัดอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

2/ ตัวเลขในเครื่องหมาย ( ) แสดงระยะห่างจากชายฝั่ง (เมตร) จากระดับน้ำทะเลต่ำสุด

3/ กรณีคุณภาพน้ำทะเลมีปริมาณสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ และสารพิษ (Toxic elements) เช่น ปรอท (Hg) แคดเมียม (Cd) โครเมียมรวม (Total Cr) โครเมียมเฮกซาวาเลนซ์ (Cr^{6+}) ตะกั่ว (Pb) ทองแดง (Cu) ไซยาไนด์ (CN^-) และพีซีบี (PCBs) เกินมาตรฐานน้ำทะเล ดัชนีคุณภาพน้ำทะเลจะมีค่าเป็น “0” โดยทันที

<u>ที่มา</u>: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2559

(3) คุณภาพอากาศ

1) ผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศจากกรมควบคุมมลพิษ

แหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปตามพื้นที่ โดยในภาพรวมทั้งประเทศมลพิษทางอากาศส่วนใหญ่เกิดจากกิจกรรมการใช้พลังงาน ได้แก่ ภาคการขนส่งทางบก การผลิตไฟฟ้าและอุตสาหกรรม เป็นต้น โดยแนวโน้มการใช้พลังงานของประเทศไทยดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา กล่าวคือหนึ่งหน่วยพลังงานสามารถเปลี่ยนแปลงเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณมลพิษทางอากาศลดลง ประกอบกับการใช้รถใหม่ที่มีประสิทธิภาพการใช้พลังงานเพิ่มขึ้น และมีปริมาณการระบายมลพิษลดลง การใช้เชื้อเพลิงที่สะอาด และการส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งมวลชนเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

สำหรับสารมลพิษทางอากาศหลัก 5 ชนิด ที่ถือเป็นตัวแทนของมลพิษทางอากาศโดยทั่วไป ได้แก่ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2) ไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO_2) คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ก๊าซโอโซน (O_3) และฝุ่นละออง ขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM10) ซึ่งมีการตรวจวัดโดยสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติของกรมควบคุมมลพิษจำนวน 61 สถานี ใน 29 จังหวัดทั่วประเทศ โดยมีสถานีตรวจวัดอยู่ในพื้นที่ภาคใต้จำนวน 5 สถานี ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา ยะลา และนราธิวาส สำหรับฝุ่นละออง ขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) เพิ่งเริ่มมีการตรวจวัดตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา มีสถานีตรวจวัดอัตโนมัติเป็นจำนวน 12 สถานี ใน 10 จังหวัด โดยในพื้นที่ภาคใต้มีการตรวจวัดที่เฉพาะจังหวัดสงขลา สำหรับสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบอัตโนมัติในพื้นที่ภาคใต้จำนวน 5 สถานี (**รูปที่ 4-26**) ประกอบด้วย

- บริเวณสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- บริเวณศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
- บริเวณเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- บริเวณสนามโรงพิธีช้างเผือก จังหวัดยะลา
- บริเวณศาลากลางจังหวัดนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

จากผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั้ง 5 สถานี ใน 5 จังหวัด ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558 (**ตารางที่ 4-31**) พบว่า ในปี 2558 จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจำนวนวันที่มลพิษทางอากาศเกินค่ามาตรฐานสูงที่สุด (22 วัน) รองลงมา คือ จังหวัดสงขลา (7 วัน) และจังหวัดภูเก็ต (3 วัน) ตามลำดับ โดยสารมลพิษที่เป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่ภาคใต้ตลอด 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2554-2558) คือ ฝุ่นละออง ขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10) ฝุ่นละออง ขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน (PM-2.5) และก๊าซโอโซน สำหรับสารมลพิษที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตลอดทั้งปี ได้แก่ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไนโตรเจนไดออกไซด์ และคาร์บอนมอนอกไซด์

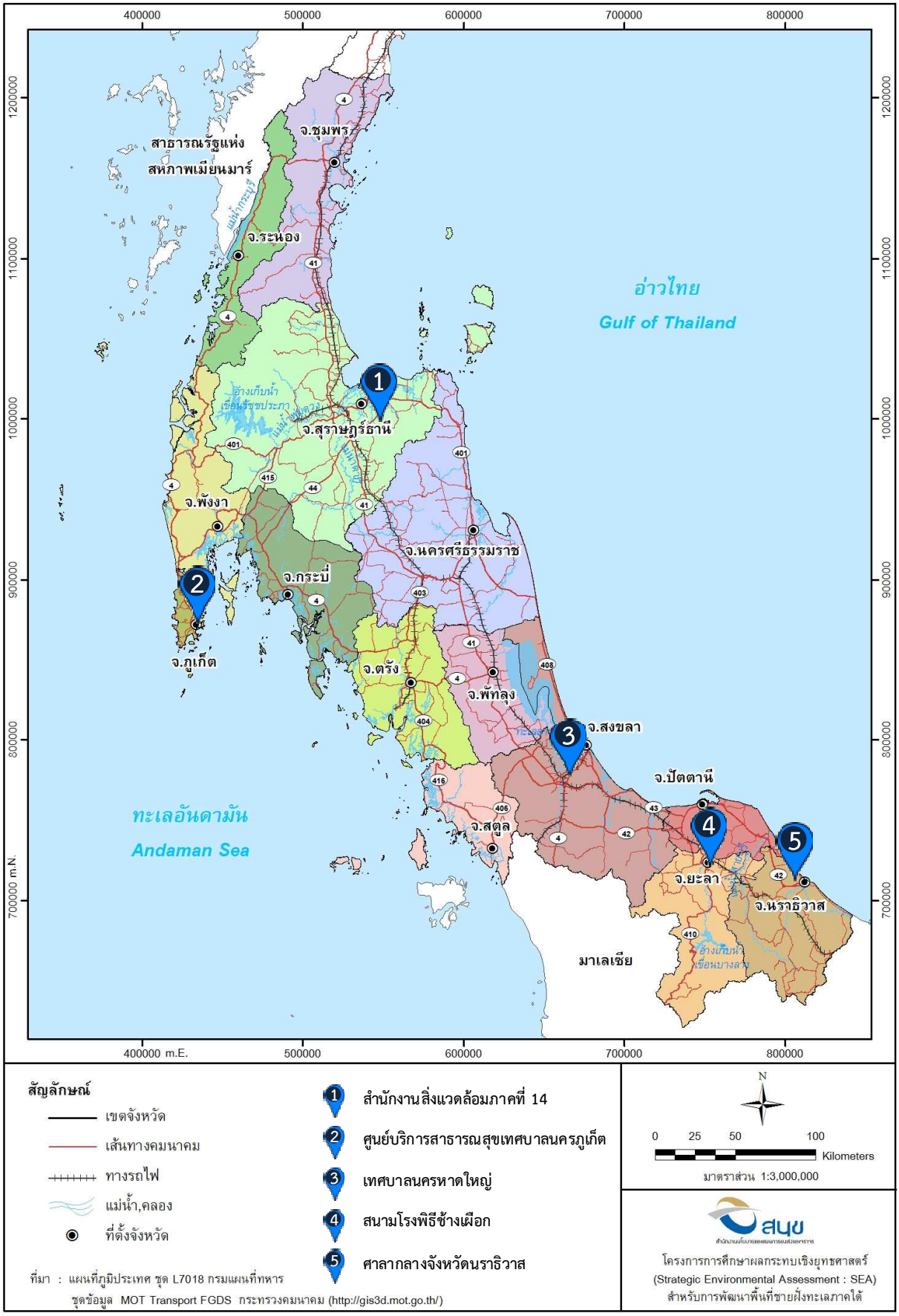

รูปที่ 4-26 แผนที่แสดงสถานีจุดตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบอัตโนมัติของกรมควบคุมมลพิษ

ตารางที่ 4-31

ผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศ ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558 ของสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศถาวรอัตโนมัติของกรมควบคุมมลพิษในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	พ.ศ.	ค่าเฉลี่ยผลการตรวจวัด (จำนวนครั้งที่เกินเกณฑ์มาตรฐาน)													
		SO_2 (ppb)		NO_2 (ppb)		CO (ppm)			O_3 (ppb)			PM-10 (μg/m^3)		PM-2.5 (μg/m^3)	
		1 ชั่วโมง	1 ปี	1 ชั่วโมง	1 ปี	1 ชั่วโมง	8 ชั่วโมง	1 ปี	1 ชั่วโมง	8 ชั่วโมง	1 ปี	24 ชั่วโมง	1 ปี	24 ชั่วโมง	1 ปี
สุราษฎร์ธานี	2554	0-10 (0/7,827)	2	0-35 (0/8,172)	8	0.00-1.70 (0/8,084)	0.00-0.10 (0/8,412)	0.30	0-72 (0/7,279)	-	15	10.4-61.3 (0/287)	28.2	-	-
	2555	0-15 (0/1,856)	3	0-26 (0/4,978)	6	0.00-1.80 (0/6,373)	0.00-0.90 (0/6,562)	0.40	0-64 (0/5,606)	0-52 (0/5,791)	12	15.5-68.1 (0/15)	37.8	-	-
	2556	0-7 (0/7,784)	1	0-19 (0/7,882)	3	0.00-2.50 (0/7,918)	0.00-0.66 (0/8,277)	0.20	0-98 (0/7,921)	1-72 (12/8,284)	18	7.0-73.0 (0/319)	35.0	-	-
	2557	0-28 (0/7,865)	1	0-22 (0/7,884)	3	0.00-2.40 (0/7,895)	0.00-2.00 (0/8,230)	0.17	0-102 (1/7,748)	1-91 (73/8,064)	21	13.0-97.0 (0/315)	39.0	-	-
	2558	0-46 (0/6,302))	1	0-29 (0/4,917)	4	0.00-2.10 (0/6,759)	0.03-2.01 (0/7,051)	0.43	0-89 (0/6,668)	1-82 (20/6,242)	20	16.0-153.0 (2/221)	41.0	-	-
ภูเก็ต	2554	0-12 (0/8,065)	2	0-50 (0/8,309)	8	0.00-2.90 (0/8,323)	0.00-2.20 (0/8,665)	0.40	0-83 (0/7,776)	-	25	6.4-61.6 (0/311)	25.4	-	-
	2555	0-16 (0/7,984)	1	0-38 (0/7,759)	9	0.00-2.30 (0/6,417)	0.00-1.30 (0/6,687)	0.50	0-69 (0/7,790)	0-67 (0/8,073)	21	4.3-75.5 (0/333)	21.1	-	-
	2556	0-17 (0/7,793)	1	0-64 (0/7,984)	10	0.00-1.90 (0/8,250)	0.00-1.23 (0/8,591)	0.48	0-96 (0/7,433)	0-86 (231/7,679)	26	8.0-61.0 (0/347)	24.0	-	-
	2557	0-28 (0/6,308)	4	0-39 (0/6,855)	9	0.00-2.30 (0/7,593)	0.02-1.58 (0/7,878)	0.70	0-112 (11/6,740)	1-103 (227/6,993)	21	6.0-85.0 (0/328)	24.0	-	-
	2558	0-15 (0/2,599)	3	0-64 (0/7,905)	12	0.00-1.90 (0/5,067)	0.00-1.69 (0/5,296)	0.54	0-62 (0/6,478)	1-53 (0/6,603)	13	8.0-209.0 (3/244)	31.0	-	-

จังหวัด	พ.ศ.	ค่าเฉลี่ยผลการตรวจวัด (จำนวนครั้งที่เกินเกณฑ์มาตรฐาน)													
		SO_2 (ppb)		NO_2 (ppb)		CO (ppm)			O_3 (ppb)			PM-10 (μg/m^3)		PM-2.5 (μg/m^3)	
		1 ชั่วโมง	1 ปี	1 ชั่วโมง	1 ปี	1 ชั่วโมง	8 ชั่วโมง	1 ปี	1 ชั่วโมง	8 ชั่วโมง	1 ปี	24 ชั่วโมง	1 ปี	24 ชั่วโมง	1 ปี
สงขลา	2554	0-9 (0/6,941)	1	0-36 (0/7,210)	8	0.00-1.60 (0/7,894)	0.00-1.20 (0/8,214)	0.50	0-74 (0/7,406)	-	16	14.6-88.4 (0/309)	39.8	-	-
	2555	0-16 (0/7,455)	1	0-33 (0/7,579)	8	0.00-1.80 (0/8,050)	0.00-1.50 (0/8,345)	0.40	0-72 (0/7,931)	0-51 (0/8,211)	11	12.3-113.2 (0/338)	33.6	4.5-80.9 (6/181)	18.9
	2556	0-18 (0/7,624)	2	0-34 (0/6,677)	7	0.00-3.26 (0/7,921)	0.00-2.70 (0/8,245)	0.51	0-80 (0/7,899)	0-61 (0/8,233)	18	11.0-101.0 (0/313)	38.0	7.0-51.0 (1/347)	20.0
	2557	0-26 (0/7,127)	3	0-30 (0/8,106)	6	0.00-1.65 (0/8,169)	0.01-1.18 (0/8,532)	0.50	0-114 (2/8,168)	0-84 (68/8,531)	22	15.0-91.0 (0/340)	44.0	4.0-48.0 (0/218)	20.0
	2558	0-14 (0/5,418)	3	0-30 (0/3,919)	6	0.00-2.50 (0/4,962)	0.00-2.36 (0/5,175)	0.60	0-73 (0/5,028)	21-63 (0/5,270)	21	20.0-323.0 (7/284)	44.0	8.0-35.0 (0/97)	18.0
ยะลา	2554	-	-	-	-	0.00-2.00 (0/7,074)	0.10-1.40 (0/7,263)	0.50	-	-	-	9.6-61.9 (0/274)	27.9	-	-
	2555	-	-	-	-	0.00-2.10 (0/6,987)	0.10-1.30 (0/7,228)	0.40	-	-	-	10.1-82.0 (0/285)	26.4	-	-
	2556	-	-	-	-	0.00-1.80 (0/8,024)	0.08-1.40 (0/8,359)	0.39	-	-	-	9.0-97.0 (0/327)	29.0	-	-
	2557	-	-	-	-	0.00-2.00 (0/7,686)	0.00-1.51 (0/8,001)	0.49	-	-	-	5.0-74.0 (0/287)	23.0	-	-
	2558	-	-	-	-	0.00-4.10 (0/8,049)	0.00-1.94 (0/8,444)	0.46	-	-	-	9.0-135.0 (2/3674)	32.0	-	-

จังหวัด	พ.ศ.	ค่าเฉลี่ยผลการตรวจวัด (จำนวนครั้งที่เกินเกณฑ์มาตรฐาน)													
		SO_2 (ppb)		NO_2 (ppb)		CO (ppm)			O_3 (ppb)			PM-10 (μg/m^3)		PM-2.5 (μg/m^3)	
		1 ชั่วโมง	1 ปี	1 ชั่วโมง	1 ปี	1 ชั่วโมง	8 ชั่วโมง	1 ปี	1 ชั่วโมง	8 ชั่วโมง	1 ปี	24 ชั่วโมง	1 ปี	24 ชั่วโมง	1 ปี
นราธิวาส	2554	-	-	-	-	0.00-3.00 (0/8,027)	0.00-1.70 (0/8,363)	0.40	-	-	-	8.1-77.5 (0/307)	33.4	-	-
	2555	-	-	-	-	0.00-2.40 (0/8,307)	0.00-1.30 (0/8,645)	0.50	-	-	-	14.1-88.1 (0/312)	33.2	-	-
	2556	-	-	-	-	0.00-1.60 (0/8,128)	0.04-1.31 (0/8,485)	0.50	-	-	-	11.0-135.0 (1/332)	36.0	-	-
	2557	-	-	-	-	0.00-2.20 (0/7,789)	0.00-1.66 (0/8,226)	0.55	-	-	-	10.0-70.0 (0/347)	29.0	-	-
	2558	-	-	-	-	0.00-2.00 (0/8,309)	0.00-1.73 (0/8,654)	0.49	-	-	-	8.0-179.0 (5/342)	28.0	-	-
ค่ามาตรฐาน		**300**	**40**	**170**	**30**	**30**	**9**	**-**	**100**	**70**	**-**	**120**	**50**	**50**	**25**

<u>หมายเหตุ</u> : (-) หมายถึง ไม่มีการเก็บข้อมูล

จังหวัดระนอง พังงา กระบี่ ตรัง ชุมพร นครศรีธรรมราช ปัตตานี สตูล และพัทลุง ยังไม่มีการตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศ

<u>ที่มา</u> : สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ, 2558

สำหรับรายละเอียดผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศ ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558 สามารถสรุปได้ ดังนี้

(ก) ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM-10) ในปี 2558 พบปริมาณสูงกว่ามาตรฐานทั้ง 5 จังหวัด มี**ค่าเฉลี่ยรายปี**อยู่ในช่วง 28-44 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกจังหวัด ยกเว้นจังหวัดนราธิวาสที่มีแนวโน้มลดลง โดยค่าสูงสุดที่ตรวจวัดได้อยู่ที่บริเวณเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และเมื่อพิจารณา**ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง** ในปี 2558 ตรวจวัดได้อยู่ในช่วง 8.0-323.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร โดยค่าสูงสุดที่ตรวจวัดได้อยู่ที่บริเวณเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาเช่นกัน

(ข) ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM-2.5) มีการตรวจวัดเฉพาะที่บริเวณเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งในปี 2558 ไม่พบปริมาณที่สูงกว่ามาตรฐาน มี**ค่าเฉลี่ยรายปี**เท่ากับ 18 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร และ**ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง**มีค่าอยู่ในช่วง 8.0-35.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มของปริมาณฝุ่นละออง พบว่า มีแนวโน้มลดลงจากปีที่ผ่านมา และไม่พบค่าที่เกินมาตรฐานตั้งแต่ปี 2557-2558

(ค) ก๊าซโอโซน (O_3) มีการตรวจวัดที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และสงขลา ซึ่งจากการตรวจวัดพบปริมาณสูงกว่าค่ามาตรฐานเฉพาะที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยในปี 2558 พบ**ค่าเฉลี่ย 1 ชั่วโมง**อยู่ในช่วง 0-89 ส่วนในพันล้านส่วน (ppb) และ**ค่าเฉลี่ย 8 ชั่วโมง**อยู่ในช่วง 1-82 ส่วนในพันล้านส่วน (ppb) โดยพบค่าสูงสุดที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มของก๊าซโอโซน พบว่ามีแนวโน้มลดลงจากปี 2557 ที่พบว่ามีค่าเกินมาตรฐานทั้ง 3 จังหวัด

(ง) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO_2) มีการตรวจวัดที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และสงขลา ซึ่งตรวจพบอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทั้ง 3 จังหวัด ในปี 2558 มี**ค่าเฉลี่ยรายปี**อยู่ในช่วง 4-12 ส่วนในพันล้านส่วน (ppb) และ**ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง** มีค่าอยู่ในช่วง 0-64 ส่วนในพันล้านส่วน (ppb) โดยค่าสูงสุดที่ตรวจวัดได้อยู่ที่บริเวณศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มของปริมาณก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและภูเก็ตในขณะที่จังหวัดสงขลามีแนวโน้มคงที่

(จ) ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2) มีการตรวจวัดที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และสงขลา ซึ่งตรวจพบอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทั้ง 3 จังหวัด ในปี 2558 มี**ค่าเฉลี่ยรายปี**อยู่ในช่วง 0-3 ส่วนในพันล้านส่วน (ppb) โดยค่าสูงสุดที่ตรวจวัดได้พบที่บริเวณสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ**ค่าเฉลี่ย 1ชั่วโมง**มีค่าอยู่ในช่วง 0-46ส่วนในพันล้านส่วน (ppb) พบค่าสูงสุดที่ และจังหวัดสงขลา ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มของปริมาณก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์เป็นค่าเฉลี่ยรายปี พบว่า มีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ ในขณะที่ค่าเฉลี่ยราย 1 ชั่วโมง มีแนวโน้มลดลงในจังหวัดภูเก็ตและสงขลา และเพิ่มขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

(ฉ) ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) มีการตรวจวัดทั้ง 5 จังหวัด ซึ่งมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทุกจังหวัด ในปี 2558 มี**ค่าเฉลี่ยรายปี**อยู่ในช่วง 0.43-0.60 ส่วนในล้านส่วน (ppm) **ค่าเฉลี่ย 8 ชั่วโมง** มีค่าอยู่ในช่วง 0.00-2.36 ส่วนในล้านส่วน (ppm) โดยค่าสูงสุดที่ตรวจวัดได้พบที่จังหวัดสงขลา และ**ค่าเฉลี่ย 1ชั่วโมง** มีค่าอยู่ในช่วง 0.00-4.10 ส่วนในล้านส่วน (ppm) พบค่าสูงสุดที่จังหวัดนราธิวาส ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มของปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์เป็นค่าเฉลี่ยรายปี พบว่า มีแนวโน้มลดลงในจังหวัดภูเก็ต

ยะลา และนราธิวาสค่าเฉลี่ยราย 8 ชั่วโมง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกจังหวัด ยกเว้นจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีแนวโน้มคงที่ สำหรับค่าเฉลี่ยราย 1 ชั่วโมง พบว่า จังหวัดนราธิวาสมีแนวโน้มคงที่ จังหวัดสงขลาและยะลามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและภูเก็ตมีแนวโน้มลดลง

ทั้งนี้ จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปริมาณก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO_2) และก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ (CO) มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั่วไปค่อนข้างมาก สำหรับปริมาณก๊าซโอโซน (O_3) พบว่า มีแนวโน้มลดลงทั้ง 3 จุดตรวจวัด แต่ยังคงพบค่าเกินเกณฑ์มาตรฐาน ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ในปี 2558 พบค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานในทุกสถานีตรวจวัด

2) สถานการณ์ฝุ่นควันภาคใต้

ปัญหาฝุ่นควันข้ามแดนเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมของทุกปี ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงฤดูแล้งของพื้นที่บริเวณคาบสมุทรมาเลเซีย สิงคโปร์ สุมาตรา และกาลิมันตัน และเป็นช่วงที่เกษตรกรบนเกาะสุมาตราและเกาะบอร์เนียว ประเทศอินโดนีเซีย จะทำการปรับพื้นที่ทำการเกษตรโดยการใช้ไฟเผา ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเกิดฝุ่นควัน ทั้งนี้ เนื่องจากไม่สามารถควบคุมไฟได้ทำให้เกิดการลุกลามออกไปนอกพื้นที่ทำการเกษตรและเกิดเป็นไฟป่าขึ้นมา หรือเป็นการจงใจที่ไม่มีการควบคุม ประกอบกับในช่วงที่เกิดปัญหาฝุ่นควันในประเทศอินโดนีเซีย ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทยอยู่ในช่วงอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (เดือนมิถุนายน-ตุลาคม) ที่พัดพาลมจากด้านใต้เข้าสู่ประเทศไทยด้านตะวันตก จึงทำให้พัดพาฝุ่นควันจากเกาะสุมาตราและเกาะบอร์เนียว ประเทศอินโดนีเซีย เข้ามาปกคลุมในภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ซึ่งการพัดพาฝุ่นควันและฝุ่นละอองจากจุดกำเนิดถึงประเทศไทยจะใช้ระยะเวลาประมาณ 24 ชั่วโมง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านความเร็วของลม ส่วนปริมาณฝุ่นควันที่ปกคลุมในภาคใต้จะขึ้นอยู่กับปัจจัยความแห้งแล้งของบริเวณจุดกำเนิดฝุ่นควัน และปริมาณน้ำฝนที่เกิดขึ้นในภาคใต้

ทั้งนี้ จากข้อมูลการเฝ้าติดตามสถานการณ์ในพื้นที่บริเวณต้นเหตุฝุ่นควันโดยการติดตามการเกิดจุดเผาไหม้ (Hotspot) ด้วยข้อมูลดาวเทียม NOAA-18 ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนจุดเกิดไฟไหม้ (Hotspot) บนเกาะสุมาตราและเกาะบอร์เนียวของประเทศอินโดนีเซีย จำแนกรายเดือน โดยดาวเทียม NOAA-18 ในปี พ.ศ. 2555-2558 พบว่า จุดเกิดไฟไหม้ (Hotspot) ดังกล่าว มักเกิดขึ้นมากในช่วงเดือนมิถุนายน-ตุลาคม ดังแสดงใน**รูปที่ 4-27**

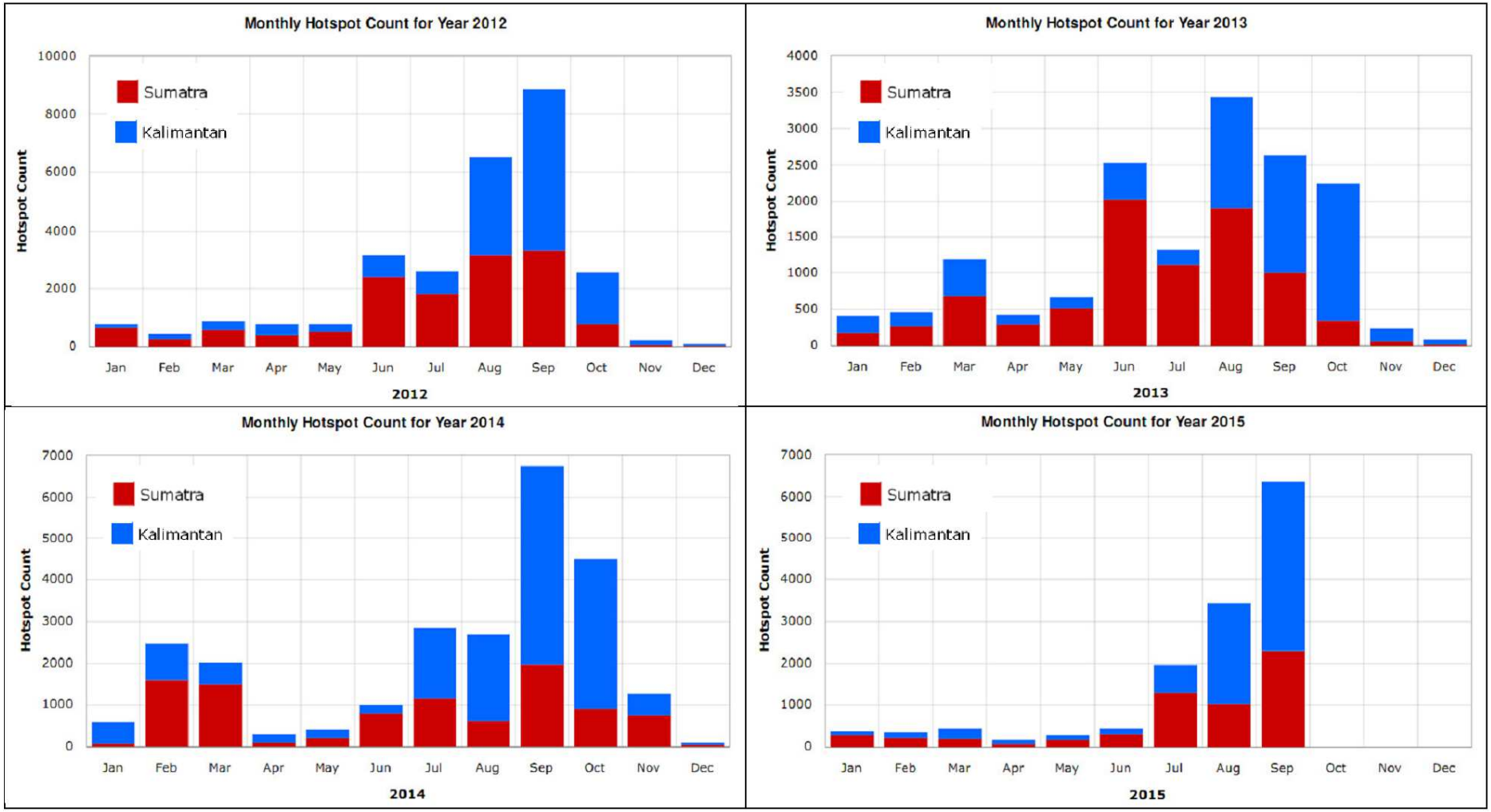

ที่มา: ASEAN Specialised Meteorological Centre (http://asmc.asean.org/asmc-hotspot/)

รูปที่ 4-27 การเปลี่ยนแปลงของจุดเผาไหม้ (Hotspot) บนเกาะสุมาตราและเกาะบอร์เนียว จำแนกรายเดือน ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2558

สำหรับปัญหาฝุ่นควันในปี 2558 พบว่า มี 7 จังหวัดที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา ยะลา นราธิวาส สตูล และปัตตานี ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน – 30 ตุลาคม 2558 ทั้งนี้ จากการตรวจวัดข้อมูลคุณภาพอากาศในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา ยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสตูล พบปริมาณฝุ่นละอองมีค่าสูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน 10 วัน คิดเป็นร้อยละ 6.5 ของจำนวนวันที่ตรวจวัด (153 วัน) และพบปริมาณฝุ่นละอองเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุด เท่ากับ 360 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2558 ที่ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ในระดับที่มีผลกระทบต่อสุขภาพมาก (ดังแสดงใน**รูปที่ 4-28**) และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2557 ในช่วงเวลาเดียวกันพบว่าไม่มีวันที่ปริมาณฝุ่นละอองเกินเกณฑ์มาตรฐาน

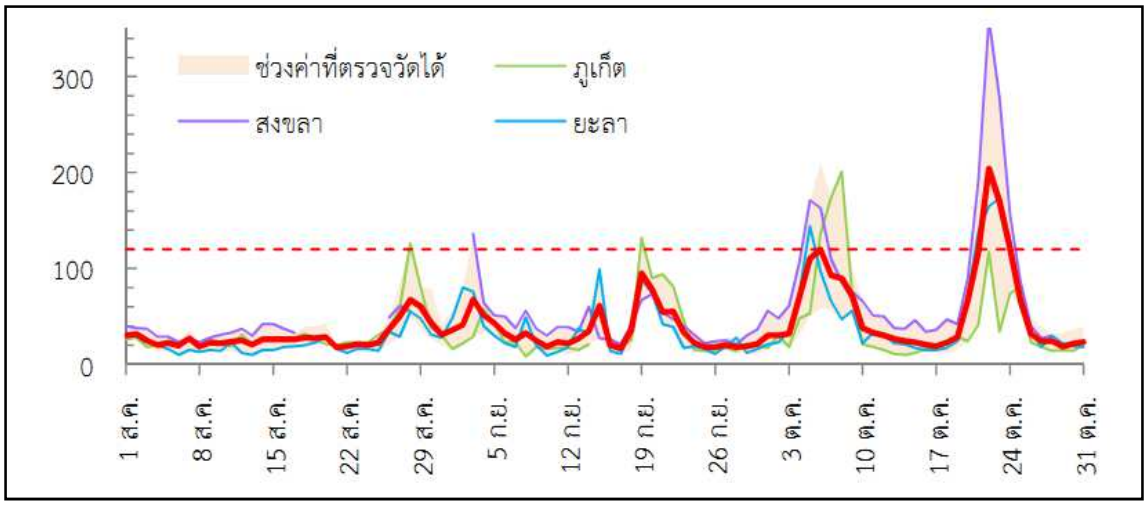

ที่มา: (ร่าง) รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2558, กรมควบคุมมลพิษ, มีนาคม 2559

รูปที่ 4-28 ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน ในภาคใต้ของประเทศไทย ระหว่าง เดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2558

4.2.2.6 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

จากแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593 ที่มีวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมีการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน” นั้น ได้มีการกำหนดเป้าหมายเป็น 3 ระยะ ได้แก่ เป้าหมายระยะสั้น (ปีเป้าหมาย คือ พ.ศ. 2559) เป้าหมายระยะกลาง (ปีเป้าหมาย คือ พ.ศ. 2563) และเป้าหมายระยะยาว (ปีเป้าหมาย คือ พ.ศ. 2593)

ซึ่งองค์ประกอบของแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593 ประกอบด้วยแนวทางการดำเนินงานใน 3 เรื่องหลัก ได้แก่ (1) การปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (2) การลดก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ และ (3) การสร้างขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดย Roadmap ในภาพรวมของเป้าหมายของแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593 ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-32**

ตารางที่ 4-32 Roadmap ของเป้าหมายระยะต่างๆ ในแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593

แนวทางการดำเนินงาน	เป้าหมายระยะสั้น (พ.ศ. 2559)	เป้าหมายระยะกลาง (พ.ศ. 2563)	เป้าหมายระยะยาว (พ.ศ. 2593 และต่อเนื่อง)
ด้านการปรับตัวต่อผลกระทบ	1. มีแผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงต่อผลกระทบจากการเปลี่ยน แปลงสภาพภูมิอากาศในด้านต่างๆ อย่างครอบคลุม เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ 2. สัดส่วนพื้นที่อนุรักษ์เพื่อพิทักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพต่อพื้นที่ประเทศเพิ่มขึ้น โดยรักษาพื้นที่อนุรักษ์ไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 19 และเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนไม่น้อยกว่าปีละ 5,000 ไร่ 3. ร้อยละ 50 ของจังหวัดชายทะเลมีแผนบูรณาการการฟื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งที่ได้รับผลกระทบ ตามแนวทางการจัดการที่เหมาะสมและเป็นมิตรต่อระบบนิเวศ 4. มีการพัฒนาดัชนีรวมแสดงระดับภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งในภาพรวมของประเทศและรายสาขา	1. มีระบบพยากรณ์สภาพอากาศและเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับภาคเกษตรและการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกพื้นที่เสี่ยง 2. มีระบบประกันภัยสำหรับผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับความเสียหายจากปัจจัยทางภูมิอากาศ 3. มีกองทุนเพื่อการฟื้นฟู เยียวยา และปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นกลไกระดับประเทศ 4. พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ 5. สัดส่วนพื้นที่อนุรักษ์เพื่อพิทักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้นเท่ากับพื้นที่อนุรักษ์สูงสุดที่ควรเป็น (maximum conservation area) 6. ทุกจังหวัดชายทะเลมีแผนบูรณาการฟื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งที่ได้รับผลกระทบตามแนวทางการจัดการ ที่เหมาะสมและเป็นมิตรต่อระบบนิเวศ 7. มีแผนปฏิบัติการระดับท้องถิ่นในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศครบทุกพื้นที่เสี่ยง	1. สัดส่วนพื้นที่และเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์ต่อพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น 2. สัดส่วนพื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่ได้รับการพัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น 3. สัดส่วนของเกษตรกรในพื้นที่เสี่ยงภัยที่ได้รับการอบรมการป้องกัน บรรเทาและหลีกเลี่ยงภัยธรรมชาติ รวมถึงการฝึกอบรมอาชีพเสริมเพิ่มขึ้น 4. สัดส่วนของเกษตรกรผู้ประกันภัยผลผลิตจากภูมิอากาศเพิ่มขึ้น 5. สัดส่วนมูลค่าความเสียหายของผลผลิตทางการเกษตรจากปัจจัยทางภูมิอากาศต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมในภาคการเกษตรลดลง 6. สัดส่วนพื้นที่ที่ได้รับการจัดทำระบบการอนุรักษ์และฟื้นฟูดินและน้ำต่อพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติซ้ำซากเพิ่มขึ้น 7. สัดส่วนทรัพยากรน้ำผิวดินที่นำมาใช้ประโยชน์ต่อทรัพยากรน้ำผิวดินทั้งหมดเพิ่มขึ้น 8. สัดส่วนของประชากรที่สามารถเข้าถึงน้ำสะอาดเพิ่มขึ้น 9. สัดส่วนของพื้นที่เสี่ยงภัยที่ได้รับการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังภัยธรรมชาติเพิ่มขึ้น 10. จำนวนผู้เสียชีวิตและมูลค่าความเสียหายจากภัยธรรมชาติลดลง 11. จำนวนประชากรเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่มีภาวะทุพโภชนาการลดลง 12. สัดส่วนของพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดและการแพร่ระบาดของโรคที่ได้รับการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังโรคเพิ่มขึ้น 13. สัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขจากโรคที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางภูมิอากาศต่อประชากรลดลง 14. จำนวนชนิดพันธุ์ต่างๆ ที่ถูกคุกคามจนใกล้สูญพันธุ์ลดลง 15. สัดส่วนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มขึ้น 16. ระดับภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพิ่มขึ้น (วัดจากดัชนีรวม)

แนวทางการดำเนินงาน	เป้าหมายระยะสั้น (พ.ศ. 2559)	เป้าหมายระยะกลาง (พ.ศ. 2563)	เป้าหมายระยะยาว (พ.ศ. 2593 และต่อเนื่อง)
ด้านการลดก๊าซเรือนกระจก	1. มีการจัดทำเป้าหมายและ Roadmap การลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศในระยะกลาง และระยะยาวและมีการกำหนดเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกในระยะกลางและระยะยาว ในสาขาอุตสาหกรรมที่มีความพร้อม 2. มีการจัดตั้งกลไกภายในประเทศที่เหมาะสมโดยใช้มาตรการผสมผสาน ทั้งเชิงเศรษฐศาสตร์และกฎหมาย ในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาแบบปล่อยคาร์บอนต่ำ	1. การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศลดลงร้อยละ 7-20 ในภาคพลังงานและคมนาคมขนส่ง เมื่อเทียบกับกรณี BAU (ปีเป้าหมาย พ.ศ. 2564) 2. มีสัดส่วนพลังงานหมุนเวียนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายของประเทศอย่างน้อยร้อยละ 25 (ปีเป้าหมาย พ.ศ. 2564) 3. สัดส่วนของเทศบาลที่มีพื้นที่สีเขียวของชุมชนเมืองไม่น้อยกว่า 10 ตารางเมตรต่อคนเพิ่มขึ้น	1. ค่าความเข้มของการใช้พลังงาน (energy intensity) ลดลงอย่างน้อยร้อยละ 25 เมื่อเทียบ กับกรณี BAU (ปีเป้าหมาย พ.ศ. 2573) 2. สัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น 3. สัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการคมนาคมขนส่งทางบกลดลง 4. สัดส่วนการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมที่ปล่อยคาร์บอนต่ำและที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น 5. จำนวนพื้นที่กำจัดมูลฝอยแบบเทกอง (open dumping) ลดลง 6. สัดส่วนพื้นที่เกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) และเกษตรอินทรีย์ เพิ่มขึ้น 7. สัดส่วนการเผาในพื้นที่เกษตรลดลง 8. สัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมลดลง
ด้านการสร้างขีดความสามารถและขับเคลื่อนการดำเนินงาน	1. มีศูนย์รวมเครือข่ายงานวิจัยและพัฒนาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 2. มีข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย - ฐานข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศในภาพรวมและรายสาขาที่เป็นปัจจุบัน ครอบคลุมสาขาพลังงาน คมนาคมขนส่ง อุตสาหกรรม เกษตร ป่าไม้และการเปลี่ยนแปลง การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดการของเสีย รวมถึงมีการจัดทำกรณีฐาน (Business-as-usual: BAU) ของปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาพรวมของประเทศ - ฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนกิจกรรมการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการซื้อขายปริมาณการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทั้งที่เป็นทางการและโดยสมัครใจ - ระบบการรายงานข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรายอุตสาหกรรม สำหรับผู้ประกอบการรายใหญ่ในภาคอุตสาหกรรมที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง - ฐานข้อมูลสนับสนุนการเจรจาความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	1. มีการนำเทคโนโลยีโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (smart grid) มาใช้ในระดับประเทศ 2. มีการพัฒนามาตรฐานกลไกและเครื่องมือการลดก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับและสามารถเชื่อมโยงกับกลไกและเครื่องมือระดับนานาชาติได้	1. สัดส่วนของหน่วยงานในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นที่มีแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อรองรับแนวทางการพัฒนาแบบปล่อยคาร์บอนต่ำและการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพิ่มขึ้น

แนวทางการดำเนินงาน	เป้าหมายระยะสั้น (พ.ศ. 2559)	เป้าหมายระยะกลาง (พ.ศ. 2563)	เป้าหมายระยะยาว (พ.ศ. 2593 และต่อเนื่อง)
	3. มียุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการระดับประเทศในการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย – แผนปฏิบัติการการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรายสาขาที่จำเป็น เช่น การจัดการน้ำ อุทกภัยและภัยแล้ง การเกษตร การท่องเที่ยว การสาธารณสุข เป็นต้น – แผนปฏิบัติการการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ – แผนปฏิบัติการการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก – ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการลงทุนและการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ปล่อยคาร์บอนต่ำและที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม – แผนปฏิบัติการการพัฒนาบุคลากรรองรับการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาแบบปล่อยคาร์บอนต่ำ 4. ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์ของหน่วยงานในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 5. มีการจัดตั้งกลไกภายในประเทศเพื่อรองรับการสนับสนุนด้านการเงิน เทคโนโลยี และการเสริมสร้างศักยภาพจากต่างประเทศ		

4.2.3 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในมิติเศรษฐกิจและสังคม

4.2.3.1 สภาพเศรษฐกิจระดับภาค

(1) การเติบโตทางเศรษฐกิจ

จากรายงานผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ปี 2557 ระบุว่า รายได้หลักของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2557 นั้น ขึ้นอยู่กับมูลค่าการผลิตของภาคการค้าและบริการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 53.0 รองลงมาคือ ภาคอุตสาหกรรม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 36.8 ส่วนภาคการเกษตรมีมูลค่าทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.2 ดัง**รูปที่ 4-29**

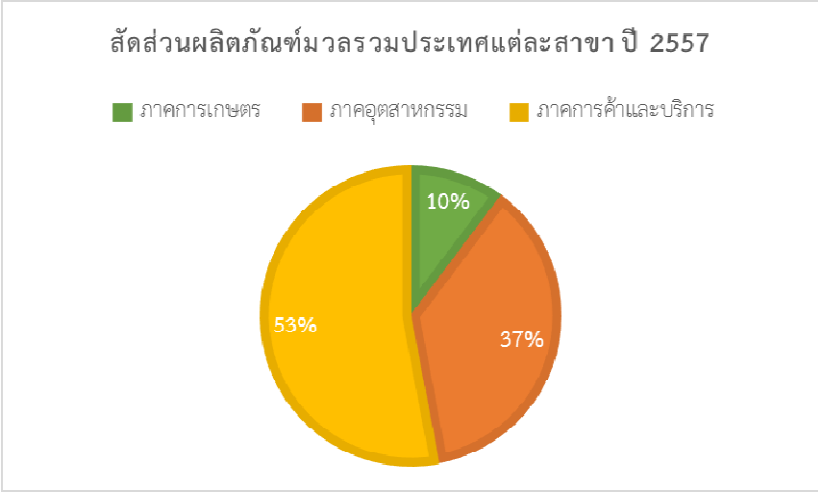

รูปที่ 4 -29 สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศแต่ละสาขา ปี 2557

หากพิจารณาเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) รายสาขาเศรษฐกิจ พบว่า สาขาอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นภูมิภาคที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมมากที่สุดมูลค่า 1,713,229 ล้านบาท รองลงมาคือ ภาคตะวันออก มูลค่า 1,583,403 ล้านบาท ซึ่งภาคใต้เป็นอันดับรองสุดท้าย มูลค่า 246,882 ล้านบาท สาขาเกษตรกรรม พบว่า ภาคเหนือมีผลิตภัณฑ์มวลรวมมากที่สุด มูลค่า 356,857 ล้านบาทรองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มูลค่า 307,910 ล้านบาท และ 301,089 ล้านบาท ตามลำดับ และหากพิจารณาสาขาบริการและการค้า กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นภูมิภาคที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขานี้ มากที่สุด 4,189,572 ล้านบาท รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 677,238 ล้านบาท ภาคตะวันออก 583,619 ล้านบาท และภาคใต้ 577,702 ล้านบาทดัง**ตารางที่ 4-33**

ตารางที่ 4-33 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จำแนกรายสาขา เปรียบเทียบระดับภาค ปี พ.ศ. 2557

หน่วย: ล้านบาท/ร้อยละ

สาขาเศรษฐกิจ	ทั้งประเทศ	ใต้	กทม.และปริมณฑล	ตะวันออก	ตะวันตก	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	เหนือ
เกษตรกรรม	1,343,504	301,089	55,044	166,179	98,117	58,309	307,910	356,857
อุตสาหกรรม	4,829,212	246,882	1,713,229	1,583,403	185,440	470,186	353,521	276,553
การค้าและบริการ	6,959,525	577,702	4,189,572	583,619	190,014	221,672	677,238	519,693
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (GRP)	**13,132,241**	**1,125,673**	**5,957,845**	**2,333,201**	**473,571**	**750,167**	**1,338,669**	**1,153,103**
เกษตรกรรม	10.2	26.7	0.9	7.1	20.7	7.8	23.0	30.9
อุตสาหกรรม	36.8	21.9	28.8	67.9	39.2	62.7	26.4	24.0
การค้าและบริการ	53.0	51.4	70.3	25.0	40.1	29.5	50.6	45.1
สัดส่วน GRP แต่ละภาค เปรียบเทียบรายสาขา	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558)

หากพิจารณาโครงสร้างทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค โดยการเปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์รายสาขา พบว่า ภูมิภาคที่มีศักยภาพในสาขาอุตสาหกรรมมากที่สุด คือ ภาคตะวันออก ร้อยละ 67.9 รองลงมา คือ ภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 62.7 ส่วนสาขาการค้าและบริการ พบว่า กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นภูมิภาคที่มีสัดส่วนมูลค่าภาคการผลิตสูงสุด คิดเป็น ร้อยละ 70.3 รองลงมาคือ ภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 51.3 และตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 50.6 ส่วนการผลิตภาคเกษตรกรรมพบว่า ภาคเหนือ เป็นภูมิภาคที่มีสัดส่วนการผลิตสูงกว่าระดับประเทศถึงร้อยละ 30.9 รองลงมาภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 26.7 (**รูปที่ 4-30**)

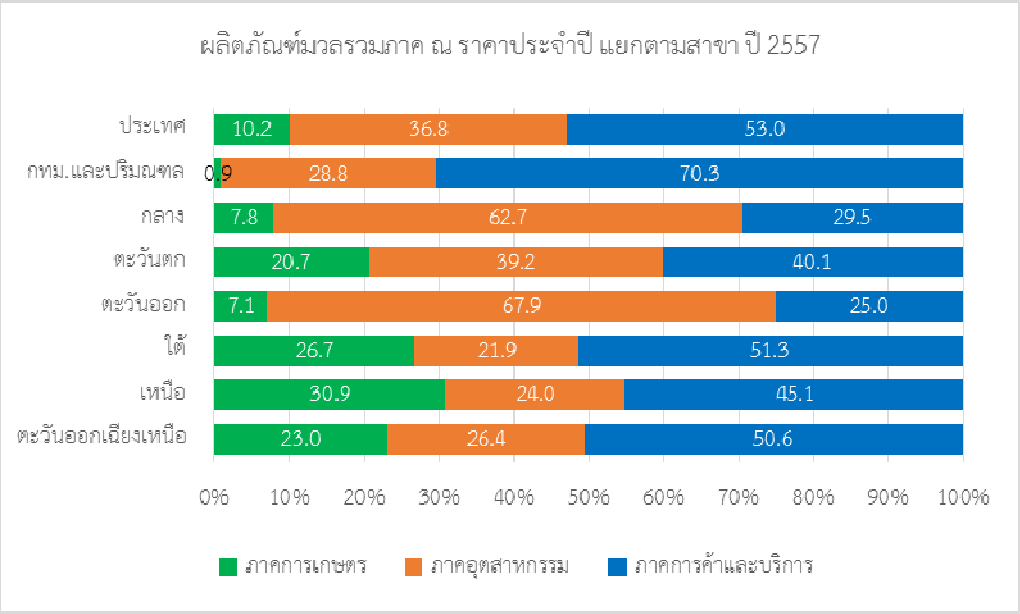

รูปที่ 4-30 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จำแนกรายสาขา เปรียบเทียบระดับภาค ปี พ.ศ. 2557

ในปี 2557 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ (GRP) มีมูลค่า 1.12 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.6 ของประเทศ คิดเป็นอันดับ 5 รองจาก กทม.และปริมณฑล ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ตามลำดับ (**ตารางที่ 4-34**) มีรายได้ต่อหัว 123,684 บาท ทั้งนี้รายได้ต่อหัวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศซึ่งอยู่ที่ 195,995 บาท จังหวัดภูเก็ตมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงสุด คือ 258,817 บาท จังหวัดนราธิวาสมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำสุดคือ 55,601 บาท รายได้หลักของภาคใต้ ขึ้นอยู่กับมูลค่าการผลิตของภาคการค้าและบริการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.32 รองลงมาคือ ภาคการเกษตร คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 26.75 ส่วนภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่าทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.93 ดัง**ตารางที่ 4-35**

เมื่อวิเคราะห์สถานการณ์เศรษฐกิจของภาคใต้โดยจำแนกออกตามแต่ละภูมิภาคแล้ว พบว่า ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยเป็นภูมิภาคที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุด โดยมีมูลค่า GRP รวม 408,271 ล้านบาท สาขาเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ สาขาการเกษตร สาขาอุตสาหกรรมการผลิต และการขายส่งและขายปลีก ในขณะที่ภาคใต้ฝั่งอันดามันมีขนาดเศรษฐกิจเล็กกว่าภูมิภาคอื่นๆ โดยมีมูลค่า 342,560 ล้านบาท สาขาเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ โรงแรมและภัตตาคาร (66,719 ล้านบาท) การขายส่งและขายปลีก (62,400 ล้านบาท) และสาขาเกษตรกรรม (61,977 ล้านบาท)

ตารางที่ 4-34 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ จำแนกรายสาขา แยกรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2557

จังหวัดและกลุ่มจังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (GRP) (ล้านบาท)				GRP ต่อคน (บาท)	ประชากร (1,000 คน)	สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเปรียบเทียบรายสาขา (ร้อยละ)			
	เกษตรกรรม	อุตสาหกรรม	การค้าและบริการ	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค			เกษตรกรรม	อุตสาหกรรม	การค้าและบริการ	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค
กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย	**127,496**	**96,836**	**183,939**	**408,271**	**116,064**	**3,518**	**31.23**	**23.72**	**45.05**	**100.00**
ชุมพร	32,823	11,851	26,247	70,921	147,249	482	46.28	16.71	37.01	100.00
นครศรีธรรมราช	35,889	42,177	58,496	136,562	90,950	1,502	26.28	30.88	42.84	100.00
พัทลุง	11,466	5,653	15,583	32,702	65,530	499	35.06	17.29	47.65	100.00
สุราษฎร์ธานี	47,318	37,153	83,615	168,086	162,329	1,035	28.15	22.10	49.75	100.00
กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน	**78,343**	**36,651**	**227,566**	**342,560**	**168,110**	**2,038**	**22.87**	**10.70**	**66.43**	**100.00**
กระบี่	26,922	6,861	41,630	75,413	203,909	370	35.70	9.10	55.20	100.00
ตรัง	22,805	12,035	28,838	63,678	103,220	617	35.81	18.90	45.29	100.00
พังงา	14,408	4,080	24,392	42,880	161,681	265	33.60	9.52	56.88	100.00
ภูเก็ต	4,792	10,761	122,348	137,901	258,817	533	3.48	7.80	88.72	100.00
ระนอง	9,414	2,914	10,360	22,688	89,698	253	41.50	12.84	45.66	100.00
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน	**95,251**	**113,398**	**166,193**	**374,842**	**105,714**	**3,546**	**25.41**	**30.25**	**44.34**	**100.00**
นราธิวาส	13,684	4,608	19,690	37,982	55,601	683	36.03	12.13	51.84	100.00
ปัตตานี	15,629	8,477	22,758	46,864	75,378	622	33.35	18.09	48.56	100.00
ยะลา	15,293	6,056	18,128	39,477	89,330	442	38.74	15.34	45.92	100.00
สงขลา	36,658	89,569	93,102	219,329	144,209	1,521	16.71	40.84	42.45	100.00
สตูล	13,968	4,688	12,517	31,191	112,136	278	40.84	15.03	40.13	100.00
ภาคใต้	**301,089**	**246,882**	**577,702**	**1,125,673**	**123,684**	**9,101**	**26.75**	**21.93**	**51.32**	**100.00**

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558)

ตารางที่ 4-35 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ตั้งแต่ ปี 2538-2557

สาขาเศรษฐกิจ	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557p
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (ล้านบาท)																				
เกษตรกรรม	128,664	131,343	126,338	146,915	129,122	133,988	131,017	152,881	188,674	221,976	241,310	282,908	285,761	307,282	262,675	363,886	418,938	361,816	335,148	301,089
อุตสาหกรรม	83,701	93,701	92,622	92,824	93,332	102,870	103,900	114,859	130,702	143,091	159,970	172,027	178,723	191,122	190,707	238,281	252,034	246,660	251,236	246,882
การค้าและบริการ	192,907	209,335	221,492	241,514	251,297	237,133	241,406	255,343	267,449	310,340	318,027	368,241	393,447	412,223	423,419	468,074	515,799	555,980	566,916	577,702
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค	405,272	434,379	440,452	481,253	473,750	473,991	476,323	523,083	586,825	675,407	719,307	823,176	857,931	910,627	876,801	1,070,242	1,186,772	1,164,456	1,153,300	1,125,673
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ต่อคน (บาท)	52,106	55,169	55,262	59,650	58,011	57,340	57,180	62,323	69,405	79,311	83,875	95,332	98,695	104,075	99,572	120,785	132,988	129,603	127,520	123,684
ประชากร (1,000 คน)	7,778	7,874	7,970	8,068	8,167	8,266	8,330	8,393	8,455	8,516	8,576	8,635	8,693	8,750	8,806	8,861	8,924	8,985	9,044	9,101
โครงสร้าง ณ ราคาประจำปี(ร้อยละ)																				
เกษตรกรรม	31.7	30.2	28.7	30.5	27.3	28.3	27.5	29.2	32.2	32.9	33.5	34.4	33.3	33.7	30.0	34.0	35.3	31.1	29.1	26.8
อุตสาหกรรม	20.7	21.6	21.0	19.3	19.7	21.7	21.8	22.0	22.3	21.2	22.2	20.9	20.8	21.0	21.8	22.3	21.2	21.2	21.8	21.9
การค้าและบริการ	47.6	48.2	50.3	50.2	53.0	50.0	50.7	48.8	45.6	45.9	44.2	44.7	45.9	45.3	48.3	43.7	43.5	47.7	49.1	51.3
สัดส่วน GRP	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

<u>หมายเหตุ</u>: p = ตัวเลขเบื้องต้น
หน่วย: ล้านบาท
<u>ที่มา</u>: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558)

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ตั้งแต่ปี 2538-2557 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากปี 2538 ที่มีมูลค่า 405,272 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 1,125,673 ล้านบาทในปี 2557 ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-36** โดยมีการเติบโตสูงขึ้นมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547-2557) ซึ่งมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการค้าและบริการมีสัดส่วนการเติบโตที่สูงกว่าภาคการผลิตอื่นอย่างเด่นชัด รองลงมาเป็นภาคการเกษตร และภาคอุตสาหกรรม ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่ามูลค่าการผลิตภาคการเกษตรในช่วง 4-5 ปี ที่ผ่านมามีแนวโน้มการเติบโตลดลงตามภาวะการณ์ตลาด และอัตราการเติบโตภาคอุตสาหกรรมมีการชะลอตัวเล็กน้อย ในขณะที่อัตราการเติบโตของภาคการค้าและบริการมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ดัง**รูปที่ 4-31**

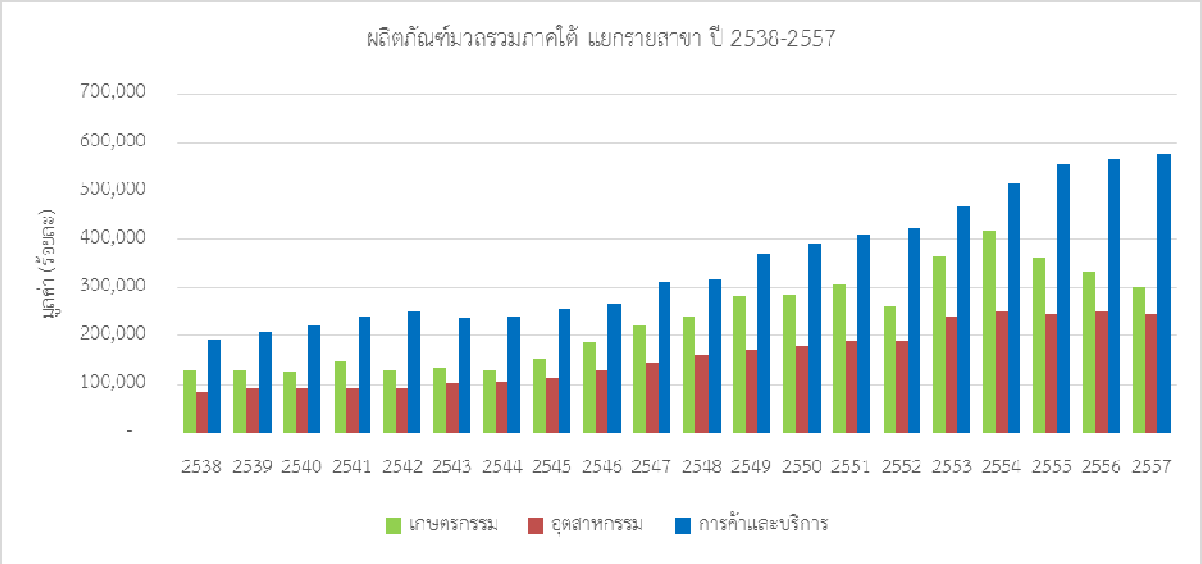

รูปที่ 4-31 แนวโน้มผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ จำแนกรายสาขา ปี พ.ศ. 2538-2557

มูลค่าการผลิตภาคการค้าและบริการเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของภาคใต้ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากที่สุด ปี 2557 มีมูลค่ารวม 577,702 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.3 ของมูลค่า GRP ทั้งหมดของภาคใต้ ดัง**ตารางที่ 4-36** โดยสาขาบริการที่มีความสำคัญ ได้แก่ การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน มูลค่า 115, 951 ล้านบาท การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม มูลค่า 95,207 ล้านบาท และการโรงแรมและภัตตาคาร มูลค่า 93,980 ล้านบาท ตามลำดับ ภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม โดยมีมูลค่ารวม 301,089 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.0 กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ การปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน กุ้ง และการทำประมงทะเล ส่วนภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 246,882 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 21.6 โดยมีสาขาที่สำคัญคือ อุตสาหกรรมการผลิต การผลิตไฟฟ้า ก่อสร้าง และเหมืองแร่อุตสาหกรรมที่สำคัญ อาทิ การผลิตยางแปรรูปและน้ำมันปาล์มดิบ อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่เย็นแช่แข็งและแปรรูป อุตสาหกรรมอาหารทะเลบรรจุกระป๋อง อุตสาหกรรมถุงมือยางและไม้ยางพารา

ตารางที่ 4-36 ผลิตภัณฑ์มวลรวม ณ ราคาประจำปี ภาคใต้ ปี 2538-2557

สาขาการผลิต	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557p
ภาคเกษตร	**128,664**	**131,343**	**126,338**	**146,915**	**129,122**	**133,988**	**131,017**	**152,881**	**188,674**	**221,976**	**241,310**	**282,908**	**285,761**	**307,282**	**262,675**	**363,886**	**418,938**	**361,816**	**335,148**	**301,089**
เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	79,732	79,993	72,394	83,519	67,612	63,936	66,516	91,689	132,669	161,722	178,803	221,636	233,038	255,090	208,818	312,634	363,904	305,895	285,772	250,953
การประมง	48,932	51,351	53,944	63,396	61,510	70,052	64,501	61,193	56,005	60,255	62,507	61,273	52,724	52,192	53,858	51,252	55,034	55,921	49,376	50,137
ภาคนอกเกษตร	**276,608**	**303,035**	**314,114**	**334,338**	**344,629**	**340,002**	**345,306**	**370,201**	**398,151**	**453,431**	**477,997**	**540,267**	**572,170**	**603,345**	**614,126**	**706,355**	**767,834**	**802,640**	**818,152**	**824,584**
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	6,222	7,673	9,299	10,082	9,872	11,612	13,179	14,171	14,738	16,084	19,756	18,861	19,655	21,600	33,242	45,724	39,851	41,825	43,570	45,784
อุตสาหกรรม	47,286	48,513	51,172	51,430	51,873	60,169	59,424	65,364	77,288	86,773	93,740	104,199	109,653	117,654	104,412	130,111	150,746	138,791	138,024	132,807
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	7,231	9,380	12,335	15,177	13,466	13,941	14,673	14,263	15,100	16,232	17,477	19,588	20,468	19,858	22,178	23,287	23,846	25,270	26,698	28,838
การก่อสร้าง	22,962	28,134	19,816	16,134	18,120	17,148	16,624	21,061	23,576	24,001	28,997	29,378	28,946	32,011	30,876	39,160	37,591	40,774	42,944	39,453
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์	59,634	61,927	64,277	64,084	64,360	65,330	61,649	65,277	71,606	81,200	85,493	98,047	100,782	102,753	104,185	124,392	131,783	121,057	112,927	115,951
โรงแรมและภัตตาคาร	16,268	17,851	19,116	24,109	26,647	31,169	33,150	34,316	33,231	40,664	31,558	42,681	50,962	52,759	48,209	56,774	67,179	80,014	93,090	93,980
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม	18,901	21,247	22,199	25,993	24,636	25,968	30,309	29,931	29,883	38,764	36,579	50,182	55,988	59,301	62,138	64,393	73,742	81,184	83,576	95,207
ตัวกลางทางการเงิน	15,920	17,781	16,444	15,230	10,851	10,863	12,294	14,046	15,161	18,544	22,233	27,058	31,208	32,556	33,529	35,466	40,045	44,996	53,504	57,949
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ ให้เช่า และบริการ	13,200	15,864	18,103	21,015	25,512	26,246	25,360	27,893	29,506	30,316	31,850	35,068	36,105	36,165	37,845	38,469	40,000	43,773	44,813	40,387
การบริหารราชการแผ่นดินและการป้องกันประเทศ	38,971	42,167	46,930	53,142	56,827	32,159	32,330	34,958	37,313	42,617	49,463	47,934	45,326	50,494	53,594	59,551	65,571	80,006	71,908	58,012
การศึกษา	19,377	20,762	22,258	24,958	25,955	26,854	27,478	28,954	30,702	36,097	39,281	43,513	48,574	51,779	54,266	58,192	65,204	70,737	71,405	79,257
การบริการด้านสุขภาพและสังคม	5,070	5,836	6,302	6,901	7,430	7,789	8,051	9,189	9,581	11,396	12,226	13,458	14,166	15,314	18,813	19,716	20,259	22,309	23,056	24,355
การให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่น	5,038	5,331	5,234	5,454	8,457	10,047	9,953	10,161	9,682	9,863	8,438	9,330	9,360	10,093	9,745	10,023	11,038	10,584	11,087	10,898
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	530	569	629	629	623	708	832	620	785	879	906	970	977	1,008	1,094	1,099	978	1,319	1,549	1,706
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค	**405,272**	**434,379**	**440,452**	**481,253**	**473,750**	**473,991**	**476,323**	**523,083**	**586,825**	**675,407**	**719,307**	**823,176**	**857,931**	**910,627**	**876,801**	**1,070,242**	**1,186,772**	**1,164,456**	**1,153,300**	**1,125,673**
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ต่อคน (บาท)	**52,106**	**55,169**	**55,262**	**59,650**	**58,011**	**57,340**	**57,180**	**62,323**	**69,405**	**79,311**	**83,875**	**95,332**	**98,695**	**104,075**	**99,572**	**120,785**	**132,988**	**129,603**	**127,520**	**123,684**
ประชากร (1,000 คน)	**7,778**	**7,874**	**7,970**	**8,068**	**8,167**	**8,266**	**8,330**	**8,393**	**8,455**	**8,516**	**8,576**	**8,635**	**8,693**	**8,750**	**8,806**	**8,861**	**8,924**	**8,985**	**9,044**	**9,101**

(2) โครงสร้างเศรษฐกิจ

โครงสร้างเศรษฐกิจของภาคใต้อยู่ในสาขาการเกษตร สาขาอุตสาหกรรมการผลิต สาขาการค้าปลีกค้าส่ง สาขาการขนส่งและคลังสินค้า และสาขาโรงแรมและภัตตาคาร เป็นหลัก คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.29 11.80 10.30 8.46 และ 8.35 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ ตามลำดับโครงสร้างทางเศรษฐกิจภาคใต้มีการเปลี่ยนแปลงจาก 20 ปีที่ผ่านมาค่อนข้างช้า โดยมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจภาคการค้าและบริการเป็นโครงสร้างหลัก ตามมาด้วยภาคการเกษตร ซึ่งปี 2557 มีแนวโน้มในทางเดียวกัน เพียงแต่ภาคการเกษตรลดลงเล็กน้อย ในขณะที่ภาคการค้าและบริการเติบโตขึ้น และภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557) รายงานมูลค่าสาขาการค้าและการบริการ ในปี 2557 สูงกว่า ปี 2538 เพียง 2.99 เท่า และเมื่อพิจารณาสาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตรพบว่ามีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลง 2.95 และ 2.34 เท่า ซึ่งไม่แตกต่างกันมากนัก สอดคล้องกับสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นจากปี 2538 เพียง 2.78 เท่า ดัง**รูปที่ 4-32**

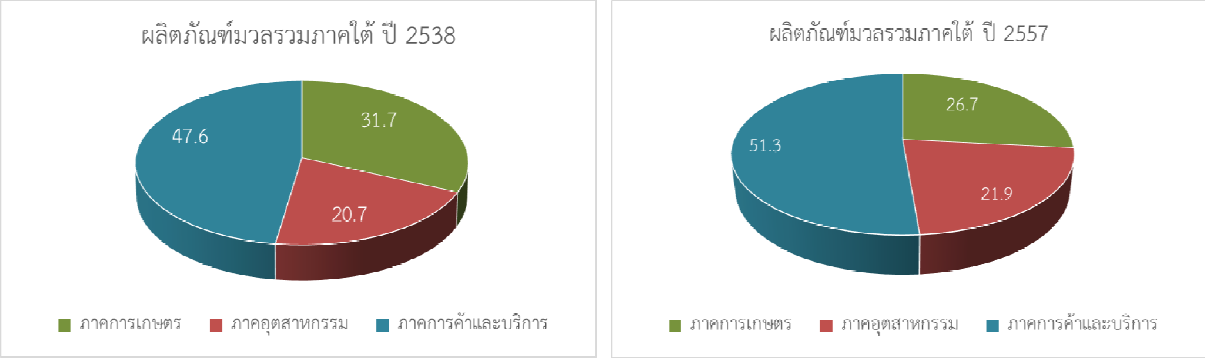

รูปที่ 4-32 เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ ระหว่างปี 2538-2557

ภาคการค้าและบริการ ในปี 2538 มีมูลค่า 192,907 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 47.60 และปี 2557 มีมูลค่า 577,702 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 51.32 สูงขึ้นจาก 20 ปีที่ผ่านมา จากสาขาการค้าปลีกค้าส่งมีสัดส่วนร้อยละ 10.30 สูงเป็นอันดับสามของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากแรงสนับสนุนของการใช้จ่ายในภาคการท่องเที่ยว ราคาสินค้าเกษตรและนโยบายภาครัฐ นอกจากนี้การค้าชายแดนมีความสำคัญอย่างยิ่งภาคใต้มีการค้าระหว่างประเทศผ่านด่านศุลกากรต่างๆ 19 ด่านที่สำคัญคือการค้าไทยกับมาเลเซียมี 8 ด่าน มูลค่าการค้าคิดเป็นร้อยละ 43.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้โดยประมาณ ร้อยละ 98.0 เป็นการค้าผ่านด่านศุลกากรสะเดาและด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ซึ่งอยู่ในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และได้รับการพิจารณาเลือกให้เป็นหนึ่งในห้าพื้นที่สำหรับจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศ หากพิจารณาด้านการเปลี่ยนแปลงจะเห็นว่าสาขาโรงแรมและภัตตาคารและสาขาการขนส่งและคลังสินค้า เป็นสาขาที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ 5.78 และ 5.04 เท่าของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาเดียวกันของปี พ.ศ. 2538 ตามลำดับ

สำหรับภาคเกษตรกรรม ในปี พ.ศ. 2538 มีมูลค่า 128,664 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 31.75 และ ปี 2557 มีมูลค่า 301,089 ล้านบาท แต่คิดเป็นร้อยละ 26.75 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ โดยสาขาเกษตรกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 3.15 เท่าของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาเดียวกันของปี พ.ศ. 2538 ในจำนวนนี้เป็นผลผลิตจากการปลูกพืชร้อยละ 22.29 โดยพืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ส่วนสาขาการประมงมีสัดส่วนร้อยละ 4.45 ผลผลิตที่สำคัญคือ กุ้งขาว การทำประมงลดน้อยลงตามลำดับจากร้อยละ 12.07 ในปี 2538 เหลือร้อยละ 4.45 ในปี 2557 เนื่องจากข้อจำกัดด้านแหล่งวัตถุดิบโดยทรัพยากรสัตว์น้ำในน่านน้ำไทยเหลือน้อยลง รวมทั้งยังมีปัญหาขาดแคลนแรงงาน กฎระเบียบนอกน่านน้ำที่เข้มงวดขึ้น และปัญหาโรคระบาด เป็นต้น

ภาคอุตสาหกรรม ในปี 2538 มีมูลค่า 276,608 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 20.65 และปี 2557 มีมูลค่า 824,584 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ21.93 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำ โดยอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปการเกษตรขั้นต้นที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นพื้นฐานจึงสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตภาคเกษตรไม่สูงมากนัก อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพาราและเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ยกเว้นอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มที่จำหน่ายในประเทศเป็นหลัก โดยส่งจำหน่ายให้แก่โรงกลั่นและโรงงานผลิตไบโอดีเซลซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางเพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมการผลิตอาหารและพลังงานทดแทนต่อไปทั้งนี้ สาขาการทำเหมืองแร่และเหมืองหินเป็นสาขาที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงที่สุด คือ 7.36 เท่าของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาเดียวกันของปี พ.ศ. 2538 รองลงมาสาขาการไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 3.99 เท่าของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาเดียวกันของปี พ.ศ. 2538 ดัง**ตารางที่ 4-37**

ตารางที่ 4-37 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ จำแนกรายสาขา เปรียบเทียบ ปี 2538 และ 2557

สาขาการผลิต	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ล้านบาท)		ร้อยละ		สัดส่วนการเปลี่ยนแปลง (เท่า)
	2538	2557	2538	2557	
ภาคการเกษตร	**128,664**	**301,089**	**31.75**	**26.75**	**2.34**
เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	79,732	250,953	19.67	22.29	3.15
การประมง	48,932	50,137	12.07	4.45	1.02
ภาคอุตสาหกรรม	**276,608**	**824,584**	**20.65**	**21.93**	**2.95**
การทำเหมืองแร่ และเหมืองหิน	6,222	45,784	1.54	4.07	7.36
การผลิตอุตสาหกรรม	47,286	132,807	11.67	11.80	2.81
การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	7,231	28,838	1.78	2.56	3.99
การก่อสร้าง	22,962	39,453	5.67	3.50	1.72
ภาคการค้าและการบริการ	**192,907**	**577,702**	**47.60**	**51.32**	**2.99**
การขายส่ง การขายปลีก	59,634	115,951	14.71	10.30	1.94
โรงแรมและภัตตาคาร	16,268	93,980	4.01	8.35	5.78
การขนส่ง คลังสินค้า และคมนาคม	18,901	95,207	4.66	8.46	5.04
การเงินและการธนาคาร	15,920	57,949	3.93	5.15	3.64
การบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ ให้เช่า	13,200	40,387	3.26	3.59	3.06
การบริหารราชการแผ่นดิน	38,971	58,012	9.62	5.15	1.49
การศึกษา	19,377	79,257	4.78	7.04	4.09
การบริการด้านสุขภาพและสังคมสงเคราะห์	5,070	24,355	1.25	2.16	4.80
การบริการชุมชน สังคม	5,038	10,898	1.24	0.97	2.16
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	530	1,706	0.13	0.15	3.22
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้	**405,272**	**1,125,673**	**100.00**	**100.00**	**2.78**

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558)

ณ สิ้นปี 2557 ภาคใต้มีโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 12,051 โรง ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสงขลามากที่สุดร้อยละ 20.1 รองลงมาได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานีร้อยละ 17.8 และ 11.1 ตามลำดับ

เศรษฐกิจภาคใต้ตั้งแต่ปี 2538-2557 เติบโตเฉลี่ยร้อยละ 2.6 ต่อปี เติบโตต่ำสุดเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ เนื่องจากเศรษฐกิจหดตัวในปี 2540 และ 2543 จากผลของวิกฤติเศรษฐกิจและได้รับผลกระทบจากอุทกภัยรุนแรง ตามลำดับ

ภาพรวม ปี 2557 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ (GRP) ลดลงร้อยละ 2.4 จากที่หดตัวร้อยละ 0.96 ในปี 2556 เป็นผลจากการผลิตภาคเกษตร ลดลงร้อยละ 10.16 จากที่หดตัวร้อยละ 7.37 ในปีก่อนหน้า ประกอบกับการผลิตภาคนอกการเกษตร ขยายตัวเพียงร้อยละ 0.79 จากที่ขยายตัวร้อยละ 1.93 ในปีก่อนหน้าดัง**ตารางที่ 4-38**

การผลิตภาคเกษตร ลดลงร้อยละ 10.16 ลดตัวลงจากที่หดตัวร้อยละ 7.37 ในปี 2556 สาเหตุหลักมาจากสาขาเกษตรกรรมฯ หดตัวถึงร้อยละ 12.18 เทียบกับที่ลดตัวอยู่แล้วร้อยละ 6.58 ในปีก่อนหน้า เนื่องจากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิต จากผลกระทบภัยแล้งในต้นปี 2557 และเกิดอุทกภัยในช่วงปลายปีในหลายพื้นที่ รวมถึงราคาสินค้าเกษตรที่ตกต่ำ ส่งผลให้การผลิตพืชหลักลดลง ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล แต่สาขาการประมงขยายตัวร้อยละ 1.54 ปรับตัวดีขึ้นจากที่ลดลงร้อยละ 11.70 ในปีก่อนหน้า เป็นผลมาจากผลผลิตประมงทะเลปรับตัวดีขึ้น แม้ว่าการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะผลผลิตกุ้งยังคงลดลงจากปัญหาโรคตายด่วน (EMS) ที่ยังไม่ฟื้นตัวสู่ภาวะปกติ ส่วนประมงน้ำจืดลดลงต่อเนื่อง (**ตารางที่ 4-39)**

การผลิตภาคนอกเกษตร เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 ชะลอตัวลงจากที่ขยายตัวร้อยละ 1.93 ในปี 2556 โดยสาขาหลักที่ลดลง ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม ลดลงร้อยละ 3.78 จากที่หดตัวร้อยละ 0.55 ในปีก่อนหน้า เป็นผลมาจากอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง และผลิตภัณฑ์พลาสติก ที่ความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องลดลง ผลิตภัณฑ์จากแร่อโลหะ จากการผลิต ปูนซีเมนต์ที่ลดลงตามความต้องการใช้ในประเทศที่ลดลง ประกอบกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลมีผลผลิตลดลง เนื่องจากขาดแคลนวัตถุดิบ ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะโรคระบาดในกุ้ง สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ฯลดลงร้อยละ 9.88 จากที่ขยายตัวร้อยละ 2.38 ในปีก่อนหน้า จากการให้เช่าที่อยู่อาศัยและอาคารที่ลดลง สาขาการก่อสร้างลดลงร้อยละ 8.13 จากที่ขยายตัวร้อยละ 5.32 ในปีก่อนหน้า จากการก่อสร้างภาคเอกชน โดยเฉพาะการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัย เนื่องจากต้นทุนการก่อสร้างที่ปรับตัวสูงขึ้น ประกอบกับธนาคารพาณิชย์เข้มงวดการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น สาขาบริหาร ราชการฯ ลดลงร้อยละ 19.32 ต่อเนื่องจากที่ลดลงร้อยละ 10.12 ในปี 2556 และสาขาการให้บริการชุมชนฯ ปรับตัวลดลงร้อยละ 1.70 จากที่ขยายร้อยละ 4.75 ในปีก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม สาขาหลักที่เหลือ ยังคงขยายตัวได้ดี ได้แก่ สาขาขนส่งและคมนาคม ขยายตัวร้อยละ 13.92 จากร้อยละ 2.95 ในปีก่อนหน้า มีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของหมวดการขนส่งทั้งการขนส่งทางบก การขนส่งทางน้ำ และการขนส่งทางอากาศส่วนสาขาโรงแรมและภัตตาคารขยายตัวเพียงร้อยละ 0.96 จากร้อยละ 16.34 ในปีก่อนหน้า เนื่องจากผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองของไทย รวมถึงการประกาศใช้กฎอัยการศึก ทำให้ความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่จะเข้ามาท่องเที่ยวลดลงสาขาการขายส่งขายปลีก เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.68 ปรับตัวดีขึ้นจากที่ลดลงร้อยละ 6.72 ในปีก่อนหน้า เป็นผลมาจากประชาชนยังมีความระมัดระวังในการจับจ่ายใช้สอย และสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงต้นปี ที่กระทบต่อเนื่องมาจากปลายปี 2556 สาขาตัวกลางทางการเงิน ขยายตัวร้อยละ 8.31ชะลอลงจากการขยายตัวร้อยละ 18.91 ในปี 2556 สาขาการศึกษา ขยายตัวร้อยละ 11.00จากที่ลดลงร้อยละ 2.1 ในปี 2556 ส่วนสาขาการทำเหมืองแร่ฯ ขยายตัวร้อยละ 1.7 เทียบกับที่ลดลงร้อยละ 0.3 ในปี 2556 เนื่องจากการผลิตก๊าซธรรมชาติที่เพิ่มขึ้นในแหล่งผลิตที่สำคัญ สาขาการไฟฟ้าก๊าซ และการประปา ขยายตัวร้อยละ 4.8 จากที่ลดลงร้อยละ 5.3 ในปีก่อนหน้า เป็นการเพิ่มขึ้นของการผลิตและการใช้ไฟฟ้า สาขาบริการด้านสุขภาพฯ ขยายตัวร้อยละ 2.4 จากที่ขยายตัวร้อยละ 0.2 ในปี 2556 เนื่องจากบริการด้านสุขภาพฯ ทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชนปรับตัวดีขึ้น

ตารางที่ 4-38 อัตราการขยายตัวและโครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้ เปรียบเทียบ ปี 2556-2557

สาขาการผลิต	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)		โครงสร้าง ณ ราคาประจำปี (ร้อยละ)	
	2556	2557	2556	2557
ภาคการเกษตร	**-7.37**	**-10.16**	**29.06**	**26.75**
เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	-6.58	-12.18	24.78	22.29
การประมง	-11.70	1.54	4.28	4.45
ภาคนอกการเกษตร	**1.93**	**0.79**	**70.94**	**73.25**
การทำเหมืองแร่ และเหมืองหิน	4.17	5.08	3.78	4.07
การผลิตอุตสาหกรรม	-0.55	-3.78	11.97	11.80
การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	5.65	8.02	2.31	2.56
การก่อสร้าง	5.32	-8.13	3.72	3.50
การขายส่ง การขายปลีก	-6.72	2.68	9.79	10.30
โรงแรมและภัตตาคาร	16.34	0.96	8.07	8.35
การขนส่ง คลังสินค้า และคมนาคม	2.95	13.92	7.25	8.46
การเงินและการธนาคาร	18.91	8.31	4.64	5.15
การบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ ให้เช่า	2.38	-9.88	3.89	3.59
การบริหารราชการแผ่นดิน	-10.12	-19.32	6.23	5.15
การศึกษา	0.94	11.00	6.19	7.04
การบริการด้านสุขภาพและสังคมสงเคราะห์	3.35	5.63	2.00	2.16
การบริการชุมชน สังคม	4.75	-1.70	0.96	0.97
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	17.44	10.14	0.13	0.15
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้	**-0.96**	**-2.40**	**100.00**	**100.00**

จังหวัดกระบี่มีอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมากที่สุดในภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 6.3 รองลงมาจังหวัดพังงา สตูล และภูเก็ต ร้อยละ 3.3 2.6 และ 2.0 ในขณะที่จังหวัดปัตตานี นครศรีธรรมราช สงขลา และนราธิวาส มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดลดลง คิดเป็นร้อยละ 3.7 3.4 2.3 และ 2.2 ตามลำดับ ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-39**

ตารางที่ 4-39 อัตราขยายตัวของ GPP และโครงสร้างการกระจายรายได้จากการผลิตภาคใต้

จังหวัด	อัตราการขยายตัวที่แท้จริง (ร้อยละ)		โครงสร้าง ณ ราคาประจำปี (ร้อยละ)	
	2556	2557	2556	2557
1. ภูเก็ต	7.2	2.0	11.6	12.3
2. สุราษฎร์ธานี	1.4	1.2	14.8	14.9
3. ระนอง	3.0	-0.5	2.0	2.0
4. พังงา	2.8	3.3	3.7	3.8
5. กระบี่	1.1	6.3	6.1	6.7
6. ชุมพร	10.3	-0.2	6.1	6.3
7. นครศรีธรรมราช	-1.6	-3.4	12.5	12.1
8. สงขลา	3.7	-2.3	19.9	19.5
9. สตูล	-3.6	2.6	2.7	2.8
10. ยะลา	-5.6	-2.0	3.8	3.5
11. ตรัง	2.1	0.5	5.9	5.7
12. นราธิวาส	-2.1	-2.2	3.6	3.4
13. พัทลุง	0.2	-2.1	3.1	2.9
14. ปัตตานี	0.2	-3.7	4.2	4.2
รวมทั้งภาค	**2.0**	**-0.3**	**100.0**	**100.0**

ที่มา: รายงานผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ฉบับ พ.ศ. 2557
โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558)

หากพิจารณาในกลุ่มจังหวัด มีลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ดังนี้

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และตรัง) โดยมีจังหวัดภูเก็ตเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัดศักยภาพของพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันคือแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลระดับนานาชาติโดยมีเกาะภูเก็ตเป็นศูนย์กลาง มีแหล่งนิเวศน์ป่าชายเลนและนิเวศน์ธรรมชาติป่าเขาในจังหวัดพังงา-กระบี่-ตรัง และแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดระนองที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา ส่วนการผลิตภาคการเกษตรมีจังหวัดกระบี่เป็นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ควรมีการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอันดามันให้เชื่อมโยงและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน (Product/Supply) และมีการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการเพื่อรักษาฐานนักท่องเที่ยวเดิมและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวคุณภาพ (Marketing/Demand)

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร นครศรีธรรมราช พัทลุง) โดยมีจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัดเป็นแหล่งพืชผลเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปแหล่งผลิตข้าวและปศุสัตว์ ประมงโดยเฉพาะลุ่มน้ำปากพนังและลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยบริเวณเชื่อมต่อชุมพร-สุราษฎร์ธานีเป็นแหล่งผลิตปาล์มน้ำมันและการแปรรูปขั้นต้นส่วนบริเวณเชื่อมต่อสุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราชเป็นแหล่งผลิตยางพาราแปรรูป ยางและไม้ยางพารา ส่วนพื้นที่เกาะต่างๆ ในทะเลอ่าวไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน (จังหวัดสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) โดยมีจังหวัดสงขลาเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัดกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียและมีพื้นที่เปิดสู่ทะเลทั้งด้านอันดามันและอ่าวไทยมีบทบาทเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปยางและไม้ยางพารา อุตสาหกรรมอาหารทะเล และอาหารทะเลแปรรูปที่สำคัญของภาค มีแหล่งท่องเที่ยวเมืองชายแดนรองรับนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านและแหล่งท่องเที่ยวในทะเล ได้แก่ บริเวณเกาะตะรุเตา-อาดัง-ราวี-หลีเป๊ะ ในจังหวัดสตูล และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับโลกมุสลิมที่สามารถใช้เป็นสื่อกลางในการสร้างความร่วมมือและการค้าระหว่างกันได้

4.2.3.2 การกระจายรายได้

(1) ภาวะการณ์มีงานทำ

1) กำลังแรงงาน

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ดำเนินการสำรวจภาวะการณ์ทำงานของประชากรในภาคใต้ พบว่าปี 2558 ภาคใต้มีประชากรผู้อยู่ในวัยแรงงาน (อายุ15ปีขึ้นไป) จำนวน 7,199,987 คนผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงานจำนวน 2,092,040 คนคิดเป็นร้อยละ 29.06 ของผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานทั้งหมด ในขณะที่มีผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน 5,107,947 คน คิดเป็นร้อยละ 70.94 ของผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานทั้งหมดจำแนกเป็นผู้ที่มีงานทำจำนวน 5,043,084 คน (ร้อยละ 98.73 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงานทั้งหมด) ลดลงจากปีก่อนซึ่งมีผู้มีงานทำ 5,079,609 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.72 ตามการจ้างงานในภาคเกษตรกรรมที่ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 2.3 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากราคายางพาราซึ่งเป็นสินค้าเกษตรสำคัญของภาคใต้ตกต่ำ ทำให้ลดการจ้างแรงงานกรีดยาง นอกจากนี้ยังลดลงในภาคก่อสร้าง ภาคการค้า และภาคการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับการชะลอตัวของภาคอสังหาริมทรัพย์และการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการจ้างงานในภาคการผลิตและภาคอื่น มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ส่วนผู้ว่างงาน จำนวน 60,680 คน (ร้อยละ 1.19 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงานทั้งหมด) ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-40**

2) ผู้มีงานทำ

ไตรมาสที่ 3 ปี 2558 ผู้มีงานทำจำนวน 5,045,300 คน จำแนกเป็นผู้ทำงานในภาคเกษตรกรรมจำนวน 2,194,500 คน (ร้อยละ43.5 ของผู้มีงานทำทั้งหมด) และทำงานนอกภาคเกษตรกรรมจำนวน 2,850,800 คน (ร้อยละ 56.5 ของผู้มีงานทำทั้งหมด) เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายสาขาย่อยพบว่าสาขานอกภาคเกษตรมีผู้ทำงานในสาขาการขายส่งขายปลีก และการซ่อมยานยนต์ รถจักรยานยนต์ มากที่สุดจำนวน 836,600 คน (ร้อยละ 29.34 ของผู้มีงานทำสาขานอกภาคเกษตร) รองลงมาคือผู้ทำงานในสาขาโรงแรมและภัตตาคาร จำนวน 428,900 คน (ร้อยละ 15.04 ของผู้มีงานทำสาขานอกภาคเกษตร) สาขาการผลิต จำนวน 400,100 คน (ร้อยละ14.03) และการก่อสร้างจำนวน 269,200 คน (ร้อยละ 9.44) ตามลำดับดังแสดงใน**ตารางที่ 4-41**

ตารางที่ 4-40 จำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปจำแนกตามสถานภาพแรงงาน และเพศ ภาคใต้ พ.ศ. 2549 - 2558

สถานภาพแรงงาน	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	**6,571,922**	**6,674,351**	**6,832,628**	**7,013,148**	**7,144,500**	**7,260,121**	**7,372,384**	**7,485,281**	**7,137,019**	**7,199,987**
ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	**4,875,374**	**4,984,531**	**5,069,390**	**5,194,184**	**5,318,838**	**5,378,881**	**5,467,949**	**5,508,131**	**5,144,591**	**5,107,947**
ผู้มีงานทำ	4,801,947	4,913,996	4,989,111	5,096,992	5,242,381	5,335,887	5,427,031	5,446,525	5,079,609	5,043,084
ผู้ว่างงาน	71,659	66,196	77,033	95,255	71,431	41,140	37,874	54,307	60,126	60,680
ผู้ที่รอฤดูกาล	1,769	4,339	3,247	1,938	5,026	1,854	3,044	7,299	4,856	4,183
ผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน	**1,696,549**	**1,689,821**	**1,763,239**	**1,818,964**	**1,825,662**	**1,881,240**	**1,904,435**	**1,977,149**	**1,992,428**	**2,092,040**
ชาย										
ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	**3,211,913**	**3,260,266**	**3,344,431**	**3,444,071**	**3,512,663**	**3,571,369**	**3,628,493**	**3,686,516**	**3,483,712**	**3,512,316**
ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	**2,671,113**	**2,721,894**	**2,782,927**	**2,875,522**	**2,939,798**	**2,969,475**	**3,020,174**	**3,070,524**	**2,860,405**	**2,851,090**
ผู้มีงานทำ	2,632,597	2,684,383	2,738,992	2,821,430	2,898,018	2,949,381	2,998,471	3,035,623	2,822,450	2,815,662
ผู้ว่างงาน	38,042	35,866	41,948	52,878	39,630	19,001	20,130	30,113	34,472	29,889
ผู้ที่รอฤดูกาล	474	1,645	1,988	1,215	2,150	1,093	1,573	4,788	3,483	5,539
ผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน	**540,801**	**538,372**	**561,505**	**568,550**	**572,866**	**601,895**	**608,320**	**615,992**	**623,308**	**661,226**
หญิง										
ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	**3,360,009**	**3,414,086**	**3,488,197**	**3,569,076**	**3,631,837**	**3,688,752**	**3,743,890**	**3,798,765**	**3,653,306**	**3,687,670**
ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	**2,204,261**	**2,262,637**	**2,286,463**	**2,318,662**	**2,379,041**	**2,409,407**	**2,447,775**	**2,437,607**	**2,284,186**	**2,256,857**
ผู้มีงานทำ	2,169,350	2,229,613	2,250,119	2,275,562	2,344,364	2,386,506	2,428,560	2,410,901	2,257,159	2,227,422
ผู้ว่างงาน	33,617	30,330	35,085	42,377	31,800	22,139	17,744	24,194	25,653	26,178
ผู้ที่รอฤดูกาล	1,295	2,694	1,259	723	2,877	761	1,471	2,512	1,374	3,256
ผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน	**1,155,748**	**1,151,449**	**1,201,735**	**1,250,415**	**1,252,797**	**1,279,345**	**1,296,115**	**1,361,157**	**1,369,120**	**1,430,814**

ที่มา:การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรสำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ตารางที่ 4-41 จำนวนผู้มีงานทำ จำแนกตามสถานภาพทำงาน อุตสาหกรรม ภาคใต้ ไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2558

อุตสาหกรรม	จำนวนผู้มีงานทำ (หน่วย : พันคน)				
	2554	2555	2556	2557	2558/3
ยอดรวม	5,335.88	5,427.05	5,446.53	5,079.63	**5,045.3**
1 เกษตรกรรม การป่าไม้และการประมง	2,477.25	2,578.00	2,516.72	2,208.90	2,194.5
2.การทำเหมืองแร่ และเหมืองหิน	12.18	14.90	11.03	16.93	22.0
3. การผลิต	404.13	334.63	388.29	396.90	400.1
4. ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำและระบบปรับอากาศ	13.05	13.40	14.37	12.28	10.1
5. การจัดหาน้ำกำจัดน้ำเสียของเสียและสิ่งปฏิกูล	11.88	5.60	4.34	4.55	9.5
6. การก่อสร้าง	293.80	315.73	325.22	289.08	269.2
7. การขายส่ง และการขายปลีก การซ่อมยานยนต์	293.80	315.73	901.28	844.48	836.6
8. การขนส่ง และสถานที่เก็บสินค้า	902.68	903.98	95.93	105.70	102.5
9. ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	92.08	92.85	406.22	423.35	428.9
10. ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	412.25	403.43	13.28	11.43	16.8
11. กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	13.90	17.53	39.01	42.75	53.1
12. กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	34.70	36.58	10.33	11.68	11.7
13. กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค	6.88	7.98	25.04	21.85	25.8
14. กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน	22.03	20.88	49.64	50.60	55.2
15. การบริหารราชการ ป้องกันประเทศประกันสังคม	31.18	48.73	219.90	218.00	207.9
16. การศึกษา	202.58	218.00	187.81	175.38	169.4
17. กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	186.25	177.93	91.13	95.68	90.9
18. ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	186.25	177.93	24.16	24.63	26.6
19. กิจกรรมบริการด้านอื่น ๆ	86.38	94.70	105.32	111.68	101.6
20. กิจกรรมการจ้างงานในครัวเรือนส่วนบุคคลฯ	21.58	25.18	13.39	13.83	12.8
21. กิจกรรมขององค์การระหว่างประเทศ	-	-	-	-	-
22. ไม่ทราบ	12.63	15.25	4.15	0.08	0.2

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558

3) การว่างงาน

ในปี 2558 ผู้ว่างงานในภาคใต้เฉลี่ยทั้งปี มีจำนวนทั้งสิ้น 60,680 ราย (คิดเป็นอัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ 1.1 ลดลงจากปี 2557 ร้อยละ 0.1) โดยอัตราการว่างงานในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 1.2 และร้อยละ 1.0 ตามลำดับ ทั้งนี้ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ปี 2555 มีอัตราการว่างงานน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.7 ในขณะที่ปี 2552 มีอัตราการว่างงานสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.8 ดัง**ตารางที่ 4-42**

ตารางที่ 4-42 อัตราการว่างงานภาคใต้ จำแนกตามเพศ ปี 2549-2558

	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
รวม	**1.5**	**1.3**	**1.5**	**1.8**	**1.3**	**0.8**	**0.7**	**1.0**	**1.2**	**1.1**
ชาย	1.4	1.3	1.5	1.8	1.3	0.6	0.7	1.0	1.2	1.0
หญิง	1.5	1.3	1.5	1.8	1.3	0.9	0.7	1.0	1.1	1.2

หมายเหตุ:อัตราการว่างงาน $= \frac{\text{ผู้ว่างงาน} \times 100}{\text{ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน}}$

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ในปี 2557 จังหวัดที่มีอัตราการว่างงานสูงที่สุดในภาคใต้ คือ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีอัตราการว่างงานน้อยที่สุด คือ ตรัง ชุมพร และระนอง ตามลำดับดัง **ตารางที่ 4-43**

ตารางที่ 4-43 อัตราการว่างงานในภาคใต้ แยกรายจังหวัด ปี 2553-2557

จังหวัด	**อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)**				
	2553	**2554**	**2555**	**2556**	**2557**
1. นครศรีธรรมราช	0.84	0.80	0.70	1.35	1.04
2. กระบี่	-	0.45	0.31	0.82	1.88
3. พังงา	-	0.04	0.52	1.68	0.48
4. ภูเก็ต	-	0.20	0.52	1.96	2.04
5. สุราษฎร์ธานี	-	0.18	0.69	0.30	0.48
6. ระนอง	1.05	0.91	0.29	0.65	0.47
7. ชุมพร	0.47	0.02	0.24	1.04	0.28
8. สงขลา	-	0.94	0.84	0.76	1.80
9. สตูล	1.68	0.35	0.79	0.44	1.10
10. ตรัง	0.88	0.22	0.15	0.63	0.19
11. พัทลุง	0.61	0.22	0.09	0.37	0.69
12. ปัตตานี	-	2.03	1.94	2.82	2.29
13. ยะลา	-	0.97	1.49	1.85	2.28
14. นราธิวาส	-	1.60	0.72	2.62	2.83

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

(2) การจ้างงาน

การจ้างงานในปี 2558 หดตัวต่อเนื่อง 2 เดือนติดต่อกัน ตามการจ้างงานนอกภาคเกษตรที่เพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่ต้องการจ้างงานเพิ่มในภาคการค้าและภาคบริการ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐที่ผลักดันให้การบริโภคและการท่องเที่ยวขยายตัวมากขึ้น ชดเชยการจ้างงานในภาคการผลิตและภาคก่อสร้างที่ลดลง ตามการหดตัวของภาวะการส่งออกและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ซบเซา ขณะที่การจ้างงานในภาคเกษตรยังคงหดตัวต่อเนื่อง จากปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ จนทำให้สัดส่วนการจ้างงานในภาคเกษตรอยู่ในระดับต่ำสุดเป็นประวัติการณ์ เนื่องจากแรงงานจำนวนมากได้ย้ายไปทำงานนอกภาคเกษตรมากขึ้นไตรมาสที่ 4 ปี 2558 การจ้างงานหดตัวจากไตรมาสเดียวกันปีก่อนร้อยละ 1.0 ตามการจ้างงานลดลงทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร จากผลกระทบภัยแล้งและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ทำให้แรงงานบางส่วนเคลื่อนย้ายจากภาคเกษตร ประกอบกับการชะลอตัวของเศรษฐกิจภายในประเทศและเศรษฐกิจโลก ได้ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิต ทำให้มีการจ้างงานลดลง อย่างไรก็ตาม การจ้างงานในภาคการค้ายังขยายตัวจากปีก่อนแนวโน้ม ปี 2559 คาดว่าภาวะการจ้างงานมีแนวโน้มลดลง จากสถานการณ์ภัยแล้งและราคาสินค้าเกษตรที่ตกต่ำ ประกอบกับภาคการผลิตและภาคอสังหาริมทรัพย์ที่ยังไม่มีสัญญาณการฟื้นตัวชัดเจน ซึ่งเป็นปัจจัยลบต่อการจ้างงาน

อย่างไรก็ตาม ปี 2558 ภาวะการทำงานของประชากรภาคใต้ คาดว่าจำนวนผู้มีงานทำยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากปี 2557 จากนโยบายของรัฐบาลที่กระตุ้นเศรษฐกิจและการลงทุน รวมถึงการลงทุนในโครงการภาครัฐ ทำให้การจ้างงานเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามหากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ชะลอตัวและต้นทุนของผู้ประกอบการที่เพิ่มขึ้นทั้งด้านค่าจ้างแรงงานและค่าครองชีพอาจส่งผลกระทบต่อการจ้างงานในระบบได้

เมื่อพิจารณาอัตราการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการ พบว่า ปี 2557 ภาคใต้มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม 12,051 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ที่มีจำนวน 11,727 แห่ง เงินลงทุน 258,432 ล้านบาท จ้างแรงงานได้ทั้งสิ้น 229,326 คน ดัง**ตารางที่ 4-44** ส่วนสถานประกอบการธุรกิจฯ ในภาคใต้ ที่มีทุนจดทะเบียนมีจำนวน 8,296 แห่ง หรือร้อยละ 3.0ของจำนวนสถานประกอบการทั้งสิ้น ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 90.3 มีทุนจดทะเบียนน้อยกว่า 10 ล้านบาท ที่มีทุนจดทะเบียน 10-99 ล้านบาท มีประมาณร้อยละ 7.6 สำหรับสถานประกอบการที่มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 2.1การประกอบธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการในภาคใต้ ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 99.9 ไม่มีการร่วมลงทุนจากต่างประเทศส่วนที่มีต่างประเทศร่วมลงทุนหรือถือหุ้นในกิจการมีเพียงร้อยละ 0.1 ในจำนวนนี้ พบว่าสถานประกอบการที่มีต่างประเทศร่วมลงทุนโดยถือหุ้นร้อยละ 10-50 มีประมาณร้อยละ 97.4 ที่เหลือร้อยละ 2.6 เป็นสถานประกอบการที่มีต่างประเทศร่วมลงทุนโดยถือหุ้นน้อยกว่าร้อยละ 10 คนทำงานซึ่งหมายถึงเจ้าของกิจการหรือหุ้นส่วนที่ทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างเงินเดือนและรวมลูกจ้างที่ทำงานในสถานประกอบการ พบว่า ปี 2556 มีคนทำงานในสถานประกอบการธุรกิจฯ ในภาคใต้ ทั้งสิ้นประมาณ 852,940 คน ในจำนวนนี้เป็นคนทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง/เงินเดือนจำนวน 449,543 คน หรือร้อยละ 52.7 มีการจ้างงานหรือลูกจ้างจำนวน 403,397 คน หรือร้อยละ 47.3 โดยเป็นลูกจ้างระดับปฏิบัติการจำนวน 382,080 คนหรือร้อยละ 94.7 และลูกจ้างระดับบริหารจัดการ จำนวน 21,317 คน หรือร้อยละ 5.3

ธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ พ.ศ. 2557 พบว่ามีสถานประกอบการธุรกิจที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ จำนวนประมาณ 278,186 แห่ง ส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 99.0 เป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก ที่มีคนทำงาน 1-15 คน ธุรกิจที่สำคัญได้แก่ ธุรกิจการขายปลีก (ยกเว้นยานยนต์ และจักรยานยนต์) มีประมาณร้อยละ 46.2 คน ทำงานในสถานประกอบการ มีทั้งสิ้นประมาณ 852,940 คน มีการจ้างงานหรือลูกจ้างจำนวน 403,397 คน โดยมีค่าตอบแทนเฉลี่ยของลูกจ้างต่อคนต่อปีประมาณ 132,630 บาท สำหรับรายได้จากการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายขั้นกลางและมูลค่าเพิ่ม มีมูลค่าทั้งสิ้นประมาณ 840,304.6 ล้านบาท 655,100.6 ล้านบาท และ 185,204.0 ล้านบาท ตามลำดับเมื่อเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างปี 2552-2556 พบว่า ผลจากการสำรวจสะท้อนให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมามีการประกอบธุรกิจ ในภาคใต้ มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องจากจำนวนสถานประกอบการที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการจ้างงานและอัตราค่าตอบแทนแรงงานที่เพิ่มขึ้น แต่มีบางช่วงเวลาที่ภาวะเศรษฐกิจของประเทศชะลอตัวลง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไม่ปกติ เช่น ภัยธรรมชาติ ความไม่สงบทางการเมือง และความผันผวนของเศรษฐกิจโลก

ตารางที่ 4-44 สถิติโรงงานอุตสาหกรรม[1/] ที่จดทะเบียนไว้กับกระทรวงอุตสาหกรรม และได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ (ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535) ภาคใต้ พ.ศ. 2548 – 2557

รายการ	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557
	โรงงานอุตสาหกรรม ที่จดทะเบียน และได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ ณสิ้นปี									
จำนวนโรงงาน	9,849	10,219	10,442	10,427	10,684	10,894	11,087	11,346	11,727	12,051
เงินทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	170,710	193,994	199,168	199,799	208,798	220,100	227,636	234,994	244,865	258,432
จำนวนคนงาน (คน)	204,769	207,345	210,882	208,849	209,978	217,296	219,972	223,294	223,091	229,326
ชาย	110,788	114,528	116,327	115,376	116,776	119,639	122,724	126,574	129,484	133,314
หญิง	93,981	92,817	94,555	93,483	93,202	97,657	97,248	96,720	93,607	96,012
	โรงงานอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนใหม่ และได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ									
จำนวนโรงงาน	578	529	502	437	418	407	350	410	560	463
เงินทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	8,885	22,946	4,749	6,654	8,109	11,242	8,620	7,354	18,385	15,710
จำนวนคนงาน (คน)	7,552	6,975	5,382	4,067	4,327	7,214	5,300	5,315	7,836	8,488
ชาย	4,968	4,394	3,532	2,844	2,969	3,870	3,711	3,689	5,779	4,777
หญิง	2,584	2,581	1,850	1,223	1,358	3,344	1,589	1,626	2,057	3,711

<u>หมายเหตุ</u>: ประกอบด้วยโรงงานประเภทที่ 2 และประเภทที่ 3 (โรงงานประเภทที่ 2 หมายถึง โรงงานที่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนการประกอบกิจการโรงงานโรงงานประเภทที่ 3 หมายถึง โรงงานที่ต้องได้รับอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้)
<u>ที่มา</u>: กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

(3) รายได้

ปี 2557 ภาคใต้มีรายได้ต่อหัว 123,684 บาท อยู่ในอันดับ 5 ของประเทศ รองจาก กทม.และปริมณฑล ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ตามลำดับ ต่ำกว่ารายได้ต่อหัวเฉลี่ยของประเทศซึ่งอยู่ที่ 195,995 บาท จังหวัดภูเก็ตมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงสุด 258,817 บาท จังหวัดนราธิวาสมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำสุด 55,601 บาท

จากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ในปี 2539-2556 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่ารายได้ต่อเดือนต่อครัวเรือนของภาคใต้ เท่ากับ 27,504 บาท โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีรายได้ครัวเรือนสูงที่สุด คือ 36,864.5 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน รองลงมาคือจังหวัดตรัง เท่ากับ 33,269.9 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในขณะที่จังหวัดนราธิวาสมีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนน้อยที่สุด เท่ากับ 16,772.8 บาทต่อเดือน ดังแสดงใน**ตารางที่ 4 -45**

ตารางที่ 4-45 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามภาค และจังหวัด พ.ศ. 2539 - 2556

ภาค และจังหวัด	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552	2554	2556
ทั่วราชอาณาจักร	**10,779.0**	**12,492.0**	**12,150.0**	**13,736.0**	**14,963.0**	**17,787.0**	**18,660.0**	**20,904.0**	**23,235.9**	**25,194.0**
ภาคใต้	**9,846.0**	**11,461.0**	**11,186.0**	**12,487.0**	**14,469.0**	**18,668.0**	**19,716.0**	**22,926.0**	**27,326.0**	**27,504.0**
นครศรีธรรมราช	9,681.0	11,196.0	10,789.0	12,317.0	14,079.0	17,377.0	18,087.0	23,296.0	29,970.4	27,478.9
กระบี่	8,758.0	11,986.0	9,928.0	13,318.0	16,877.0	18,446.0	18,852.0	23,647.0	33,350.3	27,275.8
พังงา	8,696.0	7,650.0	10,217.0	12,428.0	16,965.0	29,617.0	22,211.0	22,356.0	24,470.4	26,167.7
ภูเก็ต	15,437.0	19,313.0	20,702.0	26,363.0	25,082.0	25,630.0	25,084.0	28,515.0	26,048.0	31,857.4
สุราษฎร์ธานี	12,771.0	11,967.0	10,800.0	14,056.0	16,150.0	21,747.0	26,207.0	30,604.0	34,416.6	36,864.5
ระนอง	9,359.0	9,033.0	9,410.0	10,765.0	14,328.0	18,679.0	21,620.0	19,274.0	26,048.7	32,291.8
ชุมพร	9,874.0	10,232.0	10,454.0	10,922.0	11,482.0	17,232.0	19,003.0	25,179.0	28,021.5	27,540.2
สงขลา	11,089.0	15,057.0	13,505.0	14,192.0	15,481.0	22,093.0	22,342.0	27,356.0	26,711.2	26,824.1
สตูล	8,977.0	8,924.0	9,711.0	12,702.0	11,826.0	14,307.0	17,328.0	20,695.0	21,046.8	25,399.6
ตรัง	11,733.0	12,973.0	12,782.0	14,332.0	17,038.0	20,801.0	23,650.0	21,992.0	36,245.2	33,269.9
พัทลุง	8,474.0	12,315.0	11,550.0	10,820.0	14,985.0	18,045.0	18,670.0	19,381.0	25,201.9	26,169.3
ปัตตานี	6,876.0	10,737.0	9,759.0	9,702.0	11,837.0	12,547.0	11,840.0	13,511.0	16,121.5	20,199.1
ยะลา	7,115.0	7,560.0	9,932.0	10,018.0	11,886.0	14,354.0	13,698.0	19,619.0	21,858.8	22,483.1
นราธิวาส	6,715.0	6,281.0	7,802.0	7,603.0	9,240.0	11,586.0	13,148.0	11,244.0	16,834.4	16,772.8

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

4.2.3.3 ประชากรและการตั้งถิ่นฐาน

ประชากรมีความสำคัญและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสภาพสังคม ซึ่งปรากฏการณ์ต่างๆ ทางประชากรมักจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับส่วนอื่นๆ ของสังคมข้อมูลประชากรจะฉายภาพให้เห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากร ซึ่งได้แก่ การเกิด การตาย การย้ายถิ่น และการเคลื่อนไหวทางสังคม ที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกันผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาประเทศมีต่อสังคม เช่นเดียวกันเนื่องจากการพัฒนาประเทศส่วนใหญ่จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากร ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อไปยังโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม รวมถึงลักษณะทางสังคมด้านอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

(1) ประชากร

(ก) จำนวนประชากรและความหนาแน่น

ในปี 2557 ภาคใต้มีประชากร ทั้งสิ้น 9,208,504 คน เป็นชาย 4,540,912 คน และเป็นหญิง 4,667,592 คน โดยอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 2,608,108 คน นอกเขตเทศบาล 6,600,396 คน โดยกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย มีประชากร ทั้งสิ้น 3,609,252 คน กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันมีประชากรทั้งสิ้น 1,912,380 คนและกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน มีประชากร ทั้งสิ้น 3,686,872 คน เมื่อพิจารณารายจังหวัดจะเห็นว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชมีประชากรมากที่สุดในภาคใต้ คือมีจำนวน 1,548,028 คน รองลงมาจังหวัดสงขลา จำนวน 1,401,303 คน ในขณะที่จังหวัดระนองมีจำนวนประชากรน้อยที่สุดจำนวน 177,089 คนดังแสดงใน**ตารางที่ 4-46**

เมื่อพิจารณาถึงความหนาแน่นของประชากรภาคใต้ต่อพื้นที่ พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2557 จาก 120.45 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 130.23 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี 2557 โดยกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีความหนาแน่นมากที่สุด คือ 177.25 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมากลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทยมีความหนาแน่น 111.85 คนต่อตารางกิโลเมตร ส่วนกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน มีความหนาแน่นน้อยที่สุด คือ 108.42 คนต่อตารางกิโลเมตร เมื่อพิจารณารายจังหวัด พบว่า จังหวัดที่มีความหนาแน่นมากที่สุด คือ จังหวัดภูเก็ต 696.80 คนต่อตารางกิโลเมตร จังหวัดที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุด คือจังหวัดระนอง 53.70 คนต่อตารางกิโลเมตรดังแสดงใน**ตารางที่ 4-47**

ตารางที่ 4-46 ประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามเพศ และเขตการปกครอง ภาคใต้ พ.ศ. 2548 - 2557

จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	พื้นที่	ประชากร (คน)									
	ตร.กม.	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557
ภาคใต้	**70,708**	**8,516,860**	**8,600,436**	**8,654,831**	**8,741,545**	**8,813,880**	**8,893,050**	**8,971,855**	**9,060,189**	**9,131,425**	**9,208,504**
ชาย		4,218,703	4,257,179	4,283,002	4,323,530	4,356,070	4,392,580	4,428,715	4,470,660	4,502,795	4,540,912
หญิง		4,298,157	4,343,257	4,371,829	4,418,015	4,457,810	4,500,470	4,543,140	4,589,529	4,628,630	4,667,592
ในเขตเทศบาล		2,007,840	2,027,547	2,169,813	2,305,356	2,476,333	2,511,226	2,530,820	2,555,377	2,585,068	2,608,108
นอกเขตเทศบาล		6,509,020	6,572,889	6,485,018	6,436,189	6,337,547	6,381,824	6,441,035	6,504,812	6,546,357	6,600,396
กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย	**32,269**	**3,428,033**	**3,453,443**	**3,461,282**	**3,486,500**	**3,506,241**	**3,522,442**	**3,541,380**	**3,567,977**	**3,589,970**	**3,609,252**
ชุมพร	6,011	475,763	478,964	481,298	484,722	487,744	489,964	492,182	495,310	498,294	500,575
นครศรีธรรมราช	12,891	1,504,420	1,510,460	1,506,997	1,513,163	1,516,499	1,522,561	1,526,071	1,534,887	1,541,843	1,548,028
พัทลุง	9,943	500,501	503,321	502,563	505,129	507,777	509,534	511,063	514,492	518,021	520,419
สุราษฎร์ธานี	3,424	947,349	960,698	970,424	983,486	994,221	1,000,383	1,012,064	1,023,288	1,031,812	1,040,230
กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน	**17,639**	**1,709,519**	**1,736,794**	**1,764,138**	**1,793,242**	**1,814,555**	**1,836,621**	**1,857,374**	**1,877,933**	**1,890,651**	**1,912,380**
กระบี่	3,298	395,665	403,363	410,634	418,705	426,556	432,704	438,039	444,967	450,890	456,811
ตรัง	4,171	602,045	607,450	610,332	614,869	618,675	622,659	626,708	631,920	636,043	638,746
พังงา	543	241,442	245,394	246,887	249,933	251,657	253,112	254,931	257,493	259,420	261,370
ภูเก็ต	4,709	292,245	300,737	315,498	327,006	335,913	345,067	353,847	360,905	369,522	378,364
ระนอง	4,918	178,122	179,850	180,787	182,729	181,754	183,079	183,849	182,648	174,776	177,089
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน	**20,800**	**3,379,308**	**3,410,199**	**3,429,411**	**3,461,803**	**3,493,084**	**3,533,987**	**3,573,101**	**3,614,279**	**3,650,804**	**3,686,872**
นราธิวาส	7,394	700,525	707,171	711,517	719,930	728,071	737,162	747,372	757,397	766,145	774,799
ปัตตานี	2,479	634,376	635,730	637,806	642,169	647,624	655,259	663,485	671,615	678,838	686,186
ยะลา	4,512	464,121	468,252	470,691	475,527	480,334	487,380	493,767	500,814	506,138	511,911
สงขลา	1,940	1,302,421	1,317,501	1,324,915	1,335,768	1,343,954	1,357,023	1,367,010	1,378,574	1,389,890	1,401,303
สตูล	4,475	277,865	281,545	284,482	288,409	293,101	297,163	301,467	305,879	309,793	312,673

ตารางที่ 4-47 ความหนาแน่นประชากร ภาคใต้ กลุ่มจังหวัด จังหวัด ปี พ.ศ. 2548-2557

จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	พื้นที่ (ตร.กม.)	ความหนาแน่นประชากร (คน/ตร.กม.)									
		2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557
ภาคใต้	**70,708**	**120.45**	**121.63**	**122.40**	**123.63**	**124.65**	**125.77**	**126.89**	**128.14**	**129.14**	**130.23**
กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย	**32,269**	**106.23**	**107.02**	**107.26**	**108.04**	**108.66**	**109.16**	**109.75**	**110.57**	**111.25**	**111.85**
ชุมพร	6,011	79.15	79.68	80.07	80.64	81.14	81.51	81.88	82.40	82.90	83.28
นครศรีธรรมราช	9,943	151.30	151.91	151.56	152.18	152.52	153.13	153.48	154.37	155.07	155.69
พัทลุง	3,424	146.17	147.00	146.78	147.53	148.30	148.81	149.26	150.26	151.29	151.99
สุราษฎร์ธานี	12,891	73.49	74.52	75.28	76.29	77.13	77.60	78.51	79.38	80.04	80.69
กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน	**17,639**	**96.92**	**98.46**	**100.01**	**101.66**	**102.87**	**104.12**	**105.30**	**106.46**	**107.19**	**108.42**
กระบี่	4,709	84.02	85.66	87.20	88.92	90.58	91.89	93.02	94.49	95.75	97.01
ตรัง	4,918	122.42	123.52	124.10	125.02	125.80	126.61	127.43	128.49	129.33	129.88
พังงา	4171	57.89	58.83	59.19	59.92	60.33	60.68	61.12	61.73	62.20	62.66
ภูเก็ต	543	538.20	553.84	581.03	602.22	618.62	635.48	651.65	664.65	680.52	696.80
ระนอง	3,298	54.01	54.53	54.82	55.41	55.11	55.51	55.75	55.38	52.99	53.70
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน	**20,800**	**162.47**	**163.95**	**164.88**	**166.43**	**167.94**	**169.90**	**171.78**	**173.76**	**175.52**	**177.25**
นราธิวาส	4,475	156.54	158.03	159.00	160.88	162.70	164.73	167.01	169.25	171.21	173.14
ปัตตานี	1,940	327.00	327.70	328.77	331.01	333.83	337.76	342.00	346.19	349.92	353.70
ยะลา	4,512	102.86	103.78	104.32	105.39	106.46	108.02	109.43	111.00	112.18	113.46
สงขลา	7,394	176.15	178.19	179.19	180.66	181.76	183.53	184.88	186.44	187.98	189.52
สตูล	2,479	112.09	113.57	114.76	116.34	118.23	119.87	121.61	123.39	124.97	126.13

(ข) การเปลี่ยนแปลงและอัตราการเพิ่ม

ภาคใต้ มีการเปลี่ยนแปลงประชากร ในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2557 พบว่ามีประชากรเพิ่มขึ้น 691,644 คน โดยอัตราเพิ่มประชากรมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป จากปี พ.ศ. 2548 – 2557 เฉลี่ยร้อยละ 0.87 ต่อปี ในขณะที่อัตราการเพิ่มประชากรของประเทศเฉลี่ยร้อยละ 0.57 ต่อปี ซึ่งเป็นการเพิ่มประชากรระดับกลางสำหรับประเทศที่เริ่มเข้าสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วเมื่อพิจารณารายจังหวัดพบว่า อัตราเพิ่มของจังหวัดภูเก็ตสูงที่สุด คือ เฉลี่ยร้อยละ 2.91 ต่อปี รองลงมาจังหวัดกระบี่ เฉลี่ยร้อยละ 1.61 ต่อปี เนื่องจากจังหวัดทั้งสองเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาค

จังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทยมีการเปลี่ยนแปลงประชากร ในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2557 พบว่ามีประชากรเพิ่มขึ้น 181,219คน โดยมีอัตราเพิ่มประชากร จากปี พ.ศ. 2548 – 2557 เฉลี่ยร้อยละ 0.57 ต่อปี โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีอัตราการเพิ่มสูงที่สุด คือ เฉลี่ยร้อยละ 1.04ต่อปี รองลงมาจังหวัดชุมพร เฉลี่ยร้อยละ 0.57 ต่อปี ในขณะที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีอัตราเพิ่มน้อยที่สุด เฉลี่ย 0.32 ต่อปี

จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันมีการเปลี่ยนแปลงประชากร ในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2557 พบว่ามีประชากรเพิ่มขึ้น 202,861คน โดยมีอัตราเพิ่มประชากร จากปี พ.ศ. 2548 – 2557 เฉลี่ยร้อยละ 1.25 ต่อปี โดยอัตราเพิ่มของจังหวัดภูเก็ตสูงที่สุด คือ เฉลี่ยร้อยละ 2.91ต่อปี รองลงมาจังหวัดกระบี่ เฉลี่ยร้อยละ 1.61 ต่อปี ในขณะที่จังหวัดระนอง มีอัตราเพิ่มน้อยที่สุด เฉลี่ย 0.05ต่อปี

จังหวัดภาคใต้ชายแดนมีการเปลี่ยนแปลงประชากร ในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2557 พบว่ามีประชากรเพิ่มขึ้น 307,564 คน โดยมีอัตราเพิ่มประชากร จากปี พ.ศ. 2548 – 2557 เฉลี่ยร้อยละ 0.97 ต่อปี โดยอัตราเพิ่มของจังหวัดสตูลสูงที่สุด คือ เฉลี่ยร้อยละ 1.32ต่อปี รองลงมาจังหวัดนราธิวาส เฉลี่ยร้อยละ 1.13ต่อปี ในขณะที่จังหวัดสงขลา มีอัตราเพิ่มน้อยที่สุด เฉลี่ย 0.82ต่อปี ดัง**ตารางที่ 4-48**

ตารางที่ 4-48 อัตราการเปลี่ยนแปลงประชากร ภาคใต้ กลุ่มจังหวัด จังหวัด ปี พ.ศ. 2548-2557

กลุ่มจังหวัด/จังหวัด	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2549-2557
ภาคใต้	**0.98**	**0.63**	**1.00**	**0.83**	**0.90**	**0.89**	**0.98**	**0.79**	**0.84**	**0.87**
จังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย	**0.74**	**0.23**	**0.73**	**0.57**	**0.46**	**0.54**	**0.75**	**0.62**	**0.54**	**0.57**
ชุมพร	0.67	0.49	0.71	0.62	0.46	0.45	0.64	0.60	0.46	0.57
นครศรีธรรมราช	0.40	-0.23	0.41	0.22	0.40	0.23	0.58	0.45	0.40	0.32
พัทลุง	0.56	-0.15	0.51	0.52	0.35	0.30	0.67	0.69	0.46	0.43
สุราษฎร์ธานี	1.41	1.01	1.35	1.09	0.62	1.17	1.11	0.83	0.82	1.04
จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน	**1.60**	**1.57**	**1.65**	**1.19**	**1.22**	**1.13**	**1.11**	**0.68**	**1.15**	**1.25**
กระบี่	1.95	1.80	1.97	1.88	1.44	1.23	1.58	1.33	1.31	1.61
ตรัง	0.90	0.47	0.74	0.62	0.64	0.65	0.83	0.65	0.42	0.66
พังงา	1.64	0.61	1.23	0.69	0.58	0.72	1.00	0.75	0.75	0.89
ภูเก็ต	2.91	4.91	3.65	2.72	2.73	2.54	1.99	2.39	2.39	2.91
ระนอง	0.97	0.52	1.07	-0.53	0.73	0.42	-0.65	-4.31	1.32	-0.05
จังหวัดภาคใต้ชายแดน	**0.91**	**0.56**	**0.94**	**0.90**	**1.17**	**1.11**	**1.15**	**1.01**	**0.99**	**0.97**
นราธิวาส	0.95	0.61	1.18	1.13	1.25	1.39	1.34	1.16	1.13	1.13
ปัตตานี	0.21	0.33	0.68	0.85	1.18	1.26	1.23	1.08	1.08	0.88
ยะลา	0.89	0.52	1.03	1.01	1.47	1.31	1.43	1.06	1.14	1.10
สงขลา	1.16	0.56	0.82	0.61	0.97	0.74	0.85	0.82	0.82	0.82
สตูล	1.32	1.04	1.38	1.63	1.39	1.45	1.46	1.28	0.93	1.32

(ค) โครงสร้างประชากร

โครงสร้างประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานของประเทศมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง ประชากรวัยเด็กจาก 13,259,891 คน ในปี 2548 ลดลงเหลือ 11,699,299 คน ในปี 2557 อันเนื่องมาจากภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยลดต่ำลง ส่งผลให้สัดส่วนประชากรวัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ลดลงจากร้อยละ 21.7 : 68.5 : 9.7 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 18.3 : 68.5 : 13.2 ในปี 2557 ทำให้ประเทศไทยเผชิญภาวะขาดแคลนกำลังคนในอนาคต ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลิตภาพการผลิตของประเทศและประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นมาก ส่งผลให้ต้องจัดเตรียมสวัสดิการที่เหมาะสมและเพียงพอ

ก) ภาคใต้ ปี 2557 มีประชากรวัยเด็ก 1,997,248 คน ประชากรวัยแรงงาน 5,989,170 คน และประชากรสูงอายุ 1,095,126 คน มีโครงสร้างประชากรวัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ร้อยละ 22.0 : 65.9 : 12.1 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2548 ที่มีโครงสร้างประชากรวัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ร้อยละ 24.8 : 65.4 : 9.8 จะเห็นว่าสัดส่วนประชากรวัยเด็กลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 24.8 ในปี 2548 ลดลงเหลือร้อยละ 22.0 ในปี 2557 ส่งผลให้ภาวะพึ่งพิงวัยเด็กลดลงจากร้อยละ 0.38 เหลือร้อยละ 0.33 ตามลำดับ ในขณะที่สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างมากจากร้อยละ 9.8 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 12.1 ในปี 2557 ส่งผลให้ภาวะพึ่งพิงวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.15 เป็นร้อยละ 0.18 ตามลำดับและภาวะพึ่งพิงรวมลดลงจาก 0.53 เป็นร้อยละ 0.52 ตามลำดับ

ข) กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ปี 2557 มีประชากรวัยเด็ก 695,754 คน ประชากรวัยแรงงาน 2,387,426 คน และประชากรสูงอายุ 482,969 คน มีโครงสร้างประชากรวัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ร้อยละ 19.5 : 66.9 : 13.5 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2548 ที่มีโครงสร้างประชากรวัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ร้อยละ 22.5 : 66.8 : 10.6 จะเห็นว่าสัดส่วนประชากรวัยเด็กลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 22.5 ในปี 2548 ลดลงเหลือร้อยละ 19.5 ในปี 2557 ส่งผลให้ภาวะพึ่งพิงวัยเด็กลดลงจากร้อยละ 0.34 เหลือร้อยละ 0.29 ตามลำดับ ในขณะที่สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างมากจากร้อยละ 10.6 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 13.5 ในปี 2557 ส่งผลให้ภาวะพึ่งพิงวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.16 เป็นร้อยละ 0.20 ตามลำดับ แต่ภาวะพึ่งพิงรวมลดลงจากร้อยละ 0.50 เป็นร้อยละ 0.49 ตามลำดับ

ค) กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ปี 2557 มีประชากรวัยเด็ก 409,084 คน ประชากรวัยแรงงาน 1,267,982 คน และประชากรสูงอายุ 206,496 คน มีโครงสร้างประชากรวัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ร้อยละ 21.7 : 67.3 : 11.0 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2548 ที่มีโครงสร้างประชากรวัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ร้อยละ 24.8 : 66.7 : 8.5 จะเห็นว่าสัดส่วนประชากรวัยเด็กลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 24.8 ในปี 2548 ลดลงเหลือร้อยละ 21.7 ในปี 2557 ส่งผลให้ภาวะพึ่งพิงวัยเด็กลดลงจากร้อยละ 0.37 เหลือร้อยละ 0.32 ตามลำดับ ในขณะที่สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างมากจากร้อยละ 8.5 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 11.0 ในปี 2557 ส่งผลให้ภาวะพึ่งพิงวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.13 เป็นร้อยละ 0.16 ตามลำดับ แต่ภาวะพึ่งพิงรวมลดลงจากร้อยละ 0.50 เป็นร้อยละ 0.49 ตามลำดับ

ง) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ปี 2557 มีประชากรวัยเด็ก 892,410 คน ประชากรวัยแรงงาน 2,333,762 คน และประชากรสูงอายุ 405,661 คน มีโครงสร้างประชากรวัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ร้อยละ 24.6 : 64.3 : 11.2 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2548 ที่มีโครงสร้างประชากรวัยเด็ก : วัยแรงงาน : ผู้สูงอายุ ร้อยละ 27.1 : 63.3 : 9.5 จะเห็นว่าสัดส่วนประชากรวัยเด็กลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 27.1 ในปี 2548 ลดลงเหลือร้อยละ 24.6 ในปี 2557 ส่งผลให้ภาวะพึ่งพิงวัยเด็กลดลงจากร้อยละ 0.43 เหลือร้อยละ 0.38 ตามลำดับ ในขณะที่สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างมาก จากร้อยละ 9.5 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 11.2 ในปี 2557 ส่งผลให้ภาวะพึ่งพิงวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.15 เป็นร้อยละ 0.17 ตามลำดับ แต่ภาวะพึ่งพิงรวมลดลงจากร้อยละ 0.58 เป็นร้อยละ 0.56 ตามลำดับ ดัง**ตารางที่ 4-49**

ตารางที่ 4-49 โครงสร้างประชากรของประเทศ ภาคใต้ กลุ่มจังหวัด จังหวัด ปี พ.ศ. 2548-2557

ประเทศ/จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	จำนวนประชากร (คน)		สัดส่วนประชากร (ร้อยละ)		ภาวะพึ่งพิง	
	2548	ร้อยละ	2557	ร้อยละ	2548	2557
ประเทศ	**60,991,000**	**100.0**	**63,954,350**	**100.0**	**0.46**	**0.46**
วัยเด็ก	13,259,891	21.7	11,699,299	18.3	0.32	0.27
วัยแรงงาน	41,785,949	68.5	43,807,386	68.5		
ผู้สูงอายุ	5,945,160	9.7	8,447,665	13.2	0.14	0.19
ภาคใต้	**8,382,060**	100.0	**9,081,544**	**100.0**	**0.53**	**0.52**
วัยเด็ก	2,080,612	24.8	1,997,248	22.0	0.38	0.33
วัยแรงงาน	5,482,867	65.4	5,989,170	65.9		
ผู้สูงอายุ	818,581	9.8	1,095,126	12.1	0.15	0.18
ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย	**3,373,052**	100.0	**3,566,149**	**100.0**	**0.50**	**0.49**
วัยเด็ก	760,100	22.5	695,754	19.5	0.34	0.29
วัยแรงงาน	2,254,315	66.8	2,387,426	66.9		
ผู้สูงอายุ	358,637	10.6	482,969	13.5	0.16	0.20
ชุมพร	**468,633**	100.0	**494,288**	**100.0**	**0.49**	**0.48**
วัยเด็ก	102,999	22.0	92,198	18.7	0.33	0.28
วัยแรงงาน	314,521	67.1	333,917	67.6		
ผู้สูงอายุ	51,113	10.9	68,173	13.8	0.16	0.20
นครศรีธรรมราช	**1,483,050**	100.0	**1,529,132**	**100.0**	**0.51**	**0.50**
วัยเด็ก	333,338	22.5	295,757	19.3	0.34	0.29
วัยแรงงาน	984,679	66.4	1,018,171	66.6		
ผู้สูงอายุ	165,033	11.1	215,204	14.1	0.17	0.21
พัทลุง	**493,728**	100.0	**516,202**	**100.0**	**0.49**	**0.51**
วัยเด็ก	108,187	21.9	96,141	18.6	0.33	0.28
วัยแรงงาน	331,090	67.1	342,763	66.4		
ผู้สูงอายุ	54,451	11.0	77,298	15.0	0.16	0.23
สุราษฎร์ธานี	**927,641**	100.0	**1,026,527**	**100.0**	**0.49**	**0.48**
วัยเด็ก	215,576	23.2	211,658	20.6	0.35	0.31
วัยแรงงาน	624,025	67.3	692,575	67.5		
ผู้สูงอายุ	88,040	9.5	122,294	11.9	0.14	0.18

ประเทศ/จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	จำนวนประชากร (คน)		สัดส่วนประชากร (ร้อยละ)		ภาวะพึ่งพิง	
	2548	ร้อยละ	2557	ร้อยละ	2548	2557
ชายฝั่งทะเลอันดามัน	**1,673,249**	100.0	**1,883,562**	**100.0**	**0.50**	**0.49**
วัยเด็ก	415,474	24.8	409,084	21.7	0.37	0.32
วัยแรงงาน	1,115,716	66.7	1,267,982	67.3		
ผู้สูงอายุ	142,059	8.5	206,496	11.0	0.13	0.16
กระบี่	**393,079**	**100.0**	**453,305**	**100.0**	**0.52**	**0.50**
วัยเด็ก	104,733	26.6	109,074	24.1	0.41	0.36
วัยแรงงาน	258,512	65.8	301,910	66.6		
ผู้สูงอายุ	29,834	7.6	42,321	9.3	0.12	0.14
ตรัง	**594,144**	**100.0**	**632,606**	**100.0**	**0.50**	**0.49**
วัยเด็ก	143,401	24.1	129,261	20.4	0.36	0.30
วัยแรงงาน	395,937	66.6	425,602	67.3		
ผู้สูงอายุ	54,806	9.2	77,743	12.3	0.14	0.18
พังงา	**239,951**	**100.0**	**258,067**	**100.0**	**0.50**	**0.50**
วัยเด็ก	55,608	23.2	52,251	20.2	0.35	0.30
วัยแรงงาน	159,575	66.5	171,830	66.6		
ผู้สูงอายุ	24,768	10.3	33,986	13.2	0.16	0.20
ภูเก็ต	**287,432**	**100.0**	**367,858**	**100.0**	**0.47**	**0.46**
วัยเด็ก	72,426	25.2	82,727	22.5	0.37	0.33
วัยแรงงาน	195,601	68.1	252,659	68.7		
ผู้สูงอายุ	19,405	6.8	32,472	8.8	0.10	0.13
ระนอง	**158,643**	**100.0**	**171,726**	**100.0**	**0.50**	**0.48**
วัยเด็ก	39,306	24.8	35,771	20.8	0.37	0.31
วัยแรงงาน	106,091	66.9	115,981	67.5		
ผู้สูงอายุ	13,246	8.3	19,974	11.6	0.12	0.17
ภาคใต้ชายแดน	**3,335,759**	**100.0**	**3,631,833**	**100.0**	**0.58**	**0.56**
วัยเด็ก	905,038	27.1	892,410	24.6	0.43	0.38
วัยแรงงาน	2,112,836	63.3	2,333,762	64.3		
ผู้สูงอายุ	317,885	9.5	405,661	11.2	0.15	0.17
นราธิวาส	**695,144**	**100.0**	**762,342**	**100.0**	**0.61**	**0.57**

ประเทศ/จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	จำนวนประชากร (คน)		สัดส่วนประชากร (ร้อยละ)		ภาวะพึ่งพิง	
	2548	ร้อยละ	2557	ร้อยละ	2548	2557
วัยเด็ก	201,663	29.0	202,537	26.6	0.47	0.42
วัยแรงงาน	431,311	62.0	484,674	63.6		
ผู้สูงอายุ	62,170	8.9	75,131	9.9	0.14	0.16
ปัตตานี	**630,713**	**100.0**	**677,539**	**100.0**	**0.67**	**0.62**
วัยเด็ก	187,557	29.7	184,298	27.2	0.50	0.44
วัยแรงงาน	376,828	59.7	419,148	61.9		
ผู้สูงอายุ	66,328	10.5	74,093	10.9	0.18	0.18
ยะลา	**458,068**	**100.0**	**505,699**	**100.0**	**0.64**	**0.60**
วัยเด็ก	136,763	29.9	136,681	27.0	0.49	0.43
วัยแรงงาน	280,053	61.1	316,209	62.5		
ผู้สูงอายุ	41,252	9.0	52,809	10.4	0.15	0.17
สงขลา	**1,275,827**	**100.0**	**1,375,909**	**100.0**	**0.51**	**0.51**
วัยเด็ก	305,053	23.9	293,039	21.3	0.36	0.32
วัยแรงงาน	846,089	66.3	910,892	66.2		
ผู้สูงอายุ	124,685	9.8	171,978	12.5	0.15	0.19
สตูล	**276,007**	**100.0**	**310,344**	**100.0**	**0.55**	**0.53**
วัยเด็ก	74,002	26.8	75,855	24.4	0.41	0.37
วัยแรงงาน	178,555	64.7	202,839	65.4		
ผู้สูงอายุ	23,450	8.5	31,650	10.2	0.13	0.16

(2) การตั้งถิ่นฐาน

ภาคใต้มีทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกเกิดที่ราบชายทะเลยื่นล้ำออกไป ทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกกลับอยู่ในลักษณะตรงข้าม เพราะการกระทำของคลื่นลมที่แรงจัดนั้นทำให้เกิดการสึกกร่อน ชายฝั่งทะเลมีลักษณะสูงและเว้าแหว่ง น้อยแห่งที่จะมีบริเวณที่ราบและชายหาดที่ยาวเหมือนกับทางชายฝั่งด้านตะวันออก โดยสรุปก็คือ เป็นบริเวณที่สูงและภูเขาอยู่ชิดชายฝั่งทะเล ทำให้มีพื้นที่ทำการเพาะปลูกพืชพันธุ์ได้น้อย ไม่เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานของผู้คนที่มีอาชีพในการเกษตร เหตุนี้แต่โบราณจึงไม่ใคร่มีผู้คนเข้าไปตั้งชุมชนบ้านเมืองกันอย่างหนาแน่นเหมือนกับทางชายฝั่งตะวันออก ผู้คนที่เข้ามาอยู่ในชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกนี้ตั้งแต่โบราณ คือ พวกที่มีอาชีพจับสัตว์น้ำตามชายฝั่งทะเล มักอาศัยอยู่ตามถ้ำเขา และเกาะแก่งที่มีอยู่มากมายกว่าทางชายฝั่งด้านตะวันออก ทั้งนี้เพราะการกระทำของคลื่นลมทำให้เกิดการเว้าแหว่งและเป็นเกาะขึ้นเป็นจำนวนมากนั่นเอง อาจกล่าวได้ว่า ในขณะที่กลุ่มชนรุ่นแรกๆ ที่อยู่ทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ได้ปักหลักตั้งหลักแหล่งบ้านเมืองขึ้นอย่างถาวรนั้น ทางชายฝั่งด้านตะวันตกมีแต่กลุ่มชนที่อพยพร่อนเร่อาศัยอยู่ตามถ้ำเขา และเกาะแก่งชายทะเล มีอาชีพในการจับสัตว์น้ำและหาของทะเลเป็นสำคัญ ไม่มีการสร้างบ้านสร้างเมืองขึ้นแต่อย่างใด

การเกิดเป็นบ้านเมืองขึ้นในภาคใต้มีปัจจัยอื่นๆ อีกนั่นคือ บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุ เช่น แร่ดีบุก ที่อาจดึงดูดคนต่างถิ่นให้เข้ามาตั้งรกรากขุดแร่ทำเหมืองแร่กัน ปรากฏว่ามีหลักฐานทางด้านเอกสาร และด้านโบราณคดีว่า เกิดชุมชนบ้านเมืองของกลุ่มชนที่เข้ามาทำเหมืองแร่หลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นชาวอินเดีย และในระยะหลังๆ คือ ชาวจีนและคนจากถิ่นอื่นๆ นอกจากการทำเหมืองแร่แล้ว ก็เป็นการทำสวนยางพาราและการประมง ซึ่งก็ล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสมัยหลังๆ ลงมาทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นการจะสรุปให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐานชุมชนบ้านเมืองในภาคใต้ ทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกนี้แล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่าบรรดาบ้านเมืองที่เกิดขึ้น และสืบทอดลงมาจนกระทั่งปัจจุบัน เพิ่งมามีขึ้นอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ แต่ครั้ง รัชกาลที่ 3-4 ลงมาเท่านั้นเอง

เมื่อพิจารณาการตั้งถิ่นฐานในเขตเมืองและเขตชนบท ประชากรส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่ในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง โดยในปี พ.ศ. 2548 พื้นที่โครงการมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบทเท่ากับ 23.57 : 76.43 หรือมีประชากรเมือง 2,007,840 คน และประชากรชนบท 6,509,020 คน อย่างไรก็ตามจากการพัฒนาพื้นที่เขตเมืองส่งผลให้ประชากรเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนเมืองเพิ่มขึ้น เห็นได้จากสัดส่วนของประชากรเมืองที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 24 ในปี พ.ศ. 2548 เป็นร้อยละ 28.32 ในปัจจุบันหรือมีประชากรเมือง 2,608,108 คน และประชากรชนบท 6,600,396 คน

ในปี พ.ศ. 2557 ประชากรในพื้นที่ภาคใต้มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นในบริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก โดยพื้นที่ภาคใต้มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยเท่ากับ 130 คนต่อตารางกิโลเมตร จังหวัดที่มีความหนาแน่นประชากรสูงที่สุด คือ จังหวัดภูเก็ต 670 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาคือจังหวัดปัตตานี 354 คนต่อตารางกิโลเมตร สำหรับจังหวัดที่มีความหนาแน่นประชากรมากกว่า 100 คนต่อตารางกิโลเมตร ได้แก่ จังหวัดสงขลา 190 คนต่อตารางกิโลเมตร จังหวัดนราธิวาส 174 คนต่อตารางกิโลเมตร จังหวัดนครศรีธรรมราช 156 คนต่อตารางกิโลเมตร จังหวัดพัทลุง 152 คนต่อตารางกิโลเมตร จังหวัดตรัง 130 คนต่อตารางกิโลเมตร จังหวัดสตูล 127 คนต่อตารางกิโลเมตร และจังหวัดยะลา 114 คนต่อตารางกิโลเมตร

ขณะที่ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทยมีความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ 126 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยจังหวัดชุมพรมีความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ 83 คนต่อตารางกิโลเมตร และจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ 156 คนต่อตารางกิโลเมตร

ส่วนพื้นที่กลุ่มจังหวัดชายทะเลอันดามันมีความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ 108 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยจังหวัดกระบี่มีความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ 97คนต่อตารางกิโลเมตร และจังหวัดระนอง มีความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ 54 คนต่อตารางกิโลเมตร

พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ 117 คนต่อตารางกิโลเมตรโดยจังหวัดสงขลา มีความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ 190 คนต่อตารางกิโลเมตร และจังหวัดสตูลมีความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ 127 คนต่อตารางกิโลเมตร

4.2.3.4 โครงสร้างพื้นฐาน

(1) ระบบไฟฟ้า

ในเดือนกันยายน 2558 กำลังผลิตไฟฟ้าของภาคใต้ รวมทั้งสิ้น 2,889.68 เมกะวัตต์ ประกอบด้วย โรงไฟฟ้าของ กฟผ. 2,112.48 เมกะวัตต์ โรงไฟฟ้าเอกชน 777.2 เมกะวัตต์(เพิ่มเติมข้อมูลโรงไฟฟ้าจะนะ ชุดที่ 2 กำลังการผลิตที่จ่ายเข้าระบบตามสัญญา 766 เมกะวัตต์ ซึ่งได้เริ่มเดินเครื่องเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2557) นอกจากนี้ ยังมีกำลังผลิตสำรองพึ่งได้ เป็นระบบสายส่งเชื่อมโยงจากภาคกลางและประเทศมาเลเซีย รวม 900 เมกะวัตต์ ดัง**ตารางที่ 4-50** และ**รูปที่ 4-33**

ตารางที่ 4-50 กำลังผลิตไฟฟ้าของภาคใต้ ปี 2558

โรงไฟฟ้า	พลังไฟฟ้าตามสัญญา (เมกะวัตต์)	เชื้อเพลิง
1. โรงไฟฟ้าพลังน้ำ	**321.28**	
1.1 เขื่อนบางลาง	80.00	-
1.2 เขื่อนบ้านสันติ	1.28	-
1.3 เขื่อนรัชชประภา	240.00	-
2. โรงไฟฟ้าพลังความร้อน	**315.00**	
2.1 โรงไฟฟ้ากระบี่	315.00	น้ำมันเตา
2.2 โรงไฟฟ้าสุราษฎร์ธานี [1/] (กังหันแก๊ส)	-	น้ำมันดีเซล
3. โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วม	**1,476.00**	
3.1 โรงไฟฟ้าจะนะ ชุดที่ 1	710.00	ก๊าซธรรมชาติ
3.2 โรงไฟฟ้าจะนะ ชุดที่ 2	766.00	
4. โรงไฟฟ้าพลังงานทดแทน	**0.20**	
4.1 โรงไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์แหลมพรหมเทพ	0.01	-
4.2 โรงไฟฟ้ากังหันลมแหลมพรหมเทพ	0.19	-
กำลังผลิตรวมของ กฟผ.	**2,112.48**	
5. ผู้ผลิตรายเล็ก (SPP)-Firm	**29.00**	
5.1 บริษัท กัลฟ์ ยะลากรีน จำกัด	20.20	เศษไม้ยางพารา
5.2 บริษัท สุราษฎร์ธานีกรีนเอ็นเนอยี่จำกัด	8.80	ทะลายปาล์ม
6. *ผู้ผลิตเอกชนรายใหญ่(IPP)* – Firm	**748.20**	
6.1 บริษัท ผลิตไฟฟ้าขนอม จำกัด	748.20	
- โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วม ชุดที่ 1	678.00	ก๊าซธรรมชาติ
- โรงไฟฟ้าพลังความร้อน	70.20	ก๊าซธรรมชาติ / น้ำมันเตา
กำลังผลิตไฟฟ้าของภาคใต้	**2,889.68**	
7. กำลังผลิตสำรองพึ่งได้		
7.1 ระบบสายส่งเชื่อมโยง ภาคกลาง-ภาคใต้ (ภาวะปกติ)	600.00	-
7.2 ระบบสายส่งเชื่อมโยง ไทย-มาเลเซีย 300 kV HVDC	300.00	-

ที่มา : ฝ่ายควบคุมระบบกำลังไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, กันยายน 2558.
หมายเหตุ [1/] โรงไฟฟ้าสุราษฎร์ธานี 244 เมกะวัตต์ ได้ออกจากระบบหลักเปลี่ยนเป็น Emergency Standby

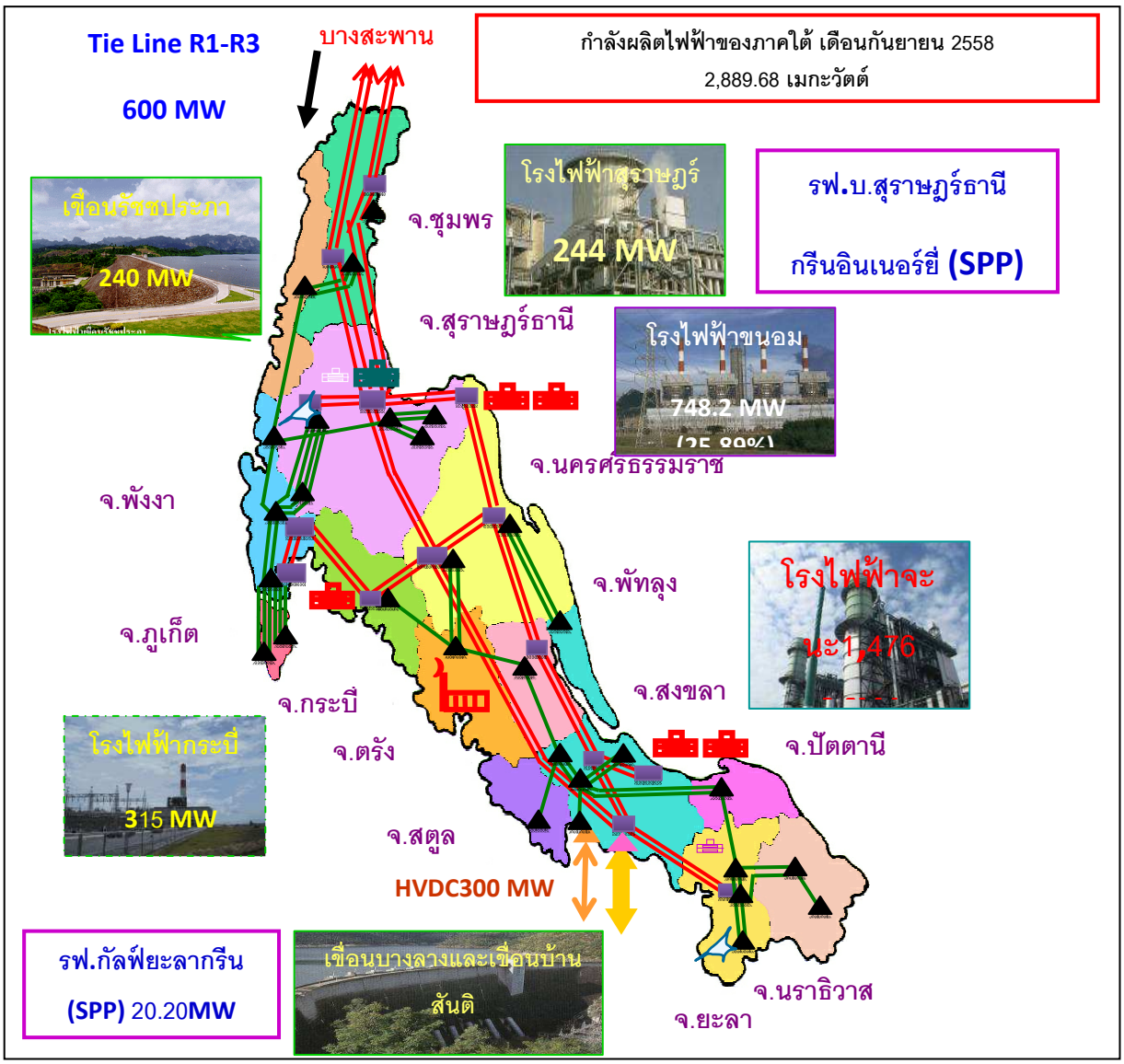

รูปที่ 4-33 กำลังผลิตไฟฟ้าของภาคใต้ ปี 2558

จากสถิติการใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ภาคใต้ มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า 2,893,307 ราย ปริมาณการใช้ไฟฟ้าสูงสุดเท่ากับ 14,618 ล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง โดยมีการใช้ไฟฟ้าในกลุ่มที่อยู่อาศัยมากที่สุด ปริมาณ 4,917 ล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง รองลงมากลุ่มกิจการขนาดใหญ่ ปริมาณการใช้ 3,462 ล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง หากพิจารณารายจังหวัดพบว่าจังหวัดสงขลามีปริมาณการใช้ไฟฟ้าสูงสุด เท่ากับ 3,187 ล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง โดยมีการใช้ไฟฟ้าในกลุ่มของกิจการขนาดใหญ่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.82 ของปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งจังหวัด รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าสูงสุด เท่ากับ 2,563 ล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง โดยมีการใช้ไฟฟ้าในกลุ่มที่อยู่อาศัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.54 ของปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งจังหวัด จังหวัดภูเก็ต มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าสูงสุดเท่ากับ 2,281 ล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง โดยมีการใช้ไฟฟ้าในกลุ่มที่อยู่อาศัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.55 ของปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งจังหวัด และจังหวัดนครศรีธรรมราช มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าสูงสุด เท่ากับ 1,512ล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง โดยมีการใช้ไฟฟ้าในกลุ่มที่อยู่อาศัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.39 ของปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งจังหวัด ตามลำดับ ซึ่งไฟฟ้ารองลงมาจากการใช้ในบริการที่อยู่อาศัยถูกใช้ไปในกลุ่มกิจการขนาดใหญ่มากที่สุด รายละเอียดดัง**ตารางที่ 4-51 ถึงตารางที่ 4-52 และรูปที่ 4-34**

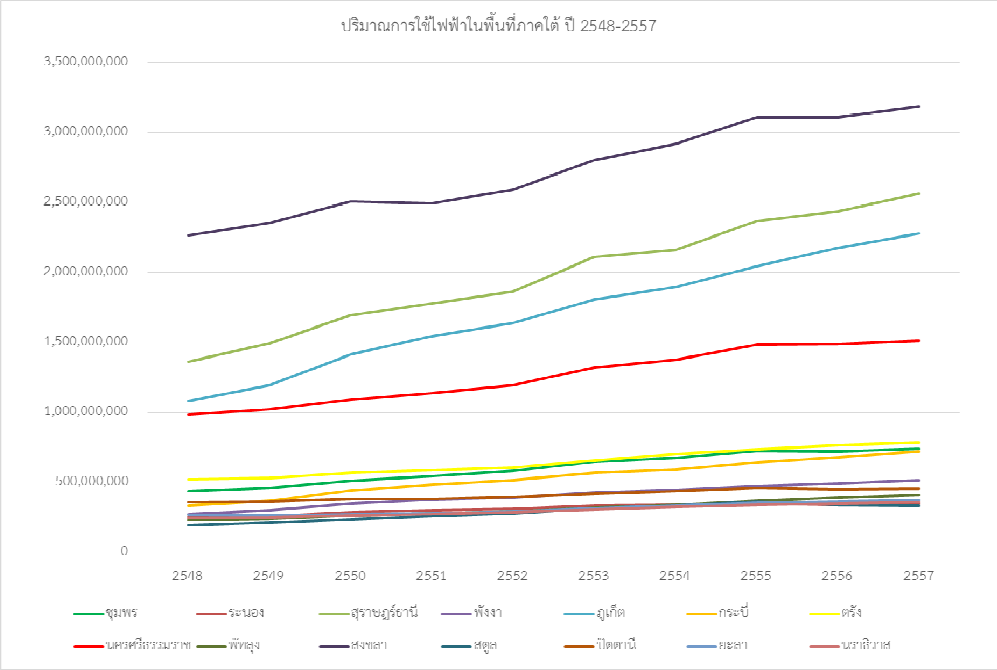

รูปที่ 4-34 ปริมาณการใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ภาคใต้ ปี 2548-2557

ตารางที่ 4-51 สถิติผู้ใช้ไฟฟ้า และการจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จำแนกตามประเภทผู้ใช้ปี 2557

จังหวัด	จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)	พลังงานไฟฟ้าที่ใช้ (กิโลวัตต์/ชั่วโมง)					
		ที่อยู่อาศัย	กิจการขนาดเล็ก	กิจการขนาดกลาง	กิจการขนาดใหญ่	อื่น ๆ	รวม
ชุมพร	181,889	281,100,695	103,226,864	193,367,419	151,693,116	16,237,230	745,625,324
ระนอง	63,318	92,329,205	64,317,851	87,467,412	102,632,712	7,007,572	353,754,752
สุราษฎร์ธานี	390,934	783,051,341	281,319,573	439,089,102	751,609,806	308,909,131	2,563,978,953
พังงา	87,246	159,589,112	66,569,854	155,054,720	41,643,999	98,640,697	521,498,382
ภูเก็ต	182,348	582,798,067	347,943,418	309,759,559	281,803,232	758,969,260	2,281,273,536
กระบี่	140,326	287,074,063	97,746,582	148,989,517	48,338,849	143,338,447	725,487,458
ตรัง	189,781	326,273,240	99,081,800	164,529,920	174,479,236	21,285,285	785,649,481
นครศรีธรรมราช	468,879	716,827,431	207,706,438	292,133,256	259,493,146	36,437,409	1,512,597,680
พัทลุง	167,356	218,764,173	86,693,524	64,560,669	33,126,747	8,316,366	411,461,479
สงขลา	457,140	807,766,457	371,614,264	476,105,611	1,364,704,450	167,156,835	3,187,347,617
สตูล	90,997	125,761,818	53,124,999	100,149,843	55,223,243	2,570,720	336,830,623
ปัตตานี	163,114	182,496,965	68,754,247	77,181,905	124,493,213	7,953,821	460,880,151
ยะลา	136,467	158,954,946	71,706,339	82,988,159	43,637,137	15,637,783	372,924,364
นราธิวาส	173,512	194,542,346	66,031,756	55,306,812	29,393,059	13,801,582	359,075,555
รวมภาคใต้	2,893,307	4,917,329,859	1,985,837,509	2,646,683,904	3,462,271,945	1,606,262,138	14,618,385,355

ที่มา: เว็บไซต์ http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries18.html ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สืบค้น ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2559)

ตารางที่ 4-52 ปริมาณการใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ภาคใต้ แยกรายจังหวัด ปี 2548-2557

จังหวัด	พลังงานไฟฟ้าที่ใช้ (กิโลวัตต์/ชั่วโมง)									
	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557
ชุมพร	439,021,448	465,473,256	514,507,898	547,010,048	584,660,652	652,542,858	679,628,909	729,823,161	727,548,236	745,625,324
ระนอง	258,151,991	265,338,155	290,332,466	306,211,001	315,636,775	338,812,701	340,344,679	351,974,059	344,293,992	353,754,752
สุราษฎร์ธานี	1,366,422,940	1,493,416,570	1,698,321,895	1,782,530,022	1,865,666,460	2,111,831,212	2,162,785,927	2,367,123,223	2,437,775,340	2,563,978,953
พังงา	275,297,560	303,929,329	352,092,924	381,304,760	395,516,717	432,376,289	447,985,999	479,608,901	495,044,126	521,498,382
ภูเก็ต	1,086,928,579	1,198,695,383	1,416,298,556	1,549,327,421	1,638,637,322	1,808,662,663	1,897,489,963	2,044,743,937	2,177,689,316	2,281,273,536
กระบี่	337,637,480	371,577,833	444,760,373	487,840,804	518,444,200	571,119,444	595,012,521	644,909,636	685,391,281	725,487,458
ตรัง	524,771,327	536,068,579	572,171,180	589,470,074	609,387,684	660,785,606	706,631,025	739,961,351	766,072,643	785,649,481
นครศรีธรรมราช	984,569,922	1,025,632,980	1,093,600,635	1,140,961,325	1,197,737,523	1,322,250,542	1,380,451,336	1,484,085,483	1,491,574,694	1,512,597,680
พัทลุง	233,131,794	242,199,337	268,707,602	280,739,307	297,316,901	324,403,978	342,071,649	368,980,104	392,513,354	411,461,479
สงขลา	2,267,305,708	2,356,034,243	2,510,864,485	2,494,806,288	2,592,237,492	2,804,103,312	2,919,952,391	3,109,580,431	3,112,238,519	3,187,347,617
สตูล	199,749,949	218,319,398	241,693,533	261,622,774	281,447,327	317,928,048	337,293,322	364,199,139	341,750,317	336,830,623
ปัตตานี	360,026,580	364,550,166	382,442,712	383,222,871	396,144,687	421,990,502	441,521,887	465,506,642	453,204,787	460,880,151
ยะลา	273,672,333	268,630,508	274,921,697	282,713,536	297,578,879	320,786,123	338,753,644	356,154,495	365,198,889	372,924,364
นราธิวาส	247,444,848	252,515,266	267,188,124	274,922,806	289,309,824	311,713,548	328,235,308	342,779,158	349,527,778	359,075,555
รวมภาคใต้	**8,854,132,459**	**9,362,381,003**	**10,327,904,08**	**10,762,683,03**	**11,279,722,44**	**12,399,306,82**	**12,918,158,56**	**13,849,429,72**	**14,139,823,27**	**14,618,385,35**

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2558

(2) ระบบประปา

จากข้อมูลของการประปาส่วนภูมิภาคแยกตามจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ ดังแสดงใน**ตารางที่ 4-53** ประกอบด้วย การประปาส่วนภูมิภาคสาขาจำนวน 37 แห่ง โดยจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีกำลังการผลิตน้ำประปาใช้งานสูงที่สุด (ร้อยละ 31.47) รองลงมาได้แก่ จังหวัดชุมพร (ร้อยละ 11.29) และจังหวัดภูเก็ต (ร้อยละ 10.35) ตามลำดับ ในขณะที่จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีกำลังการผลิตน้ำประปาใช้งานน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.58) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาพื้นที่ให้บริการของการประปาส่วนภูมิภาคในจังหวัดต่างๆ พบว่า จังหวัดชุมพรมีพื้นที่ให้บริการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.28 ของพื้นที่ที่ให้บริการทั้งหมด รองลงมาคือจังหวัดภูเก็ต (ร้อยละ 10.38)

จากข้อมูลสถิติการใช้น้ำประปารายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า จังหวัดสงขลามีจำนวนผู้ใช้น้ำประปาและปริมาณการใช้น้ำประปามากที่สุด รองลงมาได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในขณะที่จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีผู้ใช้น้ำประปาและปริมาณการใช้น้ำประมาณต่ำที่สุด รายละเอียดดังแสดงใน**ตารางที่ 4-54**

ตารางที่ 4-53 กำลังการผลิต พื้นที่ให้บริการ และแหล่งน้ำ การประปาส่วนภูมิภาคสาขา ในพื้นที่ภาคใต้

การประปา ส่วนภูมิภาคสาขา	กำลังผลิตที่ใช้งาน (ลบ.ม./วัน)	พื้นที่ให้บริการ (ตร.กม.)	แหล่งน้ำ
จังหวัดกระบี่			
- กระบี่	39,600	35.455	คลองกระบี่ใหญ่ ฝายห้วยเนียง ฝายคลองแห้ง อ่างเก็บน้ำหนองทะเล
- อ่าวลึก	8,400	20.500	คลองบางหลน คลองอ่าวลึกเหนือ
- คลองท่อม	6,000	38.000	อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำเขียว ฝายคลองสินปุน
รวม	**54,000**	**93.955**	
จังหวัดชุมพร			
- ชุมพร	60,720	17.000	คลองท่าตะเภา
- หลังสวน	17,520	2,427.000	แม่น้ำหลังสวน คลองวิสัยใต้ คลองละแม
- ท่าแซะ	5,520	97.650	อ่างเก็บน้ำวัดนาย คลองท่าแซะ ฝายห้วยแกร
รวม	**83,760**	**2,541.65**	
จังหวัดตรัง			
- ตรัง	20,040	16.720	แม่น้ำตรัง คลองนางน้อย บ่อน้ำ
- ห้วยยอด	14,640	40.270	แม่น้ำตรังคลองลำภูรา คลองปาง
- ย่านตาขาว	7,920	8.600	คลองลำพิกุล คลองลิพัง คลองปะเหลียน
- กันตัง	15,600	6.190	แม่น้ำตรัง คลองปากเมง
รวม	**58,200**	**71.78**	
จังหวัดนครศรีธรรมราช			
- ทุ่งสง	24,960	11.170	คลองท่าแพ
- ขะอวด	5,040	13.000	คลองชะอวด อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส
- ปากพนัง	13,920	3.680	แม่น้ำปากพนัง คลองชลประทานเชียรใหญ่ คลองเสาธง
- จันดี	8,400	11.800	คลองสังข์ คลองจันดี
- ขนอม	5,460	5.760	บ่อบาดาล คลองบางคู น้ำตกเขาเสม็ดขุน
- นครศรีธรรมราช	6,705	79.798	น้ำตกเขาสุนันทา ห้วยเหมืองลึก บ่อบาดาล
รวม	**64,485**	**125.208**	

การประปาส่วนภูมิภาคสาขา	กำลังผลิตที่ใช้งาน (ลบ.ม./วัน)	พื้นที่ให้บริการ (ตร.กม.)	แหล่งน้ำ
จังหวัดนราธิวาส			
- นราธิวาส	20,160	11.140	คลองปูตะ คลองระแงะ น้ำตกชาเบง
- รือเสาะ	2,160	8.110	แม่น้ำสายบุรี
- สุไหงโก-ลก	19,200	56.890	แม่น้ำสุไหงโก-ลก แม่น้ำสายบุรี คลองชลประทานปูยู
รวม	**41,520**	**76.14**	
จังหวัดปัตตานี			
- สายบุรี	4,320	18.650	แม่น้ำสายบุรี
รวม	**4,320**	**18.650**	
จังหวัดพังงา			
- พังงา	12,720	7.345	ฝายน้ำล้นบ้านปากโตนและขุมเมือง คลองมะรุ่ย
- ตะกั่วป่า	10,080	63.000	คลองทุ่งมะพร้าว น้ำตกเขาบางอี ขุมเหมืองโคกเคียน ขุมเหมืองน้ำเขียว
- ท้ายเหมือง	4,500	3.250	คลองชลประทานนาเตย
รวม	**27,300**	**73.595**	
จังหวัดพัทลุง			
- พัทลุง	17,630	13.342	คลองชลประทานนาท่อม
- เขาสนชัย	2,200	3.500	คลองอ้ายโต
รวม	**19,830**	**16.842**	
จังหวัดภูเก็ต			
- ภูเก็ต	76,800	398.040	อ่างเก็บน้ำบางเหนียวดำอ่างเก็บน้ำเขื่อนบางวาด คลองบางใหญ่ น้ำตกกะทู้ ขุมเหมืองล็อคปาล์ม
รวม	**76,800**	**398.040**	
จังหวัดยะลา			
- ยะหา	5,280	14.130	แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำปัตตานี คลองปะแต คลองตาชี
- เบตง	14,880	78.000	คลองเบตง
รวม	**20,160**	**92.13**	
จังหวัดระนอง			
- ระนอง	23,040	105.735	คลองบางริ้นคลองหาดส้มแป้น ขุมเหมืองฮกหลวง
รวม	**23,040**	**105.735**	
จังหวัดสงขลา			
- สงขลา	0	9.270	รับน้ำจากประปาหาดใหญ่
- หาดใหญ่ (ชั้นพิเศษ)	194,400	38.970	ลุ่มแม่น้ำทะเลสาบสงขลา
- สะเดา	26,880	58.220	คลองน้ำลัด
- นาทวี	3,600	16.000	คลองนาทวี คลองอู่ตะเภา (ท่าโพธิ์) บ่อบาดาล
- ระโนด	3,800	1.876	บ่อบาดาล
- พังลา	4,800	0	ไม่มีข้อมูล
รวม	**233,480**	**124.336**	
จังหวัดสตูล			
- สตูล	28,960	16.750	คลองชลประทานดุสน บ่อบาดาล ทะเลบัน
- ละงู	6,000	80.000	คลองละงู คลองหญ้าละ
รวม	**34,960**	**96.75**	

ที่มา: เว็บไซต์ http://www.pwa.co.th/province/ ของการประปาส่วนภูมิภาค (สืบค้น ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2558)

ตารางที่ 4-54 จำนวนผู้ใช้ ปริมาณน้ำที่ผลิตจริง และปริมาณที่จำหน่าย ปี 2557 จำแนกรายจังหวัดภายในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	จำนวนผู้ใช้น้ำ (ราย)	ปริมาณน้ำ (ลูกบาศก์เมตร)	
		ผลิตจริง	จำหน่าย
ชุมพร	47,166	19,528,276	12,557,222
ระนอง	17,193	9,274,581	4,562,544
สุราษฎร์ธานี	113,048	45,437,963	30,303,369
พังงา	14,452	6,618,004	4,087,557
ภูเก็ต	52,294	29,042,257	19,967,042
กระบี่	31,272	13,434,685	9,676,991
ตรัง	43,309	14,043,117	9,623,091
นครศรีธรรมราช	52,889	18,203,120	12,141,317
พัทลุง	19,707	5,725,276	4,206,412
สงขลา	139,629	62,818,482	41,288,251
สตูล	23,001	8,555,267	4,784,673
ปัตตานี	2,479	655,478	444,670
ยะลา	12,394	4,324,024	3,011,521
นราธิวาส	28,054	13,333,275	7,074,987

ที่มา: เว็บไซต์ http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries18.html
ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สืบค้น ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2559)

(3) สุขาภิบาล

1) ระบบกำจัดขยะมูลฝอย

(ก) ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น

จากข้อมูลการสำรวจขยะมูลฝอยในพื้นที่ภาคใต้โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14-16 พบว่า จังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นสูงสุด คือ จังหวัดสงขลา รองลงมาคือจังหวัดนครศรีธรรมราช ในขณะที่จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่มีปริมาณมูลฝอยเกิดขึ้นน้อยที่สุด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการสะสมของขยะมูลฝอย พบว่า จังหวัดที่มีการสะสมของขยะมูลฝอยสูงสุในพื้นที่ภาคใต้ คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจัดเป็นลำดับที่ 2 ของประเทศ รองจากจังหวัดสมุทรปราการ และเมื่อพิจารณาปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในจังหวัดสงขลาปี พ.ศ.2556 พบว่า มีปริมาณสูงถึง 2.471 ล้านตัน แต่ในปี พ.ศ.2557 จังหวัดสงขลาได้มีการดำเนินการปรับปรุงกระบวนการกำจัดขยะมูลฝอยและสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงส่งผลให้ในปี พ.ศ.2557 ปริมาณขยะมูลฝอยที่ตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการลดลงเป็นอันดับที่ 30 ของประเทศ (ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอย ปี 2557, สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ)

(ข) การจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น

จากข้อมูลใน**ตารางที่ 4-55** พบว่า ในพื้นที่ภาคใต้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน 1,176 แห่ง ซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยจำนวน 697 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 59 ของจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด) โดยจังหวัดที่มีการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยมากที่สุด คือ จังหวัดภูเก็ต (ร้อยละ 100) รองลงมา คือ จังหวัดสตูล (ร้อยละ 93) และจังหวัดพังงา (ร้อยละ 86) ตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ พบว่า จังหวัดภูเก็ตมีการกำจัดขยะอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลสูงถึงร้อยละ 100 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่รวบรวมได้ รองลงมา ได้แก่ จังหวัดยะลา และจังหวัดสงขลา คิดเป็นร้อยละ 93 และ 81 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่รวบรวมได้ตามลำดับ สำหรับจังหวัดที่ไม่มีศักยภาพในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง

เมื่อพิจารณาปริมาณมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ พบว่า จังหวัดยะลามีการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์มากที่สุด (ร้อยละ 46 ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมด) รองลงมา คือ จังหวัดสตูลและจังหวัดตรัง ซึ่งมีการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์คิดเป็นร้อยละ 42 และ 40 ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมดตามลำดับ ในขณะที่จังหวัดชุมพร มีการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมด

ตารางที่ 4-55 ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกเก็บขนไปกำจัด ขยะมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ และขยะมูลฝอยสะสม ในปีพ.ศ.2557 ในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	จำนวน อปท. (แห่ง)			ปริมาณขยะมูลฝอย					
	ให้บริการเก็บขน	ไม่ให้บริการเก็บขน	รวม	มูลฝอยที่เกิดขึ้น (ล้านตัน)	มูลฝอยที่ถูกเก็บขนไปกำจัด (กำจัดถูกต้อง) (ล้านตัน)	(ร้อยละ)[1/]	มูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ (ล้านตัน)	(ร้อยละ)[2/]	มูลฝอยสะสม (ล้านตัน)
สสภ.14									
- สุราษฎร์ธานี	73	64	137	0.3872	0.2251 (0.0000)	58 (0)	0.0354	9	0.3195
- ชุมพร	44	34	78	0.1351	0.0658 (0.0130)	49 (20)	0.0028	2	0.1165
- นครศรีธรรมราช	105	79	184	0.3959	0.1885 (0.0083)	48 (4)	0.0198	5	1.0473
- ระนอง	17	13	30	0.0716	0.0471 (0.0000)	66 (0)	0.0034	5	0.0260
สสภ.15									
- ภูเก็ต	18	0	18	0.2604	0.2256 (0.2256)	87 (100)	0.0348	13	0.0000
- พังงา	44	7	51	0.1164	0.0644 (0.0297)	55 (46)	0.0432	37	0.1793
- ตรัง	57	42	99	0.2614	0.0823 (0.0079)	31 (10)	0.1043	40	0.2127
- สตูล	38	3	41	0.1097	0.0539 (0.0221)	49 (41)	0.0462	42	0.0249
- กระบี่	45	16	61	0.2012	0.1121 (0.0542)	56 (48)	0.0507	25	0.2458

จังหวัด	จำนวน อปท. (แห่ง)			ปริมาณขยะมูลฝอย					
	ให้บริการเก็บขน	ไม่ให้บริการเก็บขน	รวม	มูลฝอยที่เกิดขึ้น (ล้านตัน)	มูลฝอยที่ถูกเก็บขนไปกำจัด (กำจัดถูกต้อง) (ล้านตัน)	(ร้อยละ)[1/]	มูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ (ล้านตัน)	(ร้อยละ)[2/]	มูลฝอยสะสม (ล้านตัน)
สสภ.16									
- สงขลา	73	67	140	0.5854	0.2486 (0.2006)	42 (81)	0.2148	37	0.1009
- ปัตตานี	55	58	113	0.2303	0.0547 (0.0255)	24 (47)	0.0849	37	0.0318
- นราธิวาส	36	52	88	0.2685	0.0570 (0.0393)	21 (69)	0.0930	35	0.0466
- ยะลา	44	19	63	0.1976	0.0692 (0.0641)	35 (93)	0.0908	46	0.0120
- พัทลุง	48	25	73	0.1891	0.0641 (0.0250)	34 (39)	0.0661	35	0.0354

<u>หมายเหตุ</u>: [1/] ร้อยละปริมาณมูลฝอยที่ถูกเก็บขนไปกำจัดเทียบกับปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมด (ร้อยละปริมาณมูลฝอยถูกกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการเทียบกับปริมาณมูลฝอยถูกเก็บขนไปกำจัด)
[2/] ร้อยละปริมาณมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์เทียบกับปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมด

<u>ที่มา</u>: สถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศไทย ปี พ.ศ.2557, สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ, กรกฎาคม 2558

(ค) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย

ในพื้นที่ภาคใต้มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาลรวม 22 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 13 จังหวัด ยกเว้นจังหวัดระนอง รายละเอียดดังแสดงใน**ตารางที่ 4-56**

ตารางที่ 4-56 สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยภายในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย	
	ถูกหลักวิชาการ	ไม่ถูกหลักวิชาการ
สสภ.14		
- สุราษฎร์ธานี	1	44
- ชุมพร	1	13
- นครศรีธรรมราช	1	34
- ระนอง	0	14
สสภ.15		
- ภูเก็ต	1	0
- พังงา	3	13
- ตรัง	1	22
- สตูล	2	11
- กระบี่	1	26
สสภ.16		
- สงขลา	4	28
- ปัตตานี	1	30
- นราธิวาส	2	13
- ยะลา	2	6
- พัทลุง	2	18
รวม	**22**	**272**

ที่มา: รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศไทย ปี พ.ศ.2557, สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ, กรกฎาคม 2558 (ข้อมูล ณ วันที่ 23 มกราคม 2558)

2) การจัดการน้ำเสียชุมชน

การจัดการน้ำเสียชุมชนเป็นภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ดี การจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดความสามารถไม่เท่ากัน ซึ่งบางท้องถิ่นยังไม่สามารถก่อสร้างและเตรียมระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันพื้นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนที่ก่อสร้างแล้วเสร็จรวม 13 แห่ง มีความสามารถบำบัดน้ำเสีย 294,100 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างอีก 5 แห่ง ซึ่งเมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จจะสามารถบำบัดน้ำเสียได้ 94,700 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ดัง**ตารางที่ 4-57**

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้มีจำนวน 263 แห่ง ส่วนใหญ่ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย โดยน้ำเสียที่เกิดขึ้นระบายลงแหล่งน้ำหรือทะเลโดยตรง โดยมีเทศบาลเพียง 18 แห่ง ที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือคิดเป็นร้อยละ 7 ที่มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน อย่างไรก็ดีระบบบำบัดน้ำเสียที่มีบางแห่งยังใช้ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพเนื่องจากเทศบาลขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย และระบบท่อรวบรวมน้ำเสียมายังระบบบำบัดน้ำเสียยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ในเขตเทศบาลทำให้มีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบน้อยซึ่งไม่สามารถเดินระบบได้หรือเดินระบบได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ รวมทั้งขาดแคลนงบประมาณในการบำรุงรักษาและเดินท่อรวบรวมน้ำเสีย ซึ่งปัญหาดังกล่าวหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

จะส่งผลให้แหล่งน้ำหรือทะเลที่เป็นแหล่งรองรับน้ำเสียชุมชนมีความเสื่อมโทรมไม่สามารถนำน้ำในแหล่งน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ และเกิดทัศนียภาพที่ไม่น่ามองส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว การค้าและบริการในพื้นที่

ตารางที่ 4-57 ที่ตั้ง และสภาพการจัดการระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	ที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย	สภาพการจัดการ
1. ระนอง	ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองระนอง	ดำเนินการศึกษาความเหมาะสมแล้วเสร็จแล้วแต่ไม่มีที่ดินก่อสร้าง
2. ชุมพร	เทศบาลเมืองชุมพร	อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง
3. สุราษฎร์ธานี	ชุมชนหน้าทอน หมู่ 3 ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย	เป็นระบบ Oxidation Ditch งบประมาณการก่อสร้าง 98 ล้านบาท จากกรมโยธาธิการและผังเมืองก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2547 พื้นที่ให้บริการ 1.60 ตร.กม. ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 2,400 ลบ.ม./วันปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯประมาณ 574.0 ลบ.ม/วัน
	ชุมชนเฉวง หมู่ 4 ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย	เป็นระบบ Oxidation Ditch งบประมาณการก่อสร้าง 123 ล้านบาท จากกรมโยธาธิการและผังเมืองก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2547 พื้นที่ให้บริการ 1.0 ตร.กม. ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 6,000 ลบ.ม./วัน ปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯประมาณ 686.6 ลบ.ม/วัน
	ชุมชนละไม หมู่ 4 ตำบลมะเร็ต อำเภอเกาะสมุย	เป็นระบบ Oxidation Ditch งบประมาณก่อสร้าง 199 ล้านบาทจากกรมโยธาธิการและผังเมืองก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2547 พื้นที่ให้บริการ 2.90 ตร.กม. ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 8,650 ลบ.ม./วันปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯประมาณ 2,077.7 ลบ.ม/วัน
	หาดริ้น ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพงัน	เป็นระบบบึงประดิษฐ์ (Constructed Wetland) ก่อสร้างโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี 2541 องค์การจัดการน้ำเสียเข้าดำเนินการในปี 2548 ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 300 ลบ.ม./วัน ปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯประมาณ 120-180 ลบ.ม/วัน
4.นครศรีธรรมราช	เทศบาลนครศรีธรรมราช	อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง
	เทศบาลเมืองทุ่งสง	อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง
5. ภูเก็ต	เทศบาลนครภูเก็ต	เป็นระบบแบบตะกอนเร่ง (Activated Sludge) ชนิดคลองวนเวียน (Oxidation Ditch) อยู่ในความดูแลของกลุ่มงานสิ่งแวดล้อม สำนักการช่าง เทศบาลนครภูเก็ต พื้นที่ให้บริการ 12 ตร.กม. ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 36,000 ลบ.ม./วันปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯประมาณ 27,953 ลบ.ม/วัน
	เทศบาลตำบลกะรน	เป็นระบบแบบลานกรองจุลินทรีย์ร่วมกับระบบตะกอนเร่ง (Biofilter-Activated Sludge) อยู่ในความดูแลของกองช่าง เทศบาลตำบลกะรน พื้นที่ให้บริการ 5 ตร.กม. ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 6,000 ลบ.ม./วันปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯเฉลี่ยประมาณ 7,077 ลบ.ม/วัน ซึ่งเกินกว่าที่ออกแบบไว้
	เทศบาลเมืองป่าตอง	เป็นระบบตะกอนเร่ง (Activated Sludge) อยู่ในความดูแลของสำนักการช่าง เทศบาลเมืองป่าตอง พื้นที่ให้บริการ 16.4 ตร.กม. ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 23,250 ลบ.ม./วันปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้า ระบบฯ เฉลี่ยประมาณ 18,175 ลบ.ม/วัน

จังหวัด	ที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย	สภาพการจัดการ
	เทศบาลเมืองกระทู้	เป็นแบบตะกอนเร่งชนิดคลองวนเวียน (Oxidation Ditch) พื้นที่ให้บริการ 17 ตร.กม. ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 6,000 ลบ.ม./วันปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯเฉลี่ยประมาณ 1,828 ลบ.ม/วัน
6. พังงา	บ้านพักถาวรหมู่บ้านร่วมมือร่วมใจ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า	ปัจจุบันยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน แต่มีการดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา มีพื้นที่ให้บริการเฉพาะบ้านพักถาวรหมู่บ้านร่วมมือร่วมใจเป็นระบบเติมอากาศแบบมีฟิล์มตรึงปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 240 ลบ.ม./วัน
7. ตรัง	เทศบาลนครตรัง	เป็นระบบสระเติมอากาศ (Aerated Lagoon) อยู่ในความดูแลขององค์การจัดการน้ำเสีย พื้นที่ให้บริการ 10.27 ตร.กม.ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้17,700 ลบ.ม./วันปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯเฉลี่ยประมาณ 4,911 ลบ.ม/วัน
8. กระบี่	เทศบาลเมืองกระบี่	เป็นระบบสระเติมอากาศ (Aerated Lagoon) อยู่ในความดูแลขององค์การจัดการน้ำเสีย พื้นที่ให้บริการ 9.7 ตร.กม.ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 12,000 ลบ.ม./วันปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯเฉลี่ยประมาณ 4,861 ลบ.ม/วัน
	หมู่ 7 บ้านเกาะพีพี ตำบลอ่าวนาง	เป็นระบบบึงประดิษฐ์อยู่ในความดูแลของคณะกรรมการชุมชนและได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเดนมาร์ก พื้นที่ให้บริการ 6,000 ตร.ม.ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 400 ลบ.ม./วันปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯเฉลี่ยประมาณ 359 ลบ.ม/วัน
9. สตูล	ยังไม่มีการดำเนินการ	ยังไม่มีการดำเนินการ
10. พัทลุง	ยังไม่มีการดำเนินการ	ยังไม่มีการดำเนินการ
11. สงขลา	ตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่	เป็นระบบบ่อผึ่ง (Stabilization Pound) ร่วมกับระบบบึงประดิษฐ์ (Aerated Lagoon) อยู่ในความดูแลของส่วนช่างสุขาภิบาล สำนักช่างเทศบาลนครหาดใหญ่ พื้นที่ให้บริการ 21 ตร.กม. ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 138,000 ลบ.ม./วันปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯเฉลี่ยประมาณ 107,687.40 ลบ.ม/วัน
	บ้านบ่ออิฐ ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมืองสงขลา	เป็นระบบบึงประดิษฐ์ (Aerated Lagoon) อยู่ในความดูแลของ สำนักการช่าง เทศบาลนครสงขลา พื้นที่ให้บริการ 3.6 ตร.กม. ปริมาณน้ำเสียที่สามารถรองรับได้ 35,000 ลบ.ม./วัน ปัจจุบันมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบฯเฉลี่ยประมาณ 2,318 ลบ.ม/วัน
12. ปัตตานี	บริเวณลูสะมีแล อำเภอกะพ้อ	อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง
13. ยะลา	ตำบลสะเอะ อำเภอกรงปินัง	อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง
14. นราธิวาส	ยังไม่มีการดำเนินการ	ยังไม่มีการดำเนินการ

ที่มา : 1. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2552
2. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2552 สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 ,15 และ 16

(ก) ระบบบำบัดน้ำเสียในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายฝั่งอันดามัน

จากรายงานการดำเนินงานตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลระบบท่อรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 15 พบว่า ในปี 2550 พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม และชุมชนเมืองต่างๆ ภายในพื้นที่รวมกันทั้งสิ้นประมาณ 362,001 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน เป็นน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากประชาชน 338,714 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และ น้ำเสียจากนักท่องเที่ยว 23,286 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยจังหวัดตรัง เป็นจังหวัดที่มีปริมาณน้ำเสียเกิดขึ้นสูงที่สุดเฉลี่ย 119,273 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.95 ของปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นทั้งพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยส่วนใหญ่จะเป็นน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากประชาชนถึงร้อยละ 98.25 ของปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นทั้งจังหวัด รองลงมาได้แก่ พื้นที่จังหวัดกระบี่ ภูเก็ต พังงา และจังหวัดระนอง โดยมีปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นเฉลี่ย 84,014 (ร้อยละ 23.21) 72,754 (ร้อยละ 20.10) 50,226 (ร้อยละ 13.87) และ 35,734.25 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน (ร้อยละ 7.06) ตามลำดับ

จากสถานการณ์น้ำเสียที่เกิดขึ้นดังกล่าว เมื่อพิจารณากับศักยภาพของพื้นที่ในการบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นจะพบว่า ปัจจุบันพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียภายในพื้นที่เพียง 8 แห่งเท่านั้น คือ อบจ.พังงา (บ้านพักถาวรบ้านร่วมมือร่วมใจ) เทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลตำบลกะรน เทศบาลเมืองป่าตอง เทศบาลตำบลกะทู้ เทศบาลเมืองกระบี่ อบต.อ่าวนาง (เกาะพีพี) และเทศบาลนครตรัง ซึ่งระบบรวบรวมน้ำเสียดังกล่าวส่วนใหญ่ยังไม่สามารถรวบรวมน้ำเสียที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ได้ทั้งหมด เช่น เทศบาลนครภูเก็ตปัจจุบันระบบท่อรวบรวมน้ำเสียยังมีพื้นที่ที่ไม่เข้าระบบถึงประมาณร้อยละ 20-25 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลภายในพื้นที่อีก 275 แห่ง (เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และอบต.) ที่ยังไม่มีระบบการจัดการน้ำเสียที่เหมาะสมภายในพื้นที่ ทำให้ปัจจุบันพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีความสามารถในการบำบัดน้ำเสียรวมทั้งสิ้นเฉลี่ยเพียง 100,340 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และส่วนใหญ่เป็นระบบบำบัดน้ำเสียในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตถึง 70,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน จึงทำให้มีน้ำเสียที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านระบบบำบัดน้ำเสียถึง 261,661 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน หรือคิดเป็นร้อยละ 72.28 ของปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยเฉพาะจังหวัดตรังจะมีปริมาณน้ำเสียที่ไม่ผ่านระบบบำบัดน้ำเสียสูงที่สุดถึง 101,573 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน หรือคิดเป็นร้อยละ 85.16 ของปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นทั้งจังหวัด รองลงมาได้แก่ จังหวัดกระบี่ พังงา ระนอง และจังหวัดภูเก็ต โดยมีปริมาณน้ำเสียที่ไม่ผ่านระบบบำบัดน้ำเสียทั้งสิ้นประมาณ 71,614 (ร้อยละ 85.24) 49,986 (ร้อยละ 99.52) 35,734 (ร้อยละ 100) และ 2,754 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน (ร้อยละ 3.79) ตามลำดับซึ่งหากไม่มีการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้น อาจจะส่งผลกระทบที่รุนแรงและเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของประชาชน ตลอดจนคุณภาพของแหล่งน้ำธรรมชาติ ทั้งแหล่งน้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน และน้ำทะเลชายฝั่ง และจะส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อการท่องเที่ยวของพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันได้ในอนาคต

4.2.3.5 บริการสังคม

(1) บริการด้านการศึกษา

1) สถานภาพปัจจุบัน

ภาคใต้มีการจัดการบริการการศึกษาครบในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา โดยครอบคลุมครบทุกระดับชั้นทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และมีการกระจายตัวของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง ระดับอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอกของทุกจังหวัด ขณะที่มหาวิทยาลัยกระจายตัวอยู่ทั่วทั้งภาค โดยเฉพาะในตอนกลางและตอนล่างของภาค จังหวัดที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางการบริการทางการศึกษาหลัก คือ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมสูง โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาที่มีจำนวนมาก ขณะที่ศูนย์กลางรอง ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต ปัตตานี และยะลา ที่มีความพร้อมและระดับการบริการที่รองลงมา ในปีการศึกษา 2557 พบว่าภาคใต้มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ 5,333 แห่ง ระดับอาชีวศึกษา 78 แห่ง และระดับอุดมศึกษา 46 แห่ง รวมมีสถานศึกษาในพื้นที่ทั้งหมด 5,457 แห่ง

(ก) กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ประกอบด้วยจังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช พัทลุง และ สุราษฎร์ธานี มีการจัดการศึกษาภายในพื้นที่ทุกระดับ โดยในปีการศึกษา 2557 พบว่ามีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ 2,166 แห่ง ระดับอาชีวศึกษา 30 แห่ง และระดับอุดมศึกษา 17 แห่ง รวมมีสถานศึกษาในพื้นที่ทั้งหมด 2,213 แห่ง ลักษณะการให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทยมีการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไปและพระสงฆ์ มีศูนย์กลางการศึกษาอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพบว่ามีจำนวนสถานศึกษาทุกระดับมากที่สุด สำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่นับว่ามีความสำคัญในการสร้างบุคลากรเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและประเทศมีมหาวิทยาลัยที่สำคัญหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎ์ธานี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ฯลฯ โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนในคณะต่างๆ ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจนถึงระดับปริญญาเอก ด้านมาตรฐานการศึกษา ในภาพรวมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีอัตราส่วนเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 21.2 และนักเรียนต่อห้องเรียนเท่ากับ 30.2 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

จังหวัดชุมพร มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ 293 แห่ง มีครูจำนวน 4,195 คน นักเรียนทั้งหมด 81,106 คน ห้องเรียน 3,601ห้อง อัตราส่วนเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 19.3 และนักเรียนต่อห้องเรียนเท่ากับ 22.5 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ 943 แห่ง มีครูจำนวน 8,848 คน นักเรียนทั้งหมด 214,462 คน ห้องเรียน 8,279 ห้อง อัตราส่วนเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 24.2 และนักเรียนต่อห้องเรียนเท่ากับ 25.9 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

(ข) กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน

กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ประกอบด้วยจังหวัดกระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต และระนองมีการจัดการศึกษาภายในพื้นที่ทุกระดับชั้นโดยในปีการศึกษา 2557 พบว่ามีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ 1,146 แห่ง ระดับ

อาชีวศึกษา 23 แห่ง และระดับอุดมศึกษา 9 แห่ง รวมมีสถานศึกษาในพื้นที่ทั้งหมด 1,178 แห่ง พื้นที่กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันมีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดตรัง และในระดับอุดมศึกษาจังหวัดตรังและภูเก็ตนับเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง และวิทยาเขตภูเก็ต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง และมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มีหลักสูตรการเรียนการสอนในคณะต่างๆ ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจนถึงระดับปริญญาเอก สำหรับมาตรฐานการจัดการศึกษาในพื้นที่ในภาพรวมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีอัตราส่วนเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 23.0 และนักเรียนต่อห้องเรียนเท่ากับ 27.1 ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

จังหวัดกระบี่ มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ 261 แห่ง มีครูจำนวน 2,286 คน นักเรียนทั้งหมด 51,743 คน ห้องเรียน 3,207 ห้อง อัตราส่วนเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 22.6 และนักเรียนต่อห้องเรียนเท่ากับ 16.1 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

จังหวัดระนอง มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ 106 แห่ง มีครูจำนวน 1,764 คน นักเรียนทั้งหมด 32,328 คน ห้องเรียน 1,308 ห้อง อัตราส่วนเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 18.3 และนักเรียนต่อห้องเรียนเท่ากับ 24.7 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

(ค) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ประกอบด้วยจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา และสตูล มีการจัดการศึกษาภายในพื้นที่ทุกระดับโดยในปีการศึกษา 2557 พบว่ามีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ 2,021 แห่ง ระดับอาชีวศึกษา 25 แห่ง และระดับอุดมศึกษา 20 แห่ง รวมมีสถานศึกษาในพื้นที่ทั้งหมด 2,066 แห่ง มีศูนย์กลางการศึกษาอยู่ที่จังหวัดสงขลา สำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่นับว่ามีความสำคัญในการสร้างบุคลากรเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและประเทศมีมหาวิทยาลัยที่สำคัญหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และวิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ฯลฯ โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนในคณะต่างๆ ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจนถึงระดับปริญญาเอก นอกจากนี้ลักษณะการจัดให้บริการการศึกษาในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนยังมีสถาบันเฉพาะที่จัดให้กับผู้ที่สนใจหรือนับถือศาสนาอิสลามอีกหลายแห่ง เนื่องจากประชาชนในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม เช่น สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา เป็นต้น ด้านมาตรฐานการศึกษาภาพรวมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีอัตราส่วนเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 20.2 และนักเรียนต่อห้องเรียนเท่ากับ 26.7 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

จังหวัดสงขลา มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ 594 แห่ง มีครูจำนวน 11,746 คน นักเรียนทั้งหมด 234,695 คน ห้องเรียน 8,115 ห้อง อัตราส่วนเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 20.0 และนักเรียนต่อห้องเรียนเท่ากับ 28.9 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

จังหวัดสตูล มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ 220 แห่ง มีครูจำนวน 4,101 คน นักเรียนทั้งหมด 60,059 คน ห้องเรียน 2,766 ห้อง อัตราส่วนเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 14.6 และนักเรียนต่อห้องเรียนเท่ากับ 21.7 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

ตารางที่ 4-58 จำนวนและอัตราส่วนเฉลี่ยนักเรียนต่อครู และนักเรียนต่อห้องเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2557 จำแนกพื้นที่ระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

กลุ่มจังหวัด/จังหวัด	โรงเรียน (แห่ง)	ครู (คน)	นักเรียน (คน)	ห้องเรียน (ห้อง)	อัตราส่วน นักเรียน : ครู	อัตราส่วน นักเรียน : ห้องเรียน
ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย	**2,166**	**23,915**	**506,868**	**16,797**	**21.2**	**30.2**
ชุมพร	293	4,195	81,106	3,601	**19.3**	**22.5**
นครศรีธรรมราช	943	8,848	214,462	8,279	**24.2**	**25.9**
พัทลุง	295	4,404	72,255	3,293	**16.4**	**21.9**
สุราษฎร์ธานี	635	6,468	139,045	1,624	**21.5**	**85.6**
ชายฝั่งทะเลอันดามัน	**1,146**	**13,986**	**321,121**	**11,870**	**23.0**	**27.1**
กระบี่	261	2,286	51,743	3,207	**22.6**	**16.1**
ตรัง	355	5,975	116,861	4,992	**19.6**	**23.4**
พังงา	200	2,819	47,549	2,207	**16.9**	**21.5**
ภูเก็ต	224	1,142	72,640	964	**63.6**	**75.4**
ระนอง	106	1,764	32,328	1,308	**18.3**	**24.7**
ภาคใต้ชายแดน	**2,021**	**35,645**	**718,729**	**26,961**	**20.2**	**26.7**
นราธิวาส	456	9,777	162,923	5,875	**16.7**	**27.7**
ปัตตานี	453	2,851	149,169	5,922	**52.3**	**25.2**
ยะลา	298	7,170	111,883	4,283	**15.6**	**26.1**
สงขลา	594	11,746	234,695	8,115	**20.0**	**28.9**
สตูล	220	4,101	60,059	2,766	**14.6**	**21.7**
รวมภาคใต้	**5,333**	**73,546**	**1,546,718**	**55,628**	**21.0**	**27.8**

หมายเหตุ: ระดับก่อนประถมศึกษา อัตราส่วนนักเรียน : ครู = 25 : 1 นักเรียน : ห้องเรียน = 30 : 1
ระดับประถมศึกษา อัตราส่วนนักเรียน : ครู = 25 : 1 นักเรียน : ห้องเรียน = 40 : 1
ระดับมัธยมศึกษา อัตราส่วนนักเรียน : ครู = 20 : 1 นักเรียน : ห้องเรียน = 40 : 1
ที่มา : รวบรวมจาก ข้อมูลสิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักเรียน ระหว่างปี 2552-2557 ภาคใต้มีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นจำนวน 223,898 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 โดยกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากสุดจำนวน 236,452 คน ร้อยละ 49.03 และกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทยมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นน้อยสุดจำนวน 1,377 คน คิดเป็นร้อยละ 0.27 รองลงมากลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นจำนวน 53,552 คน คิดเป็นร้อยละ 20.01

การได้รับการศึกษาของเด็กวัยเรียน วิเคราะห์จากจำนวนประชากรวัยเรียน (ช่วงอายุ 3-17 ปี) ของพื้นที่ภาคใต้ที่ต้องเข้ารับบริการสาธารณะด้านการศึกษา ระหว่างปี 2552-2557 พบว่าปี 2557 ภาคใต้มีจำนวนประชากรช่วงอายุ 3-17 ปี ทั้งหมด 2,021,434 คน และมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,546,718 คน ซึ่งเมื่อนำประชากรช่วงอายุดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนในปีเดียวกัน พบว่าประชากรวัยเรียนที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในปี 2552 มีจำนวน 826,211 คน คิดเป็นร้อยละ 39.69 ของประชากรวัยเรียนทั้งหมด ส่วนประชากรวัยเรียนที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในปี 2557 มีจำนวน 474,716 คน คิดเป็นร้อยละ 23.48 ของประชากรวัยเรียนทั้งหมด ซึ่งจะเห็นว่าประชากรวัยเรียนที่ไม่ได้รับการศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ในปี 2557 ลดลงจากเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมาร้อยละ 16.21 มีรายละเอียด ดัง**ตารางที่ 4-59** ดังนี้

(ก) กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ปี พ.ศ. 2557 พื้นที่กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทยมีจำนวนประชากรวัยเรียนช่วงอายุ3-17 ปี ทั้งหมด 712,012 คน และมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 506,868 คน ซึ่งเมื่อนำประชากรช่วงอายุดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนในปีเดียวกัน พบว่ามีประชากรที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาจำนวน 205,144 คน คิดเป็นร้อยละ 28.81

(ข) กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน

ปี พ.ศ. 2557 พื้นที่กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันมีจำนวนประชากรวัยเรียนช่วงอายุ 3-17 ปี ทั้งหมด 415,249 คน และมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 321,121 คน ซึ่งเมื่อนำประชากรช่วงอายุดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนในปีเดียวกัน พบว่ามีประชากรที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาจำนวน 94,128 คน คิดเป็นร้อยละ 22.67

(ค) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน

ปี พ.ศ. 2557 พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีจำนวนประชากรวัยเรียนช่วงอายุ 3-17 ปี ทั้งหมด 894,173คน และมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 718,729คน เมื่อนำประชากรช่วงอายุดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนในปีเดียวกัน พบว่า มีประชากรที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาจำนวน 175,444 คนคิดเป็นร้อยละ 19.62

ตารางที่ 4-59 จำนวนประชากรวัยเรียน จำนวนนักเรียน และการเปลี่ยนแปลง ปี 2552-2557 จำแนกพื้นที่ระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

กลุ่มจังหวัด/จังหวัด	จำนวนประชากรวัยเรียน			จำนวนนักเรียน		
	2552	2557	เปลี่ยนแปลง	2552	2557	เปลี่ยนแปลง
ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย	**751,926**	**712,012**	**-39,914**	**505,491**	**506,868**	**1,377**
ชุมพร	102,229	95,663	-6,566	81,446	81,106	-340
นครศรีธรรมราช	326,248	304,303	-21,945	207,518	214,462	6,944
พัทลุง	106,921	98,998	-7,923	77,018	72,255	-4,763
สุราษฎร์ธานี	216,528	21,3048	-3,480	139,509	139,045	-464
ชายฝั่งทะเลอันดามัน	**423,090**	**415,249**	**-7,841**	**267,569**	**321,121**	**53,552**
กระบี่	106,610	10,8331	1,721	68,418	51,743	-16,675
ตรัง	142,420	13,3404	-9,016	91,247	116,861	25,614
พังงา	55,783	53,620	-2,163	40,850	47,549	6,699
ภูเก็ต	78,703	82,572	3,869	37,348	72,640	-32,191
ระนอง	39,574	37,322	-2,252	29,706	32,328	2,622
ภาคใต้ชายแดน	**906,532**	**894,173**	**-12,359**	**482,277**	**718,729**	**35,292**
นราธิวาส	202,798	202,289	-509	107,052	162,923	55,871
ปัตตานี	186,016	184,352	-1,664	92,916	149,169	56,253
ยะลา	136,166	135,702	-464	69,649	111,883	42,234
สงขลา	306,768	296,988	-9,780	166,414	234,695	68,281
สตูล	74,784	74,842	58	46,246	60,059	13,813
รวมภาคใต้	**2,081,548**	**2,021,434**	**-60,114**	**1,255,337**	**1,546,718**	**223,898**

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2557และ สำนักงานสถิติ พ.ศ. 2557

เมื่อเปรียบเทียบประชากรวัยเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2552-2557 พบว่า กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทยมีประชากรวัยเรียนลดลงมากที่สุดจำนวน 39,914 คน คิดเป็นร้อยละ 5.31 รองลงมา คือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนจำนวน 12,359 คน คิดเป็นร้อยละ 1.36 และกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันจำนวน 7,841 คน คิดเป็นร้อยละ 1.85

3) สาเหตุและปัจจัยที่มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม

สภาพปัญหาในการบริการด้านการศึกษาของภาคใต้ ได้แก่ คุณภาพการศึกษาลดต่ำลง โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยที่ประชาชนกำลังประสบปัญหาและต้องอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่วิกฤติและอันตรายนานาประการ ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ขาดโอกาสการเข้ารับบริการทางการศึกษาในระบบจำนวนมากและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติมากปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการศึกษาในภาคใต้ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2552)[1] มีดังนี้

(ก) ความไม่เข้าใจตรงกัน ความไม่เข้าใจตรงกันระหว่างภาครัฐกับชุมชน และสถาบันการศึกษาเอกชนในพื้นที่ ทำให้ประเด็นที่จะส่งเสริมสนับสนุนไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

(ข) ความเชื่อและค่านิยม ความเชื่อและค่านิยมตามวิถีชีวิตของมุสลิมในการเล่าเรียน ศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนของพื้นที่ในทุกๆ ด้านรวมถึงด้านการศึกษาด้วย

(ค) การกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ที่ผ่านมานโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาในจังหวัดภาคใต้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายทำให้ผู้ปฏิบัติสับสน และเมื่อมีการนำนโยบาย แผนงานมาตรการไปสู่การปฏิบัติเพียงแต่ประเมินว่าได้ทำ แล้วแต่ขาดการวิเคราะห์ประเมินถึงสิ่งที่ทำว่ามีคุณภาพหรือเกิดผลตามเป้าหมายหรือไม่

(ง) ความเหลื่อมล้ำระหว่างครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับโรงเรียนของรัฐ การสนับสนุนส่งเสริมครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งสอนในพื้นที่เสี่ยงภัยและสอนนักเรียนไทยเช่นเดียวกันมีความเหลื่อมล้ำกันระหว่างครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับครูในโรงเรียนของรัฐ ทั้งในด้านเงินเดือน สวัสดิการ ค่าตอบแทน และการพัฒนาตนเอง

(จ) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในทุกจังหวัด แต่ยังขาดโปรแกรมหรือหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียน โดยเฉพาะสาขาเกี่ยวกับอิสลามศึกษา ยังให้บริการได้ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จบด้านศาสนา อีกทั้งคุณภาพด้านอิสลามศึกษายังอาจไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากชุมชนเพียงพอนอกจากนี้ยังมีอุปสรรคเรื่องการขาดครูอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในการสอนเนื่องจากปัญหาด้านความปลอดภัย และนักเรียนที่สอบเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาได้มีพื้นฐานความรู้วิชาสามัญไม่เพียงพอจะศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างมั่นใจ

(ฉ) การแบ่งแยกของนักเรียนชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม การจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาเป็นช่วงที่นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมมีโอกาสได้เรียนร่วมกันในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล แต่เมื่อถึงระดับมัธยมศึกษาในขณะที่นักเรียนไทยพุทธเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนของรัฐหรือโรงเรียนเอกชนทั่วไป นักเรียนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะย้ายไปเรียนที่โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม เนื่องจากมีการเรียนการสอนวิชาศาสนาที่เข้มข้นกว่า ส่งผลให้เด็กนักเรียนทั้งสองกลุ่มเริ่มแยกออกจากกันและอาจแยกจากกันโดยสิ้นเชิงในที่สุดเมื่อถึงระดับอุดมศึกษาเมื่อนักเรียนไทยมุสลิมเลือกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาอิสลามที่มีในประเทศหรือต่างประเทศ

[1]เสริมศักดิ์วิศาลาภรณ์ สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้, กรุงเทพมหานคร :สำ นักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552

(ช) การขาดหน่วยงานบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนโดยตรงในพื้นที่ การฝากภาระการสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาช่วยดูแลอาจไม่เหมาะสมสำหรับบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพราะลักษณะของโรงเรียนเอกชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความหลากหลาย และส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและมีจำนวนค่อนข้างมากกว่าพื้นที่อื่นๆ ประกอบกับสำ นักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่เองมีภาระงานมาก และมีบุคลากรในกลุ่มสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ไม่เพียงพอในการดูแลโรงเรียนเอกชน

(ซ) การประเมินโดยใช้มาตรฐานเดียว การประเมินต่างๆ ของรัฐใช้มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศก่อให้เกิดปัญหาเพราะบริบทต่างกัน การประเมินในบริบทที่แตกต่างควรใช้วิธีการที่แตกต่าง ควรมีเกณฑ์ส่วนกลางและเกณฑ์สำหรับแต่ละบริบทตามความเหมาะสม โดยเฉพาะในบริบทชายแดนภาคใต้ซึ่งประชาชนมากกว่าร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลามและมีวิถีชีวิตแบบมุสลิม

(2) สาธารณสุข

1) ระบบบริการสาธารณสุข

ในการศึกษาด้านระบบบริการสาธารณสุขจะทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิด้านสาธารณสุขจากหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น ข้อมูลด้านความพร้อมด้านสถานบริการ และความพร้อมด้านบุคลากร โดยได้ทำการศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งมีรายละเอียดการศึกษาดังนี้

(ก) หน่วยบริการสาธารณสุขและเครือข่ายบริการสุขภาพ

พื้นที่ภาคใต้มีสถานพยาบาลที่มีเตียงผู้ป่วยไว้ค้างคืน จำนวน 201 แห่ง จำแนกเป็นสถานพยาบาลของภาครัฐ 170 แห่ง (ร้อยละ 84.58) และภาคเอกชน 31 แห่ง (ร้อยละ 15.42) โดยมีจำนวนเตียงทั้งหมด 17,811 เตียง แบ่งเป็นเตียงของภาครัฐจำนวน 15,344 เตียง (ร้อยละ 86.15) และภาคเอกชนจำนวน 2,467 เตียง (ร้อยละ 13.85) โดยมีรายละเอียดสรุปได้ดัง**ตารางที่ 4-60** ซึ่งจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มีจำนวนสถานบริการที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนมากที่สุดในพื้นที่ภาคใต้ รองลงมาคือจังหวัดสงขลา ในขณะที่จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่มีสถานบริการที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนน้อยที่สุด ทั้งนี้สถานพยาบาลที่พบในพื้นที่ภาคใต้ส่วนใหญ่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข สำหรับจังหวัดที่ไม่พบโรงพยาบาลและสถานพยาบาลเอกชน ได้แก่ จังหวัดพังงา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดสตูล ในขณะที่จังหวัดระนองพบเฉพาะสถานพยาบาลเอกชน จำนวน 1 แห่ง

สำหรับสถานพยาบาลภาครัฐและเอกชนที่ไม่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ซึ่งเป็นสถานพยาบาลของภาครัฐ และสถานพยาบาลเอกชนจำแนกตามลักษณะสถานพยาบาล สรุปได้ดัง**ตารางที่ 4-61**

(ข) บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

พื้นที่ภาคใต้มีการกระจุกตัวของบุคลากรทางการแพทย์ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาลวิชาชีพ และพยาบาลเทคนิค ในพื้นที่จังหวัดสงขลามากที่สุด ในขณะที่จังหวัดระนองมีจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ทั้ง 5 ประเภทต่ำที่สุดในพื้นที่ภาคใต้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากร พบว่า จังหวัดพัทลุงมีสัดส่วนแพทย์และพยาบาลเทคนิคต่อประชากรสูงที่สุดในพื้นที่ภาคใต้ สำหรับจังหวัดที่มีสัดส่วนทันตแพทย์ เภสัชกร และพยาบาลวิชาชีพต่อประชากรสูงที่สุดในพื้นที่ภาคใต้ คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดปัตตานี และจังหวัดกระบี่ ตามลำดับ รายละเอียดสรุปได้ดัง**ตารางที่ 4-62**

ตารางที่ 4-60 จำนวนสถานพยาบาลภาครัฐและเอกชนที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนและจำนวนเตียง จำแนกตามสังกัดในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	รัฐบาล[1/]								องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		เอกชน [2/]				รวม	
	กระทรวงสาธารณสุข						กระทรวงอื่นๆ				โรงพยาบาล (ทั่วไป)		สถานพยาบาล (เวชกรรมทั่วไป)			
	รพ.ศูนย์		รพ.ทั่วไป		รพ.ชุมชน											
	แห่ง	เตียง	แห่ง	เตียง	แห่ง	เตียง	แห่ง	เตียง	แห่ง	เตียง	แห่ง	เตียง	แห่ง	เตียง	แห่ง	เตียง
เครือข่าย 11																
- ชุมพร	-	-	1	509	10	517	1	10	-	-	2	200	1	30	**15**	**1,266**
- นครศรีธรรมราช	1	701	2	452	18	808	2	114	1	46	3	216	1	25	**28**	**2,362**
- สุราษฎร์ธานี	1	780	1	130	18	740	1	50	-	-	6	413	1	10	**28**	**2,123**
- กระบี่	-	-	1	340	8	230	-	-	-	-	1	100	1	25	**11**	**695**
- พังงา	-	-	2	391	7	190	1	10	-	-	-	-	-	-	**10**	**591**
- ภูเก็ต	1	503	-	-	2	120	1	129	-	-	3	401	-	-	**7**	**1,153**
- ระนอง	-	-	1	300	4	102	-	-	-	-	-	-	1	5	**6**	**407**
เครือข่าย 12																**0**
- พัทลุง	-	-	1	445	10	362	-	-	-	-	1	50	-	-	**12**	**857**
- ตรัง	1	549	-	-	9	431	1	12	-	-	3	320	1	10	**15**	**1,322**
- นราธิวาส	-	-	2	647	11	484	-	-	-	-	-	-	-	-	**13**	**1,131**
- ปัตตานี	-	-	1	504	11	545	1	90	-	-	-	-	-	-	**13**	**1,139**
- ยะลา	1	479	1	170	6	316	-	-	-	-	1	60	-	-	**9**	**1,025**
- สงขลา	1	565	1	508	15	638	5	1,015	-	-	4	572	1	30	**27**	**3,328**
- สตูล	-	-	1	202	6	210	-	-	-	-	-	-	-	-	**7**	**412**
รวม	**6**	**3,577**	**15**	**4,598**	**135**	**5,693**	**13**	**1,430**	**1**	**46**	**24**	**2,332**	**7**	**135**	**201**	**17,811**

ที่มา: [1/] รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2557, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

[2/] ข้อมูลสถานพยาบาลประเภทที่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน (โรงพยาบาล) แสดงจำนวนเตียงแยกตามลักษณะสถานพยาบาล ณ วันที่ 30 กันยายน 2557, สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ตารางที่ 4-61 จำนวนสถานพยาบาลภาครัฐและเอกชนที่ไม่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน ในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	รพ.สต. 1/	สถานพยาบาลเอกชน 2/												
		เวชกรรม	เวชกรรมเฉพาะทาง	ทันตกรรม	ทันตกรรมเฉพาะทาง	การพยาบาลและการผดุงครรภ์	กายภาพบำบัด	เทคนิคการแพทย์	การแพทย์แผนไทย	การแพทย์แผนไทยประยุกต์	สหคลินิก	คลินิกทันตกรรมชั้นสอง	คลินิกการผดุงครรภ์ชั้นสอง	รวม
เครือข่ายที่ 11														
- ชุมพร	94	23	28	15	1	55	-	1	4	-	1	1	4	133
- นครศรีธรรมราช	252	91	72	44	2	222	3	13	22	1	4	-	-	474
- สุราษฎร์ธานี	162	96	78	67	2	227	3	10	9	-	1	-	10	503
- กระบี่	72	34	25	14	2	11	2	9	4	1	4	-	-	106
- พังงา	64	47	8	14	-	40	4	4	-	-	-	-	-	117
- ภูเก็ต	21	126	68	84	4	1	5	16	9	1	6	1	-	321
- ระนอง	46	16	8	6	-	12	-	3	-	-	1	-	-	46
เครือข่ายที่ 12														
- พัทลุง	124	30	13	18	2	61	-	5	3	-	4	1	-	137
- ตรัง	125	43	57	24	1	56	5	9	3	-	2	-	-	200
- นราธิวาส	111	32	7	14	-	10	1	1	1	-	4	-	-	70
- ปัตตานี	128	47	4	6	-	21	-	2	2	-	-	-	6	88
- ยะลา	80	51	16	17	-	6	1	1	2	-	4	-	2	100
- สงขลา	175	204	147	113	2	2	4	16	11	-	8	2	-	509
- สตูล	54	19	11	10	-	18	-	2	2	-	1	-	-	63
รวม														

<u>ที่มา</u>: 1/ รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2557, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

2/ สถิติสถานพยาบาลเอกชน รายจังหวัด ปีงบประมาณ พ.ศ.2557, สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ตารางที่ 4-62 จำนวนและสัดส่วนแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาลวิชาชีพ และพยาบาลเทคนิค ต่อประชากร ปี 2557 ของสถานพยาบาลภาครัฐและเอกชนที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน ในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	แพทย์		ทันตแพทย์		เภสัชกร		พยาบาลวิชาชีพ		พยาบาลเทคนิค	
	จำนวน (คน)	สัดส่วน (คน/ จำนวนประชากร)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (คน/ จำนวนประชากร)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (คน/ จำนวนประชากร)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (คน/ จำนวนประชากร)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (คน/ จำนวนประชากร)
เครือข่ายที่ 11										
- ชุมพร	168	2,973	48	10,405	86	5,807	1,010	494	38	13,143
- นครศรีธรรมราช	448	3,449	122	12,663	218	7,087	2,587	597	100	15,449
- สุราษฎร์ธานี	465	2,228	96	10,792	225	4,605	2,744	378	85	12,188
- กระบี่	111	4,089	46	9,866	64	7,091	745	609	34	13,349
- พังงา	91	2,861	48	5,425	53	4,913	716	364	44	5,918
- ภูเก็ต	311	1,202	66	5,666	104	3,596	1,090	343	29	12,895
- ระนอง	60	2,932	26	6,767	32	5,498	474	371	22	7,997
เครือข่ายที่ 12										
- พัทลุง	110	4,720	56	9,272	85	6,108	1,088	477	25	20,769
- ตรัง	226	2,820	81	7,869	127	5,019	1,411	452	57	11,182
- นราธิวาส	176	4,378	42	18,345	106	7,269	2,011	383	93	8,285
- ปัตตานี	177	3,856	59	11,568	90	7,583	1,542	443	56	12,188
- ยะลา	183	2,782	51	9,981	93	5,473	1,656	307	80	6,363
- สงขลา	897	1,556	213	6,552	273	5,112	4,486	311	186	7,503
- สตูล	78	3,990	33	9,431	49	6,352	756	412	19	16,381
รวมทั้งประเทศ	**30,565**	**2,125**	**6,577**	**9,876**	**11,892**	**5,462**	**150,085**	**433**	**8,748**	**7,425**

ที่มา: รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2557, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาบุคลากรทางการแพทย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานจริงเทียบกับเกณฑ์จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ที่ควรมีในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า แพทย์และเภสัชกรส่วนใหญ่มีความเพียงพอตามเกณฑ์ดังกล่าว ยกเว้นจังหวัดชุมพรและสุราษฎร์ธานีที่ยังขาดแคลนแพทย์และเภสัชกร และจังหวัดภูเก็ตยังคงขาดแคลนเภสัชกร สำหรับทันตแพทย์และพยาบาลส่วนใหญ่ยังคงขาดแคลน รายละเอียดสรุปได้ตาม **ตารางที่ 4-63**

สำหรับทีมแพทย์เฉพาะทางสาขาต่างๆ ของโรงพยาบาลในพื้นที่ภาคใต้ จังหวัดที่มีทีมแพทย์เฉพาะสาขาต่างๆ มากที่สุด คือ จังหวัดสงขลา คิดเป็นจำนวน 623 คน ในขณะที่จังหวัดสตูลมีทีมแพทย์เฉพาะทางน้อยที่สุด เท่ากับ 45 คน (**ตารางที่ 4-64**)

เมื่อพิจารณาบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดปัตตานี และจังหวัดสงขลา (**ตารางที่ 4-65**)

ตารางที่ 4-63 บุคลากรทางการแพทย์ที่ควรมีและจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ที่มีอยู่จริง ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	แพทย์			ทันตแพทย์			เภสัชกร			พยาบาล		
	ควรมี	มีจริง	ขาด/เกิน	ควรมี	มีจริง	ขาด/เกิน	ควรมี	มีจริง	ขาด/เกิน	ควรมี	มีจริง	ขาด/เกิน
เครือข่ายที่ 11												
- ชุมพร	197	138	-59	110	48	-62	104	72	-32	1,670	716	-954
- นครศรีธรรมราช	305	399	+94	160	120	-40	151	173	+22	2,391	1,702	-689
- สุราษฎร์ธานี	507	361	-146	280	89	-191	265	164	-101	4,290	1,444	-2,846
- กระบี่	78	117	+39	46	43	-3	44	63	+19	618	450	-168
- พังงา	80	99	+19	42	42	0	41	53	+12	550	589	+39
- ภูเก็ต	179	206	+27	98	50	-48	93	60	-33	1,549	541	-1,008
- ระนอง	58	64	+6	35	28	-7	34	35	+1	449	352	-97
เครือข่ายที่ 12												
- พัทลุง	100	132	+32	59	56	-3	56	88	+32	787	807	+20
- ตรัง	125	207	+82	72	87	+15	68	98	+30	1,081	867	-214
- นราธิวาส	165	185	+20	85	40	-45	81	97	+16	1,282	1,039	-243
- ปัตตานี	128	180	+52	76	60	-16	73	86	+13	992	757	-235
- ยะลา	137	186	+49	64	44	-20	62	78	+16	1,078	926	-152
- สงขลา	296	501	+205	152	103	-49	144	167	+23	2,388	1,870	-518
- สตูล	60	82	+22	33	36	+3	32	48	+16	443	460	+17

ที่มา: เว็บไซต์การจัดสรรบุคลากรทางการแพทย์ด้วยภูมิศาสตร์, สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข (สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559)

ตารางที่ 4-64 จำนวนแพทย์เฉพาะทางสาขาต่างๆ ของโรงพยาบาล ในพื้นที่ภาคใต้

แพทย์เฉพาะทางสาขาต่าง ๆ	จำนวนแพทย์เฉพาะทาง (คน)													
	ชุมพร	นครศรีธรรมราช	สุราษฎร์ธานี	กระบี่	พังงา	ภูเก็ต	ระนอง	พัทลุง	ตรัง	นราธิวาส	ปัตตานี	ยะลา	สงขลา	สตูล
กลุ่มแพทย์อายุรศาสตร์														
อายุรศาสตร์	10	23	27	1	4	18	5	12	8	7	15	16	43	5
อายุรศาสตร์หลอดเลือด	1	1	2	1	0	2	0	0	2	0	0	0	4	0
อายุรศาสตร์มะเร็งวิทยา	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
ประสาทวิทยา	1	2	3	1	0	3	0	0	3	0	0	1	9	0
ตจวิทยา	2	3	1	1	1	3	0	0	4	0	2	1	6	0
เวชศาสตร์ฉุกเฉิน	0	3	1	2	1	1	3	1	3	6	1	1	6	0
โลหิตวิทยา	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
อายุรศาสตร์โรคทรวงอก	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
อายุรศาสตร์โรคติดเชื้อ	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	7	0
อายุรศาสตร์โรคไขข้อ/รูมาติสซั่ม	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	4	0
อายุรศาสตร์โรคต่อมไร้ท่อ/เมตะบอลิสม	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	6	0
อายุรศาสตร์โรคภูมิแพ้และอิมมูโนวิทยาคลินิก	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
อายุรศาสตร์โรคระบบทางเดินอาหาร	1	2	2	0	0	2	0	0	1	0	0	1	11	0
อายุรศาสตร์โรคไต	1	3	4	0	0	5	1	0	2	0	0	2	6	0
อายุรศาสตร์โรคหัวใจ	1	3	6	0	0	8	0	0	2	0	1	1	12	0
อายุรศาสตร์โรคระบบการหายใจ/ภาวะวิกฤต	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	5	0
เวชบำบัดวิกฤต	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	3	0
กลุ่มแพทย์ศัลยศาสตร์														
ศัลยศาสตร์	7	18	25	3	3	12	3	3	9	3	5	6	45	1
ประสาทศัลยศาสตร์	3	2	5	1	0	6	0	1	4	2	0	4	11	0
ศัลยศาสตร์ตกแต่ง	1	2	5	1	0	5	0	0	1	0	1	0	5	0
ศัลยศาสตร์ทรวงอก	0	0	3	0	0	2	0	0	2	0	0	2	4	0
ศัลยศาสตร์ยูโรวิทยา	1	4	4	2	1	3	0	1	3	0	2	2	10	0
กุมารศัลยศาสตร์	0	1	2	0	0	1	1	0	0	0	0	2	4	0
ศัลยศาสตร์ลำไส้ใหญ่และทวารหนัก	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ศัลยศาสตร์หลอดเลือด	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0
ศัลยศาสตร์อุบัติเหตุ	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
ศัลยศาสตร์มะเร็งวิทยา	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์	7	16	6	5	4	19	2	4	13	5	4	9	42	4

แพทย์เฉพาะทางสาขาต่าง ๆ	จำนวนแพทย์เฉพาะทาง (คน)													
	ชุมพร	นครศรีธรรมราช	สุราษฎร์ธานี	กระบี่	พังงา	ภูเก็ต	ระนอง	พัทลุง	ตรัง	นราธิวาส	ปัตตานี	ยะลา	สงขลา	สตูล
ศัลยศาสตร์ตกแต่งและเสริมสร้างใบหน้า	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
กลุ่มแพทย์กุมารเวชศาสตร์														
กุมารเวชศาสตร์	11	23	26	6	6	15	5	5	9	10	11	12	57	6
กุมารเวชศาสตร์โรคหัวใจ	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0
กุมารเวชศาสตร์โรคระบบการหายใจ	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	3	0
กุมารเวชศาสตร์โรคต่อมไร้ท่อและเมตาบอลิสม	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
กุมารเวชศาสตร์พัฒนาการและพฤติกรรม	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
กุมารเวชศาสตร์โรคไต	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
กุมารเวชศาสตร์โรคติดเชื้อ	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
กุมารเวชศาสตร์โรคทางเดินอาหารและโรคตับ	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
กุมารเวชศาสตร์ประสาทวิทยา	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
กุมารเวชศาสตร์โรคภูมิแพ้และภูมิคุ้มกัน	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
กุมารเวชศาสตร์โรคเลือด	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
กุมารเวชศาสตร์ทารกแรกเกิดและปริกำเนิด	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	2	0
กลุ่มแพทย์สูตินรีเวชศาสตร์														
สูตินรีเวชศาสตร์	7	24	20	5	4	17	5	5	11	8	6	12	54	4
เวชศาสตร์มารดาและทารกในครรภ์	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0
มะเร็งนรีเวชวิทยา	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	4	0
เวชศาสตร์การเจริญพันธุ์	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
กลุ่มแพทย์พยาธิวิทยา														
พยาธิวิทยาคลินิก	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	4	0
พยาธิวิทยาทั่วไป	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3	0
พยาธิวิทยากายวิภาค	0	1	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	10	0
กลุ่มแพทย์รังสีวิทยา														
รังสีวิทยาทั่วไป	1	4	12	0	0	7	2	2	1	2	0	1	13	1
รังสีวิทยาวินิจฉัย	2	5	4	2	2	2	1	1	6	1	2	3	20	1
รังสีรักษาและมะเร็งวิทยา	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0
เวชศาสตร์นิวเคลียร์	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
รังสีรักษาและเวชศาสตร์นิวเคลียร์	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0

แพทย์เฉพาะทางสาขาต่าง ๆ	จำนวนแพทย์เฉพาะทาง (คน)													
	ชุมพร	นครศรีธรรมราช	สุราษฎร์ธานี	กระบี่	พังงา	ภูเก็ต	ระนอง	พัทลุง	ตรัง	นราธิวาส	ปัตตานี	ยะลา	สงขลา	สตูล
ภาพวินิจฉัยระบบประสาท	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
รังสีร่วมรักษาระบบประสาท	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รังสีร่วมรักษาของลำตัว	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
ภาพวินิจฉัยชั้นสูง	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
กลุ่มแพทย์วิสัญญี เวชปฏิบัติ														
วิสัญญีวิทยา	4	10	8	3	2	12	1	3	7	2	5	4	33	1
วิสัญญีวิทยาเพื่อการผ่าตัดหัวใจหลอดเลือดใหญ่และทรวงอก	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
วิสัญญีวิทยาสำหรับผู้ป่วยโรคทางระบบประสาท	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
เวชปฏิบัติทั่วไป	23	41	53	1	12	31	2	18	15	56	27	9	22	15
กลุ่มแพทย์เวชศาสตร์														
เวชศาสตร์ครอบครัว	4	13	28	5	3	3	2	4	11	7	5	0	29	2
เวชศาสตร์ป้องกันแขนงสาธารณสุขศาสตร์	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
เวชศาสตร์ป้องกันแขนงระบาดวิทยา	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1
เวชศาสตร์ป้องกันแขนงเวชศาสตร์ป้องกันคลินิก	0	1	1	0	0	0	1	0	0	2	0	0	2	0
เวชศาสตร์ป้องกันแขนงเวชศาสตร์การบิน	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
เวชศาสตร์ป้องกันแขนงอาชีวเวชศาสตร์	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	4	0
เวชศาสตร์ป้องกันแขนงสุขภาพจิตชุมชน	0	2	6	0	1	0	1	1	1	5	0	0	1	0
เวชศาสตร์ฟื้นฟู	0	4	3	0	0	4	1	2	1	0	2	4	9	0
กลุ่มแพทย์จักษุ จิตเวช นิติเวช โสต ศอ นาสิก														
จักษุวิทยา	4	13	11	3	4	9	2	2	5	6	4	6	24	1
โสต ศอ นาสิกวิทยา	3	9	9	4	3	9	4	3	8	4	3	7	28	3
จิตเวชศาสตร์	1	5	11	1	1	6	1	1	1	1	2	2	20	0
จิตเวชศาสตร์เด็กและวัยรุ่น	2	2	3	1	0	1	1	0	1	0	0	0	5	0
นิติเวชศาสตร์	0	0	3	0	0	0	1	0	0	0	0	0	6	0

ที่มา: รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2557, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 4-65 จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ปี 2557 ในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ (คน)				
	นักวิชาการสาธารณสุข	เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข	เจ้าพนักงานสาธารณสุข	พยาบาลวิชาชีพ	พยาบาลเทคนิค
เครือข่ายที่ 11					
- ชุมพร	116	18	120	79	0
- นครศรีธรรมราช	336	31	184	200	4
- สุราษฎร์ธานี	292	59	274	146	0
- กระบี่	146	20	112	100	0
- พังงา	64	15	82	60	0
- ภูเก็ต	31	4	39	24	0
- ระนอง	53	14	41	46	0
เครือข่ายที่ 12					
- พัทลุง	161	14	197	114	0
- ตรัง	193	19	210	114	0
- นราธิวาส	100	40	212	71	0
- ปัตตานี	237	17	260	183	0
- ยะลา	76	46	220	175	0
- สงขลา	253	42	240	222	0
- สตูล	63	8	74	106	0

ที่มา: รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2557, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

(ค) วัสดุและครุภัณฑ์ทางการแพทย์

จากการทบทวนข้อมูลวัสดุและครุภัณฑ์ทางการแพทย์ที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องเอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์ (CT scan) เครื่องตรวจอวัยวะด้วยสนามแม่เหล็กไฟฟ้า (MRI) เครื่องสลายนิ่ว (ESWL) เครื่องแกมม่าไนฟ์ (Gamma Knife) เครื่องอัลตราซาวด์ (Ultrasound) เครื่องล้างไต (Hemodialysis) และรถพยาบาล (Ambulance) พบว่า โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และโรงพยาบาลเอกชนในพื้นที่ภาคใต้มีเครื่องอัลตราซาวด์ (Ultrasound) และเครื่องล้างไต (Hemodialysis) ทุกจังหวัด ในขณะที่เครื่องแกมม่าไนฟ์ (Gamma Knife) พบที่จังหวัดยะลาเพียงจังหวัดเดียวสำหรับเครื่องเอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์ (CT scan) มีเกือบทุกจังหวัด ยกเว้นจังหวัดกระบี่ จังหวัดระนอง และจังหวัดปัตตานี และเครื่องสลายนิ่ว (ESWL) พบเฉพาะที่โรงพยาบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพัทลุง จังหวัดยะลา และจังหวัดสงขลา ส่วนเครื่องตรวจอวัยวะด้วยสนามแม่เหล็กไฟฟ้า (MRI) พบที่โรงพยาบาลในจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดตรัง และจังหวัดสงขลา

โดยจังหวัดที่มีการกระจุกตัวของวัสดุและครุภัณฑ์ทางการแพทย์ที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดสงขลาในขณะที่จังหวัดระนองและจังหวัดสตูลมีการกระจุกตัวของวัสดุและครุภัณฑ์ทางการแพทย์ที่สำคัญน้อยที่สุด

ตารางที่ 4-66 จำนวนวัสดุและครุภัณฑ์ทางการแพทย์ที่สำคัญในพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	จำนวนวัสดุและครุภัณฑ์ทางการแพทย์ (เครื่อง/คัน)						
	เครื่องเอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์ (CT scan)	เครื่องตรวจอวัยวะด้วยสนามแม่เหล็กไฟฟ้า (MRI)	เครื่องสลายนิ่ว (ESWL)	เครื่องแกมม่าไนฟ์ (Gamma Knife)	เครื่องอัลตราซาวด์ (Ultrasound)	เครื่องล้างไต (Hemodialysis)	รถพยาบาล (Ambulance)
เครือข่ายที่ 11							
- ชุมพร	2	0	0	0	20	30	48
- นครศรีธรรมราช	5	2	0	0	56	52	98
- สุราษฎร์ธานี	5	1	3	0	40	4	79
- กระบี่	0	0	0	0	13	8	24
- พังงา	2	0	0	0	14	17	38
- ภูเก็ต	3	0	0	0	14	28	39
- ระนอง	0	0	0	0	7	12	19
เครือข่ายที่ 12							
- พัทลุง	2	0	1	0	21	13	41
- ตรัง	2	1	0	0	26	22	45
- นราธิวาส	1	0	0	0	28	28	97
- ปัตตานี	0	0	0	0	28	13	96
- ยะลา	2	0	1	1	18	33	65
- สงขลา	12	4	4	0	74	16	109
- สตูล	1	0	0	0	12	5	26

ที่มา: รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2557, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

4.2.3.6 วัฒนธรรมและประเพณี

(1) ลักษณะวัฒนธรรมและประเพณี

ภาคใต้ของไทยติดต่อกับมาเลเซีย ซึ่งแต่ก่อนเรียกกันว่า มลายู ชนพื้นเมืองนับถือศาสนาอิสลาม ประกอบกับชาวไทยภาคใต้มีความใกล้ชิดกับประเทศใกล้เคียงมาก จึงมีสำเนียงในการพูดแตกต่างออกไปจากภาคอื่นๆ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะให้ความเป็นคนไทยลดลง กลับจะทำให้เกิดความสำนึกในความเป็นไทยมากขึ้น ในเมื่อต้องอยู่ร่วมกันกับสังคมของคนไทยที่นับถือศาสนาอื่น ซึ่งก็มิได้เกิดปัญหาแต่อย่างใด ต่างก็อยู่อย่างสันติสุขมาตลอด การถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมซึ่งกันและกันเป็นไปอย่างเหมาะสมกลมกลืนกันอย่างยิ่ง

นอกจากนั้น ภาคใต้ของประเทศไทยยังมีผู้คนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายภาษาและวัฒนธรรมเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นเวลาติดต่อกันยาวนานกว่าพันปีทำให้เกิดการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของผู้คนที่ประกอบด้วยคนไทยและอีกหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในคาบสมุทร จนสามารถหล่อหลอมรวมกันเกิดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า

วัฒนธรรมของชาติต่างๆ จึงเข้าแทรกประสานอยู่ในวัฒนธรรมของชาวใต้อย่างกว้างขวางทั้งวัฒนธรรมจีน อินเดีย และยุโรป โดยเฉพาะวัฒนธรรมอินเดียซึ่งมีรูปแบบไม่ต่างกับวัฒนธรรมไทยมากนักได้ประสมประสานอยู่อย่างไพศาล โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์มีทั้งด้านขนบทนิยมในการแสดงเครื่องแต่งกาย ความเชื่อ ตลอดจนเนื้อหาและพิธีกรรมวัฒนธรรมเหล่านี้ มีทั้งที่ชาวภาคใต้รับมาโดยตรงและที่รับผ่านมาทางชวา มลายู เช่น โนรา หนังตะลุง กาหลอ เป็นต้น บางอย่างรับแนวความคิดเริ่มต้นมาแล้วพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบใหม่ บางอย่างรับบางส่วนมาเสริมแต่งของเดิมให้พิสดารออกไป (ที่มา : จากบทความของ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ สืบค้นจาก : http://www.laksanathai.com/book3/p196.aspx)

ศิลปะแห่งการฟ้อนรำ ดนตรี และการเล่นการแสดงต่างๆ ของภาคใต้ จัดว่ามีเอกลักษณ์เด่นชัดเฉพาะของตัวเอง ความอ่อนช้อย กระฉับกระเฉง และแม่นยำ มั่นใจในการแสดงออกซึ่งศิลปะทางด้านนี้ ทำให้สะท้อนภาพของการดำเนินชีวิตซึ่งต้องต่อสู้ทั้งภัยธรรมชาติและอื่นๆ ทำให้เกิดความแข็งแกร่งในชีวิตจนดูออกจะแข็งกร้าวแต่ไม่ดุร้าย ความอ่อนโยนทั่วไปจะซ่อนเร้นอยู่กับท่วงทีซึ่งจริงจัง ขึงขัง และเฉียบขาด จากการขับร้องตามสำเนียงท้องถิ่น ทำให้ทราบได้ว่าเน้นในเรื่องของจังหวะแม้ว่าจะต้องใช้การเอื้อนตามทำนองที่มีทั้งยาวและสั้นก็ตามปฏิญาณในการเล่นเพลงบอก ซึ่งเป็นเพลงประเภทดำเนินคำกลอนทำให้ซาบซึ้งถึงคุณธรรมและแนวจริยธรรมของคนในท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์

ชนชาวไทยในภาคใต้สมัยก่อนๆ มีประวัติยาวนาน หลักฐานทางด้านโบราณคดีหลายแห่งก็ระบุถึงอาณาจักรอันรุ่งเรืองทั้งเป็นแหล่งชุมชนที่หนาแน่น ในปัจจุบันประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ คือ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา ภูเก็ต ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวม 14 จังหวัด สภาพของสังคมทั่วไปนั้นเกี่ยวข้องไปถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และศาสนาด้วยอารยธรรมที่ได้จากพื้นฐานของพระพุทธศาสนา ทำให้บังเกิดศิลปกรรมขึ้นหลายๆ รูปแบบ อันเนื่องมาจากการรับวัฒนธรรมทั้งด้านวัตถุและจิตใจของกันและกันระหว่างท้องถิ่น จึงมีลักษณะของ การประสมประสานทางวัฒนธรรม อันจะเห็นได้จากความเชื่อถือในรูปของศาสนา ประเพณีนิยมแม้ว่าจะเพิ่งมีการแสดงออก เช่น การทรงเจ้าหรือการแห่เจ้าอันเป็นความนิยมของชาวจีน แต่ไม่ได้ขับกับความเชื่ออย่างไทยๆ อาจจะเป็นเพราะได้รับการสั่งสมบ่มศรัทธากันมานาน

การรับพระพุทธศาสนาจากอินเดีย ก็ได้รับโดยตรงไม่ได้ผ่านมาทางใด ดังนั้น บางสิ่งบางอย่างจึงกลับย้อนไปยังภาคกลาง ดังปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกว่า พ่อขุนรามคำแหงโปรดให้นิมนต์ปู่ครูนครศรีธรรมราชขึ้นไปบอกธรรมแก่ชาวเมืองสุโขทัย นอกจากนั้น ประเพณีบางอย่างก็ยังเป็นที่นิยมและได้รับความเคารพนับถืออย่างเคร่งครัด เช่น งานเดือนสิบ มีการทำขนมลา กวนข้าวทิพย์ และมหรสพสมโภชต่างๆ บางท้องถิ่นมีการชักพระ แห่พระกันทางบกบ้าง ทางน้ำบ้าง พร้อมกันนั้นก็เป็นความสนุกสนานเพลิดเพลินของชาวบ้านไปด้วยจากการที่ต้องเหน็ดเหนื่อยตรากตรำทำงานกันมา กลางวันอาจจะมีการเล่นโนรา เพลงนา ลิเกป่า หรือตกกลางคืนอาจจะมีหนังตะลุง ตลอดจนสิ่งอื่นๆ ด้วย การเล่นพื้นเมืองเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นค่านิยมและสภาพทั่วไปทางสังคมของชาวใต้ได้ดี เช่น ความศรัทธาต่อพระศาสนาและความเชื่อเรื่องทำบุญด้วยความจริงใจ เบิกบานใจ และแม้ว่าจะมีงานบุญ งานกุศลก็ยังประกอบด้วยการเล่นพื้นเมืองของท้องถิ่น เพราะถือว่าการเล่นเหล่านั้นเป็นพุทธบูชา เช่น มีเทศน์มหาชาติทรงเครื่อง เล่นโนราบทชมพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช เพลงเรือสำหรับประเพณีชักพระ เพลงแห่นาคในงานอุปสมบท ฯลฯ

เนื่องจากสังคมท้องถิ่นภาคใต้มีเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ดังนั้น ในฐานะเพื่อนบ้านที่ใกล้ที่สุด จึงมีการติดต่อกันเกือบทุกด้าน ก่อให้เกิดการประสานกันทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ ดังจะเห็นได้จากการเล่นพื้นเมืองหลายอย่างซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างลึกซึ้ง เช่น กาหลอ รองเง็ง มะโย่ง สิละ ซัมเป็ง ลอแก สลาเปะ ฯลฯ การเล่นพื้นเมืองของชาวใต้ แม้ว่าจะมุ่งเน้นถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นก็ตาม แต่รสนิยมอย่างหนึ่งทีมีอยู่ค่อนข้างสูงคือ การใช้ภาษาประกอบการเล่นที่สำคัญ การใช้เพลงเพื่อสื่อสารข่าวคราวก็มีอยู่ในภาคใต้คือ “เพลงบอก” ซึ่งแต่ก่อนใช้เป็นการบอกถึงเรื่องราวของกำหนดวันสำคัญทางศาสนา หรือทางประเพณีนิยม เช่น วันสงกรานต์ ก็แสดงถึงสภาพสังคมซึ่งจับกลุ่มกันอยู่เป็นกลุ่มๆ คนเป็นเจ้าบทเจ้ากลอนจะเป็นผู้บอกกล่าวด้วยเพลงที่ใช้ภาษาและถ้อยคำที่ไพเราะแสดงถึงเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของภาคใต้ ซึ่งมิใช่ทำกันได้ง่ายนัก เพราะคนเจ้าบทเจ้ากลอนนั้นจะต้องมีความรู้รอบตัว โดยเฉพาะหลักธรรมของศาสนา เพราะนอกจากจะบอกกล่าวกำหนดการต่างๆ แล้ว ยังมีการพร่ำพรรณนาถึงธรรมะอันเป็นปัจจัยในการดำเนินชีวิตอีกด้วย จากนั้นก็อาจเป็นคำอวยพรให้ผู้ฟังประสบแต่ความสุขความเจริญ

สรุปได้ว่า ลักษณะทั่วไปทางสังคมของชาวใต้นั้น แม้ว่าจะต้องประสบปัญหาต่างๆ ตั้งแต่ธรรมชาติเป็นต้น แต่ก็ยังสามารถประดิษฐ์สิ่งบันเทิงต่างๆ เพื่อบรรเทาความเครียดในยามว่างได้เป็นอย่างดี (ที่มา: หนังสือการแสดงพื้นบ้านในประเทศไทย, เรณู โกศินานนท์)

(2) วัฒนธรรมครอบครัวและสังคมเครือข่าย

ชาวภาคใต้ส่วนใหญ่อยู่ในสังคมเกษตรกรรม ที่ต้องพึ่งพาแรงงานครอบครัวชาวใต้จึงมักเป็นครอบครัวใหญ่ มีความสัมพันธ์กันดีระหว่างผู้สูงอายุ และบุตรหลาน มีวัฒนธรรมการผูกญาติผูกมิตร รักพวกพ้องและญาติอย่างเหนียวแน่น เป็นสังคมที่อบอุ่น มีนิสัยเอื้อเฟื้อต่อกัน เนื่องจากภาคใต้เคยชินต่อการพบกับคนแปลกหน้า ซึ่งผ่านเข้ามาติดต่อค้าขาย จึงเป็นผู้มีนิสัยนักเลง กล้าได้กล้าเสีย (ที่มา: สืบค้นจาก http://www.baanjomyut.com/ library_2/development_of_society/16.html)

เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงชุมชนหมู่บ้านระหว่างภาคใต้กับภาคต่างๆ ของประเทศไทยแล้ว ภาคใต้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตน้อยกว่าทุกภาค ชุมชนหมู่บ้านสามารถรักษาวัฒนธรรมชุมชนได้ดีและใช้วัฒนธรรมในระบบเครือญาติเข้าผนึกกันต่อสู่กับอิทธิพลภายนอกทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม พร้อมกับดัดแปลงมรดกทางสังคม วัฒนธรรมให้เข้ากับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี เช่น การออกปาก กินวาน ระบบ “ขอมือ” ที่มีการลงแรงคล้ายระบบ “นาวาน” ของภาคอีสานได้พัฒนาเป็นงานร่วมมือลงแรงในงาน

สวนยางพารา และงานสวนผลไม้อย่างมีประสิทธิภาพ (ที่มา: จากบทความของ ดุจฤดี คงสุวรรณ์สืบค้นจาก : http://www.baanjomyut.com/library_2/ development_of_society/21.html)

สิ่งที่น่าชื่นชมในความเปลี่ยนแปลงที่สามารถเข้ากับสภาพการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดีของชุมชนหมู่บ้านในภาคใต้คือ เครือข่ายการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มพัฒนาคุณภาพ อาจแบ่งกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มการผลิต กลุ่มร้านค้าต่างๆ เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้มีชาวบ้านเป็นเจ้าของร่วมกันโดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ เช่น กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านร้านค้าหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้านคีรีวงศ์ มีเงินทุนหมุนเวียน 10 ล้านบาท มีสมาชิกประมาณ 1,700 คน กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ใช้เวลา 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2525 จนมีสมาชิกถึง 1,407 คน มีเงินหมุนเวียนประมาณสองล้านบาท นอกจากสองกลุ่มนี้แล้วยังมีกลุ่มของชุมชนอีกหลายแห่งที่ทำงานต่อสู้เพื่อชุมชนของตัวเอง และประสบผลสำเร็จอย่างน่าสนใจ

กล่าวโดยสรุป การที่ชุมชนหมู่บ้านภาคใต้ตั้งอยู่ในคาบสมุทรที่แคบและยาวทำให้ชุมชนหมู่บ้านภาคใต้พึ่งตนเอง พึ่งชุมชนต่างสภาพ และเรียนรู้จากโลกภายนอก วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นภาคใต้ยอมรับเอาวัฒนธรรมอื่นเข้ามาปะปน ชาวบ้านภาคใต้กล่าวถึงเรื่องราวของเพื่อนบ้านใกล้เคียง หรือชาติต่างๆ ที่เข้ามาติดต่อกับภาคใต้ด้วยความคุ้นเคย

ชาวภาคใต้ซึ่งมีการติดต่อกับโลกภายนอกมายาวนานในประวัติศาสตร์ รวมทั้งในเวลาต่อมาพื้นที่การผลิตถูกใช้ไปในการปลูกยางพาราและทำเหมืองแร่ ซึ่งผลผลิตใช้ไม่ได้ในขั้นปฐม หากแต่ต้องแปรเป็นผลผลิตขั้นต้นส่งออกนอกประเทศ รวมทั้งราคาเกี่ยวกันกับตลาดโลกโดยตรง ทำให้ชาวบ้านต้องเรียนรู้และคุ้นเคยกับระบบแบ่งงานกันทำทางเศรษฐกิจ ขณะที่ชาวบ้านในภาคอื่น ผลผลิตคือ ข้าว พืชผัก ผลไม้ล้วนแต่บริการได้ในขั้นต้นในตลาดท้องถิ่น ส่วนการผลิตเพื่อป้อนให้แก่การแปรรูปมิใช่เป้าหมายหลักของชาวบ้านไทย ด้วยเหตุผลนี้ชาวบ้านภาคใต้จึงได้มีความเกี่ยวข้องกับระบบโลกและระบบอุตสาหกรรมนำหน้าไปก่อนแล้ว การเข้าร่วมกับระบบการแบ่งงานกันทำของชาวบ้านก็ไม่สมบูรณ์เพราะโรงงานและการตลาดอยู่ในมือของผู้อื่น การถูกขูดรีดจากระบบทุน และการที่รัฐให้ระบบอุตสาหกรรมอย่างเต็มที่ได้ ชาวบ้านยังคงต้องพึ่งไร่นาของตนเองและชุมชนเพื่อกินและใช้เป็นหลัก ชาวบ้านภาคใต้จึงมีชีวิตอยู่ในวิถีการผลิตสองแบบควบคู่กันไป

การที่ชาวบ้านมีชีวิตอยู่ในวิถีการผลิตสองแบบกำหนดให้หมู่บ้านได้รับอิทธิพลจากสองวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมหมู่บ้านที่ยังคงเน้นการรวมหมู่ช่วยเหลือพึ่งพา และวัฒนธรรมการผลิตที่เน้นความคิดเรื่องประสิทธิภาพประสิทธิผลและประโยชน์สูงสุด การที่หมู่บ้านภาคใต้มีวัฒนธรรมเชื่อท้องถิ่นสมทบด้วยหลักเหตุผลนิยมจากโลกภายนอก ทำให้ชุมชนจัดการและรับมือกับปัญหา โดยการเน้นพลังอำนาจของตนเอง ไม่ยอมรับว่าอำนาจอื่นเหนือกว่าหรือครอบงำไว้ สร้างความเชื่อมั่นในตนเองและในชุมชนมากกว่าจะรอความช่วยเหลือจากอำนาจอื่นหรือบุคคลอื่น เหตุที่ไม่ได้อาศัยสังคมประเพณีโบราณเป็นหลักอย่างเดียวในการจัดระบบชุมชนนี้เอง ทำให้ชาวภาคใต้เข้าสู่สังคมสินค้าด้วยความตระหนักในอำนาจของตนเอง ชาวบ้านได้ริเริ่มและเข้าร่วมการจัดตั้งองค์กรแบบต่างๆ ในท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาของตนเองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำตามข้อเรียกร้องของรัฐ หลายหมู่บ้านได้พลิกเพลงเนื้อหา รูปแบบ องค์กรชนิดต่างๆ ทั้งโดยชอบด้วยกฎหมาย หลีกเลี่ยง กฎหมาย และผิดกฎหมาย เพื่อใช้ให้เหมาะสมแก่ท้องถิ่น ชุมชนภาคใต้เป็นตัวแบบของหมู่บ้านที่มีและใช้สิทธิในตนเองอย่างสูง ในเรื่องนี้การวิวาทกันระหว่างชาวบ้านภาคใต้กับรัฐในเรื่อง “กลุ่มออมทรัพย์เป็นกลุ่มเถื่อน” เป็นไปอย่างเผ็ดร้อนรุนแรง และการตอบโต้ของชาวภาคใต้ก็ได้แสดงออกถึงการดื้อแพ่งอย่างเข้มแข็ง

ชาวบ้านภาคใต้มิได้จำกัดการจัดตั้งกลุ่มหรือแนวต่อสู้เพื่อช่วยตนเองไว้เพียงเพื่อยกระดับหมู่บ้าน ความเคยชินที่มีความสัมพันธ์ติดต่อกับชุมชนอื่นอยู่ตลอดมาในประวัติศาสตร์ ทำให้พวกเขาตระหนักในการมีข่ายใยเชื่อมต่อเพื่อเพิ่มพลังให้แก่กลุ่ม ชาวหมู่บ้านภาคใต้จึงขยายเครือข่ายขององค์กรไปสู่ระดับตำบล อำเภอ และ

ระดับจังหวัดอย่างรวดเร็ว โดยปราศจากความลังเลใจชาวบ้านแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ จากฝ่ายรัฐบาลหลายวิธีการเพื่อข้ามพ้นความจำกัดพลังของตนเองไปให้ได้ ความคิดของผู้นำกลุ่มชาวบ้านต่างๆ สะท้อนให้เห็นว่าพวกเขาคิดการใหญ่และเรื่องใหญ่ ไม่กลัวอนาคต ตามแบบของคนภาคใต้แท้ๆ จากกลุ่มออกทรัพย์ขยายเป็นการจัดสวัสดิการเพื่อชุมชนจัดการขายและการแปรรูปผลผลิตให้อยู่ในอำนาจของชาวบ้านแท้จริงอุดมการณ์ที่สำคัญของชาวบ้านที่ปรากฏตลอดการต่อสู้นี้ก็คือ ดึงเอาอำนาจที่จะควบคุมชีวิตตนเองคืนมา ต่อต้านรัฐและนายทุน

จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มของหมู่บ้านและของตำบลที่ขยายจากสิบเป็นร้อย จนถึงพันๆ คนในระดับตำบล รวมทั้งมีเงินหมุนเวียนถึงกลุ่มละเป็นจำนวนล้าน และสูงสุดคือของกลุ่มคีรีวงศ์และ คลองเปียะ เป็นจำนวนสิบๆ ล้าน แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านยังคงมีศรัทธาและเชื่อมั่นต่อชุมชนของเขา พวกเขาไม่ต้องตกเป็นเหยื่อของระบบเศรษฐกิจภายนอก ในขณะที่หมู่บ้านกำลังเผชิญกับปัญหาหนี้สิน และปัญหาการกดราคา องค์กรของหมู่บ้านสามารถต่อสู่เพื่อหมู่บ้านให้สวัสดิการกู้ชีวิตคืน และให้หลักประกันแก่เขาเป็นการผลิตซ้ำความศรัทธาต่อชุมชนที่ชาวบ้านมีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว การที่ชาวบ้านสามารถบริหารจัดการเงินนับสิบล้านบาท ทั้งๆ ที่ไม่มีการศึกษา ไม่ได้เรียนรู้ระบบการจัดการและมิได้มีรัฐหรือกฎหมายใดมาดูแลอยู่ สะท้อนให้เห็น 2 สิ่ง คือ

1) ทางเลือกใหม่ๆ ของสังคมอาจไม่จำเป็นต้องตีตรากฎหมายจากรัฐกลาง ซึ่งนอกจากไร้ความหมายแล้วยังอาจเป็นอุปสรรค ภาวะที่ไม่ต้องตีราคากฎหมายนี้อาจเป็นกุญแจทางเลือกที่สำคัญขององค์กรชาวบ้านความพยายามที่จะตีตรากฎหมายนั่นเองที่อาจเป็นการทำลายองค์กรของชุมชน

2) ความรู้เรื่องการบริหารต่างๆ ไม่จำเป็นต้องมาจากภายนอกล้วนๆ ความรู้อาจงอกงามขึ้นมาเองจากการเรียนรู้จักพื้นฐานความจริงในสังคมของตนเองศูนย์กลางผู้บริโภคที่ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ภาคใต้ตกลงกันตั้งขึ้นเป็นการต่อสู้ที่มีความหมายยิ่ง

หมู่บ้านภาคใต้เป็นตัวอย่างหนึ่งสำหรับชุมชนหมู่บ้านไทยที่ก้าวหน้านำไป ก่อนมีหลักคิด อุดมการณ์และยุทธวิธีอันทันสมัย ทันเหตุการณ์ หมู่บ้านไทยในภาคเหนือและอีสานมีข้อดีเด่นเรื่องสังคมประเพณี แต่ก็ยังขาดพลวัตบางด้านในการก้าวให้ทันโลกสมัยใหม่ ชุมชนท้องถิ่นในภาคต่างๆ อาจต้องเรียนรู้ประสบการณ์ของกันและกันให้มากขึ้น

(3) วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้

ภูมิประเทศของภาคใต้มีเอกลักษณ์เฉพาะ คือมีชายฝั่งประกบเทือกเขาสูงที่อยู่ตรงกลาง ซึ่งไม่มีภูมิภาค อื่นๆ ภูมิประเทศเป็นหลักจึงเป็นเทือกเขาและชายฝั่ง เป็นที่ราบจะมีอยู่เป็นแนวแคบๆ แถบชายฝั่งทะเลและสองฝั่งลำน้ำ การตั้งถิ่นฐานจะอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลทั้งด้านตะวันออกและตะวันตก จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของภาคใต้ ทำให้มีคนที่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรมอย่างหลากหลายเดินทางเข้ามาภาคใต้มีทั้งชาวพุทธ ชาวมุสลิม ต่างเชื้อชาติกัน เช่น คนไทย คนจีน และผู้ที่มีเชื้อสายมาเลย์ รวมทั้ง ชาวเมือง เช่น ชาวเล อาศัยอยู่กัน วัฒนธรรมภาคใต้จึงมีรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

1) วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและพิธีกรรม

ประเพณีชักพระ เป็นประเพณีท้องถิ่นในภาคใต้ตอนกลาง เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธาในพระ พุทธศาสนา และวิถีชีวิตชาวใต้ที่มีความผูกพันกับน้ำ ประเพณีชักพระหรือลากพระจัดขึ้นในช่วงออกพรรษาโดยเฉพาะในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ด้วยความเชื่อว่าเป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ลงมายังโลกมนุษย์ จึงมีการจัดงานเพื่อแสดงความยินดี ประชาชนจึงอัญเชิญพระพุทธองค์ขึ้นประทับบนบุษบกที่จัดเตรียมไว้ แล้วแห่แหนไปยังที่ประทับ ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดขบวนทางเรือ แต่บริเวณใดที่ ห่างไกลแม่น้ำก็จะจัดพิธีทางบก ประเพณีชักพระ ประกอบด้วยขบวนเรือที่ตกแต่งอย่างงดงาม บนเรือที่มีพระพุทธรูปประทับอยู่บนบุษบกเรียกว่า "เรือประทาน หรือเรือ พนมพระ" ที่หัวเรือมีสายเชือกยาวผูกสำหรับลาก เรือพนมพระนิยม ทำเป็นตัวนาค และบนเรือยังมีพระสงฆ์นั่งมาด้วยพิธีจะเริ่มตั้งแต่เช้ามืด โดยมีการจัดทำสลากและนิมนต์พระวัดต่างๆ มาชักผ้าป่าที่หน้า บ้านที่สลากระบุ หลังจากถวายพุ่มผ้าป่าแล้ว พระผู้ใหญ่ที่ได้รับการ เคารพนับถือจะทำพิธีชักพระ ด้วยการจับปลายเชือกที่อยู่หัว

เรือ จากนั้นก็จะปล่อยให้เรือของชาวบ้านเข้าลากจูง ด้วยเชื่อว่าจะได้บุญมาก เรือจะถูกชักลากไปช้าๆ ตลอดเส้นทาง พร้อมกับการตีกลองประโคม เพื่อให้ชาวบ้านรู้ว่าเรือพนมพระกำลังผ่านมา ชาวบ้านสองฝั่งแม่น้ำ จะออกมาตักบาตร เรียกว่า “ตักบาตรเทโว” เมื่อเรือจอดยังที่ที่กำหนดไว้แล้ว จะอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนโรงพิธีสงฆ์ เพื่อทำการสมโภชในวันรุ่งขึ้น วันสุดท้ายจะทำพิธีอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นเรือกลับสู่ วัด หลังเสร็จพิธีทางศาสนาแล้วก็มีงานรื่นเริงของชาวบ้าน คือ "การแข่งเรือยาว" ประเพณีชักพระที่มีชื่อเสียง คือ ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีแม่น้ำตาปีให้ความชุ่มฉ่ำแก่ชาวบ้านมาตั้งแต่อดีต

2) วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร

อาหารพื้นบ้านภาคใต้มีรสชาติโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะสืบเนื่องจากดินแดนภาคใต้เคยเป็นศูนย์กลางการเดินเรือค้าขายของพ่อค้าจากอินเดีย จีนและชวาในอดีต ทำให้วัฒนธรรมของชาวต่างชาติโดยเฉพาะอินเดียใต้ซึ่งเป็นต้นตำรับในการใช้เครื่องเทศปรุงอาหารได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมาก

อาหารพื้นบ้านภาคใต้ทั่วไป มีลักษณะผสมผสานระหว่างอาหารไทยพื้นบ้านกับอาหารอินเดียใต้ เช่น น้ำบูดู ซึ่งได้มาจากการหมักปลาทะเลสดผสมกับเม็ดเกลือ และมีความคล้ายคลึงกับอาหารมาเลเซีย อาหารของภาคใต้จึงมีรสเผ็ดมากกว่าภาคอื่นๆ และด้วยสภาพภูมิศาสตร์อยู่ติดทะเลทั้งสองด้าน มีอาหารทะเลอุดมสมบูรณ์ แต่สภาพอากาศร้อนชื้นฝนตกตลอดปี อาหารประเภทแกงและเครื่องจิ้มจึงมีรสจัดช่วยให้ร่างกายอบอุ่น ป้องกันการเจ็บป่วยได้อีกด้วย

การกิน ลักษณะเด่นของการรับประทานอาหารของชาวภาคใต้ คือ มีผักสารพัดชนิดเป็นผักจิ้มหรือผักแกล้มในการรับประทาน อาหารทุกมื้อ ภาษาท้องถิ่น เรียกว่า “ผักเหนาะ” ความนิยมในการรับประทานผักแกล้มอาหารของชาวใต้ เป็นผลมาจากการที่ ภาคใต้มีพืชผักชนิดต่างๆ มาก และหาได้ง่าย คนใต้นิยมรับประทานอาหารเผ็ด จึงต้องมีผักแกล้ม เพื่อช่วยบรรเทาความเผ็ด และเพื่อชูรสอาหาร อาหารท้องถิ่นยังนิยมใส่ขมิ้นในอาหาร นิยมรับประทาน “ขนมจีน” รองจากข้าว ใส่เคยหรือกะปิเป็นเครื่องปรุงรสอาหาร ชาวไทยมุสลิมนิยมรับประทานน้ำบูดู ซึ่ง เป็นน้ำที่หมักจากปลา แล้วนำมาเคี่ยวปรุงรสให้ออกเค็มๆ หวานๆ นับเป็นอาหารที่ขาดไม่ได้ของชาวไทยมุสลิม

อาหารปักษ์ใต้แม้จะเป็นอาหารที่อร่อย น่าลิ้มลอง แต่สิ่งหนึ่งที่ประทับใจผู้คน คือความเผ็ดร้อนของรสชาติอาหารผู้คนในภาคใต้นิยมรสอาหารที่เผ็ดจัด เค็ม เปรี้ยว แต่ไม่นิยมรสหวาน รสเผ็ดของอาหารปักษ์ใต้มาจากพริกขี้หนูสด พริกขี้หนูแห้งและพริกไทย ส่วนรสเค็มได้จากกะปิ เกลือ รสเปรี้ยว ได้จากส้มแขก น้ำส้มลูกโหนด ตะลิงปลิง ระกำ มะนาว มะขามเปียก และมะขามสด เป็นต้น

เนื่องจากอาหารภาคใต้มีรสจัด อาหารหลายๆ อย่างจึงมีผักรับประทานควบคู่ไปด้วยเพื่อลดความเผ็ด ร้อนลงซึ่งคนภาคใต้ เรียกว่า ผักเหนาะ หรือบางจังหวัดอาจเรียกว่า ผักเกร็ด ผักเหนาะของภาคใต้มีหลาย อย่าง บางอย่างก็เป็นผักชนิดเดียวกับภาคกลาง เช่น มะเขือเปราะ ถั่วฝักยาว ถั่วพู ฯลฯ แต่ก็มีผักอีกหลายอย่างที่รู้จักกันเฉพาะคนภาคใต้เท่านั้น การเสิร์ฟผักเหนาะกับอาหารปักษ์ใต้ ชนิดของผักจะคล้ายๆ กัน หรืออาจเป็นผักที่ผู้รับประทานชอบก็ได้ (ที่มา: สืบค้นจาก http://culture-spu.blogspot.com/p/blog-page_1052.html)

(4) เชื้อชาติ

ในดินแดนภาคใต้ของไทยนี้เป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทยซึ่งจำแนกตามลักษณะเด่นได้ ดังนี้

1) ชาวไทยพุทธ

คนไทยในภาคใต้ตอนบนเป็นคนไทยพุทธ ซึ่งมีขนบธรรมเนียมประเพณีทางพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับคนไทยส่วนใหญ่ของประเทศ ประเพณีที่มีชื่อเสียง ได้แก่ประเพณีชิงเปรตและประเพณีชักพระของจังหวัดสุราษฎร์ธานีส่วนคนไทยเชื้อสายจีนมีประเพณีบางอย่างที่แตกต่างออกไป เช่น มีเทศกาลถือศีลกินเจที่จังหวัดภูเก็ต เป็นต้น

2) ชาวไทยมุสลิม

ในประเทศไทยมีจำนวนประมาณแสนคน ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชาวไทยมุสลิมใช้ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า “ภาษายาวี” แต่สามารถพูดไทยได้เพราะปัจจุบันมีโรงเรียนของเอกชนและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเปิดสอนวิชาสามัญและวิชาศาสนาซึ่งแต่เดิมผู้ปกครองนักเรียนไทยมุสลิมต้องส่งเด็กไปเรียนหาความรู้ทางศาสนากับโต๊ะครูในปอเนาะปัจจุบันชาวไทยมุสลิมได้ดำรงตำแหน่งทางราชการที่สำคัญหลายตำแหน่ง เช่น พัฒนากรนายอำเภอ ครูใหญ่ เป็นต้น โดยทั่วไปชาวไทยมุสลิมมีนิสัยรักสงบเคารพผู้ปกครองบ้านเมืองรักประเทศชาติ และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เหมือนกับคนไทยทั่วไป

3) ไทยใหม่หรือชาวเล

บริเวณชายฝั่งและเกาะบางเกาะของภาคใต้ทางด้านทะเลอันดามันมีชาวพื้นเมืองที่เรียกว่า “ชาวเล” หรือ “ชาวน้ำ” จำนวนเป็นหมื่นคนกลุ่มชาวเลมีสังคมภาษาพูดและขนบธรรมเนียมที่เป็นลักษณะของกลุ่มโดยเฉพาะสันนิษฐานว่าชาวเลเหล่านี้เป็นเผ่าพันธุ์เมลาเซียนที่เร่ร่อนทางทะเลมาจากหมู่เกาะเมลาเซียนซึ่งความจริงแล้วชาวเลน่าจะอาศัยอยู่ทางฝั่งตะวันออกของภาคใต้เพราะอยู่ใกล้หมู่เกาะเมลาเซียนมากกว่าแต่ชาวเลกลับไปอาศัยอยู่มากทางชายฝั่งด้านตะวันตกซึ่งยังไม่ทราบสาเหตุที่ชัดเจนของการเลือกถิ่นฐานดังกล่าวชุมชนชาวเลที่ใหญ่ที่สุดอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะในหมู่เกาะอาดัง หาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ตเกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา ปัจจุบันชาวเลที่ตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างถาวรมีหลายแห่งจึงต้องมีการทำสำมะโนครัวและมีการตั้งนามสกุลให้ เช่น ทะเลลึก ช้างน้ำ หาญทะเลเป็นต้น และได้เปลี่ยนชื่อเรียกชาวเลเสียใหม่ว่า “ชาวไทยใหม่”

4) เงาะหรือชนเผ่าซาไก ชนเผ่านี้เป็นชนกลุ่มน้อย มีรูปร่างเตี้ยแคระ ผมหยิก ยังมีอยู่บ้างในอำเภอบันนังสตา อำเภอธารโต จังหวัดยะลา และในป่า จังหวัดตรัง ยึดถือประเพณีของชาวป่า เช่น เมื่อมีคนตายจะย้ายที่ละทิ้งหมู่บ้านไปอยู่ที่ใหม่ทั้งหมดเป็นต้น

(5) ภาษา

ชาวไทยในภาคใต้ได้อพยพย้ายถิ่นมาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรอยู่ตามจังหวัดต่างๆ เป็นเวลานานรวมทั้งมีการผสมผสานทางเชื้อชาติกับชนพื้นเมือง จึงทำให้มีผิวพรรณและภาษาต่างไปจากภาคอื่นอีกทั้งการคมนาคมไม่สะดวกแยกกันมาหลายร้อยปี ภาษาจึงเปลี่ยนแปลงไปจากภาษาเดิม ซึ่งความจริงเพี้ยนไปตามท้องถิ่นแต่ยังเป็นภาษาไทยอยู่ ลักษณะของภาษาถิ่นทางใต้นั้นมีสำเนียงเสียงห้วนและพูดเร็วแต่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีภาษาพูดต่างจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ เพราะประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิมที่นิยมใช้ภาษามลายู เมื่อพูดกันนานเข้าก็ไม่สามารถพูดและฟังภาษาไทยให้เข้าใจได้โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกลและไม่ได้เข้าโรงเรียนสอนภาษาไทยในการติดต่อกับทางราชการจึงต้องใช้ล่ามแปล

(6) ศาสนา

ประชากรในภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนคนไทยโดยทั่วไป นอกจากนี้มีพิธีการปลีกย่อยบางอย่างที่แตกต่างกันบ้าง นอกจากไทยพุทธแล้วบริเวณทางตอนใต้ของภาค โดยเฉพาะในเขตจังหวัดชายแดนประชาชนในจังหวัดเหล่านี้เกือบร้อยละ 60 นับถือศาสนาอิสลามเมื่อมีประชากรนับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนมากรองไปจากพระพุทธศาสนา ทางราชการจึงออกกฎหมายรับรองและได้วางระเบียบต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้นับถือศาสนาอิสลามด้วย เช่น มีกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนมัสยิดและได้มีการตั้งคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามจำนวนมากเพื่อให้คำปรึกษาแก่ทางราชการเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของศาสนาอิสลามเป็นต้นนอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นศาสนูปถัมภกของศาสนาอิสลามด้วยและรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการประกอบพิธีการทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมอย่างมากจึงได้สร้างมัสยิดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยให้แก่ชาวไทยมุสลิมตั้งอยู่ที่จังหวัดปัตตานี

5. การวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดในมิติต่างๆ

จากศักยภาพของพื้นที่ภาคใต้และบริบทปัจจัยภายนอกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปรวมถึงแนวโน้มของปัจจัยเหล่านั้นที่จะส่งผลต่อสถานภาพและศักยภาพของภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประเมินและกำหนดบทบาทของการพัฒนาภาคใต้ภายใต้กรอบแนวคิดของแผนแม่บทในการพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ดังนี้

(1) **เป็นฐานการผลิตยางพาราปาล์มน้ำมันครบวงจร** เนื่องจากภาคใต้มีผลผลิตยางพาราถึงร้อยละ 86 ของประเทศจึงควรส่งเสริมการพัฒนาแปรรูปผลผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าแบบครบวงจรเพื่อให้ภาคใต้เป็นศูนย์กลางยางพาราของโลก โดยมีฐานการผลิตสำคัญอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนและกลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และมีผลผลิตปาล์มน้ำมันสูงถึงร้อยละ 93 ของประเทศ โดยมีฐานการผลิตสำคัญในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งทะเลอ่าวไทยและภาคใต้ฝั่งอันดามัน

(2) **เป็นฐานการผลิตอาหารทะเลแปรรูป** ภาคใต้มีความได้เปรียบด้านทรัพยากรและทักษะอาชีพด้านการประมงโดยมีกลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นฐานอุตสาหกรรมประมงที่สำคัญประกอบกับผู้ผลิตอาหารทะเลแปรรูปมีศักยภาพและได้รับการยอมรับจากประเทศผู้นำเข้าสินค้าอาหารทะเล

(3) **เป็นฐานการท่องเที่ยวทางทะเลชั้นนำของโลก** ภาคใต้มีทรัพยากรท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงติดอันดับโลก โดยเฉพาะกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามันซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมระดับนานาชาติ ได้แก่ ภูเก็ต พังงา กระบี่ และกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมระดับนานาชาติ ได้แก่ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(4) **เป็นประตูการค้าและการขนส่งเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านด้านใต้และนานาชาติ** ภาคใต้มีพื้นที่เปิดสู่ทะเลทั้ง 2 ด้าน จึงมีศักยภาพในการพัฒนาท่าเรือและเส้นทางคมนาคมขนส่งทางทะเลเพื่อเชื่อมโยงการค้าการคมนาคมขนส่งสู่ภูมิภาคต่างๆ เช่น อินเดีย จีน ญี่ปุ่น เป็นต้น รวมทั้งการมีพื้นที่ตอนใต้ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและมีการพัฒนาด่านชายแดนเป็นช่องทางเชื่อมโยงทางการค้าการขนส่ง และการท่องเที่ยวกับประเทศมาเลเซียสามารถเชื่อมสู่สิงคโปร์ได้อย่างสะดวก

ทั้งนี้ พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้มีการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด โดยจำแนกตามภูมิประเทศ 3 ส่วน ประกอบด้วย (1) แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (ระนองพังงาภูเก็ตกระบี่ตรัง) พ.ศ.2557-2560 (ฉบับทบทวน)จัดทำโดย สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (2) แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง) พ.ศ.2557-2560 (ฉบับทบทวน) จัดทำโดย สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และ (3) แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน (สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) พ.ศ.2557-2560 จัดทำโดย สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ได้มีการวิเคราะห์ศักยภาพและขีดจำกัดเกี่ยวกับสถานภาพและคุณลักษณะที่จัดว่าเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของพื้นที่อีกทั้งได้ประเมินปัจจัยภายนอกที่สะท้อนถึงโอกาสในการพัฒนาและประเด็นที่จัดว่าเป็นภัยคุกคามหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้การวิเคราะห์สะท้อนทิศทางการพัฒนาในองค์รวม ทั้งนี้ สามารถสรุปสาระสำคัญภายใต้หัวข้อต่างๆ ได้ดังนี้

5.1 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง)

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันได้ดำเนินการทบทวนแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน 4 ปี (พ.ศ.2557-2560) โดยมีจุดยืนทางยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัด คือ ***"การท่องเที่ยวทางทะเลที่คุณภาพระดับโลกบนฐานความเข้มแข็งของภาคการเกษตรและชุมชน"***ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ (COUNTRY STRATEGY NEW GROWTH MODEL) จึงไม่เปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ร่วมกันแล้ว ทั้งนี้ จากการศึกษาทบทวนนโยบายของรัฐบาลพบว่า ประเด็นการพัฒนาที่ตรงกับแนวทางการพัฒนาและความต้องการของกลุ่มอันดามันมากที่สุดคือ นโยบายการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยหนึ่งในแนวทางนั้นเน้นไปที่การพัฒนาบูรณะและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว รวมไปถึงการส่งเสริมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงธรรมชาติศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน นอกจากนี้ นโยบายการท่องเที่ยวยังสนับสนุนการยกระดับการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานสากลส่งเสริมและสนับสนุนตลาดทั้งในและต่างประเทศส่งเสริมกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม ซึ่งครอบคลุมไปถึงการสนับสนุนให้มีการเข้ามาถ่ายภาพยนตร์ต่างชาติและการเสนอตัวเป็นเจ้าภาพการจัดกิจกรรมนานาชาติขนาดใหญ่ด้วย

<u>จุดแข็ง (Strength)</u>

1) ทำเลที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ (Strategic Location) ที่สามารถเชื่อมโยงได้ทั้งฝั่งอ่าวไทย ทะเลอันดามันและประเทศเพื่อนบ้าน
2) มีสนามบินนานาชาติ 2 แห่ง (ภูเก็ตและกระบี่) และสนามบินภายในประเทศอีก 2 แห่ง (ตรังและระนอง) พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก
3) มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักระดับโลก
4) มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของอันดามัน
5) เป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์และแหล่งผลิตสินค้าเกษตรเชิงพาณิชย์ที่สำคัญของประเทศอย่างยางพาราและปาล์มน้ำมัน
6) มีทรัพยากรทางน้ำที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการทำประมง
7) มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติและความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
8) สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยงเชื่อมโยงเกษตร

<u>จุดอ่อน (Weakness)</u>

1) ภูมิอากาศแบบร้อนชื้นฝนตกชุกทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลไม่สามารถทำได้ตลอดทั้งปี
2) ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางน้ำประสบภาวะเสื่อมโทรมและถูกบุกรุกทำลาย
3) โครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมทางบก ทางราง ทางน้ำ รวมไปถึงการบริหารจัดการแหล่งน้ำในพื้นที่ยังขาดประสิทธิภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการ
4) สินค้าเกษตรมีฐานการผลิตแคบและเป็นแบบปฐมภูมิสร้างรายได้ต่ำ
5) ขาดการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาสินค้าเกษตรแปรรูปทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรไม่สำเร็จผล

6) บุคลากรภาคบริการขาดความรู้ภาษาอังกฤษและภาษาที่สามโดยเฉพาะภาษาประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย
7) ขาดอัตลักษณ์ของอันดามันที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทั้งในแง่ภูมิสถาปัตยฯโรงแรมและสินค้าที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวฯลฯ
8) สถาบันการศึกษาในพื้นที่ยังขาดคุณภาพและปริมาณด้านการผลิตบุคลากรการท่องเที่ยวและบริการเพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่
9) ผลกระทบจากสึนามิและการป้องกันภัยพิบัติมีผลต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของกลุ่ม
10) การท่องเที่ยวยังกระจุกตัวอยู่บางพื้นที่

<u>โอกาส (Opportunity)</u>

1) แผนความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจระหว่างไทยมาเลเซียและอินโดนีเซีย AEC IMG-GT
2) ข้อตกลง FTA กับประเทศต่างๆสร้างโอกาสในการพัฒนาไม้ผล กุ้ง เพื่อการส่งออกบริการ Home Stay และ Spa
3) กระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสุขภาพเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าและบริการบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและเผยแพร่สู่สากล
4) นโยบายพลังงานทดแทนเป็นโอกาสในการผลิตปาล์มน้ำมันและไบโอดีเซล
5) ตลาดท่องเที่ยว MICE เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มที่จะมีการจัดงานประชุมนานาชาติในภูมิภาคเอเชียมากยิ่งขึ้น
6) ทิศทางแผนพัฒนาภูมิภาค (ภาคใต้) ของสศช. เน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นการท่องเที่ยวหลัก
7) แนวโน้มการให้ความสำคัญกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขยายตัวเพิ่มขึ้น
8) การมองหาตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ เช่น อินเดีย จีน ตะวันออกกลาง

<u>ภัยคุกคาม (Threats)</u>

1) ความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศและปัญหาการก่อการร้ายส่งผลภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันได้
2) ความไม่มีเสถียรภาพของค่าเงินบาทส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว
3) ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติจากโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่/จากนักท่องเที่ยว
4) ความเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรธรรมชาติจากการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวและแรงงานต่างด้าว
5) ภาพรวมการให้งบประมาณการจัดงบประมาณไม่สอดคล้องกับศักยภาพกลุ่มจังหวัดปัญหางบประมาณที่ลงมาที่พื้นที่น้อยเนื่องจากคิดเป็นต่อหัวประชากรซึ่งกลุ่มอันดามันมีประชากรแฝงเยอะจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์น้อยทำให้งบประมาณได้น้อย
6) ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมจากส่วนกลางบางโครงการอาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมอาทิการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กและปิโตรเคมี
7) อยู่ในพื้นที่เสี่ยงที่มีโอกาสในการเกิดพิบัติภัยทางธรรมชาติ เช่น สึนามิ

<u>ศักยภาพ</u>

1) **เหมาะที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลชั้นนำของโลก (World class)** และเป็นศูนย์กลางธุรกิจบริการต่อการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เช่น MICE/Marina เนื่องจากมีความพร้อมด้านกิจกรรมบริการนักท่องเที่ยวและบริการพื้นฐานด้าน ICT ที่ได้มาตรฐานสากล
2) **เหมาะที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**โดยเฉพาะแหล่งนิเวศป่าชายเลนและนิเวศธรรมชาติป่าเขาในจังหวัดกระบี่ พังงา และตรัง ซึ่งมีป่าชายเลน น้ำตก ถ้ำ จำนวนมาก สามารถพัฒนาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้รักและอนุรักษ์ธรรมชาติได้ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปาโดยเฉพาะจังหวัดระนองซึ่งมีน้ำแร่สำหรับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถนะทางร่างกายเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยและผู้ป่วยที่ต้องการบำบัดรักษา
3) **เหมาะที่จะพัฒนาเป็นศูนย์บริการด้านการรักษาสุขภาพและบริการทางการแพทย์**เนื่องจากมีสถานพยาบาลที่มีชื่อเสียงและมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาใช้บริการจำนวนมากโดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต
4) **เหมาะที่จะพัฒนาเป็นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันและพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มขั้นต้น**เพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตไปโอดีเซลจากปาล์มน้ำมันในกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย
5) **เหมาะสมในการพัฒนาประมงน้ำลึกในเขตน่านน้ำสากลและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งมูลค่าสูง** เช่น มุก ปลาเก๋า หอยเป๋าฮื้อ
6) **เหมาะที่จะพัฒนาด้านการขนส่งและโลจิสติกส์** ในการขนส่งสินค้าทางทะเลของกลุ่มจังหวัดอันดามัน พบว่า มีศักยภาพด้านการขนส่งสินค้าทางทะเลเนื่องจากมีท่าเรือน้ำลึกถึง 2 แห่ง ได้แก่ ท่าเรือระนองและท่าเรือภูเก็ต โดยเฉพาะท่าเรือระนองซึ่งมีศักยภาพในการขนส่งสินค้าไปยังประเทศในกลุ่ม BIMSTEC และมีข้อได้เปรียบในการติดต่อกับท่าเรือ Colombo Chennei Kolkata และ Chittagong โดยท่าเรือระนองจะเป็นประตูการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศในซีกโลกตะวันตกโดยเส้นทางการเดินเรือที่สะดวกไม่ต้องไปถ่ายลำที่สิงคโปร์ทำให้ร่นระยะเวลาในการเดินทางและลดต้นทุนการขนส่งสินค้าให้กับผู้นำเข้าและส่งออกเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการค้าไทยสู่ตลาดโลกทำให้มีความได้เปรียบในการใช้ประโยชน์จากการขนส่งระหว่างประเทศด้วยทางทะเล

<u>ข้อจำกัด</u>

1) มีภาพลักษณ์ของความไม่ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติที่มีผลกระทบรุนแรงโดยเฉพาะธรณีพิบัติภัยที่เกิดขึ้น (สึนามิ) เมื่อปลายปี 2547 ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
2) ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรท่องเที่ยวเสื่อมโทรมและถูกใช้เกินความสามารถที่จะรองรับได้เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ เช่น จังหวัดภูเก็ต รวมทั้ง ปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสีย ปะการัง ถูกทำลายฯลฯ
3) ข้อกฎหมายที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น กฎหมายอุทยานแห่งชาติ กฎหมายคุ้มครองอาคาร กฎหมายสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
4) ขาดการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ถนนหลัก ถนนรอง ท่าเทียบเรือเพื่อการท่องเที่ยว และท่าเทียบเรือประมง ทำให้ขาดโอกาสสร้างรายได้ใหม่

5.2 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง)

จุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมุ่งเน้นเฉพาะเรื่องสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและการสร้างรายได้ คือ**"ศูนย์กลางการสร้างสรรค์เศรษฐกิจการเกษตรและการท่องเที่ยวระดับนานาชาติบนฐานรากของชุมชนที่เข้มแข็ง"**

<u>จุดแข็ง (Strength)</u>

1) เป็นฐานการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ (ยางพาราและปาล์มน้ำมัน) ของประเทศ
2) ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) ภาคเกษตรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (163,667 ล้านบาท)
3) มีความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์เนื่องจากเป็นพื้นที่จุดเชื่อมโยงการคมนาคมของภาคใต้มีเครือข่ายเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกทางรถไฟและทางอากาศและท่าเรือน้ำลึกและสะพานเศรษฐกิจ (Land bridge)
4) ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวของพื้นที่มีสูงทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและนิเวศป่าเขาระดับโลก (เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า เขาหลวงเขาสก) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเป็นที่ตั้งของศาสนสถานอันเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของภาคใต้
5) รายได้จากการท่องเที่ยวสูง (50,373 ล้านบาท)
6) เป็นพื้นที่ที่มีความมั่นคงทางอาหารสูงเป็นแหล่งผลิตอาหารโดยเฉพาะกุ้งทะเลและไม้ผล (ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง) ของภาคใต้
7) มีกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมและสินค้า OTOP อันเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ซึ่งสามารถพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับชาติและนานาชาติ
8) มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ทุกระดับ มีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ที่วิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าพืชเศรษฐกิจ

<u>จุดอ่อน (Weakness)</u>

1) ประสิทธิภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจ (ยางพาราและปาล์มน้ำมัน) ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ
2) พืชเศรษฐกิจ (ยางพาราและปาล์มน้ำมัน) ส่วนใหญ่จำหน่ายในรูปสินค้าวัตถุดิบทำให้มูลค่าสินค้าต่ำ
3) การพัฒนาภาคเกษตรยังไม่ครอบคลุมทุกสาขา ทุกระบบ ทุกกระบวนการ ตั้งแต่กระบวนการผลิต การตลาดและการบริโภค
4) สินค้าเกษตรโดยเฉพาะผลไม้เน่าเสียง่าย อายุการเก็บรักษาสั้น ทำให้อำนาจการต่อรองราคาต่ำและเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีการผลิตสินค้าเกษตรไม่เหมาะสมตามหลัก GAP ทำให้ผลผลิตขาดคุณภาพ
5) อัตราขยายตัวภาคเกษตรหดตัว (ร้อยละ -2.4)
6) ปัญหาสังคมโดยเฉพาะความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการไม่พร้อมรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวและชุมชนเมือง
7) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นการบุกรุกป่าและพื้นที่สาธารณะและปัญหาน้ำเสียขยะมูลฝอยมลพิษและสิ่งก่อสร้างมีแนวโน้มเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้นและที่ตั้งของพื้นที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ

โอกาส (Opportunity)

1) รัฐบาลมียุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ (Country Strategy) ที่ชัดเจนและมีการลงทุนพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมทำให้เกิดโอกาสในการพัฒนาระดับพื้นที่
2) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการเกษตรและสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและองค์ความรู้ทำได้ง่ายและหลากหลายจากทั้งในและต่างประเทศ
3) กระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงสุขภาพเป็นโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวอันสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่
4) โอกาสในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว 2 ฝั่งทะเลจากเกาะสู่แผ่นดินและจากธรรมชาติสู่วัฒนธรรมจากอันดามันสู่อ่าวไทยและการเชื่อมต่อการท่องเที่ยวจากหัวหินปราณบุรีสู่กลุ่มจังหวัด
5) กระแสอาหารปลอดภัยกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทาให้การผลิตและส่งเสริมอุตสาหกรรมต้องให้ความสำคัญและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6) การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนและกรอบความร่วมมือต่างๆ เช่น IMT-GT ที่เน้นการเป็นฐานการผลิตเดียวและตลาดเดียวทำให้โอกาสในการขยายผลผลิตสู่กลุ่มลูกค้าประชากรอาเซียนมีมากขึ้น

ภัยคุกคาม (Threats)

1) การขยายพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ยางพาราและปาล์มน้ำมัน) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือและประเทศในภูมิภาคอินโดจีนและประเทศจีนจำนวนมากส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการและราคายางพาราและปาล์มน้ำมันในอนาคต
2) วิกฤตเศรษฐกิจในอเมริกาและยุโรปการกีดกันทางการค้าผลผลิตทางการเกษตรทำให้กำลังซื้อลดลงการเกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศยุโรปทำให้นักท่องเที่ยวลดลง
3) ไม้ผลและสินค้าประมงสามารถผลิตในพื้นที่อื่นๆของประเทศและประชาคมอาเซียน
4) ภัยพิบัติ (น้ำท่วมดินถล่ม) และโรคระบาดในพืช (เช่น โรครากขาวในยางพารา) และสัตว์น้ำ (โรค EMS ในกุ้งทะเล) มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นส่งผลต่อฐานเศรษฐกิจหลักของจังหวัดและรายได้ของเกษตรกร
5) ปัจจัยทางการผลิตของผลผลิตทางการเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เช่น ปุ๋ย พันธุ์ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และการขาดแคลนแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น
6) โลกาภิวัฒน์ทำให้เกิดการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติและกระแสบริโภคนิยมและค่านิยมที่ผิดกระตุ้นการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของภาคประชาชน

ศักยภาพ

1) เกษตรกรรมเป็นโครงสร้างหลักทางเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัด สินค้าเกษตรกรรมหลักคือ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ข้าว ไม้ผล โดยพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและชุมพรเป็นแหล่งผลิตปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมแปรรูปปาล์มน้ำมันขั้นต้น จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งผลิตยางพาราและอุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา ไม้ยางพารา ข้าว ปลูกมากในจังหวัดนครศรีธรรมราช และพัทลุง โดยเฉพาะบริเวณลุ่มน้ำปากพนังที่เป็นปลูกข้าวที่สำคัญของภาคใต้ เงาะปลูกมากในจังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี ทุเรียน ปลูกมากในจังหวัดชุมพร และนครศรีธรรมราช มังคุด ปลูกมากในจังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมพร

2) การเพาะเลี้ยงที่สำคัญ ได้แก่ การเลี้ยงกุ้งทะเลโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดชุมพร
3) โรงงานส่วนใหญ่เป็นประเภทอุตสาหกรรมเกษตรคิดเป็นร้อยละ 22 อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์คิดเป็นร้อยละ 12 และอุตสาหกรรมอาหารคิดเป็นร้อยละ 10 ตามลำดับ เนื่องจากพื้นที่ของภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยเป็นพื้นที่เพาะปลูกการเกษตรและพื้นที่ที่ติดทะเล เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา อาหารทะเล ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตรศูนย์กลาง โรงงานอุตสาหกรรมด้านเกษตรกรรมอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
4) แรงงานส่วนใหญ่กระจุกตัวในภาคอุตสาหกรรมอาหาร คิดเป็นร้อยละ 22 อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้คิดเป็นร้อยละ 20 และอุตสาหกรรมยาง คิดเป็นร้อยละ 18 ของแรงงานทั้งหมด เนื่องจากอุตสาหกรรมเหล่านี้มีกระบวนการผลิตหลายขั้นตอนและต้องใช้แรงงานที่มีฝีมือในการผลิต เช่น แรงงานแล่เนื้อปลา แรงงานในการแปรรูปไม้ และผลิตภัณฑ์ศูนย์กลางแรงงานภาคอุตสาหกรรมอาหารอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
5) ด้านการท่องเที่ยวมีจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลายผนวกกับโครงสร้างพื้นฐานมีศักยภาพในการรองรับการพัฒนาด้านต่างๆ ทำให้กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศนอกจากนี้ ยังมีความโดดเด่นด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เช่น หมู่บ้านหัตถกรรมรูปหนัง แหล่งโบราณคดีเขาคา และบ้านคีรีวง เป็นต้น รายได้จากการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอยู่ในระดับสูง อันเนื่องมาจากค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

<u>ข้อจำกัด</u>

1) ปัญหาน้ำเสียในเมืองใหญ่และแหล่งท่องเที่ยวหลัก
2) ขาดการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ถนนหลัก ถนนรอง ท่าเทียบเรือเพื่อการท่องเที่ยว และท่าเทียบเรือประมง
3) การผลิตภาคอุตสาหกรรมมีขนาดเล็ก และขยายตัวช้า เนื่องจากมีฐานการผลิตที่แคบ พึ่งพาภาคเกษตรที่ขึ้นอยู่กับสินค้าไม่กี่ชนิด การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่ามีน้อย
4) ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เป็นฐานการผลิต โดยเฉพาะทรัพยากรประมง แหล่งท่องเที่ยว และปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านมลพิษและขยะทั้งในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านภัยธรรมชาติอย่างต่อเนื่องในบางพื้นที่ เช่น พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำล้นตลิ่งและน้ำท่วมขัง พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมซ้ำซาก พื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม พื้นที่ภัยแล้ง เป็นต้น
5) ด้านสังคมพบว่าปัญหาหลัก คือ ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านสุขอนามัย ด้านการประกอบอาชีพ/การมีรายได้ ด้านคุณภาพการศึกษา และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่

5.3 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน (สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี นราธิวาส)

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ได้นำนโยบายของรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดินแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้ ยุทธศาสตร์การพัฒนารายสาขา และแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนใต้ และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มาเป็นกรอบในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดความร่วมมือตามศักยภาพของกลุ่มจังหวัด และกระจายความเจริญเติบโตระหว่างจังหวัด / กลุ่มจังหวัดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชน และสร้างรายได้ให้กับกลุ่มจังหวัด โดยมีจุดยืนทางยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดว่า “ผู้นำการสร้างมูลค่าเพิ่มยางพารา สินค้าฮาลาล และการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ”

<u>จุดแข็ง (Strength)</u>

1) เป็นแหล่งเพาะปลูกและผลิตยางพาราที่สำคัญของประเทศและกลุ่มประเทศ IMT-GT (ประเทศอินโดนีเซียมาเลเซีย และไทย) // (ประเทศไทยสามารถผลิตยางพาราได้เป็นอันดับ 1 ของโลกโดยมีผลผลิตอยู่ที่ 3 ล้านตัน อันดับสองคืออินโดนีเซียอยู่ที่ 2.5ล้านตัน)
2) มีตลาดกลางซื้อขายยางพาราที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ และเป็นศูนย์อ้างอิงราคายางพาราของประเทศ // (ตลาดกลางยางพารา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา)
3) มีสถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อมด้านการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (มอ., ม.หาดใหญ่ ฯลฯ)
4) มีทำเลที่ตั้งเหมาะสมและสามารถพัฒนาสินค้าฮาลาล ให้เป็นที่รู้จักแก่ประเทศมุสลิมได้ เช่น จังหวัดปัตตานี ซึ่งถือได้ว่าเป็นที่รู้จักของประเทศมุสลิม
5) มีโครงสร้างพื้นฐานในการคมนาคมขนส่ง และวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับประเทศมุสลิม โดยประชาชนใน 5 จังหวัดภาคใต้ชายแดนส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลาม (ประมาณร้อยละ 60) ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมฮาลาลได้
6) มีด่านชายแดน 9 ด่าน ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นจุดเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ IMT-GT และสิงคโปร์ (มูลค่าการค้ารวมผ่านด่านศุลกากรในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ปี 2551 คิดเป็นร้อยละ 89.40 ของภาคใต้)
7) มีความได้เปรียบทางกายภาพที่เปิดสู่ทะเลทั้งด้านอ่าวไทยและอันดามัน ประกอบกับมีท่าเรือน้ำลึก (ท่าเรือสงขลา และท่าเรือตะมะลัง จ.สตูล) ที่มีศักยภาพในการรองรับการขยายตัวด้านการขนส่งทางน้ำทั้งฝั่งทะเลจีนตอนใต้และฝั่งทะเลอันดามันและสามารถพัฒนาเป็นเมืองท่าทางทะเลที่สำคัญในอนาคต
8) มีโครงข่ายคมนาคมขนส่งทั้งทางน้ำ อากาศ ถนน และรางรถไฟที่เชื่อมโยงระหว่างกัน (ท่าเรือ รถไฟ สนามบิน)
9) มีโรงแยกก๊าซธรรมชาติและอยู่ใกล้แหล่งพลังงานทั้งภายในและของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น แหล่งน้ำมันก๊าซธรรมชาติในเขตทะเลของจังหวัดสงขลา น้ำมันและถ่านหินบนเกาะสุมาตรา ถ่านหินบนเกาะบอร์เนียว มีความเป็นไปได้ในการนำพลังงานมาใช้ประโยชน์และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัด
10) มีความพร้อมด้านการศึกษาในทุกระดับชั้น และมีความหลากหลายทางการศึกษา อาทิ ภาษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วิทยาการด้านต่างๆ (สถานศึกษาของรัฐ เอกชน ศูนย์เรียนรู้ท้องถิ่น ฯลฯ)

11) มีทุนทางสังคมที่เข้มแข็งและหลากหลาย อาทิ บุคลากรด้านการศึกษา การแพทย์ การท่องเที่ยว ประเพณี วัฒนธรรม ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มองค์กรภาคประชาชน
12) มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
13) มีอำเภอหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว และศูนย์กลางการค้าของภาคใต้ (หาดใหญ่ เมืองศูนย์กลางด้านการค้าและธุรกิจของภาคใต้ ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเป็นประตูผ่านไปยังประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซีย และสิงคโปร์ เนื่องจากอยู่ห่างจากด่านสะเดาเพียง 60 กิโลเมตร ปัจจัยที่ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมากก็คือ การเป็นศูนย์กลางทางด้านต่างๆ ธุรกิจการค้า การขนส่ง การสื่อสาร การคมนาคม การศึกษา และการท่องเที่ยว)

<u>จุดอ่อน (Weakness)</u>

1) ภาพลักษณ์ของความไม่สงบในพื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว และการลงทุน ภายในพื้นที่ (เช่น เหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางไม่กล้าออกไปกรีดยางในเวลากลางคืน ในขณะที่ชาวสวนผักและผลไม้ไม่กล้าออกไปทำสวนหรือเก็บเกี่ยวผลผลิตตามปกติ ทำให้ไม่มีผลผลิตที่จะส่งขาย ทั้งๆ ที่ราคายางในตลาดมีราคาสูง นักท่องเที่ยวและนักลงทุนไม่กล้าเข้ามาในพื้นที่ เป็นต้น)
2) มีขีดความสามารถในการผลิตยางพาราเฉพาะขั้นปฐมภูมิขาดความสามารถในการพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มผลผลิต และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับยางพารา (ทำได้เพียงวัตถุดิบเบื้องต้น เช่น น้ำยางสด น้ำยางข้นยางแผ่น ยางแห้ง เป็นต้น แต่ผลิตภัณฑ์ปลายน้ำที่มีมูลค่าเพิ่มสูงยังไม่สามารถทำได้ เช่น ถุงมือ ยางล้อ ยางรัดของ เป็นต้น)
3) ขาดการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอย่างต่อเนื่อง
4) ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในสภาวะที่เสื่อมโทรม (ป่าไม้ ป่าชายเลน ทะเล แม่น้ำ เป็นต้น)
5) คุณภาพการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เมื่อเทียบกับภาคใต้และประเทศ (จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15-59 ปี ดังนี้ ภาคใต้ชายแดน 8.80 ภาคใต้ 9.03 ประเทศ 8.90 (ปี 2552) นอกจากนี้จากข้อมูลของ สพฐ. พบว่า ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และพื้นที่ห่างไกลพบปัญหาเด็กไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ เป็นจำนวนสูงสุด)
6) ขาดระบบบริหารจัดการด้านข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ (ครบถ้วน ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน นำไปใช้ประโยชน์ได้) โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่สำคัญ (ยางพารา สินค้าฮาลาล และการท่องเที่ยว) เช่น ข้อมูลการผลิต การแปรรูป การเพิ่มมูลค่า ความต้องการวัตถุดิบ การจ้างงานต้นทุนการผลิต ต้นทุนการขนส่ง รายได้จำแนกรายสินค้า เป็นต้น

<u>โอกาส (Opportunity)</u>

1) ปริมาณความต้องการยางของโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดย IRSG คาดว่าปี 2563 ความต้องการยางโลกทั้งหมด 31.7ล้านตัน (ยางธรรมชาติ 14.2 ล้านตัน และยางสังเคราะห์ 17.5 ล้านตัน)
2) ประชากรมุสลิมมีการขยายตัวเร็วมากโดยเพิ่ม 2-3 เท่า มากกว่าประชากรกลุ่มอื่นๆ ขณะที่ตลาดอาหารฮาลาลมีมูลค่ารวมประมาณ 5.9 แสนล้านเหรียญสหรัฐต่อปี (ประมาณร้อยละ 20 ของตลาดอาหารโลก)

3) ข้อตกลง IMT-GTเรื่องอาหารฮาลาลและบริการ มาเลเซีย อินโดนีเซียยอมให้ไทยเป็นผู้นำทางด้านผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาลทั้งเป็นพันธมิตรในการเปิดตลาดสินค้าฮาลาลสู่ประชาคมมุสลิมทั่วโลก
4) แผนงานพัฒนาเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่ายIMT-GT ทำให้ช่องทางการค้า การลงทุน และการส่งออกสินค้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านเปิดกว้างมากขึ้น
5) กระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (ข้อมูลจากบทวิเคราะห์แนวโน้มที่จะมีผลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปี 2011 ของยูโรมอนิเตอร์อินเตอร์เนชั่นแนล พบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรถูกคาดหมายว่าจะได้รับความนิยมในยุโรป เพราะเป็นคำตอบสำหรับกระแสการรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความอ่อนไหวเรื่องระบบนิเวศที่เพิ่มขึ้นในยุโรป และกระแสตอบโต้การที่เทคโนโลยีมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์เพิ่มขึ้น)
6) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกรณีพิเศษ เช่น การเข้าถึงแหล่งทุน ภาษี สวัสดิการ เป็นต้น
7) นโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาในพื้นที่ เช่น การขนส่งระบบราง ท่าเรือน้ำลึก ถนนมอเตอร์เวย์ เป็นต้น

<u>ภัยคุกคาม (Threats)</u>

1) ความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา การลงทุน และการดำเนินชีวิตของประชาชน
2) ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลส่งผลกระทบด้านลบต่อความเชื่อมั่น การลงทุน และการพัฒนาทุกด้าน
3) ภัยคุกคามจากกลุ่มอิทธิพลเถื่อนที่มีผลประโยชน์ทางการค้าชายแดนและสิ่งผิดกฎหมาย
4) มาตรการจูงใจต่างๆ ที่รัฐจัดให้เป็นพิเศษยังไม่เพียงพอต่อการจูงใจให้นักธุรกิจเข้ามาลงทุนในพื้นที่
5) นโยบายรัฐบาลที่มุ่งส่งเสริมการปลูกยางพาราในภูมิภาคอื่น ส่งผลให้อุปทานยางในประเทศเพิ่มขึ้น
6) หลายประเทศในเอเชีย (สิงคโปร์ บูรไน จีน และอินเดีย) เริ่มมีความสนใจกับการเปิดตลาดสินค้าฮาลาล ในเอเชียและตลาดโลกอย่างจริงจัง
7) กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติและข้อตกลงบางประเด็นไม่เอื้อต่อการค้า การท่องเที่ยว การลงทุนทั้งในและนอกประเทศ และขาดการสนับสนุนด้านการเข้าถึงทรัพยากรให้สามารถแข่งกับประเทศคู่แข่ง (มาเลเซีย) ได้ เช่น น้ำมัน ภาษี การขนส่ง ระบบ/ขั้นตอนการขออนุญาต เป็นต้น

<u>ศักยภาพ</u>

1) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีฐานทรัพยากรด้านเศรษฐกิจที่หลากหลาย ศักยภาพที่โดดเด่น คือ มีที่ตั้งติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซียและมีพื้นที่เปิดสู่ทะเลทั้งด้านอันดามันและอ่าวไทย ส่งผลให้มีศักยภาพด้านการค้าชายแดนค่อนข้างสูง เป็นแหล่งผลิตและแปรรูปยางพารา ไม้ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และประมงที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียง มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และโบราณสถาน ที่มีเอกลักษณ์ เป็นที่ยอมรับจากทั้งนักท่องเที่ยวภายในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว

2) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีเขตพื้นที่ติดต่อทะเล เหมาะกับการประมง และยังพบน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในแถบจังหวัดสงขลา มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์และหลากหลาย มีป่าเขตร้อนชื้นบาลา-ฮาลา ป่าพรุสิรินธรที่อุดมสมบูรณ์ และป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนในการเพิ่มความสามารถในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และด้านสังคม

<u>ข้อจำกัด</u>

1) ข้อจำกัดของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของจังหวัด คือ การผลิตภาคอุตสาหกรรมมีขนาดเล็ก และขยายตัวช้า เนื่องจากมีฐานการผลิตที่แคบ พึ่งพาภาคเกษตรที่ขึ้นอยู่กับสินค้าไม่กี่ชนิด การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่ามีน้อย มีปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เป็นฐานการผลิต โดยเฉพาะทรัพยากรประมง แหล่งท่องเที่ยว และปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง
2) ด้านสังคมพบว่าปัญหาหลัก คือ ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านสุขอนามัย ด้านการประกอบอาชีพ/การมีรายได้ ด้านคุณภาพการศึกษา และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่
3) ปัญหาด้านด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน คือ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เพิ่มมากขึ้น ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านมลพิษและขยะทั้งในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านภัยธรรมชาติอย่างต่อเนื่องในบางพื้นที่ เช่น พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำล้นตลิ่งและน้ำท่วมขัง พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมซ้ำซาก พื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม พื้นที่ภัยแล้ง เป็นต้น

6. การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

6.1 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องตามเป้าหมายความยั่งยืน

การประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์จากการพัฒนาโครงการพื้นฐานที่มีอยู่ในแผนงานปัจจุบันของภาครัฐ 57 โครงการ โดยใช้หลักเกณฑ์ที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 2.5 **(ตารางที่ 6-1)** ภายใต้บริบทของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ทางเลือกที่ 2+(สองบวก)ซึ่งเป็นการใช้ศักยภาพของพื้นที่ในด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่มีอยู่อย่างเต็มที่ (Full-Potential Growth Case) และพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวให้สูงขึ้นจากศักยภาพที่มีอยู่เดิม สามารถจำแนกแนวทางการพัฒนาได้เป็น 3 กลุ่มหลัก **(ตารางที่ 6-2)** โดยแนวทางเลือกการพัฒนาที่มีนัยสำคัญของผลกระทบใน<u>กลุ่มที่ 1</u> จำเป็นต้องใช้ข้อมูลและการศึกษาที่ละเอียดรอบคอบประกอบการตัดสินใจ กรณีที่ไม่มีมาตรการหรือแนวทางป้องกันและแก้ไขผลกระทบในรูปแบบพิเศษ ที่ทำให้มั่นใจได้ว่าสามารถจัดการผลกระทบให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ควรพิจารณาปรับปรุงรูปแบบทางเลือกของการตัดสินใจพัฒนา<u>สำหรับกลุ่มที่ 2</u> สามารถพัฒนาได้ โดยมีการเสนอแนะแนวทางการจัดการ มาตรการในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่เข้มงวด เพิ่มเติมจากมาตรการปกติ<u>ส่วนที่เหลือจัดอยู่ในกลุ่มที่ 3</u> ซึ่งสามารถพัฒนาได้ โดยใช้มาตรการปกติ

ตารางที่ 6-1 การให้คะแนนตามเกณฑ์ประเมินระดับนัยสำคัญของผลกระทบ

ลำดับ	สาขา/ชื่อโครงการ	ความรุนแรงของผลกระทบ					ความสำคัญ		จำแนกกลุ่มการตัดสินใจพัฒนา			
		ขนาด	x ขอบเขต	x ระยะเวลา	ผลคูณ	ระดับ	สิ่งแวดล้อม	สังคม	สิ่งแวดล้อม		สังคม	
สาขาคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์												
1	โครงการท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 (จะนะ) เป็น Transshipment Port	3	2	2	12	3.0	1	2	3	กลุ่ม 2	6	กลุ่ม 1
2	โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล	3	2	2	12	3.0	2	2	6	กลุ่ม 1	6	กลุ่ม 1
3	โครงการ Land Bridge	3	2	2	12	3.0	2	2	6	กลุ่ม 1	6	กลุ่ม 1
4	โครงการท่าเทียบเรือคลองรั้ว	2	2	2	8	2.0	2	2	4	กลุ่ม 2	4	กลุ่ม 2
5	โครงการท่าเรือเพื่อรองรับ Energy Bridge	3	3	3	27	3.0	3	2	9	กลุ่ม 1	6	กลุ่ม 1
สาขาพลังงาน												
6	โรงกลั่นน้ำมัน	3	3	3	27	3.0	2	3	6	กลุ่ม 1	9	กลุ่ม 1
สาขาอุตสาหกรรม												
7	โครงการปิโตรเคมีคอมเพล็กซ์	3	3	3	27	3.0	1	3	3	กลุ่ม 2	9	กลุ่ม 1

ตารางที่ 6-2 ระดับนัยสำคัญของผลกระทบและแนวทางตัดสินใจพัฒนา

ผลการประเมิน/ แนวทางการตัดสินใจพัฒนา	ลักษณะพื้นที่/ทรัพยากรฯ ขอบเขตของผลกระทบสิ่งแวดล้อม	กลุ่มคนและสังคม ขอบเขตของผลกระทบทางสังคม
กลุ่ม 1 ต้องใช้ข้อมูลและการศึกษาที่ละเอียดรอบคอบประกอบการตัดสินใจ กรณีที่ไม่มีมาตรการหรือแนวทางป้องกันและแก้ไขผลกระทบในรูปแบบพิเศษ ที่ทำให้มั่นใจได้ว่าสามารถจัดการผลกระทบให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ควรพิจารณาปรับปรุงรูปแบบทางเลือกของการตัดสินใจพัฒนา	พื้นที่ได้รับผลกระทบมีความสำคัญสูง ไม่ควรเสี่ยงสำหรับการพัฒนาที่มีผลกระทบสูงในระดับที่ไม่สามารถฟื้นฟูได้ หรือกิจกรรมการพัฒนาก่อให้เกิดผลกระทบอื่นๆ ตามมาเป็นวงกว้างการป้องกันและแก้ไขด้วยมาตรการใดๆ ทำได้ยากมากหรืออาจไม่คุ้มค่า	มีผลกระทบให้ต้องปรับเปลี่ยนปัจจัยระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน ไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ มีแนวโน้มก่อให้เกิดความขัดแย้งสูง
	โครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา *โครงการ Land Bridge* *<u>โครงการท่าเรือเพื่อรองรับEnergy Bridge*</u>* *โครงการโรงกลั่นน้ำมัน*	*โครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา* *โครงการ Land Bridge* *โครงการท่าเรือเพื่อรองรับEnergy Bridge* *<u>โครงการโรงกลั่นน้ำมัน**</u>* *โครงการท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 (จะนะ)* *<u>โครงการปิโตรเคมีคอมเพล็กซ์**</u>*
กลุ่ม 2 สามารถพัฒนาได้ โดยมีการเสนอแนะแนวทางการจัดการมาตรการในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่เข้มงวด เพิ่มเติมจากมาตรการปกติ	พื้นที่ได้รับผลกระทบมีความสำคัญสูง การเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องมีมาตรการเชิงป้องกันและการกำกับดูแลที่เข้มงวด	มีผลกระทบให้ต้องปรับเปลี่ยนปัจจัยระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน ไปจากเดิมบ้างเล็กน้อยเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ มีแนวโน้มก่อให้เกิดความขัดแย้งในวงแคบ
	โครงการท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 (จะนะ) *โครงการท่าเทียบเรือคลองรั้ว* *โครงการปิโตรเคมีคอมเพล็กซ์*	*โครงการท่าเทียบเรือคลองรั้ว*
กลุ่ม 3 สามารถพัฒนาได้ โดยใช้มาตรการปกติ	ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ลดคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่เกิดขึ้นสามารถป้องกันและแก้ไขได้โดยง่าย	ไม่มีผลกระทบหรือมีผลกระทบในระดับต่ำต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ ทั้งปัจจัยระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน อุปสรรคในการสร้างการยอมรับมีสูง
	โครงการอื่นๆ นอกเหนือจากโครงการในกลุ่มที่ 1 และ 2	

<u>หมายเหตุ</u> * ระดับผลกระทบสูงมาก เนื่องจากพื้นที่มีความสำคัญสูงมาก มีคุณค่าในเชิงอนุรักษ์ มีสิ่งมีชีวิตชนิดที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในระดับประเทศ/นานาชาติ

** ระดับผลกระทบสูงมาก เนื่องจากกิจกรรมของการพัฒนาก่อให้เกิดผลประโยชน์โดยตรงต่อพื้นที่ต่ำ ไม่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาตามแนวทาง 2+ ซึ่งมีโอกาสเกิดความขัดแย้งจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับชุมชนท้องถิ่น รวมถึง ความไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน

(1) โครงการท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 (จะนะ) เป็น Transshipment Port

กิจกรรมของท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 (จะนะ) เป็น Transshipment Port ก่อให้เกิด***ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง***เนื่องจากความรุนแรงของผลกระทบจะอยู่ในระดับสูง โดยขนาดของผลกระทบเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพและโครงสร้างของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศทั้งบริเวณพื้นที่ก่อสร้างในทะเลและบนบกไปจากสภาพเดิมขอบเขตของผลกระทบที่เกิดอยู่ในระดับสูง โดยมีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ในช่วงก่อสร้างจะสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมได้เมื่อเวลาผ่านไป ส่วนการดำเนินการของท่าเรือ จากการทบทวนการดำเนินงานของโครงการในลักษณะเดียวกัน พบว่าลักษณะสินค้าเทคโนโลยีและการดำเนินงานอยู่ในกลุ่มที่ควบคุมและบริหารจัดการได้โดยไม่ยุ่งยาก ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบพบว่าที่ตั้งโครงการและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นพื้นที่ที่ข้อจำกัดในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีการใช้ประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์ในระดับต่ำ ทั้งความชุกชุมของทรัพยากรฯ สิ่งมีชีวิตหายากหรือใกล้สูญพันธุ์

สำหรับผลกระทบทางสังคม การพัฒนาก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางตรงต่อพื้นที่ในระดับต่ำมีผลกระทบให้ต้องปรับเปลี่ยนปัจจัยระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน ไปจากเดิมบ้างเล็กน้อยเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ มีบางกลุ่มที่ได้รับผลกระทบในเรื่องของการโยกย้ายที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพ สำหรับแนวโน้มการยอมรับของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และมีความเป็นไปได้ในการสร้างกระบวนการยอมรับของประชาชน

ดังนั้น สรุปได้ว่าการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 (จะนะ) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถพัฒนาได้โดยจำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันแก้ไขและการกำกับดูแลที่เข้มงวดเพิ่มเติมจากมาตรการปกติ โดยเฉพาะในประเด็นทางด้านสังคมที่สำคัญได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของประชาชน การจัดหาที่ดินอย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมระดับต่างๆ เมื่อโครงการเปิดดำเนินการโดยเฉพาะการจัดสรรประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชุมชนและท้องถิ่น และความชัดเจนในการรับผิดชอบ การชดเชยเยียวยาต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

(2) โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบาราจังหวัดสตูล

กิจกรรมของท่าเรือน้ำลึกปากบาราจังหวัดสตูล เป็น Transshipment Port ก่อให้เกิด***ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับสูง***เนื่องจากความรุนแรงของผลกระทบจะอยู่ในระดับสูง โดยขนาดของผลกระทบเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพและโครงสร้างของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศทั้งบริเวณพื้นที่ถมทะเลและพื้นที่ต่อเนื่องบนบกไปจากสภาพเดิมอย่างถาวร ขอบเขตของผลกระทบที่เกิดอยู่ในระดับสูง โดยมีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างจากการพัฒนาธุรกิจและบริการที่เกี่ยวเนื่องกับการให้บริการของท่าเรือ ทั้งนี้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ในช่วงก่อสร้างอาจส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบอาชีพประมงและกิจการท่องเที่ยวจะสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมได้โดยใช้ระยะเวลาช่วงหนึ่ง ยกเว้นในส่วนพื้นที่ถมทะเลที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวร ไม่สามารถคืนสภาพเดิมได้ ส่วนการดำเนินการของท่าเรือ เมื่อเปิดดำเนินการจะมีผลกระทบต่อเนื่องจากกิจกรรมเข้าออกของเรือขนาดใหญ่ที่บรรทุกตู้คอนเทนเนอร์จากการทบทวนการดำเนินงานของโครงการในลักษณะเดียวกัน พบว่าลักษณะสินค้าเทคโนโลยีและการดำเนินงานอยู่ในกลุ่มที่ควบคุมและบริหารจัดการได้โดยไม่ยุ่งยาก ทั้งนี้ เนื่องจากการมีท่าเรือนำไปสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ผลกระทบต่อเนื่องที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาพื้นที่บนบกโดยรอบเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่ได้กำหนดไว้ในรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ และไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของผู้พัฒนาท่าเรือ โดยจะเห็นได้จากประสบการณ์ของการพัฒนาพื้นที่โดยรอบท่าเรือแหลมฉบัง ที่มีการขยายตัวของเมืองอย่างไม่เป็นระเบียบ ก่อให้เกิดปัญหาในพื้นที่โดยรอบที่ไม่สามารถวางแผน

รองรับโดยท้องถิ่นได้ อาทิ ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่รองรับการเติบโตของเมือง การคมนาคมขนส่งที่เกี่ยวข้อง การดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบพบว่าที่ตั้งโครงการและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญระดับปานกลาง โดยมีศักยภาพเชิงอนุรักษ์/แหล่งทรัพยากร มีความสำคัญระดับท้องถิ่น/ภาค ปรากฏแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสิ่งมีชีวิตที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ในบางบริเวณ

สำหรับผลกระทบทางสังคม การพัฒนาก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางตรงต่อพื้นที่ในระดับต่ำ มีผลกระทบให้ต้องปรับเปลี่ยนปัจจัยระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน ไปจากเดิมบ้างเล็กน้อยเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ มีบางกลุ่มที่ได้รับผลกระทบในเรื่องของการโยกย้ายที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพ สำหรับแนวโน้มการยอมรับของประชาชนในพื้นที่พบทั้งการสนับสนุนและคัดค้านโครงการการพัฒนาโครงการที่ผ่านมาโดยโครงการเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งทางความคิดของคนในพื้นที่ จำเป็นต้องทำสร้างความเข้าใจและหาแนวทางออกร่วมกันเพื่อป้องกันการขยายความขัดแย้งเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ความเป็นไปได้ในการสร้างกระบวนการยอมรับของประชาชน จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาและการให้ข้อมูลที่เปิดเผยอย่างแท้จริง ควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบรายละเอียดโครงการหรือการดำเนินงานที่ยอมรับได้

ทั้งนี้ การพัฒนาก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางบวกทั้งต่อประเทศ ภูมิภาคและพื้นที่ในระดับสูง และมีความเป็นได้ของเทคโนโลยีและการดำเนินงานที่จะคงคุณค่าการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ ดังนั้น สรุปได้ว่าการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกปากบาราจังหวัดสตูลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถพัฒนาได้ โดยจำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันแก้ไขและการกำกับดูแลที่เข้มงวดเพิ่มเติมจากมาตรการปกติทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งข้อจำกัดของโครงการที่สำคัญ คือ การขอเพิกถอนพื้นที่อุทยานหมู่เกาะเภตรา ตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเพิกถอนพื้นที่อุทยานฯ เท่าที่จำเป็น ในประเด็นผลกระทบอื่นๆ สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีการก่อสร้างและโครงสร้างที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง การดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศใกล้เคียงน้อยที่สุด สำหรับส่วนที่อยู่นอกเหนือขอบเขตความรับผิดชอบของโครงการ จะต้องประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหลายหน่วยงานมาดำเนินการร่วมกันในลักษณะบูรณาการ เพื่อจัดระเบียบฯ การใช้พื้นที่บนบก เช่น การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในลักษณะผังเมืองพื้นที่พิเศษและมาตรการที่เข้มงวดที่จะไม่ก่อให้เกิดการบุกรุกพื้นที่อุทยานฯ บนบกเพิ่มเติม โดยในส่วนนี้ยังมีข้อจำกัดในทางกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ โดยในประเด็นทางด้านสังคมที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการความขัดแย้งในสังคมและการสร้างการยอมรับของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นเรื่องที่สำคัญและต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนการเริ่มพัฒนาโครงการการจัดหาที่ดินอย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมระดับต่างๆ เมื่อโครงการเปิดดำเนินการโดยเฉพาะการจัดสรรประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชุมชนและท้องถิ่น และความชัดเจนในการรับผิดชอบ การชดเชยเยียวยาต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากมาตรการที่กล่าวไปแล้วข้างต้น หากสามารถปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมได้ จะสามารถลดผลกระทบจากการพัฒนาโครงการที่อยู่ในระดับสูง ให้อยู่ในระดับปานกลางได้

(3) โครงการ Land Bridge

กิจกรรมของโครงการ Land Bridgeก่อให้เกิด***ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับสูง*** เนื่องจากความรุนแรงของผลกระทบจะอยู่ในระดับสูง โดยขนาดและขอบเขตของผลกระทบในระดับสูง เป็นผลมาจากการขยายตัวของเมืองและชุมชน รวมถึงธุรกิจต่างๆ ตามแนวเส้นทางโครงการ เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพและโครงสร้างของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศไปจากเดิม มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างและเปลี่ยนแปลงไปอย่างถาวร ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึง ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบพบว่าที่ตั้งโครงการและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญระดับปานกลาง โดยมีศักยภาพเชิงอนุรักษ์/แหล่งทรัพยากร มีความสำคัญระดับท้องถิ่น/ภาค ปรากฏแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสิ่งมีชีวิตที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ในบางบริเวณที่เป็นเขตพื้นที่ป่าไม้

สำหรับผลกระทบทางสังคม การพัฒนาก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางตรงต่อพื้นที่ในระดับต่ำ มีผลกระทบให้ต้องปรับเปลี่ยนปัจจัยระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน ไปจากเดิมบ้างเล็กน้อยเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ มีบางกลุ่มที่ได้รับผลกระทบในเรื่องของการโยกย้ายที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพ สำหรับแนวโน้มการยอมรับของประชาชนในพื้นที่พบทั้งการสนับสนุนและคัดค้านโครงการ การพัฒนาโครงการที่ผ่านมาโดยโครงการเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งทางความคิดของคนในพื้นที่ จำเป็นต้องทำสร้างความเข้าใจและหาแนวทางออกร่วมกันเพื่อป้องกันการขยายความขัดแย้งเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ความเป็นไปได้ในการสร้างกระบวนการยอมรับของประชาชน จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาและการให้ข้อมูลที่เปิดเผยอย่างแท้จริง ควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบรายละเอียดโครงการหรือการดำเนินงานที่ยอมรับได้

ดังนั้น สรุปได้ว่าการพัฒนาโครงการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถพัฒนาได้ โดยจำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันแก้ไขและการกำกับดูแลที่เข้มงวดเพิ่มเติมจากมาตรการปกติโดยเฉพาะในประเด็นทางด้านสังคมที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของประชาชน การจัดหาที่ดินอย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมระดับต่างๆ เมื่อโครงการเปิดดำเนินการโดยเฉพาะการจัดสรรประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชุมชนและท้องถิ่น และความชัดเจนในการรับผิดชอบการชดเชยเยียวยาต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

(4) โครงการท่าเทียบเรือคลองรั้วจังหวัดกระบี่

กิจกรรมของโครงการท่าเรือคลองรั้ว ก่อให้เกิด***ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับสูง***เนื่องจากความรุนแรงของผลกระทบจะอยู่ในระดับสูง โดยขนาดของผลกระทบเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพและโครงสร้างของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศทั้งบริเวณพื้นที่ก่อสร้างในทะเลและบนบกไปจากสภาพเดิม มีพื้นที่ป่าชายเลนบางส่วนที่ถูกเปลี่ยนแปลงสภาพไปอย่างถาวร ขอบเขตของผลกระทบมีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอยู่ในขอบเขตจำกัด อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ในช่วงก่อสร้างจะสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมได้เมื่อเวลาผ่านไป ส่วนการดำเนินการของท่าเรือ จากการทบทวนการดำเนินงานของโครงการในลักษณะเดียวกัน พบว่าลักษณะสินค้าเทคโนโลยีและการดำเนินงานอยู่ในกลุ่มที่ควบคุมและบริหารจัดการได้โดยไม่ยุ่งยาก หากเกิดการรั่วไหลจะไม่ส่งผลต่อพื้นที่เป็นวงกว้างในระดับที่ยากต่อการฟื้นฟูเยียวยาทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึง ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบพบว่าที่ตั้งโครงการและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญระดับปานกลาง โดยมีศักยภาพเชิงอนุรักษ์/แหล่งทรัพยากร มีความสำคัญระดับท้องถิ่น/ภาค ปรากฏแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสิ่งมีชีวิตที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ในบางบริเวณ

สำหรับผลกระทบทางสังคม การพัฒนาก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางตรงต่อพื้นที่ในระดับต่ำ มีผลกระทบให้ต้องปรับเปลี่ยนปัจจัยระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน ไปจากเดิมบ้างเล็กน้อยเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ ผลกระทบต่อคุณค่าการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ ในมิติของพื้นที่ ได้แก่ การท่องเที่ยว การประมง เป็นต้น อยู่ในทิศทางที่สามารถจัดการได้ เนื่องจากเป็นประเด็นในเรื่องของการให้ข้อมูลข่าวสารและการสร้างความเชื่อมั่น สำหรับแนวโน้มการยอมรับของประชาชนในพื้นที่พบทั้งการสนับสนุนและคัดค้านโครงการ การพัฒนาโครงการที่ผ่านมาโดยโครงการเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งทางความคิดของคนในพื้นที่ จำเป็นต้องทำสร้างความเข้าใจและหาแนวทางออกร่วมกันเพื่อป้องกันการขยายความขัดแย้งเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ความเป็นไปได้ในการสร้างกระบวนการยอมรับของประชาชน จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาและการให้ข้อมูลที่เปิดเผยอย่างแท้จริง ควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบรายละเอียดโครงการหรือการดำเนินงานที่ยอมรับได้

(5) โครงการท่าเรือเพื่อรองรับ Energy Bridge จังหวัดพังงา

กิจกรรมของโครงการท่าเรือเพื่อรองรับ Energy Bridge ก่อให้เกิด***ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับสูง*** เนื่องจากหากเกิดการรั่วไหลของน้ำมัน <u>ความรุนแรง</u>ของผลกระทบจะอยู่ในระดับสูง โดยขนาดและขอบเขตของผลกระทบที่เกิดอยู่ในระดับสูง เนื่องจากก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพและโครงสร้างของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศไปจากเดิม มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างยากต่อการควบคุมจัดการ และต้องใช้ระยะเวลายาวนานมากในการฟื้นฟูเยียวยาให้กลับคืนสู่สภาพเดิม เห็นได้จากการดำเนินงานของโครงการในลักษณะเดียวกันที่ผ่านมาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เทคโนโลยีและการดำเนินงานในการควบคุมและจัดการเหตุการณ์รั่วไหลของน้ำมันไม่สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึง <u>ความสำคัญ</u>ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบพบว่าที่ตั้งโครงการและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญสูง เนื่องจากเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสิ่งมีชีวิตที่หายาก ได้รับการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม มีพื้นที่ที่มีความสำคัญระดับประเทศ แหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ อยู่ในขอบเขตที่ได้รับผลกระทบได้

สำหรับผลกระทบทางสังคม การพัฒนาก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางตรงต่อพื้นที่ในระดับต่ำ และยังลดคุณค่าการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ ในพื้นที่ ได้แก่ การท่องเที่ยว การประมง เป็นต้น นอกจากนี้ แนวโน้มการยอมรับของประชาชนอยู่ในระดับที่ต่ำมากและมีความเป็นไปได้ในการสร้างกระบวนการยอมรับของประชาชนได้น้อยมาก

ดังนั้น <u>จึงควรพิจารณาทบทวนยกเลิกการพัฒนาโครงการนี้</u> เนื่องจากกิจกรรมมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าสูงมาก ไม่สามารถทดแทนและสร้างขึ้นมาใหม่ได้ หากมีการพัฒนาโครงการจะนำมาซึ่งความขัดแย้งในพื้นที่ในระดับสูง

(6) โครงการโรงกลั่นน้ำมันและโครงการปิโตรเคมีคอมเพล็กซ์

กิจกรรมของโครงการโรงกลั่นน้ำมันและโครงการปิโตรเคมีคอมเพล็กซ์ซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่เดียวกัน ก่อให้เกิด***ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับสูง***เนื่องจาก<u>ความรุนแรง</u>ของผลกระทบจะอยู่ในระดับสูง โดยขนาดของผลกระทบเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพและโครงสร้างของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศทั้งบริเวณพื้นที่ทะเลและพื้นที่ต่อเนื่องบนบกไปจากสภาพเดิมอย่างถาวร ขอบเขตของผลกระทบที่เกิดอยู่ในระดับสูง โดยมีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างจากการขยายตัวของชุมชนและเมือง การพัฒนาธุรกิจและบริการที่เกี่ยวเนื่องทั้งนี้ กิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวนมากเป็นผลกระทบต่อเนื่องที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาพื้นที่โดยรอบเป็นส่วน

หนึ่งที่ไม่ได้กำหนดไว้ในรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ และไม่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของผู้พัฒนาโครงการ ก่อให้เกิดปัญหาในพื้นที่โดยรอบที่ไม่สามารถวางแผนรองรับโดยท้องถิ่นได้ อาทิ ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่รองรับการเติบโตของเมือง การคมนาคมขนส่งที่เกี่ยวข้อง การดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึง <u>ความสำคัญ</u>ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบพบว่าที่ตั้งโครงการและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นพื้นที่ที่ข้อจำกัดในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีการใช้ประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์ในระดับต่ำ ทั้งความชุกชุมของทรัพยากรฯ สิ่งมีชีวิตหายากหรือใกล้สูญพันธุ์

สำหรับผลกระทบทางสังคมอยู่ในระดับสูง เนื่องจากการพัฒนาก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางตรงต่อพื้นที่ในระดับต่ำ มีผลกระทบให้ต้องปรับเปลี่ยนปัจจัยระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน ไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิงมีบางกลุ่มที่ได้รับผลกระทบในเรื่องของการโยกย้ายที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพ สำหรับ แนวโน้มการยอมรับของประชาชนในพื้นที่พบทั้งการสนับสนุนและคัดค้านโครงการ โดยพบความคิดเห็นในเชิงลบในสัดส่วนชัดเจนมากกว่ามีความเป็นไปได้ในการสร้างกระบวนการยอมรับของประชาชนต่ออุตสาหกรรมประเภทนี้ได้น้อยมาก

ดังนั้น ถึงแม้ว่าประเด็นผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ประเด็นข้อจำกัดทางด้านสังคมที่ค่อนข้างชัดเจนในการปฏิเสธโครงการในลักษณะเดียวกันนี้ จึงควรพิจารณาทบทวนการพัฒนาที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของพื้นที่ ก่อให้เกิดรายได้และผลประโยชน์โดยตรงต่อพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตทุกๆ ด้าน ทั้งด้านรายได้ ด้านการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ และบริการสาธารณูปโภคสาธารณูปการ

6.2 ผลกระทบจากการพัฒนาท่องเที่ยวต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การผลักดันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะเป็นอุตสาหกรรมหลักในการผลักดันให้แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ให้บรรลุเป้าหมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคมตามที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทฯ โดยที่ช่วง 10 ปีแรกของระยะเวลาการพัฒนา (พ.ศ. 2560-2579) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (เมื่อเทียบกับกรณีฐาน) ปีละ 1.45 แสนล้านบาท มีเป้าหมายด้านเศรษฐกิจดังนี้

ตารางที่ 6-3 เป้าหมายด้านเศรษฐกิจจากการผลักดันอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ช่วงปี	2560-64	2565-69	2570-74	2575-79
จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น (เฉลี่ยต่อปี, ล้านคน)	1.17	3.52	5.07	5.46
จำนวนวันพักแรมเฉลี่ยต่อคน (วัน)	4.72	5.72	6.72	7.72
ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อวัน/คน (บาท)	5,540	7,886	10,065	12,845

จากการกำหนดให้การท่องเที่ยวให้เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคใต้ แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังขาดแผนแม่บทระยะยาวที่จะกำหนดแนวทางของการพัฒนาและบริหารการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาตามแผนแม่บทการพัฒนาภาคใต้ ดังนั้น จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นข้างต้นย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจในพื้นที่ ดังนั้น เพื่อวางแนวทางการป้องกันผลกระทบและสร้างการพัฒนาท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของปัจจัยภายใน และโอกาสภัยคุกคามของปัจจัยภายนอกด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ มีรายละเอียดดังนี้

(1) จุดแข็ง (Strengths)

1) มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นจุดขายที่สำคัญของประเทศและมีชื่อเสียงระดับโลก
2) แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ชัดเจนและโดดเด่น นำไปสู่กิจกรรมที่แตกต่างจากภาคอื่น
3) การคมนาคมสะดวกสามารถเดินทางเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคและภายในประเทศได้ง่าย
4) เป็นแหล่งดำน้ำที่มีชื่อเสียงระดับโลก
5) เป็นแหล่งหลอมรวมวัฒนธรรม 3 เชื้อชาติ (ไทย จีน มุสลิม) ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
6) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านอาหาร เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ได้มาตรฐานสากลและคุ้มค่า
7) มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลากหลาย สามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีป่าดิบชื้นและป่าพรุที่มีความอุดมสมบูรณ์ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาสก ป่าฮาลาบาลา ป่าพรุโต๊ะแดง อุทยานแห่งชาติเขาหลวง เป็นต้น
8) มีกิจกรรมที่โดดเด่นเกี่ยวกับเรื่องวิวาห์ใต้สมุทร การแต่งงานและฮันนีมูน การแข่งขันเรือใบ

(2) จุดอ่อน (Weaknesses)

1) มีภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวที่มีราคาสูงไม่จูงใจให้ชาวไทยมาท่องเที่ยว
2) แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมในแหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น เกาะสมุย ภูเก็ต เป็นต้น
3) มีฤดูกาลการท่องเที่ยว
4) นักท่องเที่ยวขาดความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัย

(3) โอกาส (Opportunities)

1) การเพิ่มเที่ยวบินและเส้นทางบินใหม่ๆ ระหว่างภูมิภาคทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าพื้นที่ได้สะดวกขึ้น
2) การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่าน Online และ Social Network
3) เป็นจุดหมายปลายทางที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นแหล่งดำเนินกิจกรรมระดับโลกและระดับนานาชาติ เช่น การถ่ายภาพยนตร์ เป็นต้น และเป็นที่เก็บตัวของการประกวดสาวงามระดับนานาชาติ
4) กระแสการเดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กำลังเป็นที่ได้รับความนิยม
5) การท่องเที่ยวร่วมกันภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศมีบทบาทมากขึ้น
6) แนวโน้มการเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคภาคใต้เพิ่มขึ้น
7) แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลของภาคใต้เป็นDream Destination ของนักท่องเที่ยวไทย

(4) ภัยคุกคาม (Threats)

1) นักท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ด้านลบเกี่ยวกับภัยธรรมชาติทางทะเล
2) ตำแหน่งทางการตลาดของชายหาดประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งมีความใกล้เคียงกับไทยในมุมมองนักท่องเที่ยวต่างชาติ
3) สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเกิดปะการังฟอกขาว น้ำท่วมภาคใต้ เป็นต้น

6.2.1 สถานการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในปัจจุบันและแนวโน้มอนาคต

แนวโน้มการท่องเที่ยวภาคใต้เติบโตตามจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีโอกาสเติบโตสูงจากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวเอเชีย โดยเฉพาะจีน จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในภาคใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่ามีหลายปัจจัยเสี่ยงเข้ามากระทบ โดยมีเหตุการณ์ที่ส่งผลลบอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ เหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ บริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันเมื่อเดือนธันวาคม 2547 และเหตุการณ์ระเบิดที่ด่านนอก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เมื่อเดือนธันวาคม 2556 ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ โรคระบาด วิกฤติเศรษฐกิจในต่างประเทศ ตลอดจนสถานการณ์การเมืองในประเทศ อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตที่สำคัญ คือ ในภาพรวมพบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติภาคใต้หลังเกิดปัจจัยลบมีการฟื้นตัวค่อนข้างรวดเร็วโดยนักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวหลักที่มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเลที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต เกาะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสงขลา ซึ่งส่งผลให้เกิดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญของภาคใต้ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเล แต่รายได้ยังคงกระจุกตัวในแหล่งท่องเที่ยวหลัก โดยในปี พ.ศ.2554-2558 พบว่ากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีรายได้จากการท่องเที่ยวจัดเป็นลำดับที่ 1 ของภาคใต้รองลงมาคือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่าจังหวัดภูเก็ตมีรายได้มาจากการท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ

จากข้อมูลจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนในแต่ละกลุ่มภาคใต้ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามตามธรรมชาติตั้งแต่ท้องทะเลจนถึงภูเขาและมีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นหลากหลาย จำแนกได้ดังนี้

1) **กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย** พบว่า ผู้มาเยี่ยมเยือนส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดจะเห็นได้ว่า จังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช และพัทลุง ผู้มาเยี่ยมเยือนส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวไทย ในขณะที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาเยี่ยมเยือนมากกว่า โดยจังหวัดที่มีผู้มาเยี่ยมเยือนสูงเป็นอันดับ 1 คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี รองลงมาได้แก่ จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช

2) **กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน** พบว่า ผู้มาเยี่ยมเยือนส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดจะเห็นได้ว่า จังหวัดพังงา ภูเก็ต และกระบี่ มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาเยี่ยมเยือนมากกว่า ในขณะที่จังหวัดระนอง และจังหวัดตรัง ผู้มาเยี่ยมเยือนส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวไทย โดยจังหวัดที่มีผู้มาเยี่ยมเยือนสูงเป็นอันดับ 1 คือ จังหวัดภูเก็ต รองลงมา ได้แก่ จังหวัดกระบี่ และจังหวัดพังงา

3) **กลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้** พบว่า ผู้มาเยี่ยมเยือนส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดจะเห็นได้ว่า จังหวัดสงขลา สตูล และปัตตานี ผู้มาเยี่ยมเยือนส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวไทย ในขณะที่จังหวัดยะลาและนราธิวาสมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาเยี่ยมเยือนมากกว่าโดยจังหวัดที่มีผู้มาเยี่ยมเยือนสูงเป็นอันดับ 1 คือ จังหวัดสงขลา รองลงมาได้แก่ จังหวัดสตูล และจังหวัดยะลา

นอกจากนี้ จำนวนวันที่นักท่องเที่ยวเข้าพัก ณ สถานที่ต่างๆ ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดสามารถสะท้อนถึงกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมและใช้เวลาในการพักผ่อน ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นกับภาคธุรกิจและประชากรในพื้นที่ โดยพบว่าในภาพรวมจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการพำนักมากที่สุดเฉลี่ยตลอดปี ส่วนจังหวัดพังงาถือเป็นจังหวัดที่นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการพำนักมากที่สุดในปี 2553 สำหรับจังหวัดอื่นๆ ทั้งในส่วนของจังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดระนอง นั้น ยังเป็นพื้นที่ที่สามารถพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้อีกเพื่อเพิ่มจำนวนวันที่นักท่องเที่ยวสามารถพำนักในสถานที่ต่างๆ ซึ่งการดำเนินงานเช่นนี้เป็นอีกแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาความไม่แน่นอน หรือความผันผวนของจำนวนนักท่องเที่ยว

6.2.2 แนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต

ที่ปรึกษาได้คาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในระยะการพัฒนา 20 ปี โดยใช้จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปี (ล้านคน) ตามแผนพัฒนาฯ ในแนวทางเลือก 2+ พิจารณาความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวต่อพื้นที่จังหวัด โดยอยู่ภายใต้สมมติฐานการพัฒนาที่ว่ามีการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบการท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึง การเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวใหม่และกระจายนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น ทั้งนี้ การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวเป็นตัวกำหนดระดับความหนาแน่นของประชากรนักท่องเที่ยว ซึ่งจำแนกความสำคัญของเมืองท่องเที่ยวออกเป็น 3 กลุ่ม ดัง **ตารางที่ 6-4** ประกอบด้วย

(1) เมืองศูนย์กลางท่องเที่ยวมีการเพิ่มของนักท่องเที่ยวสูงมาก จำเป็นต้องกำหนดเป็นเขตการจัดการพิเศษเพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการและดูแลให้อยู่ในขีดความสามารถในการรองรับ โดยความหนาแน่นนักท่องเที่ยวที่มากกว่า 2,500 คน/ตารางกิโลเมตร เทียบเท่าเกณฑ์จำแนกความเป็นเมือง ซึ่งจำนวนประชากรเหล่านี้ไม่ได้นำมาประเมินการจัดเก็บภาษีและรายได้ของท้องถิ่นอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ดังนั้น ย่อมหลีกเลี่ยงมิได้ที่ท้องถิ่นจะมีปัญหางบประมาณในการให้บริการสาธารณูปโภคและบริการทางสังคม หรือการบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงามและคงอยู่อย่างยั่งยืนในที่นี้ หมายรวมถึงพื้นที่เกาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดต่างๆ ได้แก่ พังงากระบี่ สุราษฎร์ธานี ตรัง และสตูล ถึงแม้ว่าจะไม่สะท้อนความหนาแน่นในภาพรวมของจังหวัด แต่พื้นที่เกาะเหล่านี้มีความอ่อนไหวในด้านสิ่งแวดล้อมและมีขีดความสามารถในการรองรับจำกัด ปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้ง่าย จำเป็นต้องได้รับการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวและใช้การบริหารจัดการแบบพิเศษในกลุ่มนี้เช่นกัน

(2) เมืองท่องเที่ยวหลัก เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูงมีการเพิ่มของนักท่องเที่ยวสูง ควรได้รับการดูแลและการสนับสนุนจากส่วนกลางในการวางระบบสาธารณูปโภคและบริการ

(3) เมืองท่องเที่ยวทางเลือก มีศักยภาพการท่องเที่ยวทางเลือก กลุ่มท่องเที่ยวที่นิยมความสันโดษ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรสนับสนุนและสร้างศักยภาพให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการได้

ตารางที่ 6-4 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้ตามแผนพัฒนาฯ

ระดับ	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	ความหมายและรูปแบบการจัดการ	แนวโน้ม 20 ปี (พ.ศ.2579)
1	20,000	เมืองศูนย์กลางท่องเที่ยว (เขตการจัดการพิเศษ)	ภูเก็ต
2	5,000		
3	2,500		สงขลา
4	1,500	เมืองท่องเที่ยวหลัก (การสนับสนุนจากส่วนกลาง)	กระบี่ พังงา
5	700		สุราษฎร์ธานี ชุมพร สตูล พัทลุง
6	500		นครศรีธรรมราช ระนอง
7	300	เมืองท่องเที่ยวทางเลือก (การสนับสนุนศักยภาพท้องถิ่น)	ตรัง ยะลา นราธิวาส
8	100		ปัตตานี
9	ต่ำกว่า 100		

หมายเหตุ จังหวัดที่ขีดเส้นใต้มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะที่สำคัญ จัดอยู่ในกลุ่มที่ต้องกำหนดมาตรการดูแลจัดการเป็นพิเศษ รวมทั้ง เพิ่มทางเลือกแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายมากขึ้น

ผลการคาดการณ์การเติบโตของนักท่องเที่ยวภายใต้การส่งเสริมข้างต้น สามารถจำแนกได้เป็นรายจังหวัด ดังแสดงใน **ตารางที่ 6-5** และ**รูปที่ 6-1**

ตารางที่ 6-5 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด

จังหวัด	พื้นที่ (ตร.กม.)	2558		2569		2579	
		คน	คน/ตร.กม.	คน	คน/ตร.กม.	คน	คน/ตร.กม.
ชุมพร	6009.008	1,743,695	290.18	2,877,790	478.9	5,424,064	902.7
สุราษฎร์ธานี	12891.4688	6,077,946	471.5	10,031,029	778.1	18,906,500	1,466.6
นครศรีธรรมราช	9942.5024	1,736,590	174.7	2,866,064	288.3	5,401,963	543.3
พัทลุง	3424.4736	990,611	289.3	1,634,902	477.4	3,081,467	899.8
ระนอง	3298.0448	693,773	210.4	1,145,001	347.2	2,158,101	654.4
พังงา	4170.8944	2,033,423	487.5	3,355,957	804.6	6,325,313	1,516.5
ภูเก็ต	543.0336	9,002,698	16,578.5	14,858,033	27,361.2	28,004,446	51,570.4
กระบี่	4708.512	3,146,474	668.3	5,192,934	1,102.9	9,787,651	2,078.7
ตรัง	4917.5184	728,279	148.1	1,201,950	244.4	2,265,438	460.7
สงขลา	7393.8896	7,684,787	1,039.3	12,682,956	1,715.3	23,904,857	3,233.1
สตูล	2478.9776	990,611	399.6	1,634,902	659.5	3,081,467	1,243.0
ยะลา	4521.0784	623,460	137.9	1,028,957	227.6	1,939,380	429.0
ปัตตานี	1940.3552	136,161	70.2	224,720	115.8	423,552	218.3
นราธิวาส	4475.4304	466,349	104.2	769,661	172.0	1,450,659	324.1

หมายเหตุ :

เมืองศูนย์กลางท่องเที่ยว (เขตการจัดการพิเศษ)

เมืองท่องเที่ยวหลัก (การสนับสนุนจากส่วนกลาง)

เมืองท่องเที่ยวทางเลือก (การสนับสนุนศักยภาพท้องถิ่น)

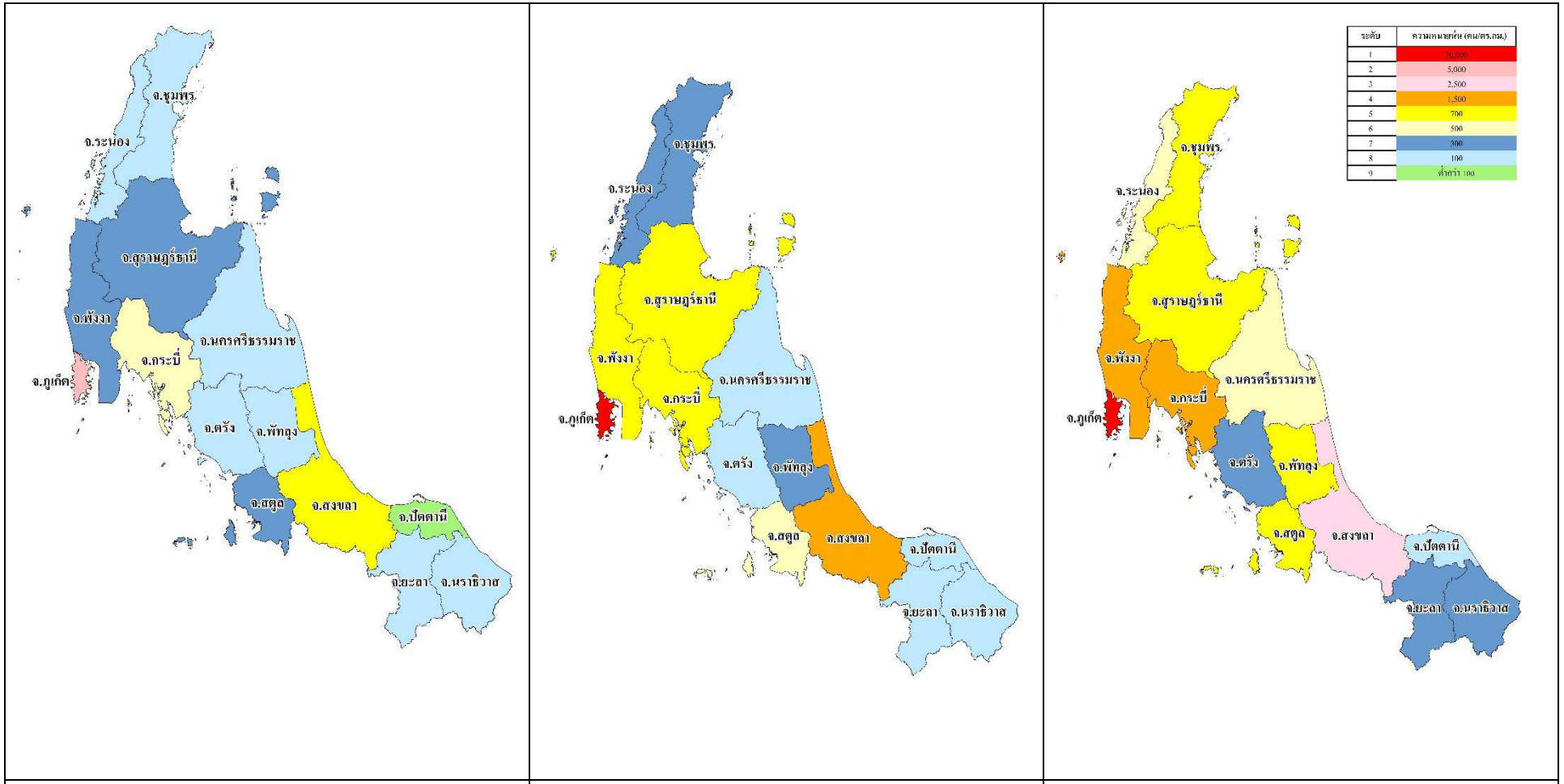

2558	2569	2579

รูปที่ 6-1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด ในปี 2558 2569 และ 2579

6.2.3 ศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาฯ โดยส่งเสริมการท่องเที่ยว

(1) ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล การท่องเที่ยวภาคใต้มีจุดขายที่สำคัญคือ ความสวยงามของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การไม่มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงไม่มีการสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในหลายพื้นที่ นอกจากนี้ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลยังไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นรายได้หลักของประเทศไทยทำให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศควรจะได้รับนั้นน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ไม่คุ้มค่ากับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่สูญเสียหรือเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น จึงควรมีการวางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทางทะเลและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างยั่งยืน

(2) ปัญหาคุณภาพน้ำ การเติบโตของภาคการท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงชุมชน ทำให้เกิดปัญหาคุณภาพน้ำโดยเฉพาะหาดท่องเที่ยวที่สำคัญ จากข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลตามดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (MWQI) ของกรมควบคุมมลพิษ ที่ได้มีการตรวจวัด จำนวน 2 ครั้งต่อปี (ช่วงฤดูฝนและแล้ง) ในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สงขลา และสตูล ในช่วงระยะ 5 ปีย้อนหลัง (ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558) พบว่า คุณภาพน้ำทะเลส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ถึงดี ซึ่งในปี 2558 มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเสื่อมโทรมลง เนื่องจากไม่พบคุณภาพน้ำทะเลระดับดีมาก และสัดส่วนคุณภาพน้ำทะเลระดับดีลดลงจากเดิม (ปี 2557) ร้อยละ 44.6 เหลือร้อยละ 26.0 อย่างไรก็ตาม ในปี 2558 ไม่พบคุณภาพน้ำทะเลอยู่ในระดับเสื่อมโทรมมาก ดังแสดงใน**รูปที่ 6-2** และ**รูปที่ 6-3**

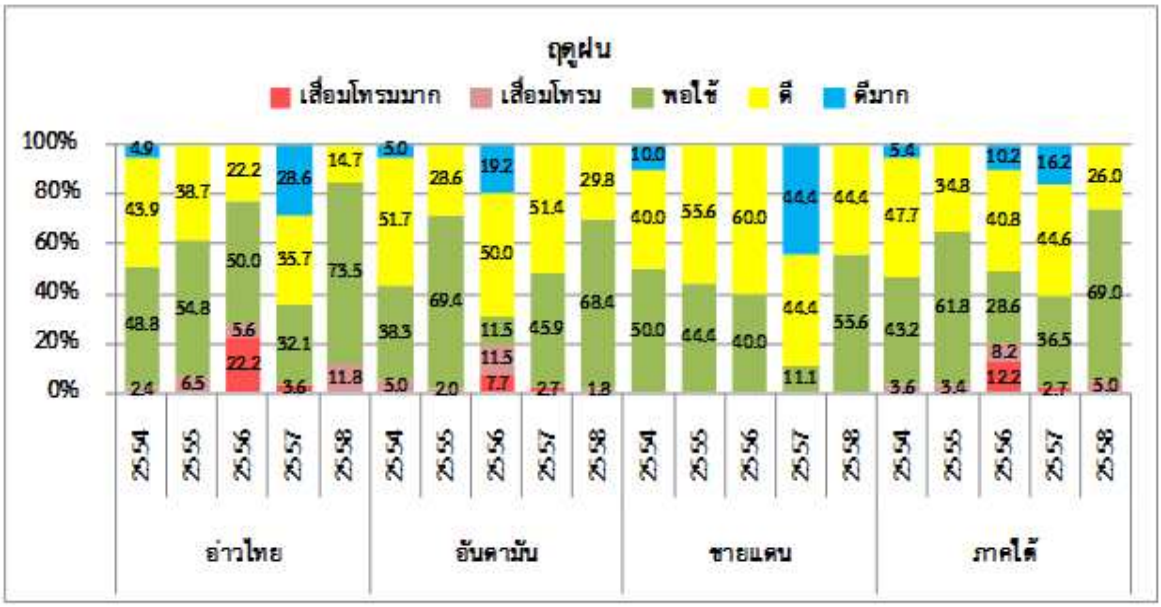

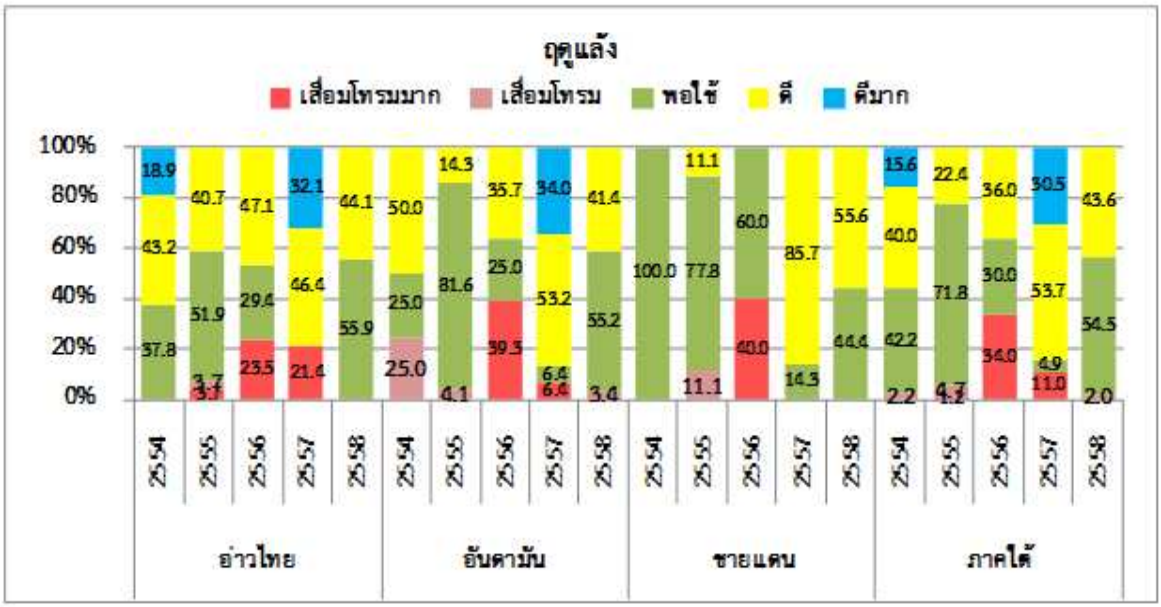

รูปที่ 6-2 แนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเล (ฤดูฝนและฤดูแล้ง) ในพื้นที่ภาคใต้ ระหว่างปีพ.ศ. 2554-2558

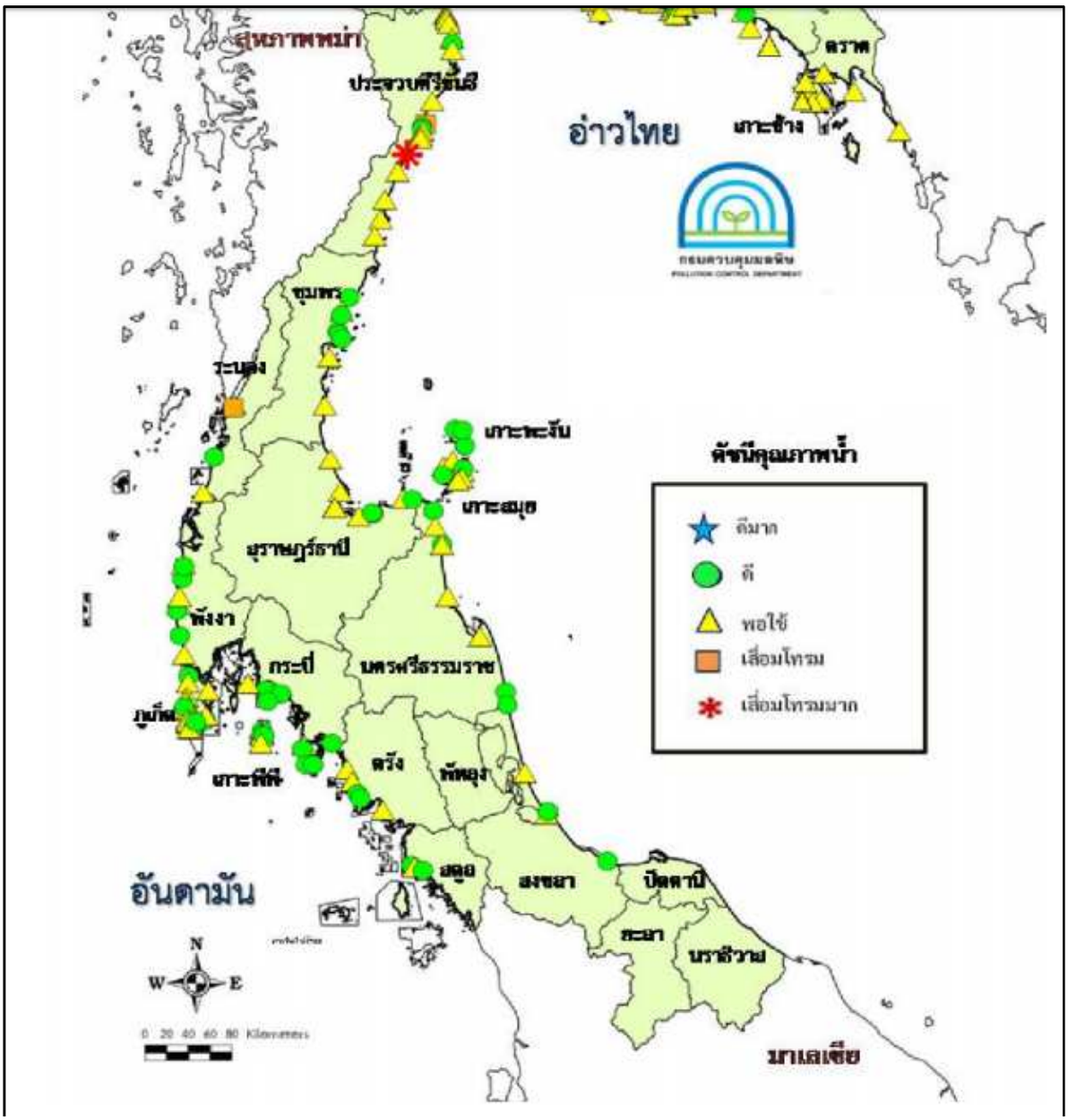

รูปที่ 6-3 สถานการณ์คุณภาพน้ำทะเล (ฤดูแล้ง) ในพื้นที่ภาคใต้ปีพ.ศ.2558

(3) ปัญหากัดเซาะชายฝั่ง การพัฒนาสิ่งปลูกสร้างล่วงล้ำในทะเล โดยเฉพาะโครงสร้างแข็ง เช่น ท่าเรือ เขื่อนกันคลื่น ฯลฯ ทำให้เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง เมื่อพิจารณารายละเอียดพื้นที่ชายฝั่งทะเลของจังหวัดเป้าหมายของการพัฒนาที่เป็นพื้นที่วิกฤต (Hot Spot) ของการกัดเซาะรุนแรง (อัตราการกัดเซาะในระยะ > 5 เมตรต่อปี) และเมื่อพิจารณาทั้ง 2 ฝั่งทะเลพบการ**กัดเซาะรุนแรงที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราช รองลงมาคือจังหวัดระนอง สงขลา และสตูล** จากรายงานการกัดเซาะชายฝั่งทะเลไทย ของกรมทรัพยากรธรณี พบการกัดเซาะรุนแรงทางฝั่งอ่าวไทย รายละเอียดดัง**ตารางที่ 4-9**

(4) แหล่งท่องเที่ยวภาคใต้ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งปัญหาหลักของอุทยานแห่งชาติทางทะเลมีหลายประการ แต่โดยภาพรวมแล้วเกิดจากการท่องเที่ยวซึ่งปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเป็นอย่างมาก ทั้งนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ การที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตขึ้นเช่นนี้แม้ว่าจะปรากฏรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลถูกทำลายซึ่งรายได้ที่ได้รับไม่คุ้มค่ากับทรัพยากรธรรมชาติที่สูญเสียไป เพราะรายได้ที่รับไม่เพียงพอต่อการนำมาใช้ในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานยังสร้างความเสียหายให้กับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในเขตอุทยานด้วย กล่าวคือ (1) การทิ้งสมอเรือในแนวปะการัง (2) การนำเรือเร็วเข้าไปใกล้ฝั่งจนทำให้ใบพัดเรือพัดทรายฝังปะการังจนเป็นเหตุให้ปะการังตาย (3) การจับสัตว์ทะเลโดยไม่มีเหตุอันควรของนักท่องเที่ยว กรณีดังกล่าวเป็นการทารุณกรรมสัตว์ทะเลโดยไม่มีเหตุอันควร (4) การให้อาหารปลาในเขตอุทยาน ซึ่งกรณีนี้เป็นการทำให้ระบบนิเวศในเขตอุทยานเสียไปเนื่องจากเป็นการเชื้อเชิญให้ปลานอกเขตอุทยานเข้ามาในเขตอุทยานและปลาเหล่านี้จะแย่งแหล่งที่อยู่อาศัยของปลาที่มีถิ่นอาศัยเดิมในเขตอุทยาน (5) ปัญหาขยะจากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานและทิ้งสิ่งปฏิกูลเป็นจำนวนมาก และ (6) ปัญหาน้ำเสียจากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ พบว่า ประชากรของสัตว์ทะเลหายากในปัจจุบันมีจำนวนน้อยและมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องทั้งนี้เป็นผลจากภาวะคุกคามหลายประการ เช่น เครื่องมือประมงความเสื่อมโทรมสภาพแวดล้อมของแหล่งที่อยู่อาศัย การเจ็บป่วยตามธรรมชาติ เป็นต้น ในปี พ.ศ.2554 มีการเกยตื้นของสัตว์ทะเลหายากไม่น้อยกว่า 200 ตัว โดยมีสัดส่วนของเต่าทะเล โลมา วาฬ และพะยูนที่เกยตื้นคิดเป็นร้อยละ 52, 32 และ 16 ตามลำดับ

(5) สิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยว จากรายงานการศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจภาคใต้ ของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ศึกษาศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยว 6 ด้านหลัก ที่จำเป็นต่อการรองรับการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรมและที่พัก การคมนาคม สาธารณูปโภค การตรวจคนเข้าเมือง ความปลอดภัย คุณภาพทรัพยากรมนุษย์ พบว่า ในภาพรวมสิ่งอำนวยความสะดวกภาคการท่องเที่ยวมีเพียงโรงแรมและที่พักเท่านั้นที่มีปริมาณเพียงพอ สามารถสรุปปัญหาที่สำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกในแต่ละด้าน ดังนี้

1) **โรงแรมและที่พัก** ปริมาณโรงแรมและที่พักในภาคใต้มีเพียงพอรองรับการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยว อาจทำให้เกิดผลกระทบจากการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานต่างๆ อันส่งผลต่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมในอนาคต

2) **การคมนาคม** การคมนาคมทางบกยังมีปัญหาด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเส้นทางหลักภาคใต้ยังคงกระจุกตัวอยู่ในสถานที่สำคัญและบางส่วนมีสภาพถนนเป็น 2 ช่องจราจร ขณะที่การเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะยังไม่มีความสะดวก เส้นทางเข้าไม่ถึงแหล่งท่องเที่ยวและพบปัญหาคุณภาพในการให้บริการ จังหวัดสำคัญรองรับปริมาณผู้โดยสารเกินศักยภาพของสนามบิน เช่น ภูเก็ต นครศรีธรรมราช และสงขลา

3) สาธารณูปโภค

3.1) ไฟฟ้า

ความต้องการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นและเป็นปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก ในเดือนกันยายน 2558 กำลังผลิตไฟฟ้าของภาคใต้ รวมทั้งสิ้น 2,889.68 เมกะวัตต์ ประกอบด้วย โรงไฟฟ้าของ กฟผ. 2,112.48 เมกะวัตต์ โรงไฟฟ้าเอกชน 777.2 เมกะวัตต์ นอกจากนี้ ยังมีกำลังผลิตสำรองพึ่งได้เป็นระบบสายส่งเชื่อมโยงจากภาคกลางและประเทศมาเลเซีย รวม 900 เมกะวัตต์ ซึ่งโดยรวมแล้วกำลังการผลิตไฟฟ้าตามสัญญาของโรงไฟฟ้าในภาคใต้ยังสูงกว่าความต้องการใช้ไฟฟ้าสูงสุด อย่างไรก็ตาม ในด้านความมั่นคงพลังงานที่รองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องเพิ่มกำลังการผลิตไฟฟ้าให้เพียงพอกับความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้ หากพิจารณาเฉพาะในพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก พบว่าในปัจจุบันมีปัญหาในหลายพื้นที่ เช่น เขาหลัก จังหวัดพังงา ซึ่งพบปัญหาไฟฟ้าดับบ่อยครั้ง เป็นต้น เป็นการสร้างต้นทุนเพิ่มให้แก่ผู้ประกอบการบางส่วนที่ต้องลงทุนซื้อเครื่องปั่นไฟเพื่อใช้ในช่วงที่ไฟฟ้าดับ

3.2) ประปา

ระบบน้ำใช้เป็นปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก โดยพบปัญหาขาดแคลนน้ำในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยเฉพาะพื้นที่เกาะ อย่างไรก็ตาม ในระยะที่ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ทำให้น้ำในคลองอยู่ในระดับต่ำช่วงฤดูแล้งจึงทำให้เกิดความไม่สะดวกต่อนักท่องเที่ยว อีกทั้งสร้างต้นทุนเพิ่มให้แก่ผู้ประกอบการบางส่วนที่ต้องซื้อน้ำดิบจากฝั่งเพื่อสำรองใช้บนเกาะ

3.3) การจัดการขยะ

การกำจัดขยะ เป็นปัญหาหลักของการท่องเที่ยว โดยภาคการท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีอัตราการเกิดขยะสูง เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการการจำกัดขยะกลับพบว่ามีปัญหาขยะสะสมไม่ได้รับการกำจัด นอกจากนี้ การกำจัดขยะบางส่วนยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการท้องถิ่นไม่มีศักยภาพและไม่มีงบประมาณดำเนินการ โดยพบว่าทุกจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ ยกเว้นภูเก็ต มีศักยภาพไม่เพียงพอในการจัดการขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมดทำให้มีปริมาณขยะสะสมและขยะที่ต้องกำจัดตกค้าง ดัง **ตารางที่ 6-6**

ตารางที่ 6-6 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นและการจัดการในแต่ละจังหวัด

จังหวัด	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่มีการจัดการ (ตัน/ปี)		ปริมาณขยะตกค้าง (ตัน/ปี)
		เก็บขนไปกำจัด	นำไปใช้ประโยชน์	
สุราษฎร์ธานี	387,220.35	225,123.97	35,449.53	126,646.85
ชุมพร	135,082.85	65,780.30	2,832.40	66,470.15
นครศรีธรรมราช	395,945.21	188,515.20	19,847.99	187,582.02
ระนอง	71,587.45	47,088.65	3,427.35	21,071.45
ภูเก็ต	260,420.20	225,650.30	34,769.90	-
ตรัง	261,358.25	82,271.00	104,298.75	74,788.50
พังงา	116,416.75	64,399.87	43,180.23	8,836.65
สตูล	109,743.79	53,866.70	46,216.98	9,660.11
กระบี่	201,243.82	112,113.40	50,702.77	38,427.64

จังหวัด	ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ตัน/ปี)	ปริมาณขยะที่มีการจัดการ (ตัน/ปี)		ปริมาณขยะตกค้าง (ตัน/ปี)
		เก็บขนไปกำจัด	นำไปใช้ประโยชน์	
สงขลา	585,450.60	248,634.35	214,811.27	122,004.98
นราธิวาส	230,266.20	54,728.10	84,934.71	90,603.40
ยะลา	268,553.14	57,045.85	93,008.13	118,499.16
ปัตตานี	197,590.64	69,240.50	90,800.00	37,550.15
พัทลุง	189,099.20	64,079.40	66,072.30	58,947.50

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ, 2558

3.4) การกำจัดน้ำเสีย

ปัญหาสำคัญที่พบ ได้แก่ ระบบบัดน้ำเสียไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด อีกทั้งระบบที่มีอยู่ทำงานไม่ได้ประสิทธิภาพตามมาตรฐานทั้งหมด เช่น ในพื้นที่ฝั่งอันดามัน จากผลการสุ่มตรวจการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียจำนวน 52 แห่ง ในพื้นที่ภูเก็ต พังงา กระบี่ และตรัง ประจำปีงบประมาณ 2557 ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 15 พบว่า มีแหล่งกำเนิดมลพิษเพียง 22 จาก 52 แห่ง ที่มีระบบบำบัดน้ำเสียและระบบระบายน้ำทิ้งที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้ ในพื้นที่อื่นของภาคใต้ พบปัญหาในลักษณะเดียวกัน เช่น ระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพเนื่องจากมีการอุดตันของไขมันในระบบ และได้ยกเลิกการใช้ระบบรวบรวมน้ำเสียบริเวณหน้าหาดทั้งหมด เนื่องจากมีน้ำทะเลและทรายเข้าระบบ เป็นต้น ในบางพื้นที่ท้องถิ่นไม่มีศักยภาพและไม่มีงบประมาณดำเนินการ

4) การตรวจคนเข้าเมือง

จำนวนผู้เดินทางผ่านชายแดนไทย-มาเลเซียเพิ่มมากขึ้น ทำให้ตรวจคนเข้าเมืองบางแห่งเกิดความแออัด จนทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้า-ออกไม่สะดวก ซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากจำนวนเจ้าหน้าที่และช่องบริการไม่เพียงพอรวมถึงขาดเทคโนโลยีลดระยะเวลาในการกรอกเอกสาร

5) ความปลอดภัย

ภาคใต้มีปัญหาความปลอดภัยจากปัจจัยภายนอกที่มาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นปัจจัยบั่นทอนการท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาความปลอดภัยที่เกิดจากปัจจัยภายใน ได้แก่ จำนวนเจ้าหน้าที่ท่องเที่ยวไม่เพียงพอ และต้องแบ่งกำลังเจ้าหน้าที่ทั้งบนฝั่งและเกาะ จึงเป็นช่องโหว่ให้เกิดเหตุคดีรุนแรงกับนักท่องเที่ยว ตลอดจนการกู้ภัยทางทะเลยังขาดอุปกรณ์และบุคลากรรองรับอุบัติเหตุทางทะเลที่รุนแรงนอกน่านน้ำ นอกจากนี้ ภาคเอกชนยังละเลยความปลอดภัย อาทิ การไม่กำหนดให้นักท่องเที่ยวสวมเสื้อชูชีพบนเรือท่องเที่ยว เป็นต้น

6) บุคลากรภาคการท่องเที่ยว

ในภาพรวมมีปัญหาไม่เพียงพอ ทั้งนี้ จากรายงานความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของโลก (The Travel and Tourism Competitiveness Report 2015) โดย World Economic Forum (WEF) พบว่า หัวข้อย่อยด้านความยากง่ายในการหาแรงงานทักษะ (Ease of Finding Skilled Employees) สะท้อนว่าแรงงานที่มีความรู้ความเข้าใจในงานบริการท่องเที่ยวค่อนข้างหายาก และเป็นปัจจัยรั้งความสามารถในการแข่งขันภาคการท่องเที่ยวไทยอีกประการหนึ่ง สอดคล้องกับความเห็นของผู้ประกอบการในภาคใต้ ที่เห็นว่าแรงงานในภาคการท่องเที่ยวค่อนข้างหายากและอาจไม่เพียงพอรองรับการเติบโตของภาคท่องเที่ยว รวมถึงการขาดทักษะทางภาษาต่างประเทศ

6.3 ผลกระทบจากการพัฒนาสาขาเกษตรกรรม

6.3.1 ศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาฯ สาขาเกษตรกรรม

จากข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินที่จัดทำโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้มีเนื้อที่มากกว่าร้อยละ 80 เป็นสวนไม้ผลและไม้ยืนต้น ซึ่งจาก **รูปที่ 6-4** จะเห็นได้ว่า กลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด โดยพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และชุมพร รองลงมาได้แก่ กลุ่มภาคใต้ชายแดน โดยพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดสงขลา รองลงมาคือ นราธิวาส และยะลา สำหรับกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน พบว่า มีเนื้อที่เกษตรกรรมน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.03 ของพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรในภาคใต้ทั้งหมด โดยพื้นที่ที่เกษตรกรรมโดยมากกระจุกตัวที่จังหวัดกระบี่ ตรัง และพังงา

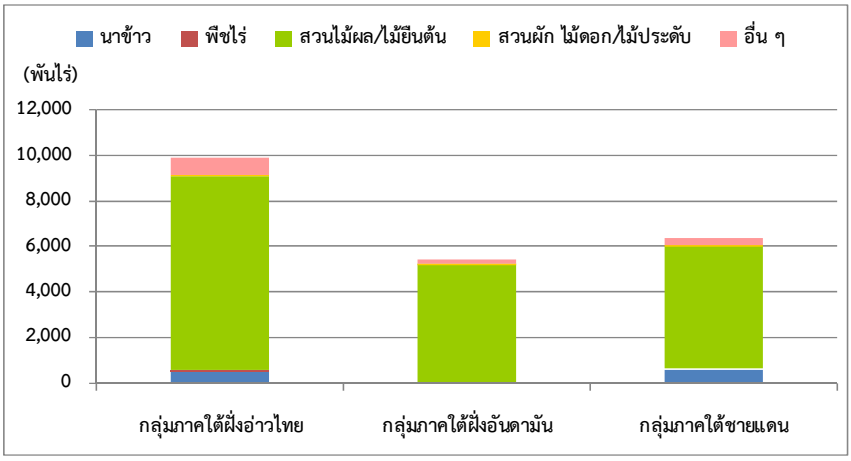

รูปที่ 6-4 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ จำแนกรายกลุ่มจังหวัด

จากข้อมูลการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรในระหว่างปี พ.ศ. 2552 - 2556 พบว่า พื้นที่นาข้าวและพืชไร่ในภาคใต้ของไทยที่มีแนวโน้มลดลงจากปี พ.ศ. 2552 มากกว่าร้อยละ 30 สำหรับพื้นที่เพาะปลูกสวนไม้ผล/ไม้ยืนต้น และสวนผัก ไม้ดอก/ไม้ประดับ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 0.97 และ 3.30 ตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาพื้นที่เกษตรกรรมเป็นรายกลุ่มจังหวัด พบว่า พื้นที่นาข้าวของทุกกลุ่มจังหวัดมีแนวโน้มลดลงจากปี พ.ศ. 2552 ใกล้เคียงกัน คือ ประมาณร้อยละ 30 ในขณะที่พืชไร่มีรายงานพบที่จังหวัดชุมพรเพียงจังหวัดเดียว ซึ่งมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกับนาข้าว สำหรับพื้นที่ไม้สวน/ไม้ยืนต้น และพื้นที่สวนผัก ไม้ดอก/ไม้ประดับ ส่วนใหญ่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ยกเว้นกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันที่มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย

พืชเศรษฐกิจที่ของภาคใต้ ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง กาแฟ และยางพารา โดยภาคใต้มีเนื้อที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันมากกว่าร้อยละ 85 และสามารถให้ผลผลิตมากกว่าร้อยละ 90 ของผลผลิตทั้งประเทศ ในขณะที่มะพร้าวมีเนื้อที่เพาะปลูกและปริมาณผลผลิตประมาณร้อยละ 50 ของทั้งประเทศ สำหรับไม้ผลได้แก่ เงาะ ทุเรียน มังคุด และลองกอง พบว่า ส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ที่ภาคใต้และภาคกลาง แต่เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตต่อไร่ พบว่า ของภาคกลางมีมากกว่าภาคใต้นอกจากนี้ ยังพบว่าภาคใต้มีเนื้อที่เพาะปลูกและปริมาณผลผลิตกาแฟและยางพาราเป็นหลัก โดยมีเนื้อที่เพาะปลูกและปริมาณผลผลิตกาแฟสูงถึงร้อยละ 78 ในขณะที่ยางพารามีเนื้อที่เพาะปลูกกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค โดยมีพื้นที่หลักอยู่ที่ภาคใต้ (ร้อยละ 61.77) และเมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตต่อไร่ พบว่า ภาคใต้มีผลผลิตน้ำยางพาราต่อไร่มากที่สุด ทั้งนี้ เนื้อที่เพาะปลูกและผลผลิตมากกว่าร้อยละ 50 มาจากกลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ยกเว้น ไม้ผลประเภทลองกองที่มีเนื้อที่เพาะปลูกอยู่ที่กลุ่มภาคใต้ชายแดน

ร้อยละ 53.82 และไม้ยืนต้นประเภทยางพารามีการเพาะปลูกกระจายอยู่ทั่วไปในทุกกลุ่มจังหวัด และเมื่อพิจารณาเนื้อที่เพาะปลูกและปริมาณผลผลิตของพืชชนิดต่างๆ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มเนื้อที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 พบว่า ไม้ผล (เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง) กาแฟ และมะพร้าว มีแนวโน้มเนื้อที่เพาะปลูกลดลง โดยพื้นที่ที่ลดลงส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ในขณะที่ปาล์มน้ำมันและยางพารามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มจังหวัดภาคใต้ สำหรับแนวโน้มปริมาณผลผลิตของพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า มีแนวโน้มสอดคล้องกับเนื้อที่เพาะปลูก คือ ไม้ผล กาแฟ และมะพร้าว มีแนวโน้มผลผลิตลดลง ในขณะที่ปาล์มน้ำมันและยางพารามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มจังหวัดภาคใต้ ดังแสดงใน **รูปที่ 6-5**

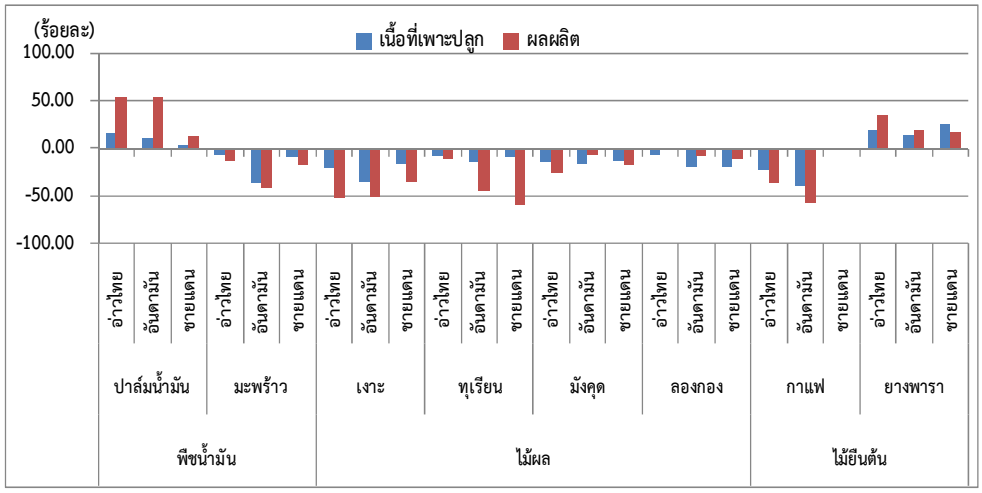

รูปที่ 6-5 ร้อยละการเพิ่มขึ้น/ลดลงของเนื้อที่และผลผลิตของพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้ จำแนกรายกลุ่มจังหวัดในปี พ.ศ. 2556 เทียบกับปี พ.ศ. 2552

สำหรับข้อจำกัดของการพัฒนาด้านการเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ภาคใต้ คือ ภาคใต้มีพื้นที่ราบจำกัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ ดังนั้น การขยายพื้นที่เพาะปลูกจึงเป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ตาม พบว่ามีพื้นที่นาร้าง พื้นที่บ่อกุ้ง พื้นที่เสื่อมสภาพที่สามารถฟื้นฟูให้เกิดประโยชน์ ร่วมกับการส่งเสริมการเกษตรให้มีผลผลิตสูงขึ้น รวมทั้ง ส่งเสริมการปลูกพืชทางเลือกอื่นๆ เพื่อลดความเสี่ยงในการพึ่งพิงพืชเศรษฐกิจเพียงไม่กี่ชนิดจากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (SWOT Analysis) ทางการเกษตรของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ สามารถนำมากำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาการเกษตรได้ ดังนี้

1) สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้สามารถผลิตและแปรรูปยาง ปาล์มน้ำมัน กุ้งทะเล อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2) ส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปยาง ปาล์มน้ำมันและอาหารฮาลาลเพื่อการส่งออก

3) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยการเพิ่มมูลค่าสินค้า ตลอดจนเตรียมความพร้อมรองรับผลกระทบจากข้อตกลงระหว่างประเทศและภาวะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

4) ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม (ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง) ให้เกิดความยั่งยืน

5) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการครบวงจรและการปรับปรุงบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค เป็นธรรม โปร่งใส (เช่น การกำหนดมาตรฐานการผลิต กำหนดเขตการพัฒนาเกษตรและเขตอนุรักษ์ ฯลฯ)

6.3.2 ศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาฯ สาขาประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

จากข้อมูลจำนวนเรือที่จดทะเบียนการมีไว้ในครอบครองซึ่งเครื่องมือทำการประมง พบว่า ในพื้นที่ภาคใต้มีการจดทะเบียนเรือประมงประเภทอวนติดตามากที่สุด (ร้อยละ 54.48) ซึ่งส่วนใหญ่เป็น อวนจมปู และอวนจมกุ้ง รองลงมาได้แก่ เรือประเภทอวนครอบ (ร้อยละ 17.24) โดยมากเป็นอวนครอบหมึก และเรือประมงประเภทอวนลาก (ร้อยละ 16.86) โดยอวนลากแผ่นตะเฆ่เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้มากที่สุด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีการจดทะเบียนเรือประมงมากที่สุด จำนวน 4,654 ลำ รองลงมาคือกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 3,271 และ 1,523 ลำ ตามลำดับ โดยจังหวัดที่มีเรือจดทะเบียนมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดปัตตานี (ร้อยละ 25.70) รองลงมาได้แก่ จังหวัดสงขลา (ร้อยละ 18.28) และจังหวัดชุมพร (ร้อยละ 17.63)

สำหรับปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ทั้งหมดในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า สัตว์น้ำเค็มเป็นสัตว์น้ำหลักที่จับได้ในพื้นที่ภาคใต้ โดยในปี พ.ศ. 2556 กลุ่มจังหวัดที่มีการจับสัตว์น้ำเค็มได้มากที่สุด คือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน รองลงมาคือกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย โดยจังหวัดที่การจับสัตว์น้ำเค็มมากที่สุด คือ จังหวัดปัตตานี (223,998 ตัน) รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสงขลา (90,261 ตัน) จังหวัดภูเก็ต (71,930 ตัน) และจังหวัดตรัง (65,161 ตัน) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแนวโน้มปริมาณสัตว์น้ำเค็มที่จับได้ในพื้นที่ภาคใต้ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 พบว่า ปัจจุบันมีแนวโน้มลดลงจากปี พ.ศ. 2552 ร้อยละ 12.17 โดยจังหวัดนราธิวาสมีแนวโน้มลดลงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.65 รองลงมาคือจังหวัดนครศรีธรรมราช (ร้อยละ 49.71) และจังหวัดระนอง (ร้อยละ 34.62) ตามลำดับ และจังหวัดที่มีแนวโน้มปริมาณการจับสัตว์น้ำเค็มเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ได้แก่ จังหวัดชุมพรจังหวัดภูเก็ต จังหวัดปัตตานี และจังหวัดสุราษฎร์ธานี รายละเอียดดังแสดงใน **รูปที่ 6-6**

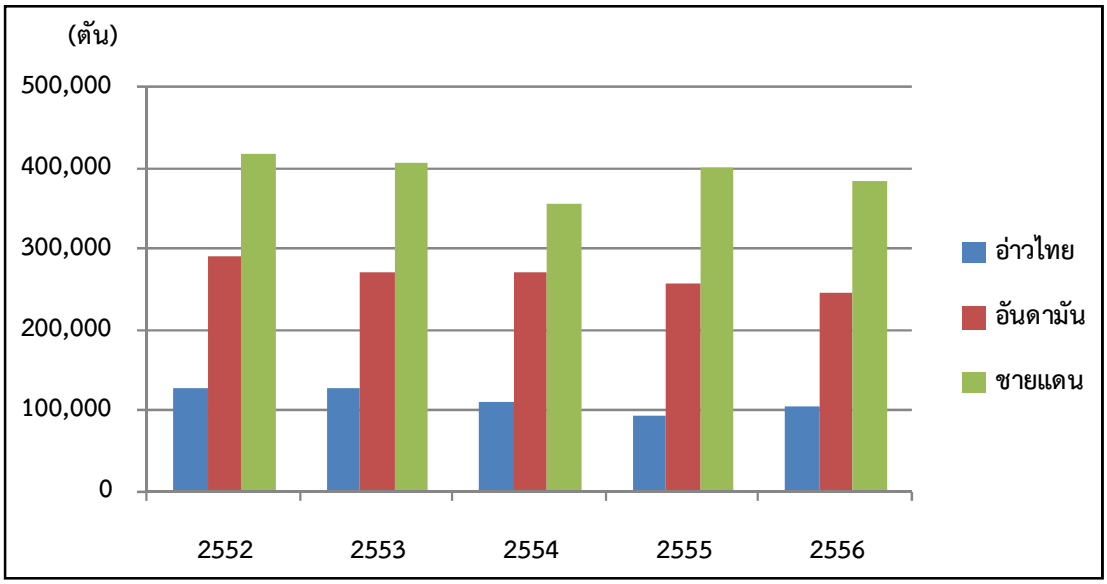

รูปที่ 6-6 ปริมาณสัตว์น้ำเค็มที่จับได้ จำแนกรายกลุ่มจังหวัดภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ.2552-2556

สำหรับปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้ (รวมเพาะเลี้ยง) ในปี พ.ศ.2556 พบว่ากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีปริมาณการจับสัตว์น้ำจืดมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน จำนวน 20,026 ตัน โดยจังหวัดที่มีปริมาณการจับสัตว์น้ำจืดมากที่สุด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสงขลา และจังหวัดพัทลุง ตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้ในพื้นที่ภาคใต้ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 พบว่า

ในปี พ.ศ. 2556 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ร้อยละ 9.07 โดยกลุ่มจังหวัดที่มีปริมาณการจับสัตว์น้ำจืดเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ซึ่งจังหวัดสงขลามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสตูล และจังหวัดตรัง ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีแนวโน้มปริมาณการจับสัตว์น้ำจืดลดลงร้อยละ 13.93 โดยจังหวัดที่มีแนวโน้มปริมาณการจับสัตว์น้ำจืดลดลงจากปี พ.ศ. 2552 ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดภูเก็ตจังหวัดปัตตานี และจังหวัดกระบี่ รายละเอียดดังแสดงใน **รูปที่ 6-7**

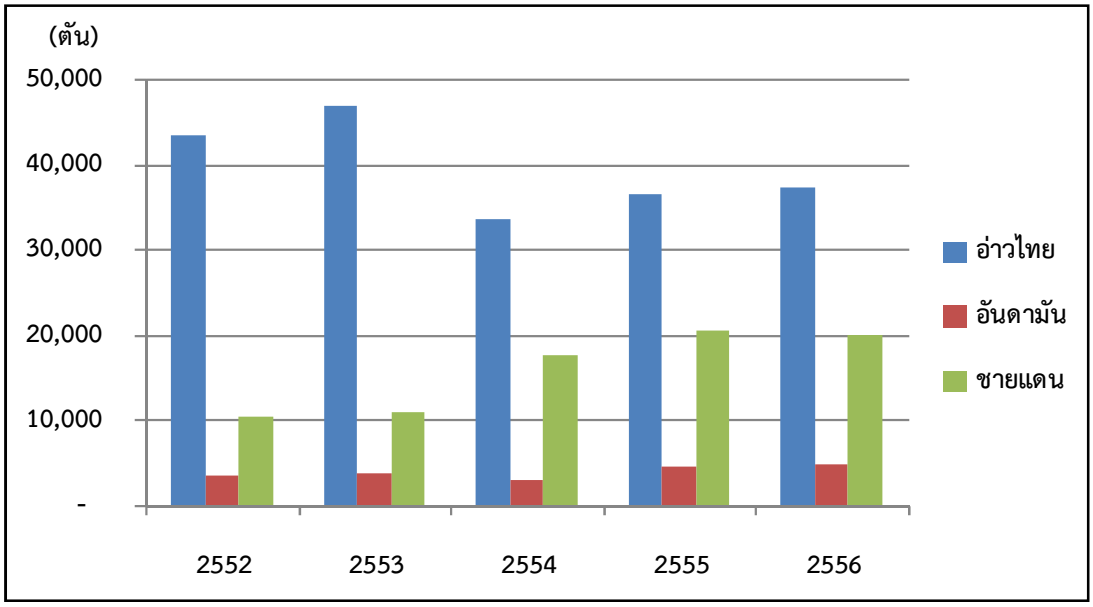

รูปที่ 6-7 ปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้ จำแนกรายกลุ่มจังหวัดภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556

จากข้อมูลจำนวนฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า ส่วนใหญ่พบเป็นฟาร์มกุ้ง และกระชังปลา โดยฟาร์มกุ้งส่วนใหญ่พบที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ซึ่งพบมากที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา โดยปัจจุบันฟาร์มกุ้งมีแนวโน้มลดลงในทุกกลุ่มจังหวัด โดยเฉพาะกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย สำหรับการเพาะเลี้ยงปลาน้ำกร่อยนิยมเลี้ยงในกระชังมากที่สุด โดยกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันและชายแดนนิยมเลี้ยงปลาในกระชังมากที่สุด ซึ่งจังหวัดที่พบกระชังปลามากที่สุด คือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดพังงา และจังหวัดสตูล ตามลำดับ โดยปัจจุบันกระชังเลี้ยงปลามีแนวโน้มลดลงในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ในขณะที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีแนวโน้มการเลี้ยงปลาในกระชังเพิ่มขึ้น สำหรับฟาร์มหอย (หอยแครง หอยแมลงภู่ และหอยนางรม) พบว่า ส่วนใหญ่มีการเลี้ยงมากที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยและกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด พบว่า ภาคใต้นิยมเลี้ยงในบ่อมากที่สุด โดยกลุ่มจังหวัดที่มีบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมากที่สุด ได้แก่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย รองลงมาคือกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ตามลำดับ ซึ่งจังหวัดที่มีการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมากที่สุดในพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช รองลงมาคือ จังหวัดสงขลา รายละเอียดดังแสดงใน **รูปที่ 6-8**

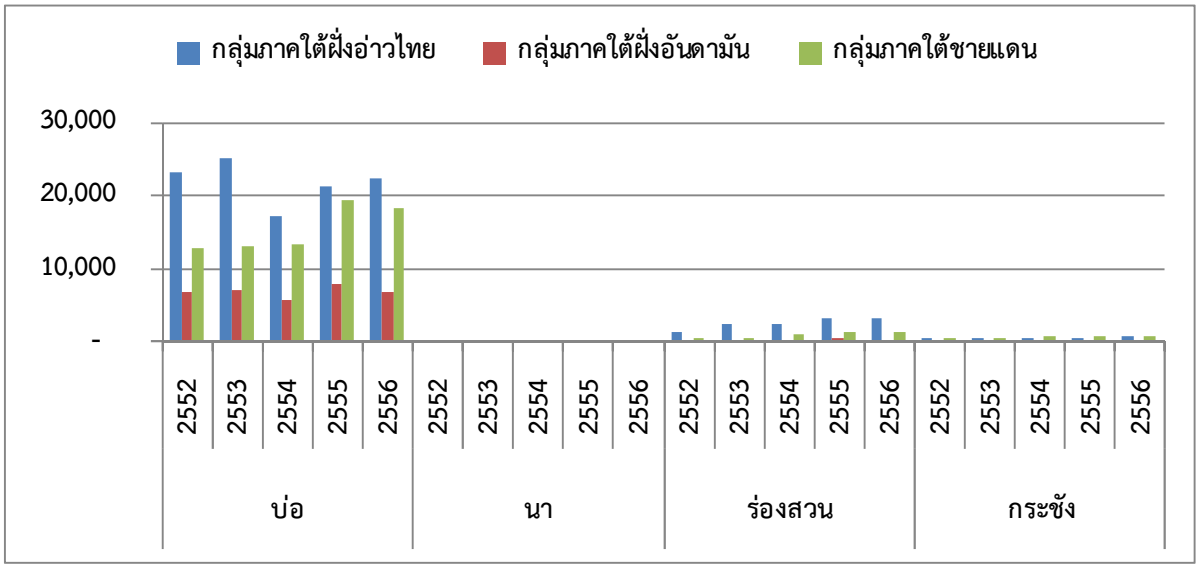

รูปที่ 6-8 จำนวนฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำจืด จำแนกตามประเภทการเลี้ยง ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556

สำหรับปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยง ได้แก่ กุ้ง ปลาน้ำกร่อย หอย และสัตว์น้ำจืด (**รูปที่ 6-8**) พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำมากที่สุดในพื้นที่ภาคใต้ โดยกุ้งจัดเป็นผลผลิตหลัก โดยจังหวัดที่ให้ผลผลิตกุ้งมากที่สุด คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดชุมพร และจังหวัดตรัง ตามลำดับ สำหรับผลผลิตปลาน้ำกร่อยส่วนใหญ่มาจากจังหวัดปัตตานีและสงขลา ในขณะที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีจัดเป็นจังหวัดที่ให้ผลผลิตหอยมากที่สุดในพื้นที่ภาคใต้ นอกจากนี้ ผลผลิตสัตว์น้ำจืดส่วนใหญ่มากจากจังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มผลผลิตกุ้ง ปลาน้ำกร่อย และหอยในพื้นที่ภาคใต้ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 พบว่า ในปี พ.ศ. 2556 มีแนวโน้มลดลงจากปี พ.ศ. 2552 ในขณะที่ผลผลิตสัตว์น้ำจืดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

จากข้อมูลจำนวนโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำในพื้นที่ภาคใต้ ประเภทโรงงานที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ปลาเค็ม ข้าวเกรียบกุ้ง หมึกแห้ง และน้ำบูดู ตามลำดับ โดยการแปรรูปเป็นปลาเค็มส่วนใหญ่พบมากที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน รองลงมาคือกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ซึ่งในปี พ.ศ.2556 จังหวัดที่พบการทำปลาเค็มมากที่สุด คือ จังหวัดสงขลา (106 แห่ง) รองลงมาได้แก่ จังหวัดปัตตานี (52 แห่ง) โดยปัจจุบันการทำปลาเค็มมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานีและชุมพร สำหรับการทำหมึกแห้งส่วนใหญ่พบมากที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยโดยเฉพาะที่จังหวัดชุมพร ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มการทำหมึกแห้ง พบว่า มีแนวโน้มลดลงในทุกกลุ่มจังหวัด สำหรับข้าวเกรียบกุ้งและน้ำบูดู พบว่า มีการแปรรูปเฉพาะที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน โดยเฉพาะที่จังหวัดปัตตานีและนราธิวาส โดยปัจจุบันโรงงานแปรรูปทั้ง 2 ประเภทมีแนวโน้มลดลง

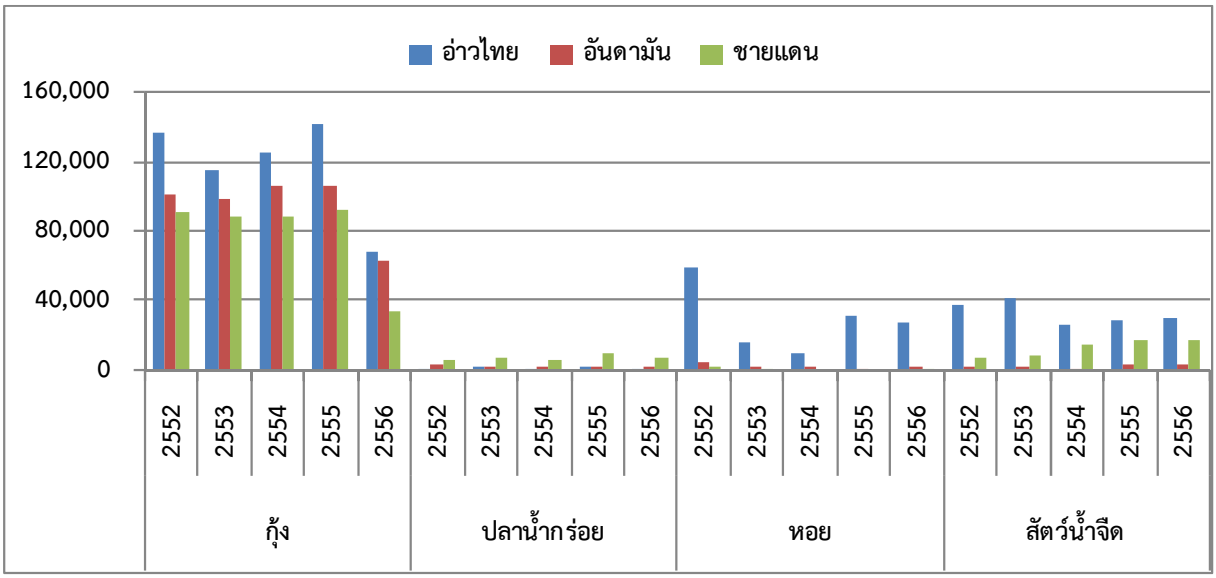

รูปที่ 6-9 ปริมาณผลผลิตกุ้ง ปลาน้ำกร่อย หอย และสัตว์น้ำจืด

จำแนกรายกลุ่มจังหวัดภาคใต้ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า สำหรับข้อจำกัดของการพัฒนาด้านการเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ภาคใต้ คือ ภาคใต้มีพื้นที่ราบจำกัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ ดังนั้น การขยายพื้นที่เพาะปลูกจึงเป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ตาม พบว่ามีพื้นที่นาร้าง พื้นที่บ่อกุ้ง พื้นที่เสื่อมสภาพที่สามารถฟื้นฟูให้เกิดประโยชน์ ร่วมกับการส่งเสริมการเกษตรให้มีผลผลิตสูงขึ้น รวมทั้ง ส่งเสริมการปลูกพืชทางเลือกอื่นๆ เพื่อลดความเสี่ยงในการพึ่งพิงพืชเศรษฐกิจเพียงไม่กี่ชนิด

6.4 ผลกระทบจากการพัฒนาสาขาอุตสาหกรรม

ปี พ.ศ.2557 พื้นที่ภาคใต้มีโรงงานทั้งสิ้น 12,051 โรง แยกเป็นโรงงานจำพวก 1 จำนวน 2,842 โรง จำพวก 2 จำนวน 1,301 โรง และจำพวก 3 จำนวน 7,908 โรง โดยจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.11 ของโรงงานอุตสาหกรรมภายในพื้นที่ภาคใต้ทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี คิดเป็นร้อยละ 17.80 และ 11.07 ตามลำดับ สำหรับจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมน้อยที่สุด ได้แก่ จังหวัดระนอง จังหวัดสตูล และจังหวัดยะลา ทั้งนี้ จากข้อมูลในรายงานความเคลื่อนไหวการลงทุนอุตสาหกรรม พบว่า สาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด 3 อันดับแรกของจังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) **จังหวัดสงขลา** สาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อุตสาหกรรมยาง ประกอบด้วย การผลิตยางแผ่นรมควัน เป็นหลัก รองลงมา คือ อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ประกอบด้วย การผลิต ไส และซอยไม้ เป็นหลัก และอันดับที่ 3 ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร ประกอบด้วย การผลิตอาหารทะเลเยือกแข็ง อาหารทะเลบรรจุกระป๋อง และห้องเย็น เป็นหลัก

(2) **จังหวัดนครศรีธรรมราช** สาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่อุตสาหกรรมทั่วไป ประกอบด้วย กิจการเกี่ยวกับหิน กรวด ทรายหรือดิน สำหรับใช้ในการก่อสร้าง เป็นหลัก รองลงมา คือ อุตสาหกรรมอโลหะ ประกอบด้วย กิจการเกี่ยวกับผลิตคอนกรีตบล็อก ผลิตปูนขาว ผลิตเครื่องปั้นดินเผา และผลิตอิฐดินเผา เป็นต้น และอุตสาหกรรมยาง

(3) จังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ประกอบด้วย การผลิต แปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ เป็นหลัก รองลงมา คือ อุตสาหกรรมยางพารา ประกอบด้วย การผลิต แปรรูปยางพาราและผลิตภัณฑ์ และอุตสาหกรรมอาหาร ประกอบด้วย การผลิตสกัดน้ำมันปาล์ม และการแปรรูป/การเก็บถนอมสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เป็นหลัก

จากข้อมูลในฐานข้อมูลใบอนุญาตประทานบัตรของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีเหมืองแร่มากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเหมืองหินอุตสาหกรรมชนิดหินปูน (เพื่ออุตสาหกรรมปูนซิเมนต์) รองลงมา คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่เป็นเหมืองยิปซัมและแอนไฮไดรต์ ในขณะที่จังหวัดปัตตานีและจังหวัดภูเก็ตไม่พบเหมืองแร่ สำหรับชนิดเหมืองแร่ที่พบส่วนใหญ่ในพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูน (เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง) ยิปซัม และแอนไฮไดรต์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของปัจจัยภายใน และโอกาส ภัยคุกคามของปัจจัยภายนอกด้านอุตสาหกรรมของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ มีรายละเอียดดังนี้

1) จุดแข็ง

(1) ทำเลที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ เนื่องจากอยู่ในจุดกึ่งกลางระหว่างเอเชียตะวันออกที่มีประเทศจีนเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ และเอเชียใต้ ซึ่งมีอินเดียเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ภาคใต้กลายเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจของทั้ง 2 ฝั่งทะเล สามารถพัฒนาเป็นประตูการค้าและการคมนาคมขนส่งทางทะเลในระดับนานาชาติ

(2) พื้นที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสามารถปลูกพืชได้หลายชนิด และมีทรัพยากรทางประมงที่มีศักยภาพ สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตและแปรรูปทางอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างดี

(3) โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งถนน รถไฟ และการเดินทางทางอากาศ จึงช่วยอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าและคนในภาคใต้ รวมทั้ง การขนส่งระหว่างภาคใต้กับกรุงเทพฯ และประเทศมาเลเซีย

(4) ความมั่นคงทางพลังงานสูง เนื่องจากมีแหล่งก๊าซธรรมชาติในทะเล ท่อส่งก๊าซขึ้นฝั่งท่อส่งก๊าซไปยังประเทศมาเลเซียและโรงแยกก๊าซ รวมทั้งมีโรงไฟฟ้าจะนะใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า

(5) นิคมอุตสาหกรรมยังสามารถขยายพื้นที่เพื่อรองรับผู้ประกอบการรายใหม่ให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ได้อีก ทั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้และนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

2) จุดอ่อน

(1) ภาพลักษณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติที่มีผลเสียหายรุนแรง เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม เป็นต้น ทำให้มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจทั้งภาคการเกษตร อุตสาหกรรม การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

(2) เกษตรกรยังขาดความรู้ทางเทคโนโลยี และเงินทุนที่จะนำไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าว และไม้ผล เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปเบื้องต้นเท่านั้น

(3) ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตประสบภาวะเสื่อมโทรม โดยเฉพาะ ทรัพยากรดิน ประมง แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ในภาวะวิกฤต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่องด้านการเกษตร การแปรรูป และการท่องเที่ยว

(4) ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการบริการ การเปลี่ยนความคิดให้ยอมรับการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เช่น การพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึก เป็นต้น เนื่องจากกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย และการดำเนินชีวิตของประชาชนบริเวณพื้นที่พัฒนา

(5) ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจระหว่างภาคใต้ของไทยกับมาเลเซียส่งผลให้มีการส่งออกวัตถุดิบและแรงงานของไทยไปมาเลเซียค่อนข้างมาก

(6) การพัฒนาบุคลากรไม่ทันต่อการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และบุคลากรจำนวนมากยังไม่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ขาดทักษะภาษา ขาดห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ที่ทันสมัย

3) โอกาส

(1) ข้อตกลงร่วมมือระหว่างประเทศเรื่องข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-จีน ไทย-ญี่ปุ่น และไทย-อินเดีย ข้อตกลงร่วมมือพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย สร้างโอกาสให้กับพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้สามารถดำเนินนโยบายการค้าเชิงรุกด้านเกษตร การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว รวมทั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนที่เอื้อประโยชน์ต่อนักลงทุนที่จะเข้ามาลงทุนในพื้นที่

(2) กระแสการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมและสุขภาพ สนับสนุนให้เกิดความต้องการสินค้าและบริการที่มีความเป็นธรรมชาติ ดังนั้น การพัฒนาสินค้าและบริการโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (เช่น Spa และ Medical hub เป็นต้น) การพัฒนามาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ และเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) จะเป็นโอกาสในการเพิ่มมูลค่าสินค้า

(3) นโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นแหล่งผลิตอาหาร พลังงาน และยางพาราเป็นโอกาสที่จะพัฒนาอาหารฮาลาล พลังงานทดแทนจากปาล์ม และศูนย์กลางอุตสาหกรรมยางได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีวัตถุดิบในการแปรรูปมาก โดยเฉพาะในภาวะราคาน้ำมันเชื้อเพลิงสูงและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลกจะส่งผลกระทบต่อระบบการผลิตอาหารและพลังงานของโลก

(4) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้ การเพิ่มมูลค่าในสินค้าและบริการ และขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้ามากขึ้น

4) ภัยคุกคาม

(1) การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) ตลอดจนกรอบความร่วมมือการพัฒนาระหว่างประเทศมีผลเสียต่อสินค้าบางประเภท เช่น ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ซึ่งต้นทุนการผลิตของไทยสูงกว่าของมาเลเซีย

(2) ภาวะเศรษฐกิจของโลกมีความผันผวนไม่แน่นอนและมีความเสี่ยงสูง การไม่มีเสถียรภาพของค่าเงินบาทส่งกระทบต่อราคาสินค้าสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมการส่งออก และนักลงทุน

(3) การพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้านที่มีแรงงานและต้นทุนการผลิตที่ถูกกว่า เช่น จีน เวียดนาม เป็นต้น ซึ่งดึงดูดนักลงทุนและนักท่องเที่ยวไปเป็นจำนวนมาก

(4) ราคาน้ำมันในตลาดโลกที่สูงขึ้นส่งผลให้ผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมมีต้นทุนสำหรับการผลิตและการขนส่งสูงขึ้น

7. บทสรุป

7.1 การนำเสนอทางเลือกที่เหมาะสม

จากการศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยการทบทวนโครงการพัฒนาในสาขาเศรษฐกิจต่างๆ ที่มีอยู่ในแผนพัฒนาของภาครัฐ และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแนวทางเลือกอื่นๆ ในการเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้ โดยในทุกขั้นตอนได้เน้นถึงการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้มีส่วนได้เสียจากการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม พบว่าแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ แนวการพัฒนาตามทางเลือกที่ 2+ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของภาคใต้และเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นที่เพาะปลูกและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในสาขาเกษตรกรรม เพื่อป้อนภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก โดยแผนแม่บทการพัฒนา ระยะ 20 ปี (ปี พ.ศ. 2560–2579) แบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 แนวการพัฒนา “ทางเลือก 2+ (สองบวก)” มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของภาคใต้และเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นที่เพาะปลูกและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในสาขาเกษตรกรรมเพื่อป้อนภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก รวมทั้ง สาขาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องจากการเกษตรแปรรูป ซึ่งรองรับผลผลิตทางการเกษตรที่เพาะปลูกในพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน รวมถึง ผลผลิตทางการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งในช่วง 10 ปี แรก (พ.ศ 2560-2569) ของแผนการพัฒนาภาคใต้ กำหนดเป้าหมายของรายได้เพิ่มขึ้นจากสาขาการท่องเที่ยว ร้อยละ 80 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 20 มีที่มาจากสาขาเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ 1) การขนส่ง 2) อุตสาหกรรมเบาอื่นๆ นอกเหนือจากเกษตรแปรรูป และ 3) อุตสาหกรรมฮาลาล

ระยะที่ 2 ในการพัฒนาช่วง 10 ปีหลัง (พ.ศ. 2570 - 2579) รายได้จากการท่องเที่ยวจะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 50 และจำเป็นต้องมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ๆ โดยเน้นไปที่อุตสาหกรรมพลังงานทดแทน ซึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมไบโอดีเซล ซึ่งใช้ผลผลิตทางการเกษตรของภาคใต้เป็นวัตถุดิบ ซึ่งได้แก่ ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

ในการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดดุลยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและได้คำนึงถึงหลักการในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เชิงระบบหรือองค์รวม “การบริหารจัดการเชิงระบบนิเวศ” (Ecosystem Approach) และมุ่งเน้นการจัดการเชิงรุกเพื่อป้องกันผลกระทบล่วงหน้าตามหลักการ “การระวังไว้ก่อน” (Precautionary Principle) เป็นสำคัญ

ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานที่ได้จากการประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ ได้ถูกนำไปผนวกเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการจัดการพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้อย่างยั่งยืน ระยะ 20 ปี (ปี พ.ศ. 2560–2579) ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 4 มิติ มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และดัชนีชี้วัด เพื่อเป็นกรอบในการบรรลุเป้าหมายด้านความยั่งยืนที่ได้จากกกระบวนการการประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

7.2 แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามหลักการระวังไว้ก่อน (Precautionary Principle)

<u>มิติที่ 1</u> การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

1.1 การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

<u>หลักการและเหตุผล</u>

ปัจจุบันการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลยังไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นรายได้หลักของประเทศไทยทำให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศควรจะได้รับนั้นน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ไม่คุ้มค่ากับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่สูญเสียหรือเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นจึงควรมีการวางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทางทะเลและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างยั่งยืน

ปัญหาหลักของอุทยานแห่งชาติทางทะเลมีหลายประการแต่โดยภาพรวมแล้วเกิดจากการท่องเที่ยวซึ่งปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเป็นอย่างมากทั้งนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติการที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตขึ้นเช่นนี้แม้ว่าจะปรากฏรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลถูกทำลายซึ่งรายได้ที่ได้รับไม่คุ้มค่ากับทรัพยากรธรรมชาติที่สูญเสียไปเพราะรายได้ที่รับไม่เพียงพอต่อการนำมาใช้ในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานยังสร้างความเสียหายให้กับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในเขตอุทยานด้วยกล่าวคือ (1) การทิ้งสมอเรือในแนวปะการัง (2) การนำเรือเร็วเข้าไปใกล้ฝั่งจนทำให้ใบพัดเรือพัดทรายฝังปะการังจนเป็นเหตุให้ปะการังตาย (3) การจับสัตว์ทะเลโดยไม่มีเหตุอันควรของนักท่องเที่ยวกรณีดังกล่าวเป็นการทารุณกรรมสัตว์ทะเลโดยไม่มีเหตุอันควร (4) การให้อาหารปลาในเขตอุทยานซึ่งกรณีนี้เป็นการทำให้ระบบนิเวศในเขตอุทยานเสียไปเนื่องจากเป็นการเชื้อเชิญให้ปลานอกเขตอุทยานเข้ามาในเขตอุทยานและปลาเหล่านี้จะแย่งแหล่งที่อยู่อาศัยของปลาที่มีถิ่นอาศัยเดิมในเขตอุทยาน (5) ปัญหาขยะจากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานและทิ้งสิ่งปฏิกูลเป็นจำนวนมาก และ (6) ปัญหาน้ำเสียจากการท่องเที่ยว

ประชากรของสัตว์ทะเลหายากในปัจจุบัน มีจำนวนน้อยและมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องทั้งนี้เป็นผลจากภาวะคุกคามหลายประการเช่นเครื่องมือประมงความเสื่อมโทรมสภาพแวดล้อมของแหล่งที่อยู่อาศัยการเจ็บป่วยตามธรรมชาติเป็นต้นในปีพ.ศ.2555 มีการเกยตื้นของสัตว์ทะเลหายากไม่น้อยกว่า 200 ตัว โดยมีสัดส่วนของเต่าทะเล โลมา-วาฬ และพะยูน ที่เกยตื้นคิดเป็นร้อยละ 52, 32 และ 16 ตามลำดับ (ที่มา : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สืบค้นจาก : http://www.dmcr.go.th/detailFaq.php?WP=pQIgZKqCGWOghJstqREcFKuw)

<u>เป้าประสงค์</u>:

อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเล ตามศักยภาพและขีดความสามารถของการใช้ประโยชน์ร่วมกันในระยะยาว

<u>ดัชนีชี้วัด และเป้าหมาย</u>

1) การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ทางทะเล
2) จำนวนชายหาดท่องเที่ยวและเกาะที่มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

1) การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยแบ่งออกเป็น 4 เขตดังนี้
   1.1) เขตความมั่นคง ประกอบด้วย เขตทหาร เขตพลังงาน เช่น พื้นที่ปิโตรเลียม สายส่งพลังงาน

1.2) เขตความมั่งคั่ง ประกอบด้วย

- เขตท่องเที่ยว

อันดามันมรดกโลก (Andaman: The World Heritage): ทะเลอันดามันครอบคลุมพื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง และจังหวัดสตูล ซึ่งจุดขายที่สำคัญ คือ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับมรดกโลก โดยมีทรัพยากรแนวปะการังเป็นฐานที่สำคัญ

สมุยและพื้นที่ข้างเคียง (Samui & Beyond) : ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีจุดขายที่สำคัญ คือ การพักผ่อนทิวทัศน์และแหล่งดำน้ำ โดยมีทรัพยากรชายหาด คุณภาพน้ำ แนวปะการัง แหล่งดำน้ำ ที่มนุษย์สร้างเป็นฐานที่สำคัญ

- เขตประมง เช่น ประมงพื้นบ้าน ประมงพาณิชย์ เพาะเลี้ยง
- เขตการพัฒนาด้านต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมขนส่ง

1.3) เขตความยั่งยืน การกำหนดเขตอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีวัตถุประสงค์ที่จะเป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลที่สำคัญของประเทศและภาคให้กลับคืนสภาพความสมบูรณ์ เพื่อให้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งหากิน สร้างอาชีพ ส่งเสริมระบบนิเวศ และคุณภาพสิ่งแวดล้อม สามารถบรรเทาความรุนแรงจากภัยพิบัติธรรมชาติทางคลื่นลมที่เข้าปะทะชายฝั่ง และที่สำคัญคือส่งเสริมบทบาทการพึ่งตนเองของคนในภาคใต้ ประกอบด้วย

- เขตสงวนรักษา เช่น อุทยานแห่งชาติ พื้นที่คุ้มครองทางทะเล
- เขตอนุรักษ์จัดการ เช่น เขตรักษาพืชสัตว์ป่าและพันธุ์พืช พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม
- พื้นที่ป่าชายเลนที่ยังคงเหลือในปัจจุบัน และพื้นที่ที่มีศักยภาพฟื้นฟูใน 13 จังหวัด

1.4) เขตพิเศษประกอบด้วย

- ต้นแบบการจัดการเช่นเกาะพีพีเกาะหลีเป๊ะและเกาะเต่า
- จัดการปัญหาเฉพาะด้านเช่น การกัดเซาะชายฝั่ง

2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะและชายหาดที่สำคัญ

2.1) พื้นที่อนุรักษ์ประมงชายฝั่ง

เป็นการประกาศเขต 3 กิโลเมตร จากชายฝั่งในทะเลทั้งเพื่อประโยชน์ให้เป็นแหล่งวางไข่และเพื่ออาชีพประมงพื้นบ้านให้คงอยู่ ตามประกาศของกรมประมง

2.2) พื้นที่อนุรักษ์ปะการัง

เป็นพื้นที่แนวปะการังที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประโยชน์นอกจากเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำแล้วยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคใต้

1.2 การป้องกันภัยธรรมชาติและพื้นที่เสี่ยงภัย

หลักการและเหตุผล

แนวคิดในการวางผังนโยบายป้องกันและแก้ปัญหาพื้นที่เสี่ยงภัย ประกอบด้วย (1) การพัฒนาพื้นที่แก้มลิงรองรับน้ำเพื่อป้องกันอุทกภัย ประกอบด้วย การปรับปรุงลำน้ำที่ตื้นเขินขัดขวางทางไหลของน้ำอย่างรุนแรง การฟื้นฟูหนองบึงและพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อรองรับน้ำท่วมและเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง พัฒนาโครงข่ายผันน้ำท่วมเพื่อผ่องถ่ายปริมาณน้ำท่วมจากพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นและมีมูลค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจสูง (2) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่เหมาะสมและนำน้ำบาดาลมาใช้ให้เหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ภัยแล้งซ้ำซาก (3) การปลูกต้นไม้บริเวณชายฝั่ง ปลูกป่าชายเลน และการอนุรักษ์แนวปะการัง เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (4) การกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัย Tsunami มาตรการเตือนภัย และเตรียมการอพยพระดับต่างๆ เพื่อลดความสูญเสียจาก Tsunami (5) กำหนดผังพื้นที่เสี่ยงภัย ทั้งอุทกภัย ดินถล่ม ภัยแล้ง รวมทั้งกำหนดมาตรการและข้อจำกัดในการใช้พื้นที่ รวมทั้งการเฝ้าระวังและเตือนภัยอย่างเหมาะสม

เป้าประสงค์

1) สามารถบรรเทาภัยธรรมชาติในพื้นที่เสี่ยงภัยที่มีปัญหารุนแรงเร่งด่วนในทุกพื้นที่

2) ควบคุมแผนการประโยชน์ใช้ที่ดินได้อย่างเป็นรูปธรรมประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติสำหรับพื้นที่เสี่ยงภัย ตลอดจนการปรับตัวให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย

ดัชนีชี้วัดและเป้าหมาย

1) จำนวนประชากรที่บาดเจ็บและเสียชีวิต และมูลค่าความเสียหายภัยพิบัติทางธรรมชาติ

2) จำนวนและสัดส่วนของหมู่บ้านที่ประสบปัญหาพิบัติทางธรรมชาติ

แนวทางการดำเนินงาน

1) การป้องกันภัยน้ำท่วมน้ำหลากในพื้นที่เสี่ยงภัย

พื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่เกิดอุทกภัยจากน้ำป่าไหลหลากอย่างฉับพลัน มีสิ่งกีดขวางลำน้ำ ทางน้ำและอาคารระบายน้ำไม่เพียงพอ ไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน และพื้นที่ซึ่งเกิดอุทกภัยจากน้ำท่วมขังในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำสายหลักตื้นเขิน ระบายน้ำไม่เพียงพอ การกำหนดแนวนโยบายในการจัดการพื้นที่ที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดอุทกภัย กำหนดได้เป็นพื้นที่ 4 บริเวณ คือ

- พื้นที่ลุ่มน้ำตาปีตอนล่าง ปากแม่น้ำตาปี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- พื้นที่ลุ่มน้ำปัตตานี ปากแม่น้ำปัตตานี จังหวัดปัตตานี
- พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ปากแม่น้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- พื้นที่ลุ่มน้ำตรัง จังหวัดตรัง

ก. กำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยหลายระดับตามความเสี่ยง และความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้น พร้อมมาตรการเฝ้าระวังและแนวทางปฏิบัติสำหรับพื้นที่เสี่ยงภัย ตลอดจนการปรับตัวให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย

ข. วางผังพัฒนาในพื้นที่เสี่ยงภัยอย่างเหมาะสม พร้อมควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเคร่งครัด

ค. เพิ่มประสิทธิภาพในการระบายน้ำ โดยการขุดลอกหนองน้ำ คลองธรรมชาติและแก้มลิง ปรับปรุงทางน้ำ อาคารควบคุม ฝาย ประตูระบายน้ำ สะพาน ท่อลอด และอาคารที่อาจกีดขวางทางน้ำให้ระบาย

น้ำในฤดูฝนได้ดีขึ้น รวมทั้งวางระบบเตือนภัยการเกิดน้ำท่วม ในพื้นที่เสี่ยงภัยมีความสามารถระบายน้ำที่พอเพียงเหมาะสมกับสภาพทางน้ำ การควบคุมการใช้ระบบสาธารณูปโภคด้านน้ำ

ง. พัฒนาและจัดทำฐานข้อมูลในการติดตาม เก็บข้อมูลด้านปริมาณน้ำหลาก แหล่งเก็บกักน้ำ ความสามารถในการระบายน้ำของแม่น้ำ ลำคลอง และทางน้ำที่มีอยู่ การใช้พื้นที่ ตลอดจนระดับความรุนแรงของการเกิดน้ำท่วม น้ำหลาก เพื่อเป็นการเฝ้าระวัง และบรรเทาปัญหาน้ำท่วมน้ำหลากควบคุมการใช้ระบบสาธารณูปโภคด้านน้ำในพื้นที่

จ. ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ในลุ่มน้ำท่าตะเภา คือ อ่างเก็บน้ำคลองท่าแซะ จังหวัดชุมพร เพื่อบรรเทาอุทกภัยบางส่วน

ฉ. พัฒนาพื้นที่แก้มลิงรองรับน้ำ บรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ที่เหมาะสม

ช. พัฒนาโครงข่ายผันน้ำท่วม เพื่อผ่องถ่ายปริมาณน้ำจากพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นและมีมูลค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจสูง ไปยังพื้นที่ที่เหมาะสมรองรับน้ำท่วม

ซ. กำหนดมาตรการและวางระบบ การเชื่อมโยงข้อมูล การพยากรณ์ เฝ้าระวัง การเตือนภัย และการอพยพที่เหมาะสม

ฌ. พัฒนาระบบผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ ระบบโครงข่ายน้ำระหว่างกลุ่มลุ่มน้ำ และโครงข่ายน้ำระหว่างแหล่งน้ำระหว่างประเทศที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มศักยภาพการระบายน้ำหลาก ช่วยลดความเสี่ยงการเกิดอุทกภัยในลุ่มน้ำที่มีน้ำมาก เช่น แม่น้ำกระบุรี

ญ. ฟื้นฟูหนองบึงธรรมชาติและพื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetland) ที่กระจายอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติและพัฒนาแหล่งน้ำ สระน้ำขนาดเล็ก พื้นที่แก้มลิง ให้สามารถชะลอน้ำ รองรับน้ำหลากได้เพิ่มขึ้น บรรเทาอุทกภัยในฤดูฝน

2) การป้องกันภัยแล้งในพื้นที่เสี่ยงภัย

พื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ซึ่งปริมาณฝนและน้ำท่าในพื้นที่ต้นน้ำมีแนวโน้มลดลงและมีความไม่แน่นอนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ปริมาณความต้องการใช้น้ำได้เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของประชากร และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ขณะที่แหล่งเก็บกักน้ำทั้งที่สร้างขึ้นและที่มีอยู่ตามธรรมชาติไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้เพียงพอตลอดปี ในฤดูแล้งจึงเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ พื้นที่การเกษตรอยู่นอกเขตชลประทาน หรืออยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ การกำหนดแนวนโยบายในการจัดการพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยแล้ง พื้นที่ที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน ได้แก่ พื้นที่ที่ราบลุ่มฝั่งตะวันออก ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สุราษฎร์ธานี สงขลา และพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก ในจังหวัดตรังภูเก็ต พังงา กระบี่ กำหนดเป็นพื้นที่ 3 บริเวณ คือ

ก. พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งและขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในเขตชุมชนได้แก่ พื้นที่เมืองหาดใหญ่-สงขลา และเมืองสุราษฎร์ธานี

ข. พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งและขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรกรรม ได้แก่ พื้นที่ชลประทานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา

ค. พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งและขาดแคลนน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ได้แก่ พื้นที่ท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ พื้นที่ท่องเที่ยวบนเกาะ ชายฝั่งทะเลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สงขลา ตรัง สตูล

ง. กำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยหลายระดับตามความเสี่ยงและความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้น พร้อมมาตรการเตรียมพร้อม เฝ้าระวัง เตือนภัยและอพยพที่เหมาะสม เข้าใจง่าย สะดวกต่อการปฏิบัติและปลูกฝังความรู้ความ

เข้าใจ และแนวทางปฏิบัติสำหรับพื้นที่เสี่ยงภัย ตลอดจนการปรับตัวให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย

จ. วางผังพัฒนาในพื้นที่เสี่ยงภัยอย่างเหมาะสม พร้อมควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเคร่งครัด

ฉ. เพิ่มประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำ โดยการขุดลอกหนองน้ำ คลองธรรมชาติและแก้มลิง ปรับปรุงขุมเหมือง แอ่งน้ำ บึง พรุ สระน้ำในไร่นา ขุดเจาะน้ำบาดาลและพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่สาธารณะ

ช. ดำเนินการพัฒนาระบบจัดส่งน้ำ จัดสรรน้ำ และกระจายน้ำ ในพื้นที่เฉพาะที่สามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

ซ. จัดระบบผลิตน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ท่องเที่ยวที่ขาดแคลนน้ำ เช่น การนำน้ำทะเลมาทำน้ำจืดผ่านกระบวนการ Reverse Osmosis โดยภาครัฐมีมาตรการกำกับดูแลคุณภาพและราคา

ฌ. พัฒนาฐานข้อมูล ด้านปริมาณน้ำต้นทุน ความต้องการใช้น้ำ การใช้พื้นที่ และระดับการขาดแคลนน้ำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเฝ้าระวัง บรรเทาและแก้ปัญหาภัยแล้งอย่างยั่งยืน

ญ. พัฒนาระบบผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ ระบบโครงข่ายน้ำระหว่างลุ่มน้ำ และโครงข่ายน้ำระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนให้แก่ลุ่มน้ำที่มีปัญหาขาดแคลนน้ำ เช่น แม่น้ำกระบุรี

ฎ. ควบคุมแผนการประโยชน์ใช้ที่ดินในพื้นที่ใช้น้ำต่างๆ อย่างเคร่งครัด

3) การป้องกันและแก้ไขปัญหาดินถล่ม

เป็นพื้นที่ป่าบริเวณต้นน้ำและที่ลาดชันถูกบุกรุกทำลาย ส่งผลให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินเพิ่มขึ้น คุณภาพของดินเสื่อมโทรมลง และตะกอนดินทับถมในแหล่งน้ำและลำน้ำต่างๆ จนตื้นเขิน ขีดความสามารถในการเก็บกักของแหล่งน้ำลดลง เป็นปัจจัยเสริมให้สถานการณ์น้ำท่วมและภัยแล้งในลุ่มน้ำนั้นรุนแรงขึ้น

บริเวณที่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มในภาคใต้ กำหนดได้ดังนี้คือ พื้นที่เชิงเขาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ตรัง และพัทลุง

ก. ป้องกันและลดการชะล้างพังทลายของดิน โดยใช้พืชยึดดิน คลุมดิน หรือโครงสร้างป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน

ข. พัฒนาและจัดทำฐานข้อมูลในการติดตาม เก็บข้อมูลด้านปริมาณน้ำ สภาพดิน การใช้พื้นที่ ตลอดจนระดับความรุนแรงของการเกิดดินถล่ม ชะล้างพังทลาย เพื่อเป็นการเฝ้าระวัง เตือนภัยและบรรเทาปัญหา

ค. กำหนดมาตรการและวางระบบ การเชื่อมโยงข้อมูล การพยากรณ์ เฝ้าระวัง การเตือนภัย และการอพยพที่เหมาะสม

ง. กำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยหลายระดับตามความเสี่ยงและความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้น พร้อมมาตรการเตรียมพร้อม เฝ้าระวัง เตือนภัยและอพยพที่เหมาะสม เข้าใจง่าย สะดวกต่อการปฏิบัติ

จ. วางผังการพัฒนาในพื้นที่เสี่ยงภัยอย่างเหมาะสม ซึ่งอาจประกอบด้วย พื้นที่หลบภัยแนวป้องกันสกัดกั้นภัย บรรเทาความรุนแรง เส้นทางอพยพ พร้อมมาตรการควบคุมการใช้พื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ฉ. ฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากป่า

4) การบรรเทาและป้องกันภัยจากคลื่นใต้น้ำขนาดใหญ่ (Tsunami)

ภัยจากคลื่นใต้น้ำขนาดใหญ่ (Tsunami) มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นมาจากการเกิดแผ่นดินไหวใต้ทะเลบริเวณหมู่เกาะอันดามัน นิโคบา และสุมาตรา ทางด้านตะวันตกของภาคใต้ พื้นที่ที่มีโอกาสได้รับผลกระทบตั้งอยู่ในแนวชายฝั่งทะเลอันดามัน ตั้งแต่ จังหวัดระนอง พังงา กระบี่ ภูเก็ต ตรัง และสตูล

ก. กำหนดพื้นที่เสี่ยงภัย Tsunami โดยวางผังการใช้ที่ดิน ควบคุมความหนาแน่นของประชากร รักษาพื้นที่เปิดโล่ง ควบคุมแผนการประโยชน์ใช้ที่ดินอย่างเคร่งครัด รักษาและฟื้นฟูป่าชายเลน รวมทั้งการใช้สิ่งกีดขวางทางกายภาพ ลดความรุนแรงของคลื่น

ข. จัดทำฐานข้อมูลในการติดตาม เก็บข้อมูลด้านแผ่นดินไหว การเกิดคลื่นยักษ์ Tsunami การใช้พื้นที่ ตลอดจนเชื่อมโยงการติดต่อสื่อสารข้อมูล การพยากรณ์ การเฝ้าระวัง การเตือนภัยและการอพยพในกรณีเกิดภัยจากคลื่นยักษ์ Tsunami อย่างต่อเนื่อง

5) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

ภาคใต้มีภูมิสัณฐานเป็นแหลมยื่นไปในคาบสมุทร มีชายทะเลทางด้านอ่าวไทยและอันดามัน ในปัจจุบันพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลประสบปัญหาการกัดเซาะเป็นบริเวณในพื้นที่ภาคใต้ทางด้านอ่าวไทย ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นบริเวณที่ราบน้ำขึ้นถึง บริเวณชายเลน และบริเวณหาดทราย ส่วนทางฝั่งอันดามันการกัดเซาะส่วนใหญ่พบในพื้นที่หาดทรายมากกว่าบริเวณอื่นๆ ซึ่งปัญหาการกัดเซาะส่วนใหญ่เกิดจากการที่ภาคใต้ตั้งอยู่ในแนวลมมรสุม การลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน และภัยธรรมชาติอื่นๆ

ก. กำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยการกัดเซาะชายฝั่ง โดยการจัดทำแนวเขตพื้นที่ที่ชัดเจน รวมถึงการใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร รวมถึงการควบคุมความหนาแน่นของประชากร

ข. พัฒนาและจัดทำฐานข้อมูลในการติดตาม เก็บข้อมูลด้านการใช้พื้นที่ ตลอดจนระดับความรุนแรงของการเกิดการกัดเซาะ เพื่อเป็นการเฝ้าระวัง เตือนภัย และบรรเทาปัญหา

1.3 ระบบนิเวศบนบกและป่าไม้

<u>หลักการและเหตุผล</u>

การใช้ประโยชน์ที่ดินของภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมใช้สำหรับการเพาะปลูกยางพารา ส่วนพื้นที่ป่าไม้ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศมีสัดส่วนน้อย ถึงแม้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา จะมีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้นก็ตาม ขณะที่ภาคใต้ยังคงประสบปัญหาด้านการใช้ที่ดินอยู่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบุกรุกพื้นที่เพื่อทำการเกษตร การขยายตัวของพื้นที่เมืองที่กระจัดกระจาย การเกิดขึ้นของ Resort Town บริเวณแหล่งท่องเที่ยว ความขัดแย้งระหว่างพื้นที่เกษตรกับการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง การขยายตัวของอุตสาหกรรมที่ขาดการจัดการที่เหมาะสม และแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมได้รับผลกระทบ ประเด็นปัญหาเหล่านี้ถือเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร็ว เนื่องจากจำนวนประชากรที่จะเพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้เกิดแรงกดดันต่อความต้องการใช้พื้นที่ หากขาดการวางแผนที่มีประสิทธิภาพจะทำให้ปัญหาเหล่านี้ขยายตัวเพิ่มขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งจะส่งผลต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญต่อภาคในอนาคต

แนวคิดในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ วางระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สอดรับกับทรัพยากรธรรมชาติและศักยภาพของพื้นที่เพื่อสามารถรองรับกิจกรรมการพัฒนาด้านต่างๆให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนหลักทำงานกับทุกภาคส่วนในพื้นที่ จัดมาตรการอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนภายใต้การสนับสนุนและกำกับดูแลของภาครัฐ ดูแลแก้ปัญหาและจัดระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในเมืองและชนบทกำกับ และส่งเสริมการพัฒนาให้สอดรับกับขีดความสามารถการรองรับเชิงนิเวศของพื้นที่อย่างยั่งยืน

<u>เป้าประสงค์</u>:

การใช้ประโยชน์ที่ดินตามศักยภาพและความเหมาะสม เพื่อรักษาความยั่งยืนของที่ดินและระบบนิเวศบนบก มีการจัดการป่าไม้และพื้นที่ต้นน้ำ เพื่อหยุดยั้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน รวมถึง การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>ดัชนีชี้วัด และเป้าหมาย</u>

1) อนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรมชั้นดีเพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของภาคให้ได้ประมาณ 3 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 7 ของพื้นที่ภาค

2) ฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรรมและพัฒนาพื้นที่เพื่อการตั้งถิ่นฐานในชนบท ให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในพื้นที่ประมาณ 21 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 49 ของพื้นที่ภาค

3) ปฏิรูปที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรมประมาณ 0.7 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 2 ของพื้นที่ภาค

4) สงวนพื้นที่ป่าไม้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและระบบนิเวศป่าบกที่สำคัญให้ได้ประมาณ 12 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 7 ของพื้นที่ภาค

5) ฟื้นพื้นที่ป่าไม้ที่เสื่อมโทรมจากการบุกรุกทำลายให้ได้ประมาณ 2 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 5 ของพื้นที่ภาค

6) สงวนพื้นที่ป่าชายเลนพื้นที่ชุ่มน้ำและพื้นที่สำคัญทางระบบนิเวศวิทยาที่มีความอ่อนไหวให้ได้ประมาณ 3 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 6 ของพื้นที่ภาค

7) อนุรักษ์พื้นที่แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค รวมถึงพื้นที่ตามแนวชายฝั่งในระยะ 3 กิโลเมตรเพื่อการประมง

8) พัฒนาพื้นที่อยู่อาศัยในเขตเมืองให้มีความสวยงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย น่าอยู่อาศัยให้ครบทุกเมืองในภาค

9) พัฒนาพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมในพื้นที่ศักยภาพให้ครบในทุกพื้นที่

10) อนุรักษ์พื้นที่ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมให้ครบในทุกพื้นที่

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สอดคล้องกับเป้าหมายการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นการจัดระเบียบและควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้ : พื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นพื้นที่มีความสำคัญต่อการรักษาความสมดุลและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร หากเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ประโยชน์หรือเกิดความเสียรุนแรงอาจผลต่อทรัพยากรต้นทุนของภาคในระยะยาวได้ พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้ สภาพทั่วไปของพื้นที่เป็นพื้นที่สูงชันหรือพื้นที่ไม่เหมาะสมแก่การทำการเกษตร คิดเป็นประมาณร้อยละ 35 ของพื้นที่รวมทั้งภาคพื้นที่ พื้นที่ป่าบก บริเวณที่สูงด้านตะวันตกตอนบนของภาค ที่สูงตอนกลางของภาค และที่สูงตอนใต้ที่ต่อเนื่องกับประเทศมาเลเซีย พื้นที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติโซน C และพื้นที่ป่าคุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1

1) พื้นที่ป่าบก นอกจากจะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ป้องกันการชะล้างของหน้าดินในที่สูงแล้ว ยังเป็นแหล่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพตามธรรมชาติมาก นโยบายป่าไม้แห่งชาติ ในปี พ.ศ.2528 กำหนดให้สงวนพื้นที่ป่าของประเทศไว้ร้อยละ 40 โดยพื้นที่ป่าร้อยละ 25 สงวนไว้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2535 รัฐบาลได้รับรองนโยบายที่จะสงวนพื้นที่ป่าของประเทศไว้ร้อยละ 27.5 ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งในปัจจุบันภาคใต้พื้นที่ป่าลดลงเหลือเพียงร้อยละ 17 ของพื้นที่ภาค ขณะที่การศึกษาปริมาณน้ำของพื้นที่ลุ่มน้ำควรจะมีพื้นที่ป่าปกคลุมถึงร้อยละ 38 เพื่อที่จะให้มีน้ำไหลตลอดทั้งปี จึงควรดำเนินการสงวนพื้นที่ป่าอย่างเข้มงวดและฟื้นฟูพื้นที่ป่าซึ่งถูกบุกรุก

2) พื้นที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติโซน C และพื้นที่ป่าคุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1 เป็นพื้นที่ป่าบกซึ่งอยู่ภายใต้ข้อกำหนดตามกฎหมาย ซึ่งห้ามการใช้ประโยชน์ใดๆ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศหรืออนุญาตได้ตามข้อยกเว้นตามกฎหมายนั้นๆ

(2) พื้นที่ฟื้นฟูสภาพป่าไม้: มีพื้นที่ประมาณ 2.03 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.60 ของพื้นที่รวม ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเดิมที่ถูกบุกรุกและเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ซึ่งความต้องการในการที่จะรักษาพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสำคัญในเชิงนิเวศต่อภาคนั้น จำเป็นต้องนำพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเหล่านั้นกลับคืนมา (Reclaim) เพื่อให้เกิดการฟื้นคืนสภาพป่าไม้ เพื่อเป็นแหล่งผลิตและแหล่งอาหารของภาคต่อไป รายละเอียดดัง **ตารางที่ 7-1**

ตารางที่ 7-1 พื้นที่ฟื้นฟูป่าไม้ในภาคใต้ จำแนกตามอำเภอ

จังหวัด	พื้นที่ฟื้นฟูป่าไม้
ชุมพร	อำเภอท่าแซะ : ป่าน้ำตกกะเปาะ ป่าแปลงหมายเลข 89 และ 90 อำเภอปะทิว : ป่าน้ำตกกะเปาะ ป่าพรุกะชิง ป่าเขาใหญ่บางจาก อำเภอเมืองชุมพร : ป่าแปลงหมายเลข 89 ป่าท่าเทียบญวน-ท่าสาร อำเภอสวี : ป่าทุ่งระยะ-นาสัก อำเภอทุ่งตะโก : ป่าเขา ตังอา คลองโอน อำเภอหลังสวน : ป่าหมายเลข 90 ป่าบางมะพร้าว นางพญา
ระนอง	อำเภอกระบุรี : ป่าน้ำจืด มะมุ ป่าปากจั่น ป่าแปลงหมายเลข 89 อำเภอละอุ่น : ป่าละอุ่น ป่าทรายแดง ป่าคลองลำเลียง อำเภอเมือง : ป่าละอุ่น ป่าทรายแดง ป่าคลองหาดส้มแป้น อำเภอกะเปอร์ : ป่าอำเภอกะเปอร์
ภูเก็ต	อำเภอเมืองภูเก็ต : ป่าคลองชีเหล้า คลองท่าจีน
พังงา	อำเภอคุระบุรี : ป่าเทือกเขานมสาว อำเภอตะกั่วป่า : ป่าเทือกเขานมสาว อำเภอกะปง : ป่าเทือกเขาปลายโต๊ะ-เขาศก ป่าเทือกเขากะได
ยะลา	อำเภอกาบัง : ป่าหมายเลข 108 ป่าลาปู ถ้ำทะลุ อำเภอบันนังสตา : ป่าลาปู ถ้ำทะลุ อำเภอเบตง : ป่าเบตงแปลง 1
นราธิวาส	อำเภอรือเสาะ : ป่าปรินยอ ป่าเทือกเขารือเสาะ อำเภอศรีสาคร : ป่าแม่น้ำสายบุรีขวั่งขวา ป่าปรินยอ อำเภอสุไหงปาดี : ป่าลุ่มแม่น้ำบางนรา อำเภอรามัน : ป่าจ๊ะกั้ว
สงขลา	อำเภอรัตภูมิ :ป่าคลองตอฝั่งขวา คลองปอมฝั่งซ้าย

จังหวัด	พื้นที่ฟื้นฟูป่าไม้
นครศรีธรรมราช	อำเภอชะอวด : ป่าควรแก้ว อำเภอทุ่งสง : ป่าควรออกบ้านน้ำตก อำเภอร่อนพิบูลย์ : ป่าเขาวัง ป่าเขาแก้ว อำเภอลานสกา : ป่าท่างิ้ว อำเภอพรหมศรี : ป่าท่างิ้ว
สุราษฎรธานี	อำเภอพนม : ป่าแปลงหมายเลข 92

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, ผังภาคใต้ ปี พ.ศ.2600, 2551

(3) พื้นที่สงวนไว้เพื่อการรักษาสภาพป่าชายเลนและนิเวศวิทยา มีพื้นที่ประมาณ 2.76 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.25 ของพื้นที่รวม

สืบเนื่องจากปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่งและพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับต่างๆ ความจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟูสภาพของพื้นที่ชายเลน และพื้นที่ชุ่มน้ำต่างๆให้กลับคืนสู่สภาพดี พร้อมกันให้มีการเพิ่มขยายเนื้อที่ป่าชายเลนขึ้นเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำ พื้นที่สงวนไว้เพื่อการรักษาสภาพป่าชายเลนและนิเวศวิทยา ประกอบด้วย

1) พื้นที่ชุ่มน้ำ ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ลุ่ม พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ลุ่มชื้นแฉะ พื้นที่ชุ่มน้ำ มีน้ำท่วม มีน้ำขัง พื้นที่พรุ พื้นที่แหล่งน้ำ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขัง หรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหลทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อยและน้ำเค็ม รวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ทะเล ในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุดมีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร พื้นที่ชุ่มน้ำมีคุณค่าและความสำคัญต่อการพัฒนาภาค ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศ โดยที่เป็นระบบนิเวศที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีพของสิ่งมีชีวิต ในฐานะที่เป็นแหล่งน้ำ แหล่งกักเก็บน้ำฝนน้ำท่าป้องกันน้ำเค็มไม่ให้รุกเข้ามาในแผ่นดิน ป้องกันการพังทลายของชายฝั่ง กรองตะกอน แร่ธาตุ และสารพิษเป็นแหล่งทรัพยากรที่มนุษย์สามารถเข้าใช้ประโยชน์ เป็นแหล่งรวมสายพันธุ์พืชและสัตว์ดังนั้น เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำของภาคใต้อย่างยั่งยืน กำหนดพื้นที่เป้าหมายทั้งสิ้น 3 ประเภท ดังนี้

ก. พื้นที่ชุ่มน้ำโลก (Ramsar Site) จำนวน 7 แห่ง ได้แก่

- พื้นที่ชุ่มน้ำพรุควนขี้เสียนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง
- พื้นที่ชุ่มน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ พรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส
- พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติแหลมสน - ปากคลองกะเปอร์ – ปากแม่น้ำกระบุรี จังหวัดระนอง
- พื้นที่ชุ่มน้ำปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่
- พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม - เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง จังหวัดตรัง
- พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา

ข. พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ จำนวน 29 แห่ง ได้แก่ อช.เขาสก เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบทะเลน้อย เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองทุ่งทอง แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำตาปี เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพรุโต๊ะแดง อช.แหลมสน อช.หมู่เกาะสิมิลัน อ่าวพังงา อช.สิรินาถ อช.หาดนพรัตน์ธารา–หมู่เกาะพีพี อช.หาดเจ้าไหม เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง อช.ทะเลบัน อช.หมู่เกาะตะรุเตา อช.หมู่เกาะอ่างทอง อช.หมู่เกาะลันตา อช.หมู่เกาะสุรินทร์ อ่าวทุ่งคา–อ่าวสวี ปากแม่น้ำกระบี่ ปากแม่น้ำตรัง ปากคลองกะเปอร์ ป่าชายเลนปะเหลียน–ละงู ปากแม่น้ำกระบุรี อ่าวบ้านดอน อ่าวปัตตานี อ่าวปากพนัง ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของเกาะภูเก็ต

ค. พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับประเทศ จำนวน 4 แห่ง

- พื้นที่ชุ่มน้ำพรุคันธุลีตำบลคันธุลีอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และพื้นที่บางส่วนในเขตอำเภอละแม จังหวัดชุมพร
- พื้นที่ชุ่มน้ำพรุบ้านไม้ขาว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
- พื้นที่ชุ่มน้ำในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองปลักพระยา และเขารยางค์บังสา ตำบลฉลุง ตำบลควนโพธิ์ อำเภอเมือง ตำบลควนโดน ตำบลย่านซื่อ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล
- พื้นที่ชุ่มน้ำเกาะแตน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2) พื้นที่ป่าชายเลน เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์ตามธรรมชาติและยังสามารถใช้ประโยชน์จากไม้โกงกางในการทำประมงและเผาถ่าน พื้นที่ป่าชายเลนส่วนใหญ่อยู่ทางฝั่งทะเลอันดามัน พื้นที่ป่าชายเลนได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนถูกบุกรุกและลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว เกิดผลกระทบต่อการประมงชายฝั่ง ซึ่งอาศัยป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ ควรดำเนินการสงวนพื้นที่ป่าอย่างเข้มงวดและฟื้นฟูพื้นที่ป่าซึ่งถูกบุกรุก

(4) พื้นที่สวนป่าเศรษฐกิจ ป่าชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าความยั่งยืนของเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบนิเวศ

การพัฒนาพื้นที่สวนป่าเศรษฐกิจ ป่าชุมชน เพื่อกำหนดเป็นบริเวณที่สามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้เชิงอนุรักษ์ โดยที่ควบคุมไม่ให้มีการทำลายสภาพทางธรรมชาติ เป็นการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างคนกับป่า ได้กำหนดพื้นที่ในบริเวณดังกล่าว

1) การกำหนดป่าเศรษฐกิจ (Economic zone - Zone E) เป็นจำนวนร้อยละ 5 ของพื้นที่ภาค ซึ่งกำหนดไว้เพื่อการผลิตไม้และของป่า และเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่สวนป่าหรือพื้นที่ป่าปลูกอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการทำไม้ของภาครัฐและเอกชน สำหรับการเตรียมการของภาครัฐในปัจจุบันพบว่ามีพื้นที่ที่มีศักยภาพสำหรับการปลูกป่าเศรษฐกิจ ประมาณ 3.36 ล้านไร่ หรือร้อยละ 7.6 ของพื้นที่ภาค

2) การกำหนดพื้นที่ป่าชุมชน หมายถึง พื้นที่ป่าไม้ที่ได้รับการจัดการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนและองค์กรชุมชน ตามความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ลักษณะของป่าชุมชน ป่าชุมชนในแต่ละแห่งมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ตามพื้นที่ดำเนินการ เช่น ป่าชุมชนซึ่งปลูกในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ป่าชุมชนซึ่งปลูกในพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน ป่าชุมชนในโรงเรือน ป่าชุมชนในวัด ป่าชุมชนซึ่งปลูกบริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำ ลำคลอง ริมลำเหมือง หรือลำน้ำสาธารณะ ป่าชุมชนในที่สองฝั่งถนน ป่าชุมชนที่ปลูกเพื่อเป็นสวนสาธารณะ ป่าของชุมชนเมือง ป่าชุมชนพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล ฝั่งแม่น้ำ

(5) **พื้นที่เกษตรกรรม** กำหนดให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมออกเป็น 3 ประเภทคือ

1) **พื้นที่อนุรักษ์เกษตรกรรม** มีพื้นที่ประมาณ 2.93 ล้านไร่คิดเป็นร้อยละ 6.63 ของพื้นที่รวม พื้นที่อนุรักษ์เพื่อการเกษตรมีความต้องการที่จะรักษาไว้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมชั้นดีเพื่อเป็นแหล่งทรัพยากรและแหล่งอาหารที่สำคัญของภาค ซึ่งเป็นบริเวณที่มีสมรรถนะดินเหมาะสมกับการเกษตรกรรมเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ตรงตามศักยภาพป้องกันไม่ให้เกิดการสิ้นเปลืองทรัพยากรที่มีอยู่และเป็นพื้นที่ในเขตชลประทานที่มีแหล่งน้ำเพียงพอกับการใช้ทำการเกษตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มน้ำปากพนังในจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อเนื่องจนถึงพื้นที่โดยรอบทะเลสาบสงขลาในจังหวัดพัทลุงและสงขลา และในพื้นที่ราบบริเวณลุ่มแม่น้ำปัตตานี จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

2) **พื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม** มีพื้นที่ประมาณ 0.69 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.56 ของพื้นที่รวมพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม สภาพของพื้นที่เป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเดิมซึ่งถูกบุกรุกโดยประชาชนเข้าไปทำการเกษตรกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนประกอบกับเป็นพื้นที่เสื่อมสภาพที่สมรรถนะที่ดินเหมาะสมกับการเกษตรกรรมจึงสามารถนำพื้นที่บริเวณนี้มาใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมได้

3) **พื้นที่ชนบทและเกษตรกรรม** มีพื้นที่ประมาณ 21.44 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 48.58 ของพื้นที่รวมภาคใต้มีพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งมีความเหมาะสมแก่การเกษตรอยู่ถึงร้อยละ 65 ของพื้นที่ภาค แต่ก็มีการใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเพียงร้อยละ 43 ส่วนใหญ่ใช้ในการเพาะปลูกยางพารา รองลงมาได้แก่ ข้าว ปาล์มน้ำมัน กาแฟพันธุ์โรบัสต้า และไม้ผลจากการศึกษาความเหมาะสมในด้านต่างๆ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้เสนอเขตเศรษฐกิจของภาคใต้จำนวน 7 สินค้า ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง สับปะรด ทุเรียน กาแฟ และปาล์มน้ำมัน

ก. ข้าวนาปี ภาคใต้มีเขตปลูกข้าวนาปี เป็นบริเวณเล็กๆ ในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส บริเวณที่ใหญ่ที่สุด ได้แก่ บริเวณพื้นที่ต่อเนื่องจากลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อเนื่องกับพื้นที่รอบทะเลสาบสงขลาในจังหวัดพัทลุงและสงขลา

ข. ข้าวนาปรัง เขตปลูกข้าวนาปรังมีน้อยมากเป็นบริเวณเล็กๆ ทางด้านตะวันออกของอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และพื้นที่ด้านเหนือของจังหวัดพัทลุงและสงขลา

ค. สับปะรด ตอนบนของจังหวัดชุมพร

ง. ยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถปลูกได้ในทุกจังหวัดของภาคใต้ ยกเว้น บริเวณลุ่มน้ำปากพนัง และคาบสมุทรสทิงพระ

จ. ทุเรียนรวมทั้งไม้ผลอื่นๆ กระจายอยู่ทางตอนบนของจังหวัดระนองต่อเนื่องกับพื้นที่ตอนกลางของจังหวัดชุมพร ตอนบนของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกาะสมุย ตอนบนของจังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ต่อเนื่องระหว่างจังหวัดยะลาและปัตตานี จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ตอนบนของจังหวัดพังงา และพื้นที่ตอนล่างของจังหวัดตรัง

ฉ. กาแฟ กระจายอยู่เป็นหย่อมในพื้นที่ต่อเนื่องจังหวัดระนองกับจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พังงา และกระบี่

ช. ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถปลูกได้ในเขตเดียวกับยางพารานอกจากพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ตอนบนของจังหวัดพัทลุงและคาบสมุทรสทิงพระ และพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งไม่เหมาะสมแก่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน

ความแตกต่างระหว่างพื้นที่ถือครองทำการเกษตรกับพื้นที่มีความเหมาะสมแก่การเกษตร แสดงว่า ภาคใต้ยังสามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยการขยายพื้นที่เพาะปลูกได้อีกระยะหนึ่ง แต่ทั้งนี้จะต้องมีการแก้ไขอุปสรรคในการขยายพื้นที่ ส่วนพื้นที่ซึ่งได้เข้าทำประโยชน์แล้วควรสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ บำรุงดิน การคัดสรรพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง การจัดหาแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูก

(6) พื้นที่ชุมชน

กำหนดให้มีพื้นที่เพื่อการพัฒนาเมืองทั้งสิ้น 2.30 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.22 ของพื้นที่รวม แม้ว่าภาคใต้จะมีจำนวนประชากรที่อยู่อาศัยในเขตเมืองค่อนข้างต่ำ แต่แรงกดดันจากการเพิ่มของประชากรและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตมาสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมีผลเหนี่ยวนำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในชุมชนที่สำคัญเพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของพื้นที่เมืองย่อมมีผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดไม่สามารถจัดเพิ่มเติมได้อีก การพัฒนาพื้นที่เมืองจึงควรจะจำกัดขนาดของเมือง ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่าในเขตเมือง และเพิ่มความหนาแน่นในเขตเมืองให้สูงขึ้นมากกว่าที่จะขยายพื้นที่เมืองออกไปเรื่อยๆ (Compact City) จำกัดการพัฒนาเมืองในพื้นที่ไม่เหมาะสม เช่น บริเวณที่เป็นที่ลุ่มต่ำ มีน้ำท่วม และบริเวณที่มีคุณค่าทางการเกษตรสูง หรือเป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการวางและจัดทำผังเมืองรวมในพื้นที่เมืองที่ยังไม่ได้รับการวางแผน รวมถึงปรับปรุงผังเมืองรวมที่มีการจัดทำขึ้นในชุมชนปัจจุบันให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของชุมชนที่กำหนดไว้ในกรอบการวางผัง โดยที่รายละเอียดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ชุมชนจะขึ้นอยู่กับข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมเมืองหรือชุมชนนั้นๆ

(7) พื้นที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การประมง และการท่องเที่ยว แบ่งเป็น

1) พื้นที่แหล่งน้ำ กำหนดให้มีพื้นที่แหล่งน้ำเพื่อการชลประทานและการผลิตพลังงานทั้งสิ้น 0.13 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.30 ของพื้นที่รวม

2) พื้นที่ชายฝั่ง เป็นพื้นที่ตลอดแนวชายฝั่ง ระยะ 3 กิโลเมตร ทั้งชายฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน เป็นที่โล่งที่มีความมุ่งหมายที่จะสงวนรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดความเสียหายของแหล่งน้ำ อ่างเก็บน้ำ ได้แก่ บริเวณทะเลสาบสงขลาจังหวัดสงขลา อ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เขื่อนบางลาง จังหวัดยะลา และพื้นที่ชายฝั่งในระยะ 3 กิโลเมตรจากแนวชายฝั่งทั้งฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย เพื่อให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงชายฝั่งเพื่อรักษาระบบนิเวศทางทะเล และเพื่อเป็นการทดแทนทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่สูญเสียไปให้เกิดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ สำหรับในบางบริเวณที่มีความสวยงามและมีศักยภาพในการท่องเที่ยวสามารถที่จะคงสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีความสวยงามต่อไปได้ในอนาคต

(8) พื้นที่อุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมในภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรขั้นต้น ที่กระจายอยู่ทั่วไปในแหล่งวัตถุดิบและมีขนาดไม่ใหญ่นัก การที่ภาคใต้มีพื้นที่เชื่อมต่อกับทะเลทั้งในด้านทะเลจีนใต้และทะเลอันดามันจึงนับเป็นแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกทั้งที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น หรือนำเข้าวัตถุดิบเข้ามาจากภายนอก การจัดการที่ตั้งอุตสาหกรรมจึงนับเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นโดยกำหนดให้อุตสาหกรรมไปจัดตั้งในเขตที่ได้มีการคัดเลือกไว้แล้วตามหลักเกณฑ์การวางผังเมืองและการปกป้องสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องกำหนดให้มีพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมจำแนกตามประเภท ดังนี้

1) อุตสาหกรรมบริการชุมชน กำหนดให้มีพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมในทุกอำเภอเมืองของทุกจังหวัด เป็นพื้นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 25 ไร่ โดยมีการเพิ่มขึ้นจำนวน 5 ไร่ต่อ 100 ครัวเรือน

2) อุตสาหกรรมยางพารา กำหนดให้มีพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมยางพาราในจังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช ตรัง และสตูล เป็นพื้นที่ 500-1,000 ไร่/แห่ง

3) อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน กำหนดให้มีพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในจังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี เป็นพื้นที่ 500-1,000 ไร่/แห่ง

4) อุตสาหกรรมอาหารฮาลาล กำหนดให้มีพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในจังหวัดสงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เป็นพื้นที่ 500 ไร่/แห่ง

5) อุตสาหกรรมประมง กำหนดให้มีพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมประมงครบวงจรในจังหวัดสงขลา ระนอง และปัตตานี เป็นพื้นที่ 500-1,000 ไร่/แห่ง

6) อุตสาหกรรมแปรรูปผลไม้ กำหนดให้มีพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลไม้ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และชุมพร เป็นพื้นที่ 500 ไร่/แห่ง

7) อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก กำหนดให้มีพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกในจังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ 1,000-2,000 ไร่/แห่ง

8) อุตสาหกรรม SMEs กำหนดให้มีพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรม SMEs ในทุกจังหวัด เป็นพื้นที่ 100-200 ไร่/แห่ง

1.4 ทรัพยากรน้ำ

<u>หลักการและเหตุผล</u>

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของทั้งมนุษย์ สัตว์ พืช เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ด้วยภาคใต้มีฝนตกชุกแต่มีความสามารถในการกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์จำกัด ไม่มีการใช้น้ำอย่างประหยัด เกิดปัญหาสภาพการขาดแคลนน้ำทั้งภาคการท่องเที่ยวและเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ไม่สามารถปลูกพืชฤดูแล้ง นอกจากนี้ยังพบว่า ในสภาพที่เป็นอยู่บางพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่ม ได้ประสบปัญหาน้ำท่วมขังอย่างรุนแรง สภาพปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำดังกล่าว อันมีสาเหตุหลักมาจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ขาดประสิทธิภาพและจากการใช้น้ำที่ไม่ชาญฉลาดและขาดการอนุรักษ์ ปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วม ภัยแล้ง น้ำเน่าเสีย เป็นปัญหาซ้ำซาก การแก้ไขปัญหาน้ำของรัฐ ในการจัดหาแหล่งน้ำ สร้างที่กักเก็บน้ำให้ประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ค่อนข้างมีข้อจำกัด พื้นที่อ่างเก็บน้ำ ชลประทาน ขุดลอกคลอง พบมากทางฝั่งอ่าวไทย ขาดประสิทธิภาพในการขาดการจัดการน้ำที่ดี ความขัดแย้งในด้านความต้องการปริมาณน้ำ ความขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ที่ได้รับจากแหล่งน้ำ และความขัดแย้งในด้านคุณภาพน้ำซึ่งในกรอบวิสัยทัศน์น้ำแห่งชาติ ภายในปี 2568 ได้กำหนดไว้ว่า ประเทศไทยจะมีน้ำใช้อย่างเพียงพอและมีคุณภาพ โดยมีระบบบริหารจัดการองค์กร ระบบกฎหมายในการใช้ทรัพยากรน้ำที่เป็น

ธรรม ยั่งยืน โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในทุกระดับ” โดยนโยบายน้ำแห่งชาติเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน

<u>เป้าประสงค์</u>:

การอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

<u>ดัชนีชี้วัด และเป้าหมาย</u>

1) ร้อยละของพื้นที่ต้นน้ำที่ได้รับการอนุรักษ์
2) ขนาดพื้นที่พื้นที่ชลประประทาน
3) สัดส่วนการได้รับบริการอย่างเพียงพอ (อุปสงค์-อุปทาน) ของผู้ใช้น้ำแต่ละภาคส่วน

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

1) ควบคุมแผนการประโยชน์ใช้ที่ดินในพื้นที่ใช้น้ำต่างๆอย่างเคร่งครัด

2) ฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์และให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากป่า

3) การจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการในอนาคต รวมถึงกระจายและจัดสรรน้ำจากแหล่งน้ำต้นทุนไปยังพื้นที่เป้าหมายให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทั้งพื้นที่เกษตรกรรมชุมชนและพื้นที่พัฒนาอื่นๆ

ก. พัฒนาและปรับปรุงแหล่งเก็บน้ำเดิมด้วยการบำรุงรักษาแหล่งเก็บน้ำโครงสร้างและอาคารซึ่งทำหน้าที่ในการควบคุมน้ำ ทดน้ำ ระบายน้ำ ในโครงการแหล่งน้ำ จัดส่งน้ำและโครงการชลประทานทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพการใช้งานเพิ่มขึ้นในพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่ชนบทและเกษตรกรรมในอำเภอชะอวด พระพรหม สิชล ทุ่งใหญ่ ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
- พื้นที่ชนบทและเกษตรกรรมในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- พื้นที่ชนบทและเกษตรกรรมในจังหวัดพัทลุง
- พื้นที่ชนบทและเกษตรกรรมในอำเภอเมือง คลองท่อม เขาพนม จังหวัดกระบี่
- พื้นที่ชนบทและเกษตรกรรมในอำเภอนาโยง ห้วยยอด จังหวัดตรัง
- พื้นที่ชนบทและเกษตรกรรมในอำเภอเมืองท้ายเหมือง ทับปุด จังหวัดพังงา

ข. พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและสระน้ำชุมชนในพื้นที่ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นที่ที่มีความต้องการใช้น้ำในจังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง

ค. พัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มเติมตามความต้องการเฉพาะด้านในรูปแบบและขนาดต่างๆ เพิ่มเติมตามความเหมาะสมในพื้นที่ชุมชนหลัก เช่น จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ เกาะสมุย สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช

ง. พัฒนาอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นน้ำต้นทุนและบรรเทาอุทกภัย โดยการพัฒนาอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ในลุ่มน้ำท่าตะเภา จังหวัดชุมพร ลุ่มน้ำตาปี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และลุ่มน้ำกระบุรี

จ. พัฒนาโครงข่ายน้ำเชื่อมโยงแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็กขนาดกลางและขนาดใหญ่กับพื้นที่ใช้น้ำรวมทั้งโครงข่ายน้ำระหว่างลุ่มน้ำ เพื่อให้สามารถกระจายน้ำระหว่างแหล่งน้ำอ่างเก็บน้ำไปยังพื้นที่เป้าหมายต่างๆ

โดยระบบโครงข่ายน้ำจะประกอบด้วย ระบบท่อ/ระบบคลอง ระบบสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า พื้นที่เป้าหมายในระบบโครงข่าย

ฉ. อ่างเก็บน้ำเขื่อนรัชชประภาสุราษฎร์ธานี-ภูเก็ต พังงา กระบี่

ช. โครงข่ายเชื่อมโยงแม่น้ำสายหลักในลุ่มน้ำตาปี จ.สุราษฎร์ธานี

ซ. โครงข่ายน้ำเชื่อมโยงแหล่งน้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ฌ. ก่อสร้างแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็กและขนาดกลางเพิ่มเติมในพื้นที่ที่เหมาะสม เพื่อรองรับความต้องการใช้น้ำที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในอนาคตอย่างต่อเนื่อง

ญ. พัฒนาโครงข่ายระบบส่งน้ำ ผันน้ำ กระจายน้ำ และระบายน้ำ ฝายทดน้ำ ประตูระบายน้ำ สถานีสูบน้ำ โรงผลิตน้ำประปา ในพื้นที่ที่เหมาะสมเป็นระบบโครงข่ายน้ำเชื่อมโยงแหล่งเก็บน้ำและแหล่งใช้น้ำต่างๆ ด้วยกันและบริหารจัดการแหล่งน้ำร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการการใช้น้ำในแต่ละพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ฎ. พัฒนาระบบผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ ระบบโครงข่ายน้ำระหว่างกลุ่มลุ่มน้ำ และโครงข่ายน้ำระหว่างแหล่งน้ำนานาชาติที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนให้แก่ลุ่มน้ำที่มีปัญหาขาดแคลนน้ำ และการผันน้ำจากแม่น้ำระหว่างประเทศ เช่น แม่น้ำกระบุรี เพื่อประโยชน์จากการใช้น้ำร่วมกัน

ฏ. การพัฒนาแหล่งน้ำโดยไม่ใช้มาตรการก่อสร้างเป็นการเสริมประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำที่มีอยู่ภายในภาคให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมอื่นๆ ทั้งในเรื่องการพัฒนาระบบการจัดการน้ำหรือการใช้ประโยชน์ด้วยวิธีการอื่นๆ ซึ่งช่วยบรรเทาและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฐ. การปรับปรุงขุมเหมือง แอ่งน้ำ บึง และพรุ ตามธรรมชาติที่มีศักยภาพ เพื่อให้สามารถรองรับน้ำใช้เป็นแหล่งน้ำสำรองได้ พื้นที่ดำเนินการ ได้แก่ พื้นที่ขุมเหมืองที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว พื้นที่แอ่งน้ำบึงและพรุตามธรรมชาติในบริเวณจังหวัดสุราษฎร์ธานี พังงา และกระบี่

ฑ. การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำใต้ดินเพื่อนำมาใช้ตอบสนองความต้องการด้านต่างๆในพื้นที่และในระดับที่เหมาะสม โดยไม่เกิดผลกระทบต่อสภาพน้ำใต้ดินและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ดำเนินการ ได้แก่ พื้นที่ที่มีศักยภาพน้ำใต้ดิน คือ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ฒ. การพัฒนาระบบผลิตน้ำขนาดเล็กด้วยกระบวนการ Reverse Osmosis หรือการนำน้ำทะเลมาทำน้ำจืดผ่านกระบวนการ Reverse Osmosis และจัดหาแท้งค์เก็บน้ำเครื่องกรองน้ำในพื้นที่ที่มีผลประกอบการสูง และความต้องการใช้น้ำมีความผันแปรสูง ได้แก่ ภูเก็ต พังงา กระบี่ เกาะสมุย และพื้นที่ชุมชนธุรกิจท่องเที่ยวที่หนาแน่น

ณ. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการฝึกอบรมเผยแพร่ ถ่ายทอดความรู้ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง

ด. การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำด้วยเทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ ในการชลประทานและการจัดส่งน้ำและปรับปรุงระบบชลประทาน การส่งน้ำ กระจายน้ำ และการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพสูง ในการพัฒนาระบบจัดส่งน้ำจัดสรรน้ำและกระจายน้ำที่มีประสิทธิภาพสูง เช่น ระบบท่อในพื้นที่เฉพาะพื้นที่ดำเนินการ ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรมในจังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช และพัทลุง

1.5 คุณภาพสิ่งแวดล้อม (อากาศและเสียง)

<u>หลักการและเหตุผล</u>

แรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อปัญหามลพิษอากาศและระดับเสียงคือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม การเพิ่มขึ้นของยานพาหนะ ส่งผลให้เกิดแรงกดดันการปล่อยมลพิษอากาศสิ่งแวดล้อมและเสียงจากการคมนาคม และการก่อสร้าง เป็นผลให้เกิดสถานการณ์มลพิษอากาศมีค่าเกินมาตรฐาน ระดับเสียงที่ดังเกินมาตรฐาน และมลพิษอากาศที่ข้ามแดนระหว่างจังหวัดและประเทศ โดยผลกระทบที่สาคัญ คือ ทำลายสุขภาพของประชาชน สร้างความรำคาญ และกระทบต่อสุขภาพจิตใจของประชาชน และเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ

แหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศ มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปตามพื้นที่ โดยในภาพรวมทั้งประเทศมลพิษทางอากาศส่วนใหญ่เกิดจากกิจกรรมการใช้พลังงาน ได้แก่ ภาคการขนส่งทางบก การผลิตไฟฟ้า และอุตสาหกรรม เป็นต้น โดยแนวโน้มการใช้พลังงานของประเทศไทยดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา กล่าวคือหนึ่งหน่วยพลังงานสามารถเปลี่ยนแปลงเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณมลพิษทางอากาศลดลง ประกอบกับการใช้รถใหม่ที่มีประสิทธิภาพการใช้พลังงานเพิ่มขึ้น และมีปริมาณการระบายมลพิษลดลง การใช้เชื้อเพลิงที่สะอาด และการส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งมวลชนเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

สำหรับคุณภาพอากาศในภาคใต้ กรมควบคุมมลพิษมีการตรวจวัดสารมลพิษทางอากาศหลัก 5 ชนิด ที่ถือเป็นตัวแทนของมลพิษทางอากาศโดยทั่วไป ได้แก่ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2) ไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO_2) คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ก๊าซโอโซน (O_3) และฝุ่นละออง ขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM10) ซึ่งมีการตรวจวัดโดยสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติของกรมควบคุมมลพิษจำนวน 61 สถานี ใน 29 จังหวัดทั่วประเทศ โดยมีสถานีตรวจวัดอยู่ในพื้นที่ภาคใต้จำนวน 5 สถานี ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา ยะลา และนราธิวาส สำหรับฝุ่นละออง ขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) เริ่มมีการตรวจวัดตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา มีสถานีตรวจวัดอัตโนมัติเป็นจำนวน 12 สถานี ใน 10 จังหวัด โดยในพื้นที่ภาคใต้มีการตรวจวัดที่เฉพาะจังหวัดสงขลา ผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั้ง 5 สถานี ใน 5 จังหวัด ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558 พบว่า ในปี 2558 จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจำนวนวันที่มลพิษทางอากาศเกินค่ามาตรฐานสูงที่สุด (22 วัน) รองลงมา คือ จังหวัดสงขลา (7 วัน) และจังหวัดภูเก็ต (3 วัน) ตามลำดับ โดยสารมลพิษที่เป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่ภาคใต้ตลอด 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2554-2558) คือ ฝุ่นละออง ขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10) ฝุ่นละออง ขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน (PM-2.5) และก๊าซโอโซน สำหรับสารมลพิษที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตลอดทั้งปี ได้แก่ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไนโตรเจนไดออกไซด์ และคาร์บอนมอนอกไซด์

ปัญหาฝุ่นควันในปี 2558 พบว่ามี 7 จังหวัดที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา ยะลา นราธิวาส สตูล และปัตตานี ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน–30 ตุลาคม 2558 ทั้งนี้ จากการตรวจวัดข้อมูลคุณภาพอากาศในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา ยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสตูล พบปริมาณฝุ่นละอองมีค่าสูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน 10 วัน คิดเป็นร้อยละ 6.5 ของจำนวนวันที่ตรวจวัด (153 วัน) และพบปริมาณฝุ่นละอองเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุด เท่ากับ 360 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2558 ที่ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ในระดับที่มีผลกระทบต่อสุขภาพมาก

ระดับเสียงในพื้นที่ภาคใต้ มีแนวโน้มลักษณะเดียวกันกับพื้นที่อื่นๆ คือระดับเสียงจะพบค่าสูงตามแนวเส้นทางคมนาคม

<u>เป้าประสงค์</u>:

สภาพแวดล้อมมีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์

<u>ดัชนีชี้วัด และเป้าหมาย</u>

1) ค่าดัชนีคุณภาพอากาศอยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
2) ระดับเสียงในพื้นที่ชุมชนมีค่าต่ำกว่ามาตรฐาน
3) สถิติการร้องเรียนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

1) การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ และส่งเสริมให้แหล่งกำเนิดประเภทโรงงานอุตสาหกรรมเข้าไปอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมหรือพื้นที่ที่กำหนดเขตไว้แล้ว
2) การควบคุมและจัดทำบัญชีแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่
3) การสร้างจิตสำนักปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม
4) การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม

1.6 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

<u>หลักการและเหตุผล</u>

แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2557-2593 ได้ระบุว่าการเจรจาภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้มีการกำหนดเป้าหมายในการรักษาระดับการเพิ่มของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกไม่ให้เกิน 2 องศาเซลเซียสเทียบกับอุณหภูมิเฉลี่ยในยุคก่อนอุตสาหกรรมเป็นวิสัยทัศน์ร่วมกัน (shared vision) ในระยะยาว รวมทั้งยังได้กำหนดกลไกในการช่วยผลักดันให้ประเทศสมาชิกเร่งดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจก โดยกำหนดให้ประเทศพัฒนาแล้วแสดงเจตจำนง (Pledge) ของพันธกรณีการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสม (Nationally Appropriate Mitigation Commitments) และให้กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาแสดงเจตจำนงของแนวทางการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสม (Nationally Appropriate Mitigation Actions: NAMAs) โดยสมัครใจ กำหนดปีเป้าหมายไว้ที่ปี ค.ศ. 2020 ซึ่งสอดคล้องกับระยะพันธกรณีที่ 2 ของพิธีสารเกียวโต สำหรับประเทศไทยได้มีการศึกษาศักยภาพการลดก๊าซเรือนกระจกเพื่อจัดทำเจตจำนงการดำเนินงานลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ (NAMA Pledge) โดยผลการศึกษาระบุถึงเป้าหมายในการลดก๊าซเรือนกระจก ร้อยละ 7-20 ในภาคพลังงานและคมนาคมขนส่งเมื่อเทียบกับกรณีปกติ ในปีค.ศ. 2020 (กรณีปกติได้แก่ปีค.ศ. 2005) จากการประเมินสภาพภูมิอากาศด้วยแบบจำลองสภาพภูมิอากาศในระยะ 50 ปีข้างหน้า พื้นที่ที่มีอากาศร้อนจะขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้นและพื้นที่ที่มีอากาศเย็นจะมีพื้นที่ลดลง ส่วนการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำฝนในรอบ 60 ปีที่ผ่านมามีความผันแปรทุกปี มีทั้งสูงกว่าค่าปกติและต่ำกว่าค่าปกติ อย่างไรก็ตาม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีของไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ แต่จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยในแต่ละปียังใกล้เคียงกับที่เป็นมาในอดีต (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557)

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557) ระบุว่าประเทศไทยมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกใน ปีพ.ศ.2543 ปริมาณ 229.08 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าเพิ่มขึ้นเป็น 265.9 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าในปีพ.ศ.2547 ซึ่งภาคพลังงานมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด ประมาณร้อยละ 70 รองลงมาคือ ภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 22.6 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 7 ส่วนภาคที่มีการดูดกลับ

มากกว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกคือ ภาคการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่และป่าไม้ ร้อยละ 3.4 โดยสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม 2555 ได้ทำการศึกษากลยุทธ์กลไกการพัฒนาที่สะอาดในระดับชาติของประเทศไทยและได้คาดการณ์ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอนาคตพบว่า มีความเป็นไปได้สูงที่ประเทศไทยจะมีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอยู่ในช่วง 500 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ในปี พ.ศ. 2563 และอาจสูงถึง 1,300 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ในปี พ.ศ. 2593 หากไม่มีมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างจริงจัง

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยยังคงเป็นสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโลกซึ่งเป็นก๊าซที่มีคุณสมบัติในการดูดซับคลื่นรังสีความร้อนหรือรังสีอินฟาเรดได้ดี ก๊าซเรือนกระจกมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการรักษาระดับอุณหภูมิของโลก หากปราศจากก๊าซเรือนกระจก โลกจะหนาวเย็นจนสิ่งมีชีวิตอยู่อาศัยไม่ได้แต่หากมีมากเกินไปก็เป็นเหตุให้อุณหภูมิสูงขึ้นถึงระดับเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาปริมาณการใช้พลังงานของโลกเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี โดยมีถ่านหินน้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญ ซึ่งก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญและมีสัดส่วนเกินครึ่งหนึ่งของปริมาณก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์ นอกจากกิจกรรมการใช้พลังงานของมนุษย์จะก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์แล้วกิจกรรมด้านอื่นๆ ของมนุษย์ก็ได้เพิ่มก๊าซเรือนกระจกชนิดอื่นๆ ในชั้นบรรยากาศอีกด้วย เช่น การเกิดก๊าซออกไซด์ของไนโตรเจนจากการใช้ปุ๋ยไนโตรเจน หรือการเกิดก๊าซมีเทนจากการปลูกข้าวและการย่อยสลายของอินทรีย์สารที่เกิดขึ้นจากกองขยะและน้ำเสียในปี 2556 ประเทศไทยปล่อยก๊าซเรือนกระจกจำนวน 2.34 ตันก๊าซเรือนกระจกต่อคน โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยที่สุด 1.04 ตันก๊าซเรือนกระจกต่อคน รองลงมา ได้แก่ ภาคเหนือ 1.37 ตันก๊าซเรือนกระจกต่อคนสำหรับภาคกลางภาคใต้และกรุงเทพมหานครมีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศคือ 2.81, 4.39, และ 4.71 ตันก๊าซเรือนกระจกต่อคน ตามลำดับ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบในหลายด้าน ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล การทรุดตัวของแผ่นดิน การกัดเซาะชายฝั่ง ระบบนิเวศป่าไม้ ผลผลิตภาคการเกษตร การรุกระบาดของโรคและแมลง และสุขภาพอนามัย สำหรับพื้นที่ภาคใต้ ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เด่นชัด คือ ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งซึ่งมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น โดยมีอัตราการกัดเซาะรุนแรงเฉลี่ยมากกว่า 5 เมตรต่อปี ในพื้นที่ชายฝั่งของ 5 จังหวัดชายฝั่งอ่าวไทย ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่วิกฤต ได้แก่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส สำหรับชายฝั่งทะเลอันดามันนั้น ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่รุนแรงเท่าฝั่งอ่าวไทย พื้นที่วิกฤตมีอยู่ใน 5 จังหวัด คือ ระนอง ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล ระยะทางรวม 23 กิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 9.5 ของแนวชายฝั่งทะเลอันดามันทั้งหมด โดยมักเกิดขึ้นในพื้นที่หาดทรายมากกว่าที่ราบน้ำขึ้นถึงต่อเนื่องกับป่าชายเลน

นอกจากนี้ กิจกรรมการท่องเที่ยวยังได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น จากการเปลี่ยนแปลงของปริมาณและความถี่ของฝน อุณหภูมิ พายุ คลื่นลม และระดับน้ำทะเล และไฟป่า การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ โรคระบาดและสุขอนามัยของนักท่องเที่ยวและบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว เป็นต้น ผลกระทบเหล่านี้ถ้าไม่มีการเตรียมการเพื่อรับมือและปรับตัวอย่างเหมาะสมไว้ล่วงหน้าแต่เนิ่นๆ อาจจะนำไปสู่การสูญเสียศักยภาพการแข่งขันและการสูญเสียรายได้ที่พึงมีในอนาคต

ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรงและบ่อยครั้ง และส่งผลเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐานการเกษตร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งสุขภาพของประชาชน นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในปัจจุบันมีความเข้มข้นขึ้น ก่อให้เกิดกลไกการสนับสนุนและช่วยเหลือทางการเงินการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร และความร่วมมือด้านวิจัยและพัฒนามากขึ้น

ห้าลำดับแรกของจังหวัดที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยที่สุดคือแม่ฮ่องสอน นครพนม บึงกาฬ อำนาจเจริญ และน่าน จากรูปแบบการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรวมของประเทศไทยพบว่า การผลิตไฟฟ้ามีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มากที่สุด รองลงมาคือ ภาคการขนส่ง โดยเฉพาะการขนส่งทางบกและภาคอุตสาหกรรมการผลิตเมื่อพิจารณาจากข้อมูลปริมาณการเดินทางบนถนนหลวงปี 2556 พบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีปริมาณการเดินทาง 426,452,114 PCU12/กิโลเมตรซึ่งน้อยเป็นอับดับ 2 ของประเทศ รองจากจังหวัดระนอง ประกอบกับพื้นที่ป่าไม้ของแม่ฮ่องสอนมีสัดส่วนถึงร้อยละ 86 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดนับเป็นจังหวัด ที่มีป่าไม้ในสัดส่วนสูงสุดของประเทศ ซึ่งเป็นแหล่งช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกได้มากเช่นกัน ดังแสดงใน**ตารางที่ 7-2**

ตารางที่ 7-2 อัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ปี 2556

ห้าลำดับที่น้อยที่สุด			ห้าลำดับที่มากที่สุด		
1	แม่ฮ่องสอน	0.35	76	พังงา	8.89
2	นครพนม	0.43	75	สุราษฎร์ธานี	8.25
3	บึงกาฬ	0.43	74	กระบี่	7.25
4	อำนาจเจริญ	0.49	73	สมุทรสงคราม	6.40
5	น่าน	0.57	72	ตรัง	6.35

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม,2557

จังหวัดท่องเที่ยวลำดับต้นๆ โดยเฉพาะในภาคใต้ติดอันดับจังหวัดที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด โดยจังหวัดพังงา รั้งอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ สุราษฎร์ธานี กระบี่ สมุทรสงคราม และตรัง ตามลำดับ การเป็นเมืองท่องเที่ยวยอดนิยมส่งผลให้มีการเดินทางขนส่งและมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ทรัพยากรของจังหวัดมากขึ้น ปริมาณขยะและของเสียเพิ่มขึ้น จังหวัดต้องเร่งกำจัดของเสียและสิ่งปฏิกูล เช่น การบำบัดน้ำเสีย การกำจัดขยะด้วยเตาเผา ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ พบว่าทุกจังหวัดของไทยมีปัญหาวิกฤติเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย โดยสุราษฎร์ธานีมีปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยมาก และมีขยะมูลฝอยสะสมมากที่สุดจังหวัดหนึ่งของประเทศ นอกจากนี้ สุราษฎร์ธานียังมีโรงไฟฟ้าที่ใช้ก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดีเซลเป็นเชื้อเพลิง และกระบี่มีโรงไฟฟ้าจากถ่านหินลิกไนต์ ประกอบกับทุกจังหวัดมีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่ไม่มากนัก คือ พังงามีพื้นที่ป่าไม้คิดเป็นร้อยละ 32 ของพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีร้อยละ 29 กระบี่ร้อยละ 17 สมุทรสงครามร้อยละ 4 และตรังร้อยละ 22 เป็นผลให้จังหวัดเหล่านี้มีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง

เป้าประสงค์:

มีการดำเนินการที่เป็นไปเพื่อลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

<u>ดัชนีชี้วัด และเป้าหมาย</u>

1) สัดส่วนเฉลี่ยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกหมายถึงสัดส่วนเฉลี่ยปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรายจังหวัดต่อจำนวนประชากรในจังหวัดนั้น โดยมีหน่วยเป็นตันก๊าซเรือนกระจกต่อคน

2) สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อขนาดพื้นที่จังหวัดโดยมีหน่วยเป็นร้อยละ

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

1) ดำเนินการตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) การจัดทำบัญชีก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย (GHG Inventory) การจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติระยะสั้น-กลาง-ยาวและการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานในการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศไทย (NAMAs) เป็นต้น

2) เทคโนโลยีที่นำมาใช้ได้คำนึงถึงการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก

<u>มิติที่ 2</u> การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

2.1 การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ

<u>หลักการและเหตุผล</u>

การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน จะต้องลดช่องว่างและปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเนื่องจากปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยเกิดขึ้นตั้งแต่อดีตเรื่อยมาและปราศจากการแก้ไขอย่างจริงจัง จึงทำให้ระดับความรุนแรงของปัญหาดังกล่าวทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นสภาวะความเหลื่อมล้ำ ระดับการพัฒนารายจังหวัดต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกำหนดและดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ซึ่งภาครัฐกลายเป็นตัวแสดงหลักที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในการกระจายหรือจัดสรรทรัพยากรไปยังพื้นที่ต่างๆ อันทำให้บางพื้นที่เกิดกระบวนการพัฒนาในระดับสูงหรือมีความเจริญมาก อาทิ การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) ของภาครัฐในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ดังนั้น ในแง่หนึ่งความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลพวงมาจากกระบวนการพัฒนาประเทศของไทยตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งสามารถอาศัยระดับการพัฒนารายจังหวัดเป็นตัวสะท้อนสภาวะดังกล่าวได้อย่างชัดเจน

สำหรับความเหลื่อมล้ำในบริบททางเศรษฐกิจ หรือเรียกว่า “ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้” ดัชนีด้านรายได้ เป็นดัชนีที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานะด้านการเงินหรือด้านเศรษฐกิจของคนซึ่งถ้าคนมีรายได้เพียงพอต่อการซื้อหาอาหารและสินค้าบริการต่างๆ ที่เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต จะทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีภูมิคุ้มกันต่อการเกิดปัญหาความยากจนและการมีหนี้สินล้นพ้นตัวนอกจากนั้นรายได้ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาประเทศจะต้องมีการกระจายไปสู่กลุ่มคนต่างๆ ในสังคมอย่างทั่วถึง ซึ่งจะทำให้คนในสังคมไทยมีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดี องค์ประกอบของดัชนีย่อยด้านรายได้ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัดได้แก่รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสัดส่วนประชากรยากจนร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค และค่าดัชนีความไม่เสมอภาคของรายได้ (ดัชนีจีนี) ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๗ก) ได้สรุปสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่งโดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) เป็นค่าสะท้อนการกระจายรายได้มีค่า 0.465 ปรับตัวดีขึ้นจาก 0.486 ในปี 2554 อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยที่สุดกับกลุ่มคนจนที่สุดยังคงมีค่าห่างกันถึง 34.8 เท่า โดยพบว่ากลุ่มคนรวยที่สุดร้อยละ 10 ถือครองรายได้สูงถึงร้อยละ 36.8 ของรายได้ทั้งหมดในขณะที่กลุ่มคนจนที่สุดร้อยละ 10 ถือครองรายได้เพียงร้อยละ 1.1 ของรายได้ทั้งหมดเท่านั้น เมื่อ

เปรียบเทียบความก้าวหน้าของคนด้านรายได้เฉพาะจังหวัดในภาคใต้ซึ่งมีทั้งหมด 14 จังหวัดโดยใช้ดัชนีด้านรายได้เป็นเกณฑ์ในการประเมินสรุปได้ดังนี้

ห้าจังหวัดที่มีความก้าวหน้าด้านรายได้มากที่สุดในภาคใต้คือ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี สงขลา พังงา และชุมพรตามลำดับ โดยจังหวัดภูเก็ตมีความก้าวหน้าด้านรายได้มากที่สุดเป็นลำดับ 1 ของจังหวัดในภาคใต้เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ไม่มีความยากจน รวมทั้งมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภคและมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ต่ำที่สุดของภาคใต้ โดยมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค ร้อยละ 6.1 ของครัวเรือนทั้งหมดในจังหวัดซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคใต้ 5.6 เท่า (ภาคใต้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 33.9) และมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้อยู่ในระดับต่ำซึ่งสะท้อนจากค่าสัมประสิทธิ์จีนี่เท่ากับ 0.2915 ส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความก้าวหน้าด้านรายได้มากสุดเป็นลำดับ 2 ของจังหวัดในภาคใต้ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสูงที่สุดของภาคใต้คือเท่ากับ 36,865 บาท/ครัวเรือน/เดือน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคใต้ 1.3 เท่า (ค่าเฉลี่ยของภาคใต้ 27,504 บาท/ครัวเรือน/เดือน) ประกอบกับมีสัดส่วนประชากรยากจนต่ำมากเพียงร้อยละ 1.4 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัด ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคใต้ 7.9 เท่า (ค่าเฉลี่ยของภาคใต้ร้อยละ 11.0) และมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ค่อนข้างต่ำซึ่งสะท้อนจากค่าสัมประสิทธิ์จีนีเท่ากับ 0.3733 ซึ่งต่ำสุดเป็นลำดับ 3 ของภาคใต้

ห้าจังหวัดที่มีความล้าหลังด้านรายได้มากที่สุดในภาคใต้คือปัตตานี นราธิวาส ตรัง พัทลุง และสตูลตามลำดับ โดยจังหวัดปัตตานีมีความล้าหลังด้านรายได้มากที่สุดเป็นลำดับ 1 ของจังหวัดในภาคใต้เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความยากจนสูงที่สุดของภาคใต้คือ มีสัดส่วนประชากรยากจนสูงถึงร้อยละ 37.4 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคใต้ 3.4 เท่ารวมทั้งมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่ำสุดเป็นลำดับ 2 ของภาคใต้คือเท่ากับ 20,199 บาท/ครัวเรือน/เดือนซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคใต้ 1.4 เท่า ส่วนจังหวัดนราธิวาสมีความล้าหลังด้านรายได้สูงสุดเป็นลำดับ 2 ของจังหวัดในภาคใต้เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่ำที่สุดของภาคใต้คือเท่ากับ 16,773 บาท/ครัวเรือน/เดือนซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคใต้ 1.6 เท่า ประกอบกับมีสัดส่วนประชากรยากจนสูงสุดเป็นลำดับ 2 ของภาคใต้คือ ร้อยละ 35.3 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัดซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคใต้ 3.2 เท่า

ตารางที่ 7-3 ดัชนีย่อยด้านรายได้ เฉพาะภาคใต้

ห้าจังหวัดที่ก้าวหน้าที่สุด			ห้าจังหวัดที่ล้าหลังที่สุด		
1	ภูเก็ต	0.8570	14	ปัตตานี	0.4092
2	สุราษฎร์ธานี	0.6945	13	นราธิวาส	0.4876
3	สงขลา	0.6776	12	ตรัง	0.4990
4	พังงา	0.6756	11	พัทลุง	0.5414
5	ชุมพร	0.6588	10	สตูล	0.5695

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557

เป้าประสงค์:

มีการกระจายรายได้ ขจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ

ดัชนีชี้วัด และเป้าหมาย

1) รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนหมายถึง “เงินหรือสิ่งของ” ที่ครัวเรือนได้รับจากการทางานหรือผลิตเองหรือจากทรัพย์สินหรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2) สัดส่วนประชากรยากจน หมายถึง ร้อยละของประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนต่ำกว่าเส้นความยากจน ซึ่งต่ำกว่าเส้นความยากจนสะท้อนถึงการดำรงชีพของคนที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานการครองชีพขั้นต่ำ (Minimum standard of living) ของสังคมไทย

3) ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคหมายถึง ร้อยละของจำนวนครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบและ/หรือนอกระบบที่กู้ยืมเพื่อใช้อุปโภคบริโภคของครัวเรือนต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

4) ค่าดัชนีความไม่เสมอภาคของรายได้ (ดัชนีจีนี) เป็นดัชนีที่สะท้อนการกระจายรายได้หรือความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ของคนในสังคมโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) เป็นตัวบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำของรายได้ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้หรือค่าสัมประสิทธิ์จีนี (Gini Coefficient) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 โดยค่ายิ่งมากขึ้นแสดงว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้หรือความเหลื่อมล้ำของรายได้ยิ่งมากขึ้น ถ้ามีค่าเท่ากับ 0 แสดงถึงการกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์แต่ถ้ามีค่าเท่ากับ 1 แสดงถึงการกระจายรายได้มีความไม่เท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ดัชนีจีนี (Gini Index) คือสัมประสิทธิ์จีนีที่แสดงเป็นเปอร์เซ็นต์

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

1) นโยบายการขยายผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่

2) นโยบายระบบการเงินระดับฐานรากเพื่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนอย่างทั่วถึง

3) นโยบายการจัดสรรงบประมาณบนพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกัน การจัดสรรงบประมาณรายจังหวัดของไทยเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อระดับความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณรายจังหวัดเป็นผลโดยตรงจากการทำงานของภาครัฐที่แสดงให้เห็นโครงสร้างอำนาจของผู้มีอิทธิพลในกระบวนการดำเนินงาน ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณรายจังหวัดจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของภาครัฐในการควบคุมและดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.2 การประกอบอาชีพ

<u>หลักการและเหตุผล</u>

ดัชนีย่อยด้านชีวิตการงานเป็นดัชนีที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานะด้านการมีงานทำหรือการว่างงานชั่วโมงการทำงานการมีหลักประกันทางสังคมของแรงงาน รวมทั้งการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานซึ่งการมีชีวิตการงานที่ดีจะนำไปสู่การยกระดับรายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

องค์ประกอบของดัชนีย่อยด้านชีวิตการงาน ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ อัตราการว่างงาน อัตราการทำงานต่างระดับ ร้อยละของแรงงานที่มีประกันสังคม และอัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานต่อลูกจ้าง 1,000 คน

อัตราการว่างงาน หมายถึง ร้อยละของผู้ว่างงานรวมต่อกำลังแรงงานรวม โดยกำลังแรงงานรวมคือผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำและที่ว่างงาน ผู้ว่างงานรวมคือผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปซึ่งไม่มีงานทำ แต่พร้อมทำงาน

อัตราการทางานต่าระดับ หมายถึงร้อยละของประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ทำงานน้อยกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และต้องการทำงานเพิ่มต่อประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำทั้งหมด

ร้อยละของแรงงานที่มีประกันสังคม หมายถึงร้อยละของผู้ประกันตนมาตรา 33 มาตรา 39 และมาตรา 40 ต่อผู้มีงานทำ (ข้อมูลผู้ประกันตน ณ เดือนธันวาคมของปี) ผู้ประกันตน หมายถึง ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนประกันสังคมและหรือจ่ายเงินสมทบอันก่อให้เกิดสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนตามพระราชบัญญัติประกันสังคมพ.ศ. 2533

อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานต่อลูกจ้าง 1,000 คน คำนวณมาจากจำนวนลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานทั้งหมดใน 1 ปีต่อจำนวนลูกจ้างที่อยู่ในความคุ้มครอง

กองทุนเงินทดแทนทั้งหมด ณ สิ้นปีหารด้วย 1,000 ทั้งนี้การประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานครอบคลุมทุกกรณีความรุนแรง คือ ตาย ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะบางส่วน หยุดงานเกิน 3 วัน หยุดงานไม่เกิน 3 วัน

<u>วัตถุประสงค์</u>:

ส่งเสริมศักยภาพการมีงานทำและการจ้างงานของท้องถิ่น

<u>ดัชนีชี้วัด และเป้าหมาย</u>

1) อัตราการว่างงาน: ร้อยละของผู้ว่างงานรวมต่อกำลังแรงงานรวม โดยกำลังแรงงานรวม คือ ผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำและที่ว่างงานผู้ว่างงาน รวมคือผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งไม่มีงานทำแต่พร้อมที่จะทำงาน

2) ร้อยละของแรงงานที่มีประกันสังคม หมายถึง ร้อยละของผู้ประกันตนมาตรา 33 มาตรา 39 และมาตรา 40 ต่อผู้มีงานทำ (ข้อมูลผู้ประกันตน ณ เดือนธันวาคมของปี)

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

1) การพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่น
2) การพัฒนาการศึกษาและความพร้อมของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้สอดคล้องกับการจ้างงาน

<u>มิติที่ 3</u> สังคมที่สร้างเสริมสุขภาวะและเป็นสุข

3.1 ประชากร และการตั้งถิ่นฐาน

<u>หลักการและเหตุผล</u>

สถานการณ์ปัจจุบันแนวโน้มโครงสร้างประชากรประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจากอัตราเจริญพันธุ์รวมของประเทศลดลงอย่างต่อเนื่อง คาดว่าจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี 2567 และจากการคาดการณ์ประมาณประชากรของประเทศไทยปี 2553-2583 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ในปี 2583 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึง 20.5 ล้านคนหรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32 ของจำนวนประชากรไทยทั้งหมด แต่จะมีประชากรวัยแรงงานเพียง 35.18 ล้านคน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2553 ที่มีประชากรวัยแรงงานจำนวน 42.74 ล้านคน หรือลดลง 7.6 ล้านคน ขณะที่ประชากรวัยเด็กจะมีจำนวนลดลงเช่นกันจาก 12.6 ล้านคนในปี 2553 เป็น 8.2 ล้านคนในปี 2583 เนื่องมาจากสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นและอายุขัยเฉลี่ยของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่ภาวะเจริญพันธุ์ที่ต่ำลงและแนวโน้มการมีบุตรลดลงค่อนข้างมาก และผู้อยู่ในวัยแรงงานสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ลดลงทำให้การลดลงของจำนวนและสัดส่วนของประชากรวัยแรงงาน ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปกระทบศักยภาพการผลิตการเพิ่มขึ้นของภาระทางการคลังจากจำนวนประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง ทั้งในเชิงเศรษฐกิจสังคมและสุขภาพ ในขณะที่การลดลงของประชากรวัยเด็กจะเป็นข้อจำกัดต่อการขยายตัวของสัดส่วนกำลังแรงงานในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

การพัฒนานำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพของชนบทเป็นเมือง โดยจำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้ความต้องการที่พักอาศัยเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งดัชนีชี้วัดที่สำคัญ คือ เกิดพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นเพิ่มมากขึ้น ถ้าไม่มีการควบคุมและวางแผนที่ดีในเรื่องการขยายตัวเมือง จะก่อให้เกิดการกระจายตัวอย่างไร้ทิศทางเกิดชุมชนเมืองและปัญหาต่างๆ เพิ่มขึ้นด้วย อาทิ

(1) การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การบริหารผังเมืองที่ไม่มีประสิทธิภาพการรุกล้ำพื้นที่สาธารณะ การทำลายภูมิทัศน์ของเมืองและส่งผลให้ขาดพื้นที่สีเขียวและพื้นที่เพื่อการนันทนาการ เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล็ก และสนามกีฬา เป็นต้น ซึ่งไม่เพียงพอกับจำนวนประชากร

ที่เพิ่มขึ้น การก่อสร้างอาคารบดบังทัศนียภาพหรือโบราณสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ปัญหาการจราจร การกีดขวางทางน้ำก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมรุนแรงมากขึ้น

(2) ด้านสังคม ปัญหาความแออัดของที่อยู่อาศัยและค่าครองชีพที่สูง อาชญากรรม ยาเสพติด ความยากจน บริการสังคมไม่เพียงพอ และสุขภาวะเสื่อมโทรม

(3) ด้านเศรษฐกิจมีการกระจุกตัวของกิจกรรมเศรษฐกิจเกิดการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองการให้บริการขนส่งมวลชนสาธารณะไม่มีหรือไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพทำให้สิ้นเปลืองพลังงานการเติบโตของชุมชนที่รุกล้ำพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้านอนุรักษ์และเกษตรกรรม

<u>เป้าประสงค์</u>:

การเพิ่มขึ้นของประชากรและการเติบโตของเมือง/ชุมชน เป็นไปอย่างสมดุล มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาวะในการดำรงชีวิต มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

<u>ดัชนีชี้วัดและเป้าหมาย</u>:

(1) เพื่อปรับระบบชุมชนเมืองของภาคใต้ให้มีสมดุลมากขึ้น

(2) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ศูนย์กลางชุมชนเมืองลำดับรองที่มีศักยภาพให้มีบทบาทส่งเสริมระบบเศรษฐกิจและสังคมของภาคใต้สูงขึ้น

(3) เพื่อพัฒนาชุมชนเมืองในลักษณะกลุ่ม (Cluster) ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่พึ่งพากันและกัน และแบ่งหน้าที่กันตามศักยภาพ

(4) พื้นที่สีเขียวควรมีไม่ควรต่ำกว่า 9 ตารางเมตรต่อคน (เกณฑ์ที่องค์การอนามัยโลก, WHO)

(5) เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่และปลอดภัยมีการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองตามมาตรฐานและมีการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองอย่างทั่วถึงควบคู่กับการรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประสิทธิภาพในการทำงานและการกำกับดูแล

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

1) **พัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญให้เป็นเมืองน่าอยู่และปลอดภัย** เตรียมความพร้อมรองรับความเป็นเมือง ทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองระบบบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ระบบการศึกษา และระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของคนในเมือง

2) **พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค**เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเข้าถึงตลาดและบริการสาธารณะด้วยต้นทุนต่ำ รวมทั้งบรรเทาปัญหาจราจรติดขัดโดยให้ความสำคัญต่อระบบรถโดยสารสาธารณะ ระบบทางจักรยานและทางเท้า โดยเน้นความปลอดภัยและความสะดวกในเชื่อมต่อการเดินทาง

3) **เพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการบริหารจัดการเมือง**ด้วยการรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและให้ประชาชนมีส่วนร่วมและกำกับทิศทางการพัฒนา รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารเพื่อให้จัดการปัญหาได้อย่างทันท่วงที รองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการผังเมือง การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง

4) การพัฒนากลุ่มเมืองศูนย์กลางหลักของภาค

เพื่อให้เกิดการพัฒนาเมืองและชุมชนของภาค ได้กำหนดการพัฒนาเฉพาะเมืองศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจหลักของภาค คือ

(1) กลุ่มเมืองหาดใหญ่-สงขลา

มีบทบาทเป็นพื้นที่ศูนย์กลางหลักของภาค ทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับภายนอกทั้งระดับนานาชาติและประเทศ โดยการพัฒนาเมืองหาดใหญ่ให้เป็นเมืองศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง การค้า การบริการ การบริการท่องเที่ยว รวมถึงอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก รวมถึงอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากยางพารา และการประมง และพัฒนาเมืองสงขลาให้เป็นเมืองท่าและเมืองอุตสาหกรรมที่สำคัญโดยการใช้ประโยชน์จากท่าเรือน้ำลึกสงขลา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสะพานเศรษฐกิจภาคใต้ เชื่อมโยงกับฝั่งทะเลอันดามันกับท่าเรือน้ำลึกปากบารา

(2) กลุ่มภูเก็ต พังงา กระบี่

มีบทบาทเป็นพื้นที่เมืองท่องเที่ยวนานาชาติที่มีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวระดับโลก ประกอบด้วย กลุ่มเมืองภูเก็ต และกลุ่มเมืองพื้นที่ชายฝั่งอันดามัน

1) กลุ่มเมืองภูเก็ต ประกอบด้วย ศูนย์กลางลำดับที่ 1 คือ ภูเก็ต และชุมชนลำดับรองลงไป ได้แก่ ป่าตอง เทพกระษัตรี กระทู้ กะรน และเชิงทะเล โดยมีภูเก็ตเป็นพื้นที่หลักทางด้านการท่องเที่ยว การเป็นศูนย์ประชุม การบริการ การท่องเที่ยว ศูนย์กลางการคมนาคม และศูนย์การศึกษาและทรัพยากรมนุษย์

2) กลุ่มเมืองพื้นที่ชายฝั่งอันดามัน ครอบคลุม พื้นที่ชุมชนตะกั่วป่า ท่านา กระโสม โคกกลอย พังงา อ่าวลึกใต้ แหลมสัก และกระบี่ โดยมีกระบี่และพังงา ซึ่งเป็นชุมชนลำดับที่ 2 เป็นศูนย์กลางหลัก โดยการพัฒนาพื้นที่จะพัฒนาเป็นฐานรองรับการบริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีความหนาแน่นต่ำ

3) พัฒนาภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวคุณภาพมาตรฐานสากล และเป็น ICT City

(3) กลุ่มเมืองปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

มีเมืองปัตตานีเป็นแกนนำการพัฒนาหลัก มุ่งเน้นพัฒนาการสาธารณสุข การศึกษา อุตสาหกรรมสินค้าและอาหารฮาลาล ศิลปวัฒนธรรม ศูนย์อิสลามศึกษา และมลายูศึกษา

1) จัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อควบคุมการขยายตัวของพื้นที่เมือง

2) พัฒนาบริการพื้นฐานที่สำคัญคือ ท่าเรือน้ำลึก ศูนย์ขนส่งคนและสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบ โครงข่ายระบบทางด่วนเชื่อมโยงกับศูนย์กลางเมืองหลักของประเทศและภาค ระบบรถไฟรางคู่ เส้นทางรถไฟเชื่อมโยงสองชายฝั่งทะเล รวมถึงพัฒนาท่าอากาศยาน เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางการขนส่งในแนวสะพานเศรษฐกิจตอนล่าง และการเป็นประตูสู่ภูมิภาค

3) ปรับปรุงบริการพื้นฐานในเขตเมืองที่จำเป็น ได้แก่ ประปา โทรศัพท์ ระบบถนน ระบบระบายน้ำ และระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็น

4) ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่นที่สำคัญ คือ การพัฒนาเมืองยาง รวมถึงอุตสาหกรรมประมง อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

5) พัฒนาระบบการบริการทางสังคมที่สนับสนุนการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ

6) ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและโบราณสถานที่สำคัญ รวมถึงการบริการการท่องเที่ยวที่ได้คุณภาพเพื่อสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวหลักของภาค

(4) นโยบาย : การพัฒนากลุ่มเมืองลำดับรองตามบทบาทและศักยภาพ

การพัฒนากลุ่มเมืองลำดับรอง เป็นการพัฒนากลุ่มเมืองที่ทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาชนบทและเชื่อมโยงกับพื้นที่ศูนย์กลาง และกลุ่มเมืองที่เชื่อมโยงระหว่างเมืองขนาดเล็ก

1) พัฒนากลุ่มชุมชนศูนย์กลางบริการ (Service Cluster) เป็นกลุ่มพื้นที่ สนับสนุนการพัฒนาชนบทและเชื่อมโยงกับพื้นที่ศูนย์กลางหลักของภาค ประกอบด้วย

- กลุ่มเมืองตรัง เป็นพื้นที่รองรับการพัฒนาการค้าและบริการ และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากภูเก็ต-พังงา-กระบี่
- กลุ่มเมืองสุราษฎร์ธานี เป็นศูนย์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การท่องเที่ยวและบริการและการขนส่ง
- กลุ่มเมืองนครศรีธรรมราช เป็นศูนย์กลางภูมิปัญญาภาคใต้และการศึกษาระดับสูงรวมถึงการศึกษาศิลปวัฒนธรรมของภาค
- กลุ่มเมืองระนอง เป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการประมงฝั่งทะเลอันดามัน
- กลุ่มเมืองชุมพร เป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและทางทะเล
- กลุ่มเมืองพัทลุง สตูล เป็นศูนย์กลางบริการสังคม เกษตรกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) พัฒนากลุ่มชุมชนศูนย์กลางระดับอำเภอและชุมชน เป็นศูนย์กลางการบริหารการบริการเศรษฐกิจ สังคม การเกษตรในพื้นที่

- กลุ่มเมืองเที่ยวชายฝั่งทะเล ได้แก่ กลุ่มปะทิว-ชุมพร กลุ่มดอนสัก-ขนอม-สิชล กลุ่มสมุย-พงัน กลุ่มอ่าวนาง-พีพี-ลันตา เป็นฐานการบริการท่องเที่ยวทางทะเลเชิงนิเวศที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ
- กลุ่มศูนย์กลางเดิมที่มีศักยภาพ ได้แก่ กลุ่มไชยา-พุมเรียง เป็นศูนย์กลางศาสนาและวัฒนธรรม ทุ่งสง นครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการขนส่ง พุนพิน สุราษฎร์ธานี เป็นศูนย์กลางการขนส่งและกระจายสินค้า

(5) การพัฒนาเมืองขนาดกลาง

เพื่อให้การพัฒนาระบบเมืองและมีเกิดความสมดุลระหว่างพื้นที่เมืองและชนบทนั้น การเสริมสร้างชุมชนขนาดกลางและขนาดเล็กให้ได้รับการพัฒนาจึงมีความสำคัญในฐานที่เป็นกลไกสำคัญในการกระจายความเจริญ เพื่อนำไปสู่การเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ

1) วางผังเมือง จัดระเบียบการพัฒนาและจัดการพื้นที่ เพื่อชี้นำแนวโน้มการพัฒนา และกำกับการใช้ที่ดินให้เหมาะสม สนับสนุนการพัฒนาเมืองแบบกระชับ (Compact) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พื้นที่เมือง และจัดทำโครงการพัฒนาและกำกับการพัฒนาให้เป็นไปตามผังเมือง

2) เสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจของเมือง โดยการประสานการพัฒนาพื้นที่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมและขนส่ง เทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม และระบบการศึกษาที่ทันสมัย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3) พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่รวดเร็ว มีคุณภาพเชื่อมโยงภายในเมือง ระหว่างเมืองกับชนบทโดยรอบ และระหว่างกลุ่มเมือง

4) จัดระบบสาธารณูปโภคโดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำประปา โทรศัพท์สาธารณะ และไฟฟ้า รวมทั้งไฟสาธารณะ อย่างเพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการของชุมชน

5) พัฒนา และปรับปรุงบริการทางด้านสังคม ทั้งการศึกษาและสาธารณสุขให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และเข้าถึงง่ายทั้งโดยชาวชนบทและชาวเมือง

6) พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งอันดามันเป็น Resort Community เพื่อรองรับการท่องเที่ยวคุณภาพสูงและความหนาแน่นต่ำ เป็นชุมชนพักอาศัยคุณภาพดีสำหรับผู้สูงอายุและผู้เกษียณ โดยพัฒนากระบี่-ตรังเป็นชุมชนรองรับการขยายตัวของกิจกรรมบริการท่องเที่ยวชายฝั่งอันดามัน พัฒนาพังงาเป็นศูนย์ท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลและวัฒนธรรมอันดามัน

7) พัฒนาพื้นที่และชุมชนบริการท่องเที่ยวฝั่งอ่าวไทย ได้แก่ กลุ่มชุมพร-ปะทิวเชื่อมโยงกับภาคตะวันตกและภาคตะวันออก และเชื่อมโยงกับกลุ่มสุราษฎร์ธานี เกาะสมุย-พงัน และกลุ่มดอนสัก ขนอม สิชล โดยให้ความสำคัญต่อการรักษาระบบนิเวศที่บอบบาง

8) พัฒนาตลาดการเกษตรในพื้นที่เมืองศูนย์กลางของกลุ่มพื้นที่ รวมทั้งศูนย์การขนส่งและกระจายสินค้าอย่างต่อเนื่อง

9) พัฒนากลุ่มเมืองเชื่อมโยงกับชนบท และเชื่อมโยงระหว่างเมืองในลักษณะเครือข่ายโดยพึ่งพากันและกันในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

10) พัฒนาตลาดการเกษตร รวมทั้งศูนย์การขนส่งและกระจายสินค้าอย่างต่อเนื่อง

11) พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่รวดเร็ว มีคุณภาพเชื่อมโยงภายในเมือง ระหว่างเมืองกับชนบทโดยรอบ และระหว่างกลุ่มเมืองอย่างต่อเนื่อง

12) พัฒนาปรับปรุงบริการการศึกษาและบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและเข้าถึงง่าย ทั้งโดยชาวชนบทและชาวเมือง

(6) การพัฒนากลุ่มเครือข่ายพื้นที่เมือง-ชนบทอย่างยั่งยืน

ประชาชนเกือบร้อยละ 80 ของภาคใต้อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท จังหวัดที่มีสัดส่วนประชากรชนบทสูงสุด ได้แก่ จังหวัดพังงา พัทลุง และกระบี่ มีการกระจายตัวของชุมชนชนบทจะกระจายเป็นกลุ่มๆ ไปทั่วพื้นที่ภาค ส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มกันตามลักษณะอาชีพ ได้แก่ การทำนา สวนยาง สวนปาล์ม และประมง พื้นที่ชนบทจึงถือเป็นแหล่งที่มาของรายได้ เป็นแหล่งวัตถุดิบและกำลังแรงงานที่สำคัญของภาค ชนบทจึงเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นของการพัฒนา แต่รูปแบบการพัฒนาชนบทส่วนใหญ่ในอดีตมุ่งเน้นเพียงการเพิ่มผลผลิตและรายได้ ขณะที่ผลของการพัฒนาภาคและประเทศที่ผ่านมายังไม่กระจายไปสู่ชนบทอย่างทั่วถึง ประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทจึงยังคงประสบปัญหาความต้องการขั้นพื้นฐานอยู่ ตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยังเป็นปัญหาในทุกจังหวัด คือ ด้านการศึกษา สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ชนบทภาคใต้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตน้อยกว่าภาคอื่น ชุมชนภาคใต้มีความเข้มแข็งรักพวกพ้องและรักถิ่นฐาน เน้นการพึ่งพาตนเอง จัดระบบดูแลกันและกัน มีกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มการผลิตและเครือข่ายการเรียนรู้ที่แข็งแกร่ง เช่น กลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวงศ์ กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านน้ำขาว อำเภอจะนะ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียง ฯลฯ ขณะเดียวกัน ด้วยเหตุที่ชุมชนตั้งอยู่ในคาบสมุทรในเส้นทางเดินเรือ และมีอาชีพปลูกยางพาราและทำเหมืองดีบุกซึ่งเป็นสินค้าส่งออก จึงทำให้ชนบทภาคใต้คุ้นชินกับวัฒนธรรมที่หลากหลายและโลกภายนอกมาแต่อดีต มีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจโลกมายาวนาน ซึ่งทำให้สามารถปรับตัวรับกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีพลวัตร

3.2 คุณภาพชีวิต

<u>หลักการและเหตุผล</u>

ภาคใต้มีประชากรเมืองประมาณ 2.0 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 23 ของประชากรรวม และจากเป้าหมายประชากรที่กำหนดไว้คาดว่าอีก 50 ปีข้างหน้าประชากรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45) จะอาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง ซึ่งจากแนวโน้มดังกล่าวนี้ส่งผลให้การเตรียมความพร้อมเพื่อการรองรับการขยายตัวที่จะเกิดขึ้น โดยที่แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุมชนและการตั้งถิ่นฐานในอนาคตจำเป็นต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมของเมืองให้ดี ด้วยการมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง การได้รับบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่พอเพียง สภาพบ้านเมืองมีความสวยงามร่มรื่น ไม่มีมลภาวะและแหล่งเสื่อมโทรม มีสถานที่พักผ่อนออกกำลังกาย การคมนาคมสะดวก มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตในสังคม

ตัวชี้วัดด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดี คุณภาพชีวิตหมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งด้านร่างกายจิตใจและด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งส่งผลให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประเทศที่ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะสามารถสร้างความเจริญให้แก่ประเทศได้มากกว่าประเทศที่ประชากรมีคุณภาพชีวิตต่ำ คุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคลหนึ่งๆ มีองค์ประกอบ 3 ประการได้แก่ 1) ความเป็นอยู่ (Being) คือสิ่งที่บุคคลหนึ่งพึงได้รับทั้งด้านกายภาพจิตใจและการรับรู้ 2) ความเป็นเจ้าของ (Belonging) คือการเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อม เช่น การมีที่อยู่อาศัยการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนและ 3) กระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม (Becoming) เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ และการปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบดังกล่าวเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางและเพื่อให้สามารถมองเห็นพัฒนาการของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในระดับจังหวัด

<u>เป้าประสงค์</u>:

การเพิ่มขึ้นของประชากรและการเติบโตของเมือง/ชุมชน เป็นไปอย่างสมดุล มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาวะในการดำรงชีวิต มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

3.3 ความมั่นคงทางอาหาร

<u>หลักการและเหตุผล</u>

ความมั่นคงทางอาหารตามความหมายขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO, 2539) ได้ให้ความหมายไว้ใน 4 มิติ ได้แก่ (1) ความพอเพียงในการผลิตอาหาร (2) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งอาหารที่เหมาะสมกับโภชนาการ (3) การใช้ประโยชน์จากอาหารเพื่อสุขภาพและอนามัย และ (4) การมีเสถียรภาพทางอาหาร ความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทยยังคงมีภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตที่สำคัญแม้จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นภาวะน้ำท่วมภัยแล้ง การระบาดของโรคและแมลง รวมถึงการเสื่อมโทรมของดิน ปัญหาแรงงานในภาคเกษตรลดลงและมีค่าแรงงานเพิ่มขึ้น คนวัยแรงงานไม่สนใจการทำเกษตรเป็นส่วนที่ทำให้ศักยภาพการผลิตลดลงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ปัจจุบันประเทศไทยมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองในการผลิตพืชอาหารที่สำคัญซึ่งเป็นพืชที่ใช้บริโภคโดยตรงหรือเป็นอาหารสัตว์ รวมทั้ง ผลิตเป็นพลังงานได้ด้วย นอกจากนี้ ประเทศไทยยังส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารหลายชนิดมากเป็นอันดับต้นๆของโลก เช่น กุ้ง อาหารทะเล และ สัตว์ปีก (อภิชาตและคณะ , 2554)

<u>เป้าประสงค์</u>:

การมีแหล่งอาหารที่ปลอดภัย ดูแลและรักษาแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญ ส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

<u>ดัชนีชี้วัดและเป้าหมาย</u>:

(1) การกำหนดเขตแหล่งอาหารที่ปลอดภัย

(2) ขนาดพื้นที่แหล่งผลิตอาหารที่สำคัญ

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

(1) การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนฐานการผลิตการเกษตรที่เข้มแข็งและยั่งยืน โดยการรักษาระบบนิเวศตั้งแต่ต้นน้ำการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และขยายโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยการผลิต เช่น สิทธิในการเข้าถึงพื้นที่ทำกินของเกษตรกรให้มากขึ้น

(2) การกำหนดเขตและขนาดพื้นที่ทำกินที่เหมาะสมตามสภาพความแตกต่างของพื้นที่การพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพอย่างเหมาะสม

(3) การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรโดยปรับโครงสร้างระบบน้ำให้เอื้อต่อการทำการเกษตร ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น การจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในภาคเกษตรระดับลุ่มน้ำและการเร่งรัดการปลูกป่าและการพัฒนารูปแบบการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และปริมาณน้ำในแต่ละแห่ง

(4) การจัดระบบการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จะสนับสนุนในแต่ละพื้นที่

(5) การสร้างโอกาสในการเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร รวมถึงส่งเสริมการคัดเลือกและพัฒนาพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และแหล่งน้ำโดยอาศัยเทคโนโลยีการผลิตในระดับที่เหมาะสม

(6) การเพิ่มมูลค่าผลผลิตภาคเกษตรจากการผลิตสินค้าเกษตรขั้นปฐมเป็นสินค้าเกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าสูงมีคุณภาพและมาตรฐานสากล สามารถสร้างความเชื่อมโยงทางด้านวัตถุดิบกับประเทศเพื่อนบ้านและลดระดับการผลิตสินค้าขั้นปฐมที่สูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันลงสู่ระดับที่จำเป็นสำหรับการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงานให้ความสำคัญกับการผลิตอาหารและสินค้า

(7) ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาภาคเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มส่งเสริมการสร้างศักยภาพของห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ในการผลิตภาคเกษตร

(8) คุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนากระบวนการผลิต รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจากภาคีที่เกี่ยวข้อง และการใช้ประโยชน์จากการวิจัยและนวัตกรรมใหม่ๆในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรในระยะยาว

(9) การเร่งพัฒนาและขับเคลื่อนการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง โดยยกระดับราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แตกต่างจากสินค้าเกษตรที่ใช้สารเคมี ส่งเสริมการตลาดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งสร้างความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์แก่กลุ่มผู้บริโภค พัฒนาระบบการรับรองมาตรฐาน และการพิสูจน์ตรวจสอบคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่กลุ่มผู้บริโภค และจัดทำโซนนิ่งระบบเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรม ร่วมกับระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยจัดให้มีจังหวัดนำร่องที่มีพื้นที่ที่เหมาะสมหรือในพื้นที่เขตชลประทานที่มีความพร้อม รวมถึงการพัฒนาต่อยอดในรูปแบบของเกษตรท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อสามารถสร้างรายได้เสริมได้ตลอดทั้งปี

3.3 สาธารณูปโภคพื้นฐาน

หลักการและเหตุผล

(1) เพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ให้มีความสมบูรณ์ ทั้งในแง่โครงข่ายเส้นทางและสถานีเชื่อมต่อ เพื่อผลักดันภาคใต้ให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าของภูมิภาค

(2) เพื่อลดค่าใช้จ่ายทางด้านการขนส่ง และตอบสนองความต้องการของประชาชนพื้นที่ภาคใต้ได้อย่างมีปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการบริหารจัดการที่คำนึงถึงความสะดวกสบายในการเชื่อมต่อระหว่างแต่ละรูปแบบการเดินทางและการขนส่ง

(3) เพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพประสิทธิภาพความมั่นคงด้านพลังงานเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการใช้พลังงานเป็นไปอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

(4) เพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานทุกรูปแบบอย่างเหมาะสม รวมทั้งพลังงานทดแทนและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ทรัพยากรพลังงาน

เป้าประสงค์:

มีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เพียงพอ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการ

ดัชนีชี้วัดและเป้าหมาย:

(1) ภาคใต้เป็นศูนย์กลางขนส่งทางทะเลที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศและภูมิภาคที่มีการพัฒนาการขนส่งหลายรูปแบบเพื่อการประหยัดพลังงานความปลอดภัยและความสะดวกสบายผ่านโครงข่ายระบบคมนาคมที่ครอบคลุมทั้งทางบกทางน้ำและทางอากาศ

(2) ภาคใต้มีความมั่นคงทางพลังงานเป็นพื้นที่ต้นแบบสำหรับการพัฒนาพลังงานทดแทนและสามารถกระจายชนิดและรูปแบบการใช้ทรัพยากรในการผลิตพลังงานอย่างเหมาะสม

แนวทางการดำเนินงาน

(1) การพัฒนาโครงข่ายระบบถนนให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง การคมนาคมและขนส่งทางถนนมีความบทบาทและความสำคัญในการพัฒนาภาคเป็นสิ่งจำเป็นในการเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์ที่ดินทุกประเภทให้มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งมีลำดับความสัมพันธ์ตั้งแต่ภายในเมือง เมืองสู่เมือง และระหว่างประเทศ ซึ่งในการกำหนดนโยบายการพัฒนาระบบคมนาคมและขนส่งทางถนน จะเป็นการเสนอแนะโครงข่ายถนนตามหน้าที่การใช้งานและลำดับความสัมพันธ์ของแต่ละเส้นทาง เพื่อการเชื่อมโยงจากเมืองศูนย์กลางระดับภาคไปยังเมืองลำดับรองลงไปและพื้นที่ชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงกับต่างประเทศในการขยายโอกาสในการพัฒนาเป็นประตูการค้าในอนาคต

(2) การพัฒนาโครงข่ายระบบรางให้มีประสิทธิภาพการคมนาคมและขนส่งด้วยระบบรางของภาคใต้ในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาเรื่องความจุของราง ส่งผลให้ไม่สามารถเพิ่มจำนวนขบวนรถไฟในการเดินทางขนส่งสินค้าได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นพัฒนาสะพานเศรษฐกิจ และการเป็นประตูสู่ภูมิภาค การพัฒนาระบบรางจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะใช้ในการขนส่งสินค้าระหว่างเชื่อมโยงระหว่างท่าเรือ 2 ฝั่งทะเล ขณะเดียวกันการขยายความจุของรางในแนวเส้นทางปัจจุบันจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการบริการทางรถไฟ ทั้งการเดินทางและการขนส่งสินค้าจากกรุงเทพมหานครให้รวดเร็วมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน

(3) การเสริมสร้างสมรรถนะการขนส่งทางทะเลเพื่อสนับสนุนการเป็นประตูสู่ภูมิภาค

การเสริมสมรรถนะทางการขนส่งทางทะเลในพื้นที่ภาคใต้เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ และเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยง โดยเฉพาะทางตอนล่างในแกนการพัฒนาสงขลา-สตูล ซึ่งการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกในส่วนนี้จะก่อให้เกิดความเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารทั้งจากอ่าวไทยไปยังท่าเรือฝั่งอันดามัน ขณะที่การพัฒนาท่าเรือชายฝั่งที่มีศักยภาพจะเป็นส่วนเสริมการเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าและการท่องเที่ยวขึ้นได้

(4) การพัฒนาการขนส่งทางอากาศสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางทางการบินของภูมิภาค

การขนส่งทางอากาศของภาคใต้ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นการขนส่งคนมากกว่าสินค้าเนื่องจากต้นทุนในการขนส่งสินค้ายังมีราคาสูงกว่าเมื่อเทียบกับการขนส่งผู้โดยสารที่ปัจจุบันมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่มีจำนวนสายการบินต้นทุนต่ำเพิ่มจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นสาเหตุมาจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่กลุ่มจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ซึ่งแนวโน้มเป็นที่คาดว่าในอนาคตจะมีปริมาณการเดินทางทางอากาศเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น การพัฒนาการขนส่งทางอากาศ โดยเฉพาะการพัฒนาท่าอากศยานเพื่อรองรับการเดินทางที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางทางการบินของภูมิภาค

1) พัฒนาสนามบินภูเก็ต หาดใหญ่ ให้เป็นสนามบินนานาชาติที่มีศักยภาพในการรองรับเครื่องบินขนาดใหญ่และมี Air Cargo ที่มีประสิทธิภาพ

2) ปรับปรุงท่าอากาศยานนราธิวาสให้ได้มาตรฐาน

3) พัฒนาท่าอากาศยานขนาดเล็กบริเวณชายแดนเบตง จังหวัดยะลา สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน

4) กำหนดโครงข่ายการบินเชื่อมระหว่างชุมพร กระบี่ หัวหิน พัทยา สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่อันดามันและพื้นที่ท่องเที่ยวภาคใต้ตอนบน (ชุมพร-ระนอง)

(5) การสนับสนุนการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบและการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพ

การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบและการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ จะเป็นการจัดการระบบการขนส่งคนและสินค้าให้สามารถเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ได้อย่างสะดวก ซึ่งการจัดการที่ดีนั้นจะช่วยลดต้นทุนในการประกอบกิจการโดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเดินทางและขนส่ง และช่วยยกระดับการให้บริการของช่องทางการค้าให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1) พัฒนาชุมชนศูนย์กลางหลักของภาคให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งและบริการ (Hub) ของภาค

2) พัฒนาสถานีขนส่งผู้โดยสารต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Intermodal Terminal) ใน 4 เมืองศูนย์กลางการขนส่ง ได้แก่ หาดใหญ่ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ชุมพร

3) พัฒนาศูนย์การขนส่งผู้โดยสารระดับเมือง เน้นการให้บริการกระจายการขนส่งจากศูนย์กลางการขนส่งระดับภาคไปยังเขตเมืองใหญ่ต่างๆ ในภาค ได้แก่ ระนอง พังงา กระบี่ ตรัง พัทลุง ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

4) พัฒนาสถานีขนส่งผู้โดยสารท้องถิ่นเน้นการให้บริการกระจายการขนส่งจากศูนย์การขนส่งระดับเมืองไปยังพื้นที่ในท้องถิ่นต่างๆ โดยใช้การขนส่งทางถนนเป็นหลักในทุกชุมชนศูนย์กลางระดับอำเภอ

5) พัฒนาระบบสถานีรวบรวมและกระจายสินค้าบริเวณท่าเรือปากบาราและท่าเรือสงขลาเพื่อสนับสนุนการขนส่งเชื่อมต่อหลายรูปแบบ และจัดตั้งศูนย์จัดการระบบฐานข้อมูลการขนส่งสินค้า

6) พัฒนาระบบสถานีรวบรวมและกระจายสินค้าที่อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส รองรับศูนย์กลางการขนส่งสินค้าในพื้นที่ตอนบนตอนกลางและตอนล่างของภาค

7) จัดระบบเส้นทางรถโดยสารระหว่างเมืองให้สอดคล้องกับรูปแบบการเดินทางอื่นๆ ลดความสำคัญของการใช้รถโดยสาร เดินทางระยะทางไกล และเพิ่มสมรรถนะของระบบรางร่วมกับการใช้รถโดยสารเป็นตัวกระจายผู้โดยสาร

8) จัดระบบขนส่งมวลชนในเขตเมืองในระดับมาตรฐาน ได้แก่ รถโดยสารประจำทาง รวมทั้งระบบขนส่งทางเลือกเช่นทางรถจักรยานและโครงข่ายทางเท้าที่มีหลังคาในเขตเมืองหลักของภาคใต้ เช่น ภูเก็ตและหาดใหญ่

(6) การสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ลักษณะการใช้พลังงานของภาคใต้เป็นเช่นเดียวกับประเทศคือ (1) มีพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศเป็นหลัก (2) พึ่งพาก๊าซธรรมชาติสูงมากและไม่ได้กระจายชนิดพลังงาน (3) ใช้พลังงานอย่างขาดประสิทธิภาพ (4) พัฒนาพลังงานทดแทนน้อยมาก ซึ่งระบบโครงข่ายพลังงานของภาคใต้ปัจจุบัน ประกอบด้วยระบบเชื้อเพลิงปิโตรเลียม ระบบก๊าซธรรมชาติ และระบบไฟฟ้า

อย่างไรก็ตามภาคใต้มีศักยภาพเป็นศูนย์กลางพลังงานในภูมิภาคเนื่องจาก (1) มีความได้เปรียบด้านที่ตั้ง (2) มีตลาดพลังงานที่มีศักยภาพสูง (3) มีโครงสร้างพื้นฐานที่ลงทุนแล้ว แต่ยังใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ (4) มีโอกาสทางการตลาดพลังงานในภูมิภาคอาเซียน (5) มีศักยภาพในการพัฒนาพลังงานทดแทนจากพืช (Bio diesel) เนื่องจากเป็นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันของประเทศ

แนวคิดในการพัฒนาภาคใต้ให้เป็นศูนย์กลางพลังงานในภูมิภาค จะต้องมีมาตรการส่งเสริมศักยภาพการเป็นศูนย์กลางพลังงานโดยการ (1) พัฒนาระบบเครือข่ายสายส่งไฟฟ้า ระบบเครือข่ายท่อก๊าซ และระบบเครือข่ายพลังงานอื่นๆ พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชน (2) ใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานที่มีอยู่ให้เต็มประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งน้ำมันทางท่อที่ก่อสร้างแล้ว เชื่อมโยงระบบท่อขนส่งน้ำมันกับภาคกลางเชื่อมโยงพม่าและมาเลเซียเพื่อขยายตลาดพลังงาน (3) ผลักดันการพัฒนาสะพานเศรษฐกิจด้านพลังงานเชื่อมโยงการผลิตและการขนส่งน้ำมันจากตะวันออกกลางเอเชียใต้สู่เอเชียตะวันออก โดยใช้ระบบท่อขนส่งน้ำมันและคลังน้ำมันสำรองและ (4) พัฒนาและส่งเสริมการผลิตพลังงานทดแทนจากพืช (Bio diesel) นอกจากนั้น จะต้องผลักดันยุทธศาสตร์การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการขนส่งโดยปรับโครงสร้างการขนส่งจากการใช้รถมาเป็นระบบราง เร่งลงทุนระบบรถไฟทางคู่ วางเครือข่ายการขนส่งหลายรูปแบบ พัฒนาโครงข่ายระบบ Logistics ที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมการใช้พาหนะประหยัดพลังงาน ใช้ระบบผังเมืองกำหนดเส้นทางขนส่งสินค้า

(7) การส่งเสริมและพัฒนาพลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

การกำหนดพื้นที่ในการรณรงค์พัฒนาและส่งเสริมการผลิตและใช้ไฟฟ้าพลังงานทดแทนและพลังงานหมุนเวียน ได้ศึกษาพลังงานทดแทนและพลังงานหมุนเวียนหลายรูปแบบที่มีศักยภาพและมีความเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตไฟฟ้าในปัจจุบันพึ่งพิงก๊าซธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการจัดหาและสำรองเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า จึงควรกระจายการใช้เชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าอย่างหลากหลาย โดยอาศัยพลังงานทดแทนและพลังงานหมุนเวียนรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ไฟฟ้าพลังน้ำ (Hydropower) พลังแสงอาทิตย์ (Solar Power) พลังลม (Wind Power) พลังงานจากชีวมวล (Biomass) และพลังงานจากก๊าซชีวภาพ (Biogas)

1) พลังงานจากพลังงานน้ำ (Hydropower)
   ก. พื้นที่โรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนรัชชประภา เป็นพื้นที่ผลิตและใช้ไฟฟ้าพลังน้ำส่งไปยังพื้นที่ศูนย์กลางหลักและศูนย์กลางบริการท่องเที่ยว ภูเก็ต พังงา กระบี่ โดยผ่านระบบสายส่งไฟฟ้า
   ข. พื้นที่ตอนบนและล่างของภาคใต้ พื้นที่ลุ่มน้ำกระบุรี และปัตตานี มีศักยภาพสูงในการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำ เพื่อตอบสนองความต้องการใช้ไฟฟ้าสำหรับพื้นที่ข้างเคียง
   ค. แหล่งผลิตและระบบสายส่งไฟฟ้าโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนบางลาง จัดหาไฟฟ้าให้กับพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน
2) พลังงานทดแทน-ไบโอดีเซล (Bio-Diesel)
   ก. พื้นที่ราบลุ่มตอนกลางของภาคในบริเวณจังหวัดสุราษฎร์ธานี กระบี่ และนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ส่งเสริมพัฒนาการเพาะปลูกและการแปรรูปพืชผลทางการเกษตร เช่น ปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตไบโอดีเซล นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่นำร่องในการส่งเสริมการผลิตและการใช้ไบโอดีเซลทดแทนน้ำมันดีเซล
3) พลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Power)
   ก. พื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันออกชายฝั่งอ่าวไทย จังหวัดสงขลา และปัตตานี เพื่อเสริมระบบไฟฟ้าในศูนย์กลางหลัก ศูนย์กลางบริการการขนส่งสินค้าพื้นที่ชายแดน และภาคใต้ตอนล่าง
4) พลังงานลม (Wind Power)
   ก. พื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันออกชายฝั่งอ่าวไทยจังหวัดสงขลา และปัตตานี เป็นพื้นที่ส่งเสริมและพัฒนาไฟฟ้าพลังลมเสริมระบบไฟฟ้าในศูนย์กลางหลัก และศูนย์กลางบริการ-การขนส่งสินค้าพื้นที่ชายแดนและภาคใต้ตอนล่าง
   ข. พื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันออกชายฝั่งอ่าวไทยจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ส่งเสริมและพัฒนาไฟฟ้าพลังลมเสริมระบบไฟฟ้าในศูนย์กลางบริการสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช
5) พลังงานชีวมวล
   ก. พื้นที่เกษตรชลประทานและพื้นที่ชุมชนต่างๆ เป็นพื้นที่ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและใช้พลังงานไฟฟ้าชีวมวลและไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพ

3.5 บริการสังคม

<u>หลักการและเหตุผล</u>

สุขภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานของความอยู่ดีมีสุข การมีสุขภาพกาย ใจ และอารมณ์ที่สมบูรณ์ มีผลต่อสมรรถนะของประชากรและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ปัจจุบันคนไทยมีสุขภาพดีขึ้นมีชีวิตยืนยาวขึ้น โดยอายุคาดหมายเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเพิ่มขึ้นประมาณ 2 ปี (เพศหญิงจาก 78.82 ปี เป็น 80.10 ปีและเพศชายจาก 71.93 ปีเป็น 73.28 ปี) ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านการแพทย์ของไทย รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพบริการสุขภาพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและการขยายบริการสุขภาพที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายกว้างขวางมากขึ้น ส่งผลให้คนไทยเข้าถึงหลักประกันสุขภาพสูงถึงร้อยละ 99.9

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557) ได้กล่าวถึง สถานการณ์การคุ้มครองทางสังคมและสวัสดิการสังคมของประเทศไทย โดยสรุปดังนี้

หลักประกันทางสุขภาพ ปัจจุบันคนไทยเกือบทั้งหมดได้รับความคุ้มครองทางด้านสุขภาพจากสิทธิหลักประกันทางสุขภาพถ้วนหน้า สิทธิข้าราชการ และสิทธิประกันสังคม อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรสาธารณสุขทั้งบุคลากรและเครื่องมือต่างๆกระจุกตัวอยู่เพียงบางพื้นที่ ทำให้ประชาชนในต่างจังหวัดไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสุขภาพได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุส่งผลให้ภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นเนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และมีภาวะทุพพลภาพเพิ่มขึ้นตามอายุที่มากขึ้น

สวัสดิการด้านการศึกษาสวัสดิการที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นสวัสดิการด้านการศึกษาแบบถ้วนหน้าตามนโยบายการศึกษาเรียนฟรี (15 ปี) โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งหมด สำหรับโรงเรียนรัฐบาลและจัดให้มีเงินอุดหนุนสำหรับโรงเรียนเอกชนส่งผลให้เด็กทุกคนที่อยู่ก่อนวัยเรียนไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งประกาศนียบัตรอาชีวศึกษา/อาชีพการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตลอดจนเด็กสัญชาติไทยและเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย (เด็กไร้รัฐกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยและแรงงานข้ามชาติ) มีโอกาสได้เรียนฟรีตั้งแต่ปี 2552 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาที่ผ่านมายังมีปัญหาในเชิงคุณภาพและปัญหาความเหลื่อมล้ำของคุณภาพทางการศึกษาระหว่างเมืองกับชนบท อีกทั้งขาดข้อมูลที่ชัดเจนในเด็กแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มเด็กด้อยโอกาส เด็กชนกลุ่มน้อย และเด็กเร่ร่อน เป็นต้น จึงไม่สามารถจัดสวัสดิการด้านการศึกษาที่เหมาะสมตามสถานภาพของเด็กกลุ่มนี้ และแม้ว่าคนไทยโดยรวมจะได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้นโดยจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานอายุ 15-59 ปีเพิ่มขึ้นเป็น 8.9 ปี แต่คุณภาพการศึกษายังไม่ได้มาตรฐานสะท้อนจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในทุกระดับชั้นและทุกวิชาหลักในปี 2556 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และจากดัชนีความสามารถการแข่งขันด้านการศึกษาภาพรวมของประเทศไทยที่จัดอันดับโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD) พบว่าในปี 2557 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 54 จาก 60 ประเทศลดลงจากเดิมในปี 2556 ที่อยู่ในอันดับ 51 โดยดัชนีด้านการศึกษาของไทยอันดับลดลงเกือบทั้งหมดรวมถึงดัชนีการเรียนรู้ของเพียร์สันปี 2555 ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่ต้องใช้สติปัญญารวมถึงการคิดวิเคราะห์และโอกาสเข้าถึงการศึกษาประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 37 จาก 40 ประเทศนอกจากนี้ระบบการศึกษายังไม่สามารถผลิตกำลังคนที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและบริการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

ดัชนีย่อยด้านการศึกษาเฉพาะจังหวัดในภาคใต้เมื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของคนด้านการศึกษาเฉพาะจังหวัดในภาคใต้จากทั้งหมด 14 จังหวัดโดยใช้ดัชนีด้านการศึกษาเป็นเกณฑ์ในการประเมินสรุปได้ดังนี้

ห้าจังหวัดที่มีความก้าวหน้าด้านการศึกษามากที่สุดในภาคใต้ คือ ภูเก็ต สงขลา ตรัง นครศรีธรรมราช และชุมพร ตามลำดับ โดยจังหวัดภูเก็ตมีความก้าวหน้าด้านการศึกษามากที่สุดในจังหวัดภาคใต้ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีอัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาค่าเฉลี่ยระดับเชาว์ปัญญา (IQ) ของนักเรียนอายุ 6-15 ปีและคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-Net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงที่สุดของภาคใต้ ส่วนจังหวัดสงขลามีความก้าวหน้าด้านการศึกษามากสุดเป็นลำดับ 2 ของจังหวัดในภาคใต้ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงที่สุดของภาคใต้ และมีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-Net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงสุดเป็นลำดับ 2 ของภาคใต้

ห้าจังหวัดที่มีความล้าหลังด้านการศึกษามากที่สุดในภาคใต้ คือ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล และระนอง ตามลำดับ โดยจังหวัดนราธิวาสมีความล้าหลังด้านการศึกษามากที่สุดในจังหวัดภาคใต้ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยอัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา และค่าเฉลี่ยระดับเชาว์ปัญญา (IQ) ของนักเรียนอายุ 6-15 ปีต่ำที่สุดของภาคใต้ ส่วนจังหวัดปัตตานีมีความล้าหลังด้านการศึกษามากสุดเป็นลำดับ 2 ของจังหวัดในภาคใต้ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-Net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่ำที่สุดของภาคใต้ และมีค่าเฉลี่ยระดับเชาว์ปัญญา (IQ) ของนักเรียนอายุ 6-15 ปีต่ำสุดเป็นลำดับ 2 ของภาคใต้

<u>เป้าประสงค์</u>:

บริการทางการศึกษา/สาธารณสุข ที่ได้คุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

(1) ประชาชนเขตเมืองและชนบทได้รับโอกาสทางการศึกษาและสาธารณสุขเท่าเทียมกัน

(2) สถานบริการ มีการกระจายตัวของ ครอบคลุมพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) มีสัดส่วนระหว่างประชากรและบุคลากรทางการศึกษาและสาธารณสุขที่สมดุลต่อกัน ทั้งในชุมชนเมืองและชนบท ตามเกณฑ์มาตรฐานทางของประเทศไทย

<u>ดัชนีชี้วัด และเป้าหมาย</u>

(1) ประชาชนทุกคนได้รับการบริการขั้นพื้นฐาน

(2) แรงงานมีคุณภาพและมีทักษะฝีมือแรงงานเพิ่มสูงขึ้น มีทักษะตรงกับความต้องการของตลาดมีปริมาณสอดรับกับความต้องการของภาคการผลิต

(3) ประชาชนทุกเพศวัยทุกพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีระบบสุขภาพที่ดี และสามารถเข้าถึงบริการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพได้สะดวก

(4) การบริการด้านสุขภาพมีคุณภาพและมาตรฐานระดับนานาชาติ

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

(1) การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อสนับสนุนการผลิตกำลังคนให้สอดรับความต้องการของการพัฒนาพื้นที่เป็นการพัฒนาและขยายฐานการศึกษา ทั้งทางด้านจำนวนนักเรียน และหลักสูตรการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับแนวโน้มของการพัฒนาและบทบาทและหน้าที่ของแต่ละเมืองและชุมชน ทั้งทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม โดยการจัดตั้งสถาบันการศึกษาขึ้นใหม่ หรือการขยายหลักสูตรการศึกษาเพิ่มเติมในสถาบันการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีรายละเอียดจำแนกตามกลุ่มพื้นที่ (Cluster) ดังนี้

1) กลุ่มพื้นที่สะพานเศรษฐกิจสงขลา-หาดใหญ่-สตูล
   - ก. จัดตั้ง “ศูนย์วิจัยและพัฒนายางพารา” ที่จังหวัดสงขลา เพื่อตอบสนองบทบาท “เครือข่ายศูนย์พัฒนายางพาราโลก”
   - ข. จัดตั้ง “ศูนย์เทคโนโลยีการประมงครบวงจร” บริเวณชายฝั่งทะเล จังหวัดสงขลาและสตูล เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมง

ค. สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรทางด้าน "การค้าและการบริหารธุรกิจ" เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงิน การค้า บริหารธุรกิจ ภาษาต่างประเทศ การขนส่งและระบบโลจิสติกส์ ในสถาบันอุดมศึกษาของจังหวัดสงขลา

ง. จัดตั้ง "ศูนย์การศึกษาและพัฒนาด้านการต่อเรือและซ่อมเรือ" ที่จังหวัดสตูลเพื่อรองรับการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกในแนวสะพานเศรษฐกิจตอนล่าง

2) กลุ่มพื้นที่สะพานเศรษฐกิจสุราษฎร์ธานี-พังงา

ก. จัดตั้ง "มหาวิทยาลัยอันดามัน" ที่จังหวัดภูเก็ต เป็นศูนย์กลางทางด้านการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและบริการระดับนานาชาติ มุ่งเน้นหลักสูตรที่เป็นความต้องการของพื้นที่ ได้แก่ การท่องเที่ยวและบริการ การบริหารธุรกิจ การจัดการโรงแรม โลจิสติกส์ และภาษาต่างประเทศ

ข. จัดตั้ง "ศูนย์เทคโนโลยีปาล์มน้ำมันและพลังงานทดแทน" ที่จังหวัดกระบี่ เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

ค. จัดตั้งสถาบันการศึกษาหรือพัฒนาหลักสูตรการเรียนในสถาบันอุดมศึกษา ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อรองรับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจเป้าหมาย เช่น อุตสาหกรรมพลังงานทดแทน การขนส่งและระบบโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี

3) กลุ่มพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ก. จัดตั้ง "ศูนย์กลางอิสลามศึกษา" ที่จังหวัดยะลา เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและเป็นสื่อกลางในด้านการศึกษา

ข. จัดตั้ง "ศูนย์วิจัยอาหารฮาลาล" ที่จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านอุตสาหกรรม

ค. จัดตั้ง "ศูนย์เทคโนโลยีการประมงครบวงจร" ที่จังหวัดปัตตานี เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมง

4) พื้นที่อื่นๆ

ก. สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรและการสนับสนุนการวิจัยทางด้าน "การเกษตร" ทางด้านวิศวกรรมการเกษตร วิศวกรรมชลประทานวิทยาศาสตร์ทางอาหารที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และตรัง

ข. สนับสนุนการจัดตั้งสถาบัน หรือมหาวิทยาลัยนานาชาติในสาขาการบริการ ธุรกิการเกษตร วิทยาศาสตร์ทางอาหาร และโทรคมนาคมและสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

ค. สนับสนุนการมีส่วนร่วมและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรท้องถิ่นในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(2) การพัฒนาการศึกษาระดับอาชีวศึกษา เพื่อสนับสนุนการผลิตกำลังคน ให้สอดรับความต้องการของภาคการผลิต

1) พัฒนาหลักสูตรการเรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของภาคใต้ในสาขาเกษตร การประมง การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร อาหาร (ฮาลาล) การท่องเที่ยว การต่อเรือ และ โลจิสติกส์

2) ขยายสาขาและเครือข่ายสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคใต้ โดยเน้นหลักสูตรด้านวิศวกรรมการเกษตร การชลประทาน การพลังงาน โทรคมนาคมสารสนเทศ

3) พัฒนาศักยภาพสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และส่งเสริมบทบาทและสร้างความเข้มแข็งให้วิทยาลัยชุมชน

4) สนับสนุนการมีส่วนร่วมและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(3) การพัฒนาแรงงานให้สอดคล้องกับกิจกรรมการพัฒนา

ประชากรของภาคใต้มีการขยายตัวเพิ่มในอัตราส่วนที่ลดลง ซึ่งตรงกันข้ามกับประชากรของประเทศที่มีแนวโน้มลดลง โดยประชากรมีการกระจุกตัวหนาแน่นในจังหวัดสงขลา สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และภูเก็ต ขณะที่แรงงานส่วนใหญ่ของภาคใต้ เป็นแรงงานภาคเกษตร ส่วนใหญ่มีรายได้ที่ไม่คงที่และไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายภายในครัวเรือน และแม้ปัญหาการว่างงานในภาคใต้จะคลี่คลายไปมากแล้วก็ตาม แต่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนยังคงมีปัญหาการว่างงานสูงสุด อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความไม่สงบที่เกิดขึ้น การเตรียมประชากรวัยแรงงานให้มีคุณภาพสามารถยกระดับสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาธุรกิจการค้าบริการคุณภาพสูงเทคโนโลยีทางการเกษตร การพลังงาน และการแพทย์ นอกจากนั้นต้องเตรียมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการออมและสวัสดิการภาคประชาชน และชุมชนควบคู่กับการจัดสวัสดิการของภาครัฐ

1) พัฒนาแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมต่อเนื่องทางการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง สงขลา และปัตตานี และอุตสาหกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำ อาหารทะเลแช่แข็ง ในพื้นที่จังหวัดระนอง พังงา ตรัง สตูล สงขลา และปัตตานี

2) พัฒนาแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริการและการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวชายทะเล เช่น จังหวัดภูเก็ต กระบี่ และพังงา

3) ผลิตกำลังคนและฝึกอบรมทักษะฝีมือแรงงาน รวมทั้งผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการผลิต ตลาดแรงงาน เทคโนโลยี รวมทั้งฝึกอาชีพในสาขาบริการ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ เช่น ธุรกิจ บริการสุขภาพพนักงาน ดูแลเด็กและผู้สูงอายุ ผู้ประกอบอาหารไทย ฯลฯ รวมทั้งส่งเสริมให้แรงงานเข้าอบรมในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 11 (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) ภาค 12 (จังหวัดสงขลา) และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งตั้งอยู่ในทุกจังหวัดเพื่อให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีมาตรฐาน

(4) การพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพระดับนานาชาติ

เป็นการพัฒนาการบริการสาธารณสุขจากโครงสร้างพื้นฐานเดิม โดยอาศัยจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางบริการสาธารณสุขเป็นพื้นที่หลัก ได้แก่ จังหวัดที่เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลศูนย์ ได้แก่ จังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และยะลา พัฒนาความร่วมมือเป็นเครือข่ายการบริการผสานกับโรงพยาบาลขนาดเล็กในชุมชนลำดับรองลงไป โดยการสร้างความเข้มแข็งระบบส่งต่อผสานกับการพัฒนาสถานบริการสาธารณสุขเฉพาะทางในพื้นที่ศักยภาพ

1) กระจายสถานบริการสาธารณสุขระดับสูงด้วยการจัดตั้ง “ศูนย์บริการสาธารณสุขระดับนานาชาติ” ในพื้นที่ศูนย์กลางหลักของภาคคือหาดใหญ่-สงขลาและภูเก็ต

2) จัดตั้ง “สถานบริการสาธารณสุขเฉพาะทาง” ในพื้นที่จังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และยะลา โดยอาศัยความพร้อมทางโครงสร้างพื้นฐานการบริการสาธารณสุขเดิม

3) จัดตั้ง "ศูนย์พักฟื้น" สำหรับให้บริการประชาชนและผู้ป่วยจากต่างประเทศในพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อเป็นทางเลือกและสร้างรายได้จากการบริการสุขภาพ

4) พัฒนาระบบบริการ Excellence Service Center และ Regional Referral Hospital แห่งชาติพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศและศูนย์รับส่งต่อใน 3 ด้านคือ (1) หัวใจและหลอดเลือด (2) มะเร็งและ (3) อุบัติเหตุในพื้นที่ศูนย์กลางหลักของภาคคือหาดใหญ่-สงขลา

5) กระจายสถานบริการสาธารณสุขให้ครอบคลุมพื้นที่ชนบทโดยกระจายไปยังพื้นที่ที่ยังไม่มีโรงพยาบาลชุมชน

6) ยกระดับโรงพยาบาลชุมชนเดิมตามลำดับความสำคัญของชุมชนที่กำหนดไว้ในกรอบการพัฒนา เพื่อเป็นการรองรับการเจริญเติบโตของชุมชน

7) กระจายบุคลากรทางสาธารณสุขโดยเฉพาะแพทย์และพยาบาลให้ทั่วถึงในระดับโรงพยาบาลชุมชน อย่างน้อยที่สุดให้ได้เท่ากับค่าเฉลี่ยของประเทศให้เท่าเทียมกันทุกจังหวัด

3.6 วัฒนธรรมและประเพณี

<u>หลักการและเหตุผล</u>

ความย่อหย่อนด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมของคนไทย ยังคงเป็นปัญหาหลักในการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย โดยอิทธิพลจากกระแสวัฒนธรรมโลกได้ส่งผลให้คนไทยโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ไม่เห็นความสำคัญในอัตลักษณ์ความเป็นไทยและระบบคุณค่าที่ดีงามในสังคมไทยที่มีมาในอดีต อาทิ ความสำนึกรักชาติ และความเอื้ออาทร ประกอบกับสถาบันครอบครัวยังคงมีความเปราะบาง ไม่สามารถทำหน้าที่บ่มเพาะสมาชิกในครอบครัวให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีคุณธรรม รู้จักทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม จึงนำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่างๆ ตามมา อาทิ การหย่าร้าง เด็ก และผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งจากครอบครัว ปัญหาการแพร่ระบาดยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น และปัญหาแม่วัยใสมีแนวโน้มสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

<u>เป้าประสงค์</u>:

การดำรงรักษาอัตลักษณ์ ลักษณะเด่นทางศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น

<u>ดัชนีชี้วัด และเป้าหมาย</u>

1) การจัดทำอัตลักษณ์เชิงพื้นที่
2) การขึ้นทะเบียนพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรม

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

(1) พื้นที่ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม

เป็นพื้นที่แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน ชุมชนโบราณ และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งการเรียนรู้ของประชาชน พื้นที่ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้ที่สำคัญ ได้แก่

1) แหล่งโบราณคดีเขาสามแก้ว อ.เมือง จ.ชุมพร
2) เมืองโบราณเวียงสระ อ.บ้านนา จ.สุราษฎร์ธานี

3) วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
4) เมืองโบราณยะรัง อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
5) มัสยิดกรือเซะ อ.เมือง จ.ปัตตานี
6) ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว อ.เมือง จ.ปัตตานี
7) หัวเขาแดง อ.สิงหนคร จ.สงขลา
8) วัดจะทิ้งพระ อ.สทิงพระ จ.สงขลา
9) วัดชลธาราสิงเห อ.ตากใบ จ.นราธิวาส
10) แหล่งโบราณคดีเขาเขียน อ.เมือง จ.พังงา
11) แหล่งโบราณคดีทุ่งตึก อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
12) แหล่งโบราณคดีถ้ำผีหัวโต อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
13) แหล่งโบราณคดีถ้ำเขาไม้แก้ว อ.สิเกา จ.ตรัง
14) แหล่งโบราณคดีเขาโต๊ะนางดำ อ.ทุ่งหว้า จ.สตูล

3.7 ความปกติสุขในสังคม

<u>หลักการและเหตุผล</u>

การมีส่วนร่วมครอบคลุมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มองค์กรในชุมชน และการมีจิตอาสาร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งจะสะท้อนถึงระดับความเข้มแข็งของชุมชนและเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีความเข้มแข็งสามารถที่จะพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือชุมชนได้อย่างยั่งยืน

การใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นเครื่องหมายแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยการที่ประชาชนในแต่ละพื้นที่ให้ความสนใจและใช้สิทธิของตนในการเลือกตั้งผู้แทนของตน ย่อมแสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่นั้นๆ มีจิตใจรักความเป็นประชาธิปไตยและเข้าใจถึงบทบาทของตนในฐานะเจ้าของประเทศที่จะคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาบริหารประเทศโดยความเห็นชอบของตน

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรในชุมชนย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกับคนอื่น ก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่ครอบครัวและชุมชน เสริมสร้างความสามัคคีภายในชุมชน รวมทั้ง เพิ่มพูนความรู้ ความเชี่ยวชาญในกิจกรรมที่ทำ นอกจากนี้ การเข้าร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนยังเป็นเครื่องแสดงถึงความมีจิตใจที่กว้างขวางมองเห็นประโยชน์ของส่วนรวมซึ่งสะท้อนออกมาในลักษณะของความสามัคคีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของทุนทางสังคมของชุมชน เป็นที่น่าสังเกตตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในองค์กรชุมชนและกิจกรรมสาธารณะห้าจังหวัดแรกจะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นรักใคร่สามัคคีและเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ดัชนีย่อยด้านการมีส่วนร่วมเฉพาะจังหวัดในภาคใต้ เมื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของคนด้านการมีส่วนร่วมเฉพาะจังหวัดในภาคใต้ซึ่งมีทั้งหมด 14 จังหวัดโดยใช้ดัชนีด้านการมีส่วนร่วมเป็นเกณฑ์ในการประเมิน สรุปได้ดังนี้**ชุมพรมีความก้าวหน้าด้านการมีส่วนร่วมมากที่สุดของภาคใต้**จุดเด่นของชุมพรที่ทำให้มีความก้าวหน้าด้านการมีส่วนร่วมสูงสุดของภาค มาจากการที่มีจำนวนองค์กรชุมชนต่อประชากรแสนคนค่อนข้าง

สูงคือ 376 แห่ง และครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่นสูงเป็นลำดับหนึ่งของภาคใต้คือร้อยละ 90.6 ประกอบกับการเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านของครัวเรือนสูงถึงร้อยละ 98.9 จึงทำให้ชุมพรเป็นจังหวัดที่มีความก้าวหน้าสูงสุดในด้านการมีส่วนร่วมของภาคใต้ รองลงมาคือพัทลุง พังงา สตูล และนราธิวาส **ยะลามีความก้าวหน้าด้านการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดของภาคใต้**เนื่องจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่นของครัวเรือนอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ โดยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 70 ของทั้งประเทศ ในขณะเดียวกันการเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านของครัวเรือนอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกันคืออยู่ในลำดับที่ 74 ของประเทศสำหรับจังหวัดอื่นๆ ที่มีความก้าวหน้าด้านการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด รองจากยะลาประกอบด้วย ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และปัตตานี ทั้งนี้ ภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีความก้าวหน้าด้านการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดเป็นลำดับที่ 2 ของภาคใต้ทั้งๆที่ในภาพรวมของดัชนี HAI ภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีความก้าวหน้าสูงสุดเป็นอันดับ 2 ของประเทศในปี 2558 รองจากจังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้เพราะภูเก็ตมีความเจริญของความเป็นเมืองและกิจกรรมทางสังคมต่างๆในลักษณะเดียวกับกรุงเทพมหานครจึงทำให้การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่นหรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์มีอยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 7-4 ดัชนีย่อยด้านการมีส่วนร่วมเฉพาะภาคใต้

ดัชนีย่อยด้านการมีส่วนร่วมเฉพาะภาคใต้ (ทั้งหมด 14 จังหวัด)					
ห้าจังหวัดก้าวหน้าที่สุด			ห้าจังหวัดล้าหลังที่สุด		
1	ชุมพร	0.6541	14	ยะลา	0.3289
2	พัทลุง	0.6498	13	ภูเก็ต	0.3605
3	พังงา	0.6401	12	สุราษฎร์ธานี	0.3779
4	สตูล	0.5597	11	นครศรีธรรมราช	0.4086
5	นราธิวาส	0.5510	10	ปัตตานี	0.4638

ที่มา : ดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2558, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กันยายน 2558

<u>เป้าประสงค์</u>:

คนในสังคมไม่มีความขัดแย้ง แบ่งแยก เสริมสร้างการมีส่วนรวมและความเข้มแข็งในทุกระดับ

<u>ดัชนีชี้วัด และเป้าหมาย</u>

(1) จำนวนกลุ่มองค์กรระดับชุมชน

(2) การมีส่วนร่วมของชุมชน

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

(1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

(2) ส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

<u>มิติที่ 4 เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการพัฒนา</u>

<u>หลักการและเหตุผล</u>

กระแสบริโภคนิยมเกิดขึ้นโดยมีสื่อทางการตลาดและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นตัวกระตุ้น ซึ่งปัจจัยทั้งสองประการ ส่งผลให้กระแสการบริโภคนิยมทวีความรุนแรงขึ้นในอนาคต โดยค่านิยมที่เกิดขึ้นจากกระแสการบริโภคนิยม คือ การบริโภคที่ให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ของสินค้าและบริการรวมถึงความสะดวกสบายจากการบริโภค/อุปโภค มากกว่าประโยชน์ใช้สอยที่แท้จริง ผลที่จะตามมาคือปริมาณการใช้ทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคที่มากเกินกว่าความจำเป็น รวมถึงปริมาณขยะและมลพิษตกค้างจำนวนมากเกินกว่าขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และความสามารถในการจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ยังจะเพิ่มภาระงบประมาณของภาครัฐในการฟื้นฟูระบบนิเวศและการบริหารจัดการมลพิษและขยะที่เกิดขึ้นอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือการเติบโตสีเขียว (Green Growth) เป็นแนวคิดการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก โดยในบริบทของไทย**การเติบโตสีเขียว (Green Growth) หมายถึง**“การพัฒนาที่มุ่งสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยกิจกรรมภายใต้แนวทางการพัฒนาดังกล่าวมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดของเสียและก๊าซเรือนกระจกในปริมาณที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจนเกิดความเสื่อมโทรมและสูญเสียสมดุลในการค้ำจุนการดำรงชีพ ตลอดจนสนับสนุนวิถีชีวิตของประชาชนในทุกสาขาการผลิต” โดยให้ความสาคัญกับ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ***1) ด้านเศรษฐกิจ***โดยการเป็นเศรษฐกิจสีเขียวมีการผลิตและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ***2) ด้านสังคม***ในการสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำและเกิดการกระจายรายได้ ***3) ด้านสิ่งแวดล้อม***โดยการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมบูรณ์ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและลดการเกิดมลพิษและ **4)** ***ด้านการบริหารจัดการและยึดตามหลักธรรมาภิบาล***เพื่อสร้างความโปร่งใส

<u>เป้าประสงค์</u>:

(1) การมีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ส่งเสริมอุตสาหกรรมสีเขียว/เชิงนิเวศ

(2) การเข้าถึงเทคโนโลยีและสนับสนุนนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

<u>ดัชนีชี้วัดและเป้าหมาย</u>:

(1) แบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

(2) เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

<u>แนวทางการดำเนินงาน</u>

(1) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจจากการเติบโตบนฐานทรัพยากรไปสู่การเติบโตบนฐานความรู้โดยประเทศไทยได้พัฒนาเศรษฐกิจจากประเทศยากจนสู่ประเทศระดับรายได้ปานกลาง บนฐานของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม ในขั้นตอนต่อไปของการพัฒนาสู่ประเทศโลกที่หนึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตบนฐานความรู้หรือทุนทางปัญญาแทนทุนธรรมชาติ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการบนฐานของการใช้ทรัพยากรน้อยและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ อันจะนำไปสู่การยกระดับค่าจ้างและมาตรฐานการดำรงชีพพร้อมกับการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากทางชีวภาพ และการมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีสำหรับประชาชน โดยควรมีการจัดทำยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมรายสาขา ทั้งเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว ภาคบริการ ภาคพลังงาน และภาคขนส่ง เป็นต้น

(2) การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์กิจกรรมนวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว

1) สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Spiritual Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ (MICE) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ ครอบครัว และฮันนีมูน เป็นต้น

2) ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมทางความคิด เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสินค้าการท่องเที่ยว ส่งเสริมการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คำนึงถึงคุณค่า และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสนับสนุนการเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนในกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆที่มีศักยภาพ เช่น ธุรกิจบริการ สุขภาพ ธุรกิจด้านนันทนาการ โดยเฉพาะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน การจัดการสินค้า OTOP และของที่ระลึกเป็นต้น

3) ผลักดันให้งานเทศกาลประเพณีและกิจกรรมในไทยเป็นงานเทศกาลระดับโลก เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง แห่ผีตาโขน เทศกาลดนตรี และศิลปะ เป็นต้น

4) ส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมภาพยนตร์และการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย รวมถึงการผลักดันให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศ ทั้งภาคการผลิตการบริการ และกิจการที่เกี่ยวข้อง

5) สำรวจและคัดสรรเอกลักษณ์และจุดเด่นของจังหวัดกลุ่มจังหวัดเพื่อสร้างและกำหนดภาพลักษณ์ (Brand Image) ทางการท่องเที่ยวให้เป็นจุดขายแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

6) ส่งเสริมและจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติและระดับชาติเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและชุมชน

7) ส่งเสริมการจัดประชุมสัมมนาจัดนิทรรศการทั้งระดับชาติ และระดับนานาชาติ

(3) การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่

เป็นการพัฒนาและขยายฐานการศึกษา ทั้งทางด้านจำนวนนักเรียน และหลักสูตรการเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องกับแนวโน้มของการพัฒนาและบทบาทและหน้าที่ของแต่ละเมืองและชุมชน ทั้งทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม โดยการจัดตั้งสถาบันการศึกษาขึ้นใหม่ หรือการขยายหลักสูตรการศึกษาเพิ่มเติมในสถาบันการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีรายละเอียดจำแนกตามกลุ่มพื้นที่ (Cluster) ดังนี้

1) กลุ่มพื้นที่สะพานเศรษฐกิจสงขลา-หาดใหญ่-สตูล

ก. จัดตั้ง “ศูนย์วิจัยและพัฒนายางพารา” ที่จังหวัดสงขลา เพื่อตอบสนองบทบาท “เครือข่ายศูนย์พัฒนายางพาราโลก”

ข. จัดตั้ง “ศูนย์เทคโนโลยีการประมงครบวงจร” บริเวณชายฝั่งทะเล จังหวัดสงขลาและสตูล เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมง

ค. สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรทางด้าน “การค้าและการบริหารธุรกิจ” เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงิน การค้า บริหารธุรกิจ ภาษาต่างประเทศ การขนส่งและระบบโลจิสติกส์ ในสถาบันอุดมศึกษาของจังหวัดสงขลา

ง. จัดตั้ง “ศูนย์การศึกษาและพัฒนาด้านการต่อเรือและซ่อมเรือ” ที่จังหวัดสตูล เพื่อรองรับการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกในแนวสะพานเศรษฐกิจตอนล่าง

2) กลุ่มพื้นที่สะพานเศรษฐกิจสุราษฎร์ธานี-พังงา
   ก. จัดตั้ง "มหาวิทยาลัยอันดามัน" ที่จังหวัดภูเก็ต เป็นศูนย์กลางทางด้านการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและบริการระดับนานาชาติ มุ่งเน้นหลักสูตรที่เป็นความต้องการของพื้นที่ ได้แก่ การท่องเที่ยวและบริการ การบริหารธุรกิจ การจัดการโรงแรม โลจิสติกส์ และภาษาต่างประเทศ
   ข. จัดตั้ง "ศูนย์เทคโนโลยีปาล์มน้ำมันและพลังงานทดแทน" ที่จังหวัดกระบี่ เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
   ค. จัดตั้งสถาบันการศึกษาหรือพัฒนาหลักสูตรการเรียนในสถาบันอุดมศึกษา ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อรองรับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจเป้าหมาย เช่น อุตสาหกรรมพลังงานทดแทน การขนส่งและระบบโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี
3) กลุ่มพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
   ก. จัดตั้ง "ศูนย์กลางอิสลามศึกษา" ที่จังหวัดยะลา เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและเป็นสื่อกลางในด้านการศึกษา
   ข. จัดตั้ง "ศูนย์วิจัยอาหารฮาลาล" ที่จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านอุตสาหกรรม
   ค. จัดตั้ง "ศูนย์เทคโนโลยีการประมงครบวงจร" ที่จังหวัดปัตตานี เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมง
4) พื้นที่อื่นๆ
   ก. สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรและการสนับสนุนการวิจัยทางด้าน "การเกษตร" ทางด้านวิศวกรรมการเกษตร วิศวกรรมชลประทานวิทยาศาสตร์ทางอาหารที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และตรัง

7.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการตัดสินใจพัฒนา การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขเพื่อประกอบการดำเนินงานของกระทรวงคมนาคม

ผลการศึกษาดังรายละเอียดที่แสดงตั้งแต่ต้นนั้น เป็นเนื้อหาที่ได้จากการดำเนินงานในขั้นตอนการศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 7 ซึ่งหลังจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ (กระทรวงคมนาคม) ได้นำผลการศึกษานี้เสนอต่อรัฐบาลเพื่อการตัดสินใจในระดับนโยบายต่อไป ก็จะต้องมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานตามแนวทางของการศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ดังนี้

7.3.1 แนวทางการตัดสินใจพัฒนา

การตัดสินใจดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ไม่ว่าจะในส่วนของแผนทั้งหมดหรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง จะไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว เนื่องจากการตัดสินใจในระดับนโยบายของรัฐบาล จะต้องนำปัจจัยอื่นๆ มาพิจารณาควบคู่กันไป อาทิเช่น ความพร้อมทางด้านงบประมาณ ลำดับความสำคัญของการพัฒนาเปรียบเทียบกับภาคส่วนหรือพื้นที่อื่นๆ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตลอดจนนโยบายทางด้านความมั่นคง ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนการตัดสินใจนั้นรัฐบาลควรให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังที่ได้มีการเสนอแนะไว้ และควรกำหนดนโยบายที่ตัดสินใจแล้วนั้นให้ชัดเจน เพื่อให้ภาค

ส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป ได้รับรู้ถึงนโยบายหรือแนวทางพัฒนาของภาครัฐอย่างชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะก่อให้เกิดพลังในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.3.2 แนวทางการติดตามประเมินผล

เมื่อได้มีการตัดสินใจดำเนินการพัฒนาตามยุทธศาสตร์หรือแผนงานใดๆ ดังที่ได้นำเสนอไว้ในส่วนของการจัดทำแผนแม่บทสำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดแนวทางการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานและการประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการควรจะกำหนดแผนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานไว้ตั้งแต่แรกเริ่ม (ตั้งแต่ขั้นตอนการของบประมาณ)

การติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานของแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ควรกำหนดให้ดำเนินการอย่างน้อยที่สุดในทุกๆ ช่วงระยะ 5 ปี โดยสามารถใช้แนวทางการติดตามและประเมินด้วยวิธีต่างๆ ตามที่หน่วยงานกำหนดไว้ได้ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามที่ปรึกษาเสนอแนะให้พิจารณาให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (Performance Evaluation) และการประเมินผลความคุ้มค่า (Value for Money) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอแนะไว้

7.3.3 แนวทางการปรับปรุงแก้ไข

แผนแม่บทสำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ได้กำหนดช่วงระยะเวลาของการพัฒนาออกเป็น 4 ช่วงๆ ละ 5 ปี รวมทั้งสิ้น 20 ปี ทั้งนี้โดยในแต่ละช่วง 5 ปีนั้น จะมีการกำหนดให้ประเมินผลการดำเนินงานและปรับปรุงแผนไว้แล้ว จึงมีลักษณะเป็น Rolling Plan อยู่ในตัว หากผลการติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องหรือปัญหาใดๆ ก็สามารถนำมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขและการดำเนินงานและปรับปรุงแผนการพัฒนาในระยะต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนกพร สว่างแจ้ง, การประเมินสิ่งแวดล้อมขั้นก้าวหน้า, ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550

กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, ผังภาคใต้ ปี พ.ศ.2600, 2551

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560, 2558

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, การผลิตซ้ำโครงการขนาดใหญ่ของรัฐและความบอบช้ำของชุมชน : กรณีโครงการท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และโครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล, 2555

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, เรื่อง การจัดการปัญหาระยะห่างระหว่างอุตสาหกรรมและชุมชน ในพื้นที่มาบตาพุด และการเผยแพร่ข้อมูลผลการพิจารณาของคณะกรรมการผังเมือง, 2553

คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ, ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579), 2559

คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.), เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน, Trafnidiaeth Canolbarth Cymru (TraCC), TraCC Regional Transport Plan Strategic Environmental Assessment,

คณะกรรมาธิการวิสามัญ, เอกสารประกอบการบรรยาย วิสัยทัศน์และกรอบยุทธศาสตร์ 20 ปี, 2558

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559

จิระพันธ์ กัลลประวิทย์, เอกสารประกอบการบรรยาย วิสัยทัศน์ประเทศไทยปี 2570, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553

ชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ, ทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต, คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558

นฤทธิ์ ดวงสุวรรณ์, ตัวชี้วัดความยั่งยืนสำหรับการประมงโดยการจับในทะเลสาบสงขลา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2556

นุชจรี วงษ์สันต์, เอกสารประกอบการบรรยาย ทิศทางและการพัฒนาประเทศตามนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559

บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด, โครงการศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้, 2554

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

บริษัท เซ้าท์อี๊สท์เอเซียเทคโนโลยี จำกัด บริษัททีม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริ่ง แอนด์ แมเนจเมนท์ จำกัด, รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือน้ำลึกและถมทะเล ระยะที่ 1 บริเวณปากคลองปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล, กรมเจ้าท่า, 2552

บริษัท เซ้าท์อี๊สท์เอเซียเทคโนโลยี จำกัด, แผนปฏิบัติการฟื้นฟูบูรณะแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวพังงาน กระบี่ ภูเก็ต และทะเลโดยรอบเกาะสมุย, 2541

ลดาวัลย์ คำภา, แนวทางการพัฒนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยและความเชื่อมโยงระหว่างมิติความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำ อาหาร และพลังงาน,2557

ลดาวัลย์ คำภา, เอกสารประกอบการบรรยาย แนวทางการพัฒนเศรษฐกิจและสังคมไทยกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557

ลดาวัลย์ คำภา, เอกสารประกอบการบรรยาย เวทีสาธารณะนโยบายน้ำ สกว. ครั้งที่ 7 เรื่อง การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำกับยุทธศาสตร์ชาติ “ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี Sustainable Development Goals และแผนฯ 12 ของประเทศ”, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559

วิชิต หล่อจีระชุณห์กุล, จิราวัลย์ จิตรถเวช, การพัฒนาดัชนีและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับภาคของประเทศไทย, คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2555

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (ฉบับร่าง) แก้ไข โครงการศึกษามาตรการที่เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, เอกสารประกอบการบรรยาย การจัดทำกรอบการประเมินผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่คิดรวมต้นทุนด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สาขาเกษตรของประเทศ,

ศูนย์วิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม บางเขน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, โครงการประเมินศักยภาพสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่ : กรณีศึกษาในพื้นที่ 5 จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคใต้ (สราษฎร์ธานี นครศราธรรมราช กระบี่ พังงา ภูเก็ต), 2551

สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โครงการกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย, 2556

สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โครงการกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศ (ระยะที่ 1), 2555

สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานวิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระยะ 20 ปี, 2555

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สถาบันพัฒนาภาคและเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลี่ย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดกระบี่, 2548

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI), มองสั้น-มองยาว เศรษฐกิจไทย, 2558

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, คู่มือ การศึกษาพัฒนาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม, 2543

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ประเทศไทยในสามทศวรรษหน้า : สี่ความท้าทายเพื่อการเติบโตอย่างมีคุณภาพ “การเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม : ความท้าทายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติกับการพัฒนาการเกษตร”, 2557

สภาปฏิรูปแห่งชาติ, วาระพัฒนาที่ 1 : การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว, 2558

ส่วนเศรษฐกิจภาค สำนักงานภาคใต้ ธนาคารแห่งประเทศไทย, สัมมนาวิชาการเศรษฐกิจภาคใต้ปี 2558 : 13 พฤศจิกายน 2558 เรื่อง การพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจภาคใต้, 2558

ส่วนสนับสนุนสำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด, วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์รวม ประเด็นยุทธศาสตร์ และตำแหน่งการพัฒนาตามอผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจัวหวัด 4 ปี (พ.ศ. 2557-2560) (ฉบับทบทวน), สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2558

สำนักงานคณธกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรอบยุทธศาสตร์ชาติ, 2558

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2558, 2558

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานสรุปผลการประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) “รถไฟขบวนที่ 12 สู่จุดหมายแห่งความยั่งยืน”, 2558

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เอกสารประกอบการระดมความคิดเห็นทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 “ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12”, 2558

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์, 2554

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำประเด็นยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2560-2564, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2558

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ, รายงานผลการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับภาคเอกชน “ความคาดหวังของภาคเอกชนต่อแนวทางและกระบวนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12”, 2558

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, วาระปฏิรูปที่ 25 : ระบบการบริหารจัดการทรัพยากร : การปฏิรูปการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2558

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, วาระปฏิรูปที่ 26 : การจัดการภัยพิบัติตามธรรมชาติ ภาวะโลกร้อน, 2558

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ, รายงานผลการดำเนินงานปี 2551-2558 ภายใต้พระราชบัญญัติคณธกรรมการอาหางแห่งชาติ พ.ศ. 2551, 2558

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) 204 ตัวชี้วัด, 2558

สำนักพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, มิติด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษาและประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาเหมืองแร่โปแตช

สำนักวิเคราห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, เอกสารประกอบการประชุม เรื่อง การใช้เครื่องมือทางด้านเศรษฐศาสตร์ในการจัดทำรายงานการวเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการของรัฐ, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552

สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย, กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557

สุจริต คูณธนกุลวงศ์, แผนที่นำทางการวิจัยประเด็นวิจัยยุทธศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ น้ำ ที่ดินและการจัดการสิ่งแวดล้อม, หน่วยปฏิบัติการวิจัยระบบการจัดการแหล่งน้ำ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558

สุจริต คูณธนกุลวงศ์, แผนที่นำทางการวิจัยประเด็นวิจัยยุทธศาสตร์ เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ น้ำ ที่ดินและการจัดการสิ่งแวดล้อม”, 2558

สุจิตรา วาสนาดำรงดี, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดทำกรอบการประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Framework) สู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (Eco Industrial Town) : กรณีศึกษาพื้นที่มาบตาพุด จ.ระยอง, ศูนย์ความเป็นเลิศแห่งชาติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554

สุภาสินี ตันติศรีสุข, การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุริยา จันทรกระจ่าง, ทิศทางการพัฒนาภาคใต้ ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564), 2559

อรุณ อวนสกุล, การพัฒนาเกษตรยั่งยืน : แนวทางและดัชนีชี้วัด, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2543

อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, เอกสารประกอบการบรรยาย การพัฒนาเพื่ออนาคตประเทศไทย, 2558

GMS Environmental Operations Center, Strategic Environmental Assessment of the Tourism Sector in Cambodia, 2009

ICEM-International Centre for Environmental Management, บทสรุปของรายงานฉบับสุดท้าย เรื่อง การประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เกี่ยวกับเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในแม่น้ำโขงสายหลัก, 2553

Parcourir L'Europe, Strategic Environmental Assessment, 2014

Phoenix Petroleum Co., Ltd., แนวทางการพัฒนาภาคใต้ โดยใช้ผลิตผลในพื้นที่เสริมสร้างอุตสาหกรรมพลังงานและอุตสาหกรรมต่อเนื่องเป็นตัวนำร่อง, 2553

สนข

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

35 ถนนเพชรบุรี แขวงทุ่งพญาไท
เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ : 0-2215-1515 โทรสาร : 0-2215-5500
www.otp.go.th

บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด
Consultants of Technology Co.,Ltd.

บริษัท นิวแอสเซท แอดไวเซอรี่ จำกัด
New Asset Advisory Co.,Ltd.